LERMA, Cosme de (O.P.)
Cursus philosophici / per R.P.F. Cosmam de Lerma, Ordinis Praedicatorum... ; tomus quartus posthumus... -- Hanc aeditionem... Virgini Mariae, dicat, et consecrat... Fr. Petrus Diaz de Cossio. -- Burgis : Ex Officina Typographica Michaelis de Azpilcueta, 1666
[12], 303 p., @6, A-T8 ; 4°
Port. con anagr. xil. de la Orden de Predicadores. -- Texto a dos col.
1. Filosofía 2. Filosofia I. Díaz de Cossio, Pedro (O.P.), contrib. II. Título

R-5852 Enc. perg. -- Firma autógr. en h. de guarda

R-5

CVRSVS PHILOSOPHICI.

PER

R. P. F. Cosmam de Lerma, Ordinis Prædicatorum, Sacræ Theologiæ Magistrum, & S. Inquisitionis Censorem Collecti, ex doctrina sapientissimi M. F. Dominici de Soto, eiusdem Ordinis.

TOMVS QVARTVS POSTHVMVS.

Duos libros de Ortu, & Interitu, siue de Generatione & Corruptione comprehendens.

HANC ÆDITIONEM SACRÆ DEIPARÆ semperque Virgini Mariæ, dicat, & consecrat humilis seruus Fr. Petrus Diaz de Cosio.

Anno 1666.

CVM LICENTIA.

BVRGIS: Ex Officina Typographica, Michaelis de Azpil-

IMPRIMATVR, SI VIDEBIT
Reuerendiſsimo P. Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

O. Archiep. Patracen. Viceſg.

Imprimatur.
Fr. Raymundus Capiſuccus Sac. Pal. Apoſt. Mag. Ord. Prædicat.

LICENCIA DE LA ORDEN

Fr. Ioannes Baptiſta de Marinis, Sacræ Theologiæ profeſſor, Ordinis Prædicatorum, humilis Magiſter generalis, & ſeruus.

HAbitam ſerie, noſtriquè authoritate officij, facultatem cõcedimus R. P. Fr. Pedro Coſio, Prouintiæ noſtræ Hiſpaniæ: vt ſeruatis ſeruandis poſsit iterum prælo mandare libros de Generatione, & Anima P. M. Fr. Coſmæ de Lerma, iuxta formam & correctionem impreſsionis eorundem librorum Romæ factam; mandantes in virtute Spiritus Sancti, Sãctæ obedientiæ, & ſub formali præcepto omnibus noſtris inferioribus, tam Prælatis, quam ſubditis, ne hanc noſtram conceſsionẽ impediant ſeu prædicto Patri quoad hoc; præiudicium aliquod inferre audeãt. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sãcti. Amẽ. Dat. Romæ in Cõuẽtu noſtro S. Mariæ ſuper Mineruam die tertia Februarij 1666

Fr. Ioannis Baptiſta de Marinis,
Magiſter Ordinis.

Fr. Antonini Gonzalez,
Magiſter, & ſocius.

Carta que eſcriuiò el General de la Orden al P. Fr. Pedro de Coſsio, en recomendacion deſte Curſo, firmada, ſellada, regiſtrada, y refrendada de ſu Secretario.

REuerendo Padre Fr. Pedro Diaz de Coſio. Conſiderando lo mucho que importa para el luſtre de la Religion, la vniformidad de nueſtras doctrinas, aſsi de Theologia, como de las Artes; y que ſean conformes a la mente de nueſtro Angelico Santo Thomás; y auiendo a eſte efecto juntado los Padres mas graues de la Religion, que ſe hallan en eſta curia, he reſuelto con el parecer dellos de elegir vn Curſo

de Artes, obligando a leerle los Lectores de las Prouincias de Italia, para cuyo efecto se ha escogido el que compuso el Padre Presentado Fray Cosme de Lerma (que Dios aya) por la breuedad, y claridad que tiene, y que este solo Curso se lea, y no otro, solamente se reparò, que faltauan los tratados de Generatione, y Anima del mismo Author, que hasta aora no auian salido a luz; pero su Diuina Magestad me ha querido consolar, con el auiso que he tenido estos dias, de que V. Reuerencia tratava de imprimirlos; por tanto le mando, in virtute Spiritus Sancti, Sanctæ obedientiæ, sub formali præcepto, que lo mas presto, y mas breuemẽte que le fuere posible, haga imprimir los dichos tratados de Generatione, y Anima del dicho P. Presentado, y impressos, remitirmelos con toda breuedad; y assi, el Curso serà entero, y de toda satisfacion: los otros tomos acà los hago imprimir, para que el Septiembre vẽturo se ponga en execucion la disposicion q̃ en la materia se ha hecho.

Y para que V. Reuerencia pueda acudir à la Imprenta sin ningun embarazo, y tenga algun aliuio en el trabajo continuo, que pide la assistentia deste negocio: mando, que vse, y goze todas las dispensaciones del Coro, assi de dia, como de noche, en la forma que las vian, y gozan los Padres Lectores de esse nuestro Conuento de S. Pablo de Burgos, y que esto le sea obseruado por todos nuestros inferiores, por todo el tiempo que durare la dicha impression, y hasta estàr perfecta, y cumplidamente acabada. Y para este mismo efecto, y por esta misma causa, quiero que V. Paternidad assista, y viua en el sobredicho Conuento de San Pablo por el tiempo dicho por lo menos, sin que dèl pueda ningun inferior nuestro, sin nuestro especial orden assignarle, mudarle, ò remouerle.

Demas desto, dispensamos a V. Reuerencia, en que pueda tener cõsigo, y en su celda, el tiempo q̃ la impression durare, y para este efecto, la cantidad, ò cantidades de dinero para ella necessario, y para darlas, y recibirlas, segun que mejor le pareciere cõuenir para su mas prompto y breue despacho, que mando a V. Paternidad, sea el mas que le fuere posible. En las ocasiones que huuiere me darà quenta V. Reuerencia del estado de là impression, y de todo lo demàs que se le ofreciere. Ruegue por mi, y mis Compañeros. Roma, y Diziembre 6. de 1656.

Cõms. in Dño.

Fr. Io. Bta Marinis
Magister Ordinis.

Regist. fol. 224.

Fr. Gregorius Arostegui, & Arciles,
Mag. Prouincialis Terræ Sanctæ.

Cen-

CENSVRA REVERENDISSIMI PATRIS MAGISTRI Fr. Gabrielis Legionensis Ord. S. P. N. Augustini.

DE mandato supremi Regijquè Senatus Castellæ, diligenter, à cuiusque quartum Tomum, Post humum sub titulo: *Cursus Philosophici*, ingenti, cura compositum per R.P.M. Fratrem Cosmam Lermensem Ordinis præclarissimi Prædicatorum Sancti Dominici, complectens duos libros, de Ortu, et Interitu; sive de Generatione, et Corruptione, olim Romæ Prælodatum, videlicèt Anno Domini 1661. iterum dico quod legi curiositate, magis quam suspitione, et in eo nihil inueni fidei catholicæ, vel bonis moribus contrarium, sed tunc vtilitatis, nec non claritatis, et ingenij acumine subtiliter tractata reperi: authoritatibus, et ratione comprobata: ideo typis studentium, et Medicorum oculis dignum iudico et cēnseo, salvo meliori, &c. Datum Matriti in Collegio Illustrissimæ D. D. Marię de Aragon Ordinis S.P.N Augustini. Anno à Natiuitate Domini 1664. die 17. mensis Augusti.

Frater Gabriel Legionensis.

Censura, & Approbatio R.P.Fr Gregorij Iñigo in Sacra Theologia Bacchalaurij, in Episcopatu Placentino examinatoris Synodalis: ac Conuentus S. Thomæ Matritensis moralis Theologiæ Lectoris.

EX commissione D.D. Garciæ de Velasco huius Curię Matritensis Vicarij. Librum hunc vidi (cui titulus est, *Cursus Philosophicus*, tomus quartus post humus, de Generatione et Corruptione Authore R.P. Magistro Fr. Cosma de Lerma Ordinis Prædicatorum) et quidem licèt posthumus, Patri dissimilis non est (qui, vt verus filius ex fœcundissimo ipsius intellectu velut ex paterni vteri virtute processit) nam si ad faciem illius incipias. *Gen.* (*In qua spiraculum vitæ splendet*) rigēt in illo Paterni vultus signa 4° (qui in sudore suo, crebris disputationibus, continuis studijs, ac vigilijs, illum efformauit) in illo namquè sui Parentis figura apparet, quæ certissima est Paternæ substantiæ, ac virtutis imago. Vigebant in huius operis Authore, simul cum profunditate, et viuacitate ingenij; breuis et clara doctrina, vtilis resolutio: non

fine animi humiliati ac benignitate; quæ inter alia, sunt præcipua sui, & nostri Angelici Doctoris ornamenta doctrinæ: *In Magistro qui legitur* (*verba sunt eiusdem Doctoris Sãcti*) *quinque sũt requirenda, scilicèt mens ingeniosa, vitæ honesta, humilis scientia, eloquentia, docendi peritia.* Hæc in nostro Authore inuenit, omnes qui illum (sicut ego) iam viuere, disputantem, docentem, audierunt, infitiari nequibunt. Et hac de causa hæc nostra Hispaniæ grauissima Prouintia (quam iam aliæ plures in hoc imitantur) inter alios doctissimos, quibus semper abundat (illum ad liber alium Artium libros edendos, pro studentium profectu, prudentissimè elegit. Quare Liber iste (cuius doctrina sana vtilis, brevis, & clara est) dignus est typis, quantotius demandetur in commune omnium studentium commodum, vt sic per eum doctissimus Magister, iã mortuus, quasi reuiuiscat: quia *licet sit mortuus quasi non est mortuus* (nouo isto, ac vtili operi in lucem edito) *similẽ enim reliquit sibi post se.* Sic sentio in hoc Matritensi Sancti Thomę Conuentu die sacratissimo Assumptionis Deiparæ. Anno 1664.

Opuſ. 40. c. quærẽda, Eccleſiaſt. 30. n. 4.

Fr. Gregorius Yñigo.

Licencia del Ordinario.

NOS los Prouisores en todo el Arçobispado de Burgos, por su Señoria el Presidente, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana desta Ciudad, Sede Archiepiscopali vacante, &c. Auiendo visto el libro, intitulado: *Cursus Philosophici, de Ortu & Interitu, siue de Generatio & Corruptione.* Compuesto por el Padre Presentado Fr. Cosmes de Lerma de la Orden de Predicadores, y la Censura del Doctor Don Iacinto de Miranda, Canonigo Penitenciario de dicha Santa Iglesia, a quien por Nos fue remitido, para que le viese, y diese su censura; y que della resulta no tener cosa contra nuestra Santa Fè Catholica, y buenas costumbres. Por la presente (por lo que nos toca) damos licencia, para que qualquier Impressor de los aprobados, sin incurrir en pena alguna, le pueda imprimir, y dar a la estampa. Dada en la Ciudad de Burgos a cinco dias del mes de Septiembre, de mil y seiscientos, y sesenta y quatro años.

Doctor Calderon de Castillo.

Por mand. de los señores Prouisores.
Iuan Antonio Garcia.

CERTIFICACION.

YO Geronimo Moreno, Secretario de Camara del Rey nuestro señor, de los que residen en su Consejo. Certifico, que por los señores del, se dió licencia al Conuento de San Pablo, Orden de Predicadores de la Ciudad de Burgos, para imprimir por vna vez, vn libro intitulado: *Cursus Philosophicus*, compuesto por el Padre Maestro Fr. Cosme de Lerma, Religioso que fue de dicho Conuento que era el quarto tomo, que otras vezes ha sido impresso, de que ante dichos señores hizo presentacion: con tanto, que la dicha impresion se haga conforme al original que và rubricado cada plana de mi rublica, y firmado al fin de mi nombre, y con que despues de impresso, no se pueda vender, ni venda, sin que primero se trayga ante los dichos señores del Consejo, juntamente con el dicho original, para q̃ se vea si la hicha impresion esta conforme à el: y se trayga fee como por Corrector para ello nombrado por los dichos señores se viò, y corrigiò la dicha impresion por el dicho original, y se imprimiò conforme à el, y que quedan impressas las erratas por el apuntadas para cada libro de los que assi fueren impressos, para que se tasse el precio q̃ por cada vno se huuiere de auer. Y con que el impressor que assi imprimiere el dicho libro no imprima el principio, y primer pliego, ni entregue mas de solo vn libro con el original a cuya costa se imprimiere, hasta que antes, y primero este corregido, y tassado por los dichos señores del Consejo, y estandolo, y no de otra manera, se pueda imprimir el dicho principio, y primer pliego y succesiuamente se prosiga este testimonio, y la aprobacion, tassa, y erratas, so pena de caer, è incurrir en las penas contenidas en las Leyes, y Pregmaticas destos Reynos, que cerca dello disponen, segun que lo susodicho consta, y parece del decreto de la dicha licencia que queda originalmente en mi Oficio, à que me remito. Y para que dello conste de mandamiento de los dichos señores del Consejo, y de pedimiento del dicho Conuento de San Pablo, di el presente. En Madrid a diez y ocho dias del mes de Agosto, de mil y seiscientos y sesenta y quatro años.

Geronimo Moreno.

CERTIFICACION.

YO Geronimo Moreno, Secretario de Camara de su Magestad, de los que residen en su Consejo. Certifico, que auiendose visto por los

los señores deste libro intitulado: *Cursus Philosophicus*, Compuesto por el Maestro Fr. Cosme de Lerma Religioso del Orden de Santo Domingo, que es el quarto tomo, que por mandado de los dichos señores del Consejo se imprimió, le tassaron a cinco marauedis cada pliego, el qual tiene treinta y ocho pliegos sin principios, ni tablas, que a dicho respecto de a cinco marauedis cada pliego, monta ciento y nouenta marauedis, y a dicho respecto mandaron se venda cada libro, y no a mas, pena de caer è incurrir en las penas que caen, e incurren los que venden semejantes libros à mas de las tasas. Y en la misma conformidad dieron licencia para que se pueda vender dicho libro, y no de otra manera. Y para que dello conste de pedimiento del Procurador general del Orden de Santo Domingo, y mandamiento de los dichos señores del Consejo, doy el presente. En Madrid a do. dias del mes de Diziembre, de mil y seiscientos y sesenta y cinco años. Y que esta tasa se ponga al principio de cada cuerpo de libro. Fecho vt supra.

Geronimo Moreno.

FEE DE ERRATAS.

FOl. 5. col. 2. minos, leg. minor. Fol 32. col. 1 manere leg manere. Fol. 41. col. 2. secundamentum, leg. fundamentum. Fol. 58. col. 1. per per, leg. per Fol. 65 col. 2. nonum, leg nouem Fol. 113. col. 2. & per naturali, leg. & supernaturali. Fol. 195 col. 2 tatione, leg. iatione, ibidem contractus, leg. contactus. Fol 288. col. 1. uaturaliter, leg. natutaliter. Fol. 305. col. 2. instana, leg. instãs. Fol. 31. col. 1. eandem, leg. eundem. Fol. 320. col. 1. morus, leg. motus Fol. 352. col. 2. productiones, leg. productionis.

HIC liber inscriptus *Cursus Philosophici*, per R. P. Magistrum Fratrem Cosmam de Lerma Ordinis Prædicatorum, tomus quartus, & demptis his mendi suo exemplari fideliter respondent. Datum Matriti, die vigesimo octauo, mensis Nouembris, Anni 1665.

Licent. D. Carolus Murcia de la Llana.

AD

AD LECTOREM.

ACCIPE (ſtudioſe Lector) hæc in volumine elaborata in libros de Generatione, & Corruptione poſthuma commentaria. Poſthuma ſanè, ſed legitima, quæ Patris vitam hauſerunt, & ſpiritum. Prodeunt in lucem ſine Patre, non tamen ſine Patrono, ſi qua ſoles, vt in Logica, & Phyſica oſtendiſti, humanitate ipſis blandiaris. Huic innixæ non refugerunt Sapientum luci donari, quæ tanta veritatis luce fuerunt donata. Opus tamen fuit aliquid quandoque, (leui quidem calamo) breuiori, & diſtinctiori ordine perſtringere; vt quæ morte præuentus non valuit Author, in meliorem, & tanto Authore dignam erudirentur formam. Nihil vero, quod illus non ſapiat ſtylum, acumen, & claritatem repeties, ſi aliquas authoritates, & citandi methodum excipias. Interim, quæ deſiderantur ad libros de Anima commentaria, iam iam ſub prælo erunt, nequid deſit ſtudioſæ iuuentutis commodo, & facilitati. Vale. Deumquè pro Authoris anima exorarum habeas.

IN

INDEX QVÆSTIONVM.

DE Procœmialibus, pag. 1.
Quæst. 1. Vtrum recto ordine egerit Aristoteles de generatione & corruptione. pag. 1.
Quæst. 2. Quod nã sit obiectum per se inspectum in hisce libris de generatione & corruptione, pa. 5.
Quæst. 3. Vtrum ens mobile non solum vt generabile, sed etiam vt corruptibile sit obiectum huius tractatus, pag. 9.

LIBER PRIMVS.

Summa textus libri primi, pag 11.
Quæst. 1. Vtrum generatio substantialis sit possibilis, pag. 11.
Quæst 2. Quid sit generatio substantialis, & an sit essentialiter mutatio. 17.
Quæst. 3 Vtrum sit bona diffinitio generationis, pag. 22.
Quæst. 4. Vtrum generatio sit actio realiter diuersa alteratione, pag. 25.
Quæst. 5. Vtrum generatio sit actio eductiua conuersiua, & vnitiua formæ substantialis gemmæ, pag. 30.
Quæst. 6. Vtrum causa secunda possit esse causa principalis effectiua generationis substantialis, pag. 33.
Quæst. 7. An masculus concurrat actiuè in generatione substantiali, & fœmina passiuè. pag. 37.
Quæst. 8 Vtrum fœmina in generatione substantiali præstet aliquem concursum actiuum. pa. 40.
Quæst. 9. An fœmina concurrat actiuè ad generationem, & mas passiue p. g. 44
Quæst. 10. Vtrum materia prima sit immediatum subiectum inhæsionis generationis substantialis, pag 45.
Quæst. 11. Vtrum aliqua accidentia immediatè inhæreant materiæ primæ, p. g. 50.
Quæst. 12. Vtrum dispositiones prequiæ effectiuè causent generationem, pag. 57.
Quæst. 13. Vtrum vltima dispositio præcedat formam in genere causa materialis, & sequatur in genere causæ effectiuę, pag. 59.
Quæst. 14. Determino qui, & quo, generationis substantialis, p. 64.
Quæst. 15. Vtrum forma, seu natura sit per se terminus generationis attenta ratione specifica secundum se, & vt individuata p. 66.
Quæst. 16. Vtrũ sit bona diffinitio corruptionis substantialis. p. 72.
Quæst. 17. Vtrũ corruptio sit eadem actio, & mutatio cum generatione substantiali formę, pag 74.
Quæst. 18 Vtrum omnis generatio vnius sit corruptio alterius, p. 77.
Quæst. 19. Quem ordinem habeant inter se generatio, & corruptio, pag. 80.
Quæst. 20. An corruptio sit mutatio naturalis, vel violenta, & quomo-

modo posſit eſſe intenta à natura, pag. 83.
Quæſt. 21. Vtrum in corruptione ſubſtantiali fiat reſolutio vſque ad materiam primam, pag. 87.
Quæſt. 22. Quid ſit alteratio, & in quas ſpecies diuiduatur, pag. 95.
Quæſt. 23. Vtrum ſi eſſe impoſsibilis generatio, eſſet etiam impoſsibilis alteratio, pag. 96.
Quæſt. 24. An alteratio ſit eſſentialites motus continuus ſucceſsiuus, pag. 98.
Quęſt. 25. Ad quam ſpeciẽ qualitatis detur per ſe alteratio. p. 104.
Quæſt 26. Vtrum indiuiſibile poſsit alterari, pag. 108.
Quæſt. 27. An intenſio ſit motus ad ſolam qualitatem, pag. 110.
Quęſt. 28. Vtrum intenſio fiat per maiorem radicationem in ſubiecto, pag. 115.
Quęſt. 29 Vtrum qualitates naturales habeant terminum intrinſecum intenſionis, & remiſsionis, pag. 125.
Quæſt. 30 Vtrũ repugnet de potentia abſoluta qualitates contrarias in gradibus intenſis ſimul competi in eodẽ ſubiecto, p. 128.
Quæſt. 31. Vtrum qualitates contrariæ in gradibus remiſsis poſsint naturaliter componi in eodem ſubiecto, pag. 131.
Quæſt 32. Vtrum qualitates contrarię etiam actiuę mutuo ſe expellant formaliter, & effectiuè, pag. 135.
Quæſt. 33. Quid ſint nutritio, & augmentario, pag. 138.
Quæſt. 34. Quinam ſint formales termini nutritionis, & augmentationis pag. 144.
Quæſt. 35. Quomodo fiat nutritio augmentatiua, & vbi reſideat potentia nutritiua, & augmentatiua, pag. 148.
Quæſt. 35. Vtrum nutritio, & augmentatio ſint veri motus, p. 153.
Quęſt. 37. Vtrum nutritio, & augmentatio durent toto tempore vitæ, pag. 158.
Quęſt. 38 An idem numero corpus viuens maneat ſub toto tẽpore augmenti, & augeatur ſimul ſecundum omnes partes, pag. 162.
Quæſt. 39. Quid ſit diminutio, & quomodo diſtinguatur ab augmentatione, pag. 165.
Quęſt. 40. Vnde ſumatur indiuiduatio ſubſtantiæ materialis p. 167.
Quæſt. 41. Vtrum anima rationalis indiuiduetur per ordinem ad materiam ſignatam quantitate pag. 183.
Quæſt. 42. Vtrum accidentia indiuiduentur à ſubiecto, pag. 87.
Quæſt. 43. Quid ſint condenſatio, & rarefactio, pag 192.
Quæſt. 44. Quid ſint formales termini rarefactionis, & condenſationis, pag. 194.
Quæſt. 45. Vtrum de potentia abſoluta poſsit corpus fieri maius quoad dimenſiones abſque additione partium, vel abſque raritate, pag. 201.
Quæſt 46 Vtrum contactus agentis ad paſſum eſſentialiter requiratur ad actionem agentis naturalis, pag. 202.
Quæſt. 47. Vtrum agens naturale for-

fortiùs agat in proximum, quam in remotum, pag. 205.
Quæst. 48. Vtrum agens vniuocũ possit agere in se ipsum, aut in sibi simile, pag. 207.
Quæst. 49. De resistentia requisita ad actionem, & reactionẽ agentium naturalium, pag. 211.
Quæst. 50. Vtrum à proportione minores inæqualitatis, seu etiam æqualia possit fieri actio alterativa vnius agentis naturalis in alium, pag. 215.
Quæst. 51. Vtrum omne agens naturale agendo repatiatur semper a suo contrario, pag. 220.
Quæst 52. Quid sit mixto naturalis elementi, & qualiter distinguatur ab alijs motibus, pag. 223.
Quæst 53. De causa efficiente, & materiali naturalis mixtionis, pag. 226.
Quæst. 54. An, & quomodo elementa, & eorum qualitates maneant in mixto, & an temperamentum sit quinta qualitas resultans ex quatuor primis, pag. 228.
Quæst. 55. An ex liquoribus tàm eiusdem, quam diuersæ speciei vera mixio fieri possit, pag. 235.

LIBER SECVNDVS.

Summa textus, pag. 240.
Quæst. 1. Quid, & quotuplex sit elementum, pag. 240.
Quæst. 2. An ignis sit elementũ ab alijs tribus distinctũ, & quænam illius propria sphæra, pag. 244.
Quæst 3. Vtrum per naturam, aut in aliquo loco reperiantur elemẽta pura, & impermixta, pag. 253.
Quæst. 4. Quot, & quales sint qualitates propriæ elementorum. pag. 256.
Quæst. 5. An esse calidum, & frigidum, &c. sit de substantia elementorum, & an hæc contrarietas frigidi, & calidi sit substantialis in elementis, pag. 262.
Quæst 6. Ad, & quomodo cuilibet elemento cõueniat vna ex quatuor combinationibus primarum qualitatum, pag. 266.
Quæst. 7. An qualitates remissę elementorum habeant ad mixtionem contrarij & an qualitates similes sint eiusdem speciei, pag. 273.
Quæst 8. An quodlibet elementum possit ex quocumque alio immediate generari, pag. 276.
Quæst 9. An ex duobus elementis possit tertium generari diuersum specie. pag. 280.
Quæst. 10. Vtrum elementa similia facilius transmutentur ad inuicem mutua conuersione substantiali. pag. 283.
Quæst. 11. Quid sit mixtum perfectum, vel imperfectum, quidue temperamentum; pag. 284.
Quæst. 12. An sit naturaliter dabile temperamentum æquale ad pondus æqualitate geometrica, pag. 286.
Quæst. 13. An omnia mixta corruptibilia habeant à natura sua præfixum terminum suæ durationis, pag. 289.
Quæst. 14. Vtrum semel corruptum possit per naturam idem numero reparari, pag. 292.

QVAESTIONES PROOEMIALES AD DVOS LIBROS DE GENERATIONE, ET CORRVPTIONE.

QVAESTIO I.

Vtrùm recto ordine egerit Aristoteles de generatione, & corruptione.

CIRCA materiam de mobilitate naturali, quam philosophia naturalis complectitur, hunc ordinem obseruauit Aristoteles Primò, in octo libris de Physico auditu, de mobilitate in communi, & de eius principijs latè disseruit. In libris autē de Cœlo, & Mundo, de mobilitate locali. In libris de ortu, & interitu disputat de generatione, & corruptione substātiali, & de motibus augmētationis, & alterationis, de mixtione, & elementis. Postea de generatione mixtorū imperfectorū in particulari in libris de Metheoris: deindè de generatione animaliū; vlteriùs de anima, & eius potētijs, et paruis naturalibus. Inquiritur ergo in præsenti, vtrū post octo libros de Physico auditu & de Cœlo & Mundo, opportunè, & recto ordine doctrinæ instruar auditores, tractando de ortu, & interitu, seu de generatione, & corruptione rerum naturalium.

2 Quod recto ordine disciplinæ processerit Aristoteles post libros de Physico auditu, & de Cœlo, & de Mundo, tractans de ortu, & interitu: probatur ratione D. Thom. in prooem. ad hos libros sic. *Recto ordine doctrinæ à communibus ad minus communia procedendum est*: ergo priùs fuit agendū de mobilitate in communi, & in genere in octo libris Physic. quā de speciebus mo-

bilitatis naturalis, & inter species mobilitates prius de ea, quæ est cõmunior, quam de specialiori: sed mobilitas Cœlorum, & elementorum, quæ est ad locum, communior est, cum competat omni enti naturali, tam corruptibili, quam etiam incorruptibili; post motum verò localem communior mobilitas est, quæ generatione, & corruptione exercetur, cum competat omnibus sublunaribus, & præsupponatur ad augmentum, & diminutionem, alterationem, mixtionem, & ad alios motus etiam vitales animati entis: ergo recto ordine doctrinæ processit Aristoteles, tradendo not. etiam de orto & interitu rerum naturalium, post octo libros Physicorum & post libros de Cœlo, & Mundo; & antequam ageret de Metheoris, de ente animato, de animalibus, & de paruis naturalibus, quæ sunt specialiora, & minus communia in mobilitate naturali.

3 Contra hanc conclusionem argum. 1. Ordine naturæ prior est mobilitas generationis, & corruptionis, augmenti, & alterationis, quã mobilitas ad locum: at doctrina naturalis ordinem naturæ debet sequi: ergo prius debuit agere Aristoteles de generatio, quam de cœlo. Consequentia videtur bona: nã hac ratione prius agitur de generatione, quam de augmentatione & alteratione. Minor est vera, & probatur maior. Eum ordinem debent seruare mobilitates, quem seruant termini eas specificantes: sed forma substantialis, quæ specificat mobilitatem generationis ordinis naturæ est prior vbicatione, quæ specificat motum localem, seu mobilitatem ad locũ: ergo vera est maior, vnde pendet efficacia argumenti.

4 Respondetur, motum localem, & eius terminum ex se non subsequi ad generationem substantialẽ, sed solum per accidens, & ratione subiecti, quatenus substantia est generabilis, aut corruptibilis; nam cœlum est incorruptibile, & ingenerabile per modum causæ vniuersalis omnium motuum naturalium, & tamen solum mouetur motu locali, & mediante tali motu influit in generationem, & corruptionem omnium sublunarium; ideoque ex se prior natura est mobilitas localis Cœli, & Mundi, quam mobilitas generationis, & corruptionis, & etiam vniuersalior, & communior; quam obrem recto ordine doctrinæ, quæ naturæ conformari debet, prius egit Aristoteles de Cœlo, & Mundo, & de eius locali mobilitate, quàm de generatione, & corruptione; & meritò etiam prius egit de generatione, quàm de augmento, & alteratione, quia augmẽtum, & alteratio solum competunt entibus naturalibus, generabilibus, & corruptibilibus, & cum esse substantiale supponatur necessariò ad esse accidentale, mobilitas, quæ respecit augmentum, & alterationem natura posterior est, quàm generabilitas, & corruptibilitas. Vnde ad argumentum neg. minor. Ad pro-

probationem respond. quòd mobilitas localis, & eius terminus supponunt generationem, & formam substantialem generabilem per accidens, & ratione subiecti, concedo, per se, nego minorem, & simul consequentiam.

5. Sed instant. Et si alteratio naturaliter præcedat generationem, quia tamen est ad formam accidentalem, quę natura est posterior substantiali: prius igitur de generatione substantiali, quàm de alteratione; ergo, & si motus localis præcedat generationem, quia tamen est ad formam accidentalem, prius debebat agi de generatione, quàm de motu locali cœli. Si dicas, quòd alteratio præcedit generationem in genere causæ dispositiuæ, & materialis, non verò in genere causę formalis, & finalis; sic enim generatio, & eius terminus præcedit alterationem, & ideò prius agitur in Philosophia de generatione, quam de alteratione, quia sciencia prius respicit formã, & finem quam materiam. Contra est, quòd etiam applicatio agentis ad passum, requisita ad generationem, habet pro fine ipsam generationem: ergo ob eãdem rationem, qua prius tractatur de generatione, quàm de alteratione, debuit etiam agi prius de mobilitate ad generationẽ, quàm de mobilitate ad locum. Respon. quod non est eadem ratio: nã mobilitas localis cœli non se habet, vt applicatio, & dispositio ad generationem, sed per modum influxus causæ vniuersalis, & ideò prior est formaliter, & si applicatio localis agentium particularium se habeat per modum applicationis, sed hoc est per accidens, vt dixi, & ratione subiecti generabilis. Aristoteles autem cùm prius agit de mobilitate locali, agit de ea, quatenus per se prius competit causis vniuersalibus, quæ obtinent primam sedem in consideratione entis naturalis, & si descendendo ad causas particulares, motus localis subsequatur generationem, finaliter, & formaliter, vt dictum est.

6. Arg. 2. ordine doctriuæ, à magis noto ad minus notum debet procedi: ergo à particularibus ad vniuersalia, quia cognita in vniuersali magis confusè cognoscuntur, quam quæ in particulari attinguntur: sed mobilitas entis generabilis, & corruptibilis magis particularis est, quàm mobilitas in genere, de qua agitur in octo libris Physic. & quam mobilitas localis, de qua vt de vniuersaliori, agitur in libris de cœlo: ergo vt seruaretur ordo doctriuæ, initium tractãdi debuit sumi à libris de generatione, & non a libris de physico auditu, & a libro de cœlo Confirmatur, ratio generica eò quòd est magis indeterminata, minus nota est, quàm ratio specifica; sed in scientia a magis noto ad minus notum debet procedi: ergo cũ mobilitas entis generabilis sit specifica, & mobilitas, vt sic, sit generica, debuit prius tractari in scientia naturali de generatione, quam de mobilitate, vt sic, de qua in octo li-

bris sit sermo. Respondetur ex Aristot. 1. Physic. c. 1. quod scientia naturalis procedit à notioribus, non secundum se, sed quoad nos, & quia genera vniuersalia sunt notiora quoad nos, quàm species, ideò prius debuit agi de mobilitate in communi, & de mobilitate locali, quæ est vniuersalior, quàm de peculiari mobilitate entis generabilis & ratio est, quia scientia cum sit perfectio intellectus humani, debet conformari modo naturali cognoscendi intellectus nostri; hic autem de imperfecto ad perfectum in cognoscendo, & ab vniuersalioribus ad particularia procedit, & ideò eundem ordinem debet scientia naturalis obseruare.

7. Nec obstat, quòd in scientia proceditur à principijs ad conclusiones (maximè in illa, quæ est à priori demonstratiua) sed principia secundum se sunt notiora conclusionibus, & non tantum quoad nos, quia ab intrinseco manifestãt intrinsecam veritatem conclusionum: ergo cum Philosophia sit scientia demonstratiua à priori, debet progredi ex magis notis secundũ se Tunc vlteriùs vnus tractatus præbet principia proxima ad demostrandum in tractu subsequenti: ergo ordo tractatuum debet ita disponi, vt prius instruatur intellectus de magis notis in scientia secundum se, & non tantum quoad nos: ergo si species ex se notior est, quàm genus, quia est actualior, prius debuit agi de generatione, quæ est species mobilitatis, & magis particularis, quàm mobilitas localis, quàm ageretur de mobilitate, vt sic, aut de mobilitate cœli. Respondetur quam non esse eandem rationẽ de principijs scientiæ indemonstrabilibus: nam illa, & secundum se, & quoad nos sunt notiora ex lumine naturali intellectus nostri, supposita expositione terminorum: ad conclusiones (quarum vna est principium proximum ad alteram demonstrandam) ex se sunt latentes, & mediante discursu nostro cognoscuntur, procedendo ab imperfecto ad perfectum, in quo ordine magis vniuersalia sunt nobis notiora, & ideò cum dispositio tractatum in scientia sit collocatio cõclusionum, secundum quòd debet cognosci per nostrum discursum; fit consequens, quod prius debet tractari de vniuersalioribus, & de ratione generica, & postea de speciebus, & de particularibus obiectis. Congruit hoc etiam connexioni, quam habent conclusiones cum ipsis principijs indemonstrabilibus, cum quibus vniuersaliores conclusiones habent connexionẽ magis immediatam, quia principia illa etiam sunt vniuersalissima, & ideò debet procedi à magis vniuersalibus conclusionibus ad minus vniuersales. Vt ergo recto ordine procederet Philosophia, debuit Aristoteles prius agere de ente mobili in communi in octo libris; de indè de mobilitate locali Cœli, & Mundi, quæ vniuersalior est, & tandem de mobilitate naturali entis generabilis & corruptibilis.

QVÆS-

QVÆSTIO II.

Quod nam sit obiectum per se inspectum in hisce libris de generatione, & corruptione.

SVppono in primis Physicam nō esse vnam scientiam solum generice, sed esse vnam specificè secundum speciem athomam. Ex hoc fit, quod sub eadem ratione specifica mobilitatis procedant omnes tractatus huius scientiæ. Cum ergo (vt ibi etiam dictum est) obiectum Philosophiæ sit ens naturale mobile substantiale mobilitate radicali facilè erit percipere, quod nam sit obiectum, seu subiectum, seu materia horum librorum.

2 Dicendum est ergo: obiectum huius tractatus est ens mobile substātiale motu generationis, & corruptionis, & ex consequenti, quatenus mobile motu augmentationis, & alterationis. Sic D. Thom. qui in procem. ad hos libros ait, quod *generatio, & corruptio obtinent principatum, alteratio enim ad generationem ordinatur, sicut ad finem, qui est perfectior naturaliter his, quæ sunt ad finem. Augmentum etiam consequenter se habet ad generationem: nam augmentum non fit sine particulari quadam generatione, qua scilicèt nutrimentum conuertitur in nutritū. &c. & ideò necessarium est, vt quia hi motus consequenter se habent ad generationem, simul cum eius de generatione, & corruptione tractare.* Ex quibus constat, quod obiect im primò, & per se inspectum ab his libris, seu propria materia eorum, est ens generabile, & corruptibile; cætera autem pertractantur ex consequenti.

3 Et probatur ratione: Illud est per se obiectum scientiæ, siuè adæquatè, siue inadæquatè sumptæ, quod ratione sui attingitur, & cætera ratione eius: sed ens generabile est, quod per se hic attingitur, & cætera ratione eius: ergo ens generabili est per se primò obiectum istorum librorum Probatur minor. Nam ens generabile est tale, secūdum quod constat materia, & forma, estque natura substantialiter mobilis in se continens prima principia entis naturalis, quæ ad alia priora principia non sunt reducibilia: alias tota naturalitas alterationis, & augmenti desumitur ex eo, quod ea exigit ens generabile, vt bene generetur, & conseruetur in suo esse, & exerceat debitos motus naturales debito enti substantiali; tàm secundum primum esse, quam etiam secundum debitam nutritionem (quæ aggeneratio quæ dam dicitur, vt infra ostendemus) & conseruationem: ergo ens naturale generabile, seu ens mobile substantiale est, quod per se, & ratione sui attingitur in hoc tractato. & reliquæ mobilitates ratione eius pertractantur.

4 Ex quo sequitur primò, obiectum per se huius tractatus non esse mobile ad formam, vt abstrahit à forma substantiali, & accidentali, sed præcisè esse mobile ad formam

ſubſtantialem; quia Phyſica (vt latè ſuo loco dictum eſt) agit non de qua cunque mobilitate, ſed de naturali, & naturalitas motus accidentalis ſiue ad qualitatem, ſiue ad quãtitatem, non deſumitur ex mobilitate, vt ſic (alioqui in nullo motus eſſet violentus) ſed ex eo, quod ſit conformis principijs ſubſtantialibus, ſeu enti ſubſtantiali. Sequitur etiam falſam eſſe ſententiã Auer. lib. 1. de cœlo, cap. 5. & B. Albert. Magn. hic tract. 1. cap. 5. aſſerentium obiectum huius tractatus eſſe corpus ſimplex, vt mobile ad formam elementalem; quia generatio elementorum non ideo præcisè naturalis eſt, quia eſt ad formam elementi, ſed quia eſt ad formam ſubſtantialem, alioqui aliæ generationes mixtorum non eſſent naturales; ergo ratio quare hic agitur de mobili generabili non eſt reſtricta ad rationem elementi, ſed extenditur per ſe ad ens mobile ſubſtantiale generabile, vt ſic.

5. Contra noſtram concluſionem poteſt obijci; Primo, ſecundum D. Thom. in prooem. ad octo lib. Phyſic. in Phyſica *agitur de ente mobili ad formam*. Et in prooem. ad hunc tractatum, hic *principaliter agitur de ente generabili, & corruptibili*: ergo obiectum eſt ens mobile ad formã vt abſtrahit à ſubſtãtiali & accidentali, & vt mobile ad formam ſubſtantialem per generationẽ ſolum eſt obiectũ principale. Probo conſequentiam: nã quælibet pars inadæquata cuiuslibet ſcietiæ (quæ eſt vna ſecũdum ſpeciem athomã) debet habere ſuum ſpecificatiuum ſub ratione communi ſcientiæ; & alias obiectum principalitatis non eſt idem cum obiecto formali: ergo in præſenti obiectum erit ens mobile generabile, ſecũdum quod abſtrahit à generatione ſubſtantiali, & ſimpliciter tali, & ab ea quæ eſt accidentalis, & ſecundum quod talis. Reſp. quod etſi ens mobile ad formam abſtrahentem à ſubſtãtiali, & accidentali, eſſet obiectum Philoſophiæ ſecundum ſe conſiderate, non inde neceſſario ſequeretur, quod obiectum per ſe huius tractatus eſſet ens mobile ſic abſtrahens, quia tractatus ſpeciales non multiplicantur inter eandem ſcietiam penes obiectum formale, ſed ſolũ penes obiecta materialia ſpecialia contenta ſub illo obiecto cõmuni formali, & ideò ſtante primò poſſet hic per ſe agi de mobilitate ſpeciali entis naturalis generabilis & de eo, vt eſt mobile per augmẽtum, & alterationem ex conſequẽti. Sed tamen dico, quod obiectum formale phyſicæ, eſt ens mobile ad formam, nõ vt abſtrahit à ſubſtantiali & accidentali, ſed præcisè, vt mobile ad formã ſubſtãtialem: nec oppoſitum docet D. Thom. in illis verbis. ſed quia analogum per ſe ſumptum ſtat pro famoſiori ſignificato, idem eſt dicere, quod obiectum eſt mobile ad formam, & dicere, quod eſt primo, & per ſe mobile ad formam ſubſtantialem, & ex conſequenti, & ſecundariò ad formam accidentalem mobilitate accidẽtali. Cum autem dicit, quod obiec-

obiectum horum librorum principale est *generatio, & corruptio*, pro eodem sumit ly *principale*, ac ly *primario*, quia frequens est in D. Tho. hic modus loquendi, & ideò 1. 2. q. 23 art. 5. ad 1. docet, quod Deus est principale obiectum charitatis, cum tamen constet ex art. 3. & 4. quod Deus est per se primò obiectum charitatis, pro eodem ergo sumit D. Thom. obiectum principale, & obiectum per se primũ: ergo ex quod in præsenti dicat, quod generatio, & corruptio principaliter intendantur in hoc tractatu, nõ sequitur, quòd sentiat quod non intendantur per se primo. Et dato, quod sentiat, generationem, & corruptionem, vt dicunt, motus ipsos esse obiectum principalitatis, non sequitur, quod mobilitas radicalis entis generabilis non sit per se primo intenta, quia physica per se primo intendit ad radicem, quamuis motus ipsos ex consequenti attendat, & inter hos motus in præsenti principaliter attendit ad motum generationis, & corruptionis.

6 Si instes. Obiectum particularis tractatus debet distingui ab obiecto totius scientiæ: ergo si obiectum formale totius philosophiæ est mobilitas substantialis, ideſt, ad formam substantialem, non potest mobilitas radicalis generationis, & corruptionis, quæ est ad formam substantialem, esse obiectum per se primum huius tractatus. Prob. cõseq. Nam aliàs idem esset obiectum totius scientiæ, & huius tractatus, si quidem mobilitas radicalis substantialis ad formam substantialem nihil aliud est, quam ens generabile substantiale: non enim potest esse mobile motu substantiali hoc modo, nisi quatenus est generabile. Resp. quod obiectum huius tractatus diuisum est ab obiecto totius philosophiæ; quia philosophia vt sic habet pro obiecto ens mobile radicale substantiale, quatenus secundum se est radix totius mobilitatis, non solum eius, quæ est ad formam substantialem termina nè, sed etiam ad quamlibet aliam formam etiam accidentalem, quia tota naturalitas talis mobilitatis demõstratur in ratione naturalis per principia substantialia, ideſt, per materiam, & formam, & ideò licèt terminatiuè abstrahat à forma substantiali, & accidentali, subiectiuè tamen, & radicaliter, seu formaliter non abstrahit: sed tota naturalitas motus quocumque modo terminati reducitur demonstratiuè ad principia naturalia substantialia, quibus si motus ille est conformis, & consonus eorum inclinationi, motus erit naturalis, si verò fuerit dissonus, erit violentus, quia naturalitas non attẽditur in motu penes terminum proximum, sed penes principia radicalia. At iste tractat' maxime attẽdit ad terminũ mobilitatis, & sic solũ attendit ab mobilitatẽ illam radicalẽ, quatenus terminari potest per generationem ad substantiam, & ex consequenti ad quantitatem per augmentum, & ad qualitatem per alterationem, & ideò non sequitur, quod obiectum

ctum huius tractatus coincidat cũ obiecto totius philosophiæ; quia ens mobile substantiale radicale, ad quod per se primò terminatur tota scientia, nõ attendit ad terminum per se primò, sed ad radicem substantialem cuiuslibet motus naturalis, siuè terminetur ad substantiam, siue ad accidens.

7 Arg. 3. ad probandum quod per se obiectum huius tractatus non sit mobile generabile, seu terminabile ad formam substantialem, sed sit ens mobile ad formam intrinsecã: nam illud est per se obiectum scientiæ, seu tractatus, quod est commune ad omnia, quæ cadunt sub tali tractatu; sed solum ens mobile ad formam intrinsecam dicit rationẽ communem ad augmentum, & alterationem, quæ sunt motus ad formam intrinsecam: ergo hoc ens, & non ens generabile est obiectum huius tractatus. Conf. primò; quia mobile ad formam intrinsecam est scibile: ergo debet habere specialẽ tractatum, sed non alium; nisi istũ, quia nullibi agitur de mobili ad formam intrinsecam, si hic non agitur: ergo. Conf. 2. De mobili ad formam substantialem per generationem, & corruptionem agitur in libris de Metheoris, & in libris de animalibus: ergo cum diuersorum tractatuum diuersa sint obiecta, hic non debet agi de ente generabili mobili. Respondetur, quod vt sit vnum obiectum scientiæ, vel tractatus, non requiritur, quod habeat pro obiecto aliquam rationem abstrahentem abstractione formali ad omnibus, de quibus agitur tam primario, quam secũdario, sed sufficit quod habeat vnam rationem communem respectu omniũ quæ primariò attinguntur; at verò respectu eorum, quæ secundario, & ex consequenti tractantur sufficit, quod ratio illa sit communis per attributionem; aut per modum finis; ideoque cum hic tractetur de augmento, & alteratione ex cõsequenti, & quasi secundario; ens verò generabilis primario, non requiritur obiectum huius tractatus esse mobile ad formã intrinsecã, vt sit, sed sufficit esse mobile ad formam substantialem primario, & ad mobile per augmentum, & alterationem ex consequenti. Ad 1. conf. Resp. quod ens mobile ad formam intrinsecam, vt sic, non est scibile a philosophia, quianõ intendit agere de motu vt sic seu de mobili vt sic, sed præcise ens mobile naturale est, quod per se respicit, & ideònon est mirum, quod nullus detur tractatus per se respiciens tãquam obiectum ens mobile ad formam intrinsecam, sed attendo ad mobilia naturalia, in particulari hic agit de mobili per generationem per se primo, & ex consequẽti, de mobili per augmentum, & alterationem. Ad secundum, quòd in alijs tractatibus agitur de ente generabili ad determinatam formam, vel imperfecti mixti, vt in Metheoris, vel ad formã animalis, vt in libro de animalib' vel ad formam plantæ: at in præsenti agitur de ente generabili in communi, & ideo

ideo non sequitur, quod coincidat obiecta diuersarum tractatuũ quin potius apparet quam recte adimpleat Aristoteles ordinem methodi compositiuæ, vbi prius in communi disserit deinde in particulari de rebus naturalibus.

QVÆSTIO III.

Vtrùm ens mobile non solum vt generabile, sed etiam vt corruptibile, sit per se primò obiectum huius tractatus.

REspondeo affirmatiuè, & ratio est, quia contrariorum eadem est ratio, & scientia, vt dicitur 1. Thopicor. cap 8 & lib. 6 cap 4. & 6. ergo si hic tractatus per se agit de ente generabili, etiam per se debet agere de ente vt corruptibili, siquidem generabile, & corruptibile contraria sunt.

2 Sed contra potest obijci: physica per se agit de ente mobili vt naturali & solum per accidens de violente: sed solum ens generabile est naturale: nam corruptio, seu corruptibilitas potius est violenta: ergo solum hic agitur de ente generabili, & solum per accidens de ente corruptibili. Probatur min. Corruptio est contra inclinationem naturæ cui est violentum nõ esse & naturalis cõseruatio in esse, vt ait. D. Thom 1 part. quæst. 9. artic. 9. & alijs locis relatis à Bergom. in tabula, verb. *corruptio*, num. 3. ergo. Si dicas quod corruptio est contra naturalem inclinationẽ indiuidui ratione formæ: at esse naturalem ratione materiæ & rationis inclinationis ad bonum vniuersi, quod per variationem huiusmodi consequitur suum finem, & ideo corruptionem esse secundum quid violẽtam, & simpliciter naturalem quia inclinatio ad bonum vniuersi præpõderat inclinationi, quæ est ad bonum particulare, vt patet in aqua, quæ ascendendo, ne detur vacuum, frangit vectes æreos, quos non potest frangere, vt descendat: & insuper, quia ex natura specifica, & ab intrinseco omnis species rerum sublunarium est corruptibilis.

3 Contra est, quod materia non est corruptibilis, sed compositum, vt docet D. Thom. in 1. dist. 19. qæst. 11. art. 1. ad 1. & in 3. dist. 22. qnæst 1. art. 3. ad 3 & lib. 1 de anima, lect. 13. sed corruptio absolutè est contra bonum esse cõpositi: ergo absolutè violenta est enti naturali mobili, de quo agit Philosophia.

Confirmatur. Nec natura specifica, nec vniuersum sunt mobilia motu corruptionis sed solum compositum. vt habet esse particulare: ergo si sic est violenta corruptio, absolutè erit violẽta enti naturali.

Confirmatur secundo, Physica solum agit de ente mobili, vt concernit materiam sensibilem: sed hæc fit sensibilis per rationem indiuiduã, non per rationem specificã: ergo corruptio, quæ per se est violenta indiuiduo, per se est violenta in consideratione philosophica. Maior constat ex Aristotele in hoc 1. lib. cap. 2. vbi dicit, quod De-

Democritus magis philosophicè loquutus est, quam Plato; quia ille magis ad sensibilia attendit, quæ sunt propria huius scientiæ, quàm ille, qui ad ideas specificas abstractus est. ¶ Cõfirmatur vltimò. Nã etiam natura vniuersi ordinat corruptiones ob bonum nouæ generationis, vt citata qu. 10. p. 1. docet D. Thom. ergo sub omni consideratione corruptio intrat per accidens, & secundario considerationem huius scientiæ, & per consequens huius tractatus.

4 Ad hæc facilè responderi posset ex dictis in probatione conclusionis, quod & si corruptio sit absolute, & simpliciter violenta; per se tamen, attinet ad considerationẽ philosophicam, quia contrariorum eadem est ratio, & scientia; & ideò cum violentũ opponatur naturali, sicut per se agit physica de ente naturali & generabili; per se etiã agit de ente violento corruptibili. Nihilominus ad primam replicam dico, quòd etsi materia nõ sit corruptibilis terminatiuè est tamen primum principium corruptionis per modũ primi subiecti, & hoc sufficit, vt corruptio sit naturalis composito, quatenus constat etiam materia non fatiata forma, quam habet; hinc namque nascitur, quod compositum sit essentialiter corruptibile, & habeat rationem materiæ intrinsecam inclinationem ad corruptionem. Ad primam confirmat quod etsi natura specifica non sit corruptibilis in exercitio, si consideretur abstractè, tamen vt concreta petit corrumpi, quia rationem specificam intrat materia, & sic etiam est sensibilis per sua principia intrinseca; immò physica per septimò, considerat rationem specificã corruptibilem & sensibilem, quia de indiuiduis non datur scientia: & sic ad secundam confirmat. Ad tertiam quòd etsi natura vniuersi per se exigat corruptiones propter generationes, ac per cõsequens quasi secundariò: ac tamen physica per se debet considerare ens corruptibile, quia non tam attendit terminũ corruptionis qui est non esse compositi, quam radicem, ratione cuius est naturalis corruptio cuiuslibet compositi sublunaris, & quia hoc ex inclinatione ad bonum vniuersi non minus est corruptibile naturaliter, quam sit generabile, sit consequens, quod non minus ad nostram considerationem, ens mouile corruptibile, quam generabile.

(***)

LIBER PRIMVS.

DE ORDO, ET INTERITV, SEV DE generatione, & corruptione rerum naturalium.

Summa Textus Aristotelis.

LIBRVM primum de generatione, & corruptione decem capitibus absoluit Aristoteles, A primero capite vsque ad sextum quatuor agit Primò, refellit fallas veterum opiniones quas de natura & quidditate generationis habebant. Secundò, agit de generatione ipsa in communi. Tertiò, de differentia inter generationem, & alterationem, & quid sit alteratio, & quo pacto sit diuersa à motu locali. Quartò, de diuersitate generationis, & alterationis ab augmentatione, & quomodo aliquid augeatur, & quis sit motus augmentationis. Quatuor verò vltimis capitibus docet, quid sit tactus requisitus inter agens, & passum, vt possit esse motus generationis, quid agere, & pati, & quomodo contingat, & tandem quid mixtio, & ex quibus.

QVÆSTIO I.

Vtrùm generatio substantialis naturalis sit possibilis.

DIcendum est, generationem substantialem quæ est transitus de nõ esse formæ substantialis, ad esse talis formæ eodem subiecto substantiali, ideſt, materia prima manente, esse possibilem: sed probatio huius veritatis non est facilis; nam cùm antiquiores Philosophi (quorum sententias latè refert, & impugnat Aristoteles in 1. & 2. capitulo huius libri) ne-

ga-

garét materiam primam & totum concederent enti in actu, videlicèt athomos, quorum congregatione, aut disgregatione dicebant fieri omnia, quæ sunt sensibilia, aut elementa, quorum adunatione, aut separatione fiebant: consequenter concedebant alterationem, aut motum localem, sed negabant generationem veram substantialem, quia negabant materiam primam, non percipientes, quomodo inter ens in actu, & ens in potentia obiectiua posset concedi ens extra causas, quod esset pura potentia, & cõmune subiectum transmutationis substantialis: sed quia contra negantes principia (quorum præcipuum est in hac materiâ dari materiam) non est arguendum, nec forma potest efficax argũmentum; ideò difficillimum est conuincere eos, qui negantes possibilitatem materiæ primæ, consequenter negauerint possibilitatem generationis substantialis.

2 Ob hanc causam Arist. non aliter probat possibilitatem huiusmodi generationis substãtialis, nisi soluendo fundamenta opposita, & redarguendo ab hominem eos, qui eam negant, & probando debere concedi materiam primam, quæ sit commune subiectum trãsmutationis substantialis, sicut conceditur commune subiectum in transmutatione accidentali; sed cum hac differentia, quod respectu transmutationis accidentalis subiectum debet esse ens in actu substãtiali: at in transmutatione substantiali debet esse ens in potentia ad actum substantialem seu ad formam substantialem, sicut transmutatio ad formam accidentalem exigit, quod subiectum transmutationis non habeat in act formam accidentalem, ad quam transmutatur, nihil enim mouetur ad illud, quod habet in actu, cum trãsmutatio sit transitus de potentia in actum. Et cum alias forma substãtialis sit primus actus, implicabit, quod illud commune subiectum transmutationis ad formam substantialem non sit ens in pura potencia, carens omni actualitate substantiali; nam quod prima actualitate substantiali caret, omni actualitate caret, ex eo quod prima actualitas naturaliter præcedit omnes alias.

3 Ex dictis satis insinuata manet ratio conclusionis & insuper probatur ratione Aristotelis in præsenti cap. 3. est possibilis alteratio, v. gr. calefactio aquæ: ergo est possibilis generatio substantialis ignis, qua materia prima per modum communis subiecti transeat de forma substantiali aquæ ad formam substantialem ignis. Probatur consequẽtia, vbi est possibile medium per se ordinatum ad aliquẽ finẽ, est etiã possibilis positio finis; cũ mediũ & eius possibilitas pẽdeat à fine, & eius possibilitate: sed calefactio per se est mediũ ad corrumpẽdã formam substantialẽ aquæ & ad introducẽdã formã substantialem ignis: ergo est possibilis generatio substãcialis ignis. Prob. cõseq. Nam generatio substantialis in eo consi-

stit

tit, quod vna forma substantialis corrumpatur, & ex vi motus, seu transmutationis subiecti introducatur alia forma substantialis.

4 Si dicas cum antiquis Philosophis, ex vi caloris non generari de nouo formã substantialẽ ignis; sed solum localiter adduci ignem ad locum aquæ, aut solum adduci accidentia ignit, quia aqua non dicit formam substãtialiter diuersam ab igne, sed solum accidentaliter diuersam, penes accidẽtia caloris & frigiditatis, aut penes motum sursum, aut deorsum, aut penes effectus, quia ignis nigrefacit medio fumo, & aqua mundat, & album facit mediante humiditate fluida.

5 Contra est, quod cum transit aliquid de forma aquæ in formam ignis, aqua nunquam apparet; ergo nec manet in eodem loco, neq; ad alium proximum, aut remotum migrat: & idem est de igne, cũ ex percussione silicis generatur: antea enim nõ apparebat in aliquo loco, & modo apparet; ergo transitus ille ab aqua in ignem non est impulsio localis eiusdẽ substãtiæ; sed nouum esse substantiale vnius, & defitio substantialis alterius: alias non esset transitus totius substantiæ in aliam substãtiam totalem, alioquin transubstantiatio esset naturalis, & non miraculosa, quod repugnat toti philosophiæ naturali: ergo est vera generatio substantialis vnius formæ, & corruptio alterius, manente aliqua parte compositi, id est, materia primâ, quæ est subiectum transmutationis substantialis. Præterea quomodo sint accidentia ignis, vbi antea erat aqua, & effectus ignis, vbi ante erant aquæ, prouenit ex accidentibus nõ communibus omni corpori, sed corpori determinato: at accidentia propria propriam, & diuersam substãtiam arguunt: ergo datur diuersitas in substantialibus formis: at hic ponitur ex vi diuersarum dispositionum: ergo datur generatio substantialis, et similiter corruptio. Nec valet recursus ad congregationem, et segregationem, aut condensationem, et rarefactionem athomorũ, quia hæc est communis causa respectu cuiuslibet corporis solidi: ergo non potest esse causa tàm multiplicis diuersitatis, qualis inuenitur in elementis, et mixtis. Recurrere autem ad fortunam, quæ fortè, et à casu diuersimodè congregat athomos, et tam diuersa accidentia causat, et tàm varios effectus, cum tali distinctione, vt ignis semper igneat, et nunquam frigefaciat, ridiculum est: Cur enim si fortuna tot mirabiles effectus præstat ex fortuita mixtione athomorum in naturis, nunquam templa, ædes, plateas, muros efficit, sicut efficit ars? quæ argumentatio est Ciceronis contra Epicurum.

6 Sed contra nostram conclusionem potest argui primò sic: vt esset possibilis generatio, requirebatur, quod substantia naturalis esset composita ex materia, et forma substantiali: at nulla substantia corporea, et sensibilis est sic composita; nam potius est ens simplex: ergo

go est impossibilis generatio substantialis. Maior videtur certa. Nã si nulla substantia corporea, & sensibilis esse cõposita; ergo ex nihilo sui fieret, & nihilum desineret: ergo non posset incipere esse, nec cessare in esse, quia ex nihilo nihil fit. Et dato quod posset incipere, & desinere, illa inceptio, aut desitio non esset generatio, aut corruptio, sed esset creatio, & annihilatio. Minor autem probatur. Si quælibet substantia sensibilis (rerum inferiorum, & sublunarium) esset composita, vel materia esset ens actu, vel esset ens in potentia, seu pura potentia; si primum: ergo ex materia, & forma non fieret vnum per se, sed vnum per accidens (quia ex pluribus entibus in actu non fit vnum per se ens) si secundum: ergo ex materia, & forma non resultat vnum compositum in actu extra causas; quia ex eo quod non est ens actu, sed solum ens in potentia resultare nequit compositum in actu, nam prius est esse, quàm componere: ergo ex materia, quæ est pura potentia, seu ens in potentia, & ex forma substantiali nequit resultare substantia composita corporea, & sensibilis: vera est ergo minor, & consequentia videtur bona.

7 Respondetur, quod ex materia, & forma resultat substantia cõpleta, & composita, nam etsi materia sit pura potentia, à se tamẽ subiectiuè est actus, & extra causas sit ratione formæ, à qua priùs in genere causæ materialis recipit esse quam componat cum illa compositum; licèt totum hoc intercedat in eodem instanti reali; & sic relinquitur vt forma generetur ex materia tanquam ex subiecto actuali, cum ex nihilo fiat.

8 Sed contra est, quod materia prima, si semel ex se est pura potentia, non ens actu, vel recipit actum ex vi generationis, vel non: si primum: ergo ex vi generationis transit de potentia obiectiua ad esse extra causas, & sic idem habet forma: ergo sicut hac ratione forma est terminus generationis, quia habet esse, ex vi illius, nec potest esse communne subiectam generationi, & corruptioni, eadem ratione nec materia erit communne subiectam ingenerabile, & incorruptibile: sed generabitur, & corrumpetur; sicut forma, ac per consequens perit ratio generationis, quæ petit habere communne subiectum: si secundum; ergo ex se habet actum, & ens est in actu hac per consequens reddit argumentum, quod ex materia, & forma non fit vnum ens per se, quod sit terminus generationis: perit ergo possibililitas generationis substantialis. ¶ Respondetur, quod eo ipso, ac materia prima habet esse per modum primi subiecti, ex quo primum effecta est per creationem à Deo cum aliqua forma variat esse existentiæ variando formas, quas successiuè recipit ex vi diuersarum generationum & sic non transit de esse potentiali obiectiuo ad esse actuale, sicut formæ de nouo genitæ; sed variat

esse

esse subiectiuum, & transit de vno in aliud; & sic non generatur, aut corrũpitur variatis formis, & existentijs, quia ex vi illarum nõ transit de esse obiectiuo ad esse subiectiuum, aut de esse subiectiuo ad esse obiectiuum, sed solum mutat esse subiectiuum, quia nullum datur instans reale, in quo non sit sub aliqua forma, & sic daretur locus ad generationes substantiales, ad eum modum, quo corpus manens in eodem loco, mutat superficies aeris, vel aquæ Ad plenam horum intelligentiam, & aliorum, quæ hic possent obijci, videri possunt Fran. 7. Meta. quæst. 12. art. 6. & quæst. 17. artic. 8. & Soncin. ibi. q. 29. 9. Secundo obijcit. Si esset possibilis generatio substantialis esset etiam possibile, quod eadem numero materia per modum communis subiecti maneret sub forma geniti, & corrupti: sed hoc est absurdissimum, & impossibile: ergo & generatio substantialis. Minor, in qua est difficultas probatur. In primis sequeretur, quod sicut lignum habet eandem formã substantialem ligni sub forma arcæ, & scamni, quia lignum est cõmune subiectum: sic eadem forma substantialis maneret sub forma geniti, & corrupti. Secundo sequeretur, quod equus corruptus, & cadauer ex illo genitum, essent idem numero, quia vnitas numerica sumitur à materia: ergo manente eadem numero materia, maneret idem numero ens, & esset idẽ numero equus, & cadauer eius. Tertio sequeretur quod idem numero ens esset sub diuersis speciebus, quod est impossibile: quod vero hoc sequeretur, cõstat, quia materia habet speciem à forma: ergo si maneret eadem numero sub diuersis formis, idem numero esset sub diuersis speciebus. At hæc omnia sunt absurda, & impossibilia stando in principijs Philosophiæ: ergo etiam generatio substantialis, qua data hæc consequuntur, est absurda, & impossibilis. ¶ Respondetur. Nullum ex illis absurdis sequi ex positione generationis substantialis. Non primum, quia materia prima non dat esse actuale formę substantiali, sed potius habet esse mediante illa, & ideò variata forma substantiali non manet eadem forma, nec idẽ ens completum: ut lignum cum sit ens completum substantiale, & forma arcæ & scãni sint formæ accidentales & artificiosæ, totum esse habẽt à ligno tanquam à subiecto per se subsistenti, & ideo variatis formis arcę & scamni manet idẽ lignum cum sua forma substantiali, variatis autem formis substãtialibus, & manente materia, solum manet subiectum commune per modum puræ potentiæ, nõ manente communi forma, nec ente completo, & subsistente. Nec sequitur secundum absurdum quia materia prima non est vna numero positiuè per se, nec principium vnitatis numericæ positiuę, nisi connotando diuersam figillationem quantitatis & quia hęc variatur in genito, & in corrupto, non sequi-

sequitur, quod equus corruptus, & eius cadauer sint idem numero ens, sed quod materia vtriusque sit eadem numero negatiuè. Nec sequitur tertium absurdum, quia nunquam verificatur, quod ens idem numero positiuè sit sub diuersis speciebus, sed quod idem subiectum, quod est ens incõpletum, & vnum numero negatiue, habeat successiuè diuersas species, & hoc non est absurdum.

10. Arg. 3. Si esset possibilis generatio substantialis, esset possibile, quod eadem entitas esset substantia simul, & accidens: at hoc implicat, ergo, & generatio substantialis. Probatur maior. Generatio illa, cũ sit actio creata, debet esse accidens, & cum sit substantialis terminus, esset substantia: at actio est idem cum motu, & motus est idem cum termino: ergo eadem entitas esset accidens, & substantia.

Confirmatur. Nulla actio creata potest habere pro termino formã substantialem: ergo non potest dari generatio substantialis. Probatur ant. Hoc ipso quod haberet pro termino formam generabilem, illa etiam esset forma corruptibilis: ergo posset ad esse, & ab esse à subiecto preter subiecti corruptionem: ergo esset accidens, & non substantia.

Respondetur, quod actio, quæ idẽtificatur cũ termino (supposito quod actio sit in passo, & nõ in agẽte subiectiue est illa, quę infert motum, & identificatur cum illo: at generatio etiam si sit accidens, nõ infert motum ex parte passi, sed mutationem instantaneam, & ideo non sequitur, quod identificetur cũ termino, qui est forma substantialis; nec sequitur quod eadem entitas sit simul accidens, & substantia.

Ad confirmationem respondetur, quod & si forma substantialis, quæ est terminus generationis posset ad esse, & ab esse à materia præter illius corruptionem; non sequitur, quod de illa verificetur definitio accidentis tradita à Porphirio in quinto prædicabili, quia materia prima (vt notat D. Tho. opusc. 30.) non dicitur subiectum stricte, & cum proprietate, quamuis communiter hoc nomine appelletur, quia non habet esse completum per se subsistens, aqua habeat esse forma, sed habet esse incompletum, & ideo definitio accidentis, quæ est formalis, non verificatur de forma, quæ est terminus generationis, quia licet possit ad esse, & abesse à materia, non tamen à subiecto.

11. Arg. 4. Si aliqua esset vera generatio substantialis, maximè illa, qua fit homo. Sed hæc non est vera generatio, quia nec materia fit, nec anima, nec totum, quia hoc resultat ex partibus; & si illæ sunt ingenerabiles, etiam totũ erit ingenerabile: ergo. Si dicas fieri totum, quia vniuntur partes à generante. Contra tamen est, quod Deus creat animam in corpore; ergo creãndo vnit: ergo non fit vnio à generante. Tum etiam actio generatiua est corporea: ergo non attin-

attingit animam ſpiritualem, etiã ad vniendum; quia ſpirituale nec attingi poteſt nec contingi principaliter à corporeo. Denique quod generatur ex contrarijs fit: at anima rationalis non fit ex contrarijs, ſed ex nihilo: ergo nõ poteſt homo ab homine generari; nam compoſitum dicitur genitum ratione formæ per modum termini quo.

Reſpondetur ex doctr. D. Tho. 4. Meth. lect. 2 & 1. p. quæſt. 118. artic. 2. ad 4. & 1. 2. quæſt. 81. art. 1. ad 3. ex Caiet. 1. part. quæſt. 116. art. 2. ex Hiſpalenſi, & Capreolo in 1. diſt. 5. quæſt. 1. art. 3. & Soncin. 8. Meth. quæſt. 14. benè eſſe reſponſum inter arguendum. Ad primam replicam, quod Deus creando animam in corpore & non extra, non vnit eam, ſed dicitur in corpore creare, quia poſita actione diſpoſitiua, & vnitiua hominis, Deus ibi creat animã, vt vniatur à generante, quæ actio vt virtus eſt animæ generantis, poteſt vnitiuè attingere animam ſpiritualem; & ſic ad ſecũdam replicam. Ad tertiam. Animam ex vi generationis fieri ex contrarijs, non quantum ad ſuum eſſe in ſe: (ſic enim creatur à Deo) ſed quantum ad ineſſe in materia, quæ ſubeſt priuationi talis formæ.

QVÆSTIO II.

Quid ſit generatio ſubſtantialis cõmuniter dicta, & an ſit eſſentialiter mutatio?

NOn voco generationem cõmuniter dictam eam, quæ eſt communis ad ſubſtantiam, & accidens; ſed reſtringendo ad ſubſtantialem, ago tantum de ea, quæ cõmunis eſt viuentibus, & non viuentibus. Sic autem ſumpta definitur ab Ariſt. cap. 4. quod *eſt tranſmutatio totius nullo ſubiecto ſenſibili manente.* Et cap. 5. quod eſt *mutatio ſubſtantiæ in potentia ab ſubſtantiã in actu.* Poſſet etiam dici conformiter ad Ariſtot. 8. Phyſic. text. 61. & 11. Meth. cap. 10. quod eſt *tranſitus de non eſſe ad eſſe ſubſtantiale eodem ſubiecto non ſenſibili manente.* Non debet intelligi primo diffinitio de quacumque tranſmutatione, ſed de ea, quæ eſt priuatiua ex toto corrupto; quia corrumpitur forma, & totum compoſitum genitum; forma genita, aut de nouo vnita materia, quæ debet eſſe cõmune ſubiectum nõ ſenſibile, quia ſubſtantia ſenſibilis non eſt.

2 Diſputant hic Auctores, an *mutatio* ſit ratio generica reſpectu generationis ſubſtantialis, negant nonnulli; ſed tamen ego reſpondeo affirmatiuè: & probatur ex D. Tho. quæſt. 2. de pot. ar. 1. ad 15. aſſerẽte, quod *generatio eſt ſpecies mutationis*, & agebat ibi de generatione ſubſtantiali. De qua 1. p. q. 27. art. 2. ait, quod *nihil aliud eſt, quam mutatio de non eſſe ad eſſe*, vtique ſubſtantiale; & ſi nihil aliud eſt generatio ſubſtantialis creatæ eſſentialiter erit mutatio, ſed in hoc quod eſt eſſe mutationem, cõuenit ei cum aliis ratio, ergo mutationis generica eſt. Tradens etiam diffinitionem generationis ſubſtantialis cõmunis

tr. dicta opusc. 31. in principio ait, quod *est mutatio de non esse ad esse substantiale*. Ergo si secundum Dion. Tho. generatio substantialis est species mutationis, & nihil aliud est, quam ipsa mutatio de non esse ad esse, essentialiter erit mutatio, & non accidentaliter; nam quælibet species essentialiter est illud, cuius est species, & essentialiter est illud, præter quod nihil aliud est.

3 Probatur ratione. Generatio substantialis essentialiter est transitus de priuatione ad formam, & esse transitum non est ratio differentialis: ergo esse transitum seu mutationem de priuatione ad formam est ratio generica Probatur maior. Generatio essentialiter est transitus ad formam, non de esse eius: ergo de non esse: at non est de non esse eius negatiuè: ergo priuatiuè. Minor probatur: est transitus ad formã ex non esse non indeterminatè, sed in subiecto determinato, nempe in materia: ergo ex non esse priuatio Probatur conseq. secund. D. Thom. 1. p. quæst. 17. art. 4. & in 2. distin. 24. art. 4. & quæst. 1. de pot. art. 6. ad 3. & 5. Meth. lect. 12. in hoc distinguitur negatio à priuatione, quod illa non determinat sibi subiectum, hæc verò sic. Ergo si generatio est transitus de non esse priuatiuè, erit perindè vera mutatio Hæc ratio desumitur ex D. Thom. opusc. 31. non longè à principio.

3 Contra nostram resolutionem arg. 1. Arist. 2. Physic. text. 14. solũ ait, *generationem esse viam ad naturam*. Sed hoc saluatur, etiam si non sit mutatio de priuatione ad formã: ergo hoc non est de essentia generationis.

Respondetur ibi Aristotelem potius esse pro nobis, quia docet generationem denominari à termino quia est via non quæcumque, sed vt mutatio quædam. Vel melius potest dici, ibi agere Arist. de eo à quo denominatur generatio, vt passio quædam est, nõ vt mutatio, & ideò solum meminit termini; a autem fit via inter contraria; ideſt, inter priuationem, & formam quod est esse mutationem, relinquit pertractandum 1. Physic. & in hoc libro de generatione, vt ibi notat D. Th. lect. 2. in fine: hinc autem colligitur nostra conclusio.

4 Argumentat. 2. Cum corruptis speciebus Eucharistiæ creatur de nouo materia, vel quantitas trãsit in eius officium & in eodem instanti generantur vermes, illa est vera generatio (vt cum D. Tho 3. part. quæst. 77. artic. 5. asserũt ibidem interpretes) & tamen ibi non intercedit vera mutatio de priuatione ad formam: ergo huiusmodi mutatio non est ratio essentialis generica respectu generationis. Probatur minor. In eodem instanti reali, in quo ponitur forma genita vermis, creatur materia prima, vel quantitas incipit habere munus materiæ, (iuxta varias Thomistarum sententias) ergo generatiu non est ibi mutatio de priuatione ad formã. Probatur conseq. Priuatio realis nequit dari nisi in subie-

cto

to, in quo (pro illo instanti quo est realis priuatio) sit non esse formæ; alioquin non erit realis priuatio, sed imaginaria, & secundum rationem, & ideò, in reali mutatione requiritur successio, & multa nũc temporis, vt detur locus priuationi, & formæ, vt ait expresse D Thom. 1. part. quæst. 45. ar. 2. ad 2. & quæst. 53. art. 3. quia subiectum simul esse cum forma, & non esse sub illa, simul esse priuatum forma, & habere formam in eodem instanti reali, omnino repugnat ergo si in illo instanti reali, in quo generantur vermes, creatur materia prima, vel quantitas incipit exercere eius officium, non datur locus, vt præcesserit priuatio, nec vt illa generatio sit vera mutatio de priuatione ad formã. Ex quo fit, quod cum Aristoteles dixit, generationem esse mutationẽ, debet intelligi de mutatione latè sumpta, quatenus est transitus de non esse ad esse formæ non priuatiuè, sed negatiue, vt ipse explicat 5. Physicor. text. 7. dũ ait: *Quæ igitur ex non subiecto in subiectũ mutatio secundũ cõtradictionem* (hoc est, de non esse ad esse) *generatio est.*

5. Respondetur in primis, quod quia tunc nõ intercedit vera mutatio, quæ sit terminus motus alterationis materiæ, (quod requiri ait D Thom. 2. contra gent. cap. 17. ad veram generationem;) in eo casu productio vermium non est vera generatio, sed solum eductio ad eum modum, quo probabiliter dicunt aliqui Thomistæ, formas cœlorum, & elementorum in primo instanti creationis materiæ primæ fuisse eductas à Deo, licèt cœli, & elementa non fuerint genita. De quo videri potest D. Thomas in 1. dist. 21. quæst. 1. art. 2. & dist. 37. quæst. 4. art. 3. & opus. 52. cap. 15. (si formè illud est D Thom.) & in hoc sensu debet intelligi D Tho. in loco in argumento adducto ex 3. part. accipit enim ibi generationem pro eductione formæ ex materia. Sed contra instant aduersarij: vera generatio non distinguitur ab alteratione sed producitur forma vermis per veram alterationem accidentium panis, aut vini: ergo per veram generationem, & tamẽ non est vera mutatio cum priuatione: ergo hæc non est de ratione generationis.

Confirmatur primo. Priuatio nõ est principium specificans generationem, quæ a termino adquẽ specificatur imò est principiũ per accidens, secundum D. Thom. opus. 31. ergo nõ requiritur per se ad generationem, at vera mutatio per se requirit priuationem: ergo mutatio non est essentialis generationi.

Confirmatur secundo. Eatenus mutatio cũ priuatione posset esse requisita in generatione: quatenus in materia prima prærequiritur alteratio ante generationem; sed alteratio solum per accidens prærequiritur: ergo & priuatio. Probatur minor. Eatenus prærequiritur, quatenus ante generationem vnius formæ præcessit alia forma in materia, quæ debet expelli per alterationem: sed formam præcessisse in

materia per accidens est, vt de nouo generetur altera forma, vt dixi mus supra: ergo.

6. Respondetur tamen ad replicam, nego antecedens, (cuius rationem reddam infra dub 4.) Ad primam confirmat. Quod & si priuatio ratione sui non intrinsecatiuum principium mutationis substantialis stricte dictæ, est tamen de connotato essentialiter requisita ex parte termini à quo, & ideò per accidens dicitur principium, non quia sine illo possit esse mutatio & generatio in creatis, sed quia relinquitur ex parte termini à quo: & potest dici esse principium per accidens generationis in facto esse, at in fieri esse per se requisitum. Ad secundam. Alterationem nedum requiri ad expellendam formam corrumpendam, sed etiam ad disponendum subiectum ad receptionē formæ generandę. Vnde si per impossibile posset materia sine forma præcedere, requireretur, vt agens naturale generaret formam. Ad authoritatem Aristotelis respōdetur, quod generatio est mutatio cōtradictoria ex parte termini totalis, seu de subiecto in subiectum, quia est de non equo ad esse equi; v.g. at ex parte termini formalis, seu ex parte formæ est mutatio à priuatione, & sic procedit nostra doctrina: & ideò addit ibi D. Thom. in comment. quod *materia prima, quæ in principio generationis est sub priuatione, in fine est sub forma.*

7. Secūdo respondetur ad principale argumentum: Generationē vermis, in casu, quod in eodem instanti creetur materia, esse stricte generationem, & mutationem ex priuatione; quia ad priuationē sufficit, quod in aliquo instanti naturæ præcedat materia in formis, sicut docet D. Thom. (quæst. 4. de pot. art. 1. ad 6. in contra) in principio rerum contigisse, cum *priuatio non fuit tempore in materia ante omnem formā, sed quia materia ante formā intellecta, cum priuatione intelligitur.* Et ratio est: quia hæc mutatio est instantanea: ergo est inter terminos successiuè se habentes non in tempore; sic enim esset motus, & non mutatio, sed secundum instantia naturæ. Si autem dicatur, quod quantitas Eucharistiæ est, ex qua educitur forma vermis, quia ex vi prioris miraculi habet esse vice materię, vt videtur dicere D. Tho. 3. part. quæstio. 77. art. 3. & 5. ad 3. & art. 6. ad 2. Caiet. ibi, & Capreol. in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 3. ad 1. Scoti, Ferrara 4. contra gent. capit. 66. Cornelio tract 4. de Eucharistia disp. 2. dub. 3. & potest videri D. Thom. in 4. dist. 11. q. 1. art. 2. quæstiunc. 4. & quod libet 9 art. 5. ad 3. in eo casu facillime saluatur nostra doctrina, quia priuatio tempore præcessit in quātitate Eucharisticæ, quę postea cōponit vermem per modum subiecti primi, & ex qua educitur forma substantialis vermis, quatenus est virtus materię primę, quę præcessit in substantia panis; ita taliter, quod sicut virt⁹ accidētalis operatiua potest causare effectum sūb substantiam,

tiam, vt virtus substantiæ: sic ista quantitas panis consecrati in virtute materiæ, quæ præcessit in pane, potest esse causa materialis, ex qua educitur forma vermis, sed cũ hac differentia, quod virtus, effectiua accidentalis, vt virtus substantiæ instrumentaliter causat substantiam: at illa quantitas non instrumentaliter causat materialiter formam substantialem verbis; sed principaliter in suo genere; tum quia ex vi prioris miraculi habet modum existendi per se modo substantiali; tum quia minus requiritur ad hoc, quod aliquid sit causa materialis principalis, quam vt sit causa effectiua, quod constat, quia dato quod accidentia supernaturalia sint simpliciter perfectiora substantijs naturalibus, potest charitas educi de potentia obedientiali voluntatis, quæ est accidens: ergo etiam poterit substantialis forma vermis educi de potentia quantitatis Eucharisticæ, quæ ex vi prioris miraculi habet modum existendi substantialem. ¶ Tertio respondeti potest in sententia aliorum dicẽtium, quod etsi quantitas Eucharistica non fungatur vice materiæ respectu vermis generandi, quia creatur noua materia a Deo cum corrumpuntur accidentia, tamẽ vt illa eductio formæ vermis ex materia de nouo creata sit vera mutatio substantialis, & vera generatio, sufficit, quod præcesserit priuatio formæ in quantitate Eucharistica, quæ vsque ad nouam creationem materiæ verbis habuit esse vice materiæ respectu accidentium: nam etiam instanti generationis pareat, & corrumpatur illa quantitas; attamen eo ipso, ac ea corrupta est cum exigentia generationis vermium; priuatio quam habebat formæ vermis, per se attinebat ad mutationẽ illam substantialem per modũ termini à quo illius mutationis etiam si quantitas non esset substantia, sicut eius quantitatis corruptio per se infert generationem substantiæ vermis.

8 Contra doctrinam traditam in præcedenti respõsione triplici plura occurrunt; sed quia nos alia vocant non minoris momenti, immorari non licet. ingeniosus lector, & facilè percipiet difficultates emergentes, & sedulò ex dictis responsionem inuestigare valebit.

9 Tandem obijci poterit. Si mutatio propriè dicta esset de ratione essentiali generationis; etiam generatio diuini Verbi esset vera mutatio. cum sit vera generatio; sed hæreticum est dicere generationẽ diuini Verbi esse mutationem, cum sit de fide, Deum esse simpliciter immutabilem: ergo.

Respondetur, quod esse mutationem, non est de conceptu analogo essentiali generationis substantialis, prout abstrahit à creata, & increata, sed solum de conceptu peculiari generico generationis substãtialis creatæ: sicut esse qualitatem non est de conceptu analogo sapientiæ aut scientiæ, vt abstrahit etiam ab increata, sed solum de ratione sapientiæ creatæ. Et ratio est,

quia ratio essentialis generica prouenit ex limitatione, et ideo ex quo in Deo nõ reperiatur, quod est generic ũ in aliquo predicato creato, non sequitur non conuenire illa rationem essentialem, actualem, et formalem talis prædicati. De quibus videndus est D. Tho. in 1. dist. 4. q. 1. art. 1. in corp. et ad 1.

QVÆSTIO III.

Vtrùm sit bona diffinitio generationis viuentium?

DIffinitio generationis viuentium deducta ex Arist. 5. Meth. lect. 4. et 8. Et hic cap. 12. hæc est: *Origo viuentis à viuente principio coniuncti, in similitudinem naturæ ex vi talis processionis.* Esse diffinitionem exactam probo sic. Illa est optima diffinitio secundum D. Tho. pluribus in locis, quod aglomerat Bergom. in tab. ver. *Diffinitio*, n 14. quæ explicat naturam diffiniri per omnes suas causas: sed hæc diffinitio est huiusmodi: ergo. Probatur min. ly: *Origo viuentis à viuente*, exprimit ordinem ad causam efficientem, seu ad principium dimanationis: ly *à principio coniuncto*, explicat causam quasi materialem, quia ex vi transmutationis substantiæ generantis, per materiam decisam ab illo, et ipsi substantialiter in principio coniũcti intrinsecè fit generatio) et non sufficit introduci formam in materiam contiguam, vt explicat D. Thom. 4. contra gentes, cap. 4. ly, *in similitudinem naturæ*, explicat causam formalem, et finalem. formalem quidem, quia non sufficit similitudo generica, vt cum viuens producit pilos, sed in forma, et natura specifica, saltem subalterna, vt monet D. Thom. 1. part. quæst. 27. art. 2. nec requiritur similitudo in accidẽtibus individualibus, quam is possit contingere in aliquibus, nec in accidentibus animæ, quia grammaticus non generat grammaticum, vt docet D. Thomas quæst. 29. de verit. art. 5. et 1. 2 quæst. 81. art 2. et 2. 2 quæst. 168. art. 1. ad 3. Finalis autem, quia intentio generantis, et generationis est similitudo in tali natura, ex Arist. 2. de anim. cap. 4. et 7. Meth. cap 8. Ly *autem, ex vi talis processionis*, magis explicat causam formalem: non enim sufficit quod producatur simile in natura, nisi ex vi termini formalis per se primò inspecti à tali actione euadat aliquid simile in natura agentis: ergo vera est minor, quam probandam assumpsi.

2. Ad probandum hanc diffinitionem generationis viuentium non esse bonam, obijcitur primo. In productione Euæ ex costa Adami fuit origo viuẽtis à viuente cõiuncto, in similitudinem naturæ, et tamen non fuit vera generatio, quia nec Eua fuit filia, sed spõsa Adam: ergo diffinitio generationis viuentium non est bona, siquidem competit alijs à diffinito.

Respond. neg. maior. quia non processit Eua ab Adam, vt viuẽte; quia

quia nec ab illo facta, sed ex eius costa producta à Deo, vide D. Tho quodlibet 6 artic. 18. & 4. contra gent. cap. 23. in fine, & in 4 distin. 40. quæst. vnic. art. 3. ad 1. & 1. p. q. 92. art. 2. ad 3.

3 Argument. Secundo, nam plantæ, & animalia perfecta, quæ non ex semine, sed virtute solis ex putrefactione producuntur, verè generantur, & tamen non originantur à viuente, quia sol non viuit: ergo illa particula *Viuentis à viuẽte*, superfluit in generatione viuentiũ. Probatur maior. Quia ibi interuenit vera mutatio substantialis à priuatione ad formam viuentem: ergo verè generantur generatione viuentium.

Respondetur eam generationem esse equiuocã, non verò vniuocam, de qua hic agimus; & ideò non est mirũ, quod non verificentur particulæ diffinitionis generationis vniuocæ viuentiũ. Quod autem ex influxu cœli fiat quædã virtus diffusa à cœlo, vt possint viuentia imperfecta ex putrefactione generari, sicut est virtus decisa in semine viuentis ad aliud generandum, explicat D. Th. 7. Meth lect 8 & Flandr. ib. q. 18 art 2. ad 1.

4 Argument 3. Aues, quæ ex alienis ouis pullos educunt, verè generant, & tamen non originant à se tanquã à principio coniuncto: ergo illa particula, *à principio coniuncto*, redundat in hac diffinitione. Idem potest dici de his, qui sunt geniti à Dæmonibus incubis, qualiter genitum fuisse Homerum, tenet Plutarch. ex Arist. lib 3. Politic. De Luthero affirmant aliqui apud Codæum, de Merlino, & Antichristo plurimi, ita vt negare incubos, imprudentiæ sit, teste Magno Augustino lib. 15. de Ciu. Dei cap. 23.

Respondetur negãdo, quod auis incubans alienis ouis, sit parens generans pullum eductum. Tantum namq; facit virtutem seminis, quæ est in oue ab alijs auibus emissò; & sic pullus generatur ab auis semine, & ab ea, quæ ouum emisit, & sic eius generatio est à principio viuẽte coniuncto. Dæmon autem incubus non generat, sed medio motu locali assumpto corpore aereo immittit semen viri in matricem fœminæ, & sic vir seminans est pater generans fœtum in fœmina; non vero Dæmon incubus.

5 Argument. Quarto ad idem. Ex eo generatio ignis in ligno, quæ fit ab alio igne non est à principio coniuncto, quia forma ignis non inducitur in aliquam partem materialem decisum ab igne generante, sed in materiam igni, quæ est diuersa: sed hoc idem contingit in generatione viuentium: ergo hæc non est à principio coniuncto. Probatur minor. Nam in primis semen, ex quo formatur fœtus non fuit actualis pars generantis informata eius forma, sed solum pars in potentia, vt ait D. Thom. 1. part. quæst 119. artic. 2. & in 2. distinct. 18. quæst 2. art 3. & dist. 20. art. 1. ad 4. & quæst. 3. de pot. art. 9. ad 9. ergo ratione seminis nõ est viuens à principio coniuncto viuentis per

continuationem subforma viuentis, se solum per contiguitatem, sicut cõtingit in ligno, ex quo generatur ignis ab alio igne. Præterea semen virile (fœminam vero semen prolificum non emittere infra ostendam) non præbet materiam fœtui, sed solum continet virtutem effectiuam generatiuã prolis (sic contingit in igne generante alium ignem in ligno media virtute effectiua deriuata in lignum) vt docet D Thom. 3. p quæst. 28. art. 1. ad 5. & quæst 31. art. 6. ex Aristot. lib 1 de generat. animal. cap. 2 & 19. & idem D. Thom. 1. p. q. 118. art. 1. ad 4. superfluit ergo illa particula, *à viuente coniuncto.*

Respondetur, quod in generatione viuentium genitum est à generante principio coniuncto quoad partes materiales ex semine, quoad partes autem formales, seu quoad virtutem actiuam a viro, quæ licèt non sit pars generantis quoad vltimam formam, est tamen quoad rationem formæ sanguinis egregiè decocti, & hæc decidit à principio coniuncto vt est in potentia ad formam perfectam generantis: quam doctrinam desumpsi ex varijs locis D. Thom. 3. p. q. 31. art. 1. ad 1. & 7. Meth. lect. 8. & 2. contra gent. cap. 87 vnde patet differentia inter generationem viuentis à viuente, & generationes ignis in ligno ab alio igne; quia in hoc secundo modo generationis ignis in ligno genitus, nec est ab alio igne quoad partes materiales, nec virtus dispositiua receptа in ligno est decisa ab alio igne, nec aliquando extitit sub forma eius etiam quoad formam aliquam imperfectam dissimilarem organicam: sicut semen decisum fuit in viuente generante, constituente corpore organico & admittente formas dissimulares, seu gradus dissimulares prouenientes ab eadem forma substantiali viuentis, ideoque semper verificatur, quod viuens generatur a viuente principio coniuncto.

6 Argument. Quinto. Ad generationem viuentium non sufficit, quod terminus sit productus in similitudinẽ naturæ genericæ: aliàs productio pilorum, & vermiculorum esset vera generatio) Nec requiritur quod sit in similitudinem naturæ specificæ, (alias generatio muli ex equo & asina non esset vera generatio viuentium) ergo illa particula in *similitudinem naturæ redundat.*

Confirmatur primo. Terminũ esse similem in natura suo principio producenti, est transcendens conditio ad omnem causalitatem vniuersam: ergo male ponitur ex parte vltimæ differentiæ generationis viuentium.

Confirmatur secundo. Similitudo est proportio duarum qualitatum eiusdem speciei, ex D. Thom. & Arist. 5 Meth. lect. 10 Sed terminus generationis debet esse substãtia: ergo quod terminus formalis debeat esse in similitudinẽ, destruit rationem generationis substantialis: ergo illa particula redundat in tali diffinitione.

Resp-

Respondetur, quod similitudo sufficiens, & necessario requisita ad generationem, non est in genere remoto, sed in genere proximo, aut specie subalterna proxima, vel in specie athoma, & ideo productio pilorum non est generatio, quia solum est assimilatio in genere remotissimo: at generatio nulli est vera generatio, quia intercedit assimilatio in genere proximo: seu specie subalterna secundum D. Thom. 7. Meth. lect. 7. & quæst. 2. de verit. art. 8. ad 4. & q. 6 de potent. art. 8. ad 16.

Ad primam confirmat. quod nõ quæcumque similitudo ponitur in generatione viuentium sed ea, quæ est per modum imaginis, & hoc nõ transcendit quamcunque causalitatem vniuocam.

Ad secundam, quòd similitudo stricta, & metaphysica solum reperitur in proportione duarum qualitatum; sed de hac non loquitur diffinitio, sed tantum de physica, quæ saluatur inter duas formas eiusdem generis proximi, aut eiusdẽ speciei athomæ, vt notat Flandr. 7. met. qu. 18. art. 1. ad 1. si formæ sint substantiales.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm generatio sit actio realiter diuersa ab alteratione, seu ab actione alteratiua?

GEnerationem in ratione mutationis, quatenus se tenet ex parte passi esse distinctam realiter ab alteratione, conuincit Aristoteles in primis capitulis huius libri contra Priscos Philosophos, & ratio suadet, quia mutationes sic sumptæ ex terminis distinguuntur, ex Arist. hic text. 10. & 24. & D. Thom. lect. 5. & 10. & 1. p. quæst. 45. art. 1. ad 2. Sed terminis generationis in ratione mutationis est substantia alterationis autem qualitas, qui sunt termini realiter ex æquo distincti: sunt ergo hæ mutationes realiter diuersæ: quo supposito lis est non parui momenti; an alteratiua, & generatiua sit eadem realiter actio, sumpta mutatione pro actione.

2 Dicendum, has actiones realiter distinguisic Flandr. 7. Meth. q. 17. art 7. tat. 1. & lib. 8. q. 1. art. 6. in fin. Soncin. 4. Met. q. 22. Ferrar. 2. contra gent. cap. 17. Capreol. Bañez, Araujo, Ioan à S. Thom. quos refert, & sequitur Suar. disput. 18. Meth sect. 2. n. 15. Probari posset conclusio pluribus testimonijs D. Thom. relatis à præfatis Auctoribus: clarissimum est, quod tradit. 3. contra gent. cap 69. per hæc verba: *Si formæ accidentales, quæ sunt in rebus corporalibus habent proprias actiones, multo magis forma substãtialis habet aliquam propriã actionem: non est autem huiusmodi actio disponere materiam, quia hoc fit per alterationẽ, ad quã sufficiant formæ accidentales. ergo forma substãtialis est principiũ actionis, vt forma substantialis introducatur in generatiõ.* Ex quibus verbis clarè cõstat, quod actio generatiua, quæ est ad substan-

ſtantiam, diuerſa eſt omnino ab alteratiua.

3 Probatur ratione. Alteratio, et generatio ſunt mutationes ſpecie, et entitatiuè diuerſæ, quia ſunt inter terminos ſpecie, et entitatiuè diuerſos, tam a quo, quam ad quē: nam generatio eſt à non ente in ens ſubſtãtiale tranſitus: alteratio vero ab ente accidentali in ens accidentale, v.gr. à minus albo in magis album, ergo etiã in ratione actionis sũt diuerſę entitatiuè, & ſpecificè. Probatur conſeq. Sicut mutatio eſt fieri rei, etiam actio eſt facere, ſeu fieri, prout ab agẽte: ſed facere ſubſtantiam, non eſt facere accidens, ſicut nec fieri vnius eſt fieri alteri?: ergo actio generatiua diuerſa eſt entitatiuè ab alteratiua.

Confirmatur. Eò probat Ariſtoteles hic cap. 4 lationem ſeu motũ localem, & alterationẽ eſſe diuerſas actiones, quia sũt mutationes diuerſę inter terminos diuerſos: ergo cũ idẽ cõtingat inter alterationem, & generationem, idem dici debet.

4 Reſpondent. aduerſarij; quod etſi mutationes paſsiuæ generationis, & alterationis ſint diuerſæ non ſequitur diuerſitas realis in actionibus, tum quia eadem actio ſufficit ad duas mutationes conſequenter ſe habentes, vt hic cõtingit; alteratio namque ſubiecti eſt in ordine ad generationem: tum quia actio non ſpecificatur à termino producto, ſed à principio, ideoque etiam ſi termini mutationũ ſint diuerſi, poterit eſſe eadem actio, quæ habet pro principio accidentalem potentiam generatiuam, vt eſt inſtrumentum ſubſtãtiæ, & ideo quaſi præuiè cauſat alterationem in ſubiecto, vt perfectè mutetur recipiẽdo formam ſubſtantialem, & ideo ſufficit ex parte agẽtis vnica actio.

5 Sed contra eſt, quod actio non ſpecificatur à ſuo principio vtcumque, ſed vt præhabet terminum, (alioquin ab eodem principio non poſsẽt progredi actiones ſpecie diuerſæ) & hæc eſt mens D. Thom. tum 1. p. q. 11. art. 5. ad 3. tum 1. 2. q. 1. art. 1. ergo ſi termini generationis, & alterationis ſunt diuerſi, etiam principium earum actionum eſt diuerſum, quia non eſt principiũ agẽdi, niſi vt præhabet terminum, præcontinendo illum, vel ſaltem habitudine, & proportione ſe tenente ex parte illius. Quod vero in noſtro caſu hoc ſit manifeſtum, cõſtat, quia principium generãdi per ſe, & principale eſt ſubſtantia generantis; potentia autem generatiua proxima, quæ accidentalis eſt, ſolum eſt inſtrumentum: at principiũ alterandi principaliter habet ipſa potentia alteratiua: ergo eandem diuerſitatem, quàm habent termini alterationis, & generationis, vt ſunt mutationes paſsiuæ, habent principia earundem, vt ſunt actiones: ergo ſi diuerſitas terminorum cauſat diuerſitatem entitatiuam in ratione mutationis, etiam diuerſitas principij eam cauſabit in ratione actionis. Quod autem actio generationis, & alterationis non identificentur cum motu, parum refert ad vitandam vim noſtri argu-

guuenti. Nam Doctissimi Patres Complutenses (contra quos modo conclusionem fixi) disp. 16. logicæ quæst. 2. nu. 15 statuunt, quod diuersa actio diuersam passionem infert; & passiones, seu mutationes passiuas non distinguit nisi vt inferuntur à diuersis actionibus, & hac ratione negant proprietates diuersa passione, aut mutatione passiua recipi in essencia ab ea, qua generatur ipsa essentia; quia actio, qua dimanant, non est diuersa ab ea, qua essentia generatur: ergo si alteratio, & generatio sunt mutationes passiuæ specie, & entitate diuersæ; etiam actio generatiua, & alteratiua erunt diuersæ entitatiue: ergo si non obstante illo ordine alteratio est mutatio diuersa a generatione passiue sumpta, etiam actiones erunt diuersæ; sicut actio præuia instrumenti, qua disponit ad effectum principalis agentis producendum, est diuersa ab actione formaliter instrumentaria, quę tribuitur principali agenti. Vlterius secundum Patres Cõplutenses quæst. 17. physic. quæst 2. § 2. actio, & passio, & motus identificantur entitatiuè cum sola distinctione modali: ergo si motus alterationis est entitatiuè diuersus a mutatione generationis; non poterit actio generatiua non esse entitatiuè diuersa ab alteratiua. Quod vero motus alterationis sit entitatiuè diuersus, patet, quia subiectatur in corrupto, quod alterat toto tempore antecedenti, generatio autem in genito in vltimo instanti. Ex quo etiam constat, quod generatio non resultat vere, & propriè ab alteratione, quia resultantia petit terminum primarium, & secundarium actionis (qui dicitur resultare) esse in eodem subiecto: ergo si genitum, in quo est generatio, non est idem numero cum corrupto, in quo subiectatur alteratio seu alteratum esse, non potest generatio resultare ab alteratione, ac per consequens stare nequit fundamentum resultantiæ, in quo fidit sententia opposita ad suadẽdum generationẽ non esse actionem diuersam ab alteratione.

6. Oppositum tuentur Doctissimi Patres Complutenses, quæst. 10. Physic. q. 6 §. 4. & hic disp. 2. qu. 3. §. 3 Herræus tract. de vnit. form cap. 17. citatur Caiet. 1. part. quæst. 54. art. 3. & opusc. de ente & essent. quæst. 12. ad 1. Fonseca, & alij & pro illis obijcitur primo. D. Thom quæst. vnic. de anima, cap. 12. & alibi ait, quod *generatio est terminus alterationis*, & opusc. 32. & 42. & 1. part. qu. 53. art. 3. docet quod *mutationes instãtaneæ sunt terminus motus continui*. Sed eadẽ actio sufficit ad duos terminos consequenter se habentes, sicut patet in actione generatiua, quæ sufficit ad hoc, quod producantur passiones per resultantiam: ergo eadem actio alteratiua est etiam generatiua. Si dicas, quod sicut actionis non datur actio, ita nec mutationis datur mutatio: & ideo ex quo D. T. dicat generationem esse terminum alterationis nõ sequitur esse eandẽ actionẽ, quia solum dicit

esse

esse terminum ordine, non autem causalitate, & etiam ad hoc requirebatur diuisse D. Tho. quod substãtia producta per generationem erat terminus alterationis, & hoc non dicit D. Thom Contra tamen est, quod D. Thom. in quod lib. 6. quæst. 4. art 9. ait: *Cum forma quidem substantialis sit quidem terminus alterationis*: ergo.

Confirmatur. D. Thom. 1. par. quæst. 118. art. 2. ad 4 & 1. 2. quæst. 83. art. 1. ad 3. ait; quod *homo generat sibi simile, in quantum disponitur materia ad susceptionẽ talis formæ*: ergo in quãtum alteratur (nam alteratione disponitur) ergo alteratio est generatio, alioqui illud ly., *in quantum* non esset formale. Denique secundum D Thom. 3 part. q. 19. art. 1. ad 1. *Actio instrumenti, in quantũ instrumenti, non est alia ab actione principalis agentis*: Sed in potentia generatiua, alteratio generatiua, est actio instrumenti in quãtum instrumenti: ergo non est distincta à generatione, quæ est actio principalis substantiæ generantis, quæ operatur mediante potentia proximè generatiua.

7. Respondetur ad duas authoritates D. Thom, cum sua replica, substantiam geniti esse terminum alterationis, non quidem intrinsecum, & eiusdem generis, se extrinsecum, & diuersi generis, vt ibi docet D. Thom Quoties autem termin⁹ sequitur ad terminum immediatum motus, sicut diuersi generis toties poditur per diuersam actionẽ, vt patet in exemplis ibi adductis à D. Thom. & 1. p. quæst. 45. art. 3. ad 2 & in 3. dist. 22. quæst. 1. art. 3 quæstiunc. 2. ad 2. in luce producta in diaphano, qui dicit esse terminum (diuersi tamen generis) motus localis corporis luminosi, & constat illuminationẽ esse diuersam actionem à latione. Etiã dicit, quod anima creata est terminus alterationis materiæ, & quia est diuersi generis, creatio est diuersa actio ab alteratione, & idẽ de substantia Corporis Christi ex pane, quã ait D. Thomas esse terminum prolationes verborum Sacerdotis, & tamen transubstantiatio diuersa actio est à tali materiali prolationẽ verborum: ergo idẽ sentit, cum dicit, substantiam genitam esse terminum alterationis, diuersi tamen generis: vnde sequitur exigere diuersam actionẽ, & quod generatio diuersa actio est ab alteratione.

Ad primam confirmat respõdetur ex Caiet. & Bañez ibidem, adiuncta doctrina D Tho. q. 3 de pot. à 9. ad 9 quòd eatenus dicitur homo generare hominẽ, in quãtũ disponit materiã, quia nõ producit esse animæ (hoc enim producitur per creationẽ) sed solum in esse, & vnionem quę se tenet ex parte materiæ, quatenꝰ attingit animam secundũ gradum corporeitatis, qui quasi se habet pręuie, & dispositiuè ad gradum intellectualitatis: non autem; quia huiusmodi productio vnionis, vel animę (nõ quo ad esse, sed quo ad in esse) nõ sit actio diuersa ab alteratione, quę solũ producit qualitatẽ merè dispositiuã ad ipsũ in esse.

Ad

Ad secundam respondetur; quod alterativa actio, non est actio potentiæ generativæ purè instrumentaria, sed est ab illa, tanquam à causa principali. cum terminus eius (eò quòd est accidens) non excedat propriam facultatem talis potentiæ: vnde si generatio est actio purè instrumentaria, non erit eadem cum alteratione: sed mens D. Thomæ est, quod substantia non habet esse immediatè operativa sed actio potentiæ generativæ, vt generativa substantiæ, quatenus talis potentia est virtus proxima animæ, est vna, & eadem radicaliter quidem à substantia; immediatè verò ab ipsa potentia generativa proxima, quæ est virtus in transitiva eius, vt est instrumentum coniunctum animę & ideò non exigit, quod substantia influat vera actione in instrumentum, seu potentiam proximam, & postea ex vi motionis eius influat talis potentia, sicut contingit in instrumentis separatis, circa quæ considerari potest, & expendi doctrina D. Tho. 1. p. q. 45 art. 8. ad 2. & qu. 115. art. 1. ad 5. & 3. contra gentes cap 69.

8. Arg. 2. Si non manet agens. vel virtus eius, non manet actio; sed in instanti generationis non manet generãs approximatum passo, nec manet virtus eius, (quia hæc esset in corrupto, cum sit virtus diffusa ab agente immutans: illud corruptum autem non manet in instanti generationis) ergo generatio non est actio distincta ab alteratione, sed est sola mutatio passiua resultans per modum termini ex vi motus, seu mutationis passiuæ causatę ab alteratione actiua, quæ immutabat corruptum & perducebat in formam substantialem de nouo generandam.

Respondetur, quod in instanti generationis manet virtus actiua generantis in semine virili, quę immutat materiam desumptam ex menstruo fœminæ: nam & si omnia accidentia menstrui amittentis suã formam, & recipientis formã geniti, pereant in instanti generationis; virtus tamen viri manet in semine virili, & causat vltimam mutationem generatiuam in illo, quo facto dissipatur virtus spermatis virilis, & formativa fœtus, quia iam est consecuta finem præfixum à natura; & si aliquis effectus eius permaneat in fœtu (vt virtus regitiua permanentię) de quibus D. Thom. 2. contra gent. cap. 57 & 89. & quæst. 3. de potent. artic. 9. ad 16. vide in 2. dist. 18. quæst. 2. art. 3.

9. Arg. 3. Corruptio resultat ex alteratione, absque eo quod requiratur noua actio, sed corruptio vnius est generatio alterius (vt ostendã latè infra disp. 4.) ergo etiã generatio resultat ex alteratione absque noua actione. Consequentia videtur bona: quia corruptio sequitur generationem ordine naturę: ergo si potest resultare corruptio ex alteratione absq; noua actione, etiam generatio absq; noua actione poterit à fortiori resultare. Minor est certa, & probatur ma

ior;

ior; quia alteratio completur per vltimam dispositionem præuiam formæ generabilæ, cum qua est omnino incompossibilis forma corrupti: ergo ea posita per alterationem, & absque noua actione corrumpitur forma, & desinit esse, cũ esse non possit simul cum vltima dispositione sibi incompossibili.

Respondetur, quod vltima dispositio præuia ad generationẽ, quæ est ab actione alteratiua, est quidẽ incompossibilis cum forma corrupta dispositiuè, & materialiter, non autem formaliter, & ideò naturaliter exigit forma substantialis corrupti, vt corrumpatur per formam substantialem de nouo genitam, à qua expellatur formaliter, & per nouam actionem generatiuam, à qua expellatur effectiuè. Quo muis facilius possit responderi cũ Soncin. 8. Mech. q. 9. ad 1. & cum P. P. Compluten hic disp. 2. quæst. 8 à num. 96. quod vltima dispositio, vt formaliter vltima est, & si præcedat materialiter corruptionem formæ, expellitur, tamen formaliter, & effectiuè est à forma geniti, & terminus secundarius generationis, & sic non est ab alteratione præuia, sed potius resultat à generatione de nouo introducente formam geniti. & sic omnino ruit fundamentum oppositæ sententiæ, & oppositum suadet eius quod ostendit.

10 Arg. denique: mutatum esse quo materia transit de non esse formæ ad esse formæ, est terminus alterationis præcedentis: ergo ab eadem actione alteratiua est, & non ab alia actione distincta, quæ sit generatio. Probatur consequẽs. Nam terminus actionis est ab illa actione, quæ producit motum. Antecedens vero probatur. Nam terminus motus alterationis antecedentis in vltimo instanti non est aliqua qualitas, seu mutatum esse ad qualitatem, quia in illo vltimo instanti corrumpitur subiectum, & per cõsequens subiectum motus antecedentis: ergo mutatum esse quod correspondet motui alterationis antecedentis, non est accidentale, sed mutatum esse substantiale, quo subiectum transit de vna forma ad aliam.

Respondetur, quod per accidens, & defectu subiecti tunc non habet alteratio illa terminum, seu mutatum esse intrinsecum, hinc tamen non colligitur, quod mutatum esse substantiale sit terminus actionis alteratiuæ, sed potius oppositum; quia cum illud mutatum esse sit substantiale, extrinsecum, & diuersi generis, petit actionem diuersam quæ sit generatio.

QVÆSTIO V.

Vtrùm generatio sit actio eductiua, conuersiua, & vltima formæ substantialis genitæ?

QVæritur in præsenti, an generatio, eductio, conuersio vnius formæ in aliam, seu subiecti ab vna forma in aliam (nam si esset conuersio rigorosa vnius formæ substantialis in aliam, esset absque du-

dubio transubstantiatio formalis, & vnitio formæ ad materiam, & materiæ ad formam, & productio compositi fit vna actio, an plures. Et dato quod sit vna, per quod munus ex his dicatur generatiua; an per educere, an per conuertere subiectum ex vna forma in aliam; an per vnire formam, siue educta sit, siue non (nam forma rationalis hominis non educitur de potentia materiæ sed creatur à Deo, & vnitur à generante, vt nisi materiæ ab ipso Deo positæ.

2 Dicendum primò. Vna, & eadem actio generatiua omnia illa munera præstat quando simul concurrunt in eodem genito. Sic communiter Thomistæ cum Caietan. 3. p. quæst. 75. art. 2. M. Ioan. à Sancto Thom hic quæst 1 Rub. tract. 1. quæst. 3. nec dissentit Soncin. 7. Meth. quæst. 23. Probatur. Eadem actio generatiua ex eo talis est, quia formam ponit in materia, aut eductiuè, si non sit per se subsistens, aut quoad inesse, si sit per se subsistens: ergo educit, & vnit; cum vnio consistat in eo, quod insit materiæ: at forma posita corrumpitur omnis alia forma: ergo facit materiam transire de vna forma in aliam; ergo conuertit in eam formam: at compositum resultat necessariò ex materia, & forma vnitis: & simul sumptis: ergo eadem actio potest hæc omnia perficere. Et confirmatur Generatio est via ad esse: sed esse compositi, & formæ, & vnionis, & formæ, vt eductæ, est idem: ergo vnica actione generatiua hæc omnia præstari possunt.

3 Dicendum secundo, illam actionem denominari generationé, non quia est eductiua formæ præcisè (sic enim homo non generat hominem, quod est contra Aristot. 2. Phisic. text. 26 asserentem, quod *sol, & homo generant hominem*, cum forma hominis non educatur.) Nec quia præcisè vnit, quia vnio non est quæ generatur etiam vt quo: nec qua materia transit de vna forma in aliam; quia illa conuersio potiùs est via, quàm forma denominans: Sed primo tio qua fit compositum, ex eo quod forma inest materiæ vt quod, vt quo autem, quatenus est informans materiam. Probatur breuiter, quia generatio est via ad esse; ergo denominatur ex eo quod respicit esse: at esse per se primo, vt quod competit composito, & vt quo formæ vt informanti materiã, ad quam informationem præuiè se habet eductio, quando forma est materialis, & per modum conditionis vnio, dato quod sit modus superadditus: ergo.

4 Quod diuersa actione educatur forma materialis, & vniatur, & generetur compositum, tuentur Durand. in 2. dist. 1. quæst. 4. Hurta l. hic disp. 1. sect. 1. & alijs recètiores. Quòd autem denominetur generatio, quatenus vnit formam, tenent non nulli, quos suppresso nomine refert Rubio hic tract. 1. q. 3. nu 45. & Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 9. sect 1. §. sed hæc, & libr. 8. de grati. cap. 2. à n. 6.

Et

Et argument. primo. Vbi sunt termini entitatiue diuersi, sunt distinctæ actiones, quia sunt distincta in facto esse: ergo distincta fieri, seu actiones: sed vnio, & forma sunt distincti termini, dato quod vnio sit realiter distincta ab extremis: ergo vnitio, & generatio formæ sunt diuersæ actiones: Dices: quod distincti termini inferunt diuersas actiones, si ex æquo distinguantur, non vero si vnus sit alterius complementum, sicut hic contingit in vnione. Sed contra est quod complementum supponit illud, cuius est complementum; at vnio non supponit formam in materia (qua ratione est terminus generationis) ergo non producitur à generatione, vt complementum sui termini.

Cõfirmatur primo, etiam si anima rationalis creetur a Deo in corpore, & nõ extra, vt docet D. Tho. quæst. 3 de pot. artic. 10 & 1. part. quæst. 117. art. 3. tamen vnitio est diuersa actio à creatione: ergo etiam si forma generetur in materia per eductionem, vnitio erit diuersa actio.

Confirmatur secundo, etiam si punctus sit complementum partis entitatis, & vnio vnius cum alia, producitur, tamen diuersa actione ab eo, qua per se producitur pars: ergo idem erit de forma, & vnione eius.

Respondetur ad primam replicam, quod vnio prioritate naturæ supponit formam eductam, & ex consequenti fit ad eam actionem, sicut subsistentia, & existentia, vt complementum compositi fiunt actione productiua compositi.

Ad primam cõfirmationem respondetur, non esse idem de creatione animæ in corpore, & eductione, quia creatio animæ, negatiue fit in corpore, quatenus non extra, estque diuersi generis actio, omnino independens à materia, & ideo vnio quæ est à diuerso agente, debet fieri diuersa actione: at eductio ex materia fit ab agente naturali, & ab eodem agente ex consequenti fit vnio. Ad secundum nego, quòd punctus diuersa actione producatur ab ea qua fit pars, vel saltem ab ea, qua vnitur si iam fit producta.

6 Argament. secundo. Actio vt terminatur adesse formæ, indifferens est, ad hoc quod sit eductiua, creatiua, vt vnitiua: ergo diuersa actio debet dari ad vnionẽ, & eductionem: nam sicut termini sunt diuersi, ita & actiones. Tum etiam actio productiua vbicationis, intellectionis, & aliorum modorum, nõ est vnitiua: quia tales modi per se ipsos vniuntur, & non per actionẽ, quia essentialiter consistũt in exercitio vnionis: ergo actio eductiua ex se non est vnitiua.

Respondetur, quod actio in abstracto considerata potest cõcipi, & terminata ad esse formæ cũ præcisione à modo creandi, aut educendi, aut vniendi: at in concreto, & individuo nequit dari actio sic indifferẽs, sicut nec potest in exercitio poni forma habens esse, & nõ per

per eductionem, creationem, aut vnionem, & ideo ad hoc non sunt actiones distinguendæ.

Ad confir. resp. quod actio productiua modi essentialiter est vnitiua, sicut terminus petit fieri, & esse, & ideo modum per se vniri nõ excludit dependentiam ab actione, qua fit, sed solum excludit formã, vel modum vnionis superadditum quo vniatur: quam non excludit forma substantialis, vt vniatur materiæ in hypothesi data: sed tamen dicimus fieri ex consequenti ab actione productiua formæ.

7 Arg. 3 ad probandum, quod actio non dicitur generatio, ex eo quod sit productiua compositi vt quod, & formæ vt informãtis: nam hoc totum facere potest creatio, & tamen non est generatio: ergo.

Respondetur, posse facere diuerso modo, producendo ex nihilo, non tamen eodem modo dependẽdo à materia, & præsupponendo illam, & mediãte eius transmutatione. Si instes (ex alio capite) ergo vnio est terminus formalis vnde denominatur generatio; quia compositum nihil aliud est, quam forma, & materia simul sumptæ: sed hoc habent ab vnione, & non à forma: ergo ratione vnionis denominatur compositum productum, & genitum, & ipsa actio vocatur generatio.

Respondetur, ab vnione resultare compositum; nõ tanquam à forma, sed tanquam à conditione, seu applicatione etiam sua; at compositum à forma habet esse, & speciẽ, & ideo ex eo quod ea est educta, vel facta est informans, terminatur actio ad compositum; quia hoc resultat ex materia, & forma, quatenus intrinsecè secundum suas entitates sunt simul; vnio autem ad hoc est conditio tantum. Si autem vnio sit causalitas materiæ, & formæ, non resultat compositum ex illa causalitate; hæc enim se habet præsuppositiuè, sed ex ipsis entitatibus, vt in facto esse sunt causatæ, & forma est recepta, & materia informata; nam & si ibi simul sit fieri, & factum esse, sunt tamen diuersæ formalitates.

QVÆSTIO VI.

Vtrum causa secunda possit esse causa principalis effectiua generationis substantialis, an solus Deus, vel intelligentia?

DIxi supra, quidditatem rei optimè explicari, & intelligi per ordinem ad quatuor causas, ideoque vt clariùs innotescat quidditas generationis substantialis quatuor eius causæ exponendæ sunt incipiendo ab effectiua, quæ notior est, qua propter præsentem proposui difficultatem.

1 In hac parte Soncin. 7. Meth. quæst. 29. in fine, asseruit nõ esse improbabilem in Philosophia sententiam Auicennæ asserentis nullum agens corporeum posse principaliter generare aliam substantiam, quia impeditur à quantitate, sed solum disponere materiam, vt à

Deo vel ab intelligentia infunda-tur forma substantialis ad eum modum quo dicimus hominem generare alium hominem dispositiue concurrendo ad infusionem animę rationalis.

2. Nihilominus dicendum est (vt fidei magis consonum) agens creatum corporeum posse generare principaliter formam substantialem, educendo illam de potentia materiæ. Sic D. Thomas 3. contra gent. capit. 69. & 1. part. quæstio 105. artic. 5. & quæstio 118. artic. 1. & in 2. distinct 2. quæstio 1. artic. 4. & quæstio 3. de potent. artic. 11. & 7. Metth. quæstio 8 & Flandr. ibi quæstio 17. articul. 8. quod & probat Aristotelis his quatuor primis capit. huius libri.

3. Probatur ratione D. Thom. quæst. 3. de potent. citat. & in 3. distinct. 18. quæst. 2. artic. 3. Forma materialis inesse, & operari pendet à materia: ergo non excedit virtutem materiæ: ergo si potest produci ab agente corporeo, & materiali quoad inesse in materiam, etiam quoad suum esse poterit produci per eductionem. Probatur consequentia. Nam agens materiale potest transmutatione educere de potentia materiæ quidquid non excedit causalitatem eius, & habet dependentiam ab eo inesse: nam agens corporeum non excedit in hoc actiuitatem quam habet in transmutanda materia & ea reducenda in actum.

Confirmatur, quod dependet in esse, dependet in fieri, seu potest fieri dependenter ab illo, à quo dependet in esse: sed formæ materiales pendent in esse à materia: ergo possunt fieri dependenter: ergo possunt fieri principaliter ab agente corporeo cuius actiones & termini dependent in fieri à materia.

4. Contra hanc conclusionem arg. 1. Eo homo generans non potest principaliter producere animam, quamuis possit disponere materiam ad eius in esse, quia generat mediante instrumento corporeo, quod non potest attingere esse spirituale animæ in se ipso: sed omne agens corporeum agit mediante quantitate, quæ non potest immediatè attingere formam substantialem in se ipsa: ergo nullum agens corporeum potest principaliter attingere talem formam, quamuis possit disponere materiam, vt illi iuxta, postquam producta est in se à Deo, vel ab intelligentia mouente Cœlum.

Respondetur. Rationem, quare homo non producit animam in se, non esse præcise, quia agit per instrumenta corporea; sed quia non potest agens creatum agere, nisi ex præsupposito subiecto, ac per consequens non potest creare, quod est per se subsistens, qualis est anima: at agens materiale potest producere formam substantialem: quia & si agat per potentias, & instrumenta quantitatiua, tamen talis forma educi potest ex præsupposito subiecto, & tales potentiæ in virtute substan-

stantiæ generantis attingere posse actu formæ substãtialis in seipso, & immutare materiam primã, & ex illa educere talem formam.

3 Arg. 2. Si agens materiali posset producere formam substantialem, maximè mediante semine, aut virtute decisa, sed sic non potest: ergo. Probatur minor. Nihil agit nisi secundum quod est in actu: sed semen illud non est in actu anima, sed solum in potentia: ergo. Si dicas cum D. Thom quæst. 3. de pot. citata, ad argumenta. Quod agit, quatenus est virtus animæ in actu, & sic quasi intentionaliter, & virtualiter continet formam geniti, & causat eam. Contra est quod D. T. ibidem art. 12. & in 2. dist. 17. qu. 2. art. 3. docet, quod semen est in potentia forma, quatenus alteratur ad eam, sed nondum accepit formam eius secundum eius vltimum gradum: hoc enim solum contingit alimento, postquam est conuersum in substantiam aliti, quod semen nõ habet cum sit de superfluo alimenti; vt docet D. Thom. 1. p. q. 119. art. 2. ergo non potest esse virtus decisa à generante secundum quod habet formam in actu.

Respondetur, quod & si semen nunquam receperit formam generantis in actu secundum vltimum gradum in esse physico, tamen intentionaliter eam recepit, quatenus mouetur ab illa in decisione, & sic habet virtutem instrumentariam in actu ad producendam formam substantialem geniti. Vide D T. 3. contra gentes, cap. 69. ad 3. & Soncin. t. 7. Meth. quæst. 20. ad 2.

6. Arg. 3. Agens materiale non potest creare formam materialẽ: ergo neque eam producere principaliter. Probatur consequẽtia. Forma illa non potest educi de potentia materiæ, si quidem nihil potest educi substantialiter ex illo, in quo neque quoad partem, neque quoad totum continetur in actu: sed talis forma nullo modo continetur in actu in materia; ergo non potest fieri per eductionẽm: at substantia impotens fieri per eductionem, potuit creari: ergo si formæ materialis non potest creari ab agente materiali, non poterit ab illo principaliter produci.

Resp. quod ad hoc vt forma educatur, non requiritur continentia actualis in subiecto, sed sufficit in potentia, vt patet in forma accidẽtali educta ex subiecto substantiali, quin ibi contineatur in actu. Contra tamen est, quod substantia est actus eminentior accidẽti, & id eo accidens educitur, quia continetur ibi actu, tanquam in actu eminentiori: at materia prima est multò imperfectior forma: ergo non potest ibi actu contineri, neque indè educi. Tum etiam anima rationalis cõtinetur in potencia materiæ, cum eam informet, satiando aliquantulum eius appetitum non min⁹, quã aliæ formæ & quia spiritu⁹ perfectior est materia, nõ inde educitur: sed etiam act⁹ prim⁹ perfectior est pura potẽtia: ergo non indè educitur. ¶ Rel. quod accidẽs supernaturale est perfectius potentia obediẽtia

tiali animę, & tamẽ educi potest de eius potentia in sententia mihi probabilissima: ergo eductio non pendet ex eo quod forma sit, vel non sit perfectior subiecto, neque ex eo quod contineatur actu in illo, sed ex eo quod in suo esse, ac per consequens in fieri pẽdeat ab illo, quia non est per se subsistens. Vnde quia non pendet anima rationalis a materia in esse, non educitur, quamuis contineatur in eius potentia, non quidem quoad esse, sed præcisè quoad inesse, dum eam informat: at verò forma materialis continetur in potentia materię, vt pendens ab illa in esse, & fieri, & ideo educitur ex eius potentialitate. Vide D. Tho. in 2. dist. 1. quæst. 1. art. 4. ad 4.

7. Argum. 4. Deus, & natura nihil faciunt frustra, sed quod causa secunda principaliter causet formã substantialem eam generando, frustraneum est, & omninò superfluũ: ergo. Probatur min. Tota entitas illius effectus causatur à Deo, ita quod non possit sub refugere eius causalitatem, & ita à Deo causatur, quod etsi cessaret influxus causæ secundæ, nihilominus Deus se solo posset causare talem effectum: ergo frustraneum, & superfluum est, quod causa secũda causet, quod Deus se solo causare potest per influxum, quem de facto præstat.

Respond. Quod nec frustra, nec superflnè adhibetur causa secunda principaliter causans formam substantialem, quã etiam Deus causat sub vniuersaliori ratione, quamque se solo causare potest; quia sic magis elucet bonitas & perfectio primæ causæ, quæ alijs communicat vim causandi, & admittit ad consortium causandi secum effectus ad extra, & sic etiam saluatur melius ordo vniuersi, vt mutuò dependeant, entia creata inter se, vt sic melius connectantur, & conseruẽtur. Vide D. Thom. 3. contr. gent. cap. 69. & 1. p. quæst. 105. art. 5. ad 2. & in 2. dist. 1. quæst. 1. art. 4. ad 1. & quæst. 23. de verit. art. 1. ad 4.

8. Argum. Quinto. Animalia imperfecta, quæ generantur ex putrefactione terræ, à solo cœlo generantur, quatenus mouetur ab intelligentia viuẽti, absque eo quod principaliter generẽtur ab aliqua causa inferiori, principali, & vniuoca: ergo cætera animalia corporea viuentia, etiam si sint perfecta, possunt etiam generari immediatè à cœlo causis inferioribus concurrẽtibus dispositiuè, vel si ex mare, & fœmina quandoque generẽtur, hoc erit ad melius esse non ex necessitate, quod & tenet Auicennæ, quẽ refutat Soncin. 7. Meth. quæst. 21. & inclinat M. Albert. 8. Phisic. 3. Metheor. & 2. mineral. Consequẽtia probatur, quia Cœlum est agens æquiuocum, & perfectius, nedum respectu viuentium materialium imperfectorum, sed etiam respectu viuentium perfectorum, quibus est vita sensibilis; ergo poterit se solo effectiuè generare viuentia corporea etiam perfectiora; si quidem ratione superioritatis generat viuentia imperfecta ex putrefactione.

Ref-

Respondetur cum D. Thom. 1. p. quæst. 45. art. 8. ad 1. & quæst. 71. art. 1. ad 1. & quæst. 91. art. 2. ad 2. & 3. contra gent. cap. 69. ad 4. & quæst. 3. de pot. art. 11. ad 12. & 3. Metheor. text. 26. & 27. Meth. lect. 6. vbi videndus est Flandr. q. 13. art. 3. & comment. 8. Phisic. text. 42. quod cœlum se solo potest generare viuentia imperfecta ex putrefactione, virtute cœli supplente vicem seminis, quia ex quo sunt imperfecta, parum distant ab inanimatis, seu non viuentibus: at non potest se solo generare viuentia perfecta, quia hæc ob suam perfectionem, in organizatione exigunt agens proximum vniuocum, à quo fabricentur; non enim benè sequitur, quod qui potest ad minus, possit ad magis, & cœlum etsi sit perfectius, quàm omnia corpora inferiora in ratione corporis, non tamen in ratione viuentis, etiam causaliter, quia nec intelligentia, à qua monetur, potest sine causa secunda vniuoca causare viuentia perfecta, quamuis possit imperfecta, applicando actiua passiuis.

9. Arg. denique. Ad hoc quod agens causet formam substantialem ex materia alicuius, debet approximari passo (de quo infra) quia agens, & passum debent esse simul, vt fiat causatio: sed agens corporeum nequit approximari materiæ primæ, nec eam attingere, quia impeditur à quantitate: ergo non potest principaliter educere formam substantialem de potentia materiæ primæ.

Respond. ex D. Tho. 3. contra gent. cap. 63. quod vt sequatur actio, non requiritur simultas suppositi inter agens, & patiens, sed sufficit immediatio virtutis, & hanc non impedit quantitas, vt per se constat; nam vis alterativa media quantitate immutat materiam primam attingendo substantiam rei corrumpendæ, & virtus seminis tandem generat fœtum.

QVÆSTIO VII.

An masculus concurrat actiuè in generatione substantiali, & fœmina passiuè?

DIcendum est, quòd in generatione naturali, quæ ex cõgressu masculi, & fœminæ procedit, masculus actiuè concurrit, & fœmina passiuè; ministrando materiam ita adæquatè, vt vir solum præstet concursum actiuum, non autem partes materiales. Sic communiter Peripatet. cum Arist. lib. 2 de generat. animal. cap. 13. Soncin. lib. 3 tract. 1. cap. 1. B. Alber. Magn. lib. 16. de animal, cap. 13. Soncin. 7. Meth quæst. 29. Caiet. 1. p. quæst. 118. art 1. & 3. p. q. 32. art. 4. § *ad secundum vero dubium.* Omnes etiam ex modernioribus Thomistis hoc ingenuè fatentur, vt videre est apud Melchiorem Coronat. hic quæst. 2. art. 4.

2. Est expressa sententia D. Th. 1. p. q. 118. art. 1. ad 4. per hæc verba: *In animalibus perfectis, quæ generantur ex coitu, virtus actiua est in semine*

mine Viri, secundum Philosoph. (lib. 7. de generat. animal cap. 2. & 20.) *materiæ autem fœtus est illud, quod ministratur à fœmina.* Et 3. p. quæ. 28. art. 1. ad 5. *Secundum Philosoph. in lib. de generat. animal. Semen maris nõ est sicut materia in generatione animalis, sed solum sicut agens, sola autem fœmina materiam submini-strat.* Idem docet expresse in 2. dist. 18. quæst. 2. artic. 3. in corpore circa medium, & in 3. dist. 4. quæst. 2. art. 1. ad 6. & in 3. dist 3. quæst. 5. art. 5. & dist 4. quæst. 2. art. 1. & 3. p. quæst. 35. art. 1. & quæst. 32. art. 4. quodlib. 8. art. 5. ad 3. & 4. contra gent. cap. 42.

3. Quod probatur ex doctrina Diui Thom. locis relatis Generatio Christi Domini ex purissimis sanguinibus Matris fuit perfectissima ex parte materiæ, vt sæpè repetit D. Thomas, Spiritu Sancto supplente concursum actiuum viri, cum non posset per se ipsum præstare naturalem: ergo fœmina est, quæ ministrat totam materiam & eam non præstat partialiter vir, sed solùm concurrit actiuè. Probatur consequentia. Nam si vir præstaret partem materiæ, & non solum concurreret actiuè, Deo tantum supplente actiuitate viri, non fuisset generatio Christi perfectissima quo ad ministrationem materiæ, si quidem mater solum præstitisset eam materiam, quæ ad veram matrem attinet, non eam, quæ ad virum spectaret.

3. Nec valet dicere, quod Beata Virgo ex speciali miraculo fuit non solum Mater pura, sed *Pat mater* Christi Domini: ideoque potuit etiam ministrare materiam, & actiuitatem, quæ attinebat ad virum: Nam hæc doctrina debita nota mulctata est à Supremo Sanctissimæ Inquisitionis Tribunali in Hispania: & si locus ille opportunitatem daret, contra figmentum huiusmodi inueheremur; sufficiat pro præsenti, quod hoc nomen *patri matris, aut matri patris*, in Beata Virgine est inauditum, & ideò suspectum, quia commune est apud Theologos in 3. dist. n. 4. Abulens. cap. 1. in Matth. quæst. 46. & Paradoxis 1. cap. 36 cum Ecclesia asserere, quod Spiritus Sanctus suppleuit munus patris in generatione tẽporali Christi Domini quoad actiuitatem; ideoque dicitur; *Cõceptus de Spiritu Sancto*: ergo mater Christi non substituit munus patris Christi, sed solum matris; aliàs nõ minus diceretur Christus conceptus de Virgine, quàm dicitur natus de Maria Virgine, si quidem eo dicitur natus de illa, quia quoad natiuitatem compleuit officium matris: ergo si in generatione, & conceptione suppleuit officium Patris, dicetur conceptus de Virgine, & non conceptus de Spiritu Sancto; sicut non dicitur natus de Spiritu Sancto; Vide D. Thoma 3. quæst. 32. artic. 1. & artic. 2. ad 3.

4. Quod vir non præstet in generatione concursum purè actiuum, sed etiam ministret aliquid materia fœtui generando, tenent

Flor

Flandr. 7. Meth. q. 27. insinuat Soncin. eod. libr. 7. quæst 29. & libr. 8. quæst. 16. & Ferrar 2. contra gent. cap. 89. & probant testimonio D. Thom. quæst 23. de pot. art. 11. ad 8. vbi ait: *Quod in semine virili, & est spiritus vbi residet virtus actiua, & corpulenta materia, ex qua conceptum formatur.* Sentit ergo: virum medio semine præbere materiam *ex qua variis modis transmutata* (vt ibi ait) formetur fœtus, seu id quod concipitur.

Respondet. ibi non loqui D. Thom. ex propia sententia, sed ex supposito ab Anicena, cuius erat illud fundamentum quique intenbebat, quod medio semine non generat vir principaliter actiuè fœtum, sed solum disponit, vt à cœlo causetur, ministrando partialiter corpulentam materiam. Et respondet D. Thomas, quod dato, quod in illo semine sit materia fœtus, debemus distinguere diuersas partes; & quòd secundum corpulentam materiam præstat materiam fœtui post varias corruptiones, & transmutationes, & quod secundum partes spirituosas manet virtus actiua, & formatiua fœtus, & sic generans nedum præstat materiam dispositam ad fœtum, sicut terra putrefacta, ad generationem viuentis imperfecti à cœlo generati, sed etiam præstat virtutem actiuam. Si inquiras: si materia corpulenta seminis virilis non præstat materiam fœtui; quid ergo fit de illa. ¶ Respondetur cum Galeno conuerti paulatim in spiritus illos formatiuos fœtus: vel corrumpi in matrice.

§ Argum. Quinto, filius est de substantia patris, quia originatur ab illo, sicut à principio viuente coniuncto: sed si pater non præstat aliquam partem materiæ fœtus à sua substantia decisam, sed merum actiuum concursum extrinsecum, & effectiuum, non potest hoc verificari quod sit filius de substantia patris, & quod sit ab illo, & à principio viuente coniuncto: ergo destruitur ordo generationis, & quod pater verè sit pater, & quod filius verè sit filius, & infertur, quod quælibet causa effectiua extrinseca possit dici pater sui effectus.

Confirmatur, si pater non ministrat aliquam partem materiæ: ergo filius dici non potest cõsanguineus patri, sed solum matri: sed hoc est falsum: ergo. Probatur maior. In primis non præbet materiam filio, nec formam suam, quia semen non est actu informatum forma parentis, virtus autem formatiua effectiua extrinsecè se habet ad fœtum: ergo nihil quod fuerit de substantia patris, remanet intrinsecum in filio, nec sanguis patris trahsit ad filium: ergo in ea hypothesi filius nõ potest dici consanguineus patri, sed solum matri, quæ ministrando sanguinem menstruum, communicat materiam sui sanguinis filio.

Respondetur ex D. Tho. 1. p. quæst. 119. art. 2. ad 1. & 2. quod vt sit filius de substantia patris, & illi consanguineus, non requiritur, quod aliqua pars materiæ, aut

formæ filij fuerit prius in patris substantia; sed quod virtus formatiua fœtus, quæ causat formam, sit decisa de substantia patris, per quod excluditur, quod omnis alia causa efficiens possit dici pater, quia non causat per virtutem decisam ex sua substantia, & sic filius est de substantia patris non quoad materiam, sed quoad virtutem formatiuam, & sic docet D. Thom. in 2. dist. 30. quæst. 2. art. 2. ad 2. quod filius est de substantia patris, non materialiter, sed formaliter, quatenus forma filij est à parte ratione virtutis formatiuæ decisæ, aut quoad esse, vt in brutis, aut quoad in esse, vt in homine, & sic etiam est consanguineus, quia semen est de sanguine defæcato parentis.

QVÆSTIO VIII.

Vtrùm fœmina in generatione substantiali præstet aliquem concursum actiuum?

PRO decisione huius dubij prænotandum est, quod fœminæ in actu generationis etiam possunt emittere semen, sed illud nõ est prolificum, nec ex illo formatur fœtus, sed solum ex sanguine menstruo, non quidem illo corrupto, qui emittitur menstruali cursu, sed puro quodam, & defæcato, ac multa perfectione decoctum: quod & docet Arist. lib. de gener. animal. cap. 14. & D. Thom. in 3. dist. 4. quæst. 2. art. 1. Et quod resolutio talis seminis non sit necessaria ad generationem maternam, quam præstat erga conceptum fœtus; patet in Beatissima Deipara, quę caruit illa resolutione seminali, & sensibili, vt docet D. Tho. 3. p. quæst. 31. art. 5. ad 3. & quæst. 35. art. 3. ad 3. & tamen perfectissime exercuit omnia munera matris erga cõceptionem Christi, per hoc solum, quod ex purissimis sanguinibus, vitali, & generatiuo modo exhibuit materiam corpori formando virtute Spiritus Sancti. Et quamuis oppositum videatur tenere Caietan. 2. 2. quæst. 145. art 12. §. *in eodem*, re tamen vera nobiscum sentit in fine, quia dicit resolutionem seminis vtilem quidem esse in fœmina, non tamen necessariam; sed hæc aliena sunt à nostro instituto.

2. Supponendum secundo, quod fœmina actiuè quidem concurrit ad præparandam materiam aptam generationi, vt docet D. Thom. in 3. dist. 3. quæst. 2. art. 1. in fine corpor & 3 part. q. 32 art 4. ad 2. vbi Caiet. & quæst. 33 art. 1. Sed quod inquirimus est, an in ipsa generatione præstet concursum aliquem actiuum?

3. Dicendum est itaque fœminã tantùm passiuè ministrando materiam, & nullo modo actiuè etiam partialiter concurrere ad generationem substantialem. Sic Arist. lib. 1. de generat. animal. cap. 20. & li 2 cap. 4 quem sequuntur omnes Peripatetici, si Scotum excipias; sic Ferrara 4. contra gent. ca. 12 & cap. 45. Caiet. 2. 2. quæst. 154. art. 12. & 3. p. q. 3. art. 4. Paludan.

Capreol. Deza, Sonc in Iauellus, & plures, quos referunt, & sequuntur Nazar. 3. part. quæst. 32. art. 4. & alij quam plures ex recentioribus extra scholam D. Tho. estque expressa sententia D. Thom. 3. part. quæst. 32. art. 4. & quæst 67. art. 4. ad 3. & alijs locis relatis à Bergom. ver *semen*, num. 9. & citatur ab aliquibus Galenus, vt patum sibi constans, lib. 1. de sanit tuenda, cap. 1. & lib. 3. de nat. facult. cap. 3.

5 Et probatur ratione ex Arist. & D. Thom. locis citatis, & in 3 d. 3. q 2 art. 1 Sexus maris, & fœminæ dati sunt à natura ad præstanda officia requisita à natura in opere generationis: sed sexus muliebris secundum sua organa dispositus est à natura, vt recipiat, non autem vt agat: sexus autem virilis, vt agat, & efficiat: ergo quia fœmina solũ habet pati, vir autem esse principium actiuũ in generatione. ¶ Probatur consequentia. Nam quia arbores, & plantæ simul sunt principia actiua, & passiua, idest, vnitatẽ actiuam, & materiam ministrant ad propagationem, non sunt sexus distincti in illis, vt docet Arist. ergo si in viro, & fœmina distincti sunt sexus actiui, & passiui hoc est, quia fœmina merè passiuè se habet ministrando materiam: de quo videri potest noster Carrerius de regul. iur. disp. 3. cap. 5.

6 Probatur secundo. Si fœmina simul ministrando materiam concurreret actiuè ad generationem, posset se sola naturaliter generare filium, licet non ita perfectè, sicut cum viro, vt hac ratione possunt anguillæ se solis generare, quia habent virtutem actiuam, & passiuã: sed falsissimum est, fœminam se solam posse generare fœtum, quamuis possit frustra carnis, aut bolas matrices producere, vt probat Valles, lib. 2. controuer. c. 7. ergo & vnde sequitur. Maior probatur, tum in exemplo allato anguillarum; tum in exemplo arborum, tum in nutritione, vbi quia animal habet virtutem actiuam, & in alimento potest disponere materiam, ipse potest nutriti addito alimento: ergo fœmina ex superfluo sui alimẽti posset etiã alium generare: tum etiã, vel eius virtus actiua esset diuersæ speciei ab ea, quæ est in viro, vel eiusdem: primum esse non potest, quia virtus sumit speciẽ à termino, & terminus est eiusdẽ rationis in generatione: si autẽ est eiusdem: ergo crescente ea virtute intensiuè posset adæquare virtutem hominis, sicut quia robur fœminæ imperfectum, est intra eandem speciem, in qua est in viro: sæpius accidit, vt ita intenderetur virtus roboris in fœminis, vt potuerint nedum adæquare, sed etiam superare viros fortissimos, quod & in sapiẽtia, & in alijs dotibus accidisse videmus: ergo idem esset in virtute actiua generatiã: hinc constat ex fide, miraculũ grande fuisse, quod fœmina super fœminas benedicta sine virili semine cõceperit Christũ Spiritu Sancto suppletẽte cõcursũ viri: ergo quia fœmina non habet virtutẽ actiuã, sed solum passiuam in generatione. Vide

D.

D. Thom in 3. dist 3 quæ t. 2. art. 4 docet hanc nostram sententiã esse magis consonam principijs fidei.

7 Si dicas: nec fœminam se sola, nec virum se solo posse generare naturaliter, quia vir præstat partem materiæ, & virtutis actiuæ & similiter fœmina, licèt vigeat in viro virtus actiua, & ideo sexus eius actiuus est, & fœminæ receptiuus. Contra est, hoc esse voluntariè dictum, & instari in exemplis adductis arborum, & anguillæ, vbi quia in eodem reperitur virtus actiua, & passiua, & in nutritione, similiter non est necessarium alterius cõsortiũ: ergo nec fœmina esset in adiutorium viri, si in illo esset virtus actiua, & passiua ad generandum, & similiter in fœmina.

8 Oppositum tuentur Galenus lib. 6 de locis affectis cap. 5. & lib. 1. de somn cap 4 & 5 quem sequitur Hipocrat lib. de genit. & idem tenẽt communiter Medici, & Scotus in 3 dist. 4. quæst. 1. & Sectatores eius, Gabr. Saur. Lorca Valmased. S. Bonauentura, & alij cõmuniter relati. Et probatur primo. Omnes potentiæ animæ vegetatiuæ sunt actiuæ, & non passiuæ, vt dicitur 2 de anima, text. 27. sed potentia generatiua tàm viri, quam fœminæ est potentia animæ vegetatiuæ: ergo etiam in fœmina est actiua.

Cõfirmatur. fœmina, & mas sunt animalia eiusdem speciei: ergo potentiæ & proprietates sequutæ ad gradum animæ vegetatiuæ & sensitiuæ, sunt eiusdem speciei: sed in mare potentia generatiua est actiuæ: ergo in fœmina. ¶ Probatur consequentia. Nam potentia actiua, & passiua non est eiusdem speciei, ratione potentiæ.

Respondetur, quod omnis potẽtia animę vegetatiuæ est actiua, vel in præparando, vel in organizando: & ideo in fœmina est actiua disponẽdo materiã, quam exhibet viro, vt artifici superiori, & perfectiori, vt eam organizet & ex ea formam educat. E sic vtraque potentia est eiusdẽ speciei formalis sed diuersæ speciei materialis, sicut vir, & fœmina sunt animalia diuersæ speciei materialis, & ideò fœmina habet potentiam actiuam generãdi, quæ non se extendit vltra præparationẽ & concoctionem materiæ, quã exibet viro, & eam transmittit in actum; vir autem agit non præparando materiam, sed formando.

9 Arg. 2. Relatio maternitatis in matre ad filiũ est ad ipsum, vt filium: ergo vt gentiũ: ergo in actione generandi fundatur: ergo mater habet actiuitatem. 1. consequentia patet Prob. 2. consequentia. Nã si in patiendo fundaretur, hæc nõ esset ad filium, respectu cuius non patitur, sed ad patrem, à quo patitur: cũ ergo relatio maternitatis nõ sit ad virum sed ad filium, debet fundari in actione respiciẽte filium: at non respicit filium, nisi vt genitũ; ergo mater adhuc generat filiũ: ergo habet concursum actiuũ ad iliũ.

Respondetur, quod secũdum D. Thom. 3. p. qu. 33. art. 5. ad 3. relatio maternitatis in matre ad filium

est

est diuersæ speciei ab ea, quæ est in patre, non quia vna æquo non sit activa; sed quia relatio patris fundatur in actione generativa filij; at relatio matris activæ respicit filiū vt genitum ratione materiæ activè præparatæ, vt colligitur ex Diuo Thom. in 3. dist 3. quæst 2. art. 1. ad 3. & sic mater dum disponit, & ministrat materiā activè, dicitur mater non verò dum patitur, quia sic nō refertur ad filium, sed ad virum. *Et sic dicitur gigni filius secundum quod principia sufficientia sua generationi ministrātur à matre*, vt ait D. T. in 3. d 18 q. 1. a. 1. in corp. & ad 6 10. Si instes; filius quandoque non solum in quantitate, & in materia corporis, seu in accidentibus consequentibus materiam, assimilatur matri, sed etiam in lineamentis, & in organizatione, & in accidentibus consequentibus formam: at effectus assimilatur agenti, in quantum agens est, nō verò in quantum patiens: ergo mater nedū præparat, & exhibet activè materiam generationis, sed etiam activè concurrit ad organizationem, & formam.

Confirmatur, Hermophroditæ euadunt similes patri, & matri in sexu & similiter hydibrides, scilicet quę ex parentibus speciei diuersæ generantur vt mulus, euadunt in tertia specie, dissimili à specie masculi: ergo quia fœmina agit.

Respondetur, ex his non probari, quod fœmina generet activè formam; sed quòd activè præparet materiam, & eam exhibeat alteratam, vt quantum potest recipiat formam a masculo cum accidentibus similibus matri: vnde si virtus activa maris non sit potentissima, sed debilis, cedit, & sit fœtus euadit similis matri, cedēs dispositioni materiæ. De quo D. Thomas in 2. dist. 13. qu. 1. art. 4. cum Aristot. lib. 4. de generat. animal. cap. 3. & sic contingit in Hermophroditis, quæ sunt monstra naturæ, & similiter in hydibridibus, vbi quia virtus activa maris est improportionata virtuti dispositiuæ fœminæ, quæ præparat materiam ad agens suæ speciei, euadit fœtus similis in natura generica, quia non potest vincere improportionem remotam in materia, quam exhibet fœmina diuersæ speciei. Vnde & si omnis effectus assimiletur agenti, & non patienti, nihil sequitur contra nos; tum quia in nostro casu per accidens assimilatur patienti: tum quia non assimilatur patiēti, vt patiēs, sed quatenus activè concurrit ad disponendam materiam fœtus, & eam exhibendam masculo generanti, qui ob debilitatem suæ activitatis non potest eum organizare cum similitudinem perfecta ad se ipsam.

11 Arg. 3. Natura dedit fœminis vasa ad conficiendum verum semē prolificum, vt ex anotomia cōstat; at semen prolificum est activum, sicut in viro: ergo fœminæ partialiter agunt in generatione respectu prolis, sicut & viri. Probatur maior. Quia viri nō generāt lac nutritiuum infantium, non dedit eis natura

tura vasa lactis, scilicet tumentes mammillas, & vbera: ergo si fœminæ non procrearent verum semen prolificum, non dedisset eis natura illa vasa seminalia, eo quod natura nihil facit frustra.

Confirmatur, si ob aliquã rationem non possent producere, & cõcoquere semẽ prolificum, maximè quia sunt frigidiores viris; sed hoc est falsum: sunt enim multo calidiores, vt ostendit Hypocrates lib. de genitura, & lib. de formatione fœtus: ergo.

12. Respondetur, ea vasa non esse frustra in fœminis, quia & si semen non sit prolificum, iuuat tamẽ prolem, secundinas formando, quibus in vtero matris foueatur. Fœminæ autem & si sint quandoque salaciores, & calidiores viris calore quodam aduentitio, tamen calor viuificus, & radicalis perfectior est in viris; & ideo calor fœminæ nunquã potest ita perfectè cõcoquere sanguinem, vt cõuertat in semen prolificum, & actiuum seminis, in cuius spiritibus sit virtus actiua formatiua prolis.

QVÆSTIO IX.

An sola fœmina concurrat actiuè ad generationem, & mas tantum passiuè?

RIdicula videtur interrogatio; sed tamen sunt Philosophi his tẽporibus qui seriò affirmant, marem tantũ passiuè concurrere, fœminam actiuè. Tot miracula, & monstra profert nostrorum tẽporum Philosophia, & noua asserendi famens, & appetitus. Fundamenta tamen quæ ad insinuandam hãc opinionem adducunt; & hæc nullius ponderis reducuntur ad hoc: Fœmina habet vim actiuam ad generandum: ergo sola generat actiuè. Probatur consequentia. Nam sola illa potentia, seu principium actiuè concurrit, quod vltimo concurrit, ac proximiùs: at fœmina est, quæ immediatè & proximè concurrit ad formandum fœtum intra matricem; nam vir extrinsecus se habet, & solum alterat fœminam, excitatque ad opus generationis: ergo vir est, qui passiuè concurrit, ministrando materiam, alterando eam, excitando fœminam, vt vi sui natiui caloris in officina obstructa vteri fabricet fœtum.

2. Sed hoc componere cum principijs fidei, alij Theologi difficillimum censent; quia Spiritus Sãctus in cõceptione Christi suppleuit officium viri; & tamen actiuè agendo supplenit, vt ait D. Thom. 3. part. quæst. 32. artic. 2. & S. Maximus serm. de natiuit. dum ait: *Suppendo efficientiam Viri concurrisse ad substantiam corporis.* Et idem Tertul. lib. de carne Christi capit. 12. & August. lib. de peccat. merit. cap. 42. & in Euchiridione. Insuper ex eo, quod Adam est causa effectiua prolis, nõ autem mater, deducunt Theologi cum D. Thom. 2. 2. q. 82. artic. 3. quod Adam non peccante etiam si Eua peccasset, non transiret peccatum originis in poste-

posteros, nec vitiatam fore radicē propaginis humanæ generationis: ergo quia vir concurrit actiuè, & nō tantū passiuè Probatur etiā quia si vir non concurrit actiuè; ergo nō esset miraculum, fœminam concipere sine viro, nam ipsa ex se habet sufficientem materiam prolis in suo sanguineo menstruo, & in semine illo quod ex se emittit, quod in tali casu esset prolificum: ergo sine viro alterante, & excitante posset concipere muto melius, quam plantæ, quæ quia in se habēt semen, & virtutem actiuam, & materiam, generant sine consortio maris: tum etiam vir perfectior est fœmina: ergo agit, & non patitur. Insuper si fœmina sola agit, ipsa sola est pater, quia hoc nomen impositum est ad significandum principium actiuum generationis: ergo vir est mater, & fœmina pater: ergo vir est fœmina, & fœmina vir; vel hæc opinio æquiuocationē patitur in nominibus, & in rebus significatis, vel saltē vult immeritò ludificare homines his terminorum incursionibus. Quis enim credat, fœminam esse patrem filiorum; aut quis credat, principium actiuum generandi non esse patrem; & quis dicat paternitatem diuinam; vnde omnis paternitas in cœlo, & in terra nominatur, non denominare principium formaliter actiuum, & ideo in diuinis non dici Deum matrem æternam Verbi Diuini, sed solum Patrem? sed hæc alij expendant, alij exagerent.

3 Fundamento oppositō respondetur fœminam nō concurrere actiue etiam partialiter, & hoc dato, quia iam non est mirabilis sententia Galeni. Dico, virum mediante virtute actiua seminis recepta in matrice proximius attingere fœtū, quam virtus fœminæ, quia illa vel solum præparat materiam prolis, vel si agit etiam actiuè in illum ēt subordinatione ad virtutem viri actiuam hoc præstat: virtus autē in quo actiuior est, eo immediatior, & quo Superior, eo intimus attingit effectum.

QVÆSTIO X.

Vtrùm materia prima sit immediatum subiectum inhæsionis generationis substantialis?

DE his, quæ se tenent ex parte causæ materialis in generatione substantiali, remanet agendum postquam egimus de causa efficienti.

1 Antequam respondeatur directè, quæsito statuendum est, quod & si substantia non possit esse immediate operatiua, potest tamen esse immediatè subiectum accidētium. Et ratio est, quam adhibet D. Thom. 1. part. quæst. 77. art. 1. ad 5. ex Aristotele. Ens immediatè diuiditur in substantiam, & accidens, id est, ineſſe per se, & in alio; ergo vt accidens sit in substantia inhæsiuè, nullum aliud ens mediare potest. Ex quo sequitur, quod si aliqua accidentia sensibilia media-

te

& quantitate vt quo, inhærent substantiæ, vt ait D. Thom. 3. part. quæst. 77. art. 2. tamen id quod est subiectum sustentans vt quod omnes, & singula accidentia, est ipsa prima substantia, quia illa sola substat accidentibus, & habet esse per se, vt ait Aristoteles cap. de substãtia, & Boerius libr. 1. de Trinitate, cap. 3. & lib. 2. ante medium, & Diuus Thomas 1. part. quæst. 29. art. 2. ad 5. & quæst 77. artic. 7. ad 2. & 1. 2. quæst. 7. art. 1. ad 3 de spiritualibus creaturis, artic. 1. ad 3. & quæst. 2. de virtut. art. 3. ad 2. & 4. Meth. lection. 7. vnde cum quantitas Eucharistiæ (conuersa substantia panis in corpus Christi) sustentat in accidentia vt subiectum inhæsionis, hoc habet ex vi miraculi supplente Deo actualitatem substantiæ, vt communicante virtutem quantitati, vt hoc præstare possit, vt docet D. Thom. 3. p. qu. 77. art. 2. ad 1.

2 Oppositum tuentur Soncinas lib. 12. Meth. q. 22. & Iauel. ibi, q. 8 quia potentia, & actus debent esse in eodem genere: ergo cum actus inhærens sit in genere accidentis, potentia proxima, ratione cuius inhæret debet esse in genere accidẽtis, & non in ipsa substantia; haec enim ratione, potentia operatiua est accidens, & non substantia; quia operatio est accidens.

Respondetur ex doctrina Caietan. 1 part q. 54 art. 3. & ex Bañez ibidẽ, q. 77. art. 1. dub. 4. quod potentia, & actus debent esse in eodẽ genere, quando talis potentia per se primo ordinatur in actum, non quando actus ordinatur in illã: vnde quia potentia operatiua ordinatur in actum, quia illo existit, & perficitur, vt ait D. Thom. quæst. 1 de spiritual. creat. art 11. Si operatio est accidens, potentia proxima debet esse accidens, & non substantia; at potentia sustentans accidens, cuique inhæret accidens non habet suam perfectionem simpliciter ab accidenti, sed illi dat potius esse, & sic accidens omninò pẽdet ab illa: vnde non requiritur, quod sit in eodem genere, sed potius exigitur, quod nõ sit in illo, sed in alio genere independenti, & superiori, & habente per se esse, vt possit sustentare accidens, & ideo non requiritur potentia accidentalis media, quia de illa est eadem difficultas, quomodo, vel cui inhæreat, & si inhæret immediate substãtiæ, cur alia accidentia non potuerunt inhærere immediatè?

3 Modo ad propositã difficultatẽ respõdeo, certum esse, quod materia prima non est subiectum denominationis generationis, cũ non denominetur generabilis, nec corruptibilis: sed neque est subiectum inhæsionis generationis, quatenus passio quædam est seu mutatio inhærens: sic Bañez hic quæst. 1. conclus. 3. Sanch. lib. 6. log quæ. 2. ad 20. Melchior Coronado hic quæst. 4. art. 1. & M. Ioan. à S. Thom. q. 1. art. 5. Probatur. Etsi generatio denominetur substantialis ex termino, in se tamen passio quædam, & accidens est, at nullum accidens po-

poteſt immediatè inhærere in materia prima, vt ex infra dicendis ſatis conſtabit: ergo generatio ſubſtantialis non inhæret immediatè in materia prima.

4 Reſpond. quod nullum accidés inhæret immediatè in materia prima: generatio eſt modus ſubſtantialis, & ideo poteſt inhærere, ſicut dicũt alij de modo vnionis, qui licet prædicabiliter ſit accidés, prædicamẽtaliter eſt ſubſtantia modaliter.

5 Sed contra eſt. Quod ſi generatio non eſt accidens, ſed ſubſtantia incompleta: ergo ſubſtantia poteſt eſſe immediatè generatiua: ſed hoc eſt falſum: ergo generatio eſt accidens. ¶ Prob. conſequentia. Et eo probat D. Tho. quod ſubſtantia nõ eſt immediatè operatiua, quia operatio eſt accidens, & non ſubſtantia; & actus, & potentia debent eſſe in eodem genere: ergo ſi generatio eſt incompleta, & modalis ſubſtantia, & non accidens, potentia immediatè generatiua erit ſubſtantia & non accidens, ſi quidem actus & potentia debent eſſe in eodem genere, vt dictum eſt.

5 Sed dato quod ſit modus ſubſtantialis, non poteſt inhærere materiæ primæ, ſed toti compoſito; quia modus eſt inſeparabilis à re modificata: at generatio modificat compoſitum, & non materiam, quia compoſiti eſt fieri, & generari; ſicut eius eſt eſſe, vt probat D. Thom. 3. p. quæſt. 35. art. 2. ergo generatio inhæret compoſito, non autem materiæ; adhuc vt eſt modus. Si dicas, quod etſi compoſitũ generetur tanquam terminus, tamen materia eſt, quę trãſmutatur, ſeu mutatur per modum ſubiecti, & ideò in materia debet eſſe generatio, vt mutatio eſt. Sed contra eſt: quod de hoc infra redibit ſermo, & exibit dicendis, poterit refelli reſponſio data.

6 Oppoſitum defendunt graues, & docti Thomiſtæ, Flãdr. 8. Meth. quæſt. 5. art. 4. & lib. 7. quæſt. 17. ar. 6. ad 2. Soncin 7. Meth. quæſt. 22. Caiet. 3. p. q. 35. art. 1. §. aduertendum eſt. Patres deſcalceati Complutenſes in præſenti diſput. 2. qu. 5. & cum illis Suar. diſp. 14. Meth. ſect. 2. num. 13. Rub. & Conimb. hic cum alijs.

Probatur eſſe de mente D. Tho. quia hic cap. 4. & lect. 10. ait: *Eſt tamen materia ſubiectum generationis, & corruptionis maximè ſuſceptiuum.* Conſonat 1. p. qu. 45. art. 2. ad 2. & in 1. diſt. 12. q. 1. art. 1. ad 5. & in 3. diſt. 21. quæſt. 1. art. 3. ad 5. & 8. Meth. lect. 1. ¶ Reſpond. eſſe mentem D. Tho. materiam primã eſſe maximè ſubiectum generationis vt tranſmutatio eſt, non autem inhæſionis. Sed contra eſt, quod ſi intrinſecè tranſmutatur: ergo intrinſecè recipit effectũ generationis: ergo intrinſecè inhæret illi generatio: nã quod intrinſecè recipit effectum formalem nequit nõ eſſe ſubiectũ formæ, & per conſequens nequit nõ eſſe ſubiectũ inhæſionis.

Reſpondetur, materiam eſſe ſubiectum trãſmutationis, nõ ratione generationis in ſe receptæ, ſed ratione formæ corruptæ, & genitæ:

& ideò non requiritur, quod generatio inhæreat materiæ, & cũ hoc sentiat Flandr. & Soncin. pro nobis stant sentientes, materiam primã esse subiectum trãsmutationis respectu generationis, non verò subiectũ inhæsionis: & hoc ipsum sentit D. Thom. lect. 10. citata, paulò infra explicans, quomodo materia sit subiectum generationis, dicens: *Materiam primam esse susceptibilẽ generationis, & corruptionis, quia immediatè substat formis substantialibus, quæ per generationem, & corruptionem adueniunt, & recedũt.*

7 Si instes. Motus est in mobili, *quoniam cui inest illud, mutatur*, ex Aristotel. 5. Phys. text. 12. Sed sola materia est, quæ mutatur, estque mobis, transeundo de non esse ad esse, seu de non habita forma ad eã: ergo in illa est generatio, quæ est mutatio substantialis.

Confirmatur primo. Generatio est actio educti-a: sed ex materia educit: ergo est in illa; vt ex ea possit educere formam.

Confirmatur secundo. Generatio est via ad esse formæ, & compositi: sed via præcedit terminum: ergo non inhæret composito, vel formæ, sed antecedit in materia inhærens.

Confirmatur tertiò. Sic se habet generatio ad genitũ, sicut corruptio ad corruptum: sed corruptio nõ est in corrupto: ergo nec generatio in genito, sed in materia.

Confirmatur quartò. Sequeretur, quod generatio haberet idem subiectũ, vt est mutatio, & relatio: sed hoc est contra D. Thom. &c. Probat. minor: ex ipso q. 3. de pot. art. 3. ad 4. vbi ait; *quod in generatione est & mutatio & relatio: & quod in ratione mutationis non habet pro subiecto genitum, sed materiam eius, sed ratione relationis habet pro subiecto ipsum generatum.*

8 Respondetur, quod motus est in mobili, cum ratione sui immutat: si autem ratione alterius immutet mobile, ratione eius est in mobile, cum ergo generatio sit mutatio instantanea, quæ ratione formæ, & compositi immutat intrinsecè materiam primam, est in illa tanquam in subiecto non ratione sui, sed ratione formæ, quæ est eius terminus.

Ad primam confirmat. quod vt generatio educat de potentia materiæ formam, nõ requiritur ipsam actionem esse in materia, sed quod forma fiat in materia, & cum fieri passiuum conueniat formæ, in illa debet esse actio generatiua, quatenus ea fit compositum; & sic est illa actio in composito adæquatè sumpta, inadæquate verò in forma, quatenus inadæquate sustentatur ab illa.

Ad secundam confirmationem, quod generatio, vt est mutatio instantanea, est quidem via ad formam, & compositum in facto esse, non verò si considerentur in fieri, cum mutatio passiuæ sit ipsum fieri, & ideo non petit diuersum subiectum ab ipso composito!

Ad tertiam. Non esse eandem rationem de corruptione, & gene-

ra-

ratione, nam corruptio cum sit destructio compositi, non potest esse in illo: at generatio dat illi esse: & ideo est in genito, & ex consequenti est corruptio corrupti.

Ad quartam respondetur. D.T. esse pro nobis: nam fundamantum, seu actio, & passio, quę est fundamentum relationis proximum; est in eodem subiecto, in quo est relatio: ergo si relatio generationes est inhęsiuè incomposito, & non in materia prima, etiam ipsa generatio passiua, quę est fundamentum, erit incomposito inhęsiuè, & non in materia prima. Cum ergo dixit D. Thomas, quod in ratione mutationis est in materia, hoc debet intelligi ratione formę, quę est terminus, medio quo transmutatur intrinsecè materia prima; quamuis in ratione relationis, quatenus relatio dicit tàm formam relatiuam, quam eius proximum fundamentum sit inhæsiuè in composito.

8. Si inquiras, an generatio habeat pro subiecto inhæsionis compositum, præcisè resultaret ex materia, & forma, ideſt naturam ipsam constantem ex materia, & forma, an autem suppositum?

Respõdetur esse probabile, quod subiectum est natura ipsa, seu materia vt informata & complera per formam, quod Melchior Coronatus reputat probabile q. 4. art. 5. & tenent Astudillo hic quæst. 2. Iauell. 8. Meth quæst. 2. Caiet. 3. p. quæst 31. art. 1. Et Alens. 4. quæst. 4. membr. 2. articul. 4. Et suadetur, quia in natura completa, vt præcenit suppositum, seu subsistentiam est sufficiens, actiuitas ad sustentanda alia accidentia, quantitatem, & potentias proximas: ergo etiam ad hoc, quod illic inhæreat generatio passiuè sumpta. Et hoc clariùs apparet in Christo Domino, vbi generatio, quæ est à matre, inhærere non potuit in supposito, sed in natura: at quod generatio inhæreat supposito vt quod, & naturæ ad summum vt quod, tuentur Bañez hic cap. 4. quæst. 11. & M. Ioann. à Sancto Thoma quæst 1. art 4. & alij, habentque fundamentum in Diuo Thoma 3. part. quæst. 35. art. 1. Et probatur eius ratione; quia generatio est in eo quod fit per illã: at suppositum est quod fit, sicut illud est quod est, quia illius est fieri, cuius est esse: ergo generatio in supposito inhæret: & quod in Christo non inhæreat in supposito, sed in natura creata, est per accidens, quia suppositum est increatum, & sic denominatur genitũ ratione naturę humanæ, licèt non habeat esse ratione talis naturæ, quia suppositũ nõ incępit esse in se, sed natura humana incæpit esse, de quo D.T. 3. p. q. 16. a. 6. ad 1. & a 4. Vndè quia in Christo sola natura incepit esse, & pręuenta est, ne daret esse supposito creato; per accidens mansit illa actio passiuè sumpta in natura, cum tamẽ peteret inhærere supposito sibi connaturali, nec sufficit naturam habere vim ad sustentãdã generationẽ, sicut & allia accidẽtia, quia vltra hoc requirit quod generatio sit in eo, quod per illã fit.

QVÆSTIO XI.

Vtrùm aliqua accidentia immediatè inhærere possint in materia prima?

MAteriam primam esse primã radicem, seu rationem, seu principium quo recipiendi omnia accidentia nulli potest esse dubium: nam cum subiectum inhęsionis accidentium duo petat in subiecto & actualitatem (qua sustetetur diminuta, & secundum quid actualitas accidentis, quod est entis ens, seu ens secundum quid, exigens sustentari ab eo, quod est ens in actu, & per se) & simul potentiam (nam si non esset in potentia, non posse recipere accidentia, ac per consequens, nec sustentare;) fit consequens, quod cum materia prima sit prima radix, ratio, & principium omnis potentialitatis repertæ in substantia, ipsa sit primum subiectum quo omnium accidentium, sicut & forma substãtialis est prima ratio, & principium, quo sustentandi, seu dandi actualitatẽ accidenti: Hoc ergo supposito, inquiritur, an accidens aliquod possit immediatè inhærere in materia prima vt quo, ita vt insit immediatè materiæ. Nec est quæstio de ipsa generatione substantiali: iam enim dubio antecedenti vidimus nõ subiectari in materia prima: sed de alijs accidentibus, vel absolutis, vt est quantitas, vel saltem relatiuis, vt est ordo, quem dicit materia ad formam, quatenus est actus eius & compars ad constituendum compositum.

2 Dicendum tamen, neque quãtitatem etiam interminatã neque aliud aliquod accidens, siuè absolutum siue relatiuum inhærere immediatè materiæ primæ. Sic communiter Thomistæ: Albert. Magnus, Durand. Capreolus, Soncinas, Caiet. Ferrara, & plures alij, quos referunt, & sequuntur nostri DD. præsertim recent. quos longũ esset recensere. Sufficiat modo aduertere, quod vt indubitata illã ex alienis tenent Vasq. Rub. Fonseca, Conimb. cõmuniter in præsenti relati. Est expressa sententia D. Tho. 1. p. q. 76. art. 6 vbi ait: *Impossibile est, quod aliqua dispositio media cadat inter corpus, & animam, vel inter quamcunque materiam primam & formam.* Et reddit rationem: *Quia prius debet recipere actum substantialem, & esse simpliciter, quam esse secundum quid.* Expresse etiam hoc dicit de ente, & essentia cap. 5. & q. de anim. art. 4 & passim alibi: estque Arist. c. de substantia, vbi ostẽdit, quod sola prima substantia est hoc aliquid, & substat accidẽtibus: at esse primam substãtiam soli cõposito conuenit, non autẽ materiæ primæ: ergo secũdum Arist. solum compositum substantiale est subiectum inhęsionis accidentium.

3 Probatur ratione. Accidens eo exigit subiectum, cui inhæreat, quia in se est ens incompletum habens esse, & actualitatem secundam, & dependentem à sub-

subiecto, à quo accipiat complementum, & actualitatem, vt docet D. Thom opusc 31. & ratio quidditatis accidentium manifestat: sed materia prima nulla gaudet actualitate, vel illa est diminuta, adhuc in sententia dãte illi propriam existentiam illi identificatam; forma autem habet esse incompletum. & solum compositum habet esse simpliciter, & completum: ergo solum compositum substantiale potest esse subiectum inhæsionis accidentium; si quidem solum compositũ dare potest accidenti illud, ratione cuius petit accidens subiectum scilicet, quia non habet esse simpliciter, nec esse completum. Si ergo nemo dat, quod non habet, & omne quod speratur ab alio, speratur in quantum illud habet, quod accipi speratur ab illo; sequitur, quod cum nec materia habeat esse completum, nec simpliciter, tale non potest sustentare accidentia, neque illa inhærere materiæ, vt si stẽtentur ab illa in hoc esse incompleto, & secundum quid tali.

4 Probatur secundo. Si aliquod accidens, v. gr. quantitas, vel aliquod aliud immediatè inhæreret materiæ primæ: ergo mediante tali accidenti informaret forma materiam primam: ergo ex materia, & forma fieret vnum ens per accidens, & non vnum ens per se: at hoc est falsum, vt per se constat: ergo nullum accidens inhæret immediatè materiæ primæ. Probatur sequela. Ex pluribus entibus in actu fit vnum ens per accidẽs: at forma substantialis aduenire et materiæ, vt cõstituat in actu per illud accidens: ergo ex materia, & illo accidẽti & ex forma fierẽt plura entia in actu. Si dicas, tunc ex forma, & materia non fieri ens per accidẽs, quia accidens præcedens formã in materia, inhæret illi, vt dispositio media disponens materiam ad actum formalem, vt est eiusdem generis substãtialis cum materia. Contra est, & si in sententia Suar. disp. 39. Meth. sect. 3. & aliorum: Omnia accidentia sint eiusdẽ generis, & vniuocẽ conueniant, tamen ex quantitate, & alijs accidentibus, & ex dispositionibus ad illa fit vnum per accidens, quia licèt eiusdẽ generis, sunt plura entia in actu, ergo etiã si forma sit eiusdem generis cũ materia, si tamen inuenit eam actuatã quãtitate, vel alio quolibet accidenti, resultabit ex forma, & materia vnũ ens per accidens. ¶ Confirmatur, si aliquod accidens absolutum posset immediatè inhærere materiæ primæ maximè quantitas secundũ dimensiones interminatas: sed hoc non posse illi immediatè inhærere, latè probat D. Thom opus. 32. per totum, vbi videri potest: ergo nullum accidens absolutum inhæret immediatè in materia prima.

5 Quod vero nullũ accidens relatiuum possit immediatè inhærere in materia prima; probatur ex dictis. Si huiusmodi accidẽs posset immediatè inhærere materiæ primæ, maximè quia est minimæ entitatis: sed hoc suadet non posse immediatè inhærere: ergo. Prob. min.

Nam id in quo minoris entitatis est, magis eget actualitate, & entitate subiecti: ergo si accidentia absoluta, & si maioris entitatis sint, quam relatio, nō possunt immediatè inhærere materiæ primæ, quia non habet in se sufficientem actualitatem ad sustentandam, & fulciēdam entitatem accidentium; quia est incompleta, & secundum quid, multò minus poterit illi, inherere relatio.

6 Quotquot tuentur, dimensiones interminatas esse coæuas, & inseparabiles à materia prima; per consequens tenent, illas dimensiones immediatè illi inhærere. Hi sunt Auerroes lib. de substantia orbis, & 1. Physic. text. 63. Philipon. lib. de generat. text. 33. Simplic. 1. physic text 69. Amon. lib. de prædicam. Greg. Aurcol. Niphus, Zimar. Ægid. Marsil. Venet. quos refert Rub. tract. de generat. quæst. 1 lib. 1. Plures recentiores etsi non curent de dimensionibus interminatis, censent, quod aliqua accidētia, vt quantitas immediatè subiectatur in materia prima, quia accidentia geniti manent in corrupto sed de his infra) at Flandr. 5. meth. quæst. 16. & 17. censet, quod & si nullum accidens absolutum immediatè inhæreat materiæ primæ; relationes tamen nonnullæ illi immediatè inhærent.

7 Arguitur igitur primò, contra nostram conclusionem ex Aristotele hic cap. 4. text. 24. & lib. 2. text. 27 asserente quod cum vnum elementum mutatur in aliud, v. gr. aer in aquam, aut è contra, eadem accidentia manent, scilicèt transparentia & frigiditas: ergo manent in subiecto; sed tunc non manet eadem forma, neque compositū substantiale: ergo subiectum, cui inhærent, est materia prima. Sed quia agendo de corruptione substāciali, disputabitur, an eadē numero āccidētia geniti maneāt in corrupto.

Respondetur, manere eadē accidentia specie, non numero; & sic semper in composito, non vero in materia prima inherere.

8 Argum. Secundo. Accidentia neq e inhærent supposito, neque naturæ, vt compositæ ex materia, & forma; & tamē inhærent substātiæ, ergo solum inhærent materiæ primæ. ¶ Probatur antecedens. Quod non inhæreant suppositō vt tale, quia aliàs variatio suppositi, vt si modo Deus assumeret de nouo aliquam naturā subsistētem vel relinqueret humanitatē Christi, variarentur accidētia variatio subiecto, quod est falsum Quod nec naturæ probatur, quia natura vt cōpositā constat partibus: & accidens cum sit simplex entitas, non potest duabus entitatibus inhærere, neque habere vnionem compositam, neque potest inhærere formæ, quia hæc cum sit actus, non est ratio recipiendi: hoc enim potentiæ competit: ergo solum materia est cui possunt inhærere accidē ia ¶ Respōdetur, quod accidentia inhærent suppositō, ita vt ratio sustentādi sit naturæ cōpositā, & completa, subsistentia verò, terminus, & conditio,

tio, & ideo variato termino, solum variaretur suppositum materialitèr in ordine ad sustẽtationem accidentium, quia manerent principia per se sustentatiua: Et licet forma non sit ratio recipiendi accidẽtia, est tamen inadæquata ratio sustentandi actualitatem eorum, & materia ratio recipiendi; & sic ex composito fit adæquata ratio inhæsionis, ita vt nec forma non subsistens sit subiectum, nec materia sola: illa, quia non est ratio recipiendi; hæc, quia non est ratio sustentandi. Cum autem in forma per se subsistenti, vt est anima rationalis, inhærent accidentia, & similiter in Angelis, hoc ideo est, quia in illis est materia metaphysica, quæ est potentia, & sic sunt subiectum inhæsionis accidentium, non materialium, sed spiritualium.

9 Argum. Tertiò, saltem quantitas immediatè inhæret materiæ primæ: ergo aliqua accidentia immediatè subiectantur in illa. Prob. ant. Primò ex Arist. 2. Meth. text. 8. asserente, quod quantitas primo inhæret materiæ primæ. Secundo, ex D. Tho. in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. quæstiunc. 2. dicẽte, quod ante aduentum formæ substantialis oportet intelligere in materia prima dimensiones, quia forma non recipitur, nisi in materia distincta ab alijs, in quibus sunt aliæ formæ, & hæc distinctio non prouenit, nisi à dimensionibus quantitatis: ergo in materia ante formam inhæret quãtitas, realiter, si quidem informãdo, illi communicat realem effectum distinguendi, & non alias. Tertiò eo probat Diuus Thomas 4. contra gentes, cap. 81. resurrectionem esse possibilem, quia manet eadẽ numero anima, & similiter materia sub illis dimensionibus, quibus facta est individua: ergo quia variatis formis, & compositis, manent dimensiones quantitatis, inhærentes materiæ primæ. Quarto, omne agẽs corporeum agit circa passum corporeum, & quantum: ergo generans, immutans materiã ad formam, supponit eam quantam; ergo quia illi est immediatè quantitas. Quinto, quia eodem modo inhæret quantitas, & habet subiectum in homine, & in alijs; sed in homine soli materiæ inhæret, & non composito; nam compositum ex parte formæ est immateriale: ergo inest soli materiæ.

10 Respondetur; seẽsum Aristotelis non esse quod quantitas ineſt materiæ inhæsiuè per se primo, sed quasi radici, quia est proprietas cõpositi ratione materiæ. Ad secund. respond. ex Soncin. 8. Meth. quæst. 16. & 13 ibi, & in testimonio adducto ex 4. contra gent. loqui ex sententia Arerrois non vero in propria, vt etiam in sententia illius Philosophi clarius explicet, quomodo diuisio individualis sit in ordine ad quantitatem, & quo pacto etiã apud fideles, & in eorum sententia possit explicari possibilitas mysterij fidei de certis vniuersalem omnium resurrectionem in vltimo orbis excidio. Vel dicitur, quod sicut vltima dispo-

tio præintelligitur formæ in genere causæ materialis, ea tamen dimanat à forma, & inhæret composito, quia vt præintelligatur disponens materiam, sufficit materiam esse partem intrinsecam, cui inhæret illa dispositio. Sic etiam quantitas præintelligitur in genere causæ materialis, dividens materiam, vt recipiat formam, etiam si quantitas inhæreat composito. quia ad recipiendum istum realé effectum, sufficit materiam esse intrinsecam partẽ compositi, cui inhæret quantitas, & ratione cuius afficit materiam intrinsecè; vt partem intrinsecam eius: & sic etiam contingit in resurrectione: & per hoc patet ad tertiam. Ad quartam, quod vt agens immutet materiam vt quãta est, sufficit præintelligi materiã in genere causæ materialis, etiam si inhæreat toti cõposito. Ad quintam, quod quantitas etiam inhæret in homine toti composito, etiã si forma sit spiritualis vt quod, est enim corporea vt quo, & ex illa, & materia secundum gradum corporeitatis fit compositum formaliter corporeum, capax que sustentandi quantitatem sibi inhærentem.

11. Argument. Quarto, sicut actio immanens illi inhæret, à quo producitur, ita accidens illi inhæret, à quo educitur: sed aliqua accidẽtia immediatè educuntur à materia prima; ergo illi soli inhærent.

Probatur minorem. Dispositio ad formam substantialem, est via ad illam: ergo ex eodem subiecto educitur, ex quo forma; disponit enim transmutando (& transmutatio hæc eductio est) sed forma non educitur ex composito, sed ex materia: ergo etiam dispositio ad formam. Idemque argumentum fieri posset de generatione substantiali, vt mutatio est.

Respondetur. Educi de potentia materiæ quasi inadæquatè; quatenus vt quo est principium omnis receptionis, non vero vt à subiecto adæquato. & quod, quia non habet actualitatem sustentativam, & hoc sufficere, vt disponat materiam ad formam quæ à materia potest adæquatè educi quia non sustentatur ab illa, sed illi dat primũ esse simpliciter informando eam. Sed contra est; impossibile esse quod aliquid influat, & sustentet illud, quod tendit in pernitiem sui, sed dispositio præuia ad formam inducendã tendit in destructionem compositi corrumpendi: ergo non potest ab illo sustentari naturaliter, sed à sola materia: cuius appetitus naturalis tendit ad nouam formam; tunc etiam sic eadem dispositio ageret ad destructionem sui, agendo ad destructionem compositi, à quo sustentatur.

Respondeo non esse mirum, quod aliquid sustẽtet, quod est destructiuum sui & sibi violentum, si introducatur subdole. Cum ergo materia sit ratio recipiendi, & sit illi naturalis appetitus ad nouam formã, sicut adultera: Sic quasi apperit succumbere dispositionibus destruentibus cõpositum, quæ sunt illi

vio-

violentæ respectu formæ, & sic violenter sustentantur, violentia attenta respectu formæ: & cum illæ dispositiones non sint propter se, sed propter formam, vt propter finem, & aduenientе fine cessent media, cum illæ dispositiones introducūt formam de nouo genitam, agunt in sui destructionem ratione maioris bonis aduenientis in forma, ideoque in argumento nihil proponitur repugnans rectæ Philosophiæ.

12. Argument. Quinto, materia licet sit pura potētia, se sola potest esse subiectum formæ substantialis: ergo etiam se sola potest esse subiectum formæ accidentalis. Probatur consequentia. Nam dum est subiectum formæ substantialis materialis, sustentat in esse talem formam: sed minus requiritur ad sustentandam formam accidentalem, cum sit minoris entitatis ergo.

Respondetur negando, quod materia prima sustentet in esse formam substātialem materialem, vt notat D. Thom opus. 31. in principio: potius enim accipit esse à forma substantiali, quàm det illi: at forma accidētalis accipit esse à subiecto, quia ab illo sustentatur. Seu contra est, quod etiam forma accidentalis dat suum esse accidentale subiecto, & si aliquod esse accipit, est esse existencia. at in sententia quod materia prima habet propriā existentiam, non est cur ratione eius non sustentet accidens in existendo: ergo materiæ primæ poterit inhærere.

Respōdetur, quod accidens dat esse secundum quid subiecto, supponendo pro *fundamento*, esse simpliciter, vt ait D. Thom. quæst. 1. de verit. art. 3. & in 3 dist. 13 q. 1. art. 1. Et cum materia non habeat esse simpliciter, neque in essendo, neque in existendo, non potest sustentare immediate accidentia, neque illa recipere, sicut recipit formam substantialem, quæ non supponit esse in suo susceptiuo; sed dat illi primum esse: & dato, quod materia prima gaudeat existentia propia & quod accidens solum quoad esse existentia pendeat à subiecto, non saluatur, quod possit inhærere immediatè materiæ primæ, quia ea solum habet existentiam secūdum quid, & accidens quod minoris entitatis est petit ad sui fulcimentum esse simpliciter.

13. Sed contra est, quod accidēs non inhæret, vt à subiecto sustente tur in esse in genere causę formalis: alioquin cum Deus nō suppleat genus causæ formalis, non posset sustentare accidentia Eucharistiæ sine subiecto, sed in eo quod esse in alio accidentis terminetur ab esse substantiali, quo est esse per se: at hoc ipso quod materia prima haberet propriam existentiam, existere per se: ergo posset sustentare accidens, ac per consequens esse subiectum inhæsionis.

Respondet. quod etsi actualitas accidētis nō sit in subiecto in genere causæ formalis, & dato materia primam gaudere propria existētia adhuc nō posset sustentare accidēs, quia etsi materia haberet esse per

se, & substantiale, esset tamen diminutum, & exigens existere cum alio, idest, cum forma in composito, & ideò non posset sustentare esse accidentis in alio, quia hoc petit in subiecto esse adeo per se; vt sine alio sit. Vnde sicut quod non nisi cum alio stat, non potest se solo sulcire domum ruentem: ita in nostro casu. Sed contra est, quod quantitas nõ minus petit esse cum alio, immò & in alio, quam materia cum forma; & tamen eo ipso quod quantitas existit separata in Eucharistia, est subiectum quo, & quod aliorum accidentium, vt docet D. Thomas 3. part. quæst 77. ar. 1. ad 4. ergo hoc à fortiori posset præstare materia, si de potentia absoluta existeret sine forma, quod impossibile non debet iudicari, si semel supponitur materiam primã gaudere propria existentia sibi identificata.

Respondetur, non esse eandem rationem, tum quia quantitas se ipsa est ratio, quia proxima sustentandi accidentia cætera; at materia nec vt quod est ratio sustentandi, seu recipiendi; ideoque separata à forma non potest sustentare; tum quia hoc præstat quantitas in virtute substantiæ completæ, cuius materia non est virtus, tum maximè, quia materia per modum subiecti recipit formam, vt actum primarium: accidentia verò vt secundarium, & cum actus secundus non possit esse sine primo, quia habet essentialem dependentiam ab illo, materia non potest recipere accidentia, si existat sine forma: at quãtitas per se primo recipit alia accidentia, nam ratione superficiei recipiuntur omnia accidentia in subiecto, vt ait D. Thom. 1. 2. quæst. 7. art. 1. ad 3 & quæst. 56 art. 1 ad 3. & 3 part. quæst. 77. artic. 2. cum Aristot. 1. Physic. text. 15 & ideo non est idem.

14 Tandem arguitur quod relationes aliquæ immediatè inhærent materiæ primæ, quia illa per se ipsam fundat realem ordinẽ ad Deũ; sed formam, tanquam ad compartem; ad compositum, tãquam pars ad totum: & realiter est relata ad hæc omnia: sed relatio illi inhæret, quod facit relatum: ergo relatio inhæret materiæ primæ.

Confirmatur: secundo D. Tho. in 3 dist. 5. quæst. 1. ar. 1. quęstiunc. 3. *Vnio est relatio tantum, quamuis vnitio sit etiam actio*: sed vnio est materiæ ad formam: ergo in materia est relatio. Consequentia probatur quia vnio debet esse in vtroque extremo vnito, vt ait D. Tho. 3. part. quæst 2. art. 8. Sed materia, & forma vniuntur: ergo in materia, est relatio mutua ad formam in qua etiam debet esse relatio vnionis.

Respondetur, quod relatio duos habet cõceptus, & *in*, & *ad*, secundum *in* communiter dictum dicit inhæsionẽ, secundum *ad* vero neutiquam, quia nec explicat realitatem, vt docet D. Thom. 1. part. q. 28. artic. 1. ideoque illæ relationes denominant quidem materiam relatam ad terminum, sed non inhærent

rent illi: sed compositio, cuius pars est intrinseca ipsa materia: & ideo dico, quod relatio faciens relatum, in eo quod facit relatum, debet inhærere, vel in alio cuius sit pars intrinseca, ideoque illa relatio potest materiam reddere relatam ad Deũ & ad formam: & ad compositum, & relatum etiam facere per modum extremi vniti, quin inhæreat materiæ vt quod, sed composito: cur autem materiæ non possit inhærere accidentalis relatio dictum est supra, & ratio suadet, quia si posset sustentare accidens relativum, non esset cur non posset etiam absolutum, imò melius posset.

QVÆSTIO XII.

Vtrùm dispositiones præuiæ effectiuè causent generationem, & corruptionem?

INdubitatum est, quod dispositiones præuiæ ad generationem, v.g. calor in ligno disponens ad introductionem formæ ignis, in genere causæ materialis disponit ad ignis generationem, habilitando capacitatem materiæ ad recipiendam formã ignis, quæ aperte docet D. Tho. 2. 2. quæst. 27 art. 3. in corp. & qu. 28. de verit. art. 7. & 8. imò & formaliter mediatè concurrere, quatenus formaliter expellit oppositas dispositiones; sicut calor expellit frigiditatem, & humiditatem aquæ. Nunc autem specialiter inquiritur, an vltima dispositio præuia, quæ præcedit in corrupto, disponens ad generationem nouæ formæ geniti de nouo introducendæ in materia dispositã, à qua expellitur forma corrupti, aliquo modo concurrat effectiue ad generationem formæ de nouo recipiendæ in illa materia.

2 Dicendum est, satis esse probabile in Schola Thomistica, vltimam dispositionem præuiam effectiuè concurrere ad generationem formæ generãdę, & effectiuè etiam expellere formã corrupti Sic Capreolus in 4. dist. 3. quæst. 3. Soto ibi. dist. 15. quæst. 1. artic. 2. & 2. Physic. quæst. 4. ad 3. & plures tàm intra, quàm extra Scholam D. Thomæ. Et ratio est, quia illa dispositio vltima est virtus agentis, non solum ad disponendam materiam, sed etiam ad causandam generationem formæ introducendæ: ad hoc enim ponitur in passo: ergo causat effectiuè generationem formæ generandę. Probatur consequentia Nam eo ipso quod est virtus agentis, virtualiter est actiua: ergo effectiua. Explicatur antecedens. Agẽs disponit materiam vltima dispositione præuia ex intentione formæ introducendę per generationem: ergo causat illam qualitatem dispositiuam, vt exequatur finem intentum: ergo illa qualitas executiua est: ergo effectiua; nam executio ex intentione finis prouenies, effectiua est; ad hoc enim datur causa effectiua, vt fit executio finis mouentis ad exercitium, & executionem; ergo illa qualitas vltimo dispositiua, licèt ex parte materiæ materialiter se habeat

ad

d formam introducēd m, & quasi formaliter ad formam corrupti expellendam; at quatenus est ab agente, virtus eius effectiua est vltimo: sed vltimum efficiens ante generationem formæ, generationem ipsam efficit, quia nihil efficiendum restat post vltimam dispositionem, nisi generatio formæ.

3 Oppositum tenet Scotus in 4. dist. 1. quæst. 5. & dist. 12. quæst. 3. Suarez in Meth. Rub. & alij, & probare contendunt aliqui ex Diu. Thom de verit. qu. 28. art. 8. ad 5. & 1.2. quæst. 85. art. 1. ad 4. asserente, quod dispositio accidentalis non agit effectiuè in proprium subiectum; sed si efficeret corruptionem formæ, quæ constituitur compositum corrumpendum, cui inhæret: ageret in proprium subiectum: ergo contra D. Thom militat nostra conclusio.

Respōdetur, in primis non loqui ibi D. Tho. de dispositione præuia, sed de cōcomitanti. Secundo, sensum D. Thom. esse, quod accidens per se non agit in proprīū subiectū: at indirecte, & per accidens agere, non negat: nam causando generationem formæ, quæ de nouo aduenit quæ est incompossibilis cū forma corrupti, agit in corruptionem compositi, cui inhæret, & in suimet destructionem.

4 Argument Secundo, calor in aqua, v.gr. qui est dispositio antecedens introductionem formæ ignis neque tēpore antecedēti generationem causat aliquid effectiuè, neque in instāti ipsi generationis: ergo non cōcurrit effectiuè ad generationem. Probatur antecedens pro prima parte, si causaret aliquid effectiuè tēpore antecedenti, causaret vtique expulsionem frigiditatis, causando maiorem calorem in parte, in qua iam est introductus, at non potest causare maiorem calorem effectiuè, quia nihil potest se ipsum intendere effectiuè: ergo. Pro secunda vero parte probatur. In instanti, in quo est generatio ignis in materia aquæ, v.gr. iam non est aqua: ergo neque dispositio prę uia, quæ inhærebat aquæ; nam pereunte subiecto, perit omne accidens eius: sed nihil causat effectiuè, dum non est, quia hæc est conditio causæ effectiuè ad differentiā causæ finalis, vt dum causat, existat, quia in intelligibile est aliquid efficere hic, & nunc, & quod non fit actio, quia actio non est, dum rō est principium agens: ergo vltima dispositio præuia non causat effectiuè generationem formę.

5 Respondetur, quod illa dispositio, v.g. tempore antecedenti generationem causat effectiuè expulsionem frigoris in partibus contiguis, extendēdo effectiuè calorem ad illas, vel etiam remitendo frigiditatem in eadem parte, in qua est, producendo maiorem calorem: neque enim absurdum est, quod scientia se augeat per proprios actus; vel si hoc displicet, sufficit primum ad responsionem. Quod vero in eodem instanti possit causare generationem, non repugnat ex eo quod tunc non existat: sufficit enim in

suc-

successiuis immediatè ante, eodem tempore antecedenti extitisse agens, vt de Sacramentis docent Thomistæ 3. p. quæst. 62. art. 2. & de agentibus seu virtutibus successiuis, D. Thom. in 4. ad Annibal. dist. 8. art. 5. ad 3. & in 4. sent. dist. 1. q. 1. art. 4. q. 3. huius. 2. ad 4. Neque hinc infertur, quod generatio non sit diuersa actio ab alteratione; quia alteratio pertendit ad qualitatem tanquam quid præuium, & ab ipsa qualitate producta est actio generatiua, tanquam à virtute instrumentali determinata in passum.

QVÆSTIO XIII.

Vtrùm vltima dispositio geniti disponens ad formam, & in genere causæ materialis præcedendo, sui subiecti ad formam generis in genere causæ efficientis?

EX infrà dicendis pro certo habendum, quod cum nullum accidens corrupti maneat idem numero in genito nulla ex dispositionibus, quæ erant in corrupto, disponendo ad generationem, manet in genito: & cum aliàs sit certum, quod omnis forma substantialis introducitur in subiecto dispositio; in eodem instanti generationis debet poni in tali subiecto vltima quædam dispositio reddens illud vltimo dispositum, & proportionatum formæ quæ quia simul est, cũ forma dicitur dispositio simultanea, vel concomitans; & de hac inquiritur, an dimanet ab ipsa forma in genere causæ efficientis?

2. Aduerto etiam ex doctrina D. Thom. 1. p. q. 76. art. 6. ad 1. & 99. de anima art. 9. ad 5. & de spiritual. creat. art. 3. ad 2. quod vt materia recipiat formam secundum gradũ entis, nulla eget dispositione, quia secundum hunc gradum pura potentia est proportionata cum actũ primo entitatiuo; sed tamen iste gradus disponit ad recipiendũ gradum corporis, & iste ad gradum viuentis, & sic ad alios, imò nõ solum gradus, sed proprietates consequutæ ad tales gradus disponunt ad alios: nam si anima, vt dicit gradum sensitiuum, est forma corporis Physici organici, iam supponit materiã sub gradu corporis, & in genere causæ materialis organizatam; & sic quantitas, quæ dimanat à forma effectiuè secũdum quod corporea, disponit ad ipsam secundum quod viuens, & accidentia propria viuentis vegetatiui aut sensitiui ad gradum specificum, imò & proprietas gradus specifici potest in genere causæ materialis disponere materiam ad ipsum, v. g. calor ad ignẽ, & quantitas ad formã, vt corporea est. Et sic quantitas verbi gratia, vt præcedit gradum corporis in genere causæ materialis disponit materiam, vt recipiat formam substantialem sub gradu corporis, & gradus corporis cum sua quantitate disponit ad formam viuentis; & sic inquirimus, an eadem vltima dispositio possit præcedere formã viuentis & eius gradũ in genere causæ materialis, & subsequi dima-

manatiuæ, & effectiuæ.

3 Dicendum est igitur, vltimam dispositionem cõcomitantem, quæ in genere causæ materialis præcedit formam, vel aliquem gradum eius, dimanare in genere causæ effectiuæ ab ipsa forma, etiam secundum gradũ, ad quem disponit. Sic communiter Thomistæ cum Diuo Thoma 3. p. quæst. 7. art. 13. ad 2. per hæc verba: *sicut dispositio in via generationis præcedit perfectionem, ad quam disponit in his, quæ successiuè perficiuntur ita naturaliter perfectionem sequitur, quam aliquis iam consequutus est. sicut calor, qui fuit dispositio ad formam ignis, est effectus profluens à forma ignis iam præexistentis.* En D. Thom. vult, calorem, qui est dispositio ad ignem, vltima vtique, & cõcomitans illũ, vt effectus ab illo; quod nihil aliud est, quam dimanare effectiuè in phrasi D. Tho. idem docet ibi, q. 9. art. 3. ad 2. & 1. 2. q. 13. ar. 8. ad 2. Et ratio suadet. Ex eo namque proprietates dimanant effectiuè ab essentia genita, virtute generantis, quia sunt de complemento essentiæ, & de integritate rei genitę secundum perfectionem illi debitam. & ideò qui dat formam, dat consequentia ad formam mediante illa dimanatione: sed vltima dispositio concomitans est per se requisita, vt forma genita habeat esse connaturale in materia disposita: ergo causatur à generatione formam, mediãte dimanatione effectiua in eodem instanti: aliàs autẽ dispositio ad formã eo ipso, ac dispositio est, præcedit formã in materia in genere causæ materialis: ergo vltima dispositio concomitans, & simultanea, præcedendo formam genitã in genere causa materialis, procedit ab illa per dimanationem effectiuam.

4 Sed quia pluribus neotericis visum est difficile, quomodo, id quod in aliquo genere causę realis, & physicæ, est prius alio, possit esse posterius illo in alio genere causæ, etiam realis, & physicæ, : e proindè incredibile esse, quod si hęc vltima dispositio est posterior forma substãtiali genita in genere causæ formalis, & effectiuę, sit prior tali forma in genere causæ materialis; non valentes percipere, quod Philosophia pro certo axiomate amplectitur est Aristot. 2. Physic. text. 31. videlicet causas sibi inuicem esse causas, ac proindè mutuo se præcedere, & subsequi: vt latè diximus lib. 2. Physic. ideo quantum attinet pro præsenti ostendendum est modo. Et quidem quod *dispositio necessitatis, idest, vltima quæ necessitat ad formam, sit prior forma genita secundum ordinẽ causa materialis, & forma prior ea dispositione secundum ordinem causæ formalis*; docet his verbis D. Thom. in 4. dist. 7 quæst. 1. art. 4. quæstiunc. 3. & 28. de veritat. artic. 6. & 1. 2. quæstio 13. articul. 7. & 8. in corp. & ad 2. & vt ostendat, quod etiam in genere causæ effectiuæ possit aliquid esse posterius alio, & prius in genere causæ materialis; adducit exempla de apertione fœnestræ, quæ fit ab aere impellente, &

sub-

sub intrante cubiculum; prius namque est aperiri fenestram, quàm ingressio aeris in genere causæ materialis: & tamen ingressio aeris causat effectiuè apertionem fenestræ, & etiam corruptio vnius formæ prior est generatione alterius formæ in genere causæ materialis, cum se teneat ex parte materiæ relinquendo capacitatem formæ aduenienti; & tamen corruptio formæ effectiuè sit à forma genita, & ab eius generatione. Similiter idē punctum sub vna ratione est reale principium lineæ; sub alia est realis terminus: ergo etiam calor, vt octo, vt passio ignis potest dimanare effectiuè ab igne, quasi terminus consequutus ad naturam eius, & quatenus vltimo proportionat materiam cum tali forma, poterit esse principium materiale, & sic præcedere formam, de quo rursus legendus est D. Thom. in 4. distinct. 17. citata.

5. Respondet aduersarij, posse aliquid esse prius & posterius altero in diuerso genere causæ, sed non in eodem genere causæ: ideoque cum vltima dispositio concomitans in genere causæ materialis, pendeat à composito genito tanquam à subiecto, ac per consequens à forma constituiua talis compositi, ratione cuius sustentatur in esse, non potest percipi, quomodo eadem vltima dispositio possit esse prior in genere causæ materialis respectu eiusdem formæ, & compositi.

6. Sed contra est, quod & si repugnet idem esse prius, & posterius in eodem genere causæ proximæ; non tamen repugnat esse prius, & posterius in eodem genere causæ remotæ, & quasi sub alterno, quia sic equiualēter est diuersum genus causæ, quia sub diuersa ratione vnū est prius, & posterius altero. Patet hoc in genere causæ finalis: Dux namque est finis, cuius gratia, respectu exercitus, & exercitus est finis cui respectu Ducis, & sic prior, & posterior respectu eiusdem in genere causæ finalis: & Christus Dominus causa instrumētalis, & effectiua respectu suæ substantiationis, & simul effectus eius. Tunc vlterius: sed etsi illa vltima dispositio sit posterior composito substantiali, & forma genita in genere causæ materialis sustētatiuę non est prior in hoc eodem genere proximo causæ materialis, quia neque recipit, neque sustentat formam substātialem sed solum disponendo, & quasi complendo, & determinando in differētiam materiæ: ergo optimè poterit in hoc genere esse prior, & posterior modo explicato. Et vrgetur ex Diuo Thoma in 4 distin. 17. quæst. 1. art 1. 2. & 4. & si vltima dispositio sit forma accidentalis formæ, & compositi, cuius est proprietas, v.g calor ignis; tamen pendet à forma substantiali in genere causæ formalis, cum ab illa habeat suam speciem, quia etsi hęc mutua dependentia & prioritas sit in eodem genere causę formalis, non est proximę & eiusdem rationis, sed diuersę, si quidem derēden-

dentia formæ accidentalis à subſtantiali eſt ſimpliciter talis: & dependentia ſubſtantiæ ab accidenti eſt ſecundum quid; ſed dependentia eiuſdem diſpoſitionis à ſubiecto in genere cauſæ materialis eſt ſimpliciter talis, & dependentia formæ ſubſtantialis ab vltima diſpoſitione in eodem genere eſt accidentalis, & ſecundum quid: ergo nulla eſt repugnantia in mutua prioritate.

7. Auerſus noſtram concluſionem, arg. 1. Calor vt octo, v. g. qui eſt vltima diſpoſitio concomitans formam ignis, effectiuè procedit à forma ignis, & ubiectatur in toto compoſito: ergo non poteſt præcedere talem formam in genere cauſæ materialis, diſponendo materiam primam ad formam ignis recipiendam. Probatur conſequentia. Nam quod præcedit efficiendo, iam intelligitur completè eſſe extra omnes cauſas ſuas, ergo ſi forma ignis prior eſt calore vt octo, prius intelligitur exiſtere: ergo non poteſt calor tenere ſe ex parte cauſæ materialis, & ſic eſſe prior forma ignis. ¶ Probatur conſequentia. Nam pendet ab illo tanquam à cauſa, ergo non poteſt forma ignis intelligi extra omnes cauſas exiſtens, & non intelligi, extra cauſam materialem: ergo cum cauſa efficiens ſit abſolutè prior, & nobilior cauſa materiali, dum calor ille pendet à forma ignis, eſtque illa poſterior in exiſtendo, & efficiendo, non relinquitur locus intelligendi, quod potuerit eſſe cauſa ipſius formæ ignis, & prior illa cauſando eam.

Confirmatur, & explicatur. Eo ipſo ac intelligitur, quod forma ignis cauſat effectiue calorẽ, vt octo, intelligitur exiſtens extra omnes ſuas cauſas; hoc enim eſt exiſtere: ergo intelligitur etiam extra cauſam materialem: ergo non poteſt pendere in hoc genere à ſuo effectu, niſi dum cauſat illum ſit intra cauſam materialem, quod eſt in intelligibile.

Confirmatur ſecundo. Dum intelligitur, quod ille calor diſponit ad formam ignis, intelligitur inhærens ſuo ſubiecto, vel nõ ſi primum: ergo pro illo priori iam intelligitur eſſe poſteri⁹ forma, quæ eſt cauſa efficiens, quia nihil inhæret, niſi quatenus eſt iam eductum à ſubiecto per cauſam efficientem. Si ſecundum: ergo non intelligitur vt accidens, & diſpoſitio; nam accidentis eſſe eſt ineſſe: ergo ſi non intelligitur ineſſe, nec poteſt intelligi eſſe: ergo neq; vt cauſans, & diſponens: quia quod non eſt, non cauſat realiter: ergo in illa hypotheſi intelligitur ſimul eſſe, & cauſare, & non eſſe, & non cauſare, quod implicat. Tandem calor ille cum ſit diſpoſitio cõcomitans, non poteſt eſſe prior tempore, quam forma ignis, neque prior natura cum forma ſit abſolutè prior ſua proprietate, qualis eſt calor vt octo reſpectu formæ ignis: ergo neq; tempore, neq; natura eſt calor prior illa forma: ergo nullo modo præcedit illam etiam in genere cauſæ materialis.

8. Reſ-

8 Respondetur ad argumẽtum, quod & si illa vltima dispositio inhæreat toti composito, quod est posterius forma substantiali, ex qua simul cum materia resultat illud compositum: tamen in genere causę materialis præcedit formam ipsam, non quasi inhærens materiæ, sed quasi eam determinans (ad quod præstandum sufficit pro toto illo instanti reali inhęrere in composito) quia hęc prioritas naturæ, & intelligentia, vt ait Caiet. 1. part. quæst. 76 artic. 6. & colligi potest ex Diuo Thoma in 2. dist. 24. quæst. 3 art. 6. a 1 6. sufficit vt calor vt octo concomitans formam ignis, quatenus succedit alterationi precedentis temporis determinanti materiam ad formam ignis: vltimò, & in facto esse, vt terminus intrinsecus determinat materiam ad formam ipsam & sic præcedit illam prioritate naturę, & intelligentię & in genere causę materialis. Ad illud de precedentia formę substantialis in genere causæ effectiuè, & in existendo: respondetur verum esse, quod pro illo priori causę efficientis debet forma existere extra omnes suas causas, ac per consequens extra causam materialem: & sic non potest in hoc genere causę dependere forma ignis à calore, qui est eius vltima dispositio, attamen hoc non obstat quin in alio genere causæ; & in aliam prioritate naturæ possit pendere à tali calore, scilicet in genere causæ materialis, & si hæc prioritas, seu dependentia sit secundum quid. Et per hoc patet ad confirmationem. ¶ Ad secundam respondetur, quod pro illo priori, quo calor vt octo disponit ad formam substantialem, à qua dimanat, intelligitur in subiecto, inhærens pro eodem instanti, in quo, non verò pro eodem instanti à quo intelligentiæ, & naturæ, quia tunc solum intelligitur, quod illa dispositio est terminus alterationis precedentis in tempore antecedenti, quasi extrinsecè, & in facto esse, & tunc forma substantialis intelligitur etiam, vt in fieri, & in via egrediens à suis causis, & a causa materiali tanquam terminus alterationis non eiusdem, sed diuersi generis cum alteratione præcedenti, vt ait D. Thomas, quæst. 1. de virtut. art. 1. ad 8. & sic inhærens est dispositio in composito, quasi specificatiuè, non autem reduplicatiuè, seu prioritate in quo, non à quo, & hoc sufficit, vt exerceat causalitatem dispositiuam seu determinatiuam materiæ primæ in ordine ad formã, à qua profluit effectiue. ¶ Ad vltimam cõfirmationẽ respondetur, quod illa vltima dispositio cõcomitans est prior forma, non quidem tempore, sed natura, nõ absolutè, & in omni genere causalitatis, sed solum secundum quid, seu in genere causalitatis dispositiuæ, & materialis, quatenus forma substantialis non nisi in materia dispositã recipi intelligitur; in quo nulla repugnantia appareat; semel admisso, quod causæ ad inuicem sint causæ.

Quod

Quod & manifestè apparet in fine, cum sit primum mouēs, & causans in suo genere, tamen causatur à causa efficiente, & ab alijs causis, vt sit ad extra.

9 Arg. Secundo, quod calor vt octo sit vltima dispositio concomitans, seu simultanea ad formam ignis, nedum determinat materiam ad formam ignis, sed etiam agens, seu eius actionē determinat ad talem formam sed hoc non compatitur cum eo, quod talis calor dimanet à forma; nam forma determinat actionem agentis, dimanationē proprietatum, & omnium, quæ resultant in eodem instanti per actionem generatiuam, vt communiter asserunt Thomistæ: ergo non stat calorem vt octo, & dimanare à forma, & ad illam disponere. Probatur consequentia. Quia non stat agens, & eius actionem determinari ad formam, & à forma in ordine ad idem.

Respondetur. Sub diuersa ratione posse hoc contingere, nam calor ille vt octo, quatenus terminus alterationis; quæ toto tempore antecedenti præcessit in materia, determinat agēs passiuè ad formam; at quatenus est proprietas consequuta ad formam, ipsa forma est, quæ determinat agens quasi actiuè, & formaliter ad dimanationem talis caloris, quod sub diuersa ratione fieri non est absurdum.

10 Quomodo autem calor ille non inhærens intrinsecè in materia, vt in subiecto, quod possit eam intrinsecè determinare, & disponere per hoc, quod inhæreat composito, patet ex dictis dub. antecedenti: quia quoad hoc par ratio est de dispositione præuia, & concomitanti; & per hoc plures obiectiones emergentes enodantur.

QVÆSTIO XIV.

De termino, qui, & quo generationis substantialis?

SEquitur recto ordine doctrinæ, vt postquam egimus de causis efficiēti & materiali, agamus modo de causa formali, & finali, seu determino formali generationis substantialis.

1 Generatio ad hoc tendit, vt in finem, & specificatiuum, vt det alicui esse genitum; & quia aliud est, quod habet esse genitum in tali specie, & aliud ratione cuius aliquid generatur; ideo oportet assignare, & terminum *qui*, & terminum *quo*; & nunc in partialem, & totalem diuidere.

Dicendum ergo, terminum formalem *qui*, generationis esse suppositum; terminum vero *quo*, formalem inadæquatum, seu partialē esse formam substantialem; terminum vero *quo*, totalem esse integrā naturam resultantem ex materia & forma vnitis. Sic communiter Thomistæ. Et quidem quod nec forma partialis, nec natura vt talis fiat per se, aut generetur vt terminus *qui*; sed solum suppositum; cōstat ex Aristotele 7. Meth text. 7. vbi ait: *Nec species fit, nec quodcumque*

quæ nominari oportet formam, nec est eius generatio, nec quod quid erat esse. Id est, vt ibi commentatur D Thomas. Nec forma, nec natura per se fit; sed compositum ex natura, & subsistentia. Vnde, & ait Arist. 1. Physic. text. 64 *Omne quod fit, semper compositum est*; scilicet ex natura, & subsistentia, quod est suppositum ex D. Thom. ibid. ex 1. part. quæst. 45. art. 4. & q. 65. art. 4 & in 1. dist. 5. quæst. 3. art. 1. & 4. contra gent. cap. 81. & 5. Meth lect. 5.

3. Probatur ratione. Illud per se fit, & per se generatur vt quod, cuius est habere esse vt quod (quia eius est fieri, cuius est esse) at solum suppositum habet esse vt quod: forma autem, & natura solum vt quo: ergo solum suppositum generatur vt quod; forma autem, & natura solum generatur vt quo: hæc ratio habetur in D. Thomæ 3. part. q 17. art. 2. ibi: *Esse pertinet ad naturam, & ad hypostasim: ad hypostasim quidem sicut ad id quod habet esse; ad naturam vero sicut ad id quo habet esse.* Nec obstat contra hoc, quod in generatione temporali Christi Domini, nec anima nec hypostasis, aut suppositum diuinũ potuit fieri per actionem generationis naturæ: ergo terminus qui generationis non est suppositum. Nam sicut Beata Virgo Maria fuit vera Mater; ita generatio fuit vera actio, & habuit verum terminum proprium generationis. ¶ Respondetur namque: quod sicut dicitur vera Mater Dei Beatissima Virgo, ita verè genuisse Deum, vt suppositum humanæ naturæ quia dedit esse, non quia produxit animam aut suppositum; sed quia naturam humanam posuit sub existentia Verbi Dei: non quia ipsa fecerit vnionẽ hypostaticam, sed quia subtractum eius principium organizauit, & disposuit, seu supposuit; de quo inter alios vide Nazar. 3. p q. 171. art. 2. & M. Ioan. Vicent. de gratia Christi, fol. 211.

4. Quod verò natura integra sit terminus quo formalis, & quasi adæquatus generationis, docet D. Thom. 1. p. q. 35. art. 1. ibi: *Sicut termino* (scilicet quo) *attribuitur natiuitas naturæ terminus enim generationis, & cuiuslibet natiuitatis est forma: natura autem per modum formæ significetur, &c. terminatur enim naturæ intentio ad formam, scilicet naturam speciei.* Ex quibus, & antecedenter dictis à D. Tho. constat, quod terminus formalis generationis est ipsa natura speciei, vt terminus quo, licet suppositum sit subiectum, quod habet esse, & generari per modum termini *qui*. Et probatur ratione D. Thom. Generatio est via ad esse; sed quo genitum habet esse integrum, & completum, in sua specie est natura integra: ergo hęc est terminus generationis quo, integer, & completus.

Confirmatur. Generãs, & genitũ mutuò sibi correspondetur, & assimilant secundum D. Thom. in 1. dist. 27. quæst. 3 art. 1. Sed & si suppositum sit quod generat per modum principij, *quod*; attamen natura integra est principium *quo* generat; ergo etiam terminus *quo*,

completes respectu generationis passiuæ sumptę, quia quod intendit generans est assimilare sibi genitum in natura.

5 Quod vero forma partialis sit terminus formalis *quo* generationis; partialis tamen, & inadæquatus: est D. Thom. doctrina opusc. 31. & probatur, quia forma illa est quo partialiter habet esse terminus adæquatus generationis: ergo si generatio tendit ad esse tanquam ad terminum, forma substantialis partialis erit terminus *quo* partialis, forma namque est quod illiquid habet esse.

6 Denique prob. quod vnio substantialis materiæ & formæ non sit terminus formalis, quo generationis; tum quia vt ait Comment. in procem. ad lib. Physic. Aristoteles positus est vt regula naturæ, sed hic nũquam inuenit terminum generationis esse vnionem; quod ergo latuit tantum Magistrum præsumptuosè assentiuntur ab aliis; tum quia in Physicis ostendi, non dari modum vnionis superadditum, falsum ergo supponit, qui assignans non vnum, sed plures modos, non facilè explicabit, quis nam ex illis sit terminus; tum etiam in generatione secundum quid accidentalis formæ, v. g. in dealbatione non modus vnionis, sed ipsa forma denominat, & terminat motus dealbationis, v. g. ergo etiam in generatione substantiali non modus, sed forma est terminus. Tum denique generationes hominis, equi, & formicæ differunt in termino; at non in vnione, quæ transcendens modus erit, ergo in forma, hæc ergo est terminus. Nec obstat, quod tã subsistẽtia constituẽs suppositum, est conditio generalis: & tamẽ suppositũ constitutum ex illa, & natura, est terminus generationis vtquod: ergo modus vnionis poterit esse terminus quo. Nõ in quam obstat, quia subsistẽtia est complemẽtum intrinsecum naturæ; at vnio tãtum est cõditio per modum passiuæ applicationis, ideoque nullo modo potest esse terminus; nec subsistentia est terminus, sed suppositum ratione naturę.

7 Contra nostram conclusionem tenẽt Rub. hic tract. 2. q. 3 & Conimb. c. 4. q. 16. a. 2. asserentes terminum *quo* generationis esse naturam completam geniti, quatenus solum dicit materiam & formã intrinsecè vnitas, & totũ ex illis resultans. Et probari potest ex Diuo Thoma 3 p qu. 35 art. 1. asserente, quod *terminus natiuitatis, & generationis est natura, subiectum autem esse suppositum*: ergo solum natura est terminus totalis. ¶ Confirmatur. Nam suppositũ resultat ex natura: ergo sicut quia passiones resultant ab essentia, non sunt terminus generationis sic nec suppositũ.

Respondetur, quod D. Tho. nomine termini intelligit terminum *quo*: nomine verò subiecti, terminũ *qui*, & sic non est contra nos. Nam terminus *qui* est quod habet esse, & hoc conuenit supposito. Ad rationem dico: Suppositum resultat ratione subsistentiæ ex natura pe-

modum complementi substãtialis, & ideo suppositum est completus terminus *qui* generationis substantialis: at passiones resultant vt cõplementum accidentale, & ideo non sunt de ratione termini primarij generationis. Vel dico: Suppositum non resultare resultãtia physica, sed grammaticalis: nam reuera petit fieri ex vi generationis per modum termini completi: at passiones resultant vera resultantia, vt quid consequutum, & secundarium, & ideo non est idem.

8 Arg. Secundo, sic se habet generatio secundum quid, & accidẽtalis ad suum terminũ, sicut generatio simpliciter, & substãtialis ad suum: sed compositum accidentale non est terminus *qui* generationis accidentalis, sed tantum forma; ergo similiter. Probatur minor. Generatio accidentalis est vna per se actio: ergo terminus eius debet esse vnum per se: at compositum accidentale est vnum per accidẽs, & non vnum per se, vt docet Arist. 5. Meth. text. 13. & sola forma habet esse vnum per se: ergo.

Respondetur ex doctrina Arist. hic cap. 13. & 1.2.q.110.a.2.ad 3. concessa maiori negãdo minorem, ad probationem dico, quod licèt actio illa generatiua sit vna in esse entis, generatiuè, & vt quo est vna secundum quid, quia tendit ad esse secundum quid & ideo habet pro termino *quo* formam accidẽtalem, & pro termino *qui* compositum, quod ex vi illius incipit esse secundum quid; ideoque vnitas secundũ quid reperta in cõposito, quod est ens per accidens, sufficit specificare, seu terminare generationẽ secundum quid. Vel dicas, in generatione secundum quid esse diuersam rationem, quia compositum cõstat rebus diuersi generis, & ideo vna actione non fit, nec per se terminatur eam: in nostro autem casu suppositum est eiusdem generis cum forma & ideo non est idem.

9 Arg. Tertio, totum compositũ dicitur generari per formã, in qua generans intendit assimilare sibi genitũ: ergo propter illã, sed propter quod vnũ quodque tale, & illud magis: ergo magis terminat forma, seu natura generationem, quã cõpositum: ergo cõpositum vt subsistẽs nõ est terminus *qui*; hic enim est magis termin⁹, quã termin⁹ *quo*.

Confirmatur. Quod est terminus generationis, est terminus trãsmutationis (cũ sit actio transmutatiua saltim, quę est generatiua rerũ materialium) sed sola forma est terminus transmutationis, seu trãsitus à priuatione; ergo sola illa est terminus generationis. ¶ Respondetur, quod suppositũ per formã, & naturã, est propter illã, vt terminũ *quo*, non vt terminũ *qui*, & ideo nõ magis est terminus forma, nec magis intenditur, quia tunc solum propter quod vnũ quodque tale, & illud magis cũ illud est propter quod habet esse vt quod, & nõ ratũ vt quo.

Ad conf. quod terminus generationis totalis, seu partialis est terminus trãsmutationis totalis seu partialis: at forma est terminus trãsmu-

rationis tantum partialis, quæ est de priuatione ad formam; at ſuppoſitum eſt terminus trãſmutationis totalis, & ideo etiam eſt terminus generationis totalis; vnde & Ariſt. hic definẽdo generationem, dixit, eſſe tranſmutationem totius in totum, nullo ſubiecto ſenſibili manente.

7. Argum. Quarto, ad probandum, quod natura non eſt terminus generationis per ſe, ſed tantum per accidens. Nam in diuinis, eſſentia, ſeu natura non eſt genita per *ſe, nec per accidens: in creata autem generatione natura eſt genita per accidẽs, non per ſe*: ita Diuo Tho. in 1. diſt. 5. q. 3. art. vnico ad 1. & 1. p. q. 39. art. 5. ad 2. ergo natura non eſt terminus per ſe generationis, ſed ſolum per accidens: nam terminus generatur: ergo ſi natura per ſe non generatur, nõ eſt terminus per ſe.

Reſpõdetur, quod ſe genitum, dicit terminum qui productum; & ſic Diuus Thomas ait in diuinis naturã, neque per ſe, neque per accidens eſſe genitam; in creatis autem ſolum per accidens, ideſt, per aliud, quatenus comproducitur, & congeneratur cum ſuppoſito genito: hoc autem non tollit, quod in diuinis, & in creatis ſit natura terminus *quo* formalis, & per ſe.

8. Argum. Quinto, ad probandum per ſe terminum generationis adæquatum eſſe formam ſubſtantialem, & non naturam, aut ſuppoſitum. Illud eſt per ſe terminus generationis primarius, quod per ſe primo generatur ordine generationis: ſed hoc competit ſoli formæ: ergo. Probatur minor. Illud per ſe primo generatur, ſeu ponitur ordine generationis, quod vltimo deſinit ordine reſolutionis: ſed ordine reſolutionis vltimo deſtruitur forma; imo non valet, corrumpitur ſuppoſitum, & natura compoſita ex materia, & forma ergo corrumpitur forma vt patet in homine: ergo.

Reſpõdetur, quod ſicut eſſe per ſe primo, competit ſuppoſito, ita & generari, & corrumpi; partibus autem ex conſequenti, nec ex quo fit incorruptibilis anima rationalis, aliquid infertur, quia eſt à materia ſeparabilis, & ſic vltimo competit corruptio ſuppoſito, quia ſoluitur vnio materiæ, & formæ.

9. Arg. Sexto, ad probãdũ vnionem ſubſtantialem eſſe terminum *quo* generationis ſubſtantialis. Anima rationalis non terminat generationem hominis ſecundum ſuum eſſe, ſed ſecundũ in eſſe materiæ at hoc habet ratione vnionis: ergo ratione illius terminat, ac per conſequens vnio eſt terminus *quo*.

Confirmatur primo. Generatio eſt actio productiua: ſed in homine ſola vnio producitur: ergo illa ſola eſt terminus quo homo dicitur produci, & generari.

Cõfirmatur ſecundo. Generatio differt in ratione actionis à reſurrectione, ſed non ratione formæ, ſed ratione diuerſæ vnionis: ergo vnio non eſt terminus *quo*, hic enim eſt quo formaliter differunt actiones inter ſe.

Con

Confirmatur tertio. Si per impossibile quis educere formam, & non vniret materiæ, ea actio non esset generatio: ergo terminus quo specificatur, & denominatur generatio, non est forma, sed vnio.

Confirmatur quarto. Generatio est vnitio formæ, at vt vnitio habet pro formali termino vnionem: ergo generatio habet illã pro termino formali.

1o. Respondetur, quod anima rationalis non inest formaliter materiæ per vnionem (hæc enim tantum est conditio, & applicatio passiua) sed per se ipsam, se communicando, & dando materiæ suum effectum formalem, qui in nullo alio consistit, quam in eo quod forma se communicet materiæ, & ideò ex quo terminus formalis *quo* generationis humanæ fit anima, vt inest, non sequitur vnionem esse terminum formalem generationis.

Ad primam confirm. respondetur, quod actio productiua habet pro termino aliquid productum vt quod, nec necessarium esse produci omnes partes, seu terminos partiales: Vnde quia ponendo informationem materiæ, resultat natura totalis, & suppositum integrũ naturæ humanæ, saluatur, generationem humanam esse productiuã, & habere nouum terminum productum.

Ad secundam, quod generatio, & resurrectio differunt non ratione diuersæ vnionis, sed ratione diuersi modi, quo forma inest materiæ: in generatione enim primo inest, & magis naturali, ac in resurrectione post corruptionem compositi; & separationem à corpore; & hoc fit actione supernaturali.

Ad tertiam, quod educens, & nõ vniens formam, non generaret, nõ defectu rationis, sed conditionis; ratio enim formalis esset, quia non faceret formam in esse materiæ, & conditio esset quod non erat vnio, seu applicatio passiua formæ ad materiam.

Ad quartam, quod generatio est vnitio formæ concomitantis, non formaliter; & ideo non sequitur, quod vt generatio terminetur ad vnionem sed solum vt vnitio, seu applicato.

QVÆSTIO XV.

Vtrùm forma, seu natura sit per se terminus generationis, attenta ratione specifica secundum se, & vt individuata?

Dicendum, quod ratio specifica naturæ, vel formæ, attenta secundum se in gradu specifico, per accidens tãtum generatur, per se autem, vt individuata, & singularis facta, Sic Arist. 1. Meth. cap. 1. ibi: *Actus autem, & omnes generationes circa singularia sunt. Homo per accidens sanatur, per se autẽ Callias.* Probatur, si generans per se terminaret actionem ad naturam geniti, secundum quod specifica, posset etiam se generare, & causare, quia natura quam habet, sub illa ratione communi [illegible]

falsum: ergo ratio terminādi illam actionem non est natura geniti secundum esse specificū secūdum se, sed secundum quod esse specificum est singularitatum. Tum etiam generans etsi intendat assimilare sibi genitum in natura specifica tamen intendit diuersam in natura: ergo realiter diuersam naturam inducere; eandem namque quam habet, communicare, est implicatorium in natura creata, & nulla actio possibilis respicit terminū impossibilem; ergo cum singularitate individua fiat natura diuersa, terminus generationis est natura genita, vt individuata; ita quod natura specifica, seu habens conuenientiam specificam terminet, sed non nisi connotando singularitatem, & vt illi subest.

2 Sed contra argum. 1. Forma, seu natura geniti eatenus terminat generationem, quatenus est similis naturæ generantis: seu vt individua est dissimilis, & solum secūdum speciem similis; ergo vt individuata non terminat.

Respond. generationem terminari ad naturam geniti, vt est similis naturæ generantis; non verò vt est idē cum illa, sed diuersa, & ideò terminatur ad naturam specificā, non præcisè considerata secundum se, sed vt individuata: sic enim est similis non similitudine identitatis, sed diuersitatis, quia similitudo identitatem non dicit.

3 Argum. 2. secundum D. Tho. in 2. dist. 20. quæst 1. art 1. ad 3. Natura (cuius instrumentum est generatio) per se appetit perpetuitatē, quæ solum inuenitur in specie: ergo etiam hoc intendit generatio: ergo respicit pro termino naturā, non prout individuatam, sic enim corrumpitur: sed secundum rationem specificam secundum se.

Respondet. quod natura intēdit perpetuitatem naturæ non secundum se, sed in individuis multiplicatis; & ideò generatio, quæ est instrumentum inadæquatum naturæ, terminatur ad eam, vt conseruetur in individuo, seu mediante individuo dē nouo genito.

4 Argum. 3. Vniuersalis natura per se, & non tantum per accidens corrumpitur: ergo per se, & nō tantum per accidens generatur (generabile nāque, & corruptibile mutuo se inferunt) Probatur antecedens secundū Arist. 1. Phy. sic lect. 10. & 2. de gener. lect. 6. Contraria ad inuicem corrumpuntur; nā à suo contrario corrumpitur vnūquodque: sed contrario primo, & per se sunt species, quæ sub eodem genere maximè distant, & species sunt naturæ vniuersales: ergo.

Confirmatur, quod primo corrumpitur, per se corrūpitur: per se nāque includitur in primo, vt dicit. 1. Poster. lect. 11. Sed vniuersalia primo corrumpuntur: ergo per se. Probat. minor. Quod est vltimum via generationis, est primum via resolutionis, seu corruptionis, vt Arist. & D. Thom. docent in hoc libro, lect. 8. Sed vniuersalia vltimo generantur, vt constat ex eisdem: ergo primo corrumpuntur.

Resp-

Respondet. in primis negando, quod naturæ substantialis vniuersales per se corrumpantur, ex eo quod contraria se mutuo corrumpant, quia substantiæ nihil est contrarium, vt docet Arist. in Prædicamentis, cap. de substantia: sed dato, naturas substantiales, & formas fore contrarias inter se, sicut contingit in naturis, seu formis accidentalibus: nego tamen, vnum contrarium ab alio corrumpi, secundum quod habet statum vniuersalitatis: nam etsi cõtrarietas signate sumpta inueniatur in naturis specificis abstractis, non tamen exercent nisi in ipsis naturis indiuiduatis, & ideò indiuiduę naturæ per se primo corrumpuntur, & generãtur, & vniuersalia per accidẽs. Vnde ad confir. dico, quod sicut vniuersalia non generãtur vltimo per se, sed solum per accidens, ita nec primo corrumpuntur: nam doctrina asserens quod vltimum in generatione est primum in resolutione, intelligitur de his, quę per se generantur, nec oppositum docet D. Thom. aut Aristoteles.

5 Arguitur tandem: ex eo per se terminus generationis esset natura vt indiuidua, quia actiones, & passiones sunt singularium; sed hoc non suadet, quod per se terminus actionis generatiuæ non sit natura geniti secundum rationem specificam, prescindendo à ratione indiuiduali: ergo. Probatur minor. Ea actio terminatur per se ad id, à quo specificatur, sed specificatur à natura geniti, vt præcindit à ratione indiuidui: ergo. ¶ Probatur minor. Si specificaretur à natura geniti vt indiuidua: ergo sicut indiuidua eiusdem naturæ sunt primò diuersa; ita actiones generatiuæ humanæ non essent eiusdem speciei sed potius primo diuersę, at sunt eiusdem speciei: ergo quia specificantur à natura geniti sub ratione specifica abstrahente ab indiuiduatione, & quia sic terminantur ad illam per se, & formaliter.

Respondetur, probare argumentum, quod specificatiuum actionis generatiuæ, & eius terminus signate accepta sunt natura geniti præcisa à rationibus indiuiduis: at exercitè sumpta est natura vt indiuiduata, quia hæc generatur, & producitur in indiuiduo, & non in vniuersali.

6 Poterat hic disputari contra Scotum, & Anton. Andr. an materia prima fit terminus generationis saltem subiectiuè; sed quia certum est, illam esse ingenerabilem, & incorruptibilem, immò ex quo generatur forma materialis; ideò absolutè negandum est; cum Aristoteles 5. Physic. text. 8. dicat, materiam generari per accidens: Viderique potest Flandr. 7. Meth. quæst. 12. art. 1. ad 2. & articul. 6. & Soncin. ibidem, quæst. 12. vbi & nostra sententia confirmatur & explicatur, & oppositæ fundamenta refelluntur.

(.·.)

QVÆSTIO XVI.

Quænam sit definitio corruptionis substantialis, & an sit legitima?

EXplicatis causis, quæ ad generationē substantialem spectant, recta procedimus Methodo, & agamus de corruptione substantiali relictis igitur definitionibus, quas pro libito confingunt recentiores, quibus non satis declaratur discrimen inter corruptionem, annihilationem, & transubstātiationem; quæ colligitur ex Aristotele, & Diuo Thoma hic c. p. 4 & 6. hęc est: *Corruptio substantialis est mutatio de subiecto in non subiectum, seu totius in totum substantiale manente communi materia.* Mutatio ponitur loco generis quia in hoc conuenit corruptio cum generatione, & alijs pluribus mutationibus, *de subiecto in non subiectum, seu totius in non totum substantialem*, denotat primò discrimen à generatione, quæ est mutatio de non toto ad totum substantiale; denotat secundo differentiam inter corruptionem substantialem, & accidentalem; in corruptione namque substantiali non manet idem subiectum formaliter, vt notat idem D. Tho. opusc. 31. quia subiectum dicit ens cōpletum sebstans, seu subsstare potens accidentibus nec idem totum substantiale: in accidentali autem corruptione manet commune subiectum, & completa substantia, seu prima substantia, quę non manet in corruptione substantiali. Vltima particula, *monente communi materia*, explicat differentiam corruptionis ab annihilatione, & trāsubstantiatione, vbi nihil substantiale commune manet ex vi talium mutationum. Materia autem prima, licèt sit susceptiua formarum; in phrasi tamen D. Thom. opusc. citato, & in præsenti nō dicitur propriè subiectum formarum substantialium quia subiectum dicit eos in actu sustentans formas, quas recipit vt prima substantia.

2 Ex his constat, hanc esse legitimam diffinitionem corruptionis substātialis quia explicat eius quid dicatem secundum leges bonæ definitionis essentialis per proprium genus, & differentiam.

3 Sed contra hoc arg. 1. Corruptio substantialis non est vera mutatio: ergo malè definitur corruptio substantialis per illam particulam. ¶ Probatur antecedens. Mutatio identificatur cum termino, vel est modus eius: at mutatio vera, quæ est ens positiuum, identificari nequit cum non esse quod est terminus corruptionis, nec potest esse modus eius, vt per se constat: ergo corruptio substantialis non est vera mutatio.

Respondet aliqui neg. ant. ad prob. concessa maiori, dicunt ad min. terminum huius mutationis, licèt in facto esse sit nō esse formæ, in fieri tamen esse formam ipsam, vt est incorrumpi, & sic non esse nihil, sed aliquid, & sic corruptio est mo-

modus formæ in fieri corruptę; non autem est modus eius in facto esse, quia corruptio nõ est mutatum esse, sed mutari. Sed contra est, quod in instantaneis idem est fieri, & factum esse; ac perinde si corruptio, vt mutatio non potest identificari cum eadem forma in facto esse corrupti, non poterit identificari cũ eadem forma in corrumpi: quia etiam nihil est, si quidem toto illo instanti, in quo est corruptio formę substãtialis sicut verificatur, nunc est forma geniti, verificatur, nunc non est forma corrupti; ergo si mutatio est ens reale positiuum, petens identificari cum termino, vel esse modus eius, non potest saluari, quod corruptio sit vera mutatio.

4. Respondent alij, quod mutatio identificatur cum termino à quo quia est mutatio destructiua, & ideò corruptio identificatur cum forma corrupta: non autem cum non esse eius, quod est terminus ad quem. Sed contra hoc est, quod forma corrupta non habet esse in instanti, in quo est corruptio, etiã per modum termini a quo: ergo cum corruptio sit mutatio instantanea, non potest saluari, quod habeat esse passiuum per esse formæ consideratæ vt est terminus à quo: nam forma est terminus à quo, quatenus toto tempore antecedenti fuit, & nunc non est: cum ergo toto tempore antecedenti nõ fuerit corruptio, & modo fit in hoc instanti, non potest saluari entitas positiua corruptionis, vt mutatio est ex eo quod identificetur cum positiuo formæ corruptæ, quatenus est terminus à quo in illa mutatione, cum sit terminus à quo secundum quod fuit, non autem secundum quod modo est.

5. Quamobrem melius respondetur, aut negando omnem mutationem identificari cum termino ad quem, vel esse modũ eius; quod est contonum Aristotel. 5 Physic. tex. 3. quia non est in termino, sed ad terminum mutatio: vel saltem quod mutatio destructiua non est necesse, quod identificetur cum termino ad quem, hoc enim per accidens fit contingit: sed corruptio modificat formam geniti, quatenus mediante esse illis habet non esse formæ corrupti, vel sufficere, quo subiectetur in genito, quia identicè est idem cum actione generatiua.

6. Argum. 2. ad probãdum, malè definiri corruptionem per esse mutationem *totius in nõ totum*. Sic enim non posset manere communis materia: si enim hęc maneret iam non est totius in nõ totum, sed partis in non partem, seu formę in non formam. Præterea ideo annihilatio non est vera mutatio de non toto in totum, vel de toto in nõ totum: nam eo ipso non manet aliquid cõmune susceptiuum termini à quo, & ad quem: vt art D. Thom. 1. p. quæst. 45. art. 2. ad 2. ergo si corruptio esset mutatio totius in non totum, nec esset vera mutatio, nec posset relinquere cõmunem materiã, nec differret ab annihilatione.

Respond. corruptionem esse mutationem totius in non totum, sed non

non secundum se totum, & secundum omnes partes, sed secundum formam, qua variata variatur totũ, etiam si remaneat materia sub vtroque termino mutationis: & ideò nec sequitur corruptionẽ non esse veram mutationem, nec tolli de medio communè susceptiuum, nec non differre ab annihilatione.

QVÆSTIO XVII.

Vtrùm corruptio substantialis sit eadem actio, eademque mutatio cum generatione substantiali formæ, quæ succedit in materia post formam corruptam?

Dico primo, generatio formæ genitæ est eadẽ actio cum corruptione formę corruptæ. Sic cõmuniter Thomistæ cum D. Thom. quæst. 28. de veritat. art. 6. vbi in simili hoc docet, & cum eodem, & Caiet. 1. 2. quæst. 113. art. 6. ad 2. Ratio est, quia, vt docet D. Thom. 1. part. quæst. 19. artic 9. & quæst. 49. art. 1. in corp. & ad 2. quæst. 3. de pot. art. 6. ad 13. corruptio non intenditur à natura per se, sed per accidens: ergo operatio agentis naturalis non per se tendit ad corruptionem, sed per accidens (quia corruptio malum quoddam est, & nemo intendens ad malum operatur, sed quia intendit bonum aliquod) ergo propter bonum formæ generandæ terminatur actio ad non esse formę corruptę: ergo eadem actio, quæ est generatiua per se formę genitæ est corruptio formæ corruptæ.

Confirmatur, non sunt multiplicandæ actiones, neque entitates sine necessitate, quia natura abhorret superfluum: sed eadem actio generatiua sufficit ad corruptionẽ formæ expellendæ, per hoc quod generando introducit in materiam formam incompossibilem cum ea, quæ præexistebat in materia: ergo actio generatiua sufficit corrumpere formam præexistentem: ergo actio corruptiua eadem est cũ generatiuâ, ac per consequens corruptio & generatio, vna & eadem est actio.

2 Dico secundo: Corruptio est realis mutatio realiter diuersa à generatione: Sic etiam communiter Thomistæ, hic vbi potest videri Bañez cap. 3. quæst. 4. conclus. 7. & in simili 1. 2. quæst. 113. art. 6. estque Arist. 5. Physic. textu 7. vbi dicit, quod *generatio & corruptio sunt duæ mutationes*, vbi & videri potest D. Thom. Et ratio suadet, quia mutatio multiplicatur, secundum quod sunt diuersi termini à quo & ad quem; sed terminus à quo corruptionis est esse formæ, & terminus ad quem est non esse: in generatione autem è conuerso contingit cum sit realis transitus de non esse formæ ad esse illius: ergo generatio & corruptio sunt diuersę realiter mutationes.

3 Si inquiras: an istæ mutationes generationis, & corruptionis sint adæquatæ, & primo diuersæ?

Respõdetur cum Sonc. 8. Meth. quæst. 15. non esse adæquatè diuersas, sed corruptionem consequi necessi-

cessario ex generatione: quia eo ipso ac est mutatio de non esse formæ genitæ ad esse eius consequitur forma corrupti, de esse ad non esse mutati.

4. Contra primam conclusionẽ arg. Primo, specialiter contra eius rationem: Eo corruptio non esset diuersa actio a generatione, quia est ad non esse formæ, quod est malum physicum: sed hoc non probat, non esse diuersam a generatione formæ genitæ: ergo. Probatur minor. Et si in voluntate non ponitur dari actio prosequutiua, quæ non sit circa bonum, tamen potest dari actio per modum fugæ, odij, & detestationis circa malum diuersa ab ea, quæ est prosequutiua boni; ergo etsi in naturalibus non detur actio productiua mali, tamen actio destructiua dari poterit circa malum: sic enim videtur comparari in Physicis actio destructiua ad productiuam, sicut in appetitu actio detestatiua, & fuga ad prosequutionem.

Respõdetur, in primis incertum esse, & minus receptũ inter Theologos, dari in appetitu actum puræ fugæ: certius namque est, & probabilius, omnem fugam mali admixtam esse prosequutioni boni, ob cuius appetitum fugit a malo illi bono opposito, tenente se malo per modum termini à quod, & bono per modum termini ad quem: nõ enim potest dari purus recessus, seu fuga ab vno, nisi sit motus ad alterũ per modũ accessus, & prosequutionis. Sed data pura fuga in voluntate, quæ sit diuersa actio à prosequutione, adhuc non probat argumẽtum, quia destructio, seu corruptio formæ est destructio boni physici, & ideo nisi ob maius bonum generationis non datur operatio; at fuga mali in voluntate est ad malum, ap prætẽtum vt malum, & non vt bonum, & ideò potest dari pura fuga, seu actio destructiua diuersa à productione formæ, quia hic nõ per se intẽditur destructio formæ corruptæ, sed per accidens, quatenus non est cõpossibilis cum forma genita.

5. Arg. Secũdo, ad idem. Expulsio præexistẽtis corporis ab vno loco est diuersa actio ab ea qua aliud corpus ponitur in eodem loco, quia positio corporis in loco fit per motum localem ad quirẽtem nouum, vbi: expulsio autem alterius corporis per impulsum, qui habet diuersum terminum, nempe mouere alterũ corpus, vt cedat loco, quod constat, quia actio transiens, & motus identificantur, & sunt in mobili: at motus localis, quo corpus in loco ponitur est in corpore ibidem posito; impulsio autẽ est in corpore impulso: ergo etiã corruptio formæ præexistẽtis, seu expulsio, & separatio eius à materia, est diuersa actio ab ea, qua producitur forma genita in materia. Probatur consequẽtia. Sicut motus corporis adquirẽtis locũ est diuersus ab eo quod aliud corpus expellitur, quia mobile est diuersũ; ita etiã mutatio passiua formæ corruptæ est diuersa ab ea, qua noua forma generatur: ergo par ratio militat, vt sint diuersæ actiones

Resp.

Respõdetur, quod diuersus motus Physicus infert à posteriori diuersam actionem, quia identificatur cum actione transeunte, & in casu expulsionis localis est verè duplex motus & ideò duplex actio: at in nostro casu non est duplex motus, sed tantũ duplex mutatio, quæ optimè compati potest cum vnitate motus, vt docet Arist. 5 Physicor. cap. 1. & per consequens cum vnica actione: cum enim de albatur paries transit nigrum in non nigrũ & non album in album, & ideò non esse idem, quamuis posset dici, quod eadem actio potest ponere corpus in loco, aliud expellendo secundario ab eodem loco, quia vnum corpus est incompossibile cum altero in eodem loco.

6. Argũm. Tertio, ad idem, & contra secundam conclusionẽ. Generatio, & corruptio sunt mutationes realiter diuersæ: ergo & actiones; vel si sunt eadem actio, nõ erit nisi vnica mutatio. Probatur consequentia. Sicut motus, seu passio, vt ab agente, est actio, ita mutatio, vt ab agente, est actio; ergo si generatio, & corruptio est duplex mutatio, erit diuersa actio, vel è contra: si vnica actio, erit vnica mutatio: vel aliter duplex motus, vt ab agente est duplex actio.

Respondetur ex D. Thom. 2. contra gent. cap. 73. & ex Ferrara ibi, §. *circa propositionem assumptã*, quia tunc cum passio respiciat materiale subiectum, quod agitur, si diuersa variantur, diuersa immutãtur, & tamen formaliter est vna, quia secundum esse ab agente vnus influxus formaliter est ab illo; & secundum formam geniti transit de esse ad non esse, sed quia vtrumque fit ab vno agente vnico formali influxu, est vnica actio: sicut etiam generatio naturæ, & resultãtia passionum potest dici vna actio, & duplex passio, seu mutatio passiua; ac per consequens, ex quo generatio, & corruptio sint duæ mutationes passiuæ: non sequitur esse duplicem actionem: quia actio nõ identificatur cum mutatione passiua pro materiali seu secundũ quod diuersa, sed pro formali; quatenus ab vno agente: & sic actio est duplex, materialiter, & virtualiter, non autem formaliter; nec est idem de motu continuo, ac successiuo; quia hic respicit adæquatum terminum actionis; & sic duplex motus sicut est ad diuersum terminũ formalem actionis, sic etiam infert duplicem actionem: at mutationes non sit, sed multiplicari possunt etiam in ordine ad terminum ex consequenti inspectã ab actione: ideoque possunt cõtingere in eodem motu, vt dictum est, quam obrẽ non est idẽ, nec possumus circa hoc ampliꝰ immorari.

7. Argum. Quarto, ex quo in generatione, & corruptione sint quatuor termini diuersi, nempè transitus à non esse ad esse, & ab esse ad non esse, non sequitur generationem, & corruptionem esse diuersas mutationes; fuit ergo ratio secundæ conclusionis. ¶ Probatur antecedens. Ex quo in illuminatione reperiantur isti quatuor

tuor termini, nempe transitus de non esse illuminato ad esse illuminatum diaphani, & de esse tenebroso aeris ad non esse tenebrosum, nõ sequitur, ibi intervenire duas mutationes diversas. Tum etiam expulsio, seu corruptio formæ etiam vt terminus motus omis, non est de primaria intẽtione naturæ: sed hac ratione corruptio non est diversa actio a generatione: ergo neque diversa mutatio realis sed ad summum secundum rationem.

8. Respondetur ex doctrina D. Thom. quæst. 28. de veritate, artic. 6. Ideo illuminationem non esse nisi vnicam mutationem, quia non est inter terminos positivos: non enim tenebræ sunt aliquid positivum, ideoque transitus aeris de esse tenebroso ad non esse, est vera mutatio; sed ille duplex terminus vere est transitus de privatione lucis ad esse lucis, quia duplex negatio affirmat: & ideò illi quatuor termini sunt ficti, non autem reales; & vnicus transitus de non esse ad esse lucis: at in nostro casu corruptio est transitus de esse reali & positivo formæ ad non esse, & generatio è contra, & ideò hic est duplex mutatio.

Ad confir. non esse idem de actione, ac de mutatione destructiua: nam actio ex intentione naturæ, vel agentis provenit; operans namque propter finem operatur, & ideo quod non potest per se primo intendi, non potest habere actio nẽ distinctam per se primo tendentẽ in talem terminum: at mutatio destructiua sequitur, seu antecedit rem quæ mouetur, etiã si sit ex secundaria mutatione agẽtis, seu per accidens comparetur ad illud, quia reuera patitur mutationem destructiuam, & ideò non sequitur non esse diversam mutationem, cum habeat per se diversum terminum ab eo, quo aliquid generatur; sic enim ex non esse tẽdit ad esse, & sic adæquatur: omnis enim mutatio in duobus terminis adæquatur, à quo scilicet, & ad quem: at corruptio est de esse ad non esse, habet ergo diversos adæquatè terminos in tali mutatione inspectos, quamuis à natura, & ab agente per accidens, & ideo non est idem.

QVÆSTIO XVIII.

Vtrùm omnis generatio vnius sit corruptio alterius?

GEnerationem vnius esse alterius corruptionẽ docuit Arist. 7. Physic. text. 73. & hic cap. 3. text 17 modo de omni generatione inquirimus, tam de substantiali, quam de accidentali, quæ est secundum quid, & quamuis certũ sit corruptionem non esse sine generatione, quia est effectus secundarius actionis generatiuæ, inquiritur, an generatio naturalis possit esse sine corruptione: & quidem nomen corruptionis non sumitur quoad formam tantum; cum enim generatur cadauer in materia hominis, nõ corrũpitur forma quoad suum esse, sed solum separatur à ma-

materia quoad inesse; sumitur tamen propriè quoad compositum substantiale.

2 Dico ergo, omnem generationem vnius esse naturaliter corruptionem alterius, ex naturali sequela, & illatione, ita quod ex parte actionis identificentur; ex parte autem mutationum vnum inferatur ex alio quasi à priori. Et de generatione substantiali probatur ex duobus, quæ sunt certa in philosophia, scilicèt, quod materia prima, nec per vnum instans potest naturaliter esse sine forma, & quod nullum agens naturale creatum, potest introducere formam in materia prima, vel illam immutare ad formam, nisi præuiè disponat eam tempore antecedenti ante instans introductionis formæ, vt connaturali modo recipiat ergo nullum agēs naturale potest generare formam in materia, nisi corrumpendo formam prius inuentam in materia, & hoc à priori inferendo corruptionem; quia informatio vnius formaliter est incompossibilis cum alia. Probatur consequentia. Nam si materia non potest esse sine forma, nec forma generari ab agente naturali sine dispositionibus in tempore præcedentibus: ergo prima productio formæ in materia, in prima rerum productione non fuit ab agente naturali creato, sed à Deo: ergo omnis generatio naturalis, vt introducat formam generationis; corruptionem debet præexistente expellere. Videri potest pro nostra conclusione quæ communis est D. Thom. 1. 2. quæst. 113. artic. 6. ad 2. & in 2. distinct 34. artic. 2. ad 5 & quæst. 28 de verit. art. 1. ad vlt. 2. contra gent. cap 4. & Ferra. ibi.

3 Circa accidentia dico: quod producantur per verum motum & non concomitanter ad substātiam (sicut proprietates) tunc generatio vnius est corruptio alterius: quod probatur; quia omnis motus est inter terminus positiuos, & contrarios; & includendo duas mutationes, vnam ex parte termini à quo, aliam ex parte termi ad quem, ex 5 Physic. à text. 8. ergo omnis generatio accidentalis infert corruptionem ex parte termini à quo, ex parte cuius fit transitus ad terminū ad quē, vt tannum sit de hoc, quantum desinit esse de illo.

4 Contra nostram cōclusionem, & præsuppositam ad illam, arguitur primò. Cum vas aquæ extrahitur à flumine tunc generatur nouum individuum aquæ, & transit de non esse in diuidui ad esse, & auget numerum aquæ quoad individua; & tamē nihil aquæ corrumpitur, quia manet idem numero fluuius: ergo non omnis generatio substantialis vnius, est corruptio alterius.

Confirmatur 1. Cum corrumpitur vi caloris naturalis forma alimenti in stomacho & trāsit in substantiam alitī, est ibi vera corruptio alimenti & tamen non generatur noua forma nutriti, siquidem manet eadem indiuisibilis forma, quæ erat antea in homine, nec patitur nouam additionem partium:

cr-

ergo datur corruptio substantialis sine generatione.

Conf. 1. Cum corruptis accidentibus Eucharistiæ generantur vermes, tunc est vera generatio, & tamen nõ est corruptio substantialis, quia in eo tẽ initari creatura à Deo materia prima, in qua nulla forma præcesserit, quæ corrumpi possit: ergo datur generatio vnius sine alterius corruptione: quod argumentũ vrget, etiam data sententia Ferrar. (de qua sup.) asserente, tunc quantitatem specierum trãsire in materiam primã ex vi prioris miraculi; quia hoc dato, cum ibi nulla præcesserit forma substantialis, nulla potest ibi intervenire corruptio substantialis: ergo non omnis generatio substantialis vnius, est substantialis corruptio alterius.

Resp. neg. quòd ex vi separationis aquæ generatur noua individua, quãuis fiat separatio magis distinctarum elemẽta, (vt dicitur in physica, agendo de maximo, & minimo) tot habẽt individua, quot habẽt minima naturalia & ideò nõ mirum quod nulla interfit ibi corruptio. ¶ Ad 1. conf. Quod ibi saltem intervenit noua aggeneratio substantialis, quatenus forma præexistens de nouo informat materiã aliti, ad quod nõ requiritur producì nouam partem formæ sicut nec requiritur, productio animæ rationalis, sed quod ipsum insit materiæ ex vi dispositionis generantis, cum generatur homo, & hoc sufficit ad salvan dũ intentum. ¶ Ad 2. Quod ex vi prioris miraculi transubstantiationis sequitur etiã quod posita noua generatione vermis non intervenìat corruptio formę substantialis: sed sicut sufficit, dispositiones præcessisse illã generationẽ (vt fiat ab agente naturali) in quantitate, vt habet esse vice materiæ: sic etiã sufficit, quod formæ accidentales, seu qualitates panis corrumpãtur, non corrupta per accidẽs forma panis; quia Deus præuenit miraculosè hunc effectum, transubstantiando panem in Corpus Christi Dñi.

§ Arg. 2. Vt generatio vnius substantiæ sit corruptio alterius, requiritur, quod in eodem instanti quo generatur vna forma, corrumpatur alia: sed hoc est falsum, nam tempore antecedenti generationem vnius formę corrumpitur alia: ergo. Prob. mia Forma generatur, quatenus introducitur in materia vltimò dispositã: sed vltima dispositio, quę ponitur ex vi motus alterationis ponitur tempore antecedenti instans generationis: ergo eo tempore corrumpitur alia forma substantialis, nam vltima dispositio formæ generãdæ, sicut est incompossibilis cum dispositionibus conseruatiuis formæ corrumpẽdæ, ita etiam est incompossibilis cum ipsa forma corrumpenda quæ sine suis dispositionibus naturaliter conseruari nõ potest. ¶ Resp. quod illæ dispositiones præuiæ ad formam generãdam, quæ vltimo ad vltimum præcedunt instans generationis, sunt incompossibiles cum dispositionibus formæ corrumpendæ; & cum ipsa forma, extrinsecè,

&

& pro instanti immediatè sequenti, cum ponitur vltima dispositio simultanea formæ generandę quæ ab illa profluit: & ideò corruptio formæ substantialis non fit tempore antecedenti, sed in eodem instanti, quod de nouo generatur alia forma, tunc enim corrumpitur dispositiuè ab vltima dispositione cõcomitanti destruente dispositiones conseruatiuas formæ corruptæ, & formaliter ab ipsa forma geniti, quæ est formaliter incompossibilis cum forma corrupta.

6. Arg. Si generatio vnius esset corruptio alterius, vna generatio esset vna corruptio, & è contra (videtur namque eadẽ ratio) sed hoc est falsum, quia cũ generatur mixtum ex corruptione non vnius, sed plurium elementorum fit (vt infra dicetur) & cum vnum mixtum corrumpitur, plura elementa, in quæ resoluitur, generantur, & ex vno grano frumenti plura, & ex vno homine corrupto plures vermes: ergo.

Resp. negando maiorem: intentum enim Aristot. solum est, quod vno genito, vel corrupto, vnũ generatur, vel corrumpitur: non verò, quòd sicut vnum corrumpitur, aut generatur: ita vnum tantum illi correspondeat. dummodò nihil materiæ maneat sine forma post corruptionem.

QVÆSTIO XIX.

Quem ordinem prioris, & posteriorjs seruent inter se generatio, & corruptio substantialis?

¶ Ex doctrina Aristotelis in post prædicam. cap. de modis prioritatis, & posterioritatis constat, corruptionem prioritate temporis nõ præcedere generationem, quia materia in nullo instanti potest esse sine forma, nec generatio sic potest præcedere corruptionem, quia duæ formæ substantiales adæquatæ, & simul diuersæ nequeunt simul informare materiam. Vnde tota controuersia pendet in explicando, quẽ ordinem naturæ & causalitatis seruent istæ mutationes inter se, in illo instanti, in quo simul concurrunt.

2. Dico ergo, generationẽ priorẽ esse corruptione in genere causę formalis efficiẽtis, & finalis: at dico etiam corruptionem priorẽ esse generatione in genere causæ materialis. Sic D. Thomas. in 4. dist. 17 quæst. 1. art. 4. quæstiunc. 1. vbi in terminis habet nostram conclusionem, & q. 28 de verit. art. 7. & 1. 2. q. 113. art. 8. ad 1.

3. Quod autem mutatio corruptiua formæ sit prior in genere causæ materialis, quàm mutatio generatiua, constat ratione D. Tho. illis testimonijs adducta. Illud se tenet ex parte causæ materialis, & per consequens gaudet prioritate in illo genere, per quod materia efficitur propria huius formæ præ alia: sed per corruptionem vnius formæ impedientis, aliàs fit materia huius formæ de nouo genitæ, capax sublato eo impedimẽto, quo permanente non esset hæc materia capax formæ de nouo genitæ: ergo mutatio corruptiua prior est genera-

ratiua in genere causæ materialis. Maior patet. In recessu termini à quo respectu accessus termini ad finem, in motu illo namque recessus ratione assignata est prior in genere causæ materialis, quam accessus, & similiter in purgatione aeris ad tenebras, comparata ad illuminationem. Minor videtur certa, & consequentia bona.

4. Quod verò mutatio generatiua formæ sit prior finaliter, effectiuè, & formaliter mutatione corruptiua, probatur etiam ex D. Thoma ibidem: quia materia ex eo patitur separationem formæ, quam habet, vt recipiat per generationem eam quam non habet, & hoc ipsum intendit agens eam introducens: ergo mutatio generatiua formæ prior est in genere causæ finalis, quàm corruptio formæ præhabitæ: at exequutio finis, & eius consequutio ad genus causæ effectiuæ reducitur: ergo cum per illam mutationem reducatur in exequutionem intentio agentis, & naturæ, & appetitus materiæ primæ; illa mutatio in genere causæ efficientis, esset prior mutatione corruptiua, causando eam in genere causæ effectiuæ virtute agentis intendentis generationem formæ fieri in materia: aliàs hæc mutatio, ratione formæ, ad quam terminatur, incompossibilitatem formalē habet cum formæ præexistenti, & ideo fit corruptio talis formæ: ergo mutatio generatiua formæ substātialis prior est mutatione corruptiua in genere causæ finalis efficientis, & formalis.

5. Contra nostram conclusionem militat in primis Suarez, negans corruptionem adhuc in genere causæ materialis esse priorem generatione substantiali: & Cabero per oppositum tenens, in omni genere esse absolutè priorem generationem corruptionem: & relictus illis fundamentis, quibus supra conatus est Suarez probare, dispositionem concomitantem non posse esse priorem forma genita in genere causæ materialis, si est posterior illa in genere causæ formalis, & efficientis, quibus iam satisfecimus Ar. 1. in terminis præsentis controuersiæ sic. Si ideò esset corruptio prior generatione, quia aufert impedimentum, vt forma genita insit materiæ, etiam ipsa forma, & eius generatio esset prior se ipsa in genere causæ materialis; sed hoc non est dicendum: ergo nec primum. Probatur sequela. Quod est causa causæ, est causa causati in eodem genere causæ: ergo si generatio formæ est causatum, & quid posterius corruptione in genere causæ materialis, quia aufert impedimentum, cùm ipsa forma genita, & eius generatio sit causa corruptionis formæ, quę impediebat; ipsamet forma genita, & eius generatio erit causa materialis sui, & prior se ipsa in genere causæ materialis. ¶ Resp. instando in vltima dispositione simultanea, quæ in genere causæ dispositiuæ causat formam, & tamen forma non se causat dispositiuè, etiã si causet illam dispositionem effectiuè & formaliter.

Ratio vniuscuiusque est, quia forma nec causat dispositionem, nec corruptionem materialiter, nec quatenus est causata in genere causæ materialis; hoc enim nõ habẽt dispositio, & corruptio à forma, sed à mobili, ex parte cuius se tenẽt. Vnde illa maxima quod est causa causæ est causa causati, debet intelligi formaliter, si sit causa alterius in quantũ causa: non autem si materialiter sit causa causæ, qua ratione Deus etiam si sit causa actus peccaminosi quod entitatẽ, non est causa malitiæ, quam causat talis actus. Si instes. Eo mutatio corruptiua præcedit materialiter generationem, quia licet consideratæ, vt est ab agẽte sit posterior, & causata secundario à generatione; tamen, vt se tenet ex parte mobilis inducit causalitatem materialem, & prioritatem eius, & sic est prior generatione; sed etiam generatio passiuè sumpta, vt mutatio est, se tenet ex parte mobilis: est enim qua materia mouetur ad formam genitã habẽdam: ergo, vt sic erit prior in genere causæ materialis seipsa; imò quatenus consideratur, vt ab agente, & sic etiam erit materialiter prior corruptione.

Respõdetur. Quòd, etsi generatio passiuè sumpta se teneat ex parte mobilis, immutando materiam primã, tamen se tenet, vt accessus ad formã. & sic formaliter, & non materialiter, & ideo non se habet materialiter respectu sui ipsius, etiam vt se tenet ex parte agentis, quia accessus ad formam introductam ab agente, non habet vicẽ materiæ sed se tenet ex parte formæ, & causæ formalis: at corruptio passiua se tenet ex parte recessus, & termini, à quo, tollẽdo impedimẽtũ materiæ vt recipiat formã, & ideò materialiter omnino respectu formæ generãdæ, & generationis eius vt mutatio recepta in mobili: in illo nãque recipitur ad modũ formæ & actus, sicut ipsa forma, quæ est eius terminus, recipitur in materia

6 Pro sent. Caberi, arg. 2. Vna forma substantialis non corrumpitur per aliam, nec per eius generationẽ, sed per dispositiones formæ genitæ, destruentes dispositiones conseruatiuas formæ, quæ corrumpitur; quarum formæ quæ non habent dispositiones oppositas, & incompossibiles, non sunt incompossibiles in eadem materia maximè in sententia asserente, quod forma corporis est diuersa à forma viuentis; ergo corruptio nõ est posterior generatione in illis prioritatibus à nobis assignatis quæ fundantur in causalitate, nam hac sublata tollitur ratio prioritatis generationis respectu corruptionis: aliàs dispositiones sunt absolutè, & omnibus modis priores forma genita; ergo corruptio omnibus modis est prior formæ generatione. Hoc argumentum nullius roboris est contra nostram resolutionẽ, quia omnia principia quæ assumit, & non probat sunt falsa & non admissa in nostra schola: ideoq; nihil probat, quia probatio ex datis & concessis vrget, non ex non datis & negatis:

nec-

negamus enim formã genitã, non esse causã corruptionis formæ præexistentis: negamus dispositionem esse corruptiuam formæ: negamus posse dari plures formas substãtiales in eadẽ materia etiam si nõ afferãt dispositiones oppositas in gam' vltimã dispositionẽ formæ genitæ tẽpore præcedere illam: nihil ergo concludit argumẽtum oppositum.

QVÆSTIO XX.

An corruptio substantialis sit naturalis mutatio, an violenta, & an per se intenta à natura, & quomodo hoc esse possit?

1 CVm materia prima sit ingenerabilis, & incorruptibilis, & aliæ formæ sublunares, eo ipso, quod nõ adæquãdo eius capacitatem, informãdo materiam, habeant esse amissibile, & separabile ab illa (vnde videtur oriri omnis corruptio, tanquã à prima radice) meritò quæritur in præsenti, an corruptio sit cõnaturalis materiæ primæ an autem formæ corruptibili, an composito substantiali, & cuinã ex his sit cõnaturalior, & vnde proueniat prima radix corruptionis.

2 Dico primò, Prima radix corruptibilitatis substantialis residet in materia prima vt priuata forma substantiali; sic enim priuatio est causa appetitus, & cum corruptio formæ quam habet, sit medium requisitum, est connaturalis materiæ primæ, & eius appetitui. Sic enim Soncin. 8. Meth. quæst. 19. Flandr. 6. Meth. 4. artic. 2. ad 5. estque D. Thom. 1.2. q. 85. a. 6. & 2.1. q. 164. ar. 1. ad 1. vbi dicit, corruptionem esse connaturalem inclinationi materiæ primæ, ac per cõsequens ex tali inclinatione, tanquam ex prima radice reperta in cõposito substantiali oriri corruptionem. Probatur ratione. Prima radix mutationis est potentia sub priuatione, quia sic inclinatur ad actũ & petit mutari ad illum. Quod enim est in actu in quantum tale, immutabile est, & ideò Deus est immutabilis, & creatura mutabilis, quia creatura est in potẽtia ad aliquẽ actum; Deus autem est actus purus, vt ait D. Tho. 1. p. q. 9. ar. 1. sed materia prima est ex se pura potentia ad omnes formas substantiales, quarum est capax; nulla autem forma est in potentia ad aliam formam: ergo materia prima est etiam prima radix mutandi formas, ad quas naturaliter inclinatur tanquam ad propriã perfectionẽ: ergo illa est prima radix corruptionis. Prob. conseq. Quia cũ mutatio ad nouam formã fieri nõ possit sine corruptione formæ habitæ & inclinatio ad aliquẽ finem sit inclinatio etiam ad medium, sine quo non potest cõsequi, & radix mutationis ad formam sit etiam radix expulsiõnis formæ impedientis illam formam; sit consequẽs, materiã primã esse primã radicem corruptionis, & talẽ corruptionem esse cõnaturalem materiæ primæ, quatenus est cõformis inclinationi naturali materiæ primæ priuatæ formæ, ad quã habendã requiritur corruptio formæ quã habet.

3. Hinc sequitur, quod etsi corruptio sit naturalis composito corruptibili inadæquatè sumpto ratione materiæ primæ, tamen est violenta formę ipsi, & composito substantiali, vt cõpositum est. Pro. quia forma, & cõpositum inclinantur naturaliter ad conseruationem sui esse, & naturaliter refugiunt suũ non esse: at corruptio destruit esse formæ in materia & esse etiam cõpositi destruendo vnionem; ex qua resultat compositum: ergo est contra naturalem inclinationem formæ substantialis, & etiam compositi & per consequens, violenta: de quo videri potest D. Thom. 2. de Cœlo, lect. 9. & 1. 2. q. 85. art. 6.

4. Dico secundò Etsi corruptio sit contra naturam particularẽ formæ substantialis, & compositi: tamen est de secundaria intentione naturæ vniuersalis per modum medii, requisiti ad percipiẽdum, & saluandum bonũ vniuersi. Sic D. Tho. 1. p. q. 2. art. 2. ad 2. *Corruptiones in rebus naturalibus dicuntur esse contra naturam particularem: sed tamen sunt de intentione naturæ vniuersalis, in quantum defectus vnius cedit in bonum alterius, vel etiam totius vniuersi, nam corruptio vnius est generatio alterius, per quam species conseruatur.* Et in 4. dist. 16. q. 1. art. 1. ad 2. *Nihil prohibet esse aliquid contra naturam, quantum ad primam intentionem ipsius, quod non est contra naturam; quantum ad secundam eius intẽtionem, sicut corrupti.* Ex quibus satis constat nostra conclusio. Et prob. quia & si nõ esse nõ sit per se appetibile primariò, ac perindè, nec corruptio, quæ est mutatio ad non esse formæ: tamen est necessarium medium ad saluandum decorem vniuersi, varietate meius, & perpetuitatem specierum, quod per se primo intendit natura, & auctor vniuersi: sed per se primo intendens finem, per se secundo intẽdit medium, sine qua non saluatur finis, & etiam appetit illud per se secundo; ergo corruptio formarum substãtialium est de secundaria intẽtione, & inclinationẽ naturę vniuersalis, & etiam auctoris vniuersi.

5. Contra primam cõclusionem, argum. 1. Materia prima ex se non magis respicit hac formam; quàm illam, sed solum formã vage, & in communi, vt adiuetur ab ea: ergo dum habet vnam formam, non appetit, nec sollicitat eius expulsionem, aut alterius formę aduentum: sed hoc prouenit ex eo, quod forma amissibiliter informat: & ex actualitate formę cõtrariæ amittit esse in materia, quo supposito materia appetit nouam formam: ergo materia prima non est prima radix corruptibilitatis: sed hoc prouenit ab ipsa forma amissibiliter informante, vel à pugna contrariorum eam expellente à propria materia. Prob. consequent. Nam materia æquè benè se habet cum vna forma, ac cum alia; solum enim intendit actum: ergo non est vnde vna habita aliam appetat, aliàs inuenimus primam radicẽ in cõtrarietate formarũ: ergo inde sumenda est radix corruptionis; & nõ est materia prima.

Con-

Confirm. Materia prima magis inclinatur ad conseruationem formæ, quam habet, quam ad eam, quam non habet sed si ob aliquid appeteret corruptionem eius, quã habet, idcò esset, quia magis inclinabatur ad eam, quam non habet (nam si non magis inclinatur, non est cur magis appetat, non esse huius, quam habet, quam eius, quam non habet) ergo. Prob. maior. Ad formam, quam habet, habet actualem inclinationem determinatam per dispositiones; quibus actu coaptatur cum illa: ad eas vero formas, quas non habet, solum habet indifferentiam, & indeterminationem, quia non est disposita ad illas recipiendas: at maior inclinatio est determinata: quam indeterminata: ergo materia maiorem inclinationem habet ad formam, qua actu informatur, quam ad alias.

Confirmat. 2. Nihil inclinatur ad non esse, seu ad amittendum suum esse, sed materia prima habet esse per formam, qua actu informatur: ergo non inclinatur ad eius corruptionem. Si dicas, inclinari ad amissionem eiusmodi esse, quia per dispositiones formæ aduenientis ponitur in via ad nouum esse. Contra, ergo, iam materia ex se non inclinatur ad corruptionem, sed ab agente extrinseco, & à dispositionibus formę contrariæ.

6. Respond Quod etsi materia quasi in intentione specificetur à forma vagè; tamen in executione, & exercitio ad singulas, quas non habet, & ad quamlibet illarum inclinatur, quia priuatio est causa appetitus, & ideo ex consequenti inclinatur ad eius, quam non habet, corruptionem.

Ad 1. confirm. respon. negando: magis appetere, seu quiescere materiam in forma, quam habet, quã in ea, quam non habet: nam etsi sit determinata ad eam, quam habet, tamen illa non satiat: nec tollit priuationem illarum, quas non habet; ac per consequens cum priuatio sit causa appetitus, & quãto minus determinata est materia, magis distet ab illis, & priuatio (vt ita dicam) sit intensior, crescit appetitus ad eas formas, & ad quamlibet illarum, stante illa indeterminatione.

Ad 2. Quod etsi sit naturale appetere conseruationem esse, quod habetur, quando est satians, nec aliud succedit in eodem medio ad conseruandi rem, quæ habet esse; at non, cum non satiat, & secuta est conseruatio in esse per aliud de nouo aduenies, quod magis satiaturum, & melius functurum officio appetitus non expertur contendit, & ideo materia appetit corruptionem illis esse, quod habet à forma actu informante, vt recipiat ab alia forma de nouo aduenente.

7. Arg. 2. contra 2. conclus. ex D. Tho. 1. part. quæst. 19. art. 9. & quęst. 49. art. 1. & 3. contra gent. cap. 4. & alijs, vbi expressè docet, corruptionem per accidens, & non per se intendi à natura: ergo non intenditur per se secundo.

Respond. cum Bañez quod D.

Thom. accipit his locis ly, *per accidens*, secundum quod significat per aliud seu ratione alterius: ideſt, boni vniuerſi, & ſic dicit non appeti per ſe, quia non alia ratione appetitur, niſi ob ſaluandum bonum vniuerſi, & per modum medij. Vnde 3. contra gent. cap. 6. docet, quod appetitur ſicut proiectio mercium in mari vrgente procella, & imminente naufragio. Certum eſt autem ex D. Thom. 1. 2. q. 6. arti. 6. quod tunc illa proiectio per ſe ſecundo, & per modum medij eligitur, & appetitur, quamuis attenta eius appetibilitate, & conſiderata proiectione ſecundum ſe non appetatur, neque intendatur: (in quo dicit D. Thom conſiſtere, quod illa proiectio ſit inuoluntaria) ſtat ergo quod corruptio ſit de ſecundaria intentione naturæ per modum medij requiſiti ad bonum vniuerſi, & quod exiſte non ſit appetibilis, ſed per accidens: & ſic dixit D. Thom. ſupra citato num. 3. in 4. ſent. *Nihil obſtare eſſe aliquid contra primariam intentionem naturæ, & eſſe iuxta ſecundariam eius intentionem.*

8. Si inſtes, hoc ſequi multa peccata lethalia fore de ſecundaria intentione Dei, & naturæ; quia neque eſſet mundus redemptus, niſi homines Chriſtum crucifixiſſent nec plures ſtrenui, & virtuoſi homines nati fuiſſent, ſi non interceſſiſſet adulterium. ¶ Reſpond. neg ſequel. quia ex malo culpæ nullum bonum per ſe ſequitur, ſed potius malum totius vniuerſi, quod meretur deſtrui, vt ait D. Thom. in 2. diſt. 46. art. 6. ad 6. ideoque neque natura, neque Deus poſſunt velle peccatum, vt ait D. Tho. 1. p. quæſt. 19. art. 9. in corp. & ad 2. quia eſt contra Deum, & naturam; at ex malo phyſico, quale eſt corruptio, per ſe ſequuntur plura bona, & ideo poſſunt eſſe de ſecundaria intentione naturæ.

9. Sed tamen pro coronide quæſtionis duo aduerto. Primum, quod corruptio in facto eſſe, non eſt etiam de ſecundaria intentione naturæ, quia quod nihil eſt appeti nullo modo poteſt, & quia in facto eſſe, non conducit ad bonum vniuerſi, ſed ſolum in fieri; vt hic notat M. Coronado quæſt. 5. art. 2. conclu. 2. Aduerto etiam, quod ſi natura particularis conſideretur, non ſecundum inclinationem particularem, quam habet ad ſuum eſſe, & conſeruationem, ſed ſecundum quod inclinatur ad bonum vniuerſale tanquam pars eius, qua ratione magis, & vehementius inclinatur aliquid in bonum totius, quàm in bonum ſuum; qua etiam ratione brachium ſe exponit vulneri, vt ſeruetur caput, & aqua oblita propriæ grauitatis, & tendentia in centrum, vehementiori impetu aſcendit ſurſum, nec detur vacuum, quam deſcendat in centrum; ſic, inquam, etiam priuatio eſt de ſecundaria intentione formæ, & compoſiti corruptibilis, etiam ſi ſit cum diſpendio proprij eſſe, quia eſt medium ad bonum vniuerſi, ad quod magis inclinatur pars vniuerſi, quam ad bonum particulare: quia ſic eſt ille appetitus quaſi inſtrumentalis, ex impute

na-

naturæ vniuersalis: & sic habet eundem finem, sed de his satis.

QVÆSTIO XXI.

An in corruptione substantiali fiat resolutio vsq; ad materiam primam nulla manente forma substantiali, vel accidentali in materia prima?

QVod nulla forma substantialis sit coæuã materiæ primæ, sub qua subsistet generationibus, & corruptionibus, quia sic tolleretur de medio generatio, & corruptio substantialis, latè ostenditur in libris Physic. & docet hic Arist. cap. 4. & ibi M Bañez, quæst. 8. per plures artic. quare, pro certo habendum est, per corruptionem substãtialẽ fieri immediatam resolutionem vsq; ad materiam primã quoad formas substantiales, sed quoad accidentales maius dubium est quibusdam contendentibus nõ ignobilis notæ Philosophis, quòd detur quantitas coæua materiæ cum dimensionibus interminatis, & quod eadem accidentia genitimanent in corrupto cum vnitate numerica: Et licet supra ostenderim, nullum accidens immediate inhærere materiæ primæ, & omnia inhærere composito; ex quo infertur quod corrupto cõposito pereunt, ac subinde quid sit resolutio vsque ad materiã primam, etiam quoad formas accidentales; nihilominus non nihil immorari oportet in præsenti, quia est quæstio non parum controuersa his temporibus.

2. Dicendum est igitur, nullum accidens idem numero quod fuerat in genito, permanere in corrupto. Probat. ex Arist. hic cap. 4 vbi docet, corruptionem fieri, *nullo sensibili manente*: at omne accidens corporeum absolutum sensibile est (de relatione autem dixi sup. qu. est. 2. dub. 4.) ergo quia corruptione, quæ concomitatur generationem fit omnimoda resolutio accidentium vsq; ad materiam primã. Nec loquitur ibi de supposito, vt à liqui extorrè exponunt, quia non est sensibile, sed de accidentibus sensibilibus: quod & confirmat in prædicam. cap. de substant. ibi; *Corruptis primis substantijs, nihil aliorum remanet*, accidentium, scilicet, quibus omnibus subsistat prima substantia secundum Arist. Idem docet D. Thom. hic libr. 1. lect. 10. ibi: *In corruptione non manet idem numero accidens, sed id quod prius erat corrumpitur per accidens corruptio subiecti, & aduenit nouum consequens formam de nouo aduenientem.* Idem tenet 1. part. quæst. 76. artic. 6. & 4. contra gentes, cap. 81. & quodl. 5. art. 6. in fine corp. & quæst. vnica de anima, artic. 3. ad 19. & 3. part. quæst. 77. art. 1. & opusc. 32. cap. 4. & August. li. 5. contra Iulian. c. 14.

3. Probatur, si eadem numero accidentia, quæ erant in genito, manent in corrupto inhærentiæ materiæ: ergo ex materia, & accidenti fit vnum per accidens: nam actus ille est accidens, & fit vnum compositum ex illo, & materia pri-

ma: ergo cum aduenit forma, iam supponit eam informatam forma accidentali, & actuatam per illam: ergo ex materia prima, & forma substantiali non fit vnum per se, sed vnum per accidens. Probatur consequentia, tum quia forma non daret primam actualitatẽ, solum autem fit vnum per se actualitate prima, & pura potentia: tum quia formaesset actualitas aduenies etiã per accidens: ergo facit vnum per accidens. Quæ ratio est D. Thom. opusc. 32. cap. 4.

4. Si dicas: illa accidentia non manere in materia prima, vt medium quo inhæret forma substantialis, sed sicut dispositio, & ideò non obstare, vt talis forma immediatè informet materiam, & faciat vnum per se cum illa, sicut species impressa, vel actus intelligendi nõ obest, quin species expressa immediatè afficiat, & perficiat intellectum. Contra est: quod sicut ex quo prius inest intellectui species impressa, & habitus, & actus, quam expressa species; benè sequitur, prius fieri compositum ex intellectu, & specie impressa, quam ex illo, & specie expressa: Sic in nostro casu prius fieret ex materia, & accidenti vnum secundum quid, & compositum per accidens, quàm vnum per se, & simpliciter ex materia, & forma, sed hoc naturaliter implicat, quia prius est vnum per se, & simpliciter, quam vnum per accidens, & secundum quid: nam per accidens esse, & secundũ quid sequitur ad esse simpliciter, & per se. Tum etiam eò secundum D. Thom. in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. quæstiunc. 4. ponunt aduersarij quantitatem geniti manere in corrupto: vt forma corporea possit recipi in materia extensa: ergo vt sit medium. Præterea illud accidens, quod fuit in corrupto, & modo manet in genito, vel inhærebat materia primæ immediatè, vel non. Si primum: ergo quando aduenit forma geniti, tunc inuenit compositum ex materia, & tali accidenti per modum subiecti, & formæ inhærentis: ergo forma substantialis actuat subiectum, seu materiam constitutam prius tempore in actu accidentali, & postea constituit in actu substantiali: ergo illa forma non est primus actus materiæ, sed posterior, & secundus, ac per consequens non solum per modum dispositionis, sed etiam per modum formæ accidentalis, & actus inhærentis supponit materiam primam iam actuatam; & per consequens prius est compositum per accidẽs, & secundum quid, quam compositum per se, & simpliciter tale; ac perindè dum forma substantialis aduenit materiæ vt enti constituto in actu per formam accidentalem, constituit vnum ens per accidens, (vt arguit D. Thom.) & non vnum ens per se. Si secundum, quomodo manet idẽ numero accidẽs? nam accidens non manet idem numero naturaliter, nisi quatenus manet subiectum, in quo inhæret: accidentis namque esse est inesse, vt ait Aristot. ergo si non inhærebat ma-

materiæ primæ, & perijt compositeum iam corruptum (in quo inhærere poterat, si materiæ non inhæret.) nõ potest manere idem numero accidens in genito, & in corrupto: ergo per corruptionem fit resolutio vsque ad materiã primam, etiam quoad formas accidentales. Recurrere autem ad hoc, quod corrupto composito, quod est subiectum accidentium, potest manere idem numero accidens, quia loco compositi corrupti succedit in eodem instanti aliud, sicut dicitur de loco variatis superficiebus, quia variantur materialiter, & non formaliter; est miserum effugium ad eludendam difficultatem, hoc excogitatum. Tum quia est contra D. Thomę testimonium nuper adductum, vbi asserit, quod corrumpitur accidẽs corrupto subiecto. Tum quia accidẽtia absoluta, & non respectiua (qualiter est locus) tantum pendent in suo esse a subiecto, & eo variato variãtur. Tum quia etiam locus quantum ad id, quod entitatis est, variatur variato subiecto. Tum quia hanc euasionem latius impugnabimus ex dicendis infra, cum agetur de indiuiduatione accidentium.

5. Contra hanc resolutionem tenet in primis Auerroes 1. Physic. text. 63. & lib. de substorbis cap. 1. asserens, easdem numero dimẽsiones interminatas quãtitatis manere tàm in genito, quã in corruptos imò etiam manere easdẽ numero qualitates symbolas, seu similes, plures tuentur, etiam ex antiquis, & recentioribus: & probari potest ex verbis Arist. hic c. 4. *Cum aere generatur aqua, eadẽ diaphaneitas, quæ erat in aere, manet in aqua.* Idẽ confirmatur lib. 2. c. 4. text. 27. docens, ex vno elemento facilius fieri transitum ad symbolum, quàm ad dissimbolum, quia qualitates symbolæ non corrumpuntur, sed manẽt in vtroq;, & ideò est minor resistẽtia.

Respond. ex D. Thom. ibidem, mentem Arist. non esse, quod in aqua & aere maneat eadem numero diaphaneitas, aut in elementis symbolis eadem numero qualitates, sed similes in specie, quod sufficit, vt fit facilior transitus ab vno in aliud, quia similis qualitates nõ resistunt, nec corrumpuntur per se, & formæ sunt similiores, & ideò est facilior transitus: tum ex minori resistentia: tum ex maiori similitudine reperta in formis cum qualitatibus determinantibus ad hoc, vt si propria forma corrumpitur, saltim symbola generetur, ratione cuius permanent similis qualitates, si non in indiuiduo, saltim in specie. Si instes, quod si illæ quantitates symbolæ non manent in indiuiduo, difficilior erit trãsitus ab vno elemẽto symbolo ad aliud, quia simile nõ agit in simile, sed in dissimile: & trãsitus, & corruptio fit ratione pugnę & reactionis, vt docet D. Th. 1. p. q. 75. art. 6. ad 2. contra gent. c. 24. & 54. & de pot. q. 5. ar. 3. & 5. Meth. lect. 12. Cũ ergo vbi est senior pugna, sit lẽtior victoria; sequitur, difficiliorem esse transitum ab elemento symbolo, quam à dissym-

symbolo ¶ Resp. Ex hac obiectione non sequi non manere similes qualitates in specie inter elementa symbola; sed potius non manere in individuo: nam quia sunt similes in specie, lentior est pugna; multò minor erit si sunt eadem in individuo: in nostra namque sententia, saltim ratione individuali pugnabunt: sed reuera vnum elementũ pugnat cum alio, ratione qualitatis contrarię, & dissymbolæ sub specie amicitiæ conuenientiæ qualitatis symbolæ: sicut minus caurum de periculo (vt sic dicam) minus resistit, & repugnat: & ideò etsi nõ sit ità aeris actiuitas agentis elemẽti, facilius vincit, & corrumpit, & cõuertit in se elementum symbolum, quod patitur; & ideò licet victoria fiat ratione pugnæ facilior est inter symbola, sed de hoc infra redibit sermo; nunc enim tantum agitur de testimonio Arist.

6. Obijcies 2. ex D Thom. in 4. distin. 44. q. 1. art. 1. quæst. 1. ad 3. & 4. contra gent. c. 81. vbi approbat sententia commentatoris de dimẽsionibus interminatis coæuis materię, semperque eam concomitantibus, tàm in genito, quàm in corrupto, vt suadeat possibilitatem resurrectionis mortuorum. Et insuper 3. p. q. 9. art. 3. ad 2. & in 4. dist. 12. qu. 1. art. 2. quæstiunc. 4. docet, quod idem calor, qui disposuit ad introducendam formam ignis manet, ea introducta, quasi effectus eius. Sentit ergo idem numero accidens, quod fuerat in corrupto, manere in genito.

Resp. quod in primis testimonijs loquitur D. Thom. non in propria, sed in Aerrois sententia, vt melius suadeat gentibus possibilitatẽ resurrectionis, et ita in Ethicorum sententia, quod supra adnotaui ex Sonc. agẽdo de subiecto accidẽtiũ.

Ad secundum testimonium respondetur mentẽ D. Tho. non esse, quod maneat idem calor numero: nã ait, quod calor remanẽs in igne genito, *manet vt effectus procedens* à forma ignis: non ergo potest esse idẽ numero cum calore, qui erat in corrupto dispõnẽs ad eius corruptionem, & ad generationem ignis: cum non potuerit esse effectus procedẽs à forma ignis, quæ nondum erat genita: non ergo erat idem numero, quia idem numero non potest esse, & non esse effectus procedens ab aliqua causa reali effectiua, sed manet idem secundùm speciẽ.

7. Arg. Tertiò, sin ob aliquam rationem nõ posset idem numero accidens permanere in genito, & in corrupto, maximè, quia non inhæret materiæ, sed composito, quo pereunte, pereũt omnia, quæ illi inhærent: sed hæc ratio non probat: ergo. Probatur minor. Stiam si pereat compositum substantiale corruptum; tamen in eodem instanti succedit nouum cõpositum de nouo genitum, cũ eadem virtute conseruandi accidentia, & substandi illis: ergo non pereunt accidentia corrupti, quia illa variatio subiecti est materialis, non autem formalis. Probatur consequentia. Etiã si conseruatio caloris in aere pendeat ab igne:

ignis: si tamen pereat ignis, & loco eius vel succedat alter ignis in eadem distantia, vel sol æque benè conseruatur in aere idē numero calor; ergo similiter Deus, non esse eandem rationē de subiecto, quod est causa intrinseca individuationis accidentium, ac de causa effectiua extrinsecè cōseruante: nam in primo casu variatur principium intrinsecum individuans, & ideo tollitur omnino ratio vnitatis individualis ab accidenti, quod non fit in secundo casu.

8. Contra est: quod & locus & vbi sint in superficiebus fluminis tanquam in subiecto; transeuntibus tamen illis manet idem numero locus, & vbi; quia aliæ succedunt in eadem distantia, & cum eadem virtute: sed etiā in nostro casu corrupto composito, succedit aliud in eodem instanti cum eadem virtute substandi; ergo illa diuersitas est materialis, & non formalis. & sic manet idem numero accidēs. Præterea, subiectum non est causa intrinseca accidentis, cum non componat illud intrinsecè; ergo ita extrinsecè te habet ad eius esse, sicut ignis respectu caloris: ergo sicut mutato hoc igne, & alio succedente, manet idem numero calor in aere, sic mutato hoc subiecto, & alio succedente manebit idem numero accidēs. Denique magis pēdet materia à forma substantiali quoad esse, & forma materialis à materia, quàm accidēs à subiecto, cùm forma, & materia essentialiter se respiciant, & ex illis fiat vnum per se, & tamē manet eadem numero materia prima sub diuersis formis, & eadem numero forma viuentis, variatis partibus materiæ & alijs succedentibus per nutritionem; ergo etiam poterit permanere idem numero accidens variato subiecto.

9. Respō detur, quod licet in flumine superficies fluminis trāsit materialiter, & non formaliter, ideſt, vt fundat locum, & vbi sic etiā locus & vbi transeunt entitatiuè, & materialiter, licèt formaliter, & quantum ad denominationem respectiuam manet idem locus: hic autem inquirimus de accidentibus absolutis secundum entitatem materialem, & numericam; sicque ex parificatione facta deberent non manere eadem numero accidentia alias nō haberet denominationem respectiuam sed absolutam, & sic quoad omnia mutantur. ¶ Ad secundam respondetur, quod subiectum & si non fit intrinsecum accidenti per compositionem, est tamē intrinsecum per receptionē, & sustentationem limitando ad esse individuum, & ideo mutato receptiuo, mutatur individuatio; at causa extrinseca conseruatiua neutro modo est intrinseca, & ideò non est idem, maximè cum non sit conseruatiua caloris per dependentiam in suo esse intrinseco, sed per extrinsecam remotionem impedimentorum, & contrariorum, & frigoris pugnantis in calorem, ideoque (vt tacitæ obiectioni satisfaciam) si per impossibile mutaretur Deus; vel influxus cœli, & alius succederet,

non

non esset idem numero calor; & tamen si mutatur ignis conseruans, manet idem numero.

Ad tertiam, quod materia cum sit pura potentia ex se, non est vna numero positiuè, sed negatiuè, & ideò manet eadem sub diuersis formis; at accidens, cum sit actus, non potest non esse vnum numero positiuè, & ideò variata vnitate positiua, quam habet à subiecto, petit, & variatur numericè. Forma etiam manet eadem numero toto tempore augmenti, & diminutionis, quia non mutatur subiectum secundum se totum, sed tantum, secundum partes: at in nostro casu variatur totum subiectum, quia (vt dixi in definitione generationes, & corruptionis) sunt mutationes totius in non totum, vel è contra, & ideò non manet idem numero accidens.

10. Arg. 4 Ab experientia sensum (quæ in re philosophica plurimum vt get) in corrupto cadauere hominis, seu equi, siuè naturaliter extincto humido radicali, siue ferro, siue laqueo, siue alio modo extinguatur: siue repentè, & fere in instanti, quia detur locus dispositionibus antecedentibus, perimatur, manet calor in stomacho, qui diù permanet, eadem lineamenta, figura, cicatrix; & in herbis, & pomis idem sapor, color, vis medica ad sanandum, vel nocendum. Idem impulsus, & motus in cane proiecto ex alta turri, qui in medio spatio casus suffocatur: at hæc omnia accidētia nequeunt de nouo causari à generante formam cadaueris; ergo sunt eadem numero, quæ erant in corrupto, quæ permanent incorrupta. Prob. minor. Gladius, vel laqueus, vel tormentum bellicum, ignis, & alia huiusmodi diuersa agenitia, ex se non sunt determinata ad causandum calorem, saporē, cicatricem: alioquin semper hoc causarent. Tum etiam impellens cadentem canem à turri, vel à terra versus turrim: si eo extincto extinguitur, & corrumpitur virtus accidentalis impulsu violenti impressi in cane, nō potest immediatione suppositi, neque virtutis causare impulsum illum; quia immediationem suppositi non habet, & virtus iam est extincta, ergo non posset canis mortuus vltra ascendere, si nō manet illa virtus eadem numero cum ille impulsos non sit à natura, sed violentus ergo manēt eadem numero accidentia in genito, & corrupto. Dicere autem, quod causantur à forma cadaueris, vel à cœlo, difficile, & ridiculum videtur, quia forma in primo instāti sui nihil potest causare, nisi per dimanationem, & sic solum causat proprias passiones, quales non sunt illa accidentia, quæ enunciauimus, vt patet in motu violēto canis sursum, & dimanatio est actio generātis, vt primò terminata ad formā, & secūdario ad proprietates; ergo si agēs, seu generans non causat illa accidentia; frustra fit recursus ad formam genitam. Nec cœlum debet illa càusare, quia nec sunt cōnaturales illæ qualitates formæ cadauericæ, coq; diù permanente, poti-

co-

corrumpuntur, nec est cur cœlum ea causet. Et dato, quod forma cadaueris se ipsa immediatè causaret vera effectione aliqua accidentia, concedendum non est, quod causet calorem in cadauere: nam calor non est dispositio illi congruēs, sed potius repugnans, frigidate enim introducitur in viuo forma cadaueris, & ea permanente dessoluitur, qui manet in stomacho; signū ergo est, hoc accidens non fuisse corruptum, sed introducta forma cadaueris manet, licet via corruptionis.

11. Resp. quòd omnia illa accidētia sunt diuersa numero, & causantur à generante formam cadaueris, siue sit cœlum, siue aliud agens particulare (de quo modo disputare esset, præter rem immorari) sed quia omne agens in agendo reparitur quantumuis breuiter id fiat, (tunc enim si breuius fiat, acrior est pugna) actio agentis à resistentia formæ viuentis, & qualitatum eius determinatur, vt introducat formam cadaueris cum similibus accidentibus, quia non producit eā vtcumque, sed vt modificatā ex resistentia passi, & ideo determinata accidentia congenerati, cicatricem, calorem, colorem, & motum in cane ascendenti, seu descendenti, & hoc quasi per accidens, ex antiperistasi, & ex resistentia passi, ideòque non concurrentibus similibus accidentibus ex parte passi resistentis, non sunt in genito similia accidentia: ac per consequens, nō infertur eadem numero accidentia manere in genito, & in corrupto, sed similia secundum speriem, quamuis sæpè maneant in corrupto, semper contra nitente natura formæ cadaucricæ.

12 Si instes, quod cum aer generatur ex aqua, non est cur agens intendens introducere formam aeris, destruat humiditatem aquæ, quia hæc est qualitas conseruatiua aeris, & nullū agens destruit, quod nec: starìò debet iterum producere in suo effectu, vt patet in artificibus; non enim destruendo ædificium, destruunt lapides, & ligna, quia hæc deseruiunt ædificio construendo, sed reseruant eadem numero: ergo idem facit natura, quæ nihil facit, aut destruit frustra. Præterea sicut dicitur, quod idem numero Christus, qui natus est de Virgine, manſit sepultus: sic etiam dicitur secundum fidem, quod eadem caro sepulta est: hæc autem quantitatem, & qualitatem dicit: ergo manſit eadem numero in cadauere, & in viuo.

Respond. cum Soncin. 8. Met. quæst. 15 quòd tunc per accidens corrumpitur humiditas à generante, aquæ, & necessitate materiæ, & subiecti, quo corrupto, accidentia, quę inhęrent, & ab eo individuantur, necesse est corrumpi (est autem compositum, & non sola materia subiectum accidentium, vt dictum est) nec est idem de artifice: nam cū ligna, & lapides sint per se subsistentia, corrupto, seu destructo composito artificiali, possunt eadē numero conseruari; & ideo si ædificio

ncio construendo possint deficiuntes, aut per destructionem: vnde non est vtrobique eadem ratio. Ad 2. resp. quod accidentia viui, & corrupti sunt eadem æquiuocè, vt ait Arist. lib 2. de generat. animal. & ideo in Christo dicitur Christus natus ex Virgine, sepultus, & eandem carnem numero manisse in sepulchro identitate numerica sumpta ex supposito diuino terminante naturam viui, & cadaueris non identitate formæ, & naturę de qua modo disputamus: ideòque doctrina nostra in nullo dissonat veritati fidei.

13 Arg. 5. Si eadem accidentia, quæ erant in corrupto, non manerent eadem numero in genito: ergo introducitur forma geniti in materia omnino indisposita; at hoc est impossibile secundum naturã: ergo. Prob. antec. Nam in instanti generationis in hac hypothesi perunt omnes dispositiones accidentales, quæ erant antecedenter: ergo introducitur forma geniti in materia omnino disposita. Dicere autem, quod sufficit, quod præcesserint dispositiones, quæ erant in corrupto, quia ex illis materia manet sigillata ad hanc formam, aut quod ex forma pullulat noua dispositio concomitans, qua redditur materia disposita ad formam recipiendam in illo instanti, videtur superfluum, & incredibile. Superfluum, quia si introduciter forma hæc ab agente corrupto alia, vt quid sunt requisitæ illę dispositiones concomitantes? Incredibile autem, tum quia illa sigillatio nihil est, cum neque si accidens idem numero neque substantia, vt per se patet: tum quia illa dispositio subsequitur formam genitam & ab ea causatur, & inhęret compositoquomodo ergo disponit materiam?

Conf. quia videtur esse cõtra experientiam, quod accidentia geniti, & corrupti sint diuersa: eadem enim numero visio, qua quis videt viuum, videt mortuum cadauer in primo instanti, quo fit: at si essent accidentia omnia diuersa numero: species ab illis accidentibus missa in oculum esset diuersa: ergo & visio; pendet enim species sensibilis sensuum ab obiecto, & similiter visio in fieri, & conseruari: ergo manet accidentia eadem numero.

Respõd. formam recipi in materia disposita, tum præuiè, tũ simultanęe vt insinuatum est in argumẽto, quia illæ dispositiones præuiæ præcesserunt, vt corrũperet dispositiones conseruantes formam corrupti, & hoc ipso determinantes inclinationem materiæ ad hãc formam præ alia, & sic sigillata manet materia ad hanc formam, non ita vt sigillatio sit aliquid in materia entitatiuè inhærens in instanti generationis, sed est aliquid de cõnotato, quatenus præcesserunt ex vi alterationis illæ dispositiones, & succedit dispositio cõcomitãs formam in facto esse, terminans extrinsecè illam alterationem (vt supra latè declaratum est.) Nec hoc est superfluum, aut incredibile, non primum; quia sic materia ex se indifferens determinatur ad expedien-

quidam vnam formam, & recipiē dam aliam: nō secundum, quia etsi dispositio concomitans consequatur formas in genere causę effectiuæ, & formalis (vt etiam supra oſtēd) præuenit in genere causę materialis, nō vt recipiat materia formā secundum primum gradum essendi, sic enim nulla eget dispositione (vt ibi ex D. Tho. explicui) sed vt proportionetur ad alios gradus, procedendo de imperfecto ad perfectum in recipiendo.

Ad cōf. resp. eas visiones esse duas numero distinctas imperceptibiliter variatas, sicut motus canis cadētis à turri, & in medio spatio mortui, est dup ex. etsi nō percipiatur.

14 Poterat hic dispurari, an semel corruptum possit idem numero per naturam reparari, sed de hoc commodius agemus in fine libri secundi.

QVÆSTIO XXII.

Quid sit alteratio naturalis, & in quas species diuidatur?

ETsi ordine essendi prior sit quātitas, ad quam terminatur augmentatio, tamen qualitas in ordine mobilium prior est quātitate, quia qualitas est dispositio prę via, & concomitans generationem: & idē est de alteratione: ideoque alteratio appendix censetur generationis, ideoque prius est modo agēdum de alteratione, & eius speciebus, quam de augmentatione, nutritione, & alijs motibus naturalibus.

2 Diffinitio alterationis, quam tradit Aristoteles hic cap. 4. text. 25. hæc est: *Alteratio est transmutatio subiecti in passionibus, aut contrarijs, aut medijs eodem subiecto sensibili manente*, vbi, *transmutatio* ponitur loco generis, non quatenus dicit mutationem instantaneam, sed quatenus abstrahit ab instantanea, & successiua, & conuenit cum augmentatione, nutritione, & motu locali. Illa particula, *in passionibus*, ponitur loco differentiæ, secundum quod passio est certa species qualitatis. Sic enim differt alteratio à generatione, & nutritione, quę sunt ad substantiam, vel partialem, vel totalem, & ab augmentatione, quæ est ad maiorem quantitatem, & a latione, seu motu locali, qui est ad vbi: & simul exprimitur, quod alteratio per se tātum datur ad passionem, vel passibilem qualitatem, nō autem ad alias species qualitatis (nisi antam per accidens, vel ex consequenti, vt aduertit hic D. Thom. text. 22. cum Arist. 5. Physic & 1. 2. quæst. 52. art. 1. ad 3. Illa particula, *aut contrarijs*, distinguit alterationem à generatione. Secundū quid qualitatis, quæ præcisè est de non esse ad esse, & ab alijs mutationibus instantaneis ad qualitatem, quæ non sunt ex contrario, sed ex contradictorio; aut priuatione, vt patet in illuminatione; aut cum quis ex non sciente fit sciens, aut ex nō habente errorem; habens illum. De quo vide D. Thom. libr. 2. de anima lect. 11. & in 3. distinct. 35. quæst.

quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 1 Illa particula, *aut mediis*, denotat, quod alteratio non solum versatur inter contrarias qualitates non habentes medium, cum fit transitus ab vna in aliam, sed etiam inter qualitates habentes medium, vt cum ex tepido fit calidũ, aut ex fusco viride, aut ex his album, aut nigrum: tunc enim etiam seruatur sua contrarietas comparatiua; nam fuscum comparatiuè ad nigrum est album, & comparatiuè ad album est nigrum: vt notat Arist. 5. Physic. tex. 52. Illa particula, *eodem subiecto sensibili manente*, denotat, alterationem terminari ad qualitatem sensibilem; nam sola hæc habet subiectum sensibile, & innuitur differentia à generatione; in qua subiectum, cum sit substantia, non est sensibile, vt etiam hic notat D. Tho.

3. Hoc supposito, diuiditur *alteratio*, in alterationem communiter dictam sic ob penuriam vocum (sicut cum qualitas, seu dispositio diuiditur in habitum, seu dispositionem) & intensionem, & remissionem. Alteratio communiter dicta est motus, quo primo adquritur qualitas successiuè. Intensio, quo perfectior fit, remissio, quo de perfecto esse transit in imperfectũ. Esse adæquatam diuisionem, probatur: quia secundum Arist. 5. Physic. cap. 1. Motus specificatur à termino: sed in qualitate, quę est terminus alterationis, solum est triplex modus specificus terminandi, aut secundum primum esse, aut secundum perfectius, aut imperfectius esse: ergo illa diuisio specifica alterationis, quam dedimus, adæquata est.

QVÆSTIO XXII.

Vtrùm si esse impossibilis generatio substantialis, esset impossibilis alteratio, & quomodo?

SVbstantialis generacio, & alteratio differunt in termino: quia terminus vnius est substantia; alterius verò qualitas; in termino à quo, quia illius terminus à quo est non esse: huius vero contraria positiua qualitas; differunt subiecto, quia vt hic ait Arist. subiectũ transmutationis substantialis est ens in potentia, nempe materia prima, subiectum alterationis, ens actu completum sensibile. Denique ait Arist. supra cap. 1. quod alteratio est via ad generationem: generatio verà terminus eius; vnde redarguit Philosophos admittẽtes alterationem (corruptiuam scilicet) & in re negantes generationem substantialem; quia si est possibilis alteratio, erit possibilis generatio: & si impossibilis generatio, etiam alteratio impossibilis; male ergo Empedocles admittit alterationem & negat generationem, vt ponitur ab Aristotele. Quæritur ergo, an sit efficax redargutio.

2. Dico, esse efficacem: quia alteratio propriè sumpta est inter contrarias qualitates, corrumpendo vnam, perficiendo alteram, sed cor-

corruptio qualitatum subiecti disponit ad eius corruptionē, eo quod conseruatio, & incorruptio substantiæ pendet à qualitatibus; ergo alteratio per se est via ad corruptionem subiecti, & substantiæ: ergo cum corruptio fiat media generatione, non erit possibilis alteratio, si est impossibilis generatio, & si est possibilis alteratio, erit possibilis generatio, quia via pendet à termino, & eius possibilitate, & è contra. Vnde D. Thom. 1. part. quæst. 75. art. 2. & 2. contra gent. cap. 24. & 54. & quæst. 5. de potent. art. 3 arguit ex contrarietate qualitatum, & mutua alteratione corruptibilitatem, & generabilitatem substantiarum materialium. Et procedit doctrina Arist. de alterationibus corruptiuis, quæ sunt inter contraria: non de perfectiuis, qualis est illuminatio, quę neque est inter contraria, neque vera alteratio, de qua hic agitur, & loquitur de sequela naturali.

3 Arguitur. Etsi alteratio strictè dicta penderet à substantia, vt à subiecto habente esse completum: con tamen pendet ab illa, vt generabili, corruptibili; ergo etiam si non esset generatio, esset alteratio possibilis, & daretur de facto: Prob. antec. Corpora damnatorū in inferno potest indicium erūt incorruptibilia, & ingenerabilia; & tamen erunt alterabilia, alteratione ex se corruptibili, transeundo à nimio frigore ad calorem nimium; vt Iob capit. 24. insinuatur: ergo. Tum etiam Beati in cœlo post resurrectionem respirabunt & loquentur, non per attractionem aeris, sed per confractionem cœli Empirei, vt tenet D. Thom. in 2. dist. 2. quæst. 2. art. 2. ad 5. in fine; & tamen confractio est alteratio in cœlo, quod est omnino ingenerabile, & incorruptibile: ergo. Denique si homines fuissent ab æterno, non fuissent geniti, quia generatio petit, quod præcesserit in tempore priuatio; & tamen pari possent alterationes in passionibus qualitatiuis, sicut modo: ergo alteratio potest esse vbi non fuit possibilis generatio.

Respond. negato antecedente ad 1. prob. dico, eam alterationem corporum damnatorum ab igne, & niue non fore tunc naturalem, quia cessante motu primi cœli, quod est primum alterans, naturaliter cessabunt motus inferiores. Vnde quod in inferno fit alteratio corruptiua sine generatione, erit ex speciali prouidentia punitiua Dei, quod patet, quia non æqualiter affligent damnatos, sed cum proportione ad merita, vt docet D. Tho. in 4. dist. 50. quæst. 2. art. 3.

Ad 2. probat. ibi non loqui D. Thom. ex propria sententia, sed aliorum, & ea data, etiam hoc erit ex speciali prouidentia.

Ad 3. quòd in ea hypothesi licèt non fuisset generatio à patre ante, tamen post alterationem corruptiuam successiuè factam in tempore posset esse corruptio, & generatio, ad quam ordinaretur illa alteratio.

QVÆSTIO XXIV.

An alteratio sit essentialiter motus continuus successiuus, & an vnus numero?

1 SVppono contra Heraclitum, (quem refellit Arist. 8. Physic. tex. 23.) alterationem non esse coæuam motui primi cœli continuò se mouentis sine interruptione, nam etsi sit primum alterans, & semper illi correspondeant aliquæ alterationes in inferioribus; non tamen ità vt vna continuò duraverit, cõcomitans ipsum motum primi cœli. Sed quæstio inquirit, an alteratio tẽpore, quod durat, sit motus continuus: an verò solùm sit successio mutationum instantanearum: non ita, vt si mobile alteretur à calido, vt vnum vsque ad calidũ, vt dicto, non possit interrumpi illa successio, potest namque interrumpi, & rursus innouari. Sed inquiro, an alteratio sit motus successiuè, & diuisibiliter terminum acquirens. Nec loquor de quacunque alteratione, scilicèt perfectiua, qualis est illuminatio, sed de ea, quæ corruptiua, & de contrario in contrarium procedit; & sic patet non institui dubium de productione qualitatis considerata, secundùm quod est generatio secundùm quid, quatenus est transmutatio de non esse ad esse, seu inter terminũ negatiuum, aut priuatiuum; sed præcisè secundũ quod est inter terminos contrarios habẽtes latitudinem. Sic enim solùm dicitur propriè alteratio & sic tantum agimus de alteratione, vt patet ex diffinitione tradita ab Arist. vt sup. diximus. Regula autem cognoscẽdi quando sit generatio secundum quid, & non alteratio, est, cum producitur alteratio de non esse, & non ex contrario; tunc enim transmutatur de non toto ad totum, eodem subiecto manente, quæ est diffinitio generationis; si autem sit pars post partem, est alteratio: tunc autem est pars post partem cum continuitate, quando ex contrario fit; quia ex resistentia cõtrarij nascitur continuitas, & diuisibilitas termini de nouo acquisiti, vt ad rem nostram docet D. Tho. videndus 2. 2. q. 79. ar. 4. ad 2. & in 2. dist. 13. q. 1. art. 3. ad 9 & 11. Meth. lect. 12. & ibi Flandr. q. 11. a. 2 specialit. § *præterea talis generatio.*

2. Dicendum est igitur, quod alteratio stricte sumpta in sensu explicato, est verè, & propriè motus cõtinuus, & non mutatio instantanea: Sic communiter Thomistæ. Prob. ex Arist. 5. Phys. text 18. & 19. vbi dixit *motũ continuum propriè dictum in alterationem, augmentationem, & lationem*: sed de latione, & augmentatione nullus dubitat esse strictè motum, & non mutationem instantaneam: ergo idem est dicendum de alterationem. Et ratio suadet, quia dicit ideò alterationem esse motum, quia ex contrario est; vide ibi D. Th. lect. 4. quidem confirmat quodlib. 9. a. 9. sic: *Alteratio est motus continuus.* Et per eadẽ verba docet idẽ in 2. dist. 5. q. 2. a. 1. &

2. 2.

2.2.q.24.a.2.& in hoc 1.lib.de generat.text.85.lect.24. Vnde etiam Arist.eod.5.lib physic.vbi text. 39. & 40 docet, alterationem esse speciem motus continui proprie dicti.

3. Et probatur ratione. Cū qualitas fit ex contrario per alterationem, habet esse in subiecto; sed non tota simul, sed cum successione, & continuitate: ergo alteratio, quæ fit in subiecto, est motus successiuus, & continuus. Prob.antec. Cum fit ex contrario introducitur in subiecto qualitas cum resistentia contrarij: ergo non tota simul; ergo pars post partem: (non quia partes formales habeat qualitas, sed quia ad diuisibilitatem subiecti diuisibiliter recipitur, & non datur primum esse, sed primū non esse illius in subiecto.) Prob. conseq. Eo ipso, quod ex contrario fiat, & illud resistat, nō datur primum esse qualitatis in subiecto, sed primum non esse, quia si daretur primum mutatum esse, & illo inciperet, non esset resistentia impediēs, sed esset merus transitus ex non esse ad esse: ergo diuisibiliter fit qualitas per alterationem. Quod vero sit continua illa successio, constat, tùm ex dictis successio enim diuisibilis nō est discreta, sed continua: si enim solùm esset successio mutationis instantaneæ, esset successio indiuisibilium, & non diuisibilis quoad primum esse formę in subiecto: tum etiam, quia qualitas, vt possit continuò acquiri, non requiritur, quod habeat partes, & indiuisibilia, esset enim quantitas, sicut hoc non requiritur in vbi, quod est terminus motus cōtinui localis, sed quod cuilibet instanti succedenti motui correspondeat in facto esse, determinatum esse in loco: at etiam alterationi, & qualitati acquisitæ per illam correspondet in quolibet instanti determinato, determinatum inesse in subiecto, seu gradus determinatus calidi, & caloris: ergo non est vnde possit negari continuitas motus alterationis, qui est fieri qualitatis.

4. Quod autem alteratio toto tempore, quod successiuè durat, sit vnus motus, facilè patet ex his, quæ docet Arist. 5. Physic. text. 34. & D. Thom ibid. lect. 7. & 8 vnitatem numericam motus sumi ex vnitate temporis, mobilis, & termini. sed in tempore continuo & vno potest alterari subiectum per calorem, applicato illi calido in eodem numero mobili, producendo vnum numero calorem, ergo alteratio erit vnus numero motus.

6 Contra conclusionem arg. 1. ex Arist. 3 physic. text. 23 asserente, quod dicere, *alterationem fieri continuè, est aduersari valde manifestis.*

Confirm. primò ex D. Thom 8. Physicor. lection. 5. & 2. contra gent. cap. 49. & in 1. quæst. 3. dist. 8. art. 1. ad 3. asserente; quod *nullus alius motus est simpliciter continuus, nisi motus localis.*

Confirmatur secundo. Alteratio est motus inter terminos contrarios; sed motum in huiusmodi terminis non posse continuari, docet Arist. 5. Phys. text. 48. ergo.

Cõfirmatur tertio, ex S. Thom. 8. Phys. lect. 5. vbi docet; *quod multoties fit velox alteratio, ita scilicet, quod multa partes corporis simul alterantur, sicut accidit in congelatione aquæ: tota enim simul alteratur aqua, non pars post partem*: ergo saltem alteratio secundum D. Tho. quia diuisibiliter, & successiuè fiat: ergo alteratio non est motus continuus, sed mutatio instantanea, & tota simul.

7 Respondetur, mentem Aristotelis esse solum negare, quod detur aliqua alteratio continua, & nõ interrupta, quæ fuerit coæua motui cœli, quod est primum alterans, non autem quod alteratio nostra non sit motus continuus, prout cõdistinguitur à mutatione instantanea. Et sic etiam loquitur D. Tho. in 1. confirmat. Solus enim motus localis cœli est simpliciter continuus, quia dicit durationem interruptam coæuam toti durationi tẽporis; quod non tollit, augmentationem, & alterationem esse simpliciter continuos motus, quatenus continuitas contraponitur ad mutationem instantaneam.

Ad secundam. Confirmat. mentem Aristotelis solum esse, quod motus contrarij ex parte termini ad quem, vt sanatio, & ægrotatio, non possunt continuari; non verò cum terminus à quo, & ad quem sunt contrarij; nam hinc potius probat continuitatem motus.

Ad tertium, loqui D. Thom. de alteratione, non vt motus est, sed vt generatio secundum quid, quatenus in virtute primi alterantis cedit humiditas fluida tanquam si non esset; & tunc congelatio nõ est de contrario in contrarium, sed de non congelato in congelatum, vel loquitur de congelatione imperceptibili, & docet congelari totam aquam simul, & non pars post partem per alterationem, quoad nos; nam in se pars post partem congelatur, licet adeò velociter, vt nos percipere non possimus.

8 Argum. Secundo, si alteratio esset motus continuus, & duraret per vnam horam, sequitur terminari ad qualitatem infinitam: sed hoc est falsum: ergo & vnde sequitur. Probatur antecedens. In qualibet hora sunt infinita instantia: ergo in quolibet producerentur aliquid qualitatis: ergo consumata hora, infinita euaderet qualitas.

Respondetur, negata sequela, quia sicut instãtia determinata horæ non sunt infinita, ita neque perfectio qualitatis terminantis alterationem, quia non perficitur in instantibus proportionalibus, & indeterminatis, sed solum in aliquotis, & determinatis: & sic soluit Argum. Arist. 6. Phys. text. 19. & lib. 8. text. 68. & hoc argumentum amplius vrget apud dicentes, alterationem esse mutationes successiuas discretas, in quolibet namque instanti daretur noua mutatio, & mutatum esse & nouum factum esse in qualitate.

9. Arg. Tertiò, ex eo dato perfectè plano, si perfectè sphericũ mo-

ue-

ueretur per illud, non esset motus continuus, sed discretus, quia contingeret mobile secundum indiuisibilia, quæ non sunt continua, & immediata, sed quilibet gradus qualitates, ad quem potest alteratio terminari, etiam est indiuisibilis: ergo alteratio terminatur indiuisibiliter, & in instanti, sed duo instantia non sunt immediata: ergo cum successione discreta terminatur alteratio ad qualitatem, ac per consequens erit successio discreta mutationum, & non continuus motus.

Respondetur, quod qualitas, & si sit indiuisibilis in facto esse secũdum determinationem gradus quẽ recipit in quolibet mutato esse: tamen in fieri est diuisibilis, & diuisibiliter adquirit esse in subiecto; ait enim D. Thom. 6. Physic. lect. 7. quod subiectum, vt fiat magis album, infinitis modis potest variari, quia diuisibiliter: & secundum partes temporis, quæ sunt infinitæ in potentia, inest illi forma, & ideò alteratio est motus continuus, nec est idem de globo perfectè spherico, quia neque in fieri, neque in facto esse contingeret mobile diuisibiliter.

10. Argum. Quarto, quod incipit per primum sui esse, non incipit per motum, sed per mutationem: at qualitas etiam prout fit ex contrario, incipit per primum sui esse: est enim permanens, & Aristot. 8. Physicor text. 69. docet, quod res permanẽtes incipiunt per primum sui esse; ergo. Maior supponitur ex dictis in Physic. agendo de inceptione rerum, & desitione: minor iam probata est, & consequentia videtur bona.

Confirmatur primo ex cõment. 8. Physic. text. 23. Datur minima dispositio ad generationem: at subiectum disponitur per alterationẽ: ergo hæc qualitas dispositiua incipit per primum sui esse.

Confirmatur secundo. Datur maximum in calore; cum fit actus; ergo minimum: ergo non incipit per motum; tunc enim dato quocumque minimo in minore, & minori actualitate incepisset: non ergo incipit per motum, ac per consequens alteratio non est motus, sed mutatio.

Confirmatur tertio. In eo instãti, vel tempore, in quo verificatur, quod agens, seu calefaciens est applicatum passo capaci alterationis, verificatur, quod passum calefit, & alteratur: sed calefaciens applicatur passo in determinato instanti, vel nũquã applicatur; nã si tunc nõ est aplicatum, immediatè potest nõ erit, quia restat distãtia diuisibilis, & sic nõ erit immediatè pertãsibilis tota, sed mediantibus partibus: ergo si applicatur per primum esse, etiã passum incipit alterari per primum esse: ergo alteratio non est motus, hic enim non recipit esse in mobili per primum sui esse, sed per primum non esse; & incipere per primũ esse, est mutationis instantaneæ proprium, ac per consequens alteratio est instantanea mutatio.

11. Reipondetur cum D. Tho-

ma 6. Physic. lect. 8. quod & si res permanens ratione sui petat incipere per primum sui esse, & tota simul, tamen per accidens, & ratione alterius potest sæpè, & debet incipere per vltimum non esse, & successiuè. Cum ergo qualitas corporea sit in subiecto, & insit illi secundum quod est diuisibile, in quo non est assignabile, in cuius prima parte primo incipiat in esse, quia qualibet assignata insunt infinitæ partes proportionales; vel motus recipiendi in eadem parte: est gradualis, & indeterminatus; ideò qualitates, quæ alteratione fiunt ex contrario in subiecto, incipiunt per primum non esse, quia nõ fiunt in abstracto, sed in subiecto diuisibili, & contrario, à quo distant latitudine in infinitum diuisibili, necessariò incipiunt successione continua, & per vltimum non esse sui, quia prima pars nõ est designabilis. ¶ Ad primã confirmat. quod dispositio ad ignem habet minimũ esse nõ in fieri, sed in facto esse, seu in mutato esse; non autem in fieri, nam & si talis dispositio petat determinatam partem aliquotam, in qua sit, ipsa tamen continet infinitas partes, in quibus indeterminatè incipit fieri, vt habeat determinatum factum esse. ¶ Ad 2. Eodem modo dico, quod calor habet terminos magnitudinis, & paruitatis in facto esse, seu secundum mutatũ esse nõ verò secundũ fieri & mutari. Sed de hoc redibit sermo quæst. sequenti, & ad argamentũ factum, pro nunc dicta sufficiunt. ¶ Ad tertiam, quod & si agens reddatur applicatum passo per primũ sui esse, in facto esse non sequitur, alterationem incipere in passo per primum sui esse, quia instans intrinsecum applicationis in facto esse agentis ad passum, est vltimum non esse alterationis, seu instans extrinsecum principij alterationis, de quo videndi sunt M. Soto 1. Physic. q. 4. in fine, & in 6 q. 3 & M. Bañez hic cap. 4. quæst. 6 ad 6.

12. Arg. 5. Sonus intenditur in instanti, sed intensio est alteratio; ergo datur alteratio instantanea, quæ non sit motus successiuus, & continuus. Probat. maior: Qui adest cædenti ligna, ità citò audit sonum illius, sicut videt, & intensius, quã distans; sed videt in instanti: ergo sonus, qui intenditur in aere, & peruenit ad aurem, intenditur in instanti. ¶ Confirmat. gradus caloris, qui est intensissimus, simul expelluntur à subiecto, quia cum constituãt vnum numero calorẽ, nõ est maior ratio vnius gradus, quã alterius, sed frigore expelluntur: ergo frigus intensum, vt octo in instanti introducitur in subiecto: at intensione, & alteratione fit frigus, vt octo: ergo intensio est instantanea.

Respond. ad argumentum cum D. Thom. de sensu, & sensato, lect. 16 quod sensus & intẽditur & diffunditur in aerẽ per verum motum physicum: nec ità citò auditur, sicut videtur in instãti; sed quia mora temporis est imperceptibilis, nõ discernitur, quantum antecedit visio auditionem.

Ad

Ad confirmat. quod calor, vt octo desinit per modum corruptionis, & sic in instanti; & sine motu, quia corrupta forma ignis; & subiecto, corrũpitur calor ille totus simul & non per alterationem: & sic desinit, quia cõcomitatur formam ignis; vnde non expellitur à frigiditate, vt octo. vt alterante, sed secundum quod generatur cum illa forma, quæ corrumpit formã ignis. Si autem calor sit infra octo, semper desinit successiuè, quatenus alteratione introducitur frigus.

13. Arg. 6. Secundum Arist. 5. Physic. text. 21. & 39. & D. Tho. ibi lect 5. & 7 idem est, motum esse vnum, & esse cõtinuum; sed alteratio non est vnus motus: ergo nec continuus. Prob minor. Eadem intensione, seu alteratione, qua intenditur calor in aqua, remittitur frigiditas: ergo illa alteratio non est vnus motus. Prob. conseq. Vbi sunt quatuor termini à maiori frigiditate ad minorem, & à minori calore ad maiorem: non est vnus motus, quia hic est vnus secundum quod est inter duos terminos, vt ibidem docet Arist. Sed hoc ipso, quod intensio caloris sit remissio frigoris, sunt ibi quatuor termini: ergo illa alteratio non est vnus motus.

Cõf. vbi nõ est vnus terminus, nõ est vnus motus: at in intẽsione non est vnus numero terminus: ergo intensio non est vnus numero motus.

Prob min. Quia modi, & gradus intensionis, vel sunt diuersi in specie incompleta, ac per consequens diuersi numero, vel vno adueniente alij corrumpuntur, cum enim calor sit, vt duo non permanet vt vnum: ergo termini intensionis nõ sunt idẽ terminus, quando aliquid per alterationem transit de calore, vt vnum ad calorem, vt sex. ¶ Resp. ex doctr. D. Tho. q. 28. de verit. ar. 1. & ex M. Bañ. hic c. 4. q 7. Tunc intercedere duos motus alterationis diuersos alterum intensionis respectu caloris, alterum remissionis respectu aquæ. Vnde non probatur, quod alteratio intẽsiua nõ sit vnus motus continuus sicut etiam alteratio remissiua. Si instes, non posse idem mobile moueri simul ad oppositos terminos, nec oppositis motibus, non enim potest aliquid moueri simul sursum, & deorsum.

Resp. ratione diuersarum partiũ posse moueri aliquid oppositis motibus, sicut patet in homine, qui corde palpitante mouetur sursum; & secũdum se totum potest moueri deorsum. Si instes, quod motus intensionis, & remissionis est in eadẽ parte, in qua intensione caloris remittitur frigus. ¶ Resp. in primis, nunc probari oppositum eius quod intendebat arguẽtum. Vult enim modo, quod alteratio sit vnus motus cum conaretur antea probare non esse vnum.

Resp. ergo ex doct. Arist. Phys. cap. 5. quod etsi per se, & directè non possit eadẽ pars moueri duplici motu opposito: potest tamen, si vnus se habeat ex consequenti, & ratione diuersæ formæ; cũ ergo intensio caloris ex cõsequenti sit expulsio frigoris, quasi secundariò

hoc sequitur, & sic potest materia prima moueri generatione, & corruptione (quoad hoc enim per ratio est in mutatione instantanea) vnde sicut potest formica per se moueri deorsum, in tota se voluente, & à se tota moueri sursum, etiam si sit motus oppositus in eisdem partibus: sic hic potest contigere oppositus motus in eodem mobili, in eodem parte: vno ex illis motibus se habente ex consequenti.

Ad conf. respondetur, quod in sententia infra explicanda, quæ negat modos intensionis; cessat difficultas, eadem enim numero qualitas est, quæ terminat totam intensionem, sed datis modis: dicendū, vel quod non tollitur vnitas motus, quia incompletè differunt numero. Sicut nouæ partes acquisitæ in augmento non tollunt vnitatem motus. Vel dato quod quilibet modus aduenies alios corrumpat, sequitur ad quemlibet gradum esse motum diuersum, non vero, quod non successiuè, & continuè terminetur ad quemlibet gradum.

QVÆSTIO XXV.

Ad quam speciem qualitatis detur per se motus alterationis?

1. CVm ex dictis 5. Physic. constet solum per se dari motū ad tres species qualitatis, scilicet quantitatem, qualitatem, & vbi. Et alteratio sit vere, & propriè species motus, sequitur, neque ad substantiam, neque ad alia prædicamenta, præter illa tria posse dari alterationem; quod vero neque ad vbi, neq; ad quantitatem detur per se motus alterationis, constat, quia alias non distingueretur alteratio ab augmento, & latione.

2. Dicendum, quod alteratio primo, & per se tantū est ad tertiā speciem qualitatis. Sic. Arist. 7. Physic. & ibi D. Tho. specialiter text. 23. vbi ait: *Dicendum, quod primo, & per se alteratio est in tertia specie qualitatibus: per accidens autem mediantibus aliquibus qualitatibus tertiæ speciei, ex consequenti fit in alijs speciebus; sicut per aliquam alterationem calidi, & frigidi mutatur homo de sanitate in ægritudinem, & è conuerso, & per alterationē mollis, & duri perducitur corpus ad aliquam figuram.* Hoc ipsum latè confirmat D. Tho. lib. 1. de cœlo lect. 7. & in 3. dist. 15. q. 2. ar. 1. q. 1. & 1. 2. q. 50. art. 1. ad 3. & q. 52. ar. 1. ad 3. est que communis sententia Thomistarum, & videri potest M. Ban. hic c. 4. q. 4. & M. Aquarius in annotat. ad Ferrar. lib. 7. Physic. q. 3.

3. Quod ad naturales potentias, & impotentiam non detur alteratio. Prob. Quia non suscipiunt magis, & minus, neque est contrarietas in eodē subiecto, cum sint proprietates inseparabiles. Neque incipiunt esse per motum sed conge-nerantur cum forma substantiali, sicut aliæ proprietates. Quod neq; ad habitum, & dispositionem probatur, quia non consistunt in ipsa immutatione, sed in ordine quodā, nam dispositio est ordo habentis par-

partes, habitus autem quo aliquis benè vel malè se habet attenta sua natura, ad id, quod consistit in respectu etiam transcendentali nõ datur per se motus, sed ad summũ ex consequenti, ergo ad habitum, & dispositionem non datur per se motus. Quod nec ad formam, & figuram patet: quia congenerantur cum ipsa forma substantiali; & si postea acquiritur nova forma, vel figura, potius resultant ex aliqua alteratione. Præterquam quod nec suscipiunt magis, & minus nec est contrarietas directa inter illas. Has rationes reddit Arist. 7 Physicor. à text. 14. quas, quia difficiles sunt, defendunt Iauer. ibi q. 5. Ferrar. q. 4. M. Soto q. 1. art. 2.

4. Quod verò ad tertiam speciem qualitatis, quæ est passio, & passibilis qualitas detur per se alteratio. Prob. ex Aristot 7. physic. à text. 11. & ex D. Thom. relatio in 3. sent. alteratio sensibilis (de qua est modo sermo) per se tendit ad immutandum subiectum, seu faciendum alterum secundum qualitatis sensibilis cum abiectione contrarij; sed hoc solum reperitur in 3. specie secundum durum, & molle, calidum, & frigidum, humidum, & siccum, album, & nigrum, odorem, saporem, &c. Nam neque potẽtia, aut impotentia, neque dispositio, & habitus sunt per se sensibiles; imò neque forma, & figura, quæ non sunt sensibilia propia, & resultant solùm ex immutatione partiũ quantitatis, non autem ex immutatione qualitatum; ergo.

Conf. Sola alteratio inter alias species motus; habet inferre vnum cum abiectione alterius mutando statum rei, quæ alteratur, vt ex ipso nomine patet, nam motus localis potiùs facit locatum recipi in locum, quàm quod recipiat locum, & augmentum supponit quantitatem, & eam auget, sicut diminutio minuit. Sed inter qualitates soli passioni, & passibili qualitati competit, quod cum immutatione subiecti vna acquiratur, altera abiecta immutatio subiecto, & quasi extra statum, quem habebat de facto, rã in alijs speciebus hoc nõ cõtingit, (vt iam paulò ante ostendi) ergo solum ad tertiam speciem qualitatis datur per se motus alterationis.

5. Sed contra oppositum arg. 1. Arist. in hoc lib. 1. de generat. cap. 4. explicans rationem alterationis, & differentiam, quàm habet à generatione, ait; Tunc alterari corpus cum de sano fit ægrum, aut metallum, quando ex rotundo fit angulare, & ægritudo est in prima specie qualitatis, sicut, & sanitas, & similiter figura angularis; ergo sentit Arist. ad has species qualitatis dari per se motum, alias non posuisset in his speciebus exempla cum' expresso agit de alteratione, & de eius distinctione à generatione.

Conf. 1. ad sanitatem datur per se motus, siquidèm cum animal transit de ægro in sanum, aut ex sano in ægrũ, motu hoc fit, quia successiuè acquiritur sanitas, & suscipiendo magis, & minus, vt ait hic Arist. c. 5. Et inter terminos positi-

nos

nos ii ista transmutatio, sed iste motus, neque est augmentatio, neque latio ad locum, vt per se constat, ergo est alteratio. Prob. consequentia. Qui isti tres species motus dividunt adæquatè motum, vt sic, ergo per locum à divisione, si motus ad sanitatem non est latio, & augmentum: erit alteratio.

Conf. 2. Sanitas acquiritur per motũ, sed ille nõ est idem, quo acquiritur calor, & temperantia primarum qualitatum, quæ sunt tertiæ speciei: ergo ille motus, qui nõ est, nisi alteratio (vt probatum est) per se terminatur ad alias species præter tertiam. Prob. antec. Quia motus identificatur cum termino: sed sanitas nõ est tertia species, ergo motus, quo acquiritur, non est idem cum illo, quo acquiritur calor, aut temperati humores, alioquin vnus, & idem motus cum terminis realiter distinctis posset idẽtificare, & sic aliqua essent eadem vni tertio, quæ non sunt idem inter se; esset que ponere nouum mysterium Trinitatis in creatis.

6 Respondetur ex D. Thom. hic lect. 10. & ex M. Bañez iam citato Arist. intelligendum esse sano modo, dicit enim alterari animal cum transit de sano in ægrum, aut metallum cum de rotundo fit angulare, non quia alteratio consistat in eo, quod sit sanum: aut angulare, sed in eo, quod ex alteratione ad tertias qualitates fit sanitas, & figura, & sic transmutatur, & alteratur vt fiat sanum: sed esse sanum non primo, & per se est terminus alterationis, sed ex cõsequenti, & idem est de figura; & hoc sufficiebat intento Arist. vt ostenderet differentiam alterationis à generatione, ex eo quod in alteratione manet idem subiectum sensibile in illo transitu, etiam si hoc explicuerit per effectum, seu terminum secundarium, quia magis notus erat, in generationem autem nõ manet idem subiectum sensibile.

Ad 1. & 2 confir. resp. negando, quod trãsitus de ægro in sanum fiat per motum per se primo terminatum ad habitum sanitatis, fit enim ex consequenti, facta alteratione in humoribus ad æqualitatem: neque ad hoc requiritur nouus motus, quia hic solum identificatur cum termino per se, & primario, non vero cum illo, qui est secundarius, & ex consequenti fit.

7 Argum. Secundo, durum, & molle sunt secundæ species qualitatis, quia durum est potentia resistendi divisioni, & molle impotentia naturalis, & tamen ad durum, & molle datur per se alteratio, vt ex verbis Arist. 7. Physic. constat num. 2 huius quæst. Ergo etiam ad secundam speciem qualitatis datur per se alteratio.

Cõfirmatur primo, sapor, odor, albũ & nigrum sunt terræ species qualitatis ad quas datur per se alteratio, & tamen resultat odor, & sapor ex alteratione cibi, & odoriferi, & albedo, aut nigredo ex alteratione primarum qualitatum calidi, & frigidi: ergo ex quo figuræ, & habitus, aut dispositio resultent

ex

ex alteratione aliarum qualitatū, non sequitur non dari per se alterationem ad alias species qualitatis præter tertiam.

Confirmatur secundo, alteratio curationis per se terminatur ad illud quod per se intendit ille motus alterationis, & per accidens, & ex consequenti ad illud, quod per se primo non intēdit; sed curatio per se intendit sanitatem, & per accidens respicit mutationem caloris, & frigoris, quia si posset sine his consequi sanitatem, non curaret de calore, aut frigore, qui sunt de tertia specie qualitatis: ergo potius ad qualitates tertiæ speciei terminatur alteratio ex consequenti, & ad primam speciem, in qua est sanitas per se. Similiter ira, & aliæ passiones ex consequenti causantur: nam alteratio ad materiale earum (immutando sanguinem cordis, & alijs immutationibus in humoribus factis) terminatur ergo ad tertiam speciem qualitatis, ex consequenti terminatur alteratio.

8. Respondetur quod durum, & molle sub diuersa ratione est in tertia, & in secunda specie qualitatis; est namque in tertia quatenus fit à causa extrinseca: in secūda autem, quatenus est à natura resistenti ad diuisionem: & sic per se terminat alterationem, vt est in tertia specie, non verò vt in secunda collocatur.

Ad 1. confirmat. quod non omnes tertiæ speciei qualitatis per se primo terminant alterationem: aliquæ enim ex consequenti resultare possunt, vt verget argumentum at dicimus solas, licet non omnes, qualitates tertiæ speciei terminum esse alterationis per se.

Ad secundam confirmat. Quod actio curatiua, vt est actus medicinæ per se intendit sanitatem via intentionis: at vt alterativa actio est in executione per se primo iterate intendit humores, & calorem, & frigus, donec reductis illis ad æqualitatem, & temperamentum debitum consequatur sanitas, & sic sanitas fit ex consequenti ex vi alterationis, licet vt actio medicinæ per se resolicit sanitatem.

Ad vltimam probat. Resp. ex Diuo Thoma 5. Meth. lect. 20. Quod ira, & aliæ passiones animæ non sunt passiones de quibus hic loquimur, sed actus facultatis animalis pro formali, & ideò per se primo non terminatur alteratio ad iram pro formali; sed ad passiones sensibiles, & cor, oreas, quæ sunt in tertia specie qualitates. & sunt materiale quid ad illas passiones.

9. Argumen. Tercio, potentia naturalis, qualis est vitiua, potest augeri, & debilitari, vt experientia patet: ergo intendi, & remitti: ergo per se alterari; nam intensio alteratio est essentialiter. Similiter omnes habitus possunt intendi, & remmitti, & in se ipsius suscipere magis, & minus cum contrarietate, quia ægritudo, & sanitas habitus contrarij sunt, & ex vno transit animal in alium, & modo magis sanum est, aut magis ægri, & similiter minus: nihil ergo d. fi-

cit

cit his qualitatibus, vt non per se terminent alterationem sicut tertia species qualitatis.

Respondetur, potentiam visiuam, & idem est de alijs, nunquam per se terminare alterationem, nec intendi, aut remitti, sed quia sunt affixa organo corporeo, quatenus per alterationem impeditur, aut expeditur organum ex alteratione temperamẽti, aut qualitatum: perfectius, aut minus perfectè operantur, non quia in se intendantur, aut remittantur potentiæ.

Ad confirm. respon. Quòd sanitas, & si suscipiat magis, & minus (nedum pro fundamento, quod certius mihi est) sed in se, & licèt ex contrario fiat, (& non solum pro fundamento, seu ex fundamento ægritudinis fiat fundamentum sanitatis, quod etiam certius existimo) tamen non fit primo, & per se sanitas per alterationem; sed ex consequenti, alteratis primis qualitatibus, & humoribus, & ad mediocritatem, aut excessum reductis. Nam vt per se terminetur alteratio ad qualitatem, non sufficit, quod illa suscipiat magis, & minus, aut quod ex contrario fiat: sed insuper quod sit sensibilis per se primo, qualis non est sanitas; aut quod non habeat esse per respectum ad aliud, qualiter sanitas est per consonantiam ad bene esse naturæ, vel ad male esse sicut ægritudo, vt interstatuendam conclusionem dixi ex Aristot. Quamuis magis, & minus in sanitate non fiat in ordine ad contrariam ægritudinem, sed in ordine ad robustum esse animalis.

QVÆSTIO XXVI.

Vtrùm indiuisibile possit alterari?

LOquimur vel de qualitate in abstracto, aut si poneretur in puncto indiuisibili: & dicendum est non posse qualitatem sic terminare alterationem, nec punctum alterari posse recipiendo qualitatẽ. Sic Aristo. hic cap. 8. & 6 physic. a tex 86. & 6 physic. cap. 3. & 4. vbi docet: Omne mobile debere esse diuisibile, & omnẽ motum diuidi in partes, quod fieri non potest circa indiuisibile, siue sit subiectum, siue terminus motus. Et hac ratione Thomistæ cum Diuo Thoma 3 part quæst. 76. artic. 6. & quæst. 81. artic. 4. docent corpus Christi consecratum non posse alterari naturaliter, quia habet modum indiuisibilem. Et suadet ratio. Tum quia qualitas indiuisibilis, aut ratione abstractionis, aut quia esset in puncto non esset sensibilis, nec partes haberet, etiam ratione subiecti. Ergo nec posset alterari. Probatur consequentia ex dictis ab Aristotele quæst. anteced. Necesse enim est ad terminum alterationis, quod possit immutare sensum, & diuisibilitatem saltim ratione subiecti habere. Tum etiam, quia quod est indiuisibile, etiam est immobile per se; ergo in alterabile.

1 Linea etiam est inalterabilis, idest incapax recipiendi qualitatē per alterationem quia agens naturale nequit actionem deducere per lineam naturaliter: ergo nec motum alterationis, quod & experientia patet.

2 Superficies, etsi sit indiuisibilis secundum profunditatem, est tamen alterabilis secundum extēsionem, quam habet. Sic Aristot 5. Meth. cap. 7. vbi ait: quod superficies secundum se est dealbabilis, corpus verò per superficiem. Sed dealbatio vel formaliter; vel ex consequenti est alteratio: ergo superficies, quæ est per se dealbabilis, est etiam alterabilis.

Conf. ex D. Thom. 1. 2. quæst. 56. art. 1. ad 3. asserente, quod color inest corpori secundum superficiem, sed inest per alterationem, vt probatum est: ergo superficies est alterabilis. Vide nostram conclusionem etiam apud D. Tho. 1. poster. lect. 10. Et probatur, quia corpus mediante superficie per se sicut contingitur ab agente, & alterante, ita etiam ratione illius patitur recipiendo, & abijciendo qualitates sensibiles, & mediante superficie immutat sensum; sed hoc est quod facit per se alteratio, & terminus eius: ergo si totum hoc per agitur ratione superficiei, illa est per se alterabilis, & corpus non nisi ratione illius.

4 At punctum, & linea, quatenus habent situm in continuo alterantur per accidens, quia vt ait Arist. 8. phys. cap. 5. *Omne, quod mouetur continuum est.* Ergo per se alterato & moto continuo, omnia, sine quibus continuum non est, ratione continui mouentur. Sed continuum fit punctis, & lineis, quæ sunt indiuisibilia continuata: ergo illa per accidens mouentur ad motum ipsius continui.

5 Sed cōtra primum dictum argui potest: indiuisibile potest moueri localiter: ergo alterari. Ant. constat in Angelo, qui mouetur localiter. Conseq. prob. Quia maiorem diuisibilitatē petit, quod mouetur localiter, cum debeat adæquari cum loco diuisibile successiuè, quam alterabile: siquidem intensio fortùm per maiorem radicationem in eadem parte fieri potest.

Respond. neg. ant. loquendo de indiuisibili quantitatiuo, vel de motu physico vniuoce sumpto. Nam Angelus est mobilis quantitate virtutis, quæ est diuisibilis virtualiter motu æquiuocè sumpto, non per adæquationem cum loco circumscriptiuam, sed per cōtractum virtutis & operationis, vt colligitur ex D. Thom. 1. part. quæst. 53. per totam. Et ideò non sequitur, quod indiuisibile quantitatiuū, aut qualitas in abstracto sit alterabilis, quia alteratio est motus physicus. Vel dato ant. nego conseq. quia, vt quæst. antecedenti dixi ex D. Thom. per motum localem nihil diuisibile intrinsecum acquiritur, quod in mobili indiuisibili percipi, nullatenus potest. Si instes intellectus est indiuisibilis, & tamen in illo potest intendi habitus: ergo in-

dis-

diuisibile potest alterari.

Resp. Eam alterationē esse perfectiuam, de qua hic non loquimur. Et intellectus etiam est diuisibilis virtualiter, quatenus potest in illo radicari magis habitus, at nos hic loquimur de alteratione sensibili cum abiectione contrarij potente immutare sensum, ideoque petitur, quod alterabile sit diuisibile, quia alioquin non est sensibile.

QVÆSTIO XXVII.

An intensio sit motus ad solum qualitatem?

1 DAri intensionem & remissionem qualitatum experientia sensuum, notissimum est: Videmus enim calorem in aqua sensatim augeri, sensatim etiam remitti: vt ergo quidditas horum motuum innotescat, sic eos diffinio ex doctrina D. Thom. q. 1. de virtut. art. 1. in corpor. & ad 20. *Intensio est alteratio, que qualitas ex contrario transit de esse imperfecto ad perfectum in eadem parte subiecti. Remissio verò, qua transit de esse perfecto ad imperfectum.* Et sermo est de alteratione physica, & sensibili, de qua est modo sermo: & videtur bona diffinitio quidditatiua, quia traditur per alterationem, tanquam per proprium genus, & per alias particulas, tanquam per propriam differentiam.

2. Sed contra arg. *Intensio non per se, sed solum per accidens admittit, quod sit inter contrarias qualitates:* ergo mala est diffinitio. Prob. ant. ex verbis D. Tho. in 1. dist. 17. q. 2. art. 2. ad 3. *Non est de ratione intensionis alicuius qualitatis, quod fit per remotionem à contrario, sed hoc accidit qualitati secundum quod inest subiecto, &c.*

Resp ibi loqui D. Tho. de intensione, vt abstrahit à sensibili, & spirituali, aut intentionali (cuius modū habere illuminatione, docet D. Tho. in 4. dist. 1. q. 1. art. 4 q. 2. & q. 5 de pot. ar. 1. ad 6. & q. 6. art 4) non autē de illa, vt est motus sensibilis alterationis, sic eam fore de contrario in contrarium: patet ex communi ratione motus tradita ab Arist. 5. physic. cap. 1. & ex speciali ratione alterationis ibidem, cap. 5. de intensione sensibili. Ex D. Tho. q. 11. de virt. loc. cit. & ad 11.

3. Arg 2. Remissio non est alteratio, ergo male diffinitur per illam. Prob ant. Non est motus positiuus, quia non est ad contrarium positiuum, sed præcisè ad negationem maioris perfectionis: ergo non est alteratio, quæ est motus positiuus.

Conf. Diminutio non est verus motus ergo nec remissio: pariformiter namque se habent: prima ad quantitatem: secunda ad qualitatem. Prob ant. ex Arist. hic tex. 32. & 35. vbi ait: *Adueniente aliquo augeri quantitatem, & recedente diminui.* Ergo diminutio est recessus, & negatio, & non motus positiuus.

Resp. Remissionem, & diminutionem esse motum positiuos inter terminos positiuos cōtrarios, quia

non

non solum sunt cessatio, aut negatio motus, sed physicus transitus à maiori quantitate ad minorem, aut perfectiori ad imperfectiorem qualitatem, & sic in diminutione aliquid recedit ex consequenti.

4. Not. Quod substantia non est intensibilis, aut remissibilis, nec ad illam datur alteratio. Sic D. Thom. 1. p. q. 70. art. 4. ad 4. *Impossibile est*, inquit, *quod forma substantialis quæcumque suscipiat magis, & minus.* At esse intensibilem est posse suscipere magis, & minus: Ergo substantia non est intensibilis. Plura testimonia D. Th. adducunt hic moderni Thomistæ: Et quidem non esse motum ad formã substantialem, ac per consequens, nec alterationem, quæ essentialiter motus est, expresse docet Arist. 5. physic. text. 7. dicens *substãtiam simpliciter fieri, & non aliquid eius.* Si autem motus daretur ad illam, pars post partem, & aliquid eius priusquam totum acquireretur. Et text. 8. expresse docet, quod quia solũ mouetur, quod est hoc: hoc aliquid est ens actu, at forma est, quæ facit esse hoc aliquid ens actu. Ergo prius est forma substantialis, & cõpositum ex ea, & materia prima, quã datur subiectũ mobile vero motu: non ergo datur motus ad formam substantialem, & per consequens nec alteratio.

Cõf. 1. ex Arist. ibidem text. 19. vbi expressius docet ad substantiã non dari per se motum. Ratio efficax sumitur ex Arist. Meth. text. 10. & ex D. Tho. in 1. p. q. 6. art. 3. ad 4. & q. 43. ar. 3. ad 3. & 1. 2. q. 52. art. 1. Nam quod non potest suscipere magis & minus, nõ potest esse intensibile, aut remissibile, sed forma substantialis (de hac enim poterat esse dubitatio, siquidem intensio verificatur de formis, quatenùs magis, vel minus recipiuntur in subiecto, & illi insunt, aut modos, vel gradus explicant in ordine ad subiectum, quod solum potest verificari de forma substantiali, quia hæc sola inest subiecto) forma inquam substantialis non potest suscipere magis, & minùs, ergo non est intensibilis, aut remissibilis. Prob. min. Ea, quę constituunt aliquid simpliciter in specie sunt indiuisibilia in sua ratione, quia species sunt, sicut numeri, in quibus non est magis, & minus. Ergo si forma substantialis constituit speciem, & constituit subiectum in specie, non potest in ordine ad illud suscipere magis, & minus: sicut nec quod constituit albedinem in sua specie suscipit magis, & minus, quia vna albedo non est magis albedo, quam alia: Ex quo patet, quod qualitates accidentales, quia non constituunt subiectum simpliciter in specie possunt suscipere magis, & minus in ordine ad illud, & ideò aliquod corpus est magis album alio: at forma substantialis neutiquam: & ideo nec potest intendi.

5. Nec quantitas est intensibilis aut remissibilis ratione sui, nec quatenꝰ recipitur in subiecto, quia nec suscipit magis, & minus, nec facit magis quantum, sed maius nec est intelligibile, quod in eadem

Pan-

parte subiecti magis, aut minus præter quantitas, quia solum mouetur, quatenus plures, vel pauciores partes habet, aut extendit, aut contrahit ad suum: ergo cum intendi, aut remitti ut suscipere magis, vel minus in eadem parte subiecti, sequitur quantitatem non esse formam intensibilem, aut remissibilem. Vnde cum D. Tho. 1. 2. q. 52. art. 2. ad 1. docet, quantitatem augeri per motum intensionis absq; additione in rarefactione, non est sensus, quod intendatur, sed quod assimilatur intensioni, in eo, quod absque additione partium subsit rarefactioni, de quibus videndus est Soncin 8. meth. q. 27. & D. Tho. 1. 2. q. 32. art. 1. vbi docet nostram sententiam.

6 De alijs autem prædicamentis, vt est relatio facile percipitur negatio intensibilitatis, sicut & in vbicatione, situ, quando, & habere: De actione autem, & passione posset esse difficultas, quia vna calefactio videtur intendi alia: sed dato, quod actiones immanentes, quatenus qualitates possint esse intensæ, aut remissæ, at actio, & passio, vt ponuntur in prædicamento nequeunt intendi, aut remitti, quia non dicunt rationem absolutam in subiecto, sed in ordine ad exterinsecum per dependentiam ab agente, & sic nec vna actio est magis ab agente, quam alia, neque vna passio magis quam alia, sed ratione termini, seu qualitatis productæ dicitur aliquid magis vel intensius pati non ratione actionis, seu passionis, seu nec ratione motus intensius moueatur, cum ista omnia solum explicentur per respectum ad hoc solum compatum qualitati: vnde illis denominatur ad qualitatem, & ad quatenus species datur per se intendi.

7. At dicendum est, quod solum ad tendat species qualitatis, quæ in passione, & passibili qualitate consistit, datur per se intendi, quia intensio est species alterationis, hæc tantum datur per se intendi ad veram speciem qualitatis: ergo tantum datur per se intensio ad illam. Maior, & min. constat ex dicta sup. conseq. vero est manifesta, arguitur enim a superiori ad inferius negative. Et idem dico de remissione ob eadem rationem.

8. Contra dicta arg. ad probandum, quod forma substantialis possit intendi, & remitti, forma substantialis successiuè potest informare partes materiæ vt patet in nutritione: ergo potest intendi. Prob. cons. Nam eo quo has potest intendi, quia successiuè, & diuisibiliter, ac per consequens secundum magis, & minus potest informare subiectum. Si dicas; quod ergo forma substantialis terminare possit successiuè nutritionem informando successiuè nouas partes materiæ, (quatenus successiuè applicatur cum dicta dispositione) tamen illa successio non arguit intensionem, sed adæquatum extensionem formæ, non intensio partis, quod fiat circa eadem partem subiecti, magis, & magis intendendo.

Sed

Sed contra est, quod forma substantialis, etiam hoc habet circa eandem partem materiæ applicatam per dimensionem; prius enim communicat gradum essendi, deinde autem alios gradus, quibus magis, & perfectius adæquat eandem partē, ergo per intensionem hoc præstat non minus quam qualitas.

Resp. Quod forma successiuè adæquat materiam secundum diuersos gradus, non ordine durationis, (vt requiratur ad intensionem, & ad hoc, vt forma suscipiat magis, & minus, sicut contingit in qualitate intensibili) sed ordine naturæ, & ideo non sufficit hoc, vt intendatur substantia, cum nutritur viuens.

9. Argum. 2. Ad probandum quantitatem intendi posse, nam D. Thom 2.2. quæst. 24. artic. 5. ad 1. docet, quod & si quantitas, vt talis augeatur per additionē, at in quantum forma accidentalis est, sic solum est comparabilis ad subiectū, & augetur per modum intensionis sicut aliæ formæ accidentales: ergo intendi potest quantitas in ordine ad subiectum: tum etiam cō qualitas potest intendi, quia secundum illam denominatur subiectum secundum magis, & minus, v. g. corpus magis, aut minus album: Sed etiam per quantitatem denominatur subiectum magis, aut minus extensum, ergo.

Respon. ex dictis. Quod intentum D. Th. solum est dicere, quod potest quātitas habere modum intensionis, non autem intensionem ipsam, quatenus potest absque additione partium rarefieri, quod re vera est extendi, vt ait comment. 4 Physic. text. 84.

Ad 2. Dico, quod sicut ex quo qualitas extendatur secundum magis, & minus, non sequitur quod intendatur in subiecto, quia extensio, non est intensio. Sic ex quo quantitas extendatur, & secundum magis, & minus denominet subiectum magis extensum, non sequitur quod quātitas intendatur, cum aliàs illud magis, & minus extendi subiecti partes per quātitatem, reuera non sit suscipere magis, & minus, sed ad maiorem, vel minorem locum adàptari.

10 Argum. 3 Ad probandum in actione, & passione reperiri intensionem; Vna calefactio est alia intensior, quia admittit latitudinem graduum: alia enim dicitur vt duo, alia vt sex: ergo in actione reperitur intensio. Si dicas, non esse intēsam actionē ratione sui, & vt quod, sed ratione termini, & vt quo: dicitur enim actio vt duo, vel vt sex intensa, quatenus producit calorem intensum vt duo, vel vt sex. Contra est motus localis cum terminetur ad vbi, in quo non est intensibilitas, non potest dici intensus ratione termini, & tamen est magis, vel minus velox; & hoc etiam vt est ab agente (secundum quam rationem motus est actio) ergo actio in se, & vt quod intenditur.

Respon. Quod velocitas est passio quædam impressa mobili vt moueatur, & hæc est, quæ suscipit magis,

gis, & minus, non autem ipse motus, qui etsi denominetur, velocior, aut lentior, hoc habet ratione talis passionis, quæ est intensibilis, non verò ratione sui.

11. Argum. 4. Ad probandum, nullam qualitatem esse intensibilē. Si aliqua qualitas esset intensibilis, etiam secūdum essentiam esset perfectibilis, nam propriam vocem ignorant, qui admittentes intensionem fieri secundum maiorē radicationem, negant perfici qualitatem secundum essentiam, vt ait D. Thom. quæst. 2 de verit. art. 11. & 2. 2. quæst. 24. artic. 4. ad 3. Sed hoc est impossibile, ergo & intēsio cuiuslibet qualitatis. Probat. minor. Si albedo secundum essentiam intenderetur, vna albedo esse magis albedo, quam alia (nam albedo significat essentiam, & ideò intensa essentia, vna albedo esset magis albedo quàm minus intensa) at hoc apud omnes est falsum, & contradicta, ergo.

Respon. mentem D. Thom. non esse, quod qualitas, quæ intenditur per maiorem radicationem in subiecto, eo ipso intenditur secundum essentiam, aut suscipit magis, & minus essentialiter, neque hoc vnquam docuit D. Thom. Sed quod perficitur secundum essentiam, id est, in se ipsa, & in sua entitate accidentali, cuius est in esse, ac perindè magis radicari, magis inesse, ideoque docet ignorare propriam vocem, qui dicunt intensionem, quæ est per meiorem radicationem non perficere qualitatem secūdum essentiam, seu entitatem, sumpta essentia pro entitate accidentali. Quod vero essentialiter perficiatur secūdū prædicata essentialia, aut quod essentia sic suscipiat magis, & minus, ita vt sit vna magis albedo, quàm alia, nec somniauit D. Tho. Qualiter autem qualitates, non omnino absolutæ, sed specificæ ab extrinseco, quales sunt scientiæ, licet in sua differentia specifica sint indivisibiles, tamen secundum accessum maiorem vel minorem ad suum extrinsecum specificatiuum possint in essentiali perfectione suscipere magis, & minus, habet eruditè Caiet. 1. 2. q. 52. art. 1. §. *ad hoc dicitur*. vide ibi.

12. Arg. 5. Ad probandum quod aliæ species qualitatis præter tertiam sint intensibiles. Pulchritudo, & sanitas sunt habit⁹ in prima specie qualitatis constituti, & tamen dantur magis, & minus sanum, & pulchrum, ergo illi habitus sunt intensibiles. Probatur consequentia. Qualitas enim denominat subiectum secundum magis, & minus quatenus intenditur in illo.

Confirmat. frigiditas aquæ cum sit proprietas eius, est quædam naturalis potentia aquæ constituta in secunda specie qualitatis, & tamen ad sensum patet intendi secundum magis, & minus, modò enim frigidior aqua, modo min⁹ frigida: ergo.

Respondetur, quod pulchritudo, & sanitas nec intenduntur in se, neque ratione sui suscipere magis, & minus, sed ratione fundamenti, & attemperationis humorum,

rum, aut partium proportionatarum.

Ad cõfirmat. ex dictis cum Soncin. Dico frigiditatem, & habere rationem potentiæ, & rationẽ passionis (eadem namq; entitas qualitatis potest in duplici specie sub ratione diuersa constitui, & sic intendi, & remitti posse, non quia est naturalis potencia, sed quia est passio, aut passibilis qualitas in tertia specie qualitatis constituta.

QVÆSTIO XXVIII.

Vtrum intensio fiat per maiorem radicationem in subiecto?

1 SVpponendum hic in primis contra Durand. in 1. dist. 17. quæst. 27. a nu. 25. & contra Gotifredum quod. 7. cap. 11. & quæst. 13. & contra Auicen. Gilbert. & alios, intensionem non fieri per corruptionem qualitatis minus intẽsæ, & productionem perfectioris, de quo videndi sunt Capreol. in 1. distin. 17 quæst. 2. Soncin. 8. meth. quæst. 20. Bañez hic cap. 4 quæst. 5. qui nostram hypothesim propugnant. Estque etiam pro nobis Aristot. 8. phisic. text. 48. asserens: *quod ex albo fit magis album, nullo facto albo de nouo.* Et potest ostendi. Intensio est motus continuus, ergo toto tempore quo durat est idem numero terminus. Nam secundum Aristo. 2. physic. text. 34. Vnitas numerica motus continui pendet ex vnitate numerica termini eadem ergo numero qualitas est, quæ transit à remissa ad intensam.

Confirmatur, intensio non est successio mutationem in 11 stanti, ergo non est corruptio qualitatis imperfectæ, & productio, seu generatio perfectioris, quæ sunt mutationes instantaneæ.

Confirmat. secundum D. Tho. & communem sententiam Philosophorum: Intensio dicitur augmentum intensiuum qualitatis per proportionẽ ad augmentum quantitatis: sed in augmento manet eadem numero quantitas, quæ transit de minori ad maiorem absque vlla corruptione: ergo etiam in intensione manet qualitas præexistens absque corruptione.

2. Nec obstat in contrarium, quod terminus à quo, & ad quem sunt incompossibiles in motu: sed calor remissus vt duo est terminus à quo, cũ intenditur vsque ad tres: ergo corrumpitur in intensione.

Cõfirmatur primo. Inter carquæ sunt idem non est comparatio Sed calor intensior dicitur comparatiuè ad remissum. Ergo non est idem.

Secundo contraria non sunt idẽ: sed intensio est inter terminos cõtrarios, dum fit tra situs à remissa qualitate in intensam. Ergo non est eadem qualitas.

Tertio, intensio aliquid de nouo agit cum sit noua actio, sed non præexistentem qualitatem. Ergo aliam de nouo producit distinctam ab ea, quæ se tenet ex parte termini a quo. Quarto, ab exemplo

motus localis, in quo adquirendo nouam vbi relinquitur illud, quod se tenebat ex parte termini à quo, vt docet Arist. 6. Physic. text. 32. Ergo similiter intensione adquiritur noua qualitas, & relinquitur ea, quæ se tenebat ex parte termini à quo, alioquin intensio nihil de nouo adquireret, maximè in sententia non admittente modos, nec gradus, nec partes realiter diuersas in intensione.

Respond. quod terminus à quo in motu intensionis non est qualitas secundum se, sed secundum terminationem ad duo, v. g. respectu subiecti, & hæc non manet cum ex vi intensionis transit ad terminationem vt quatuor, vel vt sex. Cæterum ad hoc non requiritur, vel quod præexistens corrumpatur, vel quod alia qualitas de nouo generetur, sed solum quod variatur terminatio.

Ad primam confir. quod eiusdē à se ipso potest esse comparatio secundum diuersam terminationem, quia comparatio non est in entitate, sed in gradibus, qui enumerantur secūdum diuersam terminationem. Ex quo, ad secundum dico: contrarietatem inter terminum à quo, & ad quem in intensione esse penes terminationes diuersas eiusdem qualitatis, & ideò non requiri non esse eandem qualitatem entitatiuè, sed solum non esse eandem terminationem.

Ad tertiam, intensionem nō esse actionem productiuam, sed solum variatiuam magis, ac magis eiusdem qualitatis, cum subiecto, ideoque vt sit noua actio intensiua sufficere nouam terminationem præexistētis qualitatis, absque eo, quod noua producatur qualitas, aut præexistens corrumpatur.

Ad quartam, dato antec. negatur consequentia, quia in motu locali mutatur locus, & ideò ex eius adiacentia, relinquitur nouum vbi, quod resultat ex adiacentia loci: at in intensione non mutatur noua pars subiecti, sed in eadem magis inhæret qualitas. & ideò sufficit noua terminatio habita ex vi intensionis.

3 Secundò præmittendum est ex vi intensionis nedum non variari entitatem qualitatis intensæ, sed neque existentiam, ita vt corrumpatur ea, quæ se tenet ex parte termini à quo, & adquiratur ea, quæ se tenet ex parte termini ad quem. Sic contra Astudillo hic quæst. 9. & Capreol. in 1. dist. 17. quæst. 2. ad arg. contra concluſ. 5. tenent communiter Philosophi. Probatur ex dictis, nō corrumpitur essentia, seu entitas qualitatis, quæ se tenet ex parte termini a quo, vt constat ex præsuppositio antecedenti. Ergo neque existentia. Probatur consequentia, nam corrupta existentia, corrumpitur entitas essentię cuiuslibet rei, quæ naturaliter variare nequit existentias, etiam si existentia distinguatur realiter ab essentia, est enim connexa cum illa, prout est extra causas.

4 Moneo tertio contra Egid. quodl. 2. quæst. 4. & in 1. dist. 17

quæ

quæst. 4. & 5 & contra Gerard. Senens. eadem quæstio. 2. art. 7. & 9. non solum intendi qualitates penes inhærentiam, & inexistentiam, sed etiam penes ipsam entitatẽ essentiæ ipsius qualitatis. Sic D. Thom. 2. 2. qu. 24. art. 4. ad 3. vbi ait. *Propriam vocem ignorare, qui negat secũdum essentiam perfici qualitatem, dum intenditur per maiorem radicationem in subiecto.* Et quæst. 1. de virtut. art. 11. in corp. vbi ly *secundum essentiam*, non inruit quod varietur essentia secundum essentialia, aut quod essentialiter perficiatur, sed quod ipsa entitas qualitatis, seu essentia actualis, quæ subest existentiæ, quæque reuera inhæret, & inexistit perficitur. Et probatur. Quia intensio consistit in eo, quod qualitas magis actuet, seu communicet suum effectum formalem subiecto, sed hoc est perfectio formæ accidentalis, & entitatis eius: ergo qualitas per intensionem perficitur secundum entitatem essentiæ, & non tantum secundum modum inhærentiæ, aut inexistentiæ.

5 Nec obstat D. Thom. in 1. dist. 17. ad Anibald. quæst. 2. art 1. ad 1. diceret, quod dum charitas augetur intensiuè per maiorem radicationem in subiecto, *non augetur per essentiam*: quia essentia est indiuisibilis sicut numer⁹. Tum etiam, quia radicatio est penes inhærentiam, ergo si intensio fit penes maiorem radicationem, fit solum penes inhærentiam, aut inexistentiam.

Respondetur namque sensum D. Thomę esse, non intendi qualitatem in abstracto, neque penes prędicata essentialia, sed solum secundum essentiam, (non verò per essentiam) idest in ipsa entitate essẽtiæ, quæ informat subiectum per sui communicationẽ, & sic maior radicatio nedũ saluatur penes modum maioris inhærentiæ, sed etiam penes ipsam entitatem formæ perfectius informantis, & actualis subiectum, in quo perficitur entitas essentię actualis accidentium. Et sic patet ad confirmationem.

6. Habendum etiam præ oculis, vt procedat controuersia D. Tho. admittere gradus in qualitate intensibili, constat ex 2. 2. quæst. 24. art. 9. vbi diuersos gradus claritatis explicat. Et ex 3. part. quæst. 7. artic. 9. & 10. vbi ait calorem progredi non posse, dum est in vltimo gradu suæ perfectionis, quia aliàs non haberet locũ illa celebris controuersia: an duæ qualitates contrariæ in gradibus intensis, vel remissis compati possint in eodem subiecto. Gradus ergo debent admittere Thomistæ in qualitatibus, vt procedat controuersia, licèt in quo consistant infra sit explanandum. Similiter aduersarij concedere tenentur has voces, *quod intensio qualitatis fit per maiorem radicationem eius in subiecto.* Quod cũ intensio qualitatis fiat in forma, quatenus est in eadem parte subiecti, hoc melius explicari non poterit, quam dicendo cum Diuo Thoma fieri per maiorem radicationem in subiecto, manente controuersia.

An hæc maior radicario exigat aliquam qualitatem, vel partem, quæ sit pars, gradus, vel modus, quo fiat, an tantum sit noua terminatio.

7 Dico igitur primo. Intensio, seu maior radicatio qualitatum nõ fit per additionem partialis qualitatis, seu gradus superadditi, qui sit noua partialis qualitas. Sic concorditer Thomistę cum Arist. 4. Phys. text. 84. asserente: quod *ex calido fit magis calidum, nulla facta in materia calido, quod non esset calidum, quando erat minus calidum*: quę verba ab nostrum intentam explicat ibi D. Thom. lect. 14. & 1. 2. quęst. 52. art. 2. nam si fieret intensio per additionẽ partialis qualitatis, iam calidum de nouo fieret secundum partem; vnde & D. Tho. in 1. dist. 17. quæst. 2. art. 2 ait. Sic Philosof. dicit 4. Physic (text. 84.) *aliquid efficitur magis album, vel magis calidum nõ per additionem alicuius albedinis, vel caloris, sed quia illa qualitas, quæ prius inerat, intenditur secundum propinquitatem ad terminum.*

Confirmatur, quia cum D. Tho. ferè quoties agit de hac quæstione, proponat sententiam aduersam in eo sensu, in quo ab aduersarijs propugnatur, semper tenet partem oppositam. Vnde in 1. dist. 17. quæ 2. art. 2. ait: *quod talem opinionem intelligere non potest, & quod procedit ex falsa imaginatione, quia augmentum charitatis imaginati sunt admodum augmenti corporalis quantitatis* (vtique partialis) *ad quantitatem.* Et 1. 2. quæst. 52. art. 2. ait. *Huiusmodi augmentum habituum, & aliarum qualitatum non fit per additionem formæ ad formam; sed fit per hoc, quod subiectum magis, vel minus perfectè participat vnam, & eandem formam.* Non ergo fit per additionem diuersæ formæ partialis, quæ partialiter non est eadem cum præexistenti minus perfecta in sententia opposita. Et infert, quod non fit per additionem, quia tunc fieret maius; vt in quantitate, vbi additione partium fit maius, & non solum fieret magis album per intensionem. Et 2. 2. quęst. 24. artic. 5. ad 3. *quod non oportet* (vt ex vi intensionis) *aliquid insit, quod non fuerit prius, sed quod magis insit, quod prius minus inerat*; & quod nihil additur, docet quæst. 1. de virtut. artic. 11. ad 6. & opus. 48. tract. 2. ca. 4. Quod *cum intenditur forma, non augetur per additionem gradus ad gradum.* Quæ testimonia adeo clara sunt, vt superuacaneum sit friuolas, quæ ad ea reddunt cuasiones proferre.

8 Probatur rationibus ex doctrina D. Thomæ deductis. Intensio qualitatum intelligi non potest fieri per additionem qualitatis, siue totalis, siue partialis: ergo non fit per additionem gradus ad gradum realiter superadditi: ille enim gradus esset qualitas, aut totalis, aut partialis. Probatur antecedens. Illa qualitas sic superaddita, aut esset diuersæ speciei à præexistenti, vel eiusdem; sed per qualitatem diuersæ speciei nulla qua-

li-

litas intendi potest, sicut nec calor intendi potest addito frigore: quod nec per qualitatem ei ſidem ſpeciei. Probatur, nam quodlibet accidens indiuiduatur a ſubiecto, vt infra dicimus cum Diuo Thoma 1 parte, quæſt. 29. & 39. art. 1. & quæſt. 77. art. 2. Ergo cum intẽſio qualitatum fiat in eadem parte ſubiecti, in qua inerat qualitas, non poteſt fieri eius intenſio per additionem qualitatis eiuſdem ſpeciei, ſeu ſolo numero diſtinctæ, ſiue ſit partialis, ſiue totalis, quia vbi non eſt noua pars ſubiecti, aut nouum ſubiectum totale, intelligi nequit diuerſa qualitas totalis, aut partialis eiuſdem ſpeciei. Quod etiam vrget, & ſi illæ partes, ſeu gradus qualitatis ſint etherogenei, & diuerſæ rationis. Nam qualitas habet partes in ordine ad ſubiectum: ergo circa eandem partem ſubiecti plures partes qualitatis inueniri nõ poſſunt ex vi intenſionis, quæ non adducit nouas partes ſubiecti, ſed præſtat ſolum, quod præexiſtens qualitas perfectius eſſe habeat in eadem parte ſubiecti. Et hæc ratio deſumpta eſt ex Dixo Thoma 1. 2. quæſt. 52. artic. 1. Si dicas eos gradus eſſe diuerſæ ſpeciei incompletæ, & ideo non ſolo numero diſtingui; ac per inde poſſe ineſſe in eadem parte ſubiecti, in quo eſt qualitas intenſibilis. Et dato, quod non poſſint eſſe in eadem parte ſubiecti, adhuc inuenitur locus diuerſitati, quia gradus habent pro ſubiecto ipſam qualitatem, & non ſubiectum eius, & vnum alio mediante ineſt. Contra eſt, quod quilibet gradus caloris calor eſt ſicut quælibet magnitudo quantitatis eſt quantitas. Ergo ſicut magnitudo tricubita non poteſt ineſſe in eadem parte ſubiecti, in qua eſt bicubita (& ſi fuerit extenſio, & dilatatio partium, quod in noſtro caſu non contingit) ſic neque magnitudo virtutis, quæ conſiſtit in eo quod calor vt duo fiat vt ſex, poteſt, reperiri in eadem parte ſubiecti, ſi intenſio graduum ſit per realem additionem qualitatis, ſiue ſint illi gradus diuerſi ſpecie incompleta, ſicut etiam poteſt dici de magnitudinibus quantitatis, ſiue non. Nec confugium illud ſecundo loco poſitum, quod ſcilicet gradus illi ſunt in qualitate eſt alicuius momenti, quia vnum accidens non eſt ſubiectum *quod* reſpectu alterius, ſed ſummum *quo*. Seu per ergo remanet difficultas, quomodo diuerſi gradus & partes qualitatis poſsint eſſe in eadem parte ſubiecti.

9 Dico ſecundo, intenſio qualitatum non fit per additionem noui modi ante operationem intellectus diſtincti in re à qualitate, quæ intenditur; & ſi ex modo ſignificandi, & grammaticaliter explicari nequeat intenſio non admiſſo diuerſo modo: Sicut relatiua ſecundum dici, & ſi in ſe ſint abſoluta, explicari tamen nequeunt, niſi relatiuè; ſic Caiet. 1. 2. quæſt 52. artic. 2. & 2. 2. quæſt. 24 artic. 2. & Soncin. 8 meth. quæſt. 21. & plures ex moderniori-

bus Thomistis. Colligiturque ex D. Thom. 2. 2. quæst. 24. art. 4. ad 3. asserente, *nihil aliud esse formam secundum essentiam augeri, quam magis in esse subiecto*, ergo non intenditur, seu augetur secundum essentiam per nouum modum additum ipsi formæ; sed per magis eam inesse. Et 1. 2. quæ. 52. art. 2. quod fit intensio absque omni additione: at si esset nouus modus superadditus, esset aliqua additio: Ergo non debet modus concedi secundum Diuum Thomam.

10 Et probatur in primis supponendo, quod inter formam, & subiectum non datur modus vnionis, secundùm D. Thom. in eo differt prima productio qualitatis ab eius intensione, quod per primam actionem primo inest forma subiecto, & illud actuat, per secundam verò magis inest, & magis actuat eadem forma, seu qualitas. Ergo si in primo casu non datur modus, vt primo insit, & actuet, nec in secundo casu debet dari, vt magis insit, & actuet. Nec sufficit dicere, quod in primo casu cũ producatur qualitas non est necessarius modus, sicut in secundo, vbi nõ producitur, quia eo ipso saltim debet dari modus, vt noua actio nouum habeat terminum; qui modus non datur, vt sit medio quo inest qualitas subiecto; sed medio, quo redditur in se realiter perfecta de nouo vt magis, seu perfectius insit, quatenus iam est perfectior actus, quam antea. Sed contra est, quod cum esse, & perfectio formæ accidentalis sit inesse. Hoc ipso, quod ex vi alicuius actionis magis insit perfectior redditur. Ergo si vt magis vniatur cũ subiecto non eget modo, neque vt magis perfecta reddatur magis actuando eget modu. Neque vt terminet nouam actionẽ realiter perfectiuam qualitatis de nouo intensæ: Sufficit enim pro termino magis inesse subiecto, sicut pro termino generationis humanæ sufficit primo inesse animam corpori absque modo vnionis de nouo producto, & superaddito: & absque eo, quod ipsa anima in se ipsa ex vi illius actionis producatur.

11 Conf. ex vi intensionis nullus nouus modus potest produci: ergo non fit per additionem modi ad modum. Prob. ant. in primis ille modus nequit esse noua vnio: aliàs præexistens, aut corrumperetur, & sic periret qualitas, quod iam improbatũ est, aut superadditur priori, & iam essent plures modi numero, vel specie diuersi: & cum modus inhęrear rei modificatæ, reddit argumentum factum in conclusione antecedenti, & sic solum nomine discreparet hęc sentẽtia ab ea, quæ admittit gradum. Nec est modus existentiæ, siue in existentiæ, quia hæc cum sit vltimus terminus non admittit latitudinem. Et idem dico de inhærentia, quæ correspondet subsistentiæ: nec plures inhærentiæ possunt admitti. Nec est modus ex parte formæ se tenens; seu ex parte qualitatis, qui intendat virtutem eius informatiuam, quia forma actuat per

se

se ipsum subiectum se communicado. Ergo non potest hoc facere per aliquid à se diuersum: ergo ex tali modo non habet virtutem magis se communicandi, cum se communicare à se sit, & non ab alio. Nec est modus nouæ terminationis, quia hæc etiam fit per ipsam entitatem formæ, quatenus se magis vel minus communicando, magis, vel minus actuat, & terminat potentialitatem subiecti. Nec est modus applicationis, quia aplicatio perfectionem externam, & ab extrinseco dicit, non verò intrinsecam vim, & perfectionem in ipsa entitate, per quam aliquid sit magis album, aut calidum. Ergo cum non facile possint assignari alij modi, dicendum restat intensionem non fieri per additionem modi ad modum.

12 Dico tertio. Intensionem qualitatis præcisè fieri secundum D. Thom. *per hoc, quod subiectum magis reddatur in actu ipsius qualitatis*, sic q. 1. de virt. ar. 11. *Vel per hoc, quod qualitas magis insit subiecto, & in illo radicatur*: sic 2.2. q. 24. art. 4. ad 3. vel per hoc, quod forma magis educatur de imperfecto ad perfectum. Sic in 1. dist 17. q. 2. art. 2. ad 3. Sed hæc omnia præstat qualitas per se, actuat enim, ineſt, radicatur, educitur secundum suam entitatē, & non per aliquid aliud à se diuersum. Ergo intentio qualitatis, absque gradu, & modo superaddito fit, quamuis explicari non possit sine aliqua additione, quia vt ait D. Thom. q. 1. de virt. art. 11. in princ. corp. Concipimus intensionem qualitatum ad modum augmenti quantitatum, quod fit additione partium, & sic non semel docet D. Thom. fieri intensionem per hoc, quod qualitas nouo modo actuet, aut nouo modo recipitur a subiecto.

13 Contra primam conclusionem argum. 1. ex Arist. 4. phys. tex. 87. *Sicut ex calido fit frigidum, ita ex calido fit magis calidum*: Sed ex calido fit frigidum producēdo nouam entitatem frigoris: ergo ex calido fit magis calidum producendo ex vi intensionis nouam entitatem gradus intensionis.

Resp. ea verba Arist. ibi non inueniri; & si ab aliquibus referantur; sed illis datis, quia forte alibi habet ea verba. Dico eam comparationem nō tenere quoad omnia, sed præcisè, quoad hoc, quod calidū respectu magis calidi dicit quādam rationem termini, à quo; & contrarietatis. Et ideò sicut ex calido fit frigidum, ita ex calido fit magis calidū. Vt verò non debeat esse additio in intensione cum tamen noua entitas requiratur in prima generatione est ratio specialis, quam tradit D. Thom. 1.2. qu. 52. art. 2. ad 2. ibi: *Id quod nondum est album, est in potentia ad formam ipsam, tanquam nondum habens formam, & ideo agens causat nouam formam in subiecto. Sed id, quod est minus calidum, aut album non est in potentia ad formam, cum iam actu formam habeat, sed est in potentia ad perfectum participationis modum, & hoc consequitur per actionem agentis.* Ac per consequens non re-

requiritur productio nouæ qualitatis, partis, aut gradus realiter diuersi, cum fit intensio.

14 Arg. 2. ad idem. Per realem transmutationem aliquid deperditur, & acquititur reale (alias non esset mutatio realis) sed intensio qualitatis est realis transmutatio: ergo aliquid de qualitate realiter deperditur, & acquiritur. Sed est transmutatio penès gradus: ergo isti realiter dependuntur, & acquiruntur, vt superadditi.

Conf. Nihil mouetur realiter ad id, quod habet, sed ad id, quod non habet, vt dicitur 4. phis. tex. 19. sed cum intenditur qualitas mouetur à gradu caloris, vt duo ad gradum, vt sex, v. g. Ergo, quia non habet gradum vt sex, dum mouetur; ergo acquirendo, quod non habet, aliquid reale superadditum recipit: ergo intensio fit per realem additionem gradus ad gradum.

Resp. quod per intensionem est realiter transmutatio ad id, quod qualitas non habebat aliquid deperdendo, & acquirendo; vt non habitum entitatiuè, nego, terminatiuè, concedo. Cum autem terminatio consistat in eo, quod qualitas magis, aut minus actuet subiectum, & in hoc consistant gradus intensionis, sit consequens non requiri realem additionem: Vnde transmutatio intensionis *non est penès habere, & non habere, sed penes magis vel minus habere*, vt expressè ait D. Thom. 2. 2. q. 24. art. 5. ad 3. Vide D. Thom 1. 2. q. 52. a. 3. & q. 5. de virtut. articul. 11. & in hoc lib. 1. de generat. cap. 5. text. 42.

15 S. contra instes, quod realiter mutatur, aliter realiter se habet, nunc, quam prius, sed qualitas, quæ modo intenditur, realiter mutatur, ergo aliter realiter se habet nũc, quam prius. Ergo aliquid reale acquirit vel amittit ex vi intensionis, sed non aliud, nisi nouum gradum. Ergo hoc aliquid reale distinctum est ab eo, quod erat ipsa qualitas, quæ intenditur.

Resp. quod vt ait D. Thom. q. 1. de virt. artic. 5. ad. Qualitas, quæ intenditur re vera non mouetur per intensionem, sed potius subiectum secundum ipsam: ad quod nõ requiritur aliquid habere, quod prius non haberet secundum entitatem, sed sufficit aliter realiter se habere secundum terminationem, quæ de nouo actuatur subiectum: & qua de nouo actuat ipsa qualitas, quæ de nouo radicatur magis, ac magis in tali subiecto. Et videri potest D. Thom. in 1. dist. 17. q. 2. art. 1. ad 3. Si adhuc inest, quod qualitas separata non potest augeri, de hoc enim repugnantia nulla apparet; tunc ergo ille motus mutabit qualitatem: & faciet eam aliter realiter se habere, nunc quam prius, & tamen non secundum diuersam terminationem: seu actuationem, vel radicationem in subiecto. Ergo quia gradus, quos de nouo habet, sunt aliquid realiter distinctum ab ipsa qualitate intensibili; sed eosdem gradus acquirit qualitas per intensionem, dum est in subiecto. Ergo ibi etiam est ali-

aliquid realiter superadditum entitati qualitatis, quæ intenditur. Præterea calor intensus magis calidum reddit subiectum, & magis calefacit, quam remissus, habet ergo diuersum effectum realem, formalem & effectiuum ab eo, quem habebat ipsemet calor, vt remissus: ergo habet reale additamentum virtutis (in intelligibile namque est eandem entitatem virtutis inuariatam plus posse nunc, quam antea si nihil illi superadditur) ergo intensio addit aliquid qualitatibus intensis realiter superadditum.

Resp. negando qualitatem separatam à subiecto intendi posse, immò, si separaretur altera qualitas intensa, altera remissa, neutra esset intensa, aut remissa, quia hæc prædicata competunt illi, prout inest subiecto magis, vel minus.

Ad conf. quod vt præstet illos effectus, vna, & eadem qualitas sufficit maior radicario in subiecto, sicenim sicut magis informat calor subiectum, magis denominat calidũ, & fortior redditur ad agẽdum, quia deducta potentialitate, & in determinatione subiecti, quæ impediebat, habilior redditur forma ad suos effectus præstandos.

16 Arg. 3. ad idem: secundùm D. hom in 1. dist 17 q. 2. ar. 2. Qualitas intenditur per hoc; quod magis educitur de potentia subiecti, sed actio eductiua ex se est productiua; ergo aliquid producit de nouo, dum educendo intendit qualitatem. Prob. min. Si eductio solum esset vnitio generatio humana educeret animam rationalem, sed ideo non est eductio, quia non est productio eius ex subiecto, ergo eductio productiua est.

Resp. quod eductio formæ absolute sumpta productiua est, at eductio secundum quod formæ secundum magis, & minus inesse educũtur (qualis est solummodo eductiua intensiua actio) productiua non est: & colligitur ex doctrina D. Thom. in 1. 2. q. 52. art. 2. ad 2. & 3. & 2. 2. q. 24. art. 5. ad 3. generatio autem humana ideo eductiua non est, quia tendit ad primum esse formæ in materia, & quia sic non producit ex subiecto, non potest esse generatio eductiua.

17 Arg. 4. Intensio est motus. Ergo successiuè, & diuisibiliter terminatur ad qualitatem, ergo in se habet diuisibilitatem entitatiuam, ergo partes, & gradus, ergo hi sunt realiter diuersi, vt possit qualitas secundum gradus terminare intensionem.

Resp. Qualitatem esse indiuisibilem entitatiuè, diuisibilem verò informatiuè, quatenus habet latitudinem in informando, quatenus subiectum habet indifferentiam, & potẽtialitatem terminabilem successiuè à tali qualitate, & ideo ad terminandum motum successiuum intensionis, non exigere partes, aut gradus realiter diuersos, sed sufficit latitudo terminatiua in informando, seu in maiori radicatione in subiecto.

18 Arg. 5. Contra 2. & 3. cõcl. ex D. T. 1. 2. q. 52. a. 2. ad 3. asserẽte subie-

biectum fieri magis caliduum, *quatenus recipit perfectionem participatis modum* ab agente, ad quod erat in potentia, quatenus erat minus calidum. Ergo fit intensio per additionem noui modi caloris nouo modo informantis, nam minus calidum iam habeat formã caloris.

Conf. etiam ibi ad 1. comparat intensionem ad rarefactionem, sed hæc in termino addit nouum modum ad partes quantitatis; ergo etiam intensio addit ex parte termini nouum modum ad præexistentem qualitatem.

Conf. 2. iuxta D. Thom. 1. p. q. 9. art. 9. ad 1. Omne, quod mouetur motu suo aliquid acquirit, & pertingit ad illud, quod prius non pertingebat. Sed cum minus calidum intenditur mouetur: ergo aliquid acquirit ex parte termini, sed non gradum, ergo saltim modum; ergo intensio fit per additionem modi ad modum. Et idem argumẽtum, quod fit de motu, potest fieri de actione intrinseca, quia noua actio realis, nouum terminum realem requirit.

Conf. 2. per intensionem realiter perficitur qualitatis; at realis perfectio realiter distinguitur à suo perfectibile, sicut actus à potentia; ergo saltim debet intendi per additionem noui modi.

Conf. 2. Realis separatio est signum realis distinctionis: sed esse intensum realiter separatur à qualitate Ergo id, quod redditur intensa, saltim est modus superadditus.

19 Ex his argumentis, quibus mutato nomine vtuntur adstruentes intensionem fieri per additionem gradus ad gradum, constat, quod admittentes fieri per additionem modi ad modum solo nomine, non autem re ipsa discrepant ab illis: Quam ob rem ex dictis resp. ad argumentum D. Thom. solum innuere modum secundum dici, seu grammaticalem in intensione, non autem secundum esse.

Ad 1 conf. quod rarefactio nedum addit nouum modum quantitatiuum (immo hunc non addit) sed nouam qualitatem, quia producit rarefactũ esse, quatenus quãtitas extenditur dilatatis partibus ad nouum spatium: at intensio cum fit in eadem parte subiecti penes inesse illi, nõ producit nouam qualitatem, aut gradum, aut partem eius. & ideò nec modum, quia nec dabilis est, vt ostendi in 2. conclus. nec est necessarius, vnde si quid probat argumentum, est, quod intẽsio nouam producit qualitatem, non autem modum. Vnde D. Tho. ibi potius est pro nobis: Docet enim, quod sicut in intensione nihil qualitatis producitur in qualitate, sic nec per extensionem producitur aliquid quantitatis; ideoque rarefactio vocatur augmentum intensiuum, seu ad modum eius, respectu quantitatis.

Ad 2. resp. ex D. Tho. 1. 2. q. 52. a. 2. ad 2. Quod nouus mod⁹, & noua actio aliquid acquirunt ex parte termini, quod prius nõ haberẽt, vel per modum terminationis, vel per modum entitatis: Et primum hic

sal-

saluatur non secundum, quia non est necesse, quod sit res, aut modus de nouo, vt sæpius dixi. ¶ Ad 3. quod forma perficitur realiter, vel per hoc, quod percipiat, vel per hoc, quod percipiatur magis actuando, & informando: ad primum requiritur distinctio, ad secundum verò nō, sed sufficit noua terminatio: & quia intensio non consistit in eo, quòd qualitas aliquid recipiat, sed in eo, quod magis actuet, & informet, seu magis radicetur: nulla res, vel modus superadditus debet poni ad intensionem, sed solum noua terminatio. Vnde ad vltimum dico, quod realis separatio arguit realem distinctionem ab aliquo: non tamen, quod si quid perficitur per coniunctionem habeat aliquid præter illud, cui coniungitur, vt perficiatur. Patet hoc in asserentibus, formam vnirì materiæ seipsa, sine modo vnionis: vbi separatio arguit distinctionem à materia, non verò abeo, per quod illi vnitur forma. Sic in præsenti, separatio ab intensione in forma arguit realem distinctionem eius à subiecto, ad cuius maiorem rarefactionē intenditur, non verò distinctionem ab illo, quo magis inest, & radicatur & quo magis radicata intenditur, licet de connotato importet aliquod reale extrinsecè superadditum nempe actionem intendentis qualitatem, & ipsum motum.

QVÆSTIO XXIX.

Vtrùm qualitates naturales habeant terminum intrinsecum intensionis, & remissionis?

1 REcolenda sunt hic, quæ tradidimus in physic. loquendo de terminis magnitudinis, & paruitatis, & loquendum sub distinctione, nam qualitates intensibilis, vel considerandæ sunt ex se, vel quatenus sunt naturales dispositiones ad formam naturalem, vel acquirendam, vel conseruandam.

2 Dico primò. Attenta qualitate sensibili secundum se in ordine ad intēsionem habet terminum intrinsecum versus maximū, sed non versus minimum: Sic M. Soto 2. li. physic. q. 4 art. 3. conclus. 5. Ratio est quia omne, quod incipit per motum, incipit diuisibiliter, nec pars dari potest, qua minor, & minor non possit assignari: ergo cum qualitas incipit intēdi per motum, non est assignabilis terminus intrinsecus versus minimum At versus maximum progredi non potest vltra id, ad quod perduci potest per actiuitatem agentis naturalis, quæ est ab intrinseco limitata: ergo sic habet terminum intrinsecū ex parte passi correspōdentem intrinsecæ limitationi agentis. Idemque dicendum est de qualitate, vt remissibili, non enim habet terminum ex parte principij, sed tantum ex parte finis.

3. Dico secundo, qualitas vt est vltima dispositio concomitās formam habet esse indiuisibile, v. g. calor gradum vt octo, nec suscipit magis, & minus, nec per intensionem habetur; sed resultat posita forma; ideoque habet simul terminum magnitudinis, & paruitatis, qua-

quatenus habet gradum vt octo, nec plus, nec minus, quia sic sub illo termino habet rationem vltimi, & per consequens indiuisibilitatem sicut alij terminj. Si autē termo sit de qualitatibus, vt sunt præuiæ dispositiones, sit versus minimum ex parte principij non habēt terminum, quia habent incipere per motum. Sed versus maximum habent terminum extrinsecū, quia succedit illius mutatum esse ex vi dispositionis vltimæ concomitantis, quæ resultat à forma geniti per accidens corrupto subiecto, in quo si permanere etiam illa vltima dispositio vt octo, debebat in esse ex vi motus antecedentis intrinsecè terminans motum dispositiuam ad formam geniti.

4. Dico tercio. De potentia absoluta Dei potest qualitas incipere cum termino intrinseco, quia sine motu potest à Deo produci. Et etiam versus maximum non habere terminum, quia potentia Dei est infinita si sint qualitates extremæ, at non si sint mediæ: quia vt ait D. Thomas, 2, 2. quæst. 24. art. 7. per continuum augmentum pallidum trāsiret in album, & fuscum in nigrum; & ideo dicendum qualitates medias habere intrinsecum terminum. De qualitatibus autem supernaturalibus videatur D. Tho. 2. 2 quæst 24. ar. 7. & 3. part. quæst. 7. artic. 12. Et Expositores ibi, quia hoc excedit nostrum institutum, & terminos philosophiæ naturalis.

5. Contra primam conclusionem, argum. Primo, intensio, consequitur essentiam qualitatis, sc. hæc est ab intrinseco determinata. Ergo etiam intensio passiua qualitatis, tam versus minimum, quam etiam versus maximum.

Confirmat. Res permanens habet primū esse determinatum intrinsecè, vt ait Aristoteles 6. phisic. text. 69. Sed intensio, & cuilibet eius gradus in facto esse, est permanens sicut ipsa qualitas, quæ sine aliquo gradu qualitas produci non potest. Ergo habet terminum intrinsecum paruitatis, seu quoad primum esse.

Confirm. Secundo. Qualitas intensa est quoddam continuum. Ergo clausum duobus indiuisibilibus ex parte principij, & finis: ergo vtrinque habet terminum intrinsecum.

Respondetur, quod intensio non consequitur essentiam qualitatis secundū se, & in abstracto, & incōcreto, vt habet latitudinem informādo, & ideo licet qualitas habeat terminos essentiales intrinsecos, nō sequitur habere terminum dum incipit per motum ex contrario in esse subiecto.

Ad primam confir. resp. Quod & si gradus intensionis sit permanens in facto esse, tamen in fieri est quid successiuum, & ideò non sequitur incipere per primum sui esse, & sub intrinseco termino suę inceptionis, sicut etiam apparet in augmento quantitatis. Ex quo pateret, quod & si qualitas intensa haberet continuitatem in facto esse sicut eam habet quantitas, non in

de posset deduci non incipere divisibiliter per motum, & sine termino, sicut potest contigere in quantitate, quia quod est continuum in facto esse clausum illis terminis in fieri nō habet terminum: Sed nego intensionem esse quid continuum. Per modum rei est nāque intensio continua per modum motus in quo non est dare primum esse, nec partem quæ non sit divisibilis in infinitum. Et ideo intensio passiua, quæ correspondet motui, non habet determinatam partem in suo principio.

6. Argum. 2. contra secundam conclusionem. Quòd incipit successiue non habet primum esse, neque terminum intrinsecum a parte principij, sed vltima dispositio eō comitans, potest introduci successiue. Ergo. Probatur minor. Si minimum naturale, in quo potest ignis conseruari, v. g. minimum stupæ applicetur igni successiue calefit, & prius incenditur medietas proximius, quam distans. Ergo calor successiuè incipit, etiam vt vltima dispositio. Sed facillimè respond. negando quod in minimo naturali successiuè introducatur forma ignis, aut vltima dispositio, licet enim successiuè disponatur dispositionibus prævijs, quæ per motum introducuntur: at forma in instanti simul introducitur per generationem, & statim in eodem instanti dimanat vltima dispositio.

7. Contra tertiam conclusionē, argu. 3. Eò qualitas media habet terminum versus maximum, etiam attenta potentia absoluta, quia per continuam intensionem transiret in qualitatem extremam, & palidum fieret album, sed etiam calor si cresceret vltra octo, transiret in substantiam ignis; hac enim ratione sub determinato gradu est vltima dispositio, quia si inde fieret transitus iam esset forma ignis. Ergo etiam qualitas extrema habet intrinsecum terminum versus maximum, attenta potentia Dei absoluta.

Confirmatur. Capacitas cuiuscumque subiecti creati ad qualitates creatas, est simpliciter finita, & limitata. Ergo etiam si potentia Dei sit infinita, nō poterit tale subiectum recipere formam, seu qualitatē sine termino, & in infinitum, at intensio fit per hoc, quod qualitas insit subiecto, & recipiatur in illo. Ergo nulla qualitas potest à Deo intendi sine termino, quia repugnat ex parte facti.

Respond. nego minorem. Nam & si calor vt octo sit vltima dispositio ad ignem, non sequitur quod si cresceret, esset ignis, quia ignis est in superiori ordine substantiali. Sed eatenus dicitur vltima dispositio, quia vsque ad illum terminum habea debitam proportionem, licet in ratione qualitatis possit à Deo augeri. ¶ Ad secundam, quod capacitas creati subiecti licèt sit finita cathegorematicè, est tamen infinita sincathegorematicè, & hoc sufficit, vt sine termino possit a Deo intendi in illo qualitas.

QVÆ-

QVÆSTIO XXX.

Vtrum repugnet etiam de potentia Dei absoluta, qualitates contrarias etiam in gradibus intensis simul compati in eodem subiecto?

1 QValitates contrarias ex natura sua esse incompossibiles maximè si vtraq; sit in summo, constat ex Arist. infra lib. 2. ca. 3. text. 13. *Contraria autem non innata sunt coniungi, calidum enim, & frigidum esse idem, & rursus humidum, & frigidum impossibile.* Idem que suadet diffinitio contrariorum tradita ab Arist. in post prædicamentis, c. de oppos. & in 4. Meth. text. 29. ex qua constat, quod contraria mutuo se expellunt: ergo, & omnino se expellunt, si sint summè intensa: quod experientia ipsa, vnde Philosophia ortum habuit compertissimum est, quo enim magis intenditur, calor in subiecto, magis remittitur frigus, & sic summè calidum prorsus expellit frigus à subiecto in quo est.

2 Dicendum est omnino repugnare, etiam de potencia Dei absoluta, duas qualitates contrarias in gradibus intensis simul esse in eodem subiecto. Sic colligo ex Diuo Thoma 2. contra gent. cap. 25 vbi explicans ad quid se extendat omnipotentia Dei, & quid ex parte facti repugnet fieri ab illa, ait nu 7. repugnare, quod prædicata cõtradictoria eidem conueniant, & nu. 8. sub infert. *Contradictio in contrarijs, & priuatiuè oppositis includitur, sequitur enim si est album, & nigrum, quod sit album, & non album. Et si est videns, & cæcum, quod sit videns, & non videns, vnde eiusdem rationis est, quod Deus nõ possit facere oppposita simul in esse secũdum idẽ.* Censet tãtum repugnare idem simul esse album, & nigrum (intensè scilicèt, sic enim explicatur tota contrarietas) sicut quod aliquid sit, & non sit albũ, sit cæcum, & vidẽs. Nec esse idẽ dicendum de contrarijs remissis, non enim insunt secũdum idem, quia non replent totam capacitatẽ subiecti. Etiam fauet nostræ conclusioni, in eamque cõformat opusc. 45. part. 2. art. 5. vbi ex incompossibilitate contrariarũ qualitatum in eodem subiecto ostendit incompossibilitatem duarum formarum substãtialium, quas esse incõpossibiles, etiam de potentia Dei absoluta suo loco demonstratũ est. Quin imò Arist. 4. Meth. text. 27. etiam nobis patrocinatur, dum ait: *Cum verò impossibile sit contradictoria de eodem verificari, patet quod neque contraria eidem inesse contingit. Contrariorum enim alterum nõ minus priuatio est.* Et D. T. ibi lect. 15. *Contrarium includit priuationẽ, & priuatio est quædam negatio, si igitur impossibile est simul affirmare, & negare, impossibile est cõtraria simul in esse eidem simpliciter.* Vbi simul afferunt pulchram rationẽ repugnantiæ: & infra magis explicãt hoc ipsum rectè intelligentibus. Videndusq; est D. Tho. q. 3. de verit. art. 14. vbi ex incompossibilitate con-

tra-

trariorum, probat non posse Angelum intelligere plura, vt plura, quod repugnare etiam ostendunt Thomistæ 1.p.q.58.art.2.

3 Probatur ratione deducta ex dictis testimonijs. Duo contradictoria eidē ineſſe omnimo repugnat, sed cōtrarię qualitates in summo afferunt prædicata contradictoria; ergo non possunt simul inesse eidem subiecto. Probatur minor. Quod enim album est includit priuationem, & negationem nigri: si ergo summè intensum occupat totam capacitatem subiecti, & facit summè album, secūdum totam capacitatem facit esse non nigrū; Ergo si tale subiectum simul haberet albedinem, & nigredinem in summo, simul esset album, & non album, nigrum, & non nigrum: Ergo simul ineſſent eidem duo contradictoria prædicata secundum idem: at hæc simul ineſſe eidē repugnat, etiam de potentia Dei absoluta; ergo etiam repugnat duas qualitates contrarias summè intēsas simul ineſſe eidem subiecto.

Respondetur, vnum contrarium includere negationem alterius nō primariò, sed secundariò, & ideò cum Deus possit impedire effectum secundarium, potest facere, quod duo contraria sint simul: sicut hac ratione potest facere, quod duo corpora sint in eodē loco sublata impenetrabilitate vtriusque, quæ est effectus secundarius. Sed contra est, quod negatio vnius contrarij importata est in altero, non est effectus secundarius positionis, sed est ratio secundaria, quoad explicari secuta ad essentiā, non minus quam negatio equi in essentia hominis, aut negatio falsitatis in propositione vera, ergo sicut implicat hominem non habere negationem equi, aut simul esse equum, & sicut implicat propositionē veram simul esse falsam, aut non dicere negationem falsitatis, sic etiam, quod idē subiectum summè calidum nō dicat negationem frigidi, aut simul sit frigidum in summo Nec est idem de exemplo duorum corporum in eodem loco existentium, quia ibi solum impeditur exercitium effectus purè secundarij, & positiui.

Confirmatur primo, eo ab vnitate est inseparabilis negatio diuisionis, quia non tàm est res diuersa, quàm secundaria formalitas eiusdē rei, (vt notat Flandr. 10. Meth. quæst. 7. art. 1. ad 1.) sed etiam negatio inclusa in contrarietate non est res, sed formalitas secundaria eiusdem rei, quatenus esse non potest contrarietas vbi non est negatio, & diuisio. Ergo sicut non est separabilis, etiam à Deo negatio diuisionis ab vnitate, sic neque erit separabilis à Deo negatio vnius contrarij ab altero contrario,

Confirmatur secundo, magis distant relatiuè opposita à contradictorie oppositis, quam contraria, vt omnis Philosophia admittit cū Aristotele in post prædicamen. c. de oppos. sed relatiue opposita ex cōmuni ratione oppositionis, sic includunt negationē, vt repugnet di

potentia Dei absoluta patrem esse filium respectu eiusdem. Ergo à fortiori implicabit, quod idem simul sit album, & nigrum ratione eiusdem subiecti, ac per consequēs illa negatio erit insupplebilis à Deo. Denique secundum Arist. 11. met. lect. 6. & secundum S. Thom. ibidem. Album non vt cumque, sed essentialiter non est nigrum, sed Deus essentialia immutare nō potest (ista repugnantia ex parte facti.) Ergo ea negatio non est auferibilis à Deo, ex eo quod sit quid secundarium, ac per consequens repugnet duo contraria in gradibus intensis simul in esse in eodem subiecto.

4 Contra hanc resolutionem obijci potest. Primo ex D. Thom. lib. 2. de cœl. lect. 4. tex. 19. ibi: *Contraria se inuicem corrumpunt, vt probabiliter probatur in libris de generatione*, sed se corrumpendo sunt incomposibilia, alias secūdum D. Thomā esse incomposibiles qualitates contrarias, seu se corrumpere probabiliter probatur in libris de generatione: ergo probabile est se non corrumpere.

Respondetur, quod dato hoc solum probabiliter probari in libris de generatione, non sequitur non esse certum, & euidens. Nam sæpe Arist. ad rem certam probabilibus quibusdam vtitur mediis, & probationibus. hæc enim non sunt incomposibilia cum certa scientia, ex Diuo Thom. 3. part. quæst. 9. artic. 3. ad 2. Vnde quod id probabiliter ostendit, id est per media extrinseca, topica, & probabilia, alibi demonstratiue concludit, ex quo ergo contraria se inuicem corrumpere probabiliter probet, Arist. in libris de generatione nihil asseritur à Diuo Thoma obstans nostræ cōclusioni. Nec rarò probabiliter aliquid probari, seu probabilem esse sonat idem, quod approbabiliter, idest, dignum assensu, quod deduci potest ex illis verbis 2. ad Timoth 2. *Sollicitò cura teipsum probabilē exhibere Deo, operarium inconfusibilem.* Vbi probabilem exhibere idem sonat, ac dignum omni approbatione, ex hoc ergo, quod probabiliter, seu approbabiliter probet Aristoteles incomposibilitatem cōtrariarum qualitatum, non sequitur non certo demonstrare, nam quod demonstratur est maximè approbabile.

5 Arg. 2. à ratione, ex eo negatio contrarij alio posito non esset separabilis à Deo, & sic nō possent duæ cōtrariæ qualitates in summo intensæ simul ineſſe in eodem subiecto, quia vnum contrarium in gradu intenso adæquat totam capacitatem subiecti, sed hoc nō obstat; quia etiam vnum corpus adæquat locum, & tamen est separabilis ab illo de potentia Dei absoluta, negatio, quam dicit alterius corporis in eodem loco: ergo etiam erit separabilis per Dei virtutem negatio, quam dicit vnum contrarium respectu alterius in eodem subiecto in gradibus intensis.

Respondetur, quod adæquatio cor-

corporis cum loco, licet dicat negationem adæquationis eiusdem corporis cum alio loco, non verò penetrationis alterius corporis in eodem loco; hanc enim non adæquatio, sed impenetrabilitas importat, quæ est effectus secundarius quantitatis, & ideo stat optimè corpus esse in loco adæquato, & simul sublato effectu secundario quantitatis, esse aliud corpus in eodem loco; At negatio, quam dicit vna qualitas contraria summè intensa respectu alterius in eodē subiecto importatur in ratione primaria contrarietatis intensæ & ideò, sicut manente adæquatione nequit idem numero corpus poni in alio loco, cuius dicit negationem; Sic nec manente vno contrario summè intenso in subiecto poterit simul inesse aliud contrarium, etiā de absoluta potentia Dei, quia repugnat ex parte facti.

6 Arg. Tertio, etiam negatio, & incompossibilitas est ratione intensionis, non ratione contrarietatis essentialis qualitatum, nam qualitas intensa, & remissa solum differunt accidentaliter, & si absit intensio, possunt contrariæ qualitates simul compati in eodem subiecto; ergo qua ratione duo corpora possunt esse in eodē loco, possunt duo contraria esse in eodem subiecto. Insuper, ea incompossibilitas in eodem subiecto est ratione inhæsionis, quàm Deus separare potest a qualibet quantitate. Et si qualitas summè intensa adæquet capacitatem naturalē subiecti, non tamen obedientialem; non ergo est vnde sint incompossibiles qualitates contrariæ in gradibus intensis etiam de potentia Dei absoluta.

Respondetur, quod & si illa negatio solum importetur in qualitatibus intensis, & intensio sit quid accidentale qualitati, tamen essentialiter importatur in qualitatibus vt intensis, & vt insunt, & inhærent subiecto, & ideò manente intensione, & inhæsione vnius qualitatis contrariæ, nequit altera qualitas cōtraria inhærere eidem subiecto, sicut non sublata impenetrabilitate corporis in loco existentis, nequit esse aliud corpus in eodem loco, etiam de potentia absoluta, ac per consequens nedum naturalis, sed etiam obedientialis capacitas subiecti adæquatur, quia non est capacitas obedientialis ad ea, quæ repugnant. Cum ergo quæstio procedat de qualitatibus contrarijs, & intensis, & inhærentibus, sequitur, vt sic adesse omnimodam incompossibilitatem, vt simul possint inesse in eodem subiecto.

QVÆSTIO XXXI.

Vtrùm qualitates contrariæ in gradibus remissis possint naturaliter componi in eodem subiecto?

1 Dicendum est, qualitates contrarias in gradibus remissis cōpati posse simul (& de facto sic fieri) in eodem subiecto,

siue istæ qualitates sint actiuæ, sicut calor, & frigus, siue non, sicut albedo, & nigredo. Et quidem qualitates actiuas compati simul in gradibus remissis ex eo patet, quod elementa manent virtualiter in mixto, quatenus in illo manent qualitates contrariæ elementorum, quæ sunt contrariæ, & actiuæ, quatenus manẽt cum remissione, & reductæ ad mediocritatem; quæ doctrina est expressa Aristot. infra lib. 2. ca. 4 & 7 text. 48 & D. Thomas ibidem, & 1. part. quæst. 76. artic 4 ad 4 quodli. 1. art. 6. & quæst. 5 de pot. art 7. & quest. de anima art. 9. ad 10. & quæst. 8. de verit. artic. 14 & alibi passim.

2. Probat. In qualitatibus actiuis, & contrarijs ab experientia: nam ex ea constat, quod calor introductus in aqua paulatim expellit ab ea frigiditatem; ergo quia simul est ibi calor, & frigus in gradibus non intensis. Si dicas cum Soncin. 10. meth. quæst. 22. non introduci calorem, donec sit expulsa frigiditas per rarefactionem, & ideo non manere simul calorem, & frigus. Contra est, quod raritas non est causa caloris, sed effectus, non ergo raritas est, quę expellit frigus, & introducit calorem in aqua; sed quæ consequitur ipsum calorem. Tum etiam, nam terra sub æquali ratitate paulatim transit de frigida in calidam, & è contra, pugnantibus in ea his duabus qualitatibus: ergo absque raritate reperiuntur hę duæ qualitates mutuo pugnantes in eodem subiecto, ac per consequens cum remissione quadam, nam si altera esset summè intensa, altera non subsisteret. Si dicas cum Durando, & alijs, quod nunquam frigiditas expellitur per calorem, sed per qualitatem mediam, quæ est tepor, & sic contraria numquam sunt simul: vnde in mixto non manent elementa virtualiter, ex eo quod maneant qualitates contrariæ in gradu remisso, sed quia manet qualitas media, quę est vltima dispositio ad formam mixti, & videtur docere D. Tho. hic cap. 10. text. 84. & lib. 2. text. 48. in fin. Sed contra est Arist. lib. 2. de part. animal. capit. 1. & lib. 2. de anima; text 123. & 124. vbi asserit primum compositionem esse ex quatuor primis qualitatibus; ergo illæ manent in mixto. Sed data illa qualitate media, hæc (v.g. tepor) in tantum expellit frigus, estque illi incompossibilis in quantum illi contrariatur, quia tepor comparatur frigori, videtur calor; ergo cõtraria possunt simul in esse eidem subiecto. Prętereà quod ipsa contraria, vt calor, frigus habent latitudinem quamdam, ergo possunt inter se pugnare ratione illius, & simul inesse eidem subiecto, in quo tantum potest esse pugna, & sic successiuè introducitur calor, frigiditate successiuè expulsa.

3. De qualitatibus autem non actiuis etiam prob. Nam secundum Arist. 5. phis. text. 11. & 7. phis. text. eod. Per alterationem potest aliquid transire de albo in nigrum,

& moueri continua ad illud, sed dum mobile continue mouetur inter contrarios terminos, partim est in termino, à quo, partim autem in termino ad quem (vt docet idem Arist 6. phis. text. 11.) ergo in eo casu in eodem subiecto est albedo, & nigredo, sed non in gradibus intensis, vt ostensum est, ergo in gradibus remissis.

Conf. & si inter illas qualitates non sit actiuitas, est tamen contrarietas cum latitudine quadam, ergo dum mouetur subiectum de albo in nigrum, acquirit nigrum successiue in incompossibili cum albo à diminuente illud. Ergo cum remissione quadam, & successione introducitur vnum, & expellitur aliud.

4 Sed tamen cum duæ qualitates remissę sunt in eodem subiecto: non sunt secundum eandem capacitatem, sed secundum diuersam, alioqui non essent compatibiles: nam co. v. g. calor vt octo non est cõpossibilis cum frigore etiam vt vnum, quia est repleta capacitas subiecti; quod solum octo gradus potest recipere, seu habet octo gradus capacitatis: vt ergo subiectum calidum possit recipere frigus, vt vnum necesse est, quod calor sit vt septem, si recipiat frigus vt duo, erit calidũ, vt sex: si frigus vt tria, erit calidum, vt quinque.

5 Nec in gradibus remissis posse inesse cõtrarias qualitates simul eidem subiecto, tuetur Durand. in 2. dist. 30. q. 2. Gregor in 1. dist. 17. q. 3. art. 3. Soncin. 10. meth. q. 22. ar. M. Soto, libr. 2. phis. q 4. docet contrarias qualitates non actiuas compati nõ posse, benè verò si sint actiuæ. Et probari potest primò ex Arist. hic libr. 2 text. 16. asserente: *Contraria copulari non posse, & esse impossibile idẽ esse calidum, & frigidũ.* Sed ibi non erat sermo de qualitatibus contrarijs in summo tam loquitur de combinationibus vtilibus ad distinguenda elementa. Cõstat autem, quod in elementis non semper sunt in summo duę qualitates quibus constat elementum: ergo sentit Arist. nec etiam in gradibus remissis posse compati contrarias qualitates in eodem subiecto.

Conf. Qualitates contrariæ, eo quod tales habẽt formalem oppositionem, etiam si non sint actiuæ, vt innuit Arist. 10. meth. text. 13. & 14. habent etiam essentialem repugnantiam, nam diffinitio, quæ essentiam eorum explicat, dicit, quod *ab eodem subiecto mutuo se expellunt*: ergo, nec in gradibus remissis compati possunt in eodem subiecto. Prob. conseq. quia peccatum, & gratia opponuntur formaliter, & essentialiter, nec minima gratia potest compati cum minimo peccato lethali, aut cum remisso affectu peccandi, & idem est de scientie, & fide. Ergo similiter.

Conf. 2. Plus opponuntur albũ, & nigrum, quam magis, & minus album, cum illa specie, & cõtrariè, hæc accidentaliter differãt. Sed ne quit idẽ subiectum esse simul magis, & minus albũ: ergo multo minus poterit esse album, & nigrum.

6 Resp. quod Arist. ibi quærens combinationes aptas qualitatum primarum ad constituenda diuersa elementa, quæ connaturaliter petunt duas qualitatis, recte dicit, quod combinatio ex duabus qualitatibus contrarijs cõpetere nõ potest elemento, quia cõtraria in nullo subiecto copulari possunt, aut illi inesse connaturaliter, & per modum proprietatis, & sic impossibilis est talis combinatio ad elementum constituendum. Per hoc autẽ non tollitur, quod naturaliter nõ repugnet cõtrarias qualitates in gradu remisso cũ pugna, & præter naturã subiecti, simul possint cõpati.

Ad 1 confirm. Quod qualitates contrariæ habent oppositionẽ formalem & ex sua diffinitione, & essentia rationes oppositas, sed cum latitudine, & diuisibilitate, ideoque semper pugnant in subiecto, & cõnantur ad mutuam expulsionẽ, ita, vt quantum intenditur de vna, tantum de alia remittatur: & si vna fuerit in summo alia nullo modo inesse possit: hinc autem non tollitur, quod in gradibus remissis non possint compati, sed quod nõ compatiantur sine oppositione, & pugna. Nec est idem de gratia, & peccato, fide, & scientia, opponuntur enim priuatiue, quod quomodocontingat in fide adducente obscuritatem, eamque supponente cum priuatione claræ visionis suo loco explicari solet. Ideoque inter illas formas nulla est latitudo, aut compossibilitas, enim in gradu remisso.

Ad 2. confirm. Resp. Quod album, & nigrum maiorẽ habent oppositionem quam magis, & minus album, quasi extensiue, nõ vero intensiuè, & ideo nequit idem subiectum esse magis, & minus albũ, & tamẽ potest simul esse album, & nigrum remissè: Et ratio est, quia minus album dicit priuationẽ magis albi, & cum oppositio priuatiua non admittat latitudinem, ideo non potest idem simul esse magis, & minus album. Quod si instes ex dictis quæstio. antecedenti: quod etiam cõtrariè opposita includunt priuationem, & negationem: ergo par est ratio albi, & nigri, & minus, ac magis albi.

Respond. Eam negationẽ solum exerceri inter cõtraria in summò; non verò in gradibus remissis; at inter minus album, & magis semper, quia minus album determinatè dicit in quocumque gradu negationem magis albi.

7 Arg. 2. Si duæ qualitates contrariæ possunt inesse simul in eodem subiecto, etiam in gradibus remissis, ergo posset idem subiectum simul moueri ad qualitates oppositas (nam ad id, quod habere potest, moueri potest subiectum, & cum qualitates illę essent actiuę pugnarent vnaquæq: & conaretur ad mutationem sui) ergo posset moueri motu infrigidationis, & calefactionis, sed hoc est falsum; alias posset etiã moueri simul aliquid motus sursum & deorsum, quod est impossibile, & non alia ratione, nisi quia termini sunt oppositi: ergo.

Conf.

Conf. si posset idē subiectum simul esse album, & nigrum, calidū, & frigidum, ergo posset etiam esse graue, & leue: cur enim implicet hoc, cum non adsit maior contrarietas inter graue, & leue, quam inter frigidum, & calidum, sed repugnat naturaliter idem corpus simul esse graue, & leue secundam easdē partes; aliàs esset immobile naturaliter, cum moueri nequeat sursum, & deorsum: ergo nec potest simul esse calidum, & frigidum.

Conf. 2. sequeretur etiam, quod qualitates contrariæ non agerēt in se mutuo, nam si aliquod sit calidū, vt sex, & frigidum vt vnum, tunc calor, vt sex non agit in frigidum, vt vnum, alioqui nō esset cum illo compossibilis, sed dum primo inesset, corrumperet, alias etiā frigus, vt vnum, non posset agere in calorē, vt sex ob nimium excessū. ergo.

Resp. Quod quia qualitates cōtrariæ non repugnant in gradibus remissis, nec repugnant motus oppositi, quia quoad hoc non sunt incompossibiles; ideoque potest idē simul infrigidari, & calefieri secundum diuersam capacitatem subiecti: at moueri simul sursum, & deorsum per se nō potest competere eidem subiecto, quia termini dicunt mutuam negationem ob distātiam physicam, quamuis non repugnet, etiam moueri per se sursum, & per accidens deorsum: & patet in formica se mouēte per rotam sursum, & tracta à rota deorsum, de quo D. Thom. quæst. 26. de verit. art. 10. ad 9.

Ad 1 confirmat ob hanc rationem, etiam repugnare naturaliter, quod idem corpus sit simul leue & graue, quia sunt inclinationes ad motus oppositos, & incompossibiles naturaliter, & per se; at cum calor & frigus hoc non habeant, vt ostensum est, nō est cur in gradibus remissis non compatiantur.

Ad 2. respōd. quod in eo casu mutuo agerent illæ qualitates, quia quilibet gradus qualitatis habet latitudinem, & ideo posito frigore, vt vnum in calido, vt sex, nō in instanti corrumpitur frigus ab excessu caloris sed per tempus, & sic pugnant inter se, quamuis breui, & facili negotio maior calor dissipet debile frigus.

7 Arg. 3. Saltim qualitates non actiuæ resultant ex temperamento primarum qualitatum in mixto: ergo cum non possint esse opposita temperamenta in eodem subiecto, nec poterunt inesse contrariæ qualitates non actiuæ, etiam in gradibus remissis in eodem subiecto.

Resp. quod qualitatis illæ, quando sunt oppositę, & simul insunt; altera earum nō est a temperamento cōnaturali subiecti, sed ab extrinseco, & sic possunt compati simul.

QVÆSTIO XXXII.

An qualitates contrariæ, etiam actiuæ mutuo se expellant, non solum formaliter, sed etiam effectiuè?

1 Dicendum nullam qualitatem, etiam actiuè contrariam

riam expellere aliam à subiecto, in qua recipitur effectiuè, sed tantum formaliter. Sic Cajet. 2.2. q. 24. ar. 12. & colligitur ex D. Thom. in 2. dist. 26. q. 1. art. 9. ad 4. vbi docet, nullam formam accidentalem agere effectiuè in subiectum, sed solũ formaliter, at si calor effectiuè expelleret frigus ab illa parte, in qua recipitur effectiue, ageret in suum subiectum immutando illud effectiuè, ergo nulla qualitas contraria, etiam actiua expellit effectiuè qualitatem contrariam ab ea parte subiecti, in qua est, & recipitur.

2 Prob. ratione. Calor v. g. non agit in abstracto, sed in concreto, ergo agit, vt est in subiecto: ergo prius est, quod sit in subiecto informando illud, quam quod agat: ergo prius expellit formam oppositam formaliter, quam possit in eam agere, aliàs si in eodem instanti ageret in qualitatem oppositam, hoc præstare non posset, nisi subiecto præfatæ concursum, vt quod, ad hoc, quod calor agendo in frigiditatem etiam ageret in ipsum subiectum; at nihil agit in seipsum, vt ait Arist. hic text. 48. contra Democritum, ergo non potest calor agendo expellere frigiditatem ab ea parte subiecti, quam informat. Præterea nihil intendens ad malum, vel sui, vel alterius operatur, id est merè corrumpendo, nisi quatenus aliquid producit, quod est bonum incompossibile cum illo, quod destruit. At calor expellens frigus non potest seipsum efficere, nec diuersum à se in eadem parte potest producere, quia nec seipsum potest intendere: ergo non expellit effectiuè frigus ab eadẽ parte subiecti, sed solùm formaliter, quatenus se communicando subiecto, est incompossibilis cum qualitate sibi contraria, & opposita.

3 Si inquiras: In quo ergo distinguitur qualitas contraria actiua à non actiua, v. g. calor ab albedine, si neutra expellit suum contrarium effectiuè ab ea parte subiecti, in qua est? ¶ Resp. In hoc distinguit, quod calor agit effectiuè in partem subiecti sibi contiguam ibi producendo alium calorem, & expellẽdo frigiditatem oppositam in virtute ignis: at albedo nec agit in negritudinẽ, quæ erat in ea parte subiecti, in qua recipitur albedo, neque in eam, quę est in parte contigua sibi.

4 Sed contra nostram conclusionem argu. 1. Vnum corpus non expellit aliud à loco, in quo debet poni, nisi effectiue, nec gutta cauat lapidem, aut serra scindit, nisi effectiuè: ergo nec calor expellit frigus à parte subiecti, in qua recipitur, nisi effectiuè. Prob. conseq. Nam expellere dicit effectiuè pellere: & ideò in primis casibus non saluatur expulsio sine effectione: ergo cum in secundo casu sit vera expulsio, est vera effectio expulsiua.

Cõfirm. Si expulsio illa esset solum formalis, requireretur, quod pugnando vna qualitas, aliam expellat, at pugna requirit vtriusque existentiam, ergo nisi esset simul ea;

calor & frigus in eadem parte subiecti nõ posset esse formalis expulsio at hoc nõ requiri constat: ergo.

Resp. eo in illis exemplis requiri effectionem, quia non est expulsio per informationem, non enim corpus informat locum, aut gutta lapidem, aut ferra partes ligni, quas dividit; at qualitas informat subiectum, & in eo est, ideoque nec in illud efficere aliquid potest, neque eo concurrente, vt quod efficere in formam, seu qualitatem oppositam

Ad conf. In primis dico, falsum esse, quod ad expulsionem formalem requiratur coexistẽtia veriusque formæ in eodem subiecto, & in eodem instãti: nam vna forma substantialis expellit aliam formaliter, & tamen nunquam coexistũt: & pugna est antecedens, ratione dispositionum; Expulsio autem est pugna in facto esse, & sic est victoria: sed in qualitatibus habentibus latitudinem, vt contingit in qualitatibus contrarijs non est absurdum, quod dum pugnant sit vtraque forma in subiecto, licet in quolibet instanti, in quo datur mutatum esse, dum gradus caloris introducitur, iam non est gradus qualitatis oppositæ, qui destruitur, & sic nunquam sequitur absurdum, quod argumentum intendit.

5 Arg. 1. Potentia immanens agendo suum actum, agit in se ipsam immutando se, quia actus immanẽs recipitur in eodẽ subiecto, a quo elicitur, ac perindè principiũ, quod, & quo agunt in se ipsa. Ergo ex illo principio, quod subiectum nõ agit in se, male deducitur, quod calor non expellat effectiuè frigus.

Cont. 1. Dum calor est in aqua, ipsa aqua non agit, neque influit in calefactionem, cum calor, & eius actio sint illi violenta: violentum autem dicit quod passum non conferat vim, aut concursum: ergo saltim calor in aqua poterit effectiue expellere frigiditatem, absque eo, quod subiectũ efficiat in seipsum.

Conf. 2. Subiectum effectiuè conseruat accidens, & agit in illud, dum sustentat: ergo etiam accidens poterit agere in suum subiectum expellendo qualitatem oppositam. Denique species impressa informando intellectum concurrit effectiuè in intellectionem, & verbum mentale, seu speciem expressam, secundum satis probabilem sententiam Thomistarum: etiam si tam intellectio, quam verbum informent intellectum, ergo etiam calor informando subiectum poterit effectiuè expellere frigiditatẽ, quam ab eodem subiecto expellit. Magis nãque difficile videtur formã perficere suum subiectum causando in illo aliud accidens, quam effectiuè tollere ab illo impedimẽta, quæ obstant, vt ipsa forma subiectum informet.

6 Resp. Quod actio immanens cum non sit vera actio, sed qualitas, non effectiuè causatur, sed dimanat, & resultat: & non est absurdum, quod subiectum dimanationis causet formam, quæ in ipso recipiatur, esset autem ab-

abiurdum, quod vere ageret in se ipsum. Sed instari potest. Quod si hæc esset mera dimanatio, non esse cui substantia non esset immediate operativa actionis immanentis, sicut essentia, seu forma substantialis est immediatum principium dimanationis passionum. Ideò melius respondetur, quod viuens dum se mouet, & mouetur, dum immanenter agit, non est secundum eandem partem virtutis, vt ait D. Th. 1.2. q. 9. art. 3. ad 1. & q. 52. art 2. ad 2. At si calor ageret in frigus, esset in eadem parte subiecti in nostra hypotesi, & secundum eandem virtutem, seu capacitatem recipiendi, & sic formaliter ageret subiectum in se ipsum, & esset agens, & patiens secundum idem, quod est absurdum.

Ad 1. conf. resp. Quod in eo casu verum est, quod aqua non influit effectiuè in calorem, vt agat, & ideo ex hoc capite non repugnat, quod calor effectiuè expellat frigiditatem aquæ, sed repugnat ob aliam rationem traditam inter probandam conclusionem: quia scilicet nisi agendo effectiuè in se, non posset calor efficere expulsionem frigoris.

Ad 2. dico, quod ex hoc, quod subiectum, quia per se cõpletè existit, effectiuè sustentet accidentia, non sequitur, quod accidens effectiuè possit agere in suum subiectũ, quia in eodẽ genere causæ, non potest idem esse causa & effectus: & quia accidens simpliciter pẽdet in esse à subiecto, ideo non potest effectiuè in illud influere.

Ad vlt. patet ex dictis, quod potest species impressa causare intellectionem, & speciem expressam in intellectu, in quo est species impressa, quæ secundum diuersam rationem, seu capacitatem sunt in illo species impressa: & expressa, & intellectio, sicut dixi calorẽ in vna parte ligni existentem posse causare effectiuè calorem in alia parte contigua: & sic etiam effectiuè expellere frigiditatem, quatenus ibi causat qualitatem incompossibilem formaliter cum frigiditate.

QVÆSTIO XXXIII.

Quid sint nutritio, & augmentatio & quomodo differant?

1 INcipit Arist. hic à cap. 5 tractare de augmento, & diminutione viuentium, & etiam de nutritione, quia sunt motus se concomitantes; & ideo de his tribus agẽdum est in præsenti. Sumitur hic augmentatio, & nutritio pro transmutatione vitali de minori ad maiorem quantitatem, vel substantiam partialem de nouo acquisitam manente eodem viuenti. Et quidẽ dari augmentationem, experientia constat, & ex conuersione alimenti in substantiam, & quantitatem aliti planum videtur, quamuis Albert. Magn. in summa de hom. q. 1 ar. 2. videatur eam negare, solum admittẽdo rarefactionẽ, & cõdensationẽ partium quantitatis in corpore. Et M. sentẽt. in 2. dist. 30.

cit-

circa finem cum M. Histor. Petro Comest. capit 73. & cum Hugone de S. Vict. p. 6. de Sacram. c. penul. qui negant esse possibilem, & de facto dari veram nutritionem, nam si possibilis essent naturaliter, de facto daretur etiam in homine.

2 Sed dari verum augmentum, & nutritionem est constans sententia philosophorum cum Arist. hic cap. 5. & in 2. de anim. text. 53. & 47. vbi ait; *Quod aliquo aduenente ab extrinseco fit augmẽtum, & quod alimentum nutrit in quantum est potentia caro.* Similiter D. Thom. 1. part. q. est 119. art. 1. & in contextibus specialiter in 2. dist. 30. quæ. 2. artic. 1. cum August lib 6. de vera relig. cap. 40. tom. 1. Et probatur à conuersione substãtia alimẽti in substantiam alitis: ad hoc enim corrumpitur forma alimenti, vt transeat in sanguinem: qui & si in magna copia fuerit effusus, reparatur alimento. Eadem est de augmento. Infans enim adquirit decursu temporis maiorem quantitatem. Ad quod non sufficit rarefactio prioris quantitatis, quàm ex vi generationis accepit. Quod constat: quia ad sensum solidiora sunt ossa, nerui & carnes in adulta ætate, robustiores vires, quas dissipat, & debilitat rarefactio partium, solidiores ergo sunt partes in viris, quàm in infantibus in vteris maternis existentibus, aliàs sunt corpora mollis longè maioris; ergo dantur plures partes adquisitæ per motum, datur ergo augmentũ adquirens nouas partes quantitatis, & non tantum rarefaciens, aut dilatans præexistentes.

3 His positis ex doctrina D. Th. hic lect 17. *Sic formo diffinitionem nutritionis: Est substantialis transmutatio vitalis, conuersiua alimenti in substantiam alitis.* Seu est aggeneratio substantiæ partialis ad substantiam alitis ex vi cõuersionis alimenti. Augmentatio autem diffinitur sic; *Est motus à minori ad maiorem quantitatem ex vi vitalis cõuersiones alimenti.* Quam vltimam particulam addidi conformiter ad Arist. hic text. 39. vbi videndus est D. Thom. & 2. de anim. text. 46. vbi docet, sola viuentia propriè augeri, non autem non viuentia, & idem est de nutritione, quia sola viuentia se mouent, & habent in se principium adquirendi nouas partes substantiæ, & maiorem quantitatem, quod & latè probat D. Thom. quæst. vnica de anima art. 13. ad 15. & 3. p. qu. 33. art. 1. ad 3. & in 1. dist. 17. quæst. 2. art. 1. & in 4. dist. 12. qu. 1. art. 2. quæstiun. 3. videriquè potest Bañ. hic cap. 5. q. 4. & recentiores in præsenti.

4 Nutritio & augmentatio sunt motus inter se diuersi realiter, quia vt hic docet Arist. text. 41. terminus nutritionis est substãtia vt substantia, at augmentationis vt quãtas, at substantia, & quantitas, quæ sunt termini istorum motuum realiter distinguuntur, ergo & ipsi motus. Nam secundum Arist. 5. Physic à text. 31. realis distinctio motuum ex reali distinctione terminorum optimè colligitur.

Con-

Confirmatur secundum D Th. 1. p. qu. 78. art. 2. & 3. contra gent. cap. 58. & 2. de anim. text. 42. potentia augmentatiua realiter distinguitur à nutritiua: ergo actus augmentationis, & nutritionis. Probatur consequentia. Nam actus est quo potentia in actu constituitur, at idem actus nequit esse in diuersis potentijs, & si sit vitalis est in subiecto à quo elicitur; ergo si potentiæ sunt distinctæ & actus debent esse distincti realiter.

Cõfirmat. Augmentatio est formaliter ad quantitatem, vt maiorem: nutritio autem non ad maiorem sed ad nouam partem substantiæ, quam ob rem cessante augmẽtatione, vt fatetur Arist. post plenè adultam ætatem, nunquam cessat nutritio toto tempore vitæ; Ergo augmentatio non est idem motus cum nutritione. Probatur conseq. ex diuersitate termini formalis. Vnde sequitur, quod augmentatio, seu adquisitio quantitatis augmentatę non potest esse terminus secundarius nutritionis, quia nutritio non est ad maiorem substantiam & ex consequenti ad maiorem quantitatem: sed primariò, & adæquatè ad nouam partem substantiæ, & si non sit maior, quam fuit deperdita; at augmentatio est ad maiorem quantitatem formaliter, & ideò, dum non recuperatur maior quantitas, cessat augmentũ.

5 Consequenter dicendum est, quod nutritio, quia est ad substantiam, & augmentatio ad maiorem quantitatem, differunt ab alteratione, quæ est ad qualitatem, & motu locali, qui est ad locum, & vbi, & si nequeat fieri augmentum sine concomitantia motus localis, quia maior quantitas maiorem locum occupat, & ideo motus ad maiorem quantitatem, ex consequenti est ad maiorem locum; vt hoc cap. 5. asserit Aristoteles.

6 Contra doctrinam traditam arg. 1. ad probandum non dari nutritionem, eo quod alimentum nõ conuertitur in substãtiam aliti sed solum sumitur vt fomentum naturæ ad resistendum consumptiuo calori Et probatur à M. sent. ex verbis Christi, Matth. cap 15. *Omne quod per os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur.* Ergo cũ alimentum per os intret, non conuertitur in substantiam aliti, nec verè nutrit. Probatur consequentia. Nã si omne illud in secessum emittitur, ergo nihil manet in viuente, ergo non conuertitur in substantiam eius, nam si conuertitur, non vadit in secessum.

Confirmatur, si ex vi alimenti homo verè nutriri posset, & reparare substantiam deperditam humidi radicalis, posset per continuũ alimenti sumptionem continuò reparare substantiam humidi radicalis; ergo posset naturaliter viuere in æternum, non minus quam hoc poterat assequi per lignum vitę & eius poma: at hoc est contra principia fidei, *Quia statutum est hominibus semel mori, & nõ est homo qui viuat, & non visurus sit mortem*, ergo.

Con-

Confirmat. ex eo homo est mortalis quia humidum radicale, quod pertinet ad veritatem humanæ naturæ reparari non potest, ideoque eo consumpto naturaliter sequitur mors, quod si continuo repararetur, nunquam consumeretur formaliter, & si vitiaretur materialiter. Ergo si ex alimento non reparatur substantia, quæ est de veritate humanæ naturæ, non datur nutritio. Denique si virtute naturæ posset substantia alimenti conuerti in substantiam alterius præexistentem, ergo iam transubstantiatio non esset miraculosa, sed naturalis.

7 Resp. cum Diuo Thoma 1. p. q. 119. art. 1. quod cum dixit Christus, quod omne, quod per os intrat in ventrẽ, vadit, & in secessum emittitur, nõ est sensus, quod emittatur quoad omnes partes, sed solum quoad aliquas, & sic relinquitur locus nutritione ex omni illo, quod per os intrat aliqua parte potente conuerti in substantiam alterius, etiam si reliquæ exercentur, & mittantur in secessum & sic verificatur, quod omne quod per os intrat, in secessum emittitur, sed non quoad omnes partes.

Ad primam confirmat. Quod ex quod detur nutritio, non sequitur immortalitas, quia & si reparentur partes deperditæ, non tamen cum tanta virtute, nam ex continua reactione debilitatur virtus, & tandem euanescit, sicut contingit in vase pleno vini, si guttatim infundatur aqua, & ad quamlibet guttã aquæ paulatim defluat gutta vini, nam & si quælibet gutta aquæ conuertatur in vinum, tamen debilitatur etiam paulatim, & tandem virtus vini euanescit, & perit vinum, quod non contingere in esu ligni vitæ, quo perfecte repararẽtur vires amissæ per calorem naturalem agẽtem in humidum. Vide D. Th. 1. part. quæst. 97. art. 3. & 4.

Ad secundam, quod humidum radicale dicitur illud, in quo primo introducta est forma viuẽtes in instanti generationis, & quod requiritur, vt illa subsistat, & hoc dicimus continuò deperdi, & reparari quoad partes materiales, licet non quoad partes formales, & sic est irreparabile & moritur animal. & in hoc sensu loquuntur medici. Cæterum inde contra nos nihil deducitur.

Ad tertiam, inde non sequi possibilem esse trãsubstantiationẽ, quia aliud est corrupta forma, cibi partes materiæ informari forma viuẽtis, in quo consistit nutritio; aliud vero, quod absq; corruptione transeat substantia tota in substãtiam, vt requiritur ad transubstantiationem: vnde ex possibilitate naturali primi, non sequitur possibilitas secundi per naturam.

8 Argu. Secundo, & probatur, non dari argumentationem qualiter à nobis ponitur: Secundũ Aristot. 4. Physic. text. 48. Motus intensionis parificatur cum motu augmentationis, sed in intensione nihil de nouo additur, nullaque pars albedinis: ergo idem contingit in augmento: ergo solum erit rare-

fac-

factio partium absque vlla partium additione. ¶ Contr. si viuens vere augetur, decet augeri secundum omnes partes, vt hic docet Arist. ca. 5. adueniente aliquo corpore, seu parte corporea de nouo, sed hoc est impossibile: ergo. Probatur minor. Si sic augetur, ergo id quod aduenit est in eodem loco cum eo, quod augetur, si quidem ponitur in viuente, vel si hoc non, ergo id cui aduenit nouum corpus per augmentum erat vacuum: sed vtrumque est æque impossibile fieri per naturam secundum quam, nec duo corpora sunt simul in eodem loco, nec datur vacuum: ergo impossibilis est augmentatio eo modo, quo à nobis, & ab Aristotele explicatur.

Respondetur cum Diuo Thoma hic cap. 5. text. 42. in fine. Quod Aristoteles solus comparat alterationi intensionis, per quam nullo pars qualitatis de nouo comparatur cum augmento, rarefactiuo quãtitatis, in quo etiam nulla pars quãtitatis adquiritur, sed non facit eã comparationem cum vero augmẽto, de quo docet Aristoteles (qui sibi non est contrarius) fieri per adquisitionem pluriũ partium quãtitatis, quatenus terminus eius est maior quantitas.

Ad confirmat. quam proposuit Arist. hic text. 35: ex antiquis Philosophis.

Respondetur, ex eius responsione, quam ibi explicat D. Thom. neutrum ex illis absurdis consequi data vera augmentatione viuentium, quia viuens dum augetur secundum omnes partes, etiam secundum omnes illas occupat maiorem locum, quam ante, & sic nec datur vacuum, nec duæ partes corporis sunt in eodem loco.

9. Argument. Tertio, ad probandum diffinitionem nutritionis esse malam, quia conuenit nutriri non viuentibus (quibus iuxta illam diffinitionem hoc denegatur) tum quia Aristot. infra lib. 2. cap. 8 text. 50. ait: *Consentaneum fuerit ex omnibus simplicibus corporibus, qua mutua generatione oriuntur, solum ignem nutriri.* Tũ etiã ignis suo calore conuertit in se proxima ligna, ex quorum materia, vnita præexistenti post corruptam formam ligni, fit vnus numero ignis sed in hoc consistit nutritio viuentium, dum in se conuertunt substantiam alimenti: ergo non viuentia nutriuntur. Tum quia vinum augetur, si guttatim infundatur aqua, eam in se conuertendo, & lapides, saxa, montes, ad se ipsum grandescunt, conuertendo, in se próximam terram, aut renã; ergo non viuentia augentur. Nec valet dicere in his non esse augmentum, quia non est ab intrinseco ille motus. Nam ignis per calorem, qui ab intrinseco est conuertit in se ligna, & vinum aquam, Et dato, quod non fiat per virtutẽ ab intrinseco parum interest, nam siue motus localis sit ab intrinseco, siue ab ex intrinseco est eiusdẽ rationis, quia adquiritur terminus

eius

eiusdem rationis, scilicet, vbi: ergo si non viuentia adquirunt maiorem quãtitatem, quæ est terminus augmenti, vere augentur, & si motus ille non sit ab extrinseco.

Respondetur ex D. Thoma, super relata Aristot. verba, ignem augeri, & nutriri, improprie tamen, non sicut loquimur.

Ad secundum prob. Respõ. cum Caiet. part 1. qu. 7. ar. 4. & Ferrar. 4 contr. gent. cap. 51. Iauel. libro 3. de anim. cap. 4. in fin. & cum Aristot & D. Thom. de inuent. & senect. lection 4. quod ex igne, & materia de nouo addita, non fit vnus ignis, quia flamma magna habet contiguitatem, sicut est vnitas fluminis, re tamẽ vera in quolibet minimo naturali est vnum ignis individuum, & ideò illud non est verũ augmentum ignis, quia non fit maius sed fiunt plures ignes. Et sic etiam contingit in vino, dum in se conuertit aquam, & in saxis, dum partes sibi contiguæ indurantur, & antecedentibus cohærent. Vnde patet vltima replica, constat nãque non esse eiusdem rationis illum terminum: nec esse ad maiorem quantitatem, sed ad plura quanta ex solutione data. Vide D. Thom. libro 2 de anim. text 46.

10. Argu. 4 ad probandum, quod nutritio, & augmentatio non sint motus diuersi realiter, quamuis ratione possint distingui in eadẽ entitate. Nam Arist. hic text. 41. ait: *Accretio, & nutritio ratione differũt* & hic, & 2. de anima, text. 46. docet *quod augmentatio includit nutritionem*. Ergo sicut prima productio quantitatis, includit generationẽ, quia posita de nouo substantia resultat quantitas, tanquam debita proprietas, & dispositio, sine qua esse non potest: sic etiam posita noua parte substantiæ per nutritionẽ, vel aggenerationẽ noua pars quãtitatis, sine qua conseruari nequit, noua pars substantię resultare debet: ergo augmentatio non est diuersus, aut distinctus motus à nutritione.

Resp. Quod vt ibi notat D. Tho. & satis innuit alia translatio: ibi non loquitur Arist. de ipsis motibus sed de eo, quod est materia nutriens, & augens, & dicit ratione differre: non secundum, quod ratio dicit præcisionem rationis, sed quatenus ratio dicit diuersam causam materialem, est enim nutriens, quatenus est in potentia caro, & augẽs, quatenus est in potentia caro quãta. Vnde alia trãslatio dicit: *etenim sic differunt cibus, & augmentatiuũ ratione*. Videri que potest D. Tho. 2. de anim. text. 47.

Ad conf. Resp. Ea verba in loco ibi assignato non inueniri, quãvis à nonnulis obijciantur, & si inuenirentur nihil obstarent: quia augmentatio includit præsuppositiuè nutritionem: sed addit nouum motum. Nec est idẽ de prima generatione: tunc enim à generante habet viuens esse cõpletum. Et ideò ex vi generationis producitur quãtitas ex consequenti. At status augmẽti est, in quo se mouet viuẽs & idcò distincta actione, & motu nutritur.

tritur,& augetur,etiam si substantia partialiter acquisita nequeat esse sine quantitate: Sicut nec augmentum potest esse sine motu localis ad maiorem locum, vt ait Arist. hoc cap. 5. Et tamen non est idem motus ad maiorem quantitatem,& ad maiorem locum, & nouum vbi.

QVÆSTIO XXXIV.

Qui nam sint formales termini nutritionis, & augmentationis?

1. NOtandum est ad explicandum terminum formalem nutritionis, quod substantiæ ex se, licet habeat partes realiter diuersas, non tamen distinctas, id est distinguibiles, aut vnam extra aliã, aut ita vt vna possit deperdi,& nõ alia,& alia acquiri, & non alia, ac per consequens hæc omnia habere quantitate perficiente accidentaliter substantiam, ideoque substantia solum potest augmentum terminare, quatenus est sub quantitate,& perficitur ab illa, aut signatur ab ea.

2. Dicendum est igitur terminus formalis nutritionis est acquisitio partialis substantię. Prob. Est reparatio substantiæ deperditæ, manente viuẽte ipso: sed hæc erat partialis, quatenus virtute caloris dissipantur debitæ dispositiones, vt forma viuentis informet aliquam partem materiæ substantialis. Ergo nutritio erit acquisitio nouæ partis substantiæ, quatenus calore naturali corrumpitur forma alimẽti, & ponuntur in eius materia debitæ dispositiones, vt in illa parte materiæ introducatur forma viuẽtis, sic illa pars materiæ, quæ antea erat sub forma alimenti transeat in substantiam aliti.

Confirm. Si substantia non haberet partes aliquas, non est facilè intelligibile, quod viuens aliquid perdat de humido per continuam actionem caloris, nam in his, quæ in indiuisibili consistunt, aut totũ, aut nihil deperditur. Ergo nec est facilè intelligibile, quod aliquid substantiæ acquiratur, aut reparetur per nutritionem, siquidem indiuisibili nihil de nouo potest accrescere. Ergo tollitur de medio ratio nutritionis, si substantia partialis non est eius formalis terminus. Vrgetur ex doctrina D. Tho. in 2. disti. 30. q. 2. art. 1. Si nutritio non terminatur ad partialem substantiam de nouo acquisitam, sequitur tolli de medio augmentationẽ, & solum fieri augmentum per rarefactionem, sed hoc est falsum (vt ostendi, qu. ant.) Ergo, & vnde sequitur. Prob. sequela: Si nutritio non terminatur ad partialem substantiam, sed ad identificandã materiam alimenti cum materia nutriti. Ergo motus augmenti subsequutus ad nutritionem in adolescente, terminatur ad maiores dimensiones sub eadem materia, & non sub maiori, quam esset in viuẽte ante motum augmenti (nam vbi non sunt partes, non est maius, aut minus, nec plus, nec minus.) Ergo est pura rarefactio quantitatis, & sub-

substantiæ præexistentis, et non vera augmentatio. Probatur consequentia, ex 4. physic. text. 84. vbi diffinitur rarum, et densum, per hoc quod sit parum de materia sub magnis dimensionibus, aut multum de materia sub paruis dimensionibus. Vnde sequitur, quod si sint maiores dimensiones sub eadem materia, quæ erat antea, nec modo sit plus de materia, et sint maiores dimensiones, erit pura rarefactio: at si nutritio non terminatur ad substãtiam partialem de nouo additam, non est plus materiæ nunc, quam prius, et tamen consequenter ad nutritionem est motus augmenti ad maiores dimẽsiones. Ergo ex sententia opposita tollitur de medio augmentatio, et ponitur loco eius rarefactio.

3 Dices, non tolli augmentationem, quia ad eam sufficit esse plus de materia, licet non formaliter in potentia tamen, quia illa materia viuentis constat etiam ex materia alimenti sibi identificata, et etiam, quia rarefactio solum addit extensionem, et dimensionem, non verò nouas partes qualitatis, quas tamen addit augmentatio suppositã nutritione. Sed cõtra est, tum quia si semel dicitur, quod facta conuersione alimenti in substantiam aliti, non fit plus de materia in nutrito formaliter, sed solum virtualiter, non vitatur absurdum; nam per hoc quod habet in potentia, si tamen non habet plus in actu de materia non saluatur distinctio condensationis, et rarefactionis per plus, vel minus habere de materia. Nam quod plus habet de materia in potentia potest esse densum, et quod plus habet de materia in potentia potest esse rarum. Si quidem ignis, qui in hac sententia est vnus in magna flamma in se conuertit in numeras materias ignis identificãdo sibi, et habendo plures materias in potentia, et tamen varior erit, quam terra occupans tantum locum sicut flamma, quæ cum sit minus actiua, minus conuertit in se materias aliorum elementorum, et sic minus habet de materia non in potentia, sed tantum in actu sicut ignis, cum vtriusque substantia sit actu indiuisibilis in ea sententia. Et idem est in plantis: aliquæ enim plus aquæ exigunt, cuius materiam in se conuertunt, quam aliæ, et tamen non sunt ita densæ, et solidæ: ergo rarefactio, et condensatio ad plus, vel minus materiæ in actu, nõ verò in potentia reducendæ sunt. Fieri autem maiorem quantitatem sine additione substantiæ, et partium eius, saltim quoad materiam videtur impossibile, quia quantitas, et eius partes cum sint accidentia, subiectum exigunt: ergo quantitas partialis partiale subiectum, vt sit tota quantitas in toto subiecto, et pars in parte.

4 Denique vrgetur: Diuisio entis in vnum, et multa est immediata, et datur inter membra opposita: ergo quod semel est vnam, non est multa, nec è contra manente ente in actu: sic

materia alimenti, & viuentis erant multa entia ante nutritionem, ergo etiam post illam. Ergo nutritio, quæ habet pro termino materiam alimenti, vt informata forma viuentis nutriti, additionem materiæ dicit ex parte termini, & partē substātię. Ergo terminatur ad partialē substātiam ex parte termini.

5 Dicendum secundo. Terminus formalis motus augmenti est maior quantitas, quam fuerat deperdita, sicut diminutionis terminus est minor, quam fuerat deperdita. Tunc enim motus ita debilis ad reparadam quantitatem vocatur diminutio, siue decretio. Quod autem moueatur aliquod ad maiorem quantitatem contingit dupliciter (inquit D. Tho. in 1. dist. 17. q. 2 ar. 1. in corp. *Vel ita quod quantitas sit per se terminus motus, vel quod consequatur terminum, quando per se quantitas est terminus motus, oportet quod sit ibi additio ad totū, & quam libet partem, vt totum augeatur, & quælibet pars eius, sicut est in animali, & in planta. Vnde motus augmenti non est nisi in habentibus nutritiuam. Consequitur autem terminum motus, quando est ad formam aliquam, quam consequitur quantitas. Cuilibet enim formæ debetur quātitas determinata, & quia motus nō specificatur, nisi ab eo, quod est terminus motus, ideo talis motus non dicitur per se augmenti, sed vel generatio, si sit forma substantialis, sicut quando ex aere fit ignis, vel alteratio, quando est forma accidentalis, sicut in rarefactione aeris patet.* Hæc D. Thom. quæ quia est necessaria doctrina ad plenam notitiam huius quæstionis, ad literam transcripsi ex D. Thom.

6 Quod verò terminus formalis augmēti sit maior quātitas, quàm fuerit deperdita. Probatur, vt vidimus el Diuo Thoma, augmentatiu sequitur nutritionem, sed hęc est reparatiua substantriæ deperditæ; ergo etiam augmentatio est reparatio quantitates de perditæ. Alias autem secundum Aristot. hic text. 41. Quandiu animal viuit, semper manet nutritio, non autem accretio, nisi quatenus crescit adquirendo plures partes, quam amiserit ex actione caloris in humidum; ergo augmentum habet pro termino maiorem quātitatē, quam amiserit viuens; aliàs non cessaret augmentum in virilitate, quando plus amittit, quam adquirat, aut in senectute, cum minut repatat quātitatis.

7 Sed contra conclusionem argum. ex Diuo Thom. 1. physic. text. 15. & 4. cont. gent. capit. 65. & 1. part. quæst. 50. articul. 2. & quodl 9. quæst. 4. articul. 1. & ex Capreol. in 2. distinct. 8. quæst. 1. articul. 3. ad 4. Caietan. 1. part. quæst. 52. articul. 1. & Ferrar. 1. Physicor. quæst 4. Soncin. 3. Meth. quæst. 19. asserentibus substantiam esse, indiuisibilem, nec habere partes integrales. Ergo si nutritio terminatur ad substantiam, non potest ad partialem substantiam terminare, cum hęc debaret esse integralis.

Re-

Repondetur, quod denominatio partis integralis, & diuisibilis entitatis prouenit in substantia à quantitate, quæ eius partes entitatiuas ordinat, & facit esse vnam extra aliam. Et ideo dicitur ab antiquis Doctoribus, & à Diuo Thoma, quod substantia secluſa quãtitate est omnimo indiuisibilis, quia sine quantitate diuidi non potest, & quod caret partibus integralibus, quia integritas ordinem dicit, qui prouenit à quantitate, & sic habet partes distinctas, vt distinctio opponitur identitati (& sic potius dicitur diuersitas, quam distinctio) non autem vt opponitur confusioni, & chaos, & ideo negatur, quod habeat partes, quia pars dicit positionem determinatam in toto.

8 Sed instãt, si materia prima ex se haberet partes integrales realiter diuersas, ex se haberet esse vnam numericè, & indiuiduam positiuè; sed hoc non habet a se, sed à quantitate, vt constat, ergo ex se non habet partes entitatiuas integrales. Probatur min. ex D. Tho. 4. contra gent cap. 65. vbi docet, eo quantitatem separatam etiam à subiecto, se ipsam indiuiduare positiuè, quia ex se habet partes. *Vbi cunque autẽ intelligitur diuersitas partium eiusdem speciei, necesse est intelligi indiuiduationem, namqua sunt eiusdem speciei, non multiplicãtur nisi secundum indiuiduum*; Ergo si materia prima haberet partes distinctas esset à se indiuidua positiuè, & principium adæquatum indiuiduationis absque quantitate.

Respondetur, negata sequela, Nam, D. Thom. non ex eo tribuit quantitatem esse indiuiduam, quia habet partes, sed quia distinctas, & diuisibiles, & cum positione in cõtinuo, & situ, vt patet ex verbis antecedentibus, & subsequentibus. Est enim positio ordo partium in toto. Vnde quia materia prima habendo partes, non habet eas distinctas cum ordine positiuo in toto, & in situ, sed solum diuersas, nec est diuisibilis, sed indiuisibilis, quia partes nequeunt diuidi, nec vna extrahi ab alia sine quantitate, ideo non habent indiuiduationem positiuam, quæ dicit diuisionem, sed solum indiuiduationem negatiuam, quia entitas vnius non est alia, & si sit in diuisa ab alia, quia vna est intra aliam. Ad quod perficiendum adest aptum exemplum apud Solinum in posi histor. cap. 4. in bitumine lacus asphaltidis, quod diuidi, & separari nequaquam poterat ab alio, quam à sangnine menstruo, adeo erant connexa, & aglutinata fila bitumitis: vide ibi.

9. Instant rursus. Si materia habet partes, (ad quas terminari possit nutritio) ergo est totum. Dicitur enim totum relatiuè ad partes, ergo ex illa, & forma non fieret vnum totum per se, sed tantũ per accidens, quia ex toto non fit per se aliud totum. Sed hoc est manifestè falsum, ergo.

Respondetur, materiam esse to-

tum integrale incõpletum, & partem essentialem, & ideò, & si ex illa, & forma nõ fiat totum integrale, potest tamen fieri totum essentiale per se.

10 Instant denique: Si substantia habet partes integrales, ergo pars eius esset sub parte quantitates, & tota sub tota quantitate, sed hoc est falsum, nam tota substantia est sub tota quantitate, & tota sub qualibet parte, quod est proprium entitatis omnino indiuisibilis, vt patet in anima rationali, quæ quia indiuisibilis omnino hoc habet: ergo. Probatur minor. Ex eo quòd est doctrina D. Thom. 3. part. quæst. 45. artic. 1. 3. & 4. & 4. contra gentes cap. 77. Et hac ratione probatur totum corpus Christi esse sub qualibet parte minima specierum: ergo.

Respondetur, ad hoc, quod tota qualitatis sit sub qualibet parte quantitatis sufficere indiuisibilitatem extensionis, etiam si sit compositio integralis, quod patet in quantitate corporis, quæ tota etiã est sub qualibet particula specierum, quia ibi se habet extensio materialiter, & solum continetur ibi vt habet entitatem partium consequenter ad modum quo ibi est substantia corporis Christi.

QVÆSTIO XXXV.

Quomodo fiat nutritio augmentatiua, & vbi resideat potentia nutritiua, & augmentatiua.

1 NVtritio aggeneratio dicitur, quia est generatio partialis ad introducendam formã nutriti in materiam, quæ fuerat sub forma alimenti. Et sicut ante generationem totalem prius materia suscipit plures formas reales roris, lactis, sanguinis, &c. Sic etiam materia alimenti plures aggenerationes partiales & conuersiones subit antequam informetur forma viuẽtis vltima; de quibus vide D. Tho. opusc. 28. cap. 4. & quæst. 3. de pot. art. 9. ad 9. vbi quot sint permutationes explicat.

2 Medici quinque assignant officinas, quibus materia alimẽti alteratur, & transmutatur, vt actu nutriat viuentia perfecta. Prima est *os* cum lingua maxillis, saliua, dentibus, gutture, vbi primo comminuitur cibus. 2. *Venter*, qui quasi bursa est, quæ comprimi, & dilatari possit, constatque fibris, membranis, & duplici tunica à dextra in læuam distinctus, geminum habens orificium: supernum, quo recipit à gutture cibos; infernum, quo post alterationem in intestina dimittit. Tertia est *iecur*, cuius substantia rubra est, & quasi sanguis coagulatus, non habet orificium, sed porosus est, figura penè rotunda versus supremum gibbum, versus ventrem simum maiorem partem ad dextram habet, & si in quadrupedibus naturæ miracule inuentum sit in læua simul cum liene, teste Aristot. lib. 6. de histor. animal. capit. 18. ibi elaboratur ci-

bus

bus in ſanguinem. Quarta, eſt vena quædam, quæ *cava magna* appellatur, arbuſculo ſimilis, ſurculis quibuſdam propagata deferẽs elaboratum ſanguinem in lienem, intestina, & in alias partes corporis. Quinta, eſt cor in medio pectoris thorace ſubſidens vallatum oſsibus gladij referentibus ſpecimen, quaſi Imperator in ſolio vi æ, de quo Ariſto. lib. 3. de hiſtor. animal. cap. 3. & lib. 3. de part. animal, cap. 4. Materia eſt carneum, qualitate calidiſsimum, calore viuido ſub purpureo, figura rotunda, ſed obeſa, ſuperne ampla, inferne autem acuminata: duos habet ſinus, ſiue ventriculos, materiæ carnea diuulſos, alterum à dextris, et alium à ſiniſtris: vbi ſpiritus ad fouendum cerebrum feruentiſsimo calore excoquuntur, quaſi in camino ignis, et perfectiſsimè depurantur, os ſe habet ad ventrem, ſicut coquus diuidens carnes ad lebethem, vbi decoquuntur, non integræ, ſed iam conciſæ, et attritæ, ac comminutæ: In ore autem ſaliua humectati cibi facilè alterantur: vbi dẽtes comminunt facilè, dum lingua vertit eos, et applicat ex omni parte, et gula attrahit, æſophagus tranſmittit in ventrem: interim procurante epiglottide nequid eſcæ inhæreat arteriæ vitali, et ſpiritum, ſeu reſpirationem intercludat. Vẽter cibus infuſos cõſtringit ne fluirent, et ſic melius decoquantur: de coctione autẽ facta efficitur maſſa alba liquida, quæ vocatur *chilus*, deputat a craſsiori, et groſſa materia, quæ tanquam excrementa adima inteſtina defluit, vt ſic relicto illo ſucco chili per venas maſſaraicas, ſeu meſenterium adnecur deferatur, vt ſanguinis formam noua decoctione ſuſcipiat, facta etiã alia defæcatione. In iecore autem ex illa maſſa alba quatuor formantur humores, et quia non omnes ſunt apti ad nutrimentum, ideo natura ſparſit, immittendo collerã ad folliculũ fellis, quod præſoribus iecoris reſidet. Atram bilem, ſeu melãcholiam ad ſplenem. Phlegma autem, quia eſt vehiculum ſanguinis, non habet peculiarem ſedem, aut vaſculum: ſed ſanguinem defert humectando artus ne areſcant, et vertantur ſanguinem: ſanguinis autem cum pituita fugitur a veris, et indè paulatim conuertitur in carnes, oſſa, et neruos, ſed quia pituita non eſt apta ad nutritionẽ, pars per poros in ſudorem expellitur: pars in reines, et veſicam per venas emunctorias dilabitur in vrinam: pars etiam ſanguinis defertur ad cor, vbi denuo elaboratum ad ſpiritus conficiendos, quibus nutritur cerebrum.

3. An cor ſit officina ſanguinis, an iecur magnum eſt diſsidium in, quibuſdam afferentibus non in hepate, aut iecore diſponi materiam ſanguinis, ſed in corde perfici, cum Ariſt. lib. 2. de part. animal. cap. 4. et lib. 3. de hiſtor. animal. cap. 19. At medicis cum Galeno aſſerentibus in hepate fabricati ſanguinem, in corde autem perfici partem eius putiorem, et ibi confici ſpiritus vi-

tales, qui deferuntur ad cerebrum. Sic Galen. libr. 6. de placitis, ca. 7. Nissen libr. de vita hom. cap. vlt. Theodor. ser. 3. de prouid. Lactant. de opositio Dei cap. 14. vbi spiritus vitales in corde animales in cerebro, sanguinẽ in iecore formari affirmant. Licet alij dicant; quod cũ cor duos sinus contineat, in dextro sanguis formatur, in sinistro verò vitales spiritus: cholera in iecore, melancholia in splene: flegma in cerebro, vt excremẽtum materiæ, ex qua fiunt spirius animales. Dicunt sanguinem esse dulcem, & aeri comparari: choleram esse amaram, igniq; assimilari: melancholiam salsam, terræque confinem: phlegma aquæ consimilem, & insipidã. Sanguis calidus, & humidus sicut aer; cholera sicca, & calida, sicut ignis. Melancholia frigida, & sicca, sicut terra. Phlegma humida, & frigida sicut aqua. Et ideo ex quatuor humoribus cõponitur animal, sicut mundus ex quatuor elementis.

4. In primis dicendũ est (his suppositis) quod sicut capilli, vngues, & nerui informantur anima viuẽtis licet sub gradu communientis, seu vegetabilis, de quibus Bañ. hic cap. 4. q. 7. ar. 4. Sic etiam dicendũ, quod quatuor humores informantur, etiam forma substãtiali animalis, licet non secundum vltimũ gradum. Sic Cai. 1. p q. 119. ar. 1. & 1. par. ar. 3. & q. 54. ar. 2. Bañ. hic c. 4. q. 8. ar. 6. Cont. 1. 2. q. 54. a. 1. Med. 3. p. q. 5. ar. 3. & q. 54. art. 2. Et probatur ex Arist. lib. 1. de historia. animal. vbi ait, *quod sanguis est pars animalis, & nutritur, & augetur*, quod viuẽtis, & lib. 3. c. 19. & in 4. dist. 44 qu. 1. ar. 2. q. ad 3. ait D. Thom. quod *quatuor humores perficiuntur ab anima rationali secũdũ infimum gradũ*, scilicet vegetatiuũ. Idẽ docet 3. p. q. 5. ar. 2 & quodl. 5. ar. 5. & in 2. distin. 30. q. 2. ad 2. Et probatur, tu ex eo quod vt dicitur in 2. libr. de part. animal. Animal habet triplicem compositionem. Primò ex quatuor elementis, & eorũ virtutibus, seu humoribus: secundo ex partibus similaribus, scilicet carne, neruis, & ossibus: tertio ex partibus dissimularibus, & ætherogeneis, scilicet capite, brachio, & neruis: ergo humores sunt iam de integritate substãtiali, sicut carnes & membra, sed carnes & nerui informantur substantiali forma: ergo etiã quatuor humores saltim secũdũ gradũ vegetatiuum. ¶ Cõfirmatur, quia nutriuntur, & augentur secundum D. Thom. Ergo cum istæ operationes sint opera vitæ, à forma vitali procedunt. Sed tamen conclusio hæc intelligitur de sanguine, & alijs humoribus secundum esse perfectũ, nam secũdum esse imperfectum, quale habet sangais excrementitius certum debet esse non informati forma viuentis, neque esse de eius integritate substantiali, & sic sanguis solet sudari quandoque, vt ait Aristoteles libro 3. de historia animalium cap. 19.

5. Iuxta dicta num. 2. Virtus, seu potentia nutritiua, & augmentatiua,

tatiua, quatuor humorum est in illis vasis, in quibus formantur, & conficiuntur. Virtus autem nutritiua carnis, ossium, & neruorũ est toto corpore diffusa. Probatur, ibi est virtus nutritiua, vbi materia alimẽti vltima disposita cõuertitur in substantiam aliti, sed in hepate, vel corde materia alimenti transit in sanguinem, qui est de substantia aliti, & idem est de alijs humoribus in alijs vasis: Et idem de carne, & nerbis, & ossibus per totum corpus, vbi sanguis conuertitur in carnes, ossa, & neruos: ergo. Aduerto tamen, quod solus sanguis conuertitur in ossa, neruos, carnes, & spiritus, ita quod quatuor humores informantur anima vegetatiua, alij anima sensitiua, nisi de ossibus dubites, at secundum gradum vitæ rationalis, nihil corporeum informatur, quia sic anima rationalis non est affixa organo corporeo in essendo, & operando.

6. Potentia autem augmentatiua ibi est vbi nutritiua: quia est in nutrito, seu in parte, quæ debet adquirere nouam partem substantiæ, & quantitatis, vt ait Arist. hic tex. 34. ita quod ex vi actionis, qua corrumpitur forma alimenti, corrumpatur quantitas, vt de nouo accepta forma viuentis per nutritionem, potentia augmentatiua producat nouam quãtitatem cum puncto, & lineis continuantibus quantitatem nutriti, cum illa quantitate maiori, quæ de nouo aduenit nutrito.

7. Arg. Primo, ad probandum (contra doctrinam traditam) quod sanguis non informetur forma viuentis nutriti. Nam Aristot. libr. 3. de histor. animal cap. 2. & clarius cap. 19. ait: *Sanguinem esse in Venis, sicut in Vase, nec in vllo alio, nisi in corde præter Venas continetur, tactũ nullo genere sentit, sicut excrementa quoque in aluo contenta sensu carere certum est.* Comparat ergo sanguinem excrementis, sed hæc non informantur forma viuentis. Ergo neque sanguis. Si dicas sanguinem non esse excrementum, sed illi cõparari quantum ad carentiam sensuum, quo sensu etiam ibi docet cerebrum, & medullas non sentire. Contra est, quod ibi docet sanguinem quãdoque exsudari, sed quod exsudatur excrementum: ergo sanguis est excrementum, nec informatur forma substãtiali viuẽtis.

Confirmatur primo, quia libr. 3. de part. animal. capit. 5. docet Aristoteles, quod sanguinis ex mixtum ex aqua, & terra, at viuentia non sunt mixta ex aqua, & terra, vt constat: ergo sanguis non informatur forma viuentis.

Confirmatur secundo, ex eodem ibidem, & libr. 2. de part. animal. cap. 3. & de som. & vig. cap. 3. & de iuuentute, & senect. cap. 3. asserente: *Sanguinem esse vltimum alimentum, quod conuertitur in substãriam aliti.* Sed alimentum non habet formam aliti: ergo sanguis non informatur forma viuentis.

Confirmatur tertio, secundum D. Thom. 1. part. quæst. 119. artic. 2.

& alibi sæpè semen est sanguis defæcatissimus, & tamen non informatur forma viuētis, sed est in potentia viuens: ergo à fortiori, nec sanguis informatur forma viuentis.

8 Respondetur, quod sanguis, vt ex pulsu, & motu constat, vitam habet, non est excrementum. Vnde quod sudatur non est verus sanguis, sed imperfectus humor, vel sanguis corruptus, vt ex dictis ab Aristot. & libr. 3. de part. animal. c. 5 constat.

Ad primam confirm. quod ideo sanguis dicitur mixtum ex aqua, & terra, quia prævalent in eo qualitates terræ, & aquæ, maximè quando corrumpitur, & per sudorē emittitur, de quo sanguine erat ibi sermo.

Ad secundam, quod sanguis dicitur vltimum alimentum, nō quia non informetur vita, sed quia informatur imperfectè, & secundum gradum vegetatiuum, & sic habet vltimam dispositionem, vt recipiat formam, carnis, nerui, & ossis.

Ad tertiam, quod sanguis, & semen non informantur vita secūdum vltimum gradum vitæ corporeæ, & sic sunt in potentia illa vitæ, non autem negatur informari vita secundum gradum imperfectum. De quo vide D. Tho. in 2. dist. 30. quæst. 2. art. 3. ad 2.

9 Si instes: Si sanguis informaretur vita, esset que actu pars viuētis continuata cum reliquis partibus, non posset moueri localiter cæteris partibus immotis, quia hæc est conditio partis in toto, vt sine alijs moueri nō possit; vt ait Arist. 4 Physic. text. 34. Sed sanguis, qui continetur in venis, sicut in vase moueri potest localiter immotis venis, & carne, vt experientia, & ex doctrina eiusdem Aristotelis constat: Ergo non informatur forma viuentis.

Respondetur mentem Aristotelis esse, quod vna parte mota debent aliæ moueri, si sint proximæ, vel non resistant. Vidimus enim partes liquidas aquæ continuari cum congelatis, & flatu venti moueri liquidas partes, immotis manentibus congelatis, quia ob duritiem resistunt: Et moto digito, non mouetur pedes, quia remoti, & si sint partes eiusdem viuentis; moto ergo sanguine, mouentur fibræ, quæ sunt partes crassiores proximiores sanguini, & tamen nec venæ, nec caro mouentur, quia sunt duriores, & non ita proximæ, & sic resistunt motui. Nec suadet, quod sanguis non informetur forma viuentis, quod secta vena non dolet emissio: aut quod cōtinuatur filum sanguinis intra venam cum eo, qui foras exit, sed qui foras exit non habet formam viuentis: ergo neque qui est intra venam.

Respondetur namque, non esse dolorem, quia sanguis informatur solo gradu vitæ vegetatiuæ, nec habet sensum, aut tactum, vt ex Aristo. vidimus. Et licèt sanguis dum emittitur, videatur continuari cum eo, qui est in venis, re tamen vera non continuatur, sed in exitu

à

à vena amittit formam vitæ; sicut ramus aridus apparet continuari cum arbore, & tamen re vera est discontinuus.

10 Tandem instant. Si sanguis habet formam viuentis, ergo quãdo conuertitur in carnem, aut spiritus corrũpitur: sicut embrio corrumpitur cum transit in vltimam formam: sed hoc est impossibile, alias forma nutriti se ipsam corrũperet secundum partem, & ageret in se ipsam. Si autem non corrumpitur, sed illa transmutatio aggenerativa est, non à priuatione, sed à gradu imperfecto ad perfectum. Ergo forma substantialis est intensibilis, & nutritio est intensio, quatenus ex sanguine nutrit carnes. Probat. consequentia. Ex eo enim qualitates sunt intensibiles, quia secundum diuersos gradus ex vi intẽsionis perfectius informãt subiectum. Ergo si ex vi intensionis informat forma materiam secundum diuersos grad⁹, successiuè erit forma substantialis intensibilis (quod supra ostensum est esse falsum, & contra Aristotelẽ) & nutritio erit intensio.

Respondet. posse dari quod corrumpatur in sanguine forma partialiter, quatenus desinit informare (in eo casu) materiam sanguinis secundũ illum gradum vitæ imperfectum, vt informet secundum gradum perfectiorem, & esse corruptionem secũdum quid, nec esse absurdum, quod fit viuens influens ad corruptionem suæ formæ secũdum quid, ex fine perfectius informãdi, quia inde non sequitur agere in se ipsum secundum se totum; sed vnã partem, mediante alia, quia hoc est proprium viuentium constare partibus se motuo mouentibus. Nec ex eo quod trãseat materia sanguinis de vno gradu vitæ in aliũ, & ex forma sanguinis ad formam carnis, sequitur fore intensionẽ præexistẽtis formæ. Tum, quia non fit magis viuens per hoc, quod gradũ sentiẽdi adquirat. Tũ, quia illi gradus nõ sunt accidentàles, secundũ magis, & minus differentes, sed sunt gradus essentiales, secundum diuersa prædicata formalia, & essentialia, ideoque non est intensio, sed nutritio. Tũ denique, quia nutritio à principio, & per se tendit, vt forma introducatur in diuersis partibus materiæ de nouo adductis, cũ tamen intensio semper sit radicatio eiusdem formæ in eadem parte subiecti Vnde, & si post forma sanguinis adquirat illa materia formã carnis, non sequitur formam viuẽtis intensibilem, aut nutritionẽ esse intensionẽ, quia à principio hic motus est ad introducendam formam in noua parte materiæ: & postea successiuè procedit, vt forma tribuat diuersos gradus formales, & essentiales, non vero ad hoc vt magis, vel minus tãtum informet.

QVÆSTIO XXXVI.

Vtrum nutritio, & augmentatio sint veri motus? An mutationes instantaneæ?

1 Et si ordine naturæ prior sit nu-

nutritio, quàm augmentatio, ordine tamen doctrinæ prius agendum de augmentatione, quia ex eius notitia facilius cognoscitur natura nutritionis.

2. Dicendum est primo, augmẽtationem propriè sumptam, vt est ad maiorem quantitatem, non esse mutationem instantaneam, sed verum motum successiuum. Probatur ex Aristotele 5. physic. text. 18. vbi docet, tres esse species motus continui successiui, nempè augmẽtationem, alterationem, & lationem, seu motum localem. Idemque docet D. Thom. ibidem, & 6. physic. lect. 7 in fine, & hic text. 84. lect. 24 & 3. part. quæst. 3. art. 1. in corpore. Et probatur, tum ratione D. Thom. quia augmentum non est sine motu locali, ergo non est mutatio instantanea, sed successiuus, & continuus motus. Tùm etiam ratione Aristotelis in 5. physic. Ex eo motus localis nequit esse instãtanea mutatio, quia est inter terminos positiuos habẽtes latitudinem, & incompossibilitatem; sed huiusmodi est augmentatio, cum sit trãsitus de minori ad maiorem quantitatem, qui sunt termini positiui, & incompossibiles, & cum hic trãsitus sit per partes de nouo acquisitas, quæ sunt in infinitum diuisibiles, importat ex parte vtriusque termini latitudinem diuisibilem in infinitum, ergo à fortiori erit motus successiuus ipsa aumentatio, & equiori ratione, quam motus localis.

3. Nec valet respondere cum nonnullos Neotericis, quod cum dixit Aristoteles, augmentationem esse speciem motus, loquitur ibi de motu communiter sumpto, prout abstrahit à successiuo, & instantaneo. Cõtra namque est, quod in eodem 5. physic. text. 8. expresse docet Aristoteles, quod generatio, & corruptio motus nõ sunt, quia sunt instantaneæ mutationes. Cum ergo postea paulo inferius text. 9. docet, augmentationem esse motum, negat esse mutationem instãtaneam. Videatur text. 11. & 18. & sequentibus; & fallacia traditæ responsionis facilius deprehenditur addita ratione Arist. text. 19. quod motus de contrario in contrarium seu inter terminos positiuos, vere motus est.

4. Dico secundo, etiam nutritio est motus continuus, non autem instantanea mutatio. Probatur, tum quia simul fiat augmentatio & nutritio: Ergo si augmentatio est verus motus, etiam nutritio. Tum quia alias posset dari pars substantiæ sine quantitate, aut pars quantitatis sine subiecto, quorum vtrũque repugnat naturaliter; Ergo nutritio est verè motus continuus. Probatur maior. Non dantur duo instantia immediata; neque quod incipit per motum in instanti fit. Ponamus ergo duo instantia, A. & B. Si in instanti, A. est nutritio, ergo est pars substantiæ, sine parte quantitatis, quæ non incipit in illo instanti, sed in tempore sequẽti immediate. Si verò nutritio fit in instanti B. Ergo quantitas, quæ in-

incipit tempore immediatè antecedenti est sine subiecto, seu parte substãtiæ acquisibilis per nutritionem, cui debeat correspondere illa pars quantitatis de nouo augmentatæ. Si ergo nutritio non est motus successiuus concomitans successionem augmenti; dabitur naturaliter, vel pars substantiæ sine quantitate, vel pars quantitatis sine suo subiecto. Tum etiam, quia cum viuens, quod nutritur habeat in se sufficiẽtem materiam, in qua cõseruetur forma: in nutritione potest in qualibet minori & minori introduci. Ergo non habet terminum fixũ, sed indiuisibiliter potest introduci forma: ergo nutritio qua introducitur motus successiuus est, & continuus.

5 Contra conclusiones præmissas plures moderni militant, & nõnulli ex antiquis etiam nostris asserẽtes nutritionem, & augmentationem esse motum discretum, ac perindè successiuum, constantem ex pluribus mutationibus sine termino continuatiuo: licet alij dicãt, esse vnicam mutationem instantaneam. Et arg. 1. ex Aristot. 8 phys. tex. 23. asserẽte: *Nec accretio, nec diminutio continenter* (idest cõtinuè) *fieri potest, sed est medium, seu quies.* Sentit ergo esse motu non continuos, si quidem datur media quies, in qua cessat motus in mobili.

Conf. ex D. Tho. 2.2. q. 24. ar. 9. ibi. *Augmẽtum corporale in animalibus, & plantis non est motus continuus, ita scilicet, quod si aliquid tantũ augetur tanto tẽpore, necessarium sit, quod proportionaliter in qualibet parte illius tẽporis aliquid augeatur, sicut cõtingit motu locali, seu per aliquod tẽpus naturæ operatur disponens ad augmentum, & nihil augẽs actu, & post modũ producit in effectum id, ad quod disponebat augẽdo ipsum animal, vel plantã actu.* Quid clarius dici potuit ad negandum augmentũ esse motum cõtinuum?

9 Resp. Arist. non esse nobis aduersum, quia ibi disputat cõtra Democrium, qui putabat, quod toto tẽpore ætatis, quod homo, vel animal crescit, & adolescit, duret motus augmenti secundũ omnes partes proportionales: sed dicit, quod sæpè interrumpitur motus augmẽti, & solùm natura disponit ad augmentum, & sic ex varietate dispositionum fit quãdoque simul magna pars determinata ex vi motus, qui parum durat, & illi respondet in facto esse magna pars addita viuenti, qui continet plures partes proportionales: hoc tamen nõ tollit, quod motus augmenti tempore, quod durat non sit cõtinuus, & successiuus, quamuis possit intermitti. Et sic est continuus toto tẽpore, quod durat, sed non durat toto tempore, quo subiectum est in statu crescendi. Et hęc est mens D. Th. non enim negat augmẽtum esse motum continuum absolutè: sed non esse motũ continuum, ita scilicet, quod si aliquid tantum augetur in tãto tẽpore, necesse sit, quod proportionaliter in qualibet parte illius temporis aliquid augeatur.

7 Arg. 2. ad idem. Diminutio non

non est motus cõtinuus, sed instantanea mutatio: ergo idem erit de aumentatione: nam contrariorum eadem est ratio. Prob. ant. Diminutio fit per corruptionẽ patrium viuentis, ita vt ex partibus illis resultet novum suppositum substantiale cũ sua quantitate: sed suppositum substantiale instantaneè generatur, ergo corruptio formæ, quæ in illa parte materiæ dat locũ illi generationi fit in instanti, ne aliqua pars materiæ detur in rerum natura sine forma. ¶ Cõf. Si augmentatio fierer continuè, & successivè, posset forma substãtialis in minori minima materia, & quãtitate cõseruari, sed hoc est impossibile, quia natura præfixit formis naturales terminos magnitudinis, & parvitatis. Ergo impossibile est, quod augmẽtum, et nutritio sint motus cõtinui, et successiui. Prob. sequela detur minimũ, in quo potest cõseruari forma alimenti esse magnitudinem digitalem: tunc si augmẽtatio, et nutritio sunt continuę, prius quarta, et tertia pars, et medietas alimenti conuertitur in substantiam: et quantitatẽ aliti, quam tota digitalitas, et tamen nondum est corrupta tota digitalitas (alias tota esset conuersa in alitum) ergo tunc conseruaretur forma alimenti in quantitate minori minima.

Resp. vel quod diminutio per accidens est mutatio, quia tendit ad corruptionẽ partialis substãtię, ex qua generatur nouum suppositum, vt probat argumentum. Vel quod diminutio non est ad nõ esse alicuius substantiæ, aut quãtitatis partialis, sed à minori quãtitate ad minorem progressio, & sic est acquisitio quantitatis alimenti, sed minoris, quã fuerit deperdita, & sic est vere motus. Et ratio est, quia Aristote. 5. physic. & text. 18. & similiter hic, semper docet, decretionem esse ad quantitatẽ, non autem ad non esse.

Ad conf. respon. Argumentũ instari manifeste in casu, quo media pars digitalis quantitatis viuentis fuerit deperdita, & solũ medietas digiti sed reparanda, quod currit etiam si nutritio, & augmentũ habeant successionem instantaneã, & discretam. Quod ergo fiet tunc de alia medietate minori minima, in qua nequit conseruari forma alimento. Dico, corrumpi per accidens, & remanere sub forma elementari, vel sub alia petente minorem quantitatem, quam forma alimenti.

8. Arg. 3. ad idem. Ad cõtinuitatem motus non sufficit diuisibilitas termini, sed contrarietas cũ termino, à quo, defectu cuius, & si illuminatio successiuè fiat, non fit per verum motũ, sed per instantaneas mutationes. Sed quantitati nihil est contrarium secundum Ari. in prædicam. cap. de quãtit. Ergo augmentatio, quæ est motus ad quantitatem non est motus continuus.

Resp non requiri ad motum strictam contrarietatem in terminũ, à quo, et ad quẽ, sed sufficere terminos esse positiuos, et incompossibiles, quales sunt minor, et maior quantitas eiusdem viuentis. Lux

nec

nec sic habet contrarium, sed terminus, à quo est mera priuatio, & sic supponit motum localem luminosi, in se verò interditur per successiuas tantum mutationes, absque vero motu, quia est terminus motus localis, vt docet D. Thom. 1.p.q.53.art.3. in corp. & ad 4. vel per accidens fit continuè.

9 Arg.4. ad probandum nutritionem non esse verè motum continuum, sed mutationem tantum instantaneam, secundum Arist. 5. physic. text 9.10.& 51. ad substantiam non datur per se motus, sed nutritio est ad substantiam, ergo non est motus.

Conf. ex eo generatio est instantanea mutatio, & non motus, quia etsi alteratio fit de contrario in cõtrarium, tamen substantiæ nihil est contrarium; sed etiam prout est terminus nutritionis nihil habet contrarium substantia, non enim est maior, & minor formaliter, ergo non habet vnde nutritio eius sit verus motus.

Conf. 2. Nutritio est corruptio formæ substantialis alimenti, sed hæc non desinit per vltimum sui esse, sed per primum non esse, ergo forma viuentis introducitur per primum sui esse, & instantaneè, non autem per vltimum non esse, nam alioqui maneret pars materiæ absque aliqua forma.

Resp. Ad substantiam totalem, & ratione sui non dari per se motum, bene tamen ad partialem, ratione quantitatis, seu per accidens, ne quantitas successiuè acquisibilis maneat sine subiecto.

Ad 1. conf. resp. Quod sicut substantia ratione quantitatis dicitur maior, & minor, sic etiam quatenus acquiritur successiuè ratione quantitatis: est per aliud ideſt ratione quantitatis contrarietas inter termitus nutritionis, non formaliter, sed subiectiuè; & quando non est vera augmentatio, ideſt ad maiorem quãtitatẽ, sed ad æqualem, vel minorẽ, quam fuerat deperdita; tunc etiam est modus contrarietatis, quia fit à deperdita, seu diminuta ad superadditam, & reparatam transitus.

Ad 2. conf. resp. quod in eo casu per accidens etiam forma alimenti corrumpitur successiuè, quia successiuè introducitur in materia alimenti forma viuentis, quod alitur.

10 Arg.2. ad idem. Anima hominis est simpliciter indiuisibilis, ergo vel tota, vel nihil eius introduci potest in materia alimenti, ergo non successiuè, sed instantaneè nutritur homo; sed eadem ratio est de alijs nutritionibus, ergo.

Conf. Forma alisi introducitur in materia alimenti præuia vltima dispositione, sed hæc est indiuisibilis, & in instanti ponitur; ergo si in eodem etiam instanti debet poni forma hæc instantaneè ponitur, & sic nutritio est instãtanea. Conseq. videtur bona, & ant. prob. Nam de ratione vltimi est indiuisibilitas, ideque omnis terminus est indiuisibilis, & similiter existentia, subsistentia.

Resp

Resp. Quod etsi anima rationalis, vt quod, & quoad primum esse sit indiuisibilis, & solùm indiuisibili modo posit introduci in subiecto, tamen vt quo, & quoad informandas partes alimẽti de nouo aduenientis diuisibilis est, quoad vnionem, & ideo per nutritionem continuè, & diuisibiliter potest vniri materia alimenti. Sicut Angelus indiuisibilis est, potest tamen diuisibiliter vniri loco corporeo, sed ille, vt motor, hæc vt forma.

Ad 1. conf. resp. Quod dispositio sequitur naturam, & modum formæ introducendæ, & ideo vltima dispositio ad introducendam formam nutriti in materiam alimenti diuisibiliter ponitur in fieri, quia forma diuisibiliter introducitur. Nec est quo sit vltima sequitur esse omnimo indiuisibilẽ, quia est vltima quasi negatiuè, & extrinsecè, non autem intrinsecè, sicut & vltimum non esse rei est vltimum, & tamen diuisibile est, nec est idem de existentia, & alijs terminis positiuè, & intrinsecè vltimis, nam eo ipso debent esse indiuisibiles.

11 Arg. denique. Eò nutritio esse successiuus, & continuus motus, quia agens naturale prius agit in partes propinquiores, quam in distantiores, sed hæc ratio est nulla, nam etiam in generatione substantiali viuentium, spiritus ille actiuus, inclusus in semine, cum sit agens naturale, prius agit in partes materiæ propinquiores, quam in distantiores, & nihilominus generatio est mutatio instantanea; ergo etiam nutritio est mutatio instantanea, quin obstet illa ratio.

Resp. Non esse eãdem rationem nam generatio substantialis, vt introducat formam substãtialẽ eget determinata materia sub determinata magnitudine; & ideo etiam si spiritus spumosus generatiuus inclusus in semine successiue agat alterãdo materiã, quæ necessaria est, tamen ea dispositа in tota introducitur forma in instanti per instantaneam mutationem: at partialis aggeneratio, seu nutritio non petit ex parte termini determinatã substantiam, sed in qualibet parte minori minima potest successiuè introducere formam viuentis, quæ aliàs habet in se materiam sufficiẽtem, ideoque nutritio potest esse motus successiuus.

QVÆSTIO XXXVII.

Vtrum nutritio, & augmentatio durent toto tempore vitæ?

1 Ideo primò. Nutritio durat toto tempore vitæ permanente post primum esse, & ante primum nõ esse; quo expirat viuẽs. Sic ex Arist. hic. c. 5. text. 41. asserente, quod *quandiu saluũ manet animal, etiam si decretionem subeat alitum, sed nõ semper accrescit*, & ibi D. Th. infert corollarium, videlicèt, *quod aliquis nutritur quousque saluatur, ideſt quandiu conseruatur vita*, quia semper oportet restitui per nutrimentum, id quod cõtinuè soluitur, ideſt, quod diminuitur, oportet nutriri, nõ autẽ semper animal augetur,

tur sed quandiù cibus conuersus in carnẽ potest extẽdi in maiorẽ quãtitatẽ. Ratio est, quã innuit D. Tho. quia calor naturalis post primũ esse viuentis, statim incipit agere in humidũ radicale, sicut flamma lucernæ statim ac incipit lucere, in oleum depascitur, et continuè diminuit vsque ad finem. At natura prouidit de nutritione, quæ reparet humidũ deperditum. Ergo statim à principio vitæ debet incipere, et continuò durare vsque ad finem vitæ, nisi impediatur, vnde cũ totaliter impeditur, et humidũ vsque ad terminũ, sub quo potest cõseruari forma viuens in materia consumitur: et tunc moritur viuẽs.

2. Dico secundo. Augmentatio non durat toto tempore vitæ, sed vsque ad complementum adolescentiæ, vsque ad quod plus quantitatis potest reparari, quam fuerit deperditum. Sed ante probationem conclusionis est aduertendũ, quod vita hominis tres status continet. Primus est à generatione vsque ad alia septemnia, scilicet vsque ad annum, vigesimum primũ ætatis, in quo adolescit, et magis reparat, quam fuerit diminutum, ita tamen, quod puer in quinquennio medietatem staturæ acquirit, nec plus crescit vsque ad terminum adolescentiæ, quam dimidium, vt notat Aristotel. libr. de generat. anim. capitul 18. Secundus status est ab adolescentia ad iuuentutem, et virilitatem completam, ideſt vsque ad annum trigesimum quintum, in quo fistunt vires, estque æqualitas, vt tantum possit reparare viuens, quantum actione caloris naturalis deperdit de humido. Tertius status est à virilitate vsque ad senectutem, & decrepitam ætatem, cum semper diminuitur, & minus reparat, quã perdiderit. De quibus videndi sunt Galen. lib. 1. de temperam. capitu 2 & lib. 1. de tuend. sanit. capitu 2. & D. Thom. 1. p. q 119. art 1. ad 4. & 2. 2. q. 147. articu. 4 ad. 2. & in 4. dist. 15. q. 3. arti. 2. qu. 3. licet in individuo termini plus minus vè varientur, secundum robur, aut debilitatem complexionis.

3. His positis. Conclusio probatum ex verbis Arist. & D. Thom. adductis, num. 1. & lib 3. de anim. text. 49. vbi præcedentem conclusionem clarissimè confirmat, & hanc secundam statuit simul cum notamine proposito. Ratio est manifesta, tum ab experientia, quæ in Philosophia maximi est ponderis; tum quia si toto tempore vitæ duraret augmentum, homo vix moreretur, & idem contingeret in alijs viuẽtibus, si semper plus virium repararent, quam fuisset diminutum per natiuum calorem.

4. Sed tamen etiã, si tempore status æqualitates; nunquam sit in æquilibrio virtus augmentatiua, dico, quod vocatur æqualitates status, quia parum reparatur, aut diminuitur plus, vel minus, quã fuerat deperditũ, reuera tamẽ est terminus fixus vsque ad quẽ fit accretio, & parũ durãt æqualitate stricte sumpta, incipit decretio vsque ad exi-

exitum vitæ. Ratio est, quia eo ipso, ac non reparatur plus, quam deperditur, languescit virtus humidi, eo, quod per reparationem extranei resarcitur, & sit prævalet calor, & non sinit æqualiter reparari, sicut statim ac guttatim conuersa est aqua in vinum vsque ad medietatem, multum deficit sapor vini, & virtus eius, & degenerat.

5. Sed contra primum dictum arg. in morbo, qui à medicis dicitur lienteria, quo ignorentur cibi inalterati cum eodem odore, colore, & sapore, quo ingeruntur in stomachum non potest esse nutritio, hæc enim supponit alterationẽ alimenti, & corruptionem: Ergo nutritio non durat continuè per totam vitam.

Conf. Nam glires, cimices, vrsi, serpentes multo tempore hiemis alte dormiunt soporata absque cibo, & potu, ergó toto illo tempore cessat nutritio.

Resp. Quod affecti illo morbo nutriuntur ex humoribus, & pinguedine, ideoque macri reddũtur, & multũ debiles, & languidi, & in breui succedit interitus: durat ergo nutritio, licet debilis, & imperfecta, & si aliquo tempore non continuatur, est per accidens, & via corruptionis ratione impedimenti.

Ad conf. quod illa animantia multum humorem habent ex, quo nutriuntur toto illo tempore, quo somno possidentur: licet ob mortificationem caloris lente nimis fiat deperditio humidi, & reparatio per nutritionem.

6. Arg. 2. contra secundum dictum. Nutritio durat toto tempore vitæ; ergo augmentatio. Prob. conseq. Nam per nutritionem cõtinuò roboratur calor naturalis ad digestionem. Ergo plus alimenti potest conuertere in se, ergo plus reparare: sicut ignis, quo magis nutritur robustior redditur ad plura ligna deuoranda, & conuertenda in se.

Conf. 1. Nam vir perfectus post adolescentiam melius digerit, quã infans, et fortoria alimenta: ergo, quia habet maiorem virtutem, & potentem plura in se conuertere, quam perdiderat: nam si hoc habet infans in quo est minor virtus, quã in viro; cur vir hoc non potest habere?

Confirmatur secundo. Si ratio ob quam virtus augmẽti cessat in adolescentia, esset, quia virtus augmentatiua agendo in alimentum continuè reparitur, & debilitatur, & quia ab extrinseco, & extraneæ naturæ alimento fit restauratio: ab initio vitæ cessasset virtus augmenti, vt patet in vino guttas aquæ in se conuertente: nam quia ab initio reparitur in illa conuersione, & per admixtionem extranei ab initio incipit debilitari virtus vini, et quantum aquæ plus admiscetur tantum debilior fit virtus, et in minori perfectione reparatur.

Confirmatur tertio. Si post adolescentiam eo minus reparatur, et per consequens cessaret augmentum, quia debilitatur humidum, et

vir

virtus conuertendi in se alimentũ: eadem ratione etiam per continuã reactionem humidi debilitaretur virtus caloris agẽtis in humidum. Ergo licet sic minor virtus ad conuertendum alimentum, & reparandum damnum illatum à calore: saltim sub debita proportione semper manebit æqua virtus ad restaurandum quantum fuerit deperditum, quia semper minuitur in calore virtus, & sic etiam minus deperditur de substantia viuentis, & sic minor restauratio sufficiet ad æqualitatem.

7 Respondetur, quod per nutritionem non roboratur calor, nec humidum in tanta perfectione, in quanta hæc amissa sunt, quia substantia, quæ aduenit est extraneæ naturæ, & ideo cum magna deficientia restauratur, ideoque virtus reparatiua languescit semper, & minor est ad reparationem, quam ad diminutionem. Nec est idem de igne, qui crescente flamma magis, ac magis accrescit in generatione propriæ naturę, vt ait D. Thom. 7. distin. 30. quæst. 2. art. 2. quia à natura nõ habet determinatam materiam, & ideo non reparat, quam perdidit, sed multiplicata generatione nouam admittit, quia noua forma etiã de nouo generatur, quia ignis non habet vim nutritiuam. Si dicas hinc sequi, quod saltem in animalibus annullosis semper fit augmentum, quia a dueniente noua parte materiæ, & sic a dueuit noua pars formæ, & sic videtur per nutritionem semper roborari virtutem augmentatiuam.

Respondet. negata sequela: quia virtus etiam est determinata, residet enim præcipuè in determinata parte quoad principalẽ digestionẽ in stomacho, & ideò per cõtinuam actionem, & reactionem, & per reparationem, quæ fit in extranea materia alimenti semper languescit, vt in alijs viuentibus, ideoque non est idem sicut in igne, vbi est noua generatio absoluta, quoties absumitur lignum.

Ad primam conf. resp. Quod calor naturalis viri, licet propter ipissitudinem fortius digerat, sed non ità perfectè sicut calor infantis. Sicut ignitum ferrum fortius comburit, vehementiusque ob condensationem caloris, sed non ita perfectè sicut flamma.

Ad secundam respõ. Quod, & si ab initio vitæ sit actio, & reactio, & adquisitio materiæ extraneæ, cum tamen pręualeat humidũ naturale, & calor in prima generatione acceptum, semper manet virtus ad magis, & magis reparandum, licet non semper cum tanta actiuitate, quia vt dixi, vsq, ad primum quinquennium dimidietas debitę staturę acquiritur, & tardat natura in alia medietate vsque ad tertium septennium. Nec est idem in vino, quia ibi non est virtus vitalis ad conuersionem aquę in se, eaque quam habet est debilis, & ideo non augetur, sed debilitatur.

Ad tertiam. Quod & si decurrẽte prima ętate calor natiuus ob reactionem, quam patitur minus fit

actiuus in humidum etunimentale, seu extraneum, & superfluum, minusque posse digerere cibos; tamen proportione seruata, magis cõsumit de humido radicali accepto per generationẽ, & cum minori reparabilitate, quia tale humidum in se minus perfectũ est, & ideo calori etiam debiliori minus resistere potest, quia cæteris paribus, cũ humidum ex se minus actiuum sit, quam calidum, semper magis deperditur de humido per pugnam, quã habet cum calore, quam possit calor reparari, qui debilitatur per nimium excessum humiditatis excrementæ, quæ resultat ex praua ciborum digestione, vt apparet in senibus, & ideo semper repatatio est minor, quam fuerit deperditum de substantia viuentis.

8 Si insistas, quod post tertium septennium, homo licet non crescat versus longitudinẽ, tamen versus latitudinẽ crescit, quia confirmatur robur, & consolidantur ossa, nerui, & carnes solidiores sunt. Ergo, augescit cum adquirat nouam partem quantitatis.

Respondetur cum Diuo Thom. Quod post septennium crescit augmentum versus latitudinem, non autem versus longitudinẽ, sic enim durat in viriditate, & quoad vtrũque cessat incipiente senectute, dicitur autem cessare augmentum post tertium septennium, quia augmentum maximè attenditur versus longitudinem, seu altitudinem staturæ & membrorum.

QVÆSTIO XXXVIII.

An idem numero corpus viuens maneat sub toto tempore augmenti, & augeatur simul secundum omnes partes?

1 PRæmitto cum Aristotele hic text. 35. & 36. & cum Diuo Thom. ibi sect. 14 & 4. contra gẽt. cap. 82. ad 4. quod partes quibus constat viuens, aliæ sunt formales, quæ manent determinata sine figura, & dispositionibus organicis ad carnem, ossa, neruos, & specialia membra, sicut in vase aquę formale est esse sub tali mensura. Partes autem materiales considerantur, quatenus partes sunt entitatiuè sumptæ. Et possunt variari partes materialiter, manente earũ integritate formali, vt patet in vase pleno aquæ, guttatim infundatur aqua, & guttatim etiam fluat, manet idem numero vas aquæ formaliter, licet materialiter non maneat idem: Idemque verificatur in fluuio, qui manet semper idem numero defluentibus aquis: & in populo, alijs extinctis alios denuo natis, quia non fit simul fluxus, sed secundum partes, manentibus alijs, & alijs succedentibus loco prætereuntium.

2 Dico igitur primo. Idem numero corpus viuens manet toto tempore augmẽti, & decretionis, & nutritionis, sic Arist. hic text. 32. *Quod augetur, aut alteratur, aut minuitur manet idem.* Sic etiã

D.

D. Thom. ibidem; & 1. p. quæst. 119. artic. 1. ad 2. Et probatur. Tum, quia manent toto illo tempore partes formales, quamuis successiue, & paulatim defluant partes materiales; ergo manet idem numero corpus viuens, vt patet ex dictis. Tum, quia illi motus nec sunt corruptio, nec generatio corporis viuentis, sed potius viuit per illas actiones, ergo nunquam perit corpus viuens, dum exercet illas operationes; ergo manet idem numero.

3 Dico secundo Viuens dum augetur secundum omnes partes formales augetur, licet non secundum omnes partes materiales, & idem est de diminutione cum proportione dicendum: Sic hic text. 35. & 36. ibi. *Illud seruantes permanere eo quod augetur, atque aduenire aliquo fieri accretionem, & abeunte decretionem & insuper quodvis sensibile signum* (id est quælibet pars sensibilis, & formalis eius quod augetur) *maius minusue reddi.* Et infra: *Partem autem quamlibet augeri, & accedenti aliquo secundum formam est possibile, at secundum materiam haud quaquam: eligere autem perinde oportet, atque si quis mensuram aqua mensura eadem metiatur, quod enim fit aliud, atque aliud semper est: ad hunc itaque modum, & carnis materia augetur, & non cuius parti eius quidquam additur, sed alia dilabitur, alia accrescit, at cuius figuræ, at formæ parti fit accretio.* Circa quæ videndus est D. Thom. ibidem.

4 Probatur, quia idem numero mobile debet manere sub vtroque termino motus accretionis, at non manet idem secundum omnes partes materiales (cum aliquæ defluant) ergo secundum formales: ergo secundum illas fit additio, ita quod de noua parte materiæ educatur forma, & sic fiat maior ex parte materiæ, & idem est de situ & figura, quæ eadem est licet maior. Vnde cum sanguis, qui est proxima materia nutritionis, & augmenti secundum vltimam perfectionem ex alimenti conuersione secundum se totum crescat, & sit diffusus per totum corpus, & inde transeat in fibras, carnes, ossa, & neruos, aucto sanguine; augetur postea corpus secundum omnes partes formales, licet hoc fiat imperceptibiliter.

5 Contra primam conclusionem arg. 1. Non manente eodem numero principio intrinseco, nec manet idem numero effectus: Sed materia prima quatenus constat partibus entitate distinctis est principium individuationis, & vnitatis numericæ: ergo si toto tempore nutritionis, & augmentationis, quæ durant per totam vitam, non manent eædem partes materiales materiæ, nec manebit idem numero corpus viuens toto tempore augmenti.

Confir. Si omnes illæ partes substantiæ, quæ defluunt toto tempore augmenti simul tollerentur, & omnes partes, quæ aduenium simul adderentur, non maneret idem numero corpus: ergo nec manet idem, etiam si hoc fiat paulatim, & succes-

ceſsiuè. Probatur conſequentia. Vnitas numerica non conſiſtit in eo, quod ſucceſsiuè, vel ſimul adſint, vel abſint (partes), ſed in eo quod ſint eædem, vel diuerſæ.

Confirmatur ſecundū, in animalibus imperfectis & annuloſis cum noua parte materiæ aduenit noua pars formæ; ſicut cum diminuuntur, etiam deperditur pars formæ, quia formæ morum ſunt diuiſibiles, ergo variantur partes formales: ergo ruit ratio primæ concluſionis, probans manere idem corpus, quia manent eædem partes formales.

Reſpondetur. Quod materia non eſt principiū indiuiduationis, quatenus cōtinet partes materialiter, ſed quatenus formaliter eas continet ſub hac quantitate, ſiue forma, & diſpoſitione, & quia pater ſecundum formale non variantur, manet eadem materia toto tēpore augmenti, & diminutionis, quatenus eſt formale principium indiuiduationis, & ſic manet idem numero effectus. Si autem ſimul perirent, aut aduenirent omnes partes, nec formaliter maneret idem principium, quia vbi totum perit, nihil manet, & ideò non eſſet idem indiuiduum, quot ſit vnum ex eo quod ſint eædem partes formaliter, quarum vnitas tollitur ſimultanea omnium partium mutatione, non ſucceſsiua materialium variatione. Et ſic ad primam confirmat.

Ad ſecundum reſpondet. Quod non dicuntur partes ſubſtantiales materiales, aut formales, quo ad præſens inſtitutum per hoc, quod ſunt partes formæ, aut materiæ ſed quia ſub eodem ſitu, forma, & diſpoſitione manent: Et ideo etiam ſi animalibus annulloſis, fluant partes materiæ, & formæ materialiter ſumptę, manet tamen idem numero indiuiduum, quia ſemper manet eadem diſpoſitio formalis partium. Sicut contingit in loco variatis ſuperficiebus, quia ſub eadem diſtantia aliæ ſuccedunt. Et eſt peculiaris ratio in viuentibus, quia partes, quæ adveniunt continuantur cum præexiſtentibus ſub eadem diſpoſitione totius. Ideòque ſemper manet idem numero viuens toto tempore augmenti.

6. Argum. ſecundo, ab probandum, quod viuens potius augetur ſecūdum partes materiales, quam ſecundum formales. Nam ſecundum eas fit augmentum, quibus fit additio; at fit additio per alimentu partibus materialibus, non verò formalibus, quia alimentum ſolum poteſt addere partes materiales, nam formalitas non prouenit ab alimento, ſed à viuente, quatenus ſub tali ſitu habet partes ex vi formæ exactas: ergo.

Reſpondetur, non negare Ariſtot. augeri partes materiales per augmentum, aut diminui de decretionem, aut per conſumptione humidi radicalis. Sed docet, quod non ſecundūm omnes partes materiales, quas habebat augetur viuens, quia aliquæ ſunt deperditæ ante augmētum, per quod reparantur.

Aug

Augetur autem secundum partes formales, quia istę nõ amittuntur, & tamen medio augmento sensibiliter apparent maiores.

QVÆSTIO XXXIX.

Quid sit diminutio, & quo pacto ab augmentatione distinguatur?

1 POssibilem esse diminutionem, & de facto dari experiencia docet in senibus, & ægris, vbi ob debilitatem virtutis conuersiuæ alimenti in substantiam aliti minus reparat, quam perdiderit viuens de substantia mediante pugna calidi, & humidi.

2 Diminutionem sic diffinio, *Est conuersio vitalis minoris, substãtiæ, & quantitatis ex alimento, quã fuerit a viuente de perditum.* Vbi aduerto, quod diminutio motus positiuus est, & ad quantitatem: quia Arist. 5. Physic. tex. 18. expresè diuidens motus positiuos, ait esse ad quantitatem, qualitatem, & vbi: & quod motus ad quantitatem nõ habet speciale nomen genericè sumptum, & quod diuiditur in accretionem, & decretionem, idest, in augmentum, & diminutionem; Ergo diminutio motus est positiuus ad quantitatem. Sed ex parte connotati differunt augmentum, & diminutio; altera, quia ad quantitatem maiorem, quam fuerit deperdita per actiuitatem caloris naturalis in humidum: altera, quia ad quantitatem minorem, quam fuerit deperdita, & sic vterque motus habet terminum ad quẽ positiuum scilicet quantitatem, licet sub diuerso connotato: & cum ex termino ad quem habeat speciem, & esse motus, diminutio absq; dubio est motꝰ positiuus. Vnde aliud est considerare motum, quod depereunt partes substantiæ, & quantitatis per continuam actionem, & reactionem caloris in humidum; iste enim motus negatiuus est ex parte substãtiæ, quia sic aliquid petit de humido, & calido, sed non est accretio, aut diminutio. Aliud est cõsiderare motum reparatiuum huiusmodi damni, & hic est positiuus, sed si plus reparet est augmentum, si minus est diminutio: quamuis communiter etiam appelletur diminutio ille motus pugnæ inter calidum, & humidum, quatenus plus amittitur, quàm sit reparabile, & sic loquendo cum pluribus, vt solet esse sermo in scholis, vtsi sumus hoc nomine, quamuis sentiẽdo vt Philosophia petit, solum dicatur propriè diminutio secũdum Arist. motus ad quantitatem minus reparatiuus, quam fuerit de substantia viuentis deperditum.

3 Et si facilè patet, quomodo diminutio specie differat ex parte termini ad quem ab augmentatione, quia illa est ad minorem quantitatem, quam fuerit de perdita, hæc vero ad maiorem. Et cum species motus sumatur à termino ad quem secundum Aristot. 5 Physic. ca. 5. fit quod cum illi termini sint omninò diuersi, motus ipsi sunt

specie diuersi, & oppositi.

4 Arg. 1. ad probandum diminutionem esse naturaliter impossibilem. Eo nāque esset possibilis, quia calor naturalis minus potest reparare de alimento, quam consumit de humido radicali, sed hoc est falsum, nam quo debilior est calor minus consumit de humido, & sic licet minus reparet de alimento, non reparabit minus quam fuerit deperditum. Ergo non continget diminutio.

Respondetur, quod calor eo ipso, ac debilior est, minus agit in alimentum, & minus potest conuertere de illo in substantiam alicui, quam deperdatur de humido, quia hoc ipso quod humidum minus dissimile est quàm alimētum, minus resistit, seu reagit in calorem, & ideò magis agit, & magis consumit de illo calor: at alimentum est valdè dissimile, quia omnimo extraneum, & in extranea materia, & ideò magis resistit, & ideo minus conuertitur, & magis diminuit de vigore caloris naturalis, per maiorem reactionem, & resistentiam, ideoque sequitur necessariò diminutio, id est, conuersio alimēti minus reparatiua, quam fuerit de substantia deperditum.

5 Arg. Secundo. Sicut corruptio est ad non esse substantiæ totalis, sic etiam diminutio ad non esse substantiæ partialis, sed corruptio est mutatio priuatiua, non autem positiua: Ergo, diminutio non est motus positiuus. Prob. min. Diminutio disponit ad corruptionē. Ergo est ad nō esse substantiæ partialis, qua paulatim deuenitur ad non esse substantiæ totalis. Probatur consequentia. Nam dispositio realiter tendit ad terminum, ad quem tendit mutatio ad quam disponit, Ergo diminutio est ad non esse substantiæ partialis.

Confirmatur. Dato, quod diminutio sit motus positiuus ad quantitatem minorem, saltim sequitur nō esse motum specie diuersum ab augmentatione: quia magis, & minus ex parte termini nō variat speciem motus in alteratione: ergo plus, vel minus substantiæ reparatæ, quam fuerit deperditum, non variat speciem motus tendentis ad reparationem substantiæ, & quantitatis deperditæ. Probatur conseq. Eo namque in primo casu non variatur species, quia illud magis, & minus solum variat accidentaliter qualitatem, quę est terminus. Ideoque alteratio, seu intensio ad qualitatem vt duo non variat hunc motū specie ab intensione, vt quatuor. Sed etiam plus, vel minus solum accidentaliter variat quantitatem, aut substantiam reparatam. Ergo accretio, & diminutio, quæ ex parte termini, solum differūt penes plus, vel minus, tantum differunt inter se accidētaliter. ¶ Respondetur, negando, quod diminutio per se tendat ad non esse substantiæ partialis, hoc enim solū habet præsupositiuè, quatenus tendit ad reparationē. Sicut etiā augmentum supponit nō esse alicuius substātiæ partialis ex vi actiuitatis ca-

caloris inhumidum, quod r. parat cum maiori lucro. Vnde diminutio per se non tendit in corruptionem, nec est dispositio ad illam, quin potius est subsidium naturæ ad obstandum corruptioni, licet per accidens consequatur ex eo, quod agendo in alimentum, vt cõuertatur in substantiam aliti, paulatim debilitatur virtus naturalis conuersiua à reactione ipsius alimenti, & à consumptione humidi radicatio. Vnde fit nihil probare argumentum, quia diminutio non est per se dispositio ad corruptionem, & ideo non habeat pro termino ad quem nõ esse substantiæ partialis, sed potius esse eius, licet non in tanta mole sicut fuerat ante deperditum.

Ad conf. resp. quod magis, & minus non variant speciem, quando non se habẽt reduplicatiuè, sed tantum specificatiuè, quod in motu deprehenditur, quando idem motus potest in minus, & in magis, vt constat in intensione, vbi idem motus est ad qualitatem vt duo, & potest intendendo continuari vsque ad tria, quatuor, & quinque. Et sic illud magis, & minus se habet specificatiue in motu, quia non respicit terminum secũdum quod dicit minus, sed quatenus minus est via ad magis: si tamen se habeant reduplicatiuè, variant motus specificè, vt patet in intensione, & remissione, & sic contingit in nostro casu quoad plus, & minus reparatum de substantia, & quantitate. Nam accretio comparatur ad intensionem, & diminutio ad remissionem. Videatur D. Thom. q. vnic. de anim. art. 7. ad 6.

QVÆSTIO XXXX.

Vnde sumatur principium indiuiduationis substantiæ materialis?

1 OCcasione doctrinæ, quam Arist. & D. Thom. tradunt hic cap. 5. text. 41. Scilicet, quod toto tempore augmenti manet idẽ suppositum, quod est substantialis naturæ indiuidua substantia. Disputãt hic Philosophi de principio indiuiduationis, quod est valdè necessarium ad substantiam naturalem, quia omnes motus, & actiones sunt subsistentiũ, & naturæ in indiuiduo, & in singulari & ideò etiam à nobis de his est sedulo peragendum.

2 Dari primas substanitas indiuiduas, & singulares est notissimum, ex quo tamen principio prouenial eiusmodi indiuiduatio, & singularitas obscurissimum esse ostendit sententiarum circa hoc mira varietas, & discrepantia. Quidam enim cum Henrico quodl. 8. & 15 desperantes inuenire principium ad causam extrinsecam confugiunt dicentes: ideo esse hanc numero substantiam, quia fit ab hac numero causa efficiente. Alij autem ex collectione plurimorum accidentium, quæ taliter vni conueniunt, quod non alteri, colligunt, sed à posteriori numericam

indiuiduorum vnitatem. Sic Boetius, Porphurius, Damasc. Auicc. (si fideliter referuntur) vel per ordinem substantiæ ad illas proprietates, vt Vasquez tom. 1. in 1. part. disput 74. c. 1. referunturque pro hac sententia Iauellus, Soto, Bañez, & Suar. Scotus autem in 2. dist. 3 quæst. 6. Sumi ab vltima differentia gradus indiuidualis, quæ vocatur hæcceitas. Nazarius 1. p. quæst. 3. art 2. cui in aliquibus locis fauore videtur Capreolus, (& si in alijs contradicat) docet sumi indiuiduationem à quantitate, vt a principio formali. Albelda 1. part. quæst. 11. artic. 2. tenet, à forma simul, & materia desumi hoc indiuiduandi principium, cui fauet Suar. disp. 5. meth. sect. 3. & 4. At verò Biescas 1. part. quæst. 11. artic. 5. dub. 15. docet materiam se ipsa indiuiduari, & distingui à qualibet alia transcendentaliter per se ipsam, licet complete, & formaliter indiuidueur per quantitatem. At plurimi Thomistæ tenent principiũ indiuiduationis substantiæ materialis esse materiam primam signatam quantitate, licet non conueniat apud eos, an signatam esse consistat, in eo quod sit disposita, vel sit completa, & determinata, ãn quantitas sit conditio, an sit ratio saltem in obliquo, vel de connotato, vel an consistat signatio in radicatione quantitatis: ad quod ipsi consulendi sunt, qui in primo dicto concordant, quamuis in modo explicandi discrepent. Videatur Capreol. in 2. dist. 3. quæst. 1. artic. 3. ad argu. Scoti, Flandr 7. meth. quæst. 12. per totam. Ferrar. 1. cont. gent. capitulo. 21. Sõcin. 7. meth. quæst. 31. ad 2. & 4. & quæst. 35. ad confirm. arg. & quæst. 34. ad 1. 4. & 6. Bañ. hic cap. 5. quæst. 3. art. 1 & 6. & articul. 3. Zumel. 1. p. quæst. 3. ar. 2. Araujo tom 2. meth. lib. 8. quæst. 2. artic. 2. Cabrer. to. 1. in 3. p. qu. 3. artic. 2. fol. 415. M. Ioan. à S. Thom. lib. 1. de generat. quæst. vit. § 2. & 8. P P. Discalceati Carmelitani tom. 1. in 1. part. disp. 1. per totam. Insuper Caiet. de ente, & essent. quæst. 5. & 1. p. quæst. 29. ar 1. Densique ab existẽtia, & subsistentia desumi principium indiuiduationes, tuentur aliqui apud Suar. disp. 5 meth. quæst. 5. Sed quia in tanta sententiarum varietate sit tenendum, sequentia declarabunt.

3. Verum tamen ante resolutionem aduertendum est, quod cum distinctio vnius indiuidui ab alio sit intrinseca, & substantialis, debet illi assignari principiũ intrinsecum, & substantiale, quod sit primordiale. Vnde sequitur extra rem omnino diuagari, eos qui solum causam extrinsecam assignant, scilicet efficientem, quia hæc non negatur, sed inquiritur causa intrinseca, & similiter, qui ponunt quantitatem pro causa adæquata, cum inquiramus effectus substantialis causam intrinsecam substãtialem, & ipsi tantum reddant accidentalem.

4. Aduerto etiam nos in præsentiarum non agere de indiuiduatione

ne ſubſtãtiali metaphiſicè ſumptã, quatenus dicit vltimum gradum naturæ ſubſtantialis, nec de indiuiduatione logicè ſumpta, quatenus dicit prædicari de vno tantum; ſed de indiuiduatione phyſicè ſũpta, quatenus fundat conſiderationem logicam, & metaphiſicam. Et quia gradus ſpecificus dicit actum completum, ſeu in eo fundatur, quatenus dicit formam totalem, quæ ex ſe eſt indifferens, vt ſit in pluribus indiuiduis, quęque in natura materiali conſtant materia, & forma, quæ ſunt de eius diffinitione phiſica inquirimus principium intrinſecum phiſicum, vnde natura illa fiat hęc, ideſt conſtans ex hac materia, & hac forma, ex hic carnibus, ex his oſsibus. Cum autem omnis indiuiduatio naturæ materialis conſiſtat in eo, quod ratio ſpecifica, quæ ex ſe ampla eſt, & illimitata: limitata ſit ad eſſe hanc, & potentia ſit, quæ limitat actum, & materia ſit principium intrinſecum potenciale limitas actualitatem formę, neceſſario debet dici, quod ſicut materia prima eſt primordialis ratio, radix, & principium limitãdi formam, ita etiam eſt ratio intrinſeca indiuiduandi naturam ſpecificam. Sed quia materia etiam intrat conceptum ſpecificum, & diffinitionem phiſicam naturæ materialis ſpecificæ, quia genus à materia ſumitur. Videndum eſt, an materia prima, ſe ſola, ſit principium phiſicum indiuiduãdi formam, & naturam ſpecificã? An, vt eſt radix quantitatis, vel cã connotat, an verò, vt ſigillatur ab illa, tanquam à diſpoſitione, vel cõditione, vel a cõplemẽto, ita quod materia vt ſigillata ſit principium: ſed ſi vt ſigillata dicat cõditionem intrinſecam, ſine qua non, eo, quod principiũ indiuiduationis ſubſtantiale debet eſſe in ſe, quamuis non abſolutè, ſed ſolum vt radicat, vel connotat quantitatem. Eo autem ſolũm dubitatur de quãtitate, quia hæc eſt ratio diuidendi, & terminandi partes ſubſtantiæ, quæ ſunt de ratione indiuiduali.

5 Dico primò. Forma ſubſtantialis non poteſt eſſe primum principium indiuiduationis. Sic D. Th. 1. p. q. 3. art. 2. ad 3. ibi: *Formæ, quæ ſũt receptibiles in materia indiuiduãtur per materiam.* Idem habet 1. p. q. 50. ar. 4. & 10. meth. lect. 11. & de ente, & eſſent. cap 5 & in 2. diſt 3. q. 1. art. 4. Si ergo forma indiuiduatur per materiam, ipſa non eſt principium indiuiduationis, ſed habet pro principio ſuæ indiuiduationis materiam primam. Et probatione, quia idem eſt principium conſtitutionis, & diſtinctionis, ſed forma non poteſt eſſe principium diſtinctionis indiuidualis, vt ait D. Thom. contr. gent. capitul. 93. eo, quod indiuidua non diſtinguuntur formaliter intra eandem ſpeciem, ſed poti⁹ ſtãte vnitate formali differũt ſolùm materialiter. Ergo nec forma eſt principium conſtituendi vnitatem indiuiduationis ſubſtantialis. ¶ Conf. Forma fundat ex ſe actualitatẽ ſpecificã illimitatam, actus enim non limitat, at ratio

individua est limitatio rationis specificæ; ergo nō potest sumi a forma, sed debet sumi à materia, quæ sicut recipit formam, ita etiā limitat, vt sit hæc, ac per consequens, forma non est ratio, ob quā cōpositum substantialem individuum.

6. Dico secundo. Hæcceitas seu differentia individualis, seu modus quidam compositi substantialis nō potest esse principium individuationis. Sic contra Scotum vniuersi Thomistæ. Prob. Quia Scotus petit manifestè principium, & probat idē per idē. Inquirimus enim principium physicum, quare natura materia iis sit hæc, & habet diffinitē etiā metaphysicam hæcceitatis, & gradum, & modum individualem: ergo respondere, quod per hæcceitatem sit hæc, est eidem, ac dicere, quod sit hæc, quia est hęc. Petit ergo principium, & petit idē per idē. Sicut si inquireretur principium physicum gradus generici, aut specifici in natura substantiali, frustra responderetur principium esse speciei tatem, aut genereitatem, sed sicut deberet dici, quod materia est principiū gradus generici, forma verò specifici; quia secūdum Arist. genus sumitur à materia, differentia verò à forma. Sic in præsēti reddendum est principium physicū ipsius hęcceitatis, de quo inquirimus

Con. ratione Caiet. de ent. & essent. q. 5 Omnis differentia est actus, omnis actus supponit potentiam, seu naturam, quam actuet; ergo hæcceitas debet supponere naturam, & subiectum, quod actuet. Sed non est actus naturæ vniuersalis, quia de ea non dicitur, quod est hæc; ergo debet esse naturæ singularis, & individuæ; ergo hæcceitas non constituit per modum principij, sed supponit naturā physicè individuam. Si dicas, hoc esset verū si hæcceitas esset actualitas entitatiuè distincta, non autem si sit actus ex natura rei distinctus, vt ponit Scotus, non enim sic debet supponere naturam physicè individuatam, sed hoc ipsa hæcceitas præstat. Contra tamen est quod distinctio ex natura rei eadem haberet ex natura rei, quod haberent realiter entitatiuè distincta entitatiuè. Sed si aliquis actus sit entitatiuè distinctus ab eo, quod per illum actuatur, necessariò debet supponere subiectum iam singulare, & individuum. Ergo si hæcceitas, vt est actualitas distincta ex natura rei a natura substantiali, debet præsupponere ex natura rei à natura substātiali, debet præsupponere ex natura rei ipsam naturam substantialem iam individuam; ergo debet supponere ex natura rei principia individuationis talis naturæ. Si instes argumentum, quod specieitas seu differentia supponit naturam, vel ratione secūdum nos, vel ex natura rei secundum Scotum, & tamen non supponit speciem cōstitutam; ergo similiter erit dicendū in nostro casu. Contra est, quod etiam specieitas, & differentia specifica metaphysicè aut logicè sūpta, supponit, vel ratione, vel ex natura rei naturā physicè in sua specie

con-

constituit materiam, nam supponit forma. Ergo etiã hæcceitas, quæ est differentia physica, aut metaphysica gradus individualis, vel modus eius, debet supponere principiũ physicum individuationis, & ipsam naturam substantialem physicè individuam.

7. Dico tertiò. Materia prima non est individua se ipsa absolutè sumpta, sed vt signata, & sigillata quantitate. Sic contra Suar. & cõtra aliquos graues Thomistas, tenent communiter cæteri discipuli D. Thom. & probatur ex doctrina, quam tradit D. Tho. 4. cont. gent. cap. 65. vbi docet, quod sola *quãtitas per se ipsam individuatur, substãtia autem non per se ipsam, sed prout consideratur sub dimensionibus*. Sẽsit ergo, quod materia per se ipsum non individuatur, si absolutè sumatur sine ordine, saltim adquãtitatẽ.

Conf. quia D. Thom. 1. p. q. 50. ar 4 & in 2. dist. 3. qu. 1 art. 4 & de spir tu l. creatur. ar. 9. & opus. 70. qu. 4. art. 2. docet expressè, quod etsi Angeli componerentur ex materia spirituali, adhuc non esset in dividua eorum forma per materiã: nec materia esset principium vnitatis, aut pluralitatis individuæ, sed solùm vnitatis genericæ, quia materia præcisa à quantitate corporea, non est principium individuationis, at omne principium in se habet, & à se illud, cuius est principium, ergo si materia se sola non est principiũ individuationis, nec est in se, & à se individua præscindendo ab ordine ad quantitatem.

Conf. 2. ratione desumpta ex D. Thom. opusc. 30 de ent & essent. c. 3. quod non est de intellectu essẽtię, sed extra eius conceptum: venit de foris & per ordinem ad extrinsecum, & de cuius ratione est tale prędicatũ debet desumi. Sed ratio individua est præter conceptum essentię materię, & formę, quia concipi potest earum quidditas sine individuatione, ergo in se absolutè consideratis materia, & forma nõ habet individuationem, sed per ordinem ad aliquid extra se nempe ad quãtitatem, de cuius ratione solùm est habere situm, & diuersitatem partium ordinatam intra eandem speciem, vt ait D. Th. 4. cont gent cap. 65. ac per consequens se solis conceptis duabus lineis possunt concipi, vt distinctę secundum numerum, ratione diuersi situs.

Conf. 3. Distinctio individualis tunc tantum intelligitur cum pluralitas partium, & distinctio earum potest poni, quia tunc ponitur distinctio materialis sub eadem specie. Sed materia se sola licet habeat partes, tamen non habet eas diuisibiles, nec vna extra aliam, vt docet Arist. 1. physic. & ex illo D. Tho. 1 par. q. 50. art. 2. & quodl. 9. q. 4. art. 1. et 4. cont. gent. cap. 37. et 65. quia tãtum est diuisibilis per ordine ad quantitatem; ergo solùm in ordine ad quantitatem potest intelligi, quod materia sit positiuè individua, et quod vnum eius individuum distinguatur ab alio.

8. Dico quartò. Materia est primordiale principium individuatio-

tionis substantialis, quatenus figillatur, & signatur dimensionibus quantitatis, tali figilatione, & cõditione intrinseca se retenente. Est de mente D. Thom, opus. 70. q. 4. art. 2. vbi viuenda sunt argumenta, sed contra; vbi probat ex materia secundum se sumi rationem generica, & ex forma specificam, numericam verò ab accidentibus, seu à materia in ordine ad illa, quorum præcipuum est quantitas. In cor. verò ait: *Forma, inquit, sit hæc per hoc quod recipitur in materia, sed sed cũ materia se considerata sit indistincta, non potest esse, quod formã in se receptã indiuiduet, nisi secundum quod est distinguibilis. Non enim forma indiuiduatur, per hoc, quod recipitur in materia, nisi quatenus recipitur in hac materia, vel illa, distincta, & determinata ad hic, & nũc. Materia autem nõ est diuisibilis, nisi per quãtitatẽ, Vnde Philosop. 1. phisic. ait, quod sub mota quantitati remanet substantia indiuisibilis, & ideo materia efficitur hæc, & signata, quatenus est sub dimensionibus.* Et addit, quod dimensiones, nõ vt terminatæ per certam figurã, & mensurã signãt materiã, sit vt principiũ indiuiduationis, alioquin variatis his terminis, vt de facto variantur, variaretur signatio, & indiuiduatio, sed vt sint interminatæ, licet in re nunquam careant terminatione, sicut visus specificatur à calore, licet in re sit terminatus albedine, aut nigredine, aut alio colore particulari, vnde addit D. Th. *Et ex his dimẽsionib' interminatis efficitur materia signata, & sic indiuiduat formã, & sic ex materia causatur diuersitas secũdum numerum in eadẽ specie. Vnde patet, quod materia secũdũ se cõsiderata nõ est principiũ diuersitatis secundum speciẽ, nec secundũ numerũ, sed sicut est principiũ diuersitatis secũdũ genus, prout sub est cõmuni formæ, ita est principium diuersitatis secũdũ numerũ, prout sub est dimensionibus interminatis.* In his verbis vltimis, nota, quod nõ intendit D. Thomas omnimodam paritatem: non enim materia respicit quãtitatẽ vt specificatiuã, sicut respicit formã, sed solum, quod sicut ordo ad formam in communi figillat materiã, vt sit principium diuersitatis genericæ. Sic etiã ordo ad quantitatem interminatam: habente se quantitate, vt conditione, sinẽ quia non est ratio, ob quam materia est principiũ diuersitatis indiuidualis. Vide D. Tho. ibidẽ ad 2. & 4. vbi clarissimè cõfirmat hãc nostram cõclusionem, & quodlib. 9. q. 4 art 7.

9 Et prob. ratione. Illud est per se primũ principiũ indiuiduationis substantialis, quo fit substantia hoc aliquid; sed hoc per se primo præstat materia prima signata quantitate: ergo illa sic considerata est primum principium indiuiduationis substãtialis loquendo de substantia materiali. Mai. videtur certa, quia esse indiuiduum substantiale nihil aliud est, quam prima substantia, seu hoc aliquid in linea substãtiali. Min. prob. Sola materia, vt signata quantitate facit formã esse hãc, quia

quia sic forma recipitur in hac materia distincta positiuè ab alijs limitando formam vt non sit communis alijs: Ergo sola materia signata facit, quod substantia sit hoc aliquid, quatenus ex vnione huius materiæ, & huius formæ ita est hęc, quod sit vnum in se, & diuisum à quolibet alio, & omnino incõmunicabile alteri eiusdem speciei, & diuisum vltima diuisione substantiali. Prob. ant. Nam materia per hoc, quod signetur quantitate diuiditur positiuè à qualibet alia; ergo ita recipit formam vt reddat eam diuisam à qualibet alia, aliàs suscipiendo limitat formam, ergo facit esse hanc formam distinctam a qualibet alia eiusdem speciei.

Conf. Forma diuisa à qualibet alia, nõ per principia formalia, sed solùm per materialia diuiditur ab alijs formis, nõ formaliter, sed materialiter, non specificè, sed indiuidualiter, sed quia recipitur in materia signata redditur forma substantialis diuisa a qualibet alia materialiter tantum & nõ formaliter. Ergo redditur indiuidua per materiam signatam, ac per consequens totum compositum substãtiale resultans ex vnione materiæ, & formæ sit indiuiduum per materiam signatam, tamquam per primordiale principium. Mi. prob. ex dictis, nam materia ex signatione quantitatis diuiditur ab alijs, eo, quod per quantitatem, seu in ordine ad illam habet distinctionẽ partium, ita vt vna sit extra aliam, & per consequens diuisibilis ab alia, ergo quod materialiter diuiduatur ab alia materia, ac per consequens quo ad forma recepta diuidatur, seu distinguatur materialiter ab alia.

10. Seu tamen quod quantitas soltàm intret de connato, & non, vt ratio formalis indiuiduandi substantiam: patet, nam indiuiduatio substantialis, est effectus substantialis, ergo non est ab accidens tanquam à forma, quia accidens nequit formaliter præstare effectũ formalem substantialẽ: aliàs diuisio indiuidualis nõ esset substantialis. Ergo non præstatur à substantia absolutè, & secundum se considerata, ergo in ordine ad extrinsecũ, seu ad aliquid, quod est extra essentiam substantiæ, ergo non à materia absolutè, vt est pars quidditatis materialis, sed in ordine ad aliquod accidens, quod sit extra essentiam substantialem, sed non in ordine ad aliud, quam ad quantitatem secundum dimensiones interminatas, vt vidimus ex D. Tho. ergo materia solum, vt signata per illum ordinem est principium indiuiduationis.

11. Si inquiras an exigatur, quod materia sit actu signata quantitate secundum actualem inhærentiam dimensionum? an vero sufficiat ordo. & si non ad sit actu quantitas?

Respondeo, non requiri, quod actu insint dimensiones, nam Deus potest producere indiuiduum substantiale materiale absque quantitate actualiter inhærente, non tamen asque radice exigente determinatam quantitatem, quæ se-

qui-

quitur ad materiam, seu ad formã. Seu vt melius dicam: Sequitur quantitas ad materiam in genere causæ materialis, ad formam tanquam a principio dimanationis, & sic materia, quatenus præ habet has dimensiones, vel illas in radice cum recipit formam, & præcedit illam in genere causæ materialis, habet esse diuersa a qualibet alia, & sic indiuiduat formam, & est principium indiuiduationis totius compositi.

12 Sed tamen ille ordo materiæ ad quantitatem non est ratio formalis, sed cõditio sine qua non, quia ordo ad extrinsecum accidens non est ratio formalis effectus substantialis; sed vocatur conditio intrinseca sine qua non, quia eo non intellecto, non intelligitur, quomodo materia præstet hũc effectum. Sicut sine obscuritate obiecti non intelligitur quomodo fides assentiatur ex mero testimonio dicentis: Vnde etiam colligitur, quod quantitas in se cõsiderata, & vt inhærens; non est conditio sine qua non indiuiduationis substantialis, cum non repugnet dari indiuiduum substãtiale materiale absque actuali quantitate, sed solum est conditio secundum radicem, & exigentiam præhabitam in materia prima. Cum autẽ materia non præhabeat proximè determinata dimensionem quãtitatis, nisi quatenus ab agente disponitur, vel coaptatur ad determinatam formam secundum has, vel illas dispositiones, sit consequens, quod agens, seu efficiens sit primum principium extrinsecum indiuiduationis, & sic figillare materiã ordinando ad determinatã quantitatem vnde fit, quod materia vt passiuè signata sit principium intrinsecum indiuiduationis, & quod nec possit omnino præscindi ab ordine ad agẽs, dum assignatur principium indiuiduationis.

13 Contra primam conclusionem argu. Primo, principium indiuiduationis est vltimo distinguens vnam substantiam ab alia in linea substãtiali, sed actus est qui distinguit, vt docet Arist. 7. met. text 48. Ergo actus substantialis, seu formã est principium indiuiduationis, & non materia prima.

Confirmatur primo. Quo aliquid est ens physicè, & actu, eo est vnum: sed forma est, quo materia prima est ens in actu: Ergo illa est quo est vnum in indiuiduo. Ergo potius forma est primum principiũ indiuiduationis, quam materia.

Cõfirmatur secundo. Quod aliquid terminat generationem, seu productionem, eo est singulare, & indiuiduum, quia actiones omnes ad rem in singulari terminantur. Sed forma est terminus, quo, generationis, & productionis, & ratione cui' materia terminat generationẽ, quæ generationẽ per accidens terminat, idest ratione formæ, vt agẽdo de termino generationis dictum est: ergo forma est principium indiuiduationis intrinsecum.

Confirmatur tertio. Eo forma non esset principium indiuidua-

tio.

tionis, sed materia, quia materia præintelligitur, vt signata quantitate, & per consequens diuisa per signationē quantitatis. Sed materia non est radix quātitatis, nisi per formam, quia ad eam, vt corporea est, sequitur quantitas determinata, nam ad formam determinatam sequuntur accidentia determinata, quorum vnum est quātitas. Ergo potius materia indiuiduatur per formam, quam è contra, ac per consequens totum compositū substantiale.

Confirmatur quarto. Indiuiduum est maximè incommunicabile in linea substantiæ: ergo, quod est magis propinquum subsistentiæ, qua substantia redditur vltimo inconmunicabilis, magisque principium eius, erit maximè principium indiuiduationis: sed forma est propinquior subsistentiæ, & principium eius magis determinatum, sequitur enim subsistentia ad formam. Ergo.

14. Respondetur. Quod principium indiuiduationis distinguit vnam substantiam ab illa materialiter, non autem formaliter: ideoque non formæ, quæ est actus, & principium distinctionis formalis, sed materia debet esse principium indiuiduationis.

Ad primam confirmationem. Quod quo aliquid est ens actu, est vnum formaliter, non vero materialiter, ideoque cum indiuiduū vt tale, est vnum in se, & diuisum à quolibet alio, materialiter habet pro principio materiam, vt signatam quantitate, nō autem formam.

Ad . . Quod forma est terminus quo generationis, & productionis formaliter, non autem materialiter, & sic forma est principiū, quo genitum, aut productum in tali natura, & specie constituitur: at materia signata est principium quo constituitur in indiuiduo, quia indiuiduatio se tenet ex parte materiæ, & sic est quo generatio terminatur ad rem in singulari, & in indiuiduo, quasi subiectiuè, quia generatio non tendit in indiuiduum reduplicatiuè, & formaliter, sed specificatiuè, & subiectiuè, aut materialiter, quia tendit ad hoc, quod genitum, aut productum habeat tale esse, aut talem naturam in indiuiduo, & in tali materia sic, et sic signata.

Ad tertiam. Quod materia non est ideo principium indiuiduationis substantialis, quia nō est principium effectiuum quantitatis, sed quia est principium materiale, sic enim diuidi potest per signationē illius, ideoque ex quo forma sit radix effectiua quantitatis nihil infertur contra dicta.

Ad quartam. Quod indiuiduum est maximè incommunicabile substantialiter per modum subiecti ad existentia & subsistētia per modum termini. Et ideò ex quo forma sit propinquior subsistentiæ, non sequitur esse principium indiuiduationis, sed materia potius, quia hæc vt signata esse principiū incommunicabilitas, subiectiuæ, quæ-

quęque in genere causæ materialis propinquior est subsistentiæ, quam forma, quia est prima ratio recipiẽdi quæcumque in substantia recipiuntur, quamuis forma sit principium dimanandi.

15 Argu. Secundo ad idem. Si materia esset principium indiuiduationis, & non forma, variata materia cum suis dimensionibus, variaretur indiuiduum; & si maneret forma, & variata forma nõ variaretur, quia maneret principium indiuiduationis, vt per se videtur constare, & certum; sed omnino variata materia, quæ in prima generatione potuit esse principium indiuiduationis, non variatur vnitas indiuidui, quia manet eadem forma, quæ tamen variaretur variata forma: ergo forma, & non materia est principium indiuiduationis substantialis. Probatur minor. Eò ex dictis quæs. ant. & ex doctr. D. Thom. hic text. 35. & 36. & 1. part. quæ. 119. art. 1. ad 2. Etiam si per nutritionem, & augmentationem, & continuam actionem caloris naturalis, in humidum, lõgo vitæ decursu deperdatur omnes partes materiæ, & qualitatis adquisitæ in prima generatione, & alijs de nouo aduenientibus manet idem indiuiduum numero toto tempore vitæ, quia manet eadẽ forma, & species partium, etiam si secundũ materiam, seu partes materialiter recedant, mutaretur autem indiuiduum si secundum formam, & speciem partium, quę prouenit à forma variaretur substantia: Ergo variata mãteria cum suis dimensionibus nõ variatur indiuiduum, variaretur autẽ variata forma.

Confirmatur primo. Conseruatio est continuata productio: ergo idem est principium conseruandi vnitatem indiuiduam numericam, & constituendi eam: at forma, & non materia est ratio conseruandi indiuiduum, nam ipsa est ratio durandi, & existendi: ergo etiam est ratio constituendi indiuiduum.

Confirmatur secundo. In resurrectione vniuersali idem numero indiuiduum humanum resurget, quod modò viuit, iuxta illud Iob. 19 *Quem visurus sum ego ipse, & nõ alius*, quod, & latè pertractat, Albeld. 1. part. disp. 13. art. 19. & tamen resurgere poterit in diuersa materia signata, ac viuens habuit: ergo materia signata non est principium indiuiduationis, nam si esset, non posset sine illa resurgere idem indiuiduum, non restaurato eodem principio indiuiduationis. Probatur minor. Dato casu, quod vir, & fœmina toto tempore vitæ humana carne vescantur, & procreent filium, qui lacte matris ex conuersiõne humani alimenti nutriatur, ita vt etiam filius toto tempore vitæ etiam humanis carnibus vesceretur. Tum sic fit argumentuum. Prima materia, quam habuit ille filius fuit ex semine, quod erat residuum alimenti parentum ex humano corpore, seu materia constantis, deinde toto tempore vitæ alitus est humanis carnibus: er-

ergo in resurrectione nulla materia erit propria huius, sed aliorum hominum, ad quos primitus attinebat: Etsi tamen iste filius sic nutritus, & genitus ex materia aliena corporum humanorum, idem numero homo resurget in materia distincta ab illa, quam habuit in hac vita.

16 Respondetur. Quod toto tempore augmenti ideo manet idem numero individuum, quia variatis omnibus partibus materiæ, materialiter sumptæ, manent formaliter, & *ly formaliter*, nõ significat, quod quia manet eadem forma (nã in formis divisibilibus, quæ sunt in animalibus annullosis, etiam variãtur partes formales) sed quod partes materiæ successiuæ additæ, & reparatæ per nutritionem, & augmentum manent sub eodem situ, figura, & dispositione, vt latè dictum est superius. Ideoque non sequitur, quod forma sit principiũ individuationis, sed quod materia signata dimensionibus quantitatis.

Ad primã conf. Quod conseruationis aliud est principium materiale, aliud formale. Primo modo, materia est causa conseruationis individui, quatenus manet eadem quoad partes formales, vt dictum est, secundo modo forma. Sed quia esse individui in vnitate materiali consistit, ideo materia est principium individuationis, quamuis forma sit ratio constitutionis, & conseruationis eius ex parte naturæ existẽtis in materia, sed hoc potius attinet ad hoc, quod hic homo, v.g. cõseruetur in eadem specie hominis extra causas, quam ad hoc, quod sit formaliter individuum talis naturæ, nam hoc habet à materia signata. Vide D. Thom. quæst. 5. de malo, artic. 5. ad 6. vbi ait, quod forma in virtute cœlorum agit ad speciem conseruando eam.

Ad secundam. Quod ille casus est methaphysicus, & ad prouidentiam Dei attinet, quod sic non contingat. Sed eo dato, respõdetur, quod vt resurgat idem numero, non requiritur resurgere quoad omnes partes integrales, sed sufficit, quod resurgat, quoad omnes partes, quas accepit in generatione, aliis à Deo additis, & sic illi homines aliti resurgent in materia seminali, quia proprior est eorum, quam hominum comestorũ, eo ipso, ac illam habuere ex vi generationis, reliqua autem remanebunt pro hominibus comestis, qui etiam resurgent in eadẽ numero materia, qua sunt geniti, Deo superaddente alias partes, sicut addidit ad materiam costæ, ex qua Eua formata est, & ædificata, & ratio est, quia illa materia primo habita in generatione, fuit verum principium individuationis: ideoq; ea restituta, resurget, & restituetur homo in eadem numero individuatione, etiam si quoad mẽsuram debitæ corpulentiæ aliæ partes superaddantur: vide D. Thom. in 2. dist. 30. quæst. 2. art. 1. ad 7. & specialiter artic. 2. ad 6. & 4. contra gent. cap. 81 ad 5. vbi in terminis

fere eiusdem, argumentum factum dissoluit. Vide etiam in 4. dist. 44. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 6.

17 Argumen. Tertio, ad idem. Potest Deus eandem numero animam, modo hãc corpori vnire, & postea alteri. Ergo materia signata non est principium indiuiduationis formæ sed ipsa forma potius est sibi principium propiæ indiuiduationis. Potest etiã creare plures animas separatas numero distinctas: ergo materia nõ esset principium indiuiduandi eas.

Respon. Quod & si Deus possit animã alteri corpori vnire distincto ab eo, quo primo vnita est vt forma: vniendo eam alteri corpori, vt motor, non tamẽ vt forma; quia anima habet indiuiduationem essentialiter per ordinem ad vnum numero corpus essentialiter: ideoque repugnat trãsmigratio animarum ficta à Pithagoricis, sicut implicat esse duos homines cũ vnica forma. Expressè docet nostram solutionẽ D. Tho. quæst. 1. de spiritualibus creat. art. 9. ad 4. & in 2. dist. 17. quæst. 2. ar. 1. & 2. & 1. par. quæst. 76. artic. 2 & 2. cont. gent. cap 73. & 75. quomodo autẽ animæ separatæ non possint distingui indiuidualiter, nisi in ordine ad diuersa corpora, seu materias signatas, dicemus quæst. sequenti.

18 Argu. Quarto, contra secundam conclusionẽ, & pro sent. Scoti. Sicut genus contrahitur ad speciem per differentiam specificam, sic species contrahitur ad indiuiduum per differentiam indiuiduam, quæ vocari debet hæcceitas: at differentia specifica est principium constitutiuum speciei: ergo hæcceitas est principium constitutiuum indiuidui.

Confirmatur primo. Vnitas non distinguitur ab entitate, nisi vel ratione ratiocinata, vel ex natura rei: ergo vnitas numerica non distinguitur ab entitate indiuidua, vel numerica, nisi illo modo: Sed entitas indiuidua hæc est: ergo hæcceitas, quæ est vnitas numerica nõ distinguitur ab entitate, quæ est vna numericè, & hæc nisi ratione, ergo hæcceitate ipsa constituitur indiuiduum substantiale, & ens hoc, & vnum: Ergo hæcceitas est verum principium indiuiduationis.

Confirmatur secundo. Eo constituitur indiuiduum tamquam principio, quo vna substantia ab alia differt sub eadem specie, sed materia forma, quantitate, & omnes substantiæ corporeæ conueniunt sub eodem genere, & specie, & sola hæcceitate differũt vltimo sub eadẽ specie. Ergo hæcceitas est principium indiuiduationis.

Respondet. Quod hæcceitas est differentia metaphysica desumpta à toto indiuiduo, sicut differentia specifica metaphysica à toto composito sumitur: Sed sicut principium physicum vndè sumitur differentia specifica, seu ratio est forma: ita materia signata est ratio, vel principium vndè sumitur indiuiduatio.

Ad primã conf. quod vnitas nu-

me-

merica ab entitate completa non distinguitur nisi ratione, & ideo, & si vnitas illa sit hæcceitas huius vnitates completæ & hæcceitatis, quærimus primam radicem, & dicimus esse materiam signatam.

Ad secundam. Quod materia vt signata nõ est communis, sed propria huius, & prima ratio, & radix physica hæcceitatis; & ideò licèt hæcceitas sit differentia metaphysica, qua individua differũt sub eadem specie, eius tamen primam radicem, & rationem, & principium dicimus esse materiã primam signatam quantitate, quia hæc reddit naturam vltimo incõmunicabilẽ subiectiuè, & diuisam ab alijs.

19 Argum. Tertio, contra tertiam conclusionem. Secundum D. Thom. 1. part. quæst. 29. art 1. & quæst. 4. de pot. artic. 1. in corp. & ad 8. Substantia individuatur à se ipsa & per se ipsam ad differẽtiam accidẽtium: ergo non à materia vt signata, sic enim dicit ordinem ad quantitatem, quæ est accidens, & aliquid extra substantiam.

Confirmatur primo. Ordo ad accidentia accidentales est in substantia, ergo si individuatur per se ipsam secundum D. Thom. non individuatur per quantitatem, vt signatam, vel ordinatam ad quantitatem.

Confirm. Secundo. Ordo ad accidẽtia accidẽtalis est in substãtia, ergo si individuatur per se ipsã secundum D. Tho. non individuatur per quantitatem vt signatam, vel ordinatam ad quantitatem.

Confirm secundo, Prius intelligitur hæc materia sub hac forma, & hæc forma in hac materia, quã intelligatur materia cũ ordine ad dimensiones quantitatis: sed individuum substantiale cõsistit in eo, quod intelligatur hæc materia sub hac forma, & hæc forma in hac materia, vel saltem ordo huius materiæ ad hanc formam, & huius formæ ad hanc materiam: Ergo priusquam intelligatur ordo ad quantitatem, intelligitur intrinsecum principium individuationis (non enim potest intelligi individuũ sine suis principijs intrinsecis.) Probat. minor. In primis quoad esse prius est forma in materia, quã quantitas, quia illa est actus primus substantialis, quoad ordinem etiam prius est in materia ordo ad formam substantialem, quæ est actus primarius, quã ad quantitatem, quæ est actus secundarius & hoc idem contingit in ordine intelligendi, quia prius intelligitur actus primarius, & ordo ad illum in subiecto, quam actus secundarius, & ordo ad illum. Ergo vera est minor. Si dicas, quod in genere causæ formalis, & ordine intentionis, prius intelligitur forma in materia, & materia sub forma, & ordo ad illam, quam quantitas, at in ordine causæ dispositiuæ, & materialis, & in executione prius intelligitur quantitas signans materiam, quam intelligatur, & sit hæc materia, & hæc forma in materia. Contra est constans doctrina D. Thom. 1. part. quæst. 76. art. 6 in

corp. & ad 1. & 2. & 9. vnic. de ani. art. 9. ad 5. vbi docet, quod vt materia recipiat formam secundum primũ gradum essendi, nõ mediat etiam per modum dispositionis inter materiam, & formam aliquod accidens, etiam ipsa quantitas, sed quantitas disponit ad formam secundum gradum corporis, postquam iam intelligitur forme informans secundum primum gradum essendi, & aliæ qualitates disponunt ad formam, secundum alios gradus recipiendam in subiecto, at forma adhuc secundum gradum essendi semel recepta in materia, iam intelligitur ex illa, & materia fieri individuum entis; ergo adhuc in linea dispositiua non præcedit quantitas, aut ordo ad illam in materia, vt saluetur individuum substantiale, & principia eius intrinseca.

20 Respondetur, mentem D. Thomæ esse substantiam completã individuari à se ipsa, & per se ipsam, sed ratione materiæ, non vtcunque, sed vt signatæ, non ita vt quantitas sit ratio, aut principium à quo [illegible] adeat, sicut accidens essentiale [illegible] pendet ab ordine ad subiectum; sed tanquã à condicione, vt ibidem docet D. Thom. 1. part. quæst. 29. art. 3. ad 4. Et sic patet ad confirmationem, quod & si ordo ad quantitatem sit accidentalis relatiuè sumptus; tamen subiectiuè est substantia, & terminatiuè accidens, & conditio ad individuationem, & ratio sub illa conditione est ipsa materia, & sic substantia non individuantur per aliquod extra se, tanquam per rationem individuandi, sed tãquam per conditionem. Vel melius explicatur. Quod ordo ille ad quantitatem non est accidentalis in materia, sed substantialis, licet sit secundarius, et sine dependentia, & non tanquam ad rationem individuandi, sed sicut ad conditionem sine qua in inspecta secundũ sigillationem materia non diuideretur, nec posset exercere rationem principij individuationis substantialis: & sic differt in hoc ab accidentibus dependentibus à subiecto individuatione.

Ad secundam confirmat. Bene ibi, nam solutio est conformis D. Thom. opusc 72. q. 4. art. 2. ad 4. Dicente, quod non potest intelligi diuisio in materia sine dimensionibus saltẽ interminatis, vel ordine ad illas, quia hæc est conditio necessaria, vt materia fiat hęc, et hæc forma sit in materia, & sic præcedit quantitas, vel ordo ad quãtitatem in materia secundum dimensiones interminatas ad formam etiã secundum gradum essendi per modum conditionis ad dividendum vnam materiam ab alia, quamuis non ad hoc, quod insit forma secundum illum gradum licet secundũ dimensiones terminatas sequatur forma secundum gradũ essendi, et disponat ad eam, secundum gradum corporis recipiendum in materia prima; nõ enim est absurdum admittere huiusmodi priorirates secundũ varias cõsiderationes

nés in eadem quantitate considerata in diuerso genere causæ materialis, et formalis.

21. Arg. Sexto, ad idem. Indiuiduatio prouenit in substantia cõpleta à materia secũdum quod est in se vna numero: sed non fit materia vna numero à quantitate, vel ab eius sigillatione: ergo materia vt signata quantitate non est principium indiuiduationis. Probatur minor. Materia prima geniti, & corrupti est vna, et eadem numericè, alioquin mutatio generationis nõ esset vna si subiectum non esset idem numero subsans termino à quo, et ad quem: et tamen, neque quantitas corrupti, et geniti, et per consequens, nec eius sigillatio potest esse eadẽ numero respectu geniti, et corrupti, quia quantitas nõ subiectatur immediatè in materia prima, sed in composito, et non potest eadem numero transire de subiecto in subiectum, vt supra latè ostẽsum est. Ergo materia prima nõ fit vna numero à quantitate, vel ab eius sigillatione; Si dicas eandem numero materiam primam negatiuè esse in genito, et in corrupto, nõ autem positiuè, et quod hoc modo habet vnitatem per sigillationẽ, et est principium indiuiduationis substantiæ completæ. Contra est has voces negatiuæ, et positiuæ vnitatis sinistræ intellectas, prauè, et extotè applicari ad præsens institutum (dicunt aduersarij) nam eadẽ entitas positiua materiæ manet in genito, et in corrupto, non enim annihilatur: Ergo cum eadẽ vnitate numerica positiua: vnicas namque sequitur ad entitatẽ, estque realiter indistincta ab illa, teste Diuo Thoma 1. part. quæst. 11. art. 1. in corp. et ad 1. Sed est entitas positiua singularis; ergo et indiuidua positiuè secundum vnitatem numericam positiuam. Præterea materia prima secundum se considerata, vt communis genito et corrupto, est intelligibilis, et, bona; ergo vna positiuè vnitate numerica: non enim minus est passio entis vnitas, quam veritas, et bonitas: Ergo si sic habet veritatem, seu intelligibilitatem, et bonitatem, etiam habet vnitatẽ positiuam.

22. Respondetur, eas voces non esse ineptas, sed congruẽtissimas, nam materiam ex se, et præueniẽdo formam, et sigillationem quãtitatis sub genito, et corrupto esse vnam numero negatiuè, docet D. Thomas opusc. 29. et 31. et 3. part. quæst. 77. art. 2. Alioquin si esset vna numero positiuè, sub genito, et corrupto, et ex se, et independenter à dimensionibus, et sigillatione, et ordine ad illas, esset principium indiuiduationis genitum, et corruptum essent idem numero indiuiduum.

Ad primam ergo impugnationem respond. Materiam ex se esse ens positiuum per modum puræ potentiæ concedo; per modum actus nego: cum autem vnitas positiua sequatur ad ens positiuum actu, sicut fit ens actu per formam, vel per ordinem ad illam fit etiam

vnum positiuè, & quia vnitas numerica est imperfecta, nõ est in materia positiuè non intellecta dimẽsione, quia de ratione vnitatis est esse vnum indiuisum in se, & diuisum à quolibet alio; at materia seclusa ordine ad quantitatem in se est indiuisibilis, & solum redditur diuisuilis per quantitatem, vt ex D. Tho. ostendi supra, & ostendit Bergom. in tabula aurea v. materia num. 8. & 32. fit consequens, quod ex se non est vna numero positiuè; nec intelligibilis, aut bona, nisi per ordinem ad formã, vt ibidem etiam ostendit Bergomens. v. materia, ac proindè nec vrget argumentum factum.

23 Arg Septimo, ad idem: indiuiduatio materiæ, & compositi substantialis est aliquid substantiale; ergo non debet desumi à materia, vt sigillata per aliquid accidẽtale, vel in ordine ad illud. Probatur consequentia. Nam substantia totum suum esse habet à se independenter ab aliquo extra se, alioquin non distingueretur ab esse accidentali.

Respondetur, fore absurdum si substantia indiuiduaretur per ordinem dependentiæ ab accidenti: neque esset in quo distingueretur ab accidenti: at non esse absurdum, quod per ordinem connexionis ad dimensiones tanquam ad conditionem, sit indiuidua substantia, quamuis quoad nos appareat ordo dependentiæ, hoc ipso quod est conditio sine qua non datur indiuiduatio in substantia: Ex quo apparet magna diuersitas inter accidens, & substantiam in indiuiduatione, nam accidens indiuiduatur à subiecto tanquam à principio & causa, & per ordinem dependentiæ, at substantia per cõnexionem tãtum ad quantitatem, quam respicit vt conditionem ex parte ordinis ad illam, vt dictũ est sæpius.

24 Arg. Octauo, ad idem. Materia ex se ipsa, & sine conditione sigillationis dimensionum est primum subiectum formæ reddens illam incommunicabilem, ergo indiuiduam. Probatur consequentia. Nam eo ipso ac reciperet formam eam limitaret, & distingueret ab alia forma sub eadem specie, & faceret in communicabilem, ergo indiuiduam; ergo non eget illa conditione, vt sit principium indiuiduationis.

Respondetur negando, quod præscindendo ab illo ordine possit materia recipere formam, quia ad hoc requiritur, quod sit diuisa a massa alterius materiæ, & sit extra illud chaos in quo cõsideratur materia non sigillata, & cum hæc cõditio sit præsuppositiue necessaria, & neque at diuiso intelligi non intellecta dimensione, vt vidimus ex Diuo Thoma inter probanda conclusionem, ideo negãdum est, quod materia sine illa conditione sigillationis ad quantitatem, siue in ordine consistat, siue in actuali inhæsione possit recipere formam substantialem, eãque reddere incommunicabilem vltimo, & indiuiduam.

De-

35. Denique arg. ad probandum, non sufficere ordinē radicalē materiæ primæ ad quātitatem, & eius dimensiones, sed requiri actualem quantitatem, & dimensiones actu sigilantes, vt materia sit principium indiuiduationis, vel si hoc non requiritur nec ordinem ad quantitatem esse exigendum in materia primā. Nam materia prima semper habet ordinem ad quātitatem, præcipuè secundum dimensiones interminatas, quia semper est potentia receptiua, & tamen non semper habet eandem indiuiduationem: Ergo ordo non sufficit.

Respondetur, non sufficere ordinem remotum, sed proximum, quatenus vltimo disposita est ab agente ad hanc formam, & quantitatem. Sed contra est: nam ad huc supposito ordine proximo, si desit quantitas actu informans, materia nequit actu diuidi à qualibet alia, quia ponere partes materiæ vnam extra aliam, & facere actu diuisibile est effectus formalis quantitatis, sicut albedinis facere album: Ergo sicut ordo ad albedinem, quā tamuis proximus non sufficit in substantia, vt reddatur alba, nec ordo proximus ad quantitatē sufficiet, vt materia prima possit esse actu principium indiuiduationis ad quod requiritur per modum intrinsecæ conditionis indispensabilis, quod materia sit actu diuisibilis & quod vna pars sit extra aliam.

Respondetur, probare argumentum, quod naturaliter requiritur quantitas actu inhærens (licet concomitanter, & in eodem signo in quo) vt materia sit actu diuisibilis, quia concomitatur formā corpoream, sine qua nequit esse materia. Et in opinione, quod nec de potentia absoluta potest esse materia sine forma, nec essentia sine passionibus cum sit quantitas passio formæ corporeæ, repugnauit materiam esse in aliquo sine quantitate actu sigillante. Sed tamen dicimus hoc per se non requiri, vt materia actu sit diuisibilis, & habeat vnā partem extra aliam, sed sufficere ordinem proximū ad dimensiones quantitatis mathematice sumptas, quia extrahere vnam partem materiæ extra aliam, non est effectus quantitatis nisi mediāte ordine illo proximo, et ideò etiam si non sit quantitas actuaris, sufficit sigillatio materiæ ad certam quantitatem ex tali ordine proueniens, vt habeat diuisionem, et quidquid requiritur per modum conditionis in materia prima, vt illa sit principium indiuiduationis.

QVÆSTIO XXXXI.

Vtrum anima rationalis indiuiduetur per ordinem ad materiam signatam quantitate?

1. CONclusio est affirmatiua, quam tuentur Flandr. 7. meth. quæst. 22. part. 6. Caietano opusc. de ent. et essent. quæst. 13. Dieseas 1. part. quæst. 11. articul. 2. dub.

dub. 16. Sic etiam expresse Diu. Thomas opusc. 30. c. 1. & 2. cont. gent. cap. 1. & 75. & 81. & 1. part. quæst. 26. ar. 2. & 3. part. quæst. 77. art. 2. & in 4. distin. 12. quæst. 1. ar. 1. quæst. 1. ad 3. Et probatur ratione. Tum, quia secundum fidem explicatam in Concilio Vienens. sub Clemente V. & in Lateranensi sub Leone X. sess. 8. Anima rationalis est forma corporis ex se: Sed de ratione formæ est indiuiduari per materiam, vt late ostendi quæst. anteced. & etiam docet D. Thom. 1. part. quæst. 3. art. 2. ad 3. & locis relatis ex 3. part. & supra. Ergo anima rationalis indiuiduatur per ordinem ad materiam signatam quãtitate.

Confirmat. ratione etiã desumpta ex D. Thom. quæst. de spiritual. creat. art. 4. ad 5. id per quod indiuiduatur actus corporis, debet esse diuersa differentia corporis, vt ait Aristot. lib. 1. de part. animal. c. 3. Sed anima rationalis essentialiter est forma corporis physici organici (quamuis possit existere separata ab illo, tunc enim in actu primo, licet non in exercitio retinet esse formam corporis, seu aptã esse in corpore physico organico) ergo debet indiuiduari per id, quod habet differentiam, & diuisionem corporis physici organici, hoc autẽ habet materia vt signata quantitate. Ergo anima rationalis per ordinem ad talem materiam debet indiuiduari; cum ex se non possit quia forma ex se non est principium diuisionis materialis, et numericæ, sed solum formalis, et specificæ, vt ex dictis quæst. superiori satis liquidum est.

2. Sed quia anima rationalis quatenus forma causa est materiæ, et causa, vt causa non pendet ab effectu alias etiam non pendet à materia in existendo, & operando per intellectũ, & voluntatem, eo quod anima est per se subsistens. Dubiũ est in modo loquendi: an solum debeat concedi, quod indiuiduatur per ordinem connexionis ad materiam signatam, vel per proportionem, & coaptationem cum illa, vt loquitur D. Thom. 2. contr. gent. cap. 81. an per ordinem dependentiæ, et habitudinis?

3. Dico igitur, etiam hoc secundo modo licere loqui, quia est phrasis etiam D. Thom. quæst. 3. de potentiæ art. 10. ad 10. ibi. *Licet anima dependeat à corpore quantum ad sui principium, tamen quantũ ad sui finem non dependet à corpore; quia adquirit sibi esse, vt rei subsistẽti vnde destructo esse nihilominus manet.* Et in 1. dist. 8. qu. 5. art. 2. ad 6. *Quãuis indiuiduatio animarũ depẽdeat à corpore* Et opusc. 31. cap. 6. *Quod anima dependet à corpore, quantũ ad suum principium, seu fieri.* Idem habet in 2. dist. 17. quæst. 2. art. 1. ad 4. quæst. autem de spirit. creat. art. 9. ad 4. docet etiam animam indiuiduari *per habitudinem ad corpus.* Nec est absurdum dicere, quod anima pendeat à corpore, tanquam à comparte, dum componit totum, seu hominem. Nec quod pendet in sua perfectione, ad hoc namque

vnitur corpori, vt accipiat per influs species, quibus ad intelligẽdum perficiatur, vt docet D. Thomas 1 part quæst. 76. artic. 5. & quæst. 84. per totam: Ergo nec erit absurdum dicere, quod pendet etiam ab ordine ad corpus, quoad fieri indiuiduam, & si quoad esse non pendeat: nec quatenus causa formalis est corporis.

4 Contra nostram cõclusionem in primis Scotus militat in 2 dist. 3. qu. vlt. & quodl. 2. quæst. 2. persistens in eo quod nihil per materiam, vel ordinem ad illam, sed per suam hæcceitatem indiuiduatur. Insuper animam rationalẽ se ipsa indiuiduari, secluso etiam ordine ad materiam, tuentur Durand. in 2. dist 3. qu. 2. Suarez disp 5. met h. quæst. 4. & 6. Tolet. lib. 3. de anim. quæst. 18. & argum. 1. pro Scoto. Prius intelligitur animam rationalem esse hanc, quam, quod sit in materia, vel dicat ordinem ad illam, sed non potest intelligi hæc, nisi sit indiuidua, ergo hæcceitate constituitur indiuidua, & non per ordinem ad materiam, cum non sit aliud principium præter hæcceitatem, quod possit cõstitui indiuidua, si antecedenter ad talem ordinem intelligitur indiuidua. Probatur antec. Prius intelligitur in anima terminare productionẽ sui, quàm dicere ordinem ad materiam, quia prius est; quod conuenit in ordine ad se, quàm quod in ordine ad aliud extra se: ergo prius intelligitur in anima esse hanc, quam ordo ad materiam, cum solum vt hæc terminare valeat productionẽ sui. Præterea ordo huius animæ ad hoc corpus nõ est proprietas communis omni animæ, sed propria huius, vt distinctæ ab omni alia; Ergo prius intelligitur anima vt hæc, & distincta indiuiduliter à qualibet alia, quàm quod intelligatur cum ordine ad materiam, ac per consequens non indiuiduatur per talem ordinem.

Confirmatur secundo. Indiuiduatio est ad se; ordo ille est in ordine ad aliud: ergo non est per quod anima indiuiduatur.

5 Resp. Quod & si prius intelligatur animam terminare creationem, quàm ordo ad materiam in genere causæ effectiuæ, & formalis, posterius tamen intelligitur in genere causæ materialis, sicut posterius intelligitur, quam quod sit indiuidua, & singularis, quia solum res in indiuiduo potest terminare productionem, vnde, quia indiuiduatur per illum ordinem, prius intelligitur talis ordo in genere causæ materialis.

Ad primam confirm. respond. Quod talis ordo est proprius huius animæ, vt constitutiuus eius secundum esse indiuiduum, sicut ordo ad genus contrahendo ipsum, quæ habet differentia specifica, ita est proprius cõstitutiue huius speciei, quod non est alterius, quare sicut differentia specifica non supponit constitutam speciem, sic nec ordo ille supponit cõstitutam animam in indiuiduo.

Ad

Ad secundam dico, quod indiuiduatio entis compleri substantialis est ad se, ac si sit substantia incõpleta, qualis est anima rationalis, non est nisi in ordine ad materiam, seu ad compartem, quia constitutio & distinctio indiuidualis materialis est.

6 Arg. Secundo iuxta D. Tho. quæst. vnic. de anim. artic. 1. ad 2. Vnumquodque secũdum quod habet esse, & habet indiuiduationẽ: Sed anima rationalis habet esse per se indepẽdens omnino à materia, immo esse communicat materię: ergo & indiuiduationem.

Confirmatur, ordo ad corpus, vel est ipsa entitas animę, vel aliquid respectiuum superadditum. Si primum: ergo anima se ipsa indiuiduatur, & non per corpus, aut ordinem ad illud; nam entitas animæ omnino absoluta est, nec habet esse relatiuũ, adhuc secundum dici. Si secundum, est impossibile, quia D. Thom. probat quæst. 8. de pot. art. 3. ad 6. & quæst. 9. art. 2. ad 1. et quæst. 10 art. 3. ad 4. et art. 5. ad 12. quod substantia non indiuiduatur per aliquid respectiuum.

Cõfirmatur secundo. Anima rationalis est per se subsistens, ergo per se indiuiduã independenter ab ordine ad materiam. Probatur cõsequentia. Quod est per se subsistens, est vltimo incommunicabile, sed hoc est de ratione indiuidui, de cuius ratione est vltima incommunicabilitas: ergo.

7 Respondetur. Quod anima habet esse incompletum, cum ex se sit forma, et ideo petit esse in corpore quantum ad sui principium, et per consequens indiuiduari per ordinem ad corpus.

Ad primam confirm. respond. Quod anima rationalis indiuiduatur per ordinem transcendentalem ad corpus, qui est indistinctus ab ipsa anima nec est absurdum, quod cum sit pars petat aliam compartem, vt sic, & importet in suo esse relationem secundum dici, & sic, indiuiduatur quidem per se ipsam non absolutè, sed dependenter à materia, tanquam à principio, ex cuius coaptatione habet limitari ad determinatum indiuiduum.

Ad secundam conf. resp Quod anima rationalis habet quidem esse per se subsistẽs incompletum, & per modum partis, exigensque materiam cum qua subsistat perfectè in toto & sic habet esse dependens à materia, non tanquam à subiecto ex quo, sed tanquam à subiecto in quo, & per cuius proportionem petit indiuiduari, & reddi vltimo incommunicabilis. Prętereà quod alia est incommunicabilitas subsistentię, alia est incommunicabilitas principij indiuiduantis: illa est per modum termini, hæc est per modum subiecti, in quo fit forma, & natura. Primam habet ex se anima. Secundam autem à materia, in qua petit recipi; & ideo dependenter à materia habet indiuiduari.

(*)

QVÆ-

QVÆSTIO XXXXII.

Vtrum accidentia indiuidentur à subiecto, & an duplex accidens numero diuersum eidem subiecto inesse possit.

1 SVppono, quod accidentia sicut in se sunt entitates indiuiduæ, & singulares, sic etiam in se habent suas differētes indiuiduales metaphysicas, seu hæcceitates. Sed inquirimus modo principium physicum, vnde competat eis talis differentia metaphysica: quamobrem diminutè processisse videtur Scotus, qui dixit per hæcceitatem indiuiduari accidentia, quod est idem, ac probare item per idem. Vnde Caiet. q. 3. de ent & essent. dixit, contingisse illi, quod de Falesio, & aliis Philosophis dixit Arist. lib 2. de cœl. text 80.

Respōdere eos vsque ad certum terminum, & non reddere vltimam rationem, (de qua modo inquirimus)

2 Etiam moneo, quod subiectum non potest esse principium intrinsecum indiuiduationis, cum non sit pars intrinseca essentiæ eorum: sed solum posse esse principium, tanquā terminus habitudinis essentiæ, & entitatis eorū, quæ incompleta est, pendentque omnino à subiecto, cum sit entis ens.

3 Sed contra Scotum in 3. dist. 8. q. 1. Necessariò constituendū est, tanquam certum, quod accidentia relativa non indiuiduentur per ordinem ad terminos, tum quia ab illis sumunt speciem, ergo non indiuiduationem, in quæstione anteced. ostensum est materiam, & compositum substantiale non indiuiduari per formas, quia ab illis sumunt speciem. Tum quia cū idem album dicat relationem similitudinis ad innumera alia alba, quæ coexistunt in vniuerso, essent innumera indiuidua relationum similitudinis in eodem albo, iuxta numerum correlatiuorum terminorum.

4 Dicendum est primò Omne accidens (siue sit absolutum, siuè relatiuum) indiuiduatur à subiecto, seu ab ordine ad illud. Sic D. Thom 3. p. q. 77. art. 2. *Subiectum est principium indiuiduationis accidentium*: Et hanc propositionem, vel eius æquiualentem. *Substantia indiuiduatur per seipsam* (loquitur de completo) *accidentia verò per subiectum, quod est substātia.* Habet D. Th pluribus locis, quos abundè congerit Bergomens. in tabula aurea, v. accidēs num. 42 Et prob. secundum Arist. 3. meth cap. 3. & lib. 5. c. 6. Distinctio omnis, aut est formalis, aut materialis: sed distinctio, quam importat omne indiuiduum à quolibet alio intra cādem speciē nō est formalis, alioqui esset genetica, aut specifica, & nō tātum indiuidualis, aliàs accidens est forma, ergo non sumitur adæquatè ab ipso accidēti, sed à materia, id est à subiecto, quod gerit vicē materiæ per hoc, quod recipiēdo limitat illud,

lud, & quasi partitur naturam specificam in plura accidencia.

5 Prob. 2. Si omne accidens non indiuiduaretur à subiecto, non esset ratio, ob quam repugnaret naturaliter duo accidentia solo numero distincta, siue absoluta, siue relatiua esse simul in eodem subiecto. Sed hoc repugnat naturaliter, ergo quia indiuiduantur à subiecto. Mai. videtur certa, siquidem, quia non sumunt speciem à subiecto duo accidentia specie diuersa compatiuntur simul in eodem subiecto. Min. autem prob. à D Thom. 5. meth. lect. 11. & 1. p. q. 85. art 4. & 3. p. q. 35. art. 4 In primis locis loquitur de accidentibus absolutis, in vltimis de relatiuis, vbi etiã directè ostendit nostram conclusionem, probando incomposibilitatem ex indiuiduatione per subiectum. Si dicas non oriri repugnantiam duplicis accidentis, numero tantum distincti in eodem subecto ex eo, quod indiuiduentur ab illo, sed vel ex contrarietate, vel ex incapacitate subiecti. Contra est, quod duo accidentia solo numero distincta non sunt cõtraria: cõtrarietas enim est distantia sub eodem genere, & hoc dato certum est non omnia accidentia esse cõtraria, sed plura esse non cõtraria, & tamen cur nõ possint esse in eodẽ subiecto, ratio efficax reddi non poterit, nisi ad hoc principium recurratur, ad quod quia noluit confugere Suar in omne latus se vertit disp. 15. meth. sect. 8 num. 15. & nihil dicit, quod possit se dare mentem: nã appellare ad incapacitatem subiecti, est manifesta petitio principij. Quare non enim repugnat idem subiectum simul recipere duo accidentia completa specie, aut genere diuersa, si non sint contraria, et in gradibus intensis, et repugnat simul recipere duo accidentia solo numero diuersa repugnantia potentiæ naturalis.

6. Sed tamen accidentia non indiuiduãtur à subiecto vnàdè et præcisè sumpto, sed sub specialibus circunstantijs loci, et temporis, nã cum subiectũ sit ea pax indiuiduandi plura accidẽtia eiusdem speciei vt primo inter se diuersa in ratione indiuidui, non potest se solo hoc præstare, nisi cum circunstantijs quasi primo diuersis.

7. A fortiori dicendum est secũdo, quod accidentia incompleta, & intentionalia non indiuiduantur à se ipsi sine ordine ad subiectum, sed potius a subiecto indiuiduari. Prob. quia habent minus de entitate, & magis de dependentia à subiecto, quam accidentia completa; ergo si illa indiuiduantur à subiecto, multò magis hoc contingit in accidentibus incompletis, et intentionalibus.

8. Contra nostram resolutionem arg. 1. Et si subiectum limitet formam accidentalem ad hoc subiectum reddendo eam incommunicabilem alteri subiecto, tamen forma accidentalis non ex subiecto, sed ex se habet incommunicabilitatem ad hanc, et illam formam intra eandem speciem; sed in hac se-

cun-

cunda incommunicabilitate, & nõ in prima consistit ratio indiuidualis, quia ratio indiuidua est prædicari de vno tantum hanc formam, & per consequens, quod non sit cõmunicabilis alteri formæ sub eadẽ specie, ergo. Mai. pro 2. parte probatur. Quia subiectum est extra essentiam accidentis: ergo incommunicabilitas, quam potest præstare subiectum, solum est in sua linea, at incommunicabilitas formæ debet esse in sua linea formę, & nõ in linea subiecti: ergo hanc per se habet forma accidentalis, & non ex subiecto.

Conf. Quantitas est verum accidens, & tamen indiuiduatur per se, & non per subiectũ: ergo non omne accidens indiuiduatur à subiecto. Prob. min. ex D. Thom. 3. p. q. 77 art. 2. ibi. *Quia indiuiduũ est inquiſitum in ſe, & diuiſum à quolibet alio. Ipſa quãtitas dimenſiua ſecundũ ſe habet quãdam indiuiduationẽ, ita quod poſſumus imaginare plures lineas ſeparatas eiuſdem ſpecici differẽtes poſitione, quæ cadit in ratione huius quantitatis.* Sed indiuiduatio completa consistit in eo, quod aliquid sit indiuisum in se, & diuisum à quolibet alio: ergo quantitas per se habet indiuiduationem completam independenter à subiecto.

9 Respond. per subiectum nedum reddi formam accidentalem incommunicabilem alteri subiecto, sed etiam alteri formæ, sicut contingit in materia, respectu formæ substantialis (extra cuius essentiam incompletam etiam est materia prima) imo multo magis: nam accidens ideo diffinitur per subiectum, quia etiam habet essentiam dependentem ab illo, cum eius esse sit inesse, ideoque per hoc tãquam per rationem à priori redditur forma illa incommunicabilis alteri formę sub eadem specie, quia respicit tale subiectum, per quod extrahitur ab vniuersalitate specifica, & redditur indiuidua, nam etsi subiectum sit extra essentiam formę, nosi tamen ordo, & coaptatio ad illud. ¶ Ad cõf. resp quod quãtitas potest considerari, vel mathematicè, vel phisicè; primo modo indiuiduatur, seu indiuiduari dicitur per se ipsam, sed cum hoc addico: Mathematicè, quatenus plures numero lineæ possunt considerari a Mathematico non considerato subiecto, quia non apprehendit cõpletè, & sensibiliter quantitatem sicut phisicus: nam phisicè indiuiduatur quãtitas à subiecto, sicut & alia accidentia, vt docet D. Thom. q. 7. art. 10. & opuſ. 70. q. 4. art 2. primo modo loquitur ibi D. Thom. in testimonio adducto in argumẽto, nos autem loquimur secundo modo, & prout in repositio quolibet accidenti contingit.

10 Arg. secundo (& est replica) vt indiuiduatio accidentium sumeretur à subiecto, vel ab ordine ad illud, requireretur, quod diuisio accidentium sumeretur à subiecto, nam vnitas numerica, sicut dicit indiuisionem rei in se, ita etiam dicit diuisionem à quolibet alio. At diuisio numerica accidentiua non

sumitur à subiecto: ergo. Probatur minor. A subiecto, quod est indiuisum nõ potest sumi diuisio formarum. Sed in eodem numero, indiuiso subiecto, possunt esse plura accidẽtia specifica, quæ etiam realiter numericè distinguuntur, & plura etiam eiusdem speciei successiuè. Ergo diuisio, seu distinctio numerica accidentium sumi non potest à subiecto.

Confirmatur. Quia indiuiduatio formæ substantialis sumitur à materia, tanquam à subiecto: requiritur, tanquam indispensabilis conditio diuisio materiæ, (quæ sumitur per ordinem ad quantitatem) vt sic forma habeat etiam diuisionem à qualibet alia: ideoque non minus repugnat simul forma substantialis diuersę, quam eiusdẽ speciei in eadem portione materiæ: ergo similiter debebat contingere in nostro casu si indiuiduatio accidentis sumeretur à subiecto.

Resp. neg. min. Ad probat. dico. Quod ad realem diuisionem formę accidentalis sufficit diuisio subiecti formalis, quamuis sit identitas materialis; seu sufficit diuersitas subiecti secundum diuersos respectus, seu rationes participandi formas, vt ait D. Thom. quæst. 3. de verit. art. 14. quia forma quatenus limitatur ab amplitudine speciei, dicit distinctionem realem ab aliis formis sub eadẽ specie: cum autem hæc limitatio fiat penes recipi, & ad recipi diuersas formas, sufficiat diuersa capacitas in subiecto, etiã sufficit ad distinctionẽ formarũ diuersitas formalis subiecti, quamuis sit identitas materialis.

Ad confirm. respond. nego cau. salem: non enim eo præcisè quæ. ber forma petit materiam sibi adequatam, & distinctam à materia alterius formæ, quia materia est principium indiuiduationis, sed quia facit talem indiuiduationem scilicet substantialem, media qua, ex materia, & forma fit vnum indiuiduum completum, quod est vnum ens per se. Quod non currit in accidẽtibus, vbi ex subiecto, & illis fit vnum ens per accidens: ideoque plura accidẽtia diuersę speciei, siue eiusdem (successiuè tamen) possunt simul esse in eodẽ subiecto, & habere per receptionem principium, vnde possint distingui numericè.

11 Arg. Tertio, ad probandum: duo accidẽtia incompleta solo numero diuersa posse esse in eadem parte subiecti, ac per consequens non indiuiduari per subiectum: nã in eadem parte aeris, & in eadem pupilla oculi possunt esse duæ species, altera repręsentatiua Petri, altera verò Pauli, sed hæ distinguuntur, solo numero: nam ratio specifica speciei repręsentatiæ sumitur ab obiecto, & illa obiecta non differunt specie, sed solum numericè ergo.

Respondetur tamen, eas species non solo numero distingui: sed ratione specifica, quia illa obiecta licèt in esse entis sint solo numero diuersa, in ratione tamẽ obiecti repræsentati per adæquatã similitudinem, etiã figuræ, & aliorum ter-

mi-

minorum quæ in vno, et eodem specie differunt necessario debent esse diuersa, sicut pictura perfectè exprimentes duo individua diuersa in ratione picturæ specie distinguuntur, quia adæquatè distinguũtur. Vel dicendum, quod si illæ species solo sunt numero diuersæ, non sunt in eadem parte subiecti, nec aeris, nec pupillæ. Si contra primam responsionem instes: quod sicut Petrus, & Paulus considerati in esse entis solo numero distinguũtur, licet specie differãt in ratione obiecti, vt adæquatè repræsentati. Sic etiam species illæ vt repræsentantes specie differunt, et in esse entis solo numero: at non sunt in subiecto, nisi vt sententia accidentalia; ergo vt solo numero distincti sunt in eadem parte subiecti. Tum etiam saltim species impressa, et expressa, cum repræsentãt idem numero obiectum sunt eiusdem speciei in esse repræsentatiuo, et tamen sunt in eodem intellectu, qui est individuibilis: ergo duo accidẽtia incompleta solo numero distincta sunt in eodẽ subiecto. Præterea duo soni eiusdem speciei possunt esse in eadem parte aeris, duo lumina cum duo luminosa, vt quatuor aplicantur eidem parti aeris, quod apparet, quia duę vmbręxersus diuersas partes formantur ab vno corpore, si in illa parte collocentur. Denique in eadem voluntate Christi duo actus charitatis admittuntur, liber, et necessarius circa idem obiectum, alter regulatus scientia infusa, alter scientia beata: et tamen satis probabile est, quod liberum, et necessarium non variant speciem actus charitas. Ergo duo actus, seu accidentia actualia possunt simul esse in eodem subiecto, et si solo numero distinguantur.

12. Respondetur tamen, quod accidentia intentionalia habẽt entitatem propter repræsẽtationem, non vero propter se, et ideo eo ipso, ac illæ species differunt specificè inter se, etiam earum entitates specificè differunt red actiuè, sicut duo media differunt specie, si fines ad quos sunt specie differunt. Nec est idem de Petro, & Paulo, qui non habent entitatem propter repręsentari, seu entitatem intentionalem; et ideo ex eo quod in esse repręsentabili differant specie, nõ sequitur in esse entis differre specie.

Ad primam conf. resp. Quod cum species impressa, et expressa habeant diuersum modum formalem repræsentandi, differũt specie saltim incompleta, et si repræsentent idem numero obiectum: sicut potentia, et actus etiam in ordine ad idem obiectum hoc modo differunt. De sonis idem dico, ac de speciebus, vel nego antecedens. Duo verò luminosa solo numero diuersa non sunt in eadem parte spatij, sed si duo luminosa eidem parti applicantur: aut intendunt lumen, et sic est vnum sed à duobus agentibus luminosis partialiter concurrentibus, vel si hoc non potest fieri sunt in diuersis partibus aeris, et cum est idem

numero lumen, vt quatuor in eadē parte æqualiter applicatis duobus luminosis, vt quatuor mutuo se impediunt, et si illud lumen, vt quatuor est à quolibet luminoso influente vt duo. Et hinc fit, quod duplex illa vmbra non infert esse ibi duo lumina, sed esse vnū, pēdēs à duobus luminosis ex diuersa parte influentibus, quorum, quia influxum lucis per diuersas partes aeris deriuatum impedit tale corpus occupans, illasque partes, & oppositum ex diuersa parte cuiliber ex illis luminosis formatur duplex vmbra, non in eadē, sed in diuersa parte spatij. ¶ Ad vlt. Actū vt liberū, & necessariū saltem specie incompleta distingui, vt innuit D. Thomas 1. par. quæst. 83. art. 4. dum ait, liberum arbitrium, & voluntas vt natura, esse eandem potentiam, sed cōtinere diuersos specie actus. Vel dicendum: non esse in eadem parte virtuali subiecti eos actus, nam amor liber est in voluntate, vt liberum arbitrium est, at necessarius est in voluntate vt natura est, et sic non sunt in eadem parte subiecti formaliter.

QVÆSTIO XXXXIII.

Quid sint condensatio, & rarefactio?

1. COndensatio, & rarefactio valdè assimilantur diminutioni, & augmēto, ideoque à D. Thom. hic sect. 14. his omnibus etiam exprimuntur, quamuis lata interfit differentia. Ideo post tractatum de augmento, & diminutione, etiam de his motibus agemus morem gerendo nouioribus philosophis, qui de his disputāt in præsenti.

2. Dari condensationem, & rarefactionem in rerum natura experientia ipsa testatur, aqua enim cōgelatione ipsa absque detractione alicuius partis occupat minorem locum, quàm antea, quod apparet, si intra vas aliquod congeletur, cū tamen calefacta maiorem locum etiam occupat (quia rarefit) absque additione partium, & oua quæ continet aliquid aeris, applicata calori ignis cum strepitu resiliunt, & rumpuntur: quia rarefactus aer quærit maiorem locum naturaliter.

3. Rarum, & densum, seu raritas, & densitas in cōcreto diffiniri possunt ex Aristot. 4. Physic. text. 84. Rarum est, *quod parum habet de materia sub magnis dimensionibus*: Dēsum autem, *quod multum habet de materia sub magnis dimensionibus*, quibus colligitur; rarefactionem esse motum quo mouile tendit, *vt materia parua sub magnis fit dimēsionibus*. Cōdensationem vero, *quo multa materia fit sub paruis dimēsionibus*, ita vt ex paruis dimēsionibus fit transitus ad magnas, vel ex magnis ad paruas, quia motus positiuus debet esse inter terminos positiuos incomposibiles. Diffinitur per effectum quem præstat terminus, nam terminus formalis quēdam qualitas est, vt ostendit Capreol,

preol. in 2. distinct. 19. quæst. 1. ad argum. contra 2. conclus. Et sic raritas, & densitas qualitates tangibiles sunt, seu passibiles qualitates, quę sensu percipiuntur, vt cum Aristot. loco citato, & 4 physic. text 84, & 85. & libro 7. text. 11. & lib. 2. de part. animal. tenet D. Thom. hic libro. 1. cap. 14. & 1. distinct. 16. quæst. 3. artic. 1.

4. Ad rarefactionem ergo, aut condensationem requiritur, quod idem subiectum transeat de paruis ad magnas dimensiones, autę contra; nam si sit diuersum subiectum non erit rarefactio. v. g. Cum ex terra fit ignis, tunc enim raritas ignis resultat ex generatione, non autem adquiritur per verum motum rarefactionis: nec requiruntur pori ad rarefactionem, vel condensationem, sicut nec ad raritatem, & densitatem, nam ignis non habet poros, & est rarus, et terra potest condensari absque poris. Vbi obiter aduertendum, quod terra est summè densa, ignis summè rarus, aqua magis densa, quàm rara, aer autem magis rarus, quàm densus, et idem contingit plus, vel minus in mixtis, quatenus magis, aut minus participant de qualitatibus horum ęlementorum.

5. Nomine autem, *materia parua, aut magna*; non precisè intelligitur materia prima substantialis, nam in accidentibus Eucharistiæ separatis potest esse rarefactio, et condensatio, vt experientia patet in vino consecrato si calefiat, aut condensetur congelatione: Sed naturaliter vel habetur de materia substantiali, ac essentialiter de quantitatis partibus, secundum quod paucæ sunt sub magnis dimensionibus, aut paruæ sub magnis.

6. Hanc diffinitionem, quam tradidimus condensationis, et rarefactionis non esse bonam, tuetur Durand. in 2. dist. 18. quæst. 1. cum Mil. sent. ibidem. Et probat. Quia nihil potest diffiniri per ea, quæ sunt extra eius essentiam, si quidem diffinitio debet adęquari cum quidditate rei diffinitæ, et per eius partes essentiales naturam rei diffinitæ explicare, sed paruum, vel magnum in dimensionibus est in genere quantitatis, et genus quantitatis est diuersæ essentiæ à genere qualitatis, in qua est raritas, et densitas, quæ sunt termini formales rarefactionis, et condensationis: ergo malè diffiniuntur per esse motum ad paruam, vel magnam materiam sub paruis, vel magnis dimensionibus.

Respondetur tamen ex dictis: Quod cum effectus sint quandoque nobis notiores, per eos sæpè innotescunt formæ. Et ideo diffinitur Equus per esse animal hinnibile, sic etiam per efectum quem præstat rarefactio, et eius terminus, qui est raritas diffinitur rarefactio: Si instes, quod cum qualitas non habeat partes, non potest habere pro effectu formali maiores, vel minores dimensiones: Ergo effectus raritatis non est reddere maiores dimensiones materię, aut quantitatis

Respondetur, non esse effectus raritatis partes esse maiores quantum ad esse partes distantes in situ, & in linea propria quantitasis, sed solum per modum dispositionis, ea enim passibilis qualitas dispositiuè præstat, vt resultet ea positio dimensionum, vt sint maiores, ex maiore partium situ, et positione.

QVÆSTIO XXXXIV.

Quinam sint formales termini rarefactionis, & condensationis, & in quo genere motus sint rarefactio, & condensatio.

1. MOtus, qui verè tales sunt ad tria prædicamenta tantum terminari constat ex libris Physicorum, & illa tria genera esse, quantitatem, qualitatem, & vbi, ad quantitatem terminatur augmentum, & diminutio: ad qualitatem alteratio, quæ varias continet species; ad vbi autem motus localis: Nunc ergo explicandum est, an raritas, & densitas, ad quas per se terminantur rarefactio, & condensatio sint qualitates, & vlterius procedendo facilè constabit, in quo genere motus collocandæ sint rarefactio & condensatio.

2. Dico primo. Raritas, & densitas qualitates sunt. Sic D. Thom. 4. physic. text. 84. lect. 14. *Rarum, & densum diuisiones qualitatis sunt, & non quantitatis*: scilicet pro formali, & secundum formam: quam hæc concreta important in recto. Et 3. part. quæst. 77. articul. 2. ad 3. *Rarum, & densum sunt quædam qualitates.* Videriquè potest in 1. distin. 27. quæstio. 1. artic. 1. in fine corp. Et probatur secundum D. Thomam 1. 2. quæstion 49. articul. 2. Omne quod dicit determinationem absolutam substantiæ, & quantitatis, qualitas est, quia hac determinatione non quid, aut quanta sit res dicitur, sed qualis: at raritas, & densitas, solum dicunt determinationem substantiæ, & quantitatis, quia non dicunt nouas partes eius, sed solum *qualitates positionis earum*, vt docet D. Thom. ibidem quæstio. 52. articul. 2. ad 1. Ergo raritas, & densitas qualitates sunt, & in prædicamento qualitatis debent collocari.

3. Raritas, & densitas sunt passibiles qualitates. sic Aristot. 7. Physic. text 17. & 2. libro de part. animal. cap. 1. vbi docet, raritatem, & densitatem, *esse sensibiles qualitates*, quæ per se primo tantum sunt in tertia specie qualitatis, vt constat ex D. Thoma in 3. distint. 15. quæst. 2. articul. 1. quæstiunc. 1. ergo. Et hic sectio. 13. text. 33. in fine dicit, *quod rarefactio fit secundum transmutationem passibilium qualitatum.* Idemque vt certum supponit D. Thomas in 4. distin. 12. quæst. 1. artic. 4. in argu. 6 & docet ibidem ad 4. *alteratio per se tantum terminatur ad tertiã speciẽ qualitatis, quæ est passio, aut passibilis qualitas*, sed raritas; & densitas sunt per se termini rarefactionis,

nis, quæ est alteratio (vt statim ostendam.) Ergo sunt in tertia specie qualitatis.

4 Rarefactio, & condensatio sunt motus in genere alterationis, non autem in genere augmenti, aut motus localis. Et in primis non esse in genere motus augmentationis per se, nec terminari ad quantitatem, aut dimensiones pro formali: tenet D. Thom. hic sess. 14. *Talis transmutatio* (scilicet rarefactionis) *non potest dici propriè augmentatio, sed alteratio.* Et prob. Augmentatio, vel diminutio fieri non potest sine additione, vel diminutione partium quantitatis, sed per rarefactionem, aut condensationem nulla fit additio, seu detractio partium quantitatis, vt docet Arist. & D. Thom. 4. physic. text. 84. & hic text. 33. & 58. & 2. quæst. 52. art. 7. ad 1. & constat, quia sub eadem materia disponitur diuersa positio dimensionum. Ergo rarefactio, & condensatio non sunt in genere motus augmenti.

5. Quod verò non sint in genere motus localis, videatur mens Arist. 4 physic. text. 86. vbi docet, quod licet rarum, & densum secundum grauitatem, & leuitatem causa sint lationis, at secūdum durum, & molle magis alterationis. Ergo si rarum, & densum causa sunt lationis secundum graue, & leue, ex se nō sunt termini lationis, sed causa. Et probatur: Quia raritas, & densitas non sunt in genere vbicationis, & præsentiæ localis, in corpore enim Christi consecrato sub speciebus non est grauitas, & leuitas in actu cum non grauiter, & tamen ibi sunt dimensiones in ordine ad se; rarior est enim sanguis, quàm corpus, & tamen motus localis terminatur ad vbi, & præsentiam localem; Ergo si raritas, & densitas, quæ sunt per se termini rarefactionis, & condensationis non sunt in genere termini, motus localis, nec ipsa rarefactio, aut condensatio sunt in genere motus localis.

Confirmatur. Idem vas plenum aere, & plenū terra æquam habet præsentiam localem, & vbicationem ex parte materiæ replentis, & tamen non habet æquam raritatem, & densitatem, quia terra densior est, & aer rarior; Ergo raritas, & densitas distinguuntur ab vbicatione, & præsentia locali; ergo motus per se terminatus ad raritatem, vel densitatem diuersus debet esse à latione, quæ per se terminatur ad vbi, & præsentiam localem.

6 Quod vero condensatio, et rarefactio sint motus pertinentes ad alterationem, docent expresse Arist. et Diu. Thom. hic text. 33. et 58 et 4. phys. text. 84. et 7. physic. lect. 5. et num. 1. dist. 27. qu. 1. a. 1. in fine corp. Viderique possunt pro hac sententia Iauellus 5. Physic. q. 19. M. Soto in expositione Sot. Arist. 4. phys. text. et lib. 5. quæst. 1. ad 7. et in 4. dist. 10. q. 2. a. 2. et cap. de quant. artic. 2. ad 5. et M. Bañ. hic cap. 5. quæst. 12. Et patet ex dictis. Rarefactio est motus, et nō in-

genere augmenti, aut lationis, ergo in genere alterationis, quod cõstat ex dictis hic num. 1. Sed tamen notãdum, quod dilatatio partium, et extensio præsentiæ consequitur quasi secundario ex alteratione producente raritatẽ, & è conuerso contingit in condensatione.

7 Sed contra primam conclusionem militant Marsil. hic quæst. 15. de ratit. & in 2. dist. 18. quæst. 1. notab. 3. Gofredo vt fertur relatus à Scoto in 4. dist. 12. q. 4. asserentes raritatem, & densitatem esse in genere quantitatis. Et potest argui ex D Thom lib. 2. de generat. text. 8. lect. 1. vbi ait; *Rarum, & densum*, (vt in 4. physic. tex. 84.) *dicimus, non sunt qualitates physica, sed positio partium materiæ secundum propinquum in denso, & remotum in raro.* At positio partium quantitatem dicit, quia dicit distantiam, seu extensionem: ergo rarum, & densum non sunt in genere qualitatis, sed quantitatis.

Respond. Mentem esse D. Tho. quod rarum, & densum in concreto non debet dici qualitas, quia forma accidentalis non prædicatur de concreto accidentali, sed potius subiectum: non enim dicimus, quod album est albedo, sed corpus, neque quod simum est curuitas nasi, sed quod est nasus curuus, vt in 1. Perhierm. lect. 4. Et si illa concreta ponuntur in genere, in quo est subiectum, & sic rarum, & densum non sunt in genere qualitatis sensibilis, sed in genere positionis, seu quãtitatis, quæ se habet ex parte subiecti. Vel dicendum cum D. Thom. & Aristot. 2. de generat. a text. 6. quod rarum, & densum ex parte formæ non sunt qualitates sensibiles absolutè, quia non sunt qualitates, per se primo sensibiles, seu tangibiles (has enim vocat sensibiles absolutè Arist. ibidem, vt ibi notat D. Thomas) non tamen negat esse positionem, seu dispositionem, id est qualitates, sed negat esse qualitates sensibiles per se primo, quod est idem, ac esse tangibiles.

8. Arg. 2. ad idem. Rarum, & densum in concreto diffiniuntur per paruas, vel magnas dimensiones, sed dimensio est in genere quãtitatis: Ergo rarum, & densum diffiniuntur per aliquid, quod est in genere quantitatis. Sed diffinitio explicat essẽtiam rei, ergo raritas, & densitas sunt in genere quantitatis, & non in genere qualitatis.

Respõd. Quod ibi diffinitur rarum, & densum in concreto, non autem in abstracto, & ideo non mirum, quod ex parte generis intret id, quod est in genere quantitatis, nempe dimensio, quia in diffinitione accidentium genus sumitur à subiecto, & intrat in recto. Sed contra est, quod & si in diffinitione accidentium subiectum intret tanquam genus in recto, tamen forma diffinita intrat in obliquo per modum differentiæ; ideoque album diffinitur per corpus habens albedinem, & simum, per nasum curuum: at in nostra diffinitione materia intrat in recto & dimen-

mensiones in obliquo: Dicitur enim rarum, *quod habet parum de materia sub magnis dimensionibus*: Ergo dimensiones intrat in obliquo, et per modum differentiæ, & formæ diffinitæ. Sed dimensiones non sunt qualitas, sed quantitas: ergo hæc est forma ibi diffinita, licet in concreto. Ergo cum raritas sit ibi forma diffinita, quæ debet intrare in obliquo, sequitur quod raritas non est qualitas, sed quantitas, seu dimensiones ipse quantitatis.

Confirmatur. Id quod recipit medio motu rarefactionis subiectum est raritas, hæc enim est terminus formalis, rarefactionis, sed D. Thom. 4. physic. text. 14. expresse ait: *Quod rarefieri nihil aliud est, quam materiam recipere maioris dimensiones per reductionem de materia ad actum, in condensatione autem est è contra.* Ergo in dimensionibus maioribus, aut minoribus consistit formaliter raritas, aut densitas, si quidem dimensio, et maius, et minus sunt in genere quantitatis.

Respondetur, quod vel ibi dimensiones ponuntur in obliquo, non in re, sed grammaticaliter, vel cum Capreol. in 2. distin. 19. quæst. 1. ad argu. contra 2. conclus. Quod diffinitur raritas per dimensiones tanquam per effectum notiorem: ita quod sub intelligatur diffiniri illa qualitas, seu dispositio, quę sine additione quantitas, et partium eius fit maior. Vnde ad confir. eodem modo intelligendus est D. Th. loquitur enim in hoc sensu, dicens, quod rarefieri nihil aliud est, quam materiam recipere maiores dimensiones, quia non recipit nouas partes, illa de potentia ad actum reductio debet esse per adiectionem nouæ qualitatis. Vnde paulò infrà subiungit, quod ex his patet, quod rarum, et densum diuersificat qualitates, et non quantitates: id autem dicere non posset, si raritas esset tantum dimensio sub genere quantitatis constituta.

9. Si instes non esse multiplicandas entitates sine necessitate, at per hoc solum quod intelligatur extensio partium sine additione intelligitur raritas, ergo consistit in extensione dimensionum spectante ad genus quantitatis. Præterea qualitas non gaudet extensione, sicut nec partibus, ergo non potest eam tribuere quantitati, ergo vt partes extendantur ad maiores dimensiones absque additione partium non potest poni, quod raritas sit qualitas, vt præstet istum effectum.

Respondetur. Hoc argumentum destruere motum rarefactionis, quę ad genus alterationis pertinere ex Aristotele constat, vt supra ostendi, et solum ponere, quod consistit in motu extensionis, seu dilatationis, qui ad quantitatem reducitur: Dico ergo, quod dilatatio, seu extensio dimensionem sine additione partium quantitatis fieri non potest, nisi a qualitate variè afficiente, et disponente partes quantitatis, et causante illam maioritatem extensionis. Vnde et si qualita-

tas ex se non habeat extensionem consistentē in additione partium, habet tamen causare extensionem maiorum dimensionum, quæ absque additione partium fit, licet hæc non sit per se terminus rarefactionis, sed expositione raritatis, quæ qualitas est cōsequatur, vt docet D. Thom. hic text. 35. Et his percipi potest (vt tacitæ obiectioni fiat satis) quomodo sine additione partium, seu maioris extensionis in ordine ad se possit fieri maior extensio dimensionum in ordine ad locum: ita vt aqua congelata occuper medietatem vasis, & rarefacta totum vas occupet, sufficit enim ad hoc illa qualitas, qua vel comprimuntur eædem partes, vel etiam in maiores dimensiones explicantur absque additione partium, quæ causent maiorem extensionem in ordine ad se, quam obrē D. Tho. 1. 2. quæst. 52. art. 2. ad 2. comparat rarefactionem cum intensione qualitatum, quæ absque additione magis, & magis facit qualitatem actuare subiectum; sic enim rarefactio facit quantitatem magis extendi sine aliqua additione per maiorē explicationē ad nouas partes loci, & sic etiam potest quantitas accipere varias species dimensionis, & de bicubita, ad tricubitam, antè contra transire, quia istæ species sunt accidentales respectu quantitatis, & sic potest mediante diuersa qualitate successiue competere quantitati absque additione partium.

10. Argum. 3. ad probandum, quod rarefactio, & cōdensatio sunt motus locales, non autem in genere alterationis. Nā per hoc solum, quod vter aere plenus comprimatur, condensantur partes, & per hoc quod cesset compressio, & dilatetur rarefiunt. Sed compressio, & dilatatio sunt motꝰ locales præcisè. Ergo rarefactio, & condensatio sunt motus purè locales: Et vrgetur, quia posita præcisè illa compressione, & dilatatione sequitur condensatio & rarefactio: ergo non debet fingi, aut superaddi alius motus alterationis, cum natura horrent superflua. ¶ Confirma, per hoc quod eadem materia, seu corpus absq; noua additione partiem occupet maiorem locum tarefit, sed maior præsentia localis præcisè fit per se à motu locali, ergo hic sufficit ad saluandam rarefactionem.

Confirmat. secundo. Partes solidas fieri inter se magis, vel minus distantes (vnde resultant maiores, aut minores dimensiones) contingere nequit absque penetratione vnius partis ad aliam, cum fiat in distantes, vel sine vacuo cum fiunt distantes, nisi demus poros plenos spiritibus subtilibus, vt sic compressis poris, comprimi possint illæ partes, & sic condensari, vel dilatatis poris rarefieri: sed huiusmodi dilatatio, & compressio, & dilatatio motus localis est: ergo rarefactio, & condensatio, & rarefactio motus locales sunt, & non alteratio aliqua.

11. Respondet. Quod illa compressio vtcris non est primo, & per

per se motus localis, sed alteratio partium, ex qua sequitur dilatatio, aut compressio dimensionum, aut partium aeris, & concomitanter: sicut ex augementatione, sequitur maior præsentia localis, quia ibi adiungitur concomitanter aliquid de motu locali, docet hic Arist. cap. 5. Sicut ergo augmentatio non est motus localis, licet maior præsentia localis ex consequenti detur, sic nec condensatio, & rarefactio, quæ ibi mediante compressione, & dilatatione contingit est motus localis, sed per se est productio raritatis, & densitatis, quæ qualitates quædam sunt, & sic non superfluit rarefactio, quæ sit motus alterationis, quia noua qualitas petit propium motum alterationis quo fiat.

Ad primam confir. respond. Impossibile esse maiorem illam occupationē loci, & maiores dimensiones: nisi, aut addita parte quantitatis per augmentum, aut alteratis partibus, & variè dispositis per alterationem rarefactiuam. Et sic nego, quod per hoc solum quod ponatur maior extensio, ponatur rarefactio, nam esset ponere effectum sine causa.

Ad secundam cōfir. Falsum esse, quod requirātur illi pori pleni spiritibus subtilioribus ad raritatem saluādā, & ad rarefactionem, nā in Cœlo sunt partes rariores, partes densiores, & tamen ibi non sunt pori, & in igne est raritas, & tamen nō sunt pori repleri spiritibus subtilioribus, quia igne nihil est subtilius, vt ait D. Thom. in 2. dist. 14. quæst. 1. artic. 1. ad 2. Et in papiro fit complicatio, & explicatio partium absque pōtis. Ad rem igitur dico, quod ad rarefactionem, & condensationem, nec requiruntur pori pleni spiritibus, nec que sequitur his demptis penetratio partium, aut vacuitas, sed sufficit diuersa dispositio partium materiæ media earum alteratione: nō enim sit vna pars distans ab alia, aut indistans, sed magis extēditur, aut explicatur extensio cuiuslibet partis ex illa alteratione, & diuerso modo terminatur, quoad terminos dimensionem. Vide D. Thom. 4. physic lect. 14.

12 Si inquiras cur non sufficit ad rarefactionem, & condensationē variatio in temperamento absque productione nouæ qualitatis, aut absq; motu distincto rarefactionis. Vel quare non sufficit motus contractionis, aut distractionis per se terminatus ad quantitatem?

Respond. Quod quia in elementis, non est temperamentum, & tamen est rarefactio, & condensatio, ideo apparet rarefactionem, aut condensationem non esse meram variationem temperamenti, & quod etiam in habentibus temperamentum rarefactio quid distinctū est à variatione temperamenti per se, quamuis aliquando ex variatione temperamenti penes calidum, & frigidum resultet raritas, aut densitas, vel consequatur concomitanter motus rarefactionis, & condensationis.

Ad secundam respondet. Quod cum quantitas non suscipiat magis, & minus, sed solum plus, vel minus partium, ex se intelligi non potest, quod absque additione, vel detractione quantitatis, absque hoc etiam quod sit plus, vel minus quantitatis, & fiat motus per se terminatur ad quantitatem, quo fiant maiores, vel minores dimensiones in eadem materia, & quantitate, & ideo necesse fuit recurrere ad motum alterationis per se terminatum ad qualitatē raritatis aut dēsitatis, medijs quibus absque additione, vel detractione partium quantitatis fiunt maiores, aut minores eius dimensiones.

13 Tandem arguit ad probandum, quod rarefactio, & condensatio fiunt per poros, quatenus comprimantur, aut explicantur. Nam nutritio, & augmentatio (vt suo loco dictum est) fit per poros applicantes alimentum, ergo etiam rarefactio fit mediante explicatione facta in poris, intra quos intrat aer, aut spiritus subtilis, vt distent partes, & habeant maiorem dimensionem: & condensatio fit, quatenus compressis poris impellitur aer, vel spiritus subtilis, & sic fiunt partes indistantes, & minores dimensiones. Probatur consequentia. Si in nutritione vbi fit conuersio, & additio intrinseca alimenti ad viuens requiruntur pori, quanto magis in rarefactione, aut condensatione vbi nihil additur, sed sola dimensio contrahitur, aut extrahitur?

Confirmatur. Eo calor rarefacit, quia aperiendo poros dat locum, vt intret aer, & frigus condensat quia expellit aerem, & obstruit poros ne intret: ergo. Quod experientia constat, aqua enim ad ignem applicata, dum rarefit bullas supra se ebulliendo format, dum feruet plenas aere, & sic rarefit. Ergo rarefactio contingit, quatenus partes per poros admittunt spiritus subtiliores, & sic partes distant, & variant dimensiones.

Respondet. Quod pori sunt necessarij ad nutritionem, quia per illos applicatur alimentum vltimo dispositum, vt conuertatur in substantiam carnis, & ossium; & in rarefactione non sunt necessarij, quia sufficit alteratio partium materiæ vt variet dimensiones penes maius, & minus, vt dictum est.

Ad confirmat. respond. Quod cum calefit corpus, prius est raritas, quam possit aer intrare, sed quia sunt raræ partes facilè intrat, & non è cōtra; quia intrat fiunt raræ. Et ex illa formatione bullarum in aqua feruenti sequitur oppositum eius, quod intendit arguens, fit enim emissio aeris ab aqua per illas bullas turgentes, non autem intromissio, ideoque illis cessantibus aqua manet rara, & prius fiunt rara, quam emitteretur ille aer: Si ergo raritas fieret per intromissionem aeris, toto tempore, quo aqua manet rara remanerent illæ bullæ non supra, sed intra aquam, quod tamen est falsum.

QVÆ

QVÆSTIO XXXXV.

Vtrùm per potentiam Dei absolutam possit corpus fieri maius quoad dimensiones absque additione partium, vel absque raritate?

1. DIcendum est implicare corpus, fieri maius absque additione quantitatis, vel sine raritate habere maiores dimensiones. Sic. D. Thom. in 2. dist. 18. quæst. 1. artic. 1. & dist. 10. quæst. 2. artic. 1. vbi docet, *oppositum esse in intelligibile*, at solum est in intelligibile, quod implicat contradictionem, vt sæpè alibi docet D Thom. ergo. Hoc ipsum in terminis docet D. Thom. 1. part. quæst. 92. artic. 3. ad 1. vbi docet, quod dicere materiam absque additione, vel rarefactione accipere maiores dimensiones est ponere duo contradictoria simul. Idem docet Capreol. in 2. dist 19. quæst 1. Probatur ratione. Implicat contradictionem habere effectum formalem sine forma, sed quantitatem fieri maiorem, aut est habere plures partes, aut maiores dimensiones: quoad primum est effectus formalis additionis, quoad secundum verò raritatis, aut rarefactionis, vt ex diffinitione tradita hic dub. 1. constat; Ergo absque additione partium, vel raritate, aut rarefactione fieri corpus maius omnino implicat contradictionem.

2. Si respondeatur cum Durando hoc posse fieri per formam eminentiorem additione partium, aut raritate: Sicut indurario luti, & emollitio ceræ fit per calorem Solis. Contra est in primis auctoritas D. Thom. dicens implicare contradictionem, quod absque additione, aut raritate fiat maius corpus, quod non esset verum, si per formam eminentiorem posset vtrumque præstari. Sicut non illud August. lib. 10. de gener. ad lit. C. vlt. *Quid enim absurdius, quam putare vllum esse corpus manente naturæ suæ quantitate, quod vndique crescat, nisi rarescat.* Quod etiam verum esse non posset stante responsione Durandi. Et probatur esse nullam: quia quantitatem esse maiorem quoad partes intrinsecas sine additione implicat, nec est forma ita eminens, quæ possit ponere plures partes plures in quantitate, si plures non addantur, quia hæc pluralitas essentialiter in ipsis partibus consistit, & in earum compositione. At maior dimensio sine additione consistit essentialiter in dispositione, & terminatione earumdem partium, sicut figura in terminatione: ergo per nullam aliam formam quoad hoc eminentiorem potest hoc præstari sine raritate, sicut & figuratum esse sine figura fieri non potest.

3. Oppositum tuentur M. Sent. in 2. dist. 18. Hugo de S. Vict. lib. 1. de Sacr. part. 6. cap. 36 Durand. in 2. dist. 18. Diu. Greg. Nissen. orat. 3. Et probatur, nam dimensiones esse maiores, est quantitatis, & non qua-

qualitatis: Ergo sine rarefactione poterit fieri à Deo, quod sint maiores dimensiones. Tum etiam illa maioritas dimensionum est in potentia obedientiali quantitatis, si quidem fieri potest à Deo supernaturaliter agente, & miraculosè: Ergo poterit fieri sine qualitate, accedente tantum Dei omnipotentia.

Respondetur tamen dimensiones esse maiores sine additione esse quidem quantitatem pro materiali, at pro formali raritatem, quæ est qualitas, quia est quantitas terminata, & alterata sicut quantitatem esse figuratam: ideoque fieri non potest absque qualitate formalitate formaliter hoc præstante.

Ad conf. resp. Esse in potentia obedientiali quantitatis, & materiæ habere maiores additionis sine additione, sed nonnisi mediante qualitate raritatis, & ideo sine illa fieri nequit à Deo etiam miraculosè, sicut neque Aethiopem esse album absque albedine.

QVÆSTIO. XXXXVI.

Vtrùm cõtactus agentis ad passum essentialiter requiratur ad actionem agentis naturalis.

1 VT tandem Aristoteles in hoc lib. agat de generatione mixtorum, agit à cap. 6. de requisitis ad mixtionẽ, quæ inter alias cõditiones requirit mutuam actionem, & reactionem elementorum: ideoque, & nos de hoc agere solerter expedit. Ad cuius intelligentiam sciendum est, quod agit hic Arist. capit. 6. de contactu agentis, & passi, & de actione, & reactione non vt cumque, scilicet quatenus contractus dicit duo corpora esse simul secundum vltimas superficies; aut sicut Angelus agit in cœlum mouendo ipsum per contactum virtutis, aut sicut contristans alterum dicitur moraliter tangere ipsum: sed quatenus agens dicit influxum corruptiuum in passum reagens, & resistens. Sic enim conducit agere, & contingere ad præsens institutu, tendens ad monstrandum, quomodo ex contactu elementorum adinuicem corruptorum resultent mixta. Contactus autem communiter dictus potest esse duplex, vt notat D. Thom. 2. cont gent. cap. 56. & lib. 3. capit. 70. aut immediatus immediatione virtutis, quatenus virtus agentis coniuncta est passo immutando illud, vt contingit in generatione filij mortuo, vel absente parente media virtute decisa in semine, aut immediatione simul virtutis, & suppositi, vt cum ignis applicatus ligno comburit illud.

2 Dicendum primo, naturaliter repugnare agens agere in passum, aut immutare illud, nisi contingat cõtactu immediato suppositi; & virtutis simul, aut saltem contactu immediato virtutis. Sic Aristot. hic capitul. 6. & ibi D. Thom. & 7. physic. capit. 2. & D. Thom. specialiter 1. part. q. 8. a. 1. & Caiet. ibi ex hoc probat Deum,

cui

cui est identificata virtus agendi, immediatè esse in omnibus per immensitatem, quia in omnibus rebus operatur cõseruando esse. Viderique possunt Soto 7. physicor. quæst. 1. art. 2. Ferrar. 3. cont. gent. cap 61. Bañez hic cap. 6. quæst. 1. Et probari potest ex Arist. lib. 1. meth. cap. 2. Vbi ex eo ostendit vacuũ nõ dari naturaliter, & hunc mundum contiguum esse lationibus cœlorum, quia cælum agit in omnia, quæ sub illo mouet, non enim posset agere in hæc inferiora, nisi omnia corpora vsque ad cœlum essent contigua, vt per ea deriuaretur virtus cœli ad contingendum immediatè hæc inferiora, vt in ea posset agere cœlum immediatione virtutis quia per vacuum nequit ea virtus descendere, & deriuari ad hæc inferiora. Tum etiam mobile non potest moueri, nisi sit in illo motus ab agente mouere ipsum: ad motus nequit esse in mobili, nisi dimanet saltim à virtute mouentis ibi existenti nam si ibi non sit virtus, non erit ratio cur ibi agat, et moueat. Ergo

3. Sed tamen contactus est conditio, non ratio agendi, quia ratio agendi, aut est virtus agendi, et hæc potest esse in agẽte sine actione, et passione in mobili Vel si est ipsa actio quatenus corruptiua, iste contactus sumitur non vt ratio, qua agens ponitur in actu, sed quatenus passum patitur, et immutatur, et sic numquam contactus est ratio agendi.

4. Quod verò non repugnet deus potentia absoluta, quod agens instrumẽtale virtute. Dei eleuatum possit agere in distans sine contacto physico immediatione virtutis, aut suppositi, docet D. Thom. 3. part. quæst. 13. articul. 1. & quæst. 56 articul. 1, ad 3. cum Cai. in 1. loco, et Scoto in 1. distin 37. quæst. vnic. Palud. in 4. distinct. 2. quæst. 2. quatenus docent per vocem Christi reuocatum esse Lazarum & per mortem Christi multa mirabilia fuisse causata Et ratio suadet, quia nulla apparet repugnantia in eo, quod ille contactus, qui est conditio quædam supleatur à Deo, vt constabit ex solutione argumẽtorum.

5. Contra primam conclusionem arg 1. in fauorem Hyprocratis (qui oppositum defendit.) Si cœli per virtutem diffusam, quæ est lux, causarent in hęc inferiora, et immutarent illa immediatione virtutis, illa virtus aut alteraret cœlus, aut saltem illuminaret, cum per illos deberet diffundi ad nostram regionem, sed hoc est manifestè falsum, vt omnes admittunt. Ergo non causant in hæc inferiora per virtutem diffusam ¶ Confirmatur primo Contactus requirit cõtiguitatem, non identitatem, aut cõtinuitatem, nam continua sunt idem, si ergo esset vera conclusio medicatas ferri candentis non posset per calorem agere in aliam medicatem frigidam, quod est falsum.

Confirmatur secundo Efficacissima imaginatio causat pluuias & alios mirabiles effectus, sicut

visus

visus fascinationem, & tamen per virtutem diffusam indistans hoc nõ facit, cum actiones vtriusque potentiæ immanentes: ergo.

Respond. cum D. Thom. in 2. dist. 15. quæst. 1. art. 2. ad 6. Solem, & cœlos superiores influere in hæc inferiora per virtutem derivatam, & lucem, quæ recipitur in cœlis inferioribus, & per illos ad hæc communicatur: ita quod ibi fit alteratio perfectiva, non corruptiua, quia non sunt capaces. Sicut torpedinis virtus per chordam, & calamum ascendit ad stupefaciendum brachium piscatoris, quin alia stupefaciat, quia non sunt capacia, & lux etiam recipitur, sed non reverberat ex illis, sed solum ex Planetis, quia solum illi sunt corpora densa

Ad primam confirm. quod in eo ea sucalor in medietate ferri agit in frigiditatem alterius medietatis, quia continuitas mobilis non obstat; sed ad minus exigitur ad actionem, & passionem contiguitas.

Ad secundam negatur, quod imaginatio causet reales effectus ad extra: fascinatio autem non fit per actionem immanentem visionis, sed per vapores corporeos, qui exhalantur ex humore corrupto oculorum. de quo videndus est Diuus Thomas 3. cõntra gent. cap. 103. Abulens. Paradox. 4. capit. 16. Ricard. quodl. 3. quæst 12. & Plin. lib. 7. capitul. 2. & lib. 33 cap. 10.

6. Contra secundam conclusionem militat Molin. 1. part. quæst. 8. artic. 1. Rub. hic cap. 6. quæst. 2 & alij. Et arg. Secundo. Si non sit continuatio causæ cõ effectu exeunte ab illo, non est dimanatio effectus à causa; sed causa secunda non potest agere, nisi ex præsupposito subiecto (aliàs creare posset contra Diuo Thomam 1. part. quæst. 45. & rationem eius ibi) ergo nisi passum coniunctum sit agenti non potest causari aliquis effectus à causa secunda; etiam de potentia Dei absoluta. Probatur consequencia. Nam si effectus est aducendus à passo, & immediatè profluit ab agente, vel eius virtute, nisi ageos contingat passum, non poterit effectum aliquem causare.

Respondetur, virtute diuina posse effectum dimanare ab agente sine coniunctione ad illud. Contra est. Nam si hoc posset fieri virtute diuina, à fortiori hoc competeret Deo: Ergo diminutè probasset D. Thom. Deum esse ineimè præsentem omnibus rebus per immensitatem, quia omnia causat, & conseruat in esse.

Respondetur facillimè posse hoc fieri à causis secundis instrumentaliter, etiam si non possit fieri à Deo, qui semper operatur per modum causæ principalis, quia Deus, qui est principale agens, est immediatè omnibus rebus, & sic non requiritur contactus causæ instrumentalis. Et quamuis Deus non possit operari in distans à se ipso, potest hoc creaturæ communicari per modum causæ principalis, quia plura, quæ non potest Deus

se

ſe ſolo poteſt communicare creaturis per modum cauſæ principalis ſupernaturaliter: ſicut elicere actum fidei, & opinionis: Et hoc fit, quatenus virtus agentis ſine medio virtute diuina deriuatur in paſſum. Si obijcias, hanc ſequi Paulum ineffi. caciter arguiſſe contra Areopagitas, probans Deum non longè eſſe ab vnoquoque noſtrum, ſed in nobis, & in omnibus rebus, quia *in ipſo viuimus, mouemur, & ſumus*, nam ſi non repugnat creaturam operari indiſtans, poſſent illi dicere, Deum non eſſe longè ab vnoquoque noſtrum, etiam ſi illo viuamus, moueamur, & ſimus.

Reſpondetur, Areopagitas non poſſe cognoſcere, quod Deus poſſit facere in creaturis de potentia Dei abſoluta: ſed quid poſsit facere naturaliter, & quia naturaliter repugnat creaturas operari ſine immediatione ſaltim virtutis, & virtus Dei eſt eius entitas, quod eſt etiam notum lumine naturali: rectè arguebat. Paulus ad hominem, vt cognoſcerent Areopagitæ ex his, quæ per ſcientiam naturalem nouerant, Deū non eſſe immediatè præſentem in omnibus rebus per immenſitatem.

7 Sed inſtant: implicat vnionem duorum extremorum, quæ eſt exercitium vniendi ea vnire extrema diſtantia. Sed etiam actio eſt vnio agentis creati cum effectu educto ex paſſo: Ergo implicat, quod agens naturale poſsit agere in paſſum diſtans ſine contactu virtutis ſaltim ad illud. Præterea implicat, quod agens creatum exiſtens in hac differencia temporis cauſet effectum futurum, ſeu diſtans ſecundum tempus: Ergo etiã implicat, quod cauſet effectum diſtantem ſecundum locum. Probatur conſequentia. Quia non minus eſt limitatum agens ad determinatum locum, quam ad determinatum tempus.

Reſpondetur, eſſe diſparem rationem ex eo quod vnio eſt modus intrinſecus vtrique extremo, conſiſtens in intrinſeca vtriuſque coniunctione, at actio non eſt modus intrinſecus effectui, & ideo poteſt ad diſtans exerceri

Ad confirm. dato anteced. neg. conſeq Nam exiſtentia, aut coexiſtentia eſt etiam modus intrinſecus, tam vt cauſa effectiua poſsit agere, quàm vt effectus recipiat eſſe: Si enim non recipit eſſe non cauſatur, & ideo implicat hic cauſari, & non hic, & nunc exiſtere: at contactus non eſt conditio omnino intrinſeca, quia benè intelligitur hic, & nunc cauſari, & non cauſari in hoc loco, in quo eſt agens, vel cum contactu paſſi ad agens de potencia Dei abſoluta; maximè in inſtrumentis diuinę Omnipotentiæ.

QVÆSTIO XXXXVII.

Vtrùm agens naturale fortius agat in proximum, quàm in remotum?

1. DIcendum, quod ex ſe (ſi per accidens non ſubſit alia ratio) agens naturale fortius agi in propinquum, quàm in diſtans intra ſpatium, & ſpheram ſuæ actiu

actualis. Sic Flandr. 4. meth. q. 7. artic. 8. in fine. Ratio est manifesta, quia virtus agentis diffusa in spatium, quo magis distat ab agente, & eius influxu, magis debilitatur: ergo debilius agit. Ant. patet experientia in lumine, in aqua deriuat à fonte, & in omnibus alijs. Quod verò per accidens ex indispositione medij fortius agat in distans intra sphæram, quam in proximum, etiam constat in exemplo piscis torpedinis, qui stupefacit manum, & brachium piscatoris, non tamen chordam, & calamum, quæ sunt propinquiores, & in luce solis, quæ neque in aere, neque in cœlo reuerberat, sicut in corpore aliquantum opaco. Ideoque hoc latè ostendit D Thom. 3. physic. lect. 4. & in 2. distin. 15. quæst. 1. art. 2. ad 6. & 3. metheor. lect. 6. & quæst. 5. de verit. art. 9. ad 17.

2. Sed contra conclusionem arg. 1. Si agens naturale prius ageret in partes propinquiores, quam indistantes, ego ageret per tempus secundum latitudinem, & diuisibilitatem partium: sed data qualibet parte, ea est diuisibilis in aliam, & alium medietatem vsque in infinitam, ergo infinitum duraret quælibet actio in partes mobilis propinquissimi, sed hoc est falsum, vt experientia constat: Simul enim, & æqualiter illuminat Sol plures partes aeris, & ignis simul, & æqualiter calefacit omnes partes, quæ sunt in debita distantia: Ergo non est verum, quod agens naturale prius, et fortius agit in partes propinquiores, quam in distantiores.

Respon. Quod sicut forma ignis habet sua indiuisibilia naturalia in partibus aliquotis, et designabilibus, in quibus conseruari potest, et non alias. Sic etiam illuminatio (non enim partes proportionales cum sint indiuisibiles naturaliter, et in potentia, numerari, aut pertransiri debent) et sic ibi in instanti est illuminatio, quæ est terminus motus localis, & sic omne simul spatium illuminatur per modum indiuisibilis, seu minimi natutalis, inuoluendo ibi per modum vnius innumeras partes proportionales. Calor autem incipit in tempore, licet imperceptibili, et sic non datur primum esse calefacti in fieri, quamuis detur in facto esse, seu in mutato esse: et vbi etiam datur minimum naturale secundum partes aliquotas, et successiuè fit calefactio, vnde negatur experientia, quod eodem modo calefiat, et simul partes omnes propinquiores igni in fieri, prius enim partes designabiles, numerabiles, et aliquotæ propinquiores calefiunt, quàm distantiores: ita taliter quod indiuisibilia terminatiua, aut continuatiua passi non ponant in numero cum partibus, quia per se non faciunt distantiam aliquam respectu corporis, cuius partes continuant, aut terminant.

3. Argum. 2. Virtus actiua inclusa in spiritu seminis generatiui, quo magis distat secundum tempus ab agente, seu generante, eò fortius, et perfectius agit, si quidem prius for-

formatembitionem, & introducit formis imperfectas, quàm perfectam, quæ assimilatur agenti: ergo etiam virtus diffusa in partes passi, quo magis distat secundum spacij latitudinem ab agente poterit fortius agere in passum. Probatur consequentia. Nam tempus intrinsecè immutat virtutem secundum durationem, multò magis, quam spatium immutet virtutem diffusam ab agente, est enim tempus motus primi mobilis inducens mutationem omnium inferiorum. Nec valet dicere, per distantiam passi magis debilitari virtutem agentis, quia in passo sole esse qualitas contraria, quæ resistit, nam & si non adsit talis resistentia contrarij, verificari debet nostra conclusio, vt omnes hic supponunt cum Aristotele.

Resp. concesso ant. negata consequentia. Ratio discriminis est, quia virtus seminis manet eadem numero toto illo tempore, & in subiecto cõnaturali, & toto illo tempore conseruatur à calore matricis, & iuuatur virtute cœli, vt sæpè ait D. Thomas cum Aristotele, ideoque illa mutatio a tempore proueniens perfectiua est respectu seminis: at virtus alterius agentis diffusa per spatium multiplicatur, & ideò diminuitur, nec fouetur virtute naturali matricis, (quæ quoad hoc est agens conseruatiuum, habens ad hoc virtutem à natura) aut perficitur à virtute Cœli, potius diminuitur, & ideo non est idem.

(:) (:)

QVÆSTIO XXXXVIII.

Vtrum agẽs vniuocum possit agere in se ipsum, aut in sibi simile, mediante antiperistasi, aut reflexione?

1. DOctrina est Aristotelis hic text. 48. quod si agens posset agere in passum, in quantum sibi simile, etiam posset agere in se ipsum seu in passum, quod esset idem sibi ipsi. Agens autem, & patiens, in quantum talis opponuntur. ex 4 physic. text. 41. Et videti potest D. Thom. 1. 2. quæst. 52. art 3 ad 2. ideoque nisi fit distinctio partium, nequit idem mouere se ipsum ad huc secundum partem, & si possit si fit distinctio partium, quarum aliæ sint mouentes, aliæ motæ, vt in viuentibus corporeis apparet. Potest autem aliquid esse alteri simile, vel in genere, vel in specie, vel in qualitatibus, & earum intensione, aut etiam dissimile in his. Et certum est simile secundum genus posse agere in sibi simile genericè, quia contraria conueniunt in ratione generica, & mutuo in se ipsa agunt: Sicut etiam similia secundum speciem, & in qualitatibus, si in gradu qualitatis sint dissimilia nam magis calidum potest minus calidum intendere, & sibi assimilari & sic ait Arist. Quod omne agens intendit sibi assimilare passum in fine actionis, & motus, quamuis in principio debeant esse dissimilia agens, & patiens, vt

vt hic docet text. 51.

2. Dico primo, quod idem in quantum idem non potest agere in se ipsum; licet possit agere si sint plures partes ratione vnius in aliam. Patet ex dictis, quia idem sibi ipsi nec potest opponi, nec à se distingui, nec esse simul actu, & in potentia, vt possit agere, & pati à se ipso, nisi sint diuersæ partes.

3. Dico secundo, quod per antiperistasim, seù circumobsistentiam contrarij, non agit idem in se ipsum. Sed cum aquæ puteorum in æstate sunt frigidiores, in bruma, seù hieme sunt calidiores: Hoc fit, vel quia ex obsistentia contrarij partes similes magis vniuntur, & condensantur: exhalatis, aut rediectis illis, quæ sunt tepidæ, aut his consumptis à contrario, & sic ex densitate frigidiorum partium, frigidior apparet aqua, aut calidior, aut partes frigidiores maiori vi tunc agunt in tepidiores, & sic ex virtute cœli, aut ex virtute generantis eas assimilant, & intendunt, & sic idem non agit in se ipsum, sed vna pars in aliam sibi dissimilem: aut sicut cum imminet vacuum est virtus specialis à natura, vt ascendat aqua, sic obsistente contrario, & specialis virtus, vt partes aliquantulum similes se vniant, & condensent, & sic fortius vna agat in aliam sibi dissimilem, vt possit reüsti contrario: hoc enim conuenit ordini vniuersi, vt contraria non omninò destruant alia contraria, sed omnia maneant quasi in æquilibrio Aristo. autem 8. phys. text. 32. docet: Quod cum ex reflexione (& idem est de antiperistasi) intenditur motus: illa intensio non est à corpore impediente, in quo fit reflexio, nisi per accidens; sed est ab agente, seù proijciente, à quo pullulat illa intensio maior supposita reflexione. Sic etiam potest dici in antiperistasi quod ab agente, seù generante est maior frigiditas aquæ in æstate, dum manet in puteo. Vel dum fit calidior in hieme à calefaciente, vt resistat contrarijs qualitatibus circumobsistentibus in terra, quę tunc temporis ex recessu, vel accessu solis calefit, aut infrigidatur.

4. Dico tertio: Agens nullo modo potest agere in aliud in quantum simile, siuè sit in qualitate, siuè in gradu eius, siuè in quocumque alio sic D. Thom. hic section. 19. & 33. & reddit rationem: quia vnumquodque agit in aliud, in quantum est in actu, et patitur ab illo, in quantum est in potentia, sed in eo in quo vnum est actu simile, non est in potentia sed in actu. Ergo nihil potest ab alio pati, in quantum est illi simile.

Confirmatur ex Arist. 3. de anim. text. 15. et D. Thom. 3. p. q. 8. art. 1. et August. lib. 13. super Genesis ad liter. c. 16. *Agens in quantum tale, præeminet passo, & hoc vt tale est superius agente*: sed simile in quantum tale est æquale: ergo nullum simile potest agere in aliud sub ea ratione qua est simile illi.

5. Si tamen agens sit dissimile passo in entitate, quamuis sit simile in qualitate potest agere in illud v. g. densum calidum, vt duo pote

intendere rarum calidum, vt duo: deducitur ex D. Th. 2.2. q. 24. art. 5. ad 2 & in 2. dist. 13. q. 1. art. 2. ad 2. & cap. 2. de dimin. nomin. sect. 2. ex diuersis luminaribus condensatis reddi intensius lumen in eodem puncto. Et probatur, quia eo ipso quo condensatur agens, plures partes habet in actu, quàm passum in eodem gradu rarum: Ergo potest intendere, & facere magis in actu: nam virtus vnita fortior, quia ex vnione crescit. Et sic acerui tritici in horreo inclusi incendunt aërem, quod pausi grani nequeunt facere. Sed re vera hoc est dicere; quod ea condensatio facit crescere virtutẽ, & qualitatem in agente, & sic agit in passum, quod antea erat simile in qualitate, & modo iã est dissimile.

6. Arg. primò: Aqua calefacta paulatim se reducit in pristinam frigiditatem, & lapis sursum detentus causat in se motum deorsum: & essentia causat passiones: ergo idem mouet seipsum.

Respond. illa omnia causari ab agente, & profluere non per veram actionem, sed per resultantiam, quæ non est vera actio, sed dimanatio consequens primam generationem: mediante virtute generãtis, quæ manet, & ideò non vrget argumentum contradicta: vbi est sermo de vera actione.

7. Arg. 2. ad probandum, quod per antiperistasim nulla qualitas potest intendi, nam si alicubi hoc contingeret, maximè in stomacho, quẽ dicunt esse frigidiorem in æstate; sed hoc est falsum, quia tunc calidior est, quod si tardior; & deterior est digestio ob excessum extrinseci caloris fit, vt contingit in febricitantibus.

Resp. negando, quod sit maior calor in stomacho in æstate, hoc enim experientia testatur, & docet Hypocrat. aphorism. 15. & Galenus ibidem. In febricitantibus autem etiam est defectus caloris natiui, quamuis sit excessus extranei, & violenti, & ob eam causam suauior est potus frigidus in febri, & in æstate, sed non ita salubris sicut in hieme, nisi ad amandandum calorem forancum.

8. Arg. 3. ad probandum, simile in sibi simile melius posse agere, quàm in dissimile: nam similitudo potius tolli resistentiam, & contrarietatem: ergo impedimentum ad agendum: ergo dat locum actioni: ergo facilius agit agens in sibi simile, quàm in dissimile.

Confirmatur ex antiperistasi, ex præsentia, & circumobsistentia contrarij crescit infrigidatio in aqua, quia agit in se ipsam: ergo si agens potest in se ipsum agere, multò melius aget in aliud sibi simile: quod verò aqua à seipsa, & non à generante per antiperistasim agat in se, patet in hieme cum calefit à se, & intenditur in calore, cum tamen generans non possit aquam calefacere, cum hæc dispositio non sit ipsi connaturalis.

Conf. vna manus cum altera facilius calefit per cõfricationem, & crescit in calore, si vtraque sit calida, quàm si altera tantùm calida, &

altera frigida. Ergo quia agens melius, & facilius agit in sibi simile, quam in dissimile.

Resp. Quod & si resistentia retardet actionem, actionem tamen dissimilitudo iuuant, etiam si non sit resistentia (vt patet cum luminosum, agit in diaphanum) nam si sit similitudo, iàm habet passum, quod recipere possit ab agente, & ideo non potest ab illo moueri tanquam existens in potentia.

Ad 1. confir. resp. quod cum aqua puteorum hieme calefit, non ab agente generante calefit, sed à se, quatenus eius partes condensantur per accidens ex circumobstãtia frigoris, siuè hoc habeant à cœlo, siuè ab agente, quod violenter calefecit aquam siuè à se, supposita antiperistasi ex virtute innata contrarijs.

Ad 2. quod duæ manus confertæ facilius calefiunt, non quia simile in simile agit, sed quia sic facilius resistunt frigori circumstanti, & sic ab intraneis dimanat calor naturalis impedito contrario, aut quia sic virtute vnita partes dissimiles facilius calefiunt, & reddunt ur aliis similes.

9. Arg 3. ad probandum, quod agens densus nequit agere in rarius, si aliàs sint similes. Nam densitas non est forma activa, ergo ex quo calidum vt sex condensatur, non sequitur, quod possit agere in calidum vt sex rarum: nam si densitas nõ est activa semper permanet calidum vt sex, & si sit densius nec transit ad calidum vt septem: ac calidum vt sex nequit agere in calidũ vt sex nisi sit calidum excedens in calore. Ergo ex densitate non sequitur, quod possit agere in sibi simile secundùm gradus qualitatis.

Confirmatur ex densitate illa caloris, solum sequitur agere in magis distans, quia virtus vnita fortior, non verò quod magis possit agere, seù sit magis activa, seù crescat in gradibus, nam sic augendo densitatem absque intensionis motu posset in infinitum augeri calor, quod est absurdum.

Resp. Quod & si densitas non sit activa per modum rationis formalis augendi intẽsionem caloris, seù virtutem activam, est tamen conditio ad quam sequitur: tùm quod agens sit dissimile passo secũdum aliquid, & sic possit agere in calidum simili gradu caloris, quod est rarum: tùm etiam est conditio, vt plura calida agentia per modum vnius, non solùm in magis distans, sed etiam magis agant, quia illa virtus resultans intensior est, vt patet in virtute trahendi nauim cum plures eiusdem roboris se mutuo adiuuant, & sic faciunt, quod quilibet non posset seorsim: sic etiam plura calida ex vi densitatis coniuncta secundùm plures partes calidas possunt intendere rarum, quod alias solum est calidum vt sex, quia iam in hoc est dissimile & illa virtus ex pluribus, est maior, saltim vt quo. ¶ Ad 1. confirm. ex dictis. Resp. Quod virtus agentis densioni crescit in virtute non solũ extensiuè, sed etiam intensiuè, & hoc nõ per veram intensionem, sed quia per modum vnius plura agentia,

cia vt sex dum concurrut, æquiualeat vni intensissimo agenti hæc sequitur in infinitum crescere virtutem agendi, quia dēsitas habet gradus determinatos, alioquin se impedirent sicut si plures quā sit necesse ad trahendam nauim cōcurrant.

10. Arg. 4. ad idem ex plurimis absurdis: Sequeretur enim ex prædicta doctrina, quōd calidum, vt vnum se superaret, vt quatuor in dēsitate, calidum, vt duo posset illud intendere, saltim vsque ad quatuor, quia tunc quasi quatuor calida, vt vnum operantia per modum vnius æquiualenter facerent calidum, vt quatuor: quod est absurdum in philosophia. Tum etiam sequeretur, quod calidum, vt octo excedens in densitate, ageret in calidum vt octo rarum, quia superat in densitate.

Resp. Quod in eo casu, cum non possit calidum, vt vnum ex omni parte applicari alteri calido, vt duo rato, non posset agere in illud, nec intendere, nam ad hoc requiritur, quod saltim sit vt duo, & ratione densitatis ex omni parte excedat, & sic non sequitur intētum.

Ad 2. resp. quod cum calor, vt octo sit vltimus terminus, vltra quem non est calor, sed substantia, & forma ignis, ex incapacitate subiecti repugnat, quod calidum, vt octo, quantumuis excedat alium calorem, vt octo in densitate possit intendere illum.

11. Inquires tamen, an agens naturale possit producere effectum sibi omnino æqualem in forma, & intensione, & in alijs.

Resp. affirmatiuè: Experientia namque constat ignem, qui habet formam talē, estque calidus, vt octo, simili sibi generare, & calidum, vt quinque, media alteratione posse passum vsque ad quinque facere calidum. Vnde si globus cereus mittatur in magnam piram ignis, absoruetur ab illo secundum omnes partes, & superficies, ergo æque distat, ergo potest introducere formam similem sibi, & calorem cum æqua distantia primum introducta forma in partes propinquiores: & sic in inperceptibili tempore ignitur globus & resoluitur, ac secundum minutissimas superficies immediatè actus ab igne inflammatur. Præterea, vnumquodque agit in alia, secundum quod est in actu, vt ait D. Th. 3. p. q 8. a 5 cum Arist. lib. 3. de anim. tex. 59. ergo si est calidum cōstitutum in actu caloris, vt quinque, potest assimilare sibi passum, & agere in illud, vt quinque. Alioquin illud axioma sic intellectum esset falsum, naturaliter loquendo. Si dicas intelligi si passum sit debitè approximatum. Bene. Sed hæc approximatio debet esse possibilis naturaliter, & hæc non est penetratio, quæ repugnant naturaliter: ergo est approximatio secundum vltimas superficies agentis, & passi, & sic sub debita quadam & cōnaturali approximatione poterit agens tātū agere in passū, quātum in se habet de actiuitate, & ideò debita approximatio erit secundum cōtactū agētis & passi secundum vltima, & ibi dū diffusio virtutis non sit magna, sed ea,

quæ præscribitur à natura, dum agit agens in partes aliquotas proximiores, in quas primò potest agere totam suam virtutem explicabit in passum. Præter quàm quod superficies, secundùm quàm fit cõtactus passi ad agens, cum sit diuisibilis secundùm longitudinem, & latitudinem, & sit omninò indistans ab agente, non est, quarè nõ recipiant omnem eius virtutem, & assimiletur illi, & sic patet ad illa, quæ in contrarium obijci possunt.

QVÆSTIO XXXXIX.

De resistẽtia requisita ad actionẽ, & reactionem agentium naturalium.

1. REsistentia in communi accepta est retardatio, vel impeditio secundum aliquem impetum causæ actiuæ, aut passiuæ, ne agens exterum agat, & operetur in aliquo subiecto, vel ne tam cito agat, & hic loquimur maximè de actiua, qua fit reactio in alterum agens, & nomine actiuæ resistẽtiæ accipimus etiam formalem, quæ reperitur inter qualitates contrarias, de quibus videri potest Diu. Thom. in 4 dist. 57. quæst. 5. artic. 5. quæstiunc. 1. ad 2.

2. Dicendum est igitur, quod primæ qualitates, quæ sunt prima contraria naturalia contrarietate strictè dicta habent virtutem mutuo resistendi actiuam: sic colligitur ex D. Tho. 4. metheor. lect. 1. quod patet, quia quatuor elementa, quæ mutuò pugnant, & actiuè se corrumpunt secundum qualitatem, quam habent in excessu pugnant: ideoque ignis per siccitatem corrumpit humiditatem aquæ, & aqua per humiditatem corrumpit ignem, vt docet Arist. 2. lib de generat. text. 25. Ergo quia siccitas, & humiditas actiuæ sunt (nam de calore, & frigore conuenit apud omnes) ergo quando mutuo resistunt actiuè resistunt, dum mutuam pugnam exercent elementa.

3. Sed tamen humiditas, & siccitas magis pollent in virtute resistendi formaliter, & passiuè, at calor, & frigus minus habent de resistentia formali. Colligiturque tum ex Arist. 4. metheor cap. 1. Tum à ratione, alioquin cum ignis sit summè calidus, & terra summe frigida, si hæqualitates quanto magis habent de actiuitate, tanto magis haberent de vi resistitiua, facilè consumerent alia duo elementa, quæ habent minus de actiuitate in calore, & frigore, & in siccitate, & humiditate, quæ minus actiua sunt: Et sic illa duo minus possunt agere, & resistere, & ignis, & terra magis agerent, & magis resisterent pugnæ aquæ, & aeris, & sic per continuam pugnam facillimè consumerentur aqua, & aer, à terra, & ab igne.

4. Sed argum. 1. ad probándum non dari resistentiam formalem, sed solam dari actiuam in elementis. Resistentia enim hæc in qualitatibus elementorum non datur qua-

quatenus informant subiectum, sed quatenus dimanant ex actione generantis. Ergo virtus illa resistendi cum sit in linea dimanatiua actiua est, & non formalis. Probatur antecedens. Virtus resistendi est complementum conseruationis, ad hoc enim ponitur resistentia, vt sit conseruatio: at virtus conseruatiua cum sit complementum generationis à generante est, & media dimanatione habetur: Ergo est in linea dimanatiua.

Confirmatur. Resistentia non est; nisi dum pugna est; at dum pugna durat, nulla est resistentia formalis: ergo non datur. Probatur. Dum pugna durat ideo est, quia ignis v.g. agit in aquam corrumpendo aliquem gradum, sed aqua non potest pugnare formaliter nisi cum gradu, qui est introductus à calore in aqua, qui dum introducitur, si est vt vnum expellit humiditatem vt vnum, ergo dum calor ille vt vnum introducitur, tunc non est humiditas vt vnum, quæ cum illo calore posset pugnare formaliter. Ergo non datur resistentia formalis. Potest tamē dari actiua, quia hæc quasi à longe, & penes partes contiguas exercetur.

Respondetur. Quod virtus resistendi causaliter quidem est in linea dimanatiua, quia est complementum generationis, & formaliter est in subiecto inhærens, & præoccupans, ne forma, seu qualitas contraria inhæreat, ideoque potest formaliter resistere.

Ad confir. Quod cum hæc pugna qualitatum fiat per motum, etiā fit in tempore, & ideo datur locus, vt sic resistentia formalis saltem secundum instās intrinsecum, in quo est vltimum non esse motus, & vltimum esse illius gradus secundum partem, & sic secundum alias partes aliquotas eiusdem gradus retardatus motus, donec in facto esse non esse illius gradus in passo est primum esse gradus qualitatis introductæ ab agente; quamuis dato eo quod intendit argumentum, adhuc maneat pugna, & resistentia formalis secundum alios gradus humidi in aqua, quia omnes illi resistunt, ne introducatur vnus gradus siccitatis, quæ disponit ad ignem, & ne conseruetur frigiditas.

5. Arg. 2. ex Arist. hic lib. 2. text. 84. asserente, duas esse qualitates actiuas elementorum calorem, & frigus, duas verò passiuas, vt humiditas, & siccitas. Ergo falsum est quatuor primas qualitates esse actiuas.

Confirm. Quò qualitas actiuior est, eò perfectius esse habet, & magis de actu, perfectiusque informat. Ergo eò magis habet de resistētia formali: ergo falsum est calorem, & frigus minus resistere formaliter si sint magis actiua. ¶ Confirmatur secundo. Quo forma perfectior est, & perfectius actuat, habet principia efficatiora suę conseruationis in subiecto, at resistentia formalis pertinet ad vim cōseruatiuam: ergo qualitates magis actiuæ magis habent etiam de resistentia formali

Respon. Arist. vocasse calorem, & frigus qualitates actiuas, alias autem passiuas, quia habent prædominium in ratione actiui, & passiui, non autem, quia quatuor illæ sub diuersa ratione non sint actiuæ, & passiuæ.

Ad 1 conf. Quod resistentia formalis non comitatur perfectionem formæ entitatiuè sumptam, sed modum informandi diuturniorem, & cum maiore radicatione, vt ita dicam, & ad hunc modum sequuntur principia diuturnioris conseruationis secundū varias dispositiones formæ, ideoque cernus, & Phœnix magis resistunt corruptioni, & interēptioni, (& idem est de quercubus, palmis, & alijs vegetabilibus) quam homo, & si eius forma sit perfectior, ac perinde etiam si siccitas, & humiditas sint qualitates minus perfectæ & actiuæ quam calor, & frigus, ex modo tamen informandi sortiuntur maiorem, vim ad resistentiam formalem, & per hoc patet ad confirmationem.

6. Arg. 3. ad idem. Omnes qualitates contrariæ, æqualiter contrariantur inter se, ergo æqualiter habent resistentiam, ergo non sunt aliquæ minus resistitiuæ resistentia formali. Probat primo conseq. Resistentia formalis consistit in eo quod à subiecto impediatur informatio alterius formæ, sed hoc maxime sit per contrarietatem, quæ affert incompossibilitatem formæ contrariæ in eodem subiecto: Ergo si omnes primæ qualitates æqualiter contrariantur, etiam habent æqualem resistentiam formalem.

Confirmatur. Si maior est resistentia in summè sicco, quam in summè calido, ergo nunquam ignis poterit corrumpere terram: quia à proportione minoris in æqualitatis non fit actio, sed hæc est falsa (experientia teste) ergo.

Respond. quod & si æquè contraria, æquè resistant, si cætera sint paria, non autem sint imparia, si scilicet sit excessus in densitate, tenacitate, & modo informandi, quia contrarietas, & si sit ratio resistentiæ non tamen sola, ideoque in qualitatibus æqualis contrarietatis potest esse inæqualis ratio resistentię. ¶ Vnde ad conf. resp. Quod ob rationem ibi traditam requiritur excessus ignis in quantitate vt combuat terram, aut consumat aquam, quia si ea terra sunt paria, non poterit ignis expellere formam aquæ & terræ, vel non ita breuiter; ideoq; videmus aquam subitò extinguere ignem, & terrā suffocare, non autem sic cito ignem terram comburere, vel aquam exhalare, quia & si sit maior actiuitas in igne ratione caloris, tamen in aqua, & terra est maior virtus resistendi, ob qualitates humidi, & sicci. Et tamen licet in igne sit summa siccitas, quia tamen est rarissimus ignis, habetque ferè nil densitatis, siccitas in igne parum resistit, quia siccitas etiam requirit dispositiones densitatis, vt magis resistat. Ac perindè attendendum est, quod sint cætera paria.

7. Argum. 4. Sic datur [illegible] quia

qualitates resistentia formalis, sequeretur, quod ignis applicatus ligno viridi si a principio non introduxit vltimam dispositionem caloris vt octo, & formam ignis, nunquam poterit, sed hoc est contra experientiam. Ergo ficta es illa resistentia formalis qualitatum contrariarum. Probatur sequela. Eò ignis primo impetu non potuit introducere calorem vt octo, sed vt vnum in ligno viridi, quia ratione humiditatis, & densitatis resistit resistentia formali tanti roboris, at potuerit resistere actiuitati ignis. Sed cõsequenti tempore ignis non magis agit, quia causa naturalis debitè applicata primo agit quantum potest, aliàs gradus humiditatis qui modo manent in ligno, potuerunt in prima applicatione resistere calori, qui est in igne: ergo modo etiam hoc potuerunt maximè, cum dictum sit supra, quod ratione contrarij corroborantur, condensantur intenduntur qualitates ad resistendum.

Respond. negata sequela. Quia eo ipso, ac primo impetu potuit ignis destruere vnum gradum humiditatis in ligno, expertum est cæteris partibus, non esse tantã vim resistendi in ligno, sicut est actiuitas in igne, si quidem lignum admisit calorem ignis in se, & amisit aliquid humiditatis, cum tamen ignis non amiserit aliquid caloris, ideoque paulatim, stante eadem ignis actiuitate, & minori resistentia ligni, quod iam amisit vnum gradum humiditatis, qua posset resistere, ignis alium gradum, & alium vincit, & introducit calorem vsque ad octo, & igne facit tandem lignum.

QVÆSTIO L.

Vtrum a proportione minoris inæqualitatis, seu etiam æqualit, possit fieri actio alterativa vnius agentis naturalis in aliam?

1. PRocedit quæstio de excessu agentis in actiuitate, & intensione respectu passi, tam secundum resistentiam actiuam, quàm formalem, & an requiratur excessus determinatus, & aliquotus, an sufficiat indeterminatus, & proportionalis, & simul declarabitur, an actus minus intensus, aut æquè intensus possit augere habitum præexistentem; singula enim declarari oportet in præsenti: Sed tamen aduertendum cum Diuo Thom. in 4. dist. 5. quæst. 1. articu. 3. quæstiunc. 3. ad 4. & dist. 11. quæst. 1. ar. 3. quæstiun. 3. ad 2. Quod resistentia actiua, quæ se tenet ex parte passi resistit debilitando virtutẽ agentis intendentis introducere suã formam in passo expellendo eam, quæ præexistebat: at resistentia formalis cum non explicet actiuitatẽ, non resistit debilitando virtutem agentis, sed solum elongando potentiam receptiuam passi a receptione illius formę, quam agens cõtrarium media alteratione conatur introducere.

2. Dico primo. Vt agens contra-

rium possit immutare passum, & alterare, necessarium est habere aliquem excessum supra resistentiam formalē passi, alioquin agere in illud non poterit: Et communis sententia Thomistarum, & probatur, vt agens agat in passum, & alteret, & introducat ibi effectum sibi similem, & contrarium formæ, & qualitatibus passi, necesse est quod vincat resistentiam formalem passi, nam si non vincit eius resistentiam, non poterit agendo, & alterando introducere suam formam, aut qualitatem: sed victoria excessus quidam est agentis in virtute super resistentiam passi formalem, cum faciat cedere qualitates contrarij, & dare locum illis, quas introducere intendit agens in tali subiecto: ergo nisi sit excessus agentis super resistentiam formalem passi, non potest agere alterādo passum. Ex quo refutata manet sent. Burlei, Toleti, & Vallis, asserentium solum requiri, illum excessum agentis cum totaliter vincit passum introducēdo in eo suam formam substantialem. Ratio enim facta conuincit, quod in ea ratione, in qua vincit agens ipsum passum, etiam dum introducit dispositiones secūdum aliquem gradum, in eo gradu in quo vincit, debet agens excedere in actiuitate resistentiam formalem passi.

3. Dico secundo. Vt agens agat in passum alterando, & immutando illud, non requiritur quod sit maior actiuitas agentis in agendo, quam sit resistentia actiua passi, dū sit maior, quam eius resistentia formalis sub ea ratione sub qua patitur. Probatur ex doctrina hic tradita ab Arist. cap. 7. Omne agens in agendo repatitur à virtute actiua passi. Ergo dum agens vt sex calidum agit in frigidum vt quatuor, repatitur ab eo, quatenus resistit actiuè, at frigidum vt quatuor non est tantæ actiuitatis resistitiuæ, sicut est actiuitas calidi vt sex: Ergo vt agens agat in passum non requiritur excessus in actiuitate supra resistentiam actiuam alterius. Patet consequentia. Nam calidum dum pugnat cum frigido in ea hypothesi secundum calorem vt sex, agit in frigidum, & simul resistit, & patitur reactionem frigidi, & tamen frigidum non est tantæ actiuitatis, ergo Vnde & patet secunda pars conclusionis, nam cum agens non agat in passum quatenus agens, sed quatenus patiens, seu quatenus forma eius est in subiecto in quo vult suam introducere expellendo aliam, per accidens est actiuitas contrarij, & formaliter se habet resistenti formalis. Ergo dum agens excedat passum in resistentia formali, etiam si non excedat in resistentia actiua sequetur actio, vt ab experientia tradita constat.

4. Dico tercio. Nec in habitibus potest fieri augmentum intensiū, nisi actus excedat intensionem habituum, ac per consequens in illa linea non fit actio à proportione minoris seu æqualis proportionis. Sic D. Thom. 2.2. quæst. 24. artic. 6.

& 1.

& 1.2.quæst.52.ar.3.& ibi communiter Thomistæ interpretes. Ratio est, quia actus imperfectior, vel æquè perfectus nequit effectu perfectiorem producere, nec immutare passum perfectiorem se, vel in æqua perfectione, nam effectus actiones est reducere passum de potētia ad actum, & non de actu ad potentiam: at si habitus sit intensus vt sex, & actio vt quinque, vel vt sex, non potest produci calor vt septem, quo solo potest augeri existens calidum vt sex: ergo non potest fieri intensio à proportione minoris, vel æqualis proportionis, seu actiuitatis actus, nam sicut numerus septenarius continet senarium, si addit sic calor vt septe, continet calorem vt sex, & addit, non enim calidum vt sex est in potentia ad calorem vt vnum, vel vt duo, vel vt sex, sed solum ad calorem vt septem, vel octo.

5. Dico quarto. Excessus requisitus ex parte agentis, vt agat in passum debet esse aliquotus, & determinat⁹, nec sufficit proportionalis, seu indeterminatus. Colligitur ex D. Tho. loco citato, ex 1.2.art.6. ad 2. Ratio est, quia actiuitas fundatur in actualitate essendi, at vt sit aliquid, vel ad hoc vt excedat secundum esse, determinatum esse requiritur, nam proportionales partes, & gradus non sunt in actu tales, sed in potentia. Ergo si requiritur excessus in actiuitate ad agendum, debet esse determinatus, & aliquotus, & non tantum indeterminatus, aut proportionalis.

6. Contra primam conclusionem argu. primo. Gutta sæpè cadendo cauat lapidem, & idem est de nigro formicarum agmine, dum per petram currit, recurritque frequēter: & tamen minor est actiuitas gutte, et formicarum terentium saxū, quam resistentia formalis lapidis, aut saxi. Ergo ad agendum non requiritur esse maiorem actiuitatem agentis, quam sit resistentia formalis passi.

Confirmatur primo. Et si actiuitas humiditas aquæ sit minor quam resistentia formalis siccitatis terræ (si quidem actiuitas humiditatis fere nulla est, cum tamen siccitas sit maximè resistitiua accedente summa condensatione, tamen aqua facillimè agit in terram humectando illam: ergo non requiritur in agente excessus in virtute actiua supra formalem resistōtiam passi, vt sequatur actio.

Confirmat. secundo, cum calidum vt septem patitur ex reactione frigidi vt duo, tunc calidum per calorem quo informatur etiam resistit resistentia formali, & tamen cum tantum excedat calidum in illa resistentia vt septem, patitur à frigido vt duo, ergo.

Confirmat. tertio. Sic se habet resistentia formalis ad actionem, sicut actiua virtus ad resistentiam, sed virtus resistendi quantumuis debilis retardat actionem, & detinet ne possit vnum contrarium in instanti introducere suam formam in passum sed paulatim tantum, ea in tempore. Ergo virtus actiua quā-

tum

tumuis debilis etiam poterit exercere suam actiuitatem in qualitatem, quantumuis excedat in virtute formaliter resistitiua.

7. Respondetur. Maiorem esse vim actiuam guttæ rumpentis lapidem (& idem est de formicis aglomeratim terentibus saxum) quam formalis resistentia eius, quia vt docet D. Thom. 2. 2. quæst. 24. artic. 6. ad 2. & in 2 distin. 17. quæst. 2. arti. 3. gutta vltima non cauat lapidem exse, sed in virtute precedentium, quatenus humectatione, & ictu emollierunt paulatim eius duritiem, qua media scissione resistebat, & sic actiuitas vltimę guttæ suo ictu maior est, quam resistentia lapidis sic emollite, & ideo vincit resistentiam, & cauat lapidem. Si instes, adhuc manere integram, & infractam difficultatem argumenti; nam vel prima gutta (& idem est de qualibet alia succedente) vincit resistentiam lapidis, & si minor sit actiuitas, vel non. Si primum habetur intentum. Si secundum, repetitio illa nihil prodest, sicut quantumuis repetamus calidum vt vnum, nunquam intendit calidum vt sex, quia semper repetit proportionem minoris inæqualitatis, ergo solutio non satisfacit.

Respondet. Quod prima gutta, & si non possit dividere lapidem, quia maior est resistentia eius, quam alterius guttæ, tamen aliquã tum emollit, & humectat, quia ad hoc habet maiorem actiuitatem, quàm sit resistentia, & sic paulatim minuit resistentiam, & vltima gutta sit maior in actiuitate virtute aliarum, quam resistentia ad fusionem & cauationem residés in lapide iam languida, & diminuta. Et quantum ad hoc tenet exemplum de intensione, actus enim remissi secundum D. Tho. disponunt habitum ad remissionem habitus, si longo tempore non reficiatur feruor exercitio actus feruentis, sicut diximus de guttis remittentibus duritiem lapidis, & cauationé eius. Ad argument. autem, eatenus passum disponitur actibus remissis, etiam frequentatis, quatenus assuetudo prouocat ad feruentiorem actum, ex connaturalitate affectus ab obiectum; non verò, quia possit actus remissus vsquam physicè intendere habitum maioris intẽsionis, sed quatenus disponit ad actum feruentiorem, & quoad hoc tantum fecit D. Thom. ibi comparationem cum vltimo actu guttæ cauantis lapidem: non quod omnia, quia in casu guttarum vltima inuenit diminutam resistentiam: at actus remissus vltimus non minuit magis intensam virtutem agendi in habitum, vt possit intendere.

8. Ad primam confirm. respond. Quod actiuitas humiditatis aquæ maior est formaliter resistentia terræ, quia agens secundum totam virtutem actiuam agit (si naturaliter agat) nam actiones sunt suppositorum, & ideo secundum esse completum, & completam actiuitatem agit. Ad resistentia formalis est secundum partes solum proximiores, in quas humiditas agit, & non secun-

cundum omnes, quæ distant: ideoque minor est resistentia terra secũdum illam partem ob excessum in influendo ex parte humiditatis: & propterea semper verificatur, quod semper agens agit in passum, quatenus in actiuitate excedit eius formalem resistẽtiam. Neque hinc infertur sequi, quod quicumque posset mouere immanè saxum, si non resistit secundum omnes partes: quia non est idem de grauitate respectu impulsus, & de resistentia alterationis, ibi grauitas se tota resistit in saxo ob continuitatem obstantem, ne vna pars impellatur absque alia: At ad alterationem continuitas non obstat, quin vna pars sine alia possit alterari. Et hinc liquet ad secundam confirmationẽ, quomodo frigidum vt duo agens quantum potest, agit secundum: omnes partes in calidum vt septẽ quod non resistit secundum omnes partes, sed solum secundum contiguas, & ideo repatitur illud calidum à frigido, quia excedit frigidum in actiuitate formali. Ad tertiam, nego se habere eodem modo actiuitatem, & resistentiam formalem ob modo dicta, quia actiuitas est secundum omnes partes, & vltimum potentiæ at resistentia solum est secundum partes propinquiores.

9. Contra secundam conclusionem arg. 2. Si duo agentia mutuo se impediunt nullam eorum agit: sed hoc ipso quod excedat resistentia actiua passi, agens impeditur ab agendo, & non solum æquè impeditur, ac potest agere, sed magis impeditur per potentiorem reactionem passi: ergo à fortiori non potest agere in passum.

Confir. Agens in quantum tale si sit naturale se toto agit, ergo passum secundum virtutem actiuam se toto agit: ergo se toto resistit agenti minus actiuo: at quatenus agens non patitur, & in quantum resistit, impedit actionem contrarij. Ergo si sit calidum vt sex, nullo modo potest pati à frigido vt duo, nec admittere actionem eius in se.

Respon. Quod si duo agentia naturalia mutuo se impediant totaliter, nullum eorum agiẽt: at duo contraria non se impediunt totaliter, sed se debilitant, quia non pugnant instantanchè, sed in tempore, ideoq; & si vnum excedat alterum non sequitur non repati ab illo, sed quod tandem vincit, quia potentius agit, quam repatiatur ob excessum in virtute agendi: Sed quia repassio non sit ratione actiuæ resistentiæ, sed formalis, quæ in aliqua potest esse minor, ideo calidum, vt sex potest repati à frigido vt duo, & sic patet ad confirmat.

10. Contra tertiam conclusionem argum. 3. Etiam si luminosum non habeat contrarium, potest tamen minus luminosum aplicatum diaphano magis illuminato intendere in eo lumen, vt patet experientia: sed aerem à face illuminatum applicetur candela, ergo vbi non est contrarietas, potest fieri actio à proportione minoris inæqualitatis. Si dicas non intendi lumen à luminoso minus lucido, sed

quia duo illa luminosa se mutuo adiuuant, & fit quasi vnum integrum agens virtuosius, sicut cum plures per modum vnius trahũt nauim effectus est intensior. Contra, si aere illuminato vt septem à doubus luminosis, quorum alterum esset lucidum vt sex, alterum verò vt vnũ, Deus destruerem luminosum vt sex, permanente luminoso vt vnum, & Deus conseruaret lucem vt sex in diaphano: nihilominùs maneret lucidum vt septem, & tamen iam non erat luminosum vt sex, ex cuius aggregatione fieret vnum agens: ergo quia luminosum vt vnum potest intendere luminosum vt sex, agendo à proportione minoris inæqualitatis.

Respondetur in eo casu: Deum eo ipso attemperare suum influxum, vt partialiter concurrat cum luminoso vt vnum, sicut antea contingebat, quia in hoc nulla est repugnantia, & Deus regulariter se attemperat modo naturali agendi causarum naturalium, vnde facit, quod faciebat luminosum vt sex.

QVÆSTIO LI.

Vtrum omne agens naturale agëdo re patiatur semper à suo contrario?

1. CONclusio est affirmatiua, & expressa Arist. hic cap. 7 text. 53. & 89. & 4. de generat. animal. cap. 3. & D. Thom. in 4 dist. 11. quæst. 1 art. 3. quæstiunc. 3. Aduertendum tamen cum Arist. hic à text. 53. quod nonnullæ conditiones requiruntur, vt sit ista repassio. Prima est, quod agens, & patiens participent in eadem materia transmutabili, defectu cuius cœlum agendo in hæc inferiora non repatitur ab illis. Secunda, quod agens sit proximum respectu passi; ideoque Medicus, & si communicet in materia cum ægroto curando, non repatitur ab illo, quia non proximè, sed mediante medicamento agit in ipsum. Tertio, quod agens agat actione corruptiua; quam obrem luminosum illuminando diaphanum non repatitur, quia non agit in illud actione corruptiua, sed perfectiua. Quarto. Quod sit actio, & passio per qualitates contrarias, ideoque obiectum sensibile emittendo speciem in visum, non repatitur ab illo. Quinto. Quod agens sit in potentia quoad aliquid, quia vnumquodque patitur, quatenus est in potentia. Tandem, quod sit intra spheram actiuitatis passi, alioquin non repatitur ab eius reactione, quia nihil agit vltra spheram suæ actiuitatis.

2. His positis probatur conclusio. Tum, quia aliàs non essent mixta, si elementa, & eorum qualitates naturaliter agendo non repaterentur. Tum, quia omne agens debitè applicatum passo sibi contrario potenti immutari ab illo, naturaliter agit in illud: Sed omne agens vt agat in passum debet illi applicari, vel immediatione virtutis, & suppositi, vel immediatione virtutis tantum, & etiam passum debet

mul

simul applicãrti agenti: ergo erit mutua reactio, & agendo vnumquodque repatietur.

3. Si inquiras, an hæc actio, & reactio fiat præcisè ratione contrariarum qualitatum?

Respondetur, quod maximè fit ratione earum. Sic enim docet Arist. 4. metheor. capit. 3. Quamuis possit etiam esse repassio ratione qualitatum non contrarium si sunt actiuæ, & agens habeat potentiam ad recipiendum eius effectum. Quia agentia naturalia debitè applicata agunt quantum possunt secundum virtutem actiuam, quam habent, etiam citra contrarietatem, hoc ipso quod sit capacitas in alio subiecto ad terminum actionis, sic enim quædam contrarietas est (licet laxe) inter agens, & patiens, quatenus oppositionem quandam dicunt. Quamuis, vt dixi, maximè sit pugna, & reactio ratione qualitatum, quæ verè contrariæ sunt. Poterit autem agens repati secundum eandem partem qua agit, licet non sub eadem ratione; quia agit in quantum est in actu per formam qua agit: at patitur secundum quod est in potentia ad illud, quod ex reactione contrarij potest recipere.

4. Sed contra nostram conclusionem tenet Maior, in 1. distin. 17. & nominales ibi, alijque, quos refert Marsilius hic quæst. 19. Et arg. 1. pro illis. Nihil agit à proportione minoris inæqualitatis; ergo nullum agens repatitur, seu reagitur naturaliter à passo in quod agit Prob. consequentia. Nam eo ipso, ac agit in illud passum, excedit agens in actiuitate illud passum; ergo non potest reagi ab illo, nisi passum agat à proportione minoris inæqualitatis.

Confirmatur. Quia sequeretur maximum absurdum, quod calidum vt septem, nunquam posset reducere frigidum ad gradum sui caloris: nam si repatitur, ergo amittit gradum supremum, quo incepit agere; ergo decursu temporis debilitatur eius virtus, & nunquã potest in fine motus esse in actu, in quo incipit pugnam, & sic nunquã reducit passum in illum actum, quia vnumquodque reducit passum ad actum, quatenus ipsum agens est in actu.

Respondetur ex dictis quæst. ant. & in præs. Quod agens non repatitur in quantum agit, & secundum quod est in actu, aut secũdum resistentiam actiuam, sed secundum formalem, & quatenus est in potẽtia, & sic reactio non fit à proportione minoris inæqualitatis: quia passum licet patiendo sit minoris resistentiæ, quam sit actiuitatis agens; at in quantum re agens potest esse maioris actiuitatis quam sit resistentia formalis agentis, & sic sẽper reagit à proportione maioris inæqualitatis, vt ex dictis quæst. ant. percipi facillimè poterit.

Ad conf. resp. Quod etsi calidum in eo casu debilitetur ex reactione, tamen ex victoria conualescet, & reparat gradus amissos, quia ad re-

sisten-

sistendum contrarios se congregant vires, & condensant, & ideo qui ex eo sequenti intenditur, vt agendo de antiperistasi, supra explicatum est vel à propria forma sub illo impedimento pullulat calor.

5. Arg. 2. Quod repassio non fiat ratione contrarietatis, quia secundum Arist. lib. 2. de partibus animal. capitul 2 Ignis non potest esse frigid⁹; ergo pugnando cũ aqua, aut terra non potest repati actione frigiditatis, quæ opponitur suo calori.

Confirmatur contra dicta sub n. 3. in fine. Si idem posset agere, & repati secundum eandem partem, idem posset moueri simul oppositis motibus secundum eandem partẽ, ac proinde moueri sursum, & deorsum. Sed hoc est falsum, & contra Arist. 5. Physic. text. 6. ergo. Denique, quod mouetur localiter non repatitur: Ergo non omnis actio petit reactionem.

Resp. cum M. Bañ. Mentem Aristotelis esse, quod ignis nunquam est frigidus quantum ad denominationem, licet aqua denominetur calida; quia ob summam activitatem caloris ignis non admittit frigiditatem nisi remissam, & quæ sentiri non potest: non verò, quod non possit repati à frigido, & sic admittere aliquam frigiditatem.

Ad primam cõfirmationẽ. Quod idem moueri non posse motibus contrarijs, quando termini sunt incompossibiles certissimum est: ideo què nihil per se potest moueri sursum, & deorsum simul, quia isti termini sunt incompossibiles: at qualitates contrariæ, si vna sit remissa breui tempore compossibiles sunt, vel si vtraque sit remissa, ideoque optimè potest eadem pars moueri simul ad qualitates oppositas. Præterquam quod in nostro casu non mouetur eadem pars secũdum motus diuersos, quia agendo mouet, & non mouetur, patiendo autem mouetur, & non mouet, & sic ratione actus mouet, ratione potentiæ mouetur vt dictum est.

Ad secundum confirmationem respond. Quod id quod mouetur localiter resistit ratione grauitatis, & sic debilitat impulsum mouentis. Et dato quod non agat, non est contra nos, quia nostra conclusio verificatur, quando passum habet qualitatem actiuam contrariam agenti.

6. Sed inquires, an indiuisibilia possint alterari. De hoc agit M. Bañ. à capit. 9. quæst. 4. Resoluit, nec indiuisibilia spiritualia, quales sunt Angeli posse alterari alteratione sensibili, nec corporea vt puncta, si sint separata, sed solum per accidens, quatenus habent positionem in continuo, ad eum modum, quo 6. physic. dixit Aristot. per accidens moueri localiter puncta, & lineas. Sed quod per se possit alterari superficies supra dictum est, quia habet sufficientem diuisibilitatem ad motum, & quia videmus ad sensum calefieri, & dealbari certum debet esse: sed de his satis dictum supra.

QVÆ-

QVÆSTIO LII.

An & quid sit mixtio naturalis elementi, & qualiter distinguatur à generatione, & ab alijs motibus?

1. POssibilem esse mixtionem ostendit Aristoteles, quia ex pugna elementorum potest peruenire ad terminum in quo debilitatis vtriusque debitis dispositionibus fiat mixtio eorum, & temperamentum exigens formam mixti. Et quamuis aliqui negent ex igne puro fieri posse mixtionem, quia nunquam descendit à sua sphera: D. Thomas admittit descendere scintillas eius admixtionem aptas hic sect. 24. & saltim certum est ex alijs tribus elementis fieri mixtiones, vt docet Aristot. hic cap. 10. & lib 2 cap. 7. & 8. & interpretes eius ibi: Sicut & Theologi in 4. dist 12. & 13. & 3. p. q. 77 art. 8.

2. His positis, mixtionem naturalem sic diffinitio, *Est vnio miscibilium alteratorum, seu corruptorum secundum formas.* Sic ex Arist hic ca. 10. Requiritur ad mixtionem. Primo, quod mixcibilia communicent in eadem materia transmutabili, defectu cuius cœlum non est miscibile cum sublunaribus. Secundo, quod miscibilia facilè commisceri possint, defectu cuius lapides, ægrè, & cum difficultate admittunt mixtionem: & humida facilè miscentur, quia facilè alterantur, & diuiduntur. Tertio, quod miscibile non sit magnum; ideoque dolium vini non admiscetur guttis aquæ, sed eas conuertit in se. Quarto, quod sint plura mixcibilia, vt ex illis possit fieri vnum. Effectus est, quod miscibilia non maneant in mixto actu, sed virtute, nam si actu manent, confussa sunt, non mixta. Sic Diu. Thom. hic sect. 24. & 25. colligitur.

3. Cum dicitur, quod mixtio est *Vnio miscibilium*, intelligitur de vnione, seu actione substantialiter vnente materias miscibilium. Cum dicitur *alteratorum* intelligitur quoad dispositionem præuiam, requiritur enim, quod alteratis debitis dispositionibus miscibilium resultet temperamentum earum exigens aliam formam mixti. Cum dicitur, *corruptorum secundum formas*, explicatur, quod substantialis debet esse vnio, corruptis substantialibus formis miscibilium, vt introducatur forma mixti. Et sic constat esse adæquatum diffinitionem, quia explicat naturam huius motus per terminum à quo, & ad quem. Dum enim dicit esse alteratorum, & corruptorum, denotat terminum à quo non esse vnam tantum formam corruptam ex præcedenti alteratione corruptiua, sicut contingit in simplici generatione, sed esse saltim duarum substantiarum corruptionem. Dum autem dicitur, vnio, explicatur, tum actio, tum terminus ad quem, est enim mixtio, qua ex corruptione plurium substantiarum resultat vna, in qua

manet

manet virtus aliarum mediãte temperamento primarum qualitatum.

4. Ex his satis constat quatione mixtio a simplici generatione disideant. Sed ostendamus modo ab alijs etiam motibus naturalibus discriminari. Quæ alterantur, augentur, aut mouentur localiter eadem manent ante, & post alterationem, augmentum, & lationem (est argumentum Aristot. in præsenti cap. 10. At quæ miscentur non manent eadem, percũte forma substantiali: Ergo mixtio ab illis tribus motibus patenter discriminatur. Eadem autem est ratio de nutritione, & augmentatione: at non sunt alij motus naturales in genere, quàm generatio simplex, augmentatio, & nutritio, alteratio, & latio, seu motus localis. Ergo mixtio diuersa mutatio est à quolibet alio motu, seu mutatione naturali.

5. Sed contradicta arg. 1. Bona diffinitio debet esse clarior diffinito, & non per circulum procedere; per genus, & differentiam, ac per consequens per intrinseca, & non per extranea exponere debet naturam diffiniti; sed hæc diffinitio est per miscibilia, quæ æquè ignota sunt, ac ipsa mixtio, quæque ad concurrentiam circularem dicuntur cum mixtione, & explicat naturam mixtionis, nõ per proprium genus, quod est transitus de non esse ad esse mixti, seu mutatio substantialis, sed per vnionem, quæ vel est actio extrinseca, vel relatio, vel modus consequutus ad terminum mixtionis. Ergo non est bona diffinitio.

Respondetur. Quod diffiniendo mixtionem per miscibilium alteratorum corruptionem, seu corruptorum vnionem, non diffinitur mixtio per æquè ignotum: Quia Arist conditiones miscibilium iam explicuerat, sicut & nos fecimus: Sed potius optimè explicuit tanquam per proprium connotatum ex parte termini à quo, sed refussum ad terminum ad quem distinctionem mixtionis à generatione simplici, vnde nec committitur circulus vitiosus, quia in diuerso genere causæ explicatur vnum per aliud, mixtio per miscibilia per modum termini à quod, miscibile autem per mixtionem tãquam per causam effectiuam, aut formalem, si terminus ad quem attendatur. Nec explicuit propriũ genus, quia supposuit generationem, vt sit secundum, quod abstrahit à generatione simplici, & mixta esse substantialem mutationem, & transitum, sicut cum diffinitur terminus categorematicus, quod significat aliquid per se, supponendo, quo est vox significatiua ad placitum, significans aliquid per se, ex quo simplex conficitur propositio, quia est per se notum illud genus ex antecedentur dictis.

Ad vltimam dico: non diffinit per extranea, quia ibi vnio sumitur pro actione ipsa mixtionem causante, & vnam substantiam ex multis conficiente.

6. Arg. 2. ad probandum huius-

mo

modi mixtionem naturaliter esse incompossibilem. Vel fit mixtio per penetrationẽ miscibilium, vel per diuisionem, & comminutionẽ. Primum est impossibile, naturaliter, vt per se constat: secundum infactibile, quia diuisio quanti ad vltimum peruenire non potest cum sit diuisibile in semper diuisibilia, assignare vero terminum diuisionis requisitæ, etiam erit pro capite, & voluntariè dictum: Ergo omnino est impossibilis mixtio. Si dicas mixtionem nec fieri per penetrationem miscibilium (hæc enim naturaliter repugnat) nec per diuisionem, aut comminutionem, licet hæc fit dispositio (non sumpta mathematice, sed naturaliter, quatenus terminus præfigitur non est nostro cerebro, sed à natura ipsa, & eius legibus) sed per corruptionem formarum miscibilium corruptis earum debitis dispositionibus, & reductis ad certum temperamentum, ortum ex elementorum mutua actione, & reactione. Contra est, quod vel fit mixtio ex duobus elementis ad inuicem pugnãtibus, vel ex tribus, aut quatuor; quocunque modo est impossibilis naturaliter. Ergo. Probatur minor. Si duo tantum elementa pugnant, vel sunt æqualis actiuitatis, vel vnum excedit: si primum, neutrum se corrumpit, si secũdum, quod excedit alterum conuertit in se, & sic est simplex generatio. Si tria pugnant cum duo sunt symbola, nec pugnent inter se, ergo tertium cõuertent in se, ergo non erit mixtio, quæ est transitus, non ab vno miscibili ad duo, sed à duobus aut pluribus ad vnum. Si quatuor pugnant, cum duo ex vna parte sint symbola, & alia duo ex alia parte, erunt in æquilibrio, & namquam se corrumpent, ac proindè non erit mixtio.

Resp. Ad argumentum satisfieri in responsione tradita: ad replicam. Assero ex Arist. lib. 2. cap. 4. Quod siue sint symbola, siue dissimbola possunt pugnare elementa, & fieri vnum ex duobus, quia ex symbolis facilius fit transitus, pugnant namque ratione qualitatis dissimbolæ, & minus resistunt ob symbolam qualitatem, & ideò non fit æquilibrium, aut pax, sed vnum mixtum potest fieri ex duobus simbolis, siue ex vno simbolo, & alio dissimbolo, siue ex quatuor, nam etiam symbolo pugnant inter se.

7. Arg. 3. ad probandum, quod namquam ex quatuor elementi potest fieri mixtio naturalis, quia ignis non nisi violenter potest descendere a sua sphera, sicut nec terra ascendere: at mixtio est naturalis, ergo naturaliter non fit ex igne.

Confirmatur. Motus contra naturam non fit à natura, nisi non possit aliter conseruari vniuersum; at mixtiones sine igne fieri possunt: Ergo non est dicendum, quod descendat ignis à sua sphera (nam in sua cum sit purissimus, nec mixtio-

tionem admittit, nec ad eam concurrit.)

Resp. Ad conseruationem vniuersi conducere, quod mixta perfecta fiant, quorum temperamentum exigit quatuor elementorum virtutes, & qualitates, & ideo non mirum, quod descendat ignis in aliquibus scintillis à sua sphera virtute coeli, & hoc naturaliter, sicut ascendit aqua, ne detur vacuum ob conseruationem vniuersi: Et dato esse aliquam violentiam, sicut violenter ascendi aqua per vapores, & terra per exhalationes ad aerem, in quo fiunt mixta imperfecta, non sequitur, quod suppositis illa violenta ignis attractione mixta sint violenta simpliciter, sed solum secundum quid, sed naturalis simpliciter suppositis pugna humorum in virentibus, & alijs naturalibus concursibus in alijs mixtis, & ideo mixta non sunt perpetua, quia aliquid violentum admiscetur in eorum compositione, de quo vide D. Thom. hic text. 48. & in 2. distinct. 14. quæst. 1. articul. 1. ad 4.

8. Arg. 4. Ad probandum, mixtionem non distingui à simplici generatione, quia ex parte termini ad quem est vna forma, & per accidens est, quod ex parte termini à quo sit vnum, vel plura elementa: imò quod sint elementa, tam etiam ex vno mixto aliud fit, sicut accidit formæ cadaueris, quod sit ab hac, vel illa causa, ferra, aut laqueo, ergo accidentalis est illa distinctio, & non per se.

Resp. Nō esse per accidens, quia tendit mixtio ad formam vnam, sed virtualiter plures secundum qualitates seu earum radicem: generatio verò simplex ad formam etiam virtualiter vnam: hic autem loquimur præcipue de forma, quæ non ex alio mixto, sed ex actione, & reactione simplicium elementorum fit.

QVÆSTIO LIII.

De causa effectrice, & materiali mixtionis naturalis.

1. CAusa effectiua mixtionis, quæ ab elementis, vt à miscibilibus procedit, quæ & proprie est mixtio, *sunt cœli, seu stella in cœlo.* Sic expressè Diu. Thomas hic capitul. 10. text. 84. Quod ipsa elementa non sint causa effectiua mixtionis constat: tum quia miscibilia in mixtione corrumpuntur, non ergo sunt causa effectiua mixtionis, cum causa effectiua debeat existere dum causat. Quod nec aliud elementum etiam constat, quia forma mixti est perfectior qualibet forma elementi, ergo per se causari non potest principaliter ab aliquo elemento. Quod verò causa per se sit cœlum. Prob. nam deficiente causa particulari, debet fieri recursus ad vniuersalem: at mixti, quod resultat ex elementis, nulla datur in

in sublunaribus causa particularis, eo quod nec elementa sunt causa, nec aliquod mixtum, quia hoc per simplicem agit generationem, aut per decisionem seminis, non autem per mutuam reactionem, ni si ad summum per modum applicantis actiua passiuis, ergo solum cœlum per se potest causare mixta, quæ immediatè resultant ex actione, & reactione elementorum.

2. Ad mixta imperfecta non requiritur mixtio quatuor elementorum, vt hic obseruat Bann. capitul. 8. quæst. vnica, sed sufficit duplex, vt patet in vaporibus ex aqua admota igni eleuatis, & in niue, & alijs mixtis metheorologicis: & ratio est, quia non egent speciali temperamento perfecto sicut viuentia. Ad mixta perfecta resultare debent ex quatuor elementis, vt hic ait Aristot. text. 49. & 50. quia speciale temperamentum ex quatuor qualitatibus exigunt: Ergo cum temperamentum huiusmodi ex actione, & reactione elementorum resultet in mixto. Sequitur, quod miscibilia, vnde resultat tale mixtum debent esse quatuor elementa.

3. Contra primum dictum argum. 1. Ridiculum este secundum D. Thom. opusc. 35. in effectu particulari recursus ad causam vniuersalem; quia hoc est miserum Philosophis confugium (vt quidam dixit) sed quodlibet mixtum, quod fit immediatè ex elementis effectus particularis est, ergo assignanda est illi propria causa particularis, quæ sit per se causa, nec confugiendum ad cœlum.

Confirmatur. Ipsa elementa, vt mutuo se agunt, possunt causare formam mixti, quia licet excedat quodlibet ex illis, non tamen vt mutuo concurrunt, sic enim, temperamentum non excedit eorum proprietates, nec ipsa forma mixti formas miscibilis: est enim mixtum quatenus continet virtualiter perfectionem elementorum.

Respondetur tamen: necessariò confugiendum esse ad causam vniuersalem, cum deest particularis, nec elementa posse causare mixtum; tum quia non existunt in se, neque medio semine sui cum generatur mixtum: Tũ quia forma mixti est superioris ordinis, & eminentioris, ac sunt elementa, & temperamentum eius etiam excedit qualitates elementorum, vt sunt in illis Ideoque nequeunt elementa principaliter causare formam mixti.

4. Argument. 2. ad probandum non requiri quatuor elementa miscceri, vt fiat mixtum perfectum; nam duo elementa contraria, vt aqua, & ignis continent quatuor primas qualitates, ergo ex illis reductis ad mediocritatem per mutuam actionem, & reactionem poterit resultare mixtum perfectum cum debito temperamento. Tum etiam in quolibet mixto

prædominatur terra, maximè si sit perfectum: ergo miscibilia ex quibus resultat non sunt quatuor elementa attemperata: alioquin non prædominaretur terra.

Respond. Quod cum elementa non pugnent, nec se alterent secundum qualitates simbolas, sed solum secundum dissimbolas, & mixtum eiusque proprium temperamẽtum debeat resultare (si sit perfectè mixtum) ex miscibilibus alteratis, & ex alteratione qualitatum sic enim habẽt modum requisitum ad temperamentum mixti, non potest talè mixtum perfectum generari, nisi ex actione, & reactione quatuor elementorum.

Ad conf. respond. Prædominari terram in mixtis perfectis, quia quanto est minus actiua, tanto plus materiæ requirit, vt pugnando cum aere refrangat eius qualitates, quia subeat conuersionem in illum, & pugnet vsque ad mutuam corruptionem, & ideò quia plus materiæ terræ est in mixto, quàm aliorum elementorum, quæ sunt magis actiua, semper præponderat terra, & grauitas in mixtis perfectis.

QVÆSTIO LIV.

An, & quomodo elementa, & eorum qualitates maneant in mixto? & an temperamentum sit quinta qualitas resultans ex quatuor primis?

1. MAnere elementa in mixto quantum ad materiam ex definitione mixtionis explicatione iam constat, ac etiam secundum formas alteratas, & reductas ad medium manere elemẽta in mixto: addita etiam forma mixti, quæ perfectior est, docent Auicen. apud D. Thom. 1. par. quæst. 76. articul. 4. ad 4. Auerroes 3. libro de cœl. cõment. 67.

2. Dicendum igitur primo. Elementa non manere in mixto secundum formas substantiales. Sic D. Thomas hic text. 84. & opusc. 31. & 1. p. quæst. 76. art. 4. Tenetque Scotus cum eius schola. Et probatur rationibus D. Thom. ibidem propositio. In primis sententia Auicenæ tollit de medio verã mixtionem, & solum ponit iuxta positionem: nam mixtum, quod propriè tale est, in qualibet parte habet formam mixti, & temperamẽtum qualitatum elementalium, sed si manerent formæ elementorum, materiæ essent diuersæ, & non penetratæ, & qualitas qualibet esse cum forma sui elementi: ergo tolleretur, quod in qualibet parte esset mixtio, & solum remanet iuxta positio elementorum. Præterea mixtum habet omnes partes continuatas; at si forma substantiales elementorum manerẽt formaliter in mixto, materia quælibet cuiuslibet elementi maneret sicut ante discontinuata; quia alteratio superueniens non potest continuare illas materias cum forma mixti, quia hæc si supponeret formas elementorum

sum constituentes in actu materiam, non esset forma substantialis, sed accidentalis, nec esset terminus generationis, sed alterationis; Ergo illa sententia destruit constitutionem, & generationem mixtorum.

Confirmatur. Forma ignis, & aliorum elementorum conseruari nequit absque sua dispositione; at in mixto non est calor in summo, quæ est dispositio ignis, neque humiditas, aut siccitas summa, quæ est in aliquibus elementis requisita, vt sensus, & experientia testantur: Ergo in mixto nō manent formæ substantiales elementorum actu, sed de his videatur Soncin. lib. 10. meth. q. 27.

3. Quod autem addit Auerroes manere in mixto formas elemētorum remissas, & hoc esse possibile, quia sunt mediæ inter substātiam, & accidens. Refutat D. Thomas ibidem, quia substantia non suscipit magis, & minus: ergo formæ elementorum, quę sunt substantiales nō possunt remitti, neque manere in esse remisso. Quod verò nec sint mediæ inter substantiam, & accidens, ostendit D. Tho. ex eo, quod substantia, & accidens important ex se rationes contradictoriè oppositas, nempè esse in subiecto, & non esse in subiecto: esse per se, & nō esse per se: at inter cōtradictoria prædicata non datur medium: ergo neque inter substantiam, & accidens.

4. Etiam est falsum, quod Scotus in 2. dist. 15. quæst. vnic. §. dico ergo; cum Durando in 4. dist. 12. quæst. 3. ad 2. asseruit, non manere formas elementorum in mixto formaliter, at manere formaliter eminenter per modum gradus: sicut vegetatiuum, & sensitiuum in homine: sed contra pugnat Caiet. 1. part. quæst. 76. art. 4. Si esset vera sententia Scoti, sicut vegetatiuum, & sensitiuum prædicantur de homine, ita esse ignem, & aquam prędicati posset de mixto, si quidem ratio primi est manere vegetatiuū, & sensitiuū in homine quoad gradum: sed falsum est plātam esse ignem, aut aquam: & idē est de alijs mixtis: ergo. Tum etiam mixta haberent operationes ignis, & aquæ, sicut homo operationes vegetatiui, & sensitiui: sed hoc est falsum, non enim mixtum combutit, aut humectat sicut aqua, vt sensus percipiunt: ergo falsa est sententia Scoti.

5. Ex quibus sequitur, quod secundum doctrinam Aristot. & D. Thom. lib. 3. de cœlo text. 31. & hic text. 84. Substantia elementorum solum manet in mixto, quantum ad materiam primam corruptis proprijs formis: Nam elementa esse in mixto communis est animi conceptio inter Philosophos, sed non manent quoad formā substantialem: ergo saltim quoad materiam manent.

6. Dicendum est secundo: Qualitates propriæ elementorum actu formaliter manent in mixto: non quidem eadem numero (quia eadem numero accidentia non ma-

nent in genito, & in corrupto) sed similia in specie. Neque manent in illo excessu, in quo erant in elementis, sed reductæ ad mediocritatem temperamentum, & proportionem. Sic. D. Thom. expresse: part. quæst. 76. art. 4. ad 4. & quæst. 5. de malo art. 5. ad 6. & in 2. dist. 19. q. vnic. art. 4. ad 2. & in dist. 18. quæst. art. 1. ad 4. cum Arist. lib. 2. de anim. à text. 117. & lib. 2. de part. animal. cap. 1. & 4. meth. c. 3. Et experientia ostendit: mixtum ex his qualitatibus in actu componi, habent enim calorem, & frigus.

Confirmatur. Quia ratio ob quã mixta se nescunt, ægrotant, & corrumpuntur est pugna primatũ qualitatum ex quatum excessu soluitur, aut minuitur debitum temperamentum: sed hæc pugna actualis nequit esse, si illæ qualitates elementorum non manent actu, sed solum virtualiter in aliqua quinta qualitate: nam quod est virtualiter tale non habet in se contrarietatem, neque pugnam, neque veram actionem & passionem, & corruptionem: ergo elementa manent in mixto quoad similes qualitates in actu.

7. Hinc sequitur falsam esse sententiam Scoti loco iam relato. Vuicen. 1. suffic. cap. 10. assentium non manere in mixto, quatuor qualitates elementorum in actu, sed vnã, quæ virtutem illa ũ cõtinet. Et similiter est falsum, quod alijs licuit manere quidem actu illas qualitates, sed præter illas temperamentum constitere in quinta qualitate in illis fundata, & continente eminentias earum virtutem. Et denique falsam esse aliorum sententiam, asserẽtium in mixto non manere quatuor qualitates illas, sed tantum duas, quarum quælibet continet virtute qualitates duorum elementorum contrariorum. Falsę, inquam, sunt sententiæ istæ. Prima, quia vt dictum est, destruit commune axioma Medicorum asserentium esse pugnam in mixto, & contrarietatem inter qualitates illas (ex quibus attemperatis consistit debitum temperamentum) & ideo mixtum ægrotare, & dissolui. Tum etiam, quia eadem qualitas exigitur ad introductionem formæ, & ad eius conseruationem: sed quatuor qualitates elementorum prout alteratæ, & reductæ ad proportionem sunt vltima dispositio ad corruptionem elementorum, & generationẽ mixti: ergo similes sunt dispositio conseruatiua, seu temperamentum. Quod vero suppositis quatuor qualitatibus in actu, non detur quinta eas continens virtute. Probatur. Tum quia superfluit. Tum; quia si in illa consisteret temperamentum, sublata consonantia primatũ qualitatum posset conseruari mixtum, quod est falsum; vel si penderet ab earum cõsonãtia superfluit, nihil enim præstat, quod aliæ non præstẽt, sicut si homo haberet formas diuersas vegetatiui, & sensitiui, & rationalis, frustra addereturalia forma hos gradus eminenter, aut virtualiter continens. Denique vlti-

vltima sententia etiam falsa est: quia pugna, & contrarietas, vnde oritur corruptibilitas mixti inter illas quatuor qualitates reperitur, & non tantum inter duas: Ego sic. Quæ sunt illæ duæ qualitates: præterquam ad sensum constat, mixta ex illis quatuor qualitatibus constare humidi, frigidi, sicci, & calidi: at sensus non mouetur: nisi à sensibili in actu: ergo illæ quatuor qualitates in actu manent in mixto.

8. Ex dictis constat, quomodo elementa manere virtualiter, & nō formaliter in mixto, in eo consistit, quod non manent quoad suas formas substantiales, sed solum quoad materiam, quę non est in actu, sed in potentia, & quoad primas qualitates, quæ sunt virtutes elementorum, quibus agunt, & patiuntur.

9. Sed contra primam conclusionem arg. 1. ex Arist. hic text. 84. Quod elementa, *quæ manēt in mixto possunt separari, neque cum sit mixtum corrumpantur alterum, vel ambo.* Sed quæ possunt separari, & non corrumpuntur actu manent; ergo elementa actu manent in mixto.

Conf. secundum Aristot. 4. metheor. cap. 12. Elementa sunt materia mixtorum manens in illis: at materia prima nō dicitur elemētū, hoc enim à forma denominatur: ergo elementa manēt in mixto integra, licet vltimo cōpleantur formā mixti. Denique D. Thom. in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 4. refert, & nō improbat sententiā Auicennæ; ergo admittit eam; & approbat, hic enim solet esse mos D. Thom. Mentem Arist. (vt ex ipso, & ex D. Thom. ibi colligitur) esse, quod cum forma mixti corruptibilis sit, & resolubilis in elementa; separari possunt elementa à mixto secundum materiam, secundum quam manent in illo, & ideo non totaliter corrumpuntur: quia manentibus virtualibus elementorū in mixto cum pugna, manet aliquid, quo corrupto mixto recuperentur elementa, quoad suas formas.

Ad conf. resp. Quod dicendo, quod elementa sunt materia mixti, satis innuit Arist. corrumpi formam elementorum, cum constans sit apud ipsum, in eodem composito substātiali non esse plures formas substantiales: si ergo elementa sunt materia mixti, solum manent quoad materiam.

Ad secundam respōdetur, negata consequentia. Ibi enim ideo Diu. Thom. non improbauit sent. Auicennæ, quia non erat ad rem, siue esset vera, siue falsa.

10. Arg. 2. ad idē Arist. 5. meth. text. 4. docet; *elementum esse ex quo inexistente aliquid primo componitur.* Sed quod inexistit, actu inest: ergo elementa actu insunt secundum suam formam in mixto.

Cōfirmatur primo, ex eodē lib. 2. de cœlo, text. 12. & lib. 3. text. 68. probat elementa non habere ex se propriā figuram, quia si haberent, eam cōseruarent in mixto: at si non manerent actu secundum formam in mixto, hæc ratio esset nulla.

cum figurã non ſequatur materiam primam, ſed ens in actu. Ergo.

Secunda confirm. ex eodem lib. 1. de anim. text. 39. vbi docet, quod niſi in corpore animato anima detineret elementa abirent ad locum ſuum: ſed niſi forma eorum maneat, hoc non poteſt verificari, quia nec materiæ in qualitatibus debetur locus, niſi ratione formæ: ergo.

Reſpondetur, mentem Ariſt. eſſe, quod elemẽtum incxiſtit in eo, quod ex illo componitur actu, vel virtute, vel ſaltim, quoad aliquam partem: & ſic contingit in noſtro caſu, mixtum namque ex materia elementorum, & eorum qualitatibus, & virtutibus conſtat.

Ad primam confirmationẽ reſpondetur, ibi ad hominem agere contra Democritum, aſſerentem mixtum componi ex athomis, tanquam ex elementis, ideoque cum redarguit ad hominem: quod ſi athomi eſſent figurati, maneret in mixto figura, ſicut actu manent in eius ſententia athomi.

Ad ſecundam. Quod etiam ibi loquitur Ariſt. ad hominem contra Empedoclem, aſſerentem elementa ſecundã formas manere in mixto, & eſſe cauſam augmenti, & ſolum dari formam mixti, vt detineret elementa ibi coniuncta, quod dicit Ariſt. eſſe impoſsibile ſi ad hoc tantum datur forma mixti.

11. Arg. 3. Ad idem. Mixtum dicitur corpus compoſitum ſubſtantialiter ad differentiam elemẽtorum, quæ ſunt corpora ſimplicia ſubſtantialiter. Sed ſi formæ ſubſtantiales elementorum actu nõ manerent in mixto, non eſſent magis compoſita mixta, quam elemẽtum, cum vtrobique conſtitutio ſubſtantialis fiat ab vnica forma ſimplici: ergo elemẽta manent actu in mixto ſecundum formas ſubſtantiales. Si reſpondetur, mixtum dici ſubſtantialiter cõpoſitum, non ex formis elemẽtorum in actu, ſed ex materia eorum. Contra eſt, nam hoc modo vnum elementum, ſicut poteſt, conuertere alia in ſe, vt patet in igne devorante ligna, terram, aquam, & aerem, & tamen, quia forma eſt ſimplex dicuntur corpora, & ſubſtantiæ ſimplices; ergo ſi mixta ſunt ſubſtantialiter compoſita, ideo hoc eſt, quia actu conſtãr formis ſubſtantialibus elementorum.

Confirmatur primo. Qualitates, quæ ſunt paſsiones propriæ elementorum manent in mixto, ergo, & formæ ſubſtantiales eorum. Probatur conſequentia. Nam paſſio, ſeu proprietas non poteſt eſſe naturaliter ſine forma. Probatur ſecundo. Nam hac ratione probat Ariſtot. lib. 2. de anim. text. 113. quod humiditas non poteſt eſſe ſine aqua.

Confirmatur ſecundo. Vnumquodque reſoluitur actu in ea, ex quibus actu componitur, ſed mixtum quandoque reſoluitur in elementa, ideoque cum ignis cremat lignum, ſæpè bullit aqua: ergo.

Reſpondetur. Non ideò dicitur mixtum ſubſtantialiter cõponi ex el-

elementis, quia constat eorum materia; sed quia ea constat, vt sigillata ad qualitates proprias elementorum, vt alteratas, & reductas ad proportionem, vt sic pullulent à forma mixti: Quod non habet elementum cum aliud elementum cõuertit in se, non enim accipit eius materiam, vt sigillatum ad qualitates elementi corrupti, & sic materialiter constat ex illa materia, quæ antea erat sub forma alterius elementi.

Ad primam confirmationem respon. Quod qualitates, quæ sunt passiones elementorum specificatiuè sumptæ manent in mixto, non reduplicatiuè, quia sunt passiones elementorum in quodam excessu, & manent in mixto sub quadã attẽperatione, & mediocritate sub aqua constituunt dispositionem conseruatiuam mixti. Vnde cum dixit Arist. esse aquam, vbi est humiditas, intelligitur esse aquam actu, vel potentia: vel cum humiditas est in excessum, non autem sub attemperatione, sub aqua est in mixto.

Ad secundam, nullam mixtum resolui in elementum. Sed in materiam primam, licet formæ mixti per nouam generationem succedat forma elementi. Cum autem dum coraburitur lignum, bulliat humiditas illa nil suadet, quia non est vera aqua, sed humor quidã; vel si est aqua, vt cum à stagno extrahitur, est admixta illi mixto, seu ligno, sed non constituit illud: & admoto igne refugit contrarium.

12. Si instes non sufficere ad hoc, quod mixtum dicatur compositum ex elementis, quod habeat eorum materias sigillatas ad qualitates elementorum cum quadam attemperatione. Nam aqua vel aër ex se habent frigiditatem, humiditatem, & caliditatem, & possunt conuertere alia elementa in se accipiendo eorum qualitatem: nã aqua dum in se conuertit ignem, calida fit, & cum quadam siccitate, & tamen non ideò dicitur aqua, vel aër in illo casu componi ex igne: ergo idem esset dicendum in mixtis, nisi actu haberent formas elementorũ.

Respond. nunquam vnum elementum habere connaturaliter quantitatem alterius, nec habere materiã sigillatã ad qualitates alterius elementi, neque hanc dispositionem exigere ad sui introductionem, & conseruationem, sed totum hoc pati violenter: ideoque nunquam dicitur componi substãtialiter ex alio elemento, etiam ex parte materiæ, sicut ob rationem dictam componitur mixtum ex materia alterius elementi sub sigillatione naturali ad eius qualitates.

13. Arg. 4. ad probandum qualitates elementorum non manere actu in mixto, sub qualitatem quintam continentem virtutẽ elementalium qualitatum. Sic enim docet D. Th. hic sect. 24. in fine, & opus. 33. in fine: quod temperamentum mixtiorum est vna qualitas, & media inter extremas contrarias qualitates, & sic sapit naturam extremorum: *Sicut pallidum inter album, & nigrum, & tepidum inter*

sic

calidum, & frigidum. Sed pallor diuersa qualitas est ab albedine, & nigredine, & similiter tepor à calore, & frigore: ergo temperamentum mixti, medio quo manent virtus elementorum in mixto, qualitas quinta, & diuersa est, à qualitatibus elementorum.

Confir. 1. ex Arist. lib. 2. de generat. text. 48. Mixtum est quoddam intermedium inter elementa: ergo temperamentum etiam est qualitas media. Probatur conseq. Dispositio namque naturam formæ sequitur: ergo si mixtum non componitur actu ex formis elementorum: neque temperamentum constat ex qualitatibus elementorum; sed ex distincta qualitate continentem in virtute qualitates illas, sicut forma mixti virtute continet formas elementorum.

Conf. 2. Si temperamentum præcisè consisteret in qualitatibus elementorum, vt attemperatis, & proportionatis consisteret temperamentum in indiuisibili, sicut ipsa proportio: ergo quocumque minimo excessu dato solueretur temperamentum, & periret animal viuens, quod sine temperamento qualitatum esse non potest. Sed hoc est manifestè falsum. Ergo.

14. Resp. D. Thom. non fecisse comparationem temperamenti cũ qualitatibus secundis medijs, scilicet tepore & pallore, quoad omnia (sic enim temperamentum) esset inter secundas qualitates numerandum, & non esset temperatio primarum qualitatum) sed quoad aliquid. Vnitas namque illius qualitatis in qua consistit temperamentum, vnitas compositionis, & ordinis est: vnitas autem pallor is simplicitatis: sed similitudo est in eo, quod sicut colores extremi reducuntur ad medium per pallorem: sic qualitates primæ per temperamentum: Quamuis etiam sit probabile, quod caler medius, & tepor non sunt vna qualitas, sed extremæ reductè ad medium includo ea in actu cum vnitate compositionis, & ordinis, & sic omnia consonant, nec nobis obstat D. Tho. qui q. 8. de verit. ar. 10 (& si in oppositum inclinet in 3. dist. 14. q. 1. art. 2. ad 2.) docet, quod pallor actu continet extremas qualitates, cui concordant Albert. Magn. 4. metheor. text. 17. & Capreol. in 1. dist. 17. q. 2. concl. 1. in comment. 10. meth. text. 13. & 3. physic. text. 52. & lib. 4. de cœlo text. 26. cum Marsilio, & alijs.

Ad primam confirmationẽ respond. Quod dispositio naturam formæ sequitur quoad proportionem, non autem quoad simplicitatem: ideoque ex eo forma substantiali mixti si entitatiuè simplex, non sequitur etiã temperamẽtũ esse entitatẽ simpliciẽ: sed sufficit esse proportionem primarum qualitatum.

Ad 2. resp. cum Arist. & D. Tho. hic text 48. lib. 2. Quod tẽperamentum non consistit in indiuisibilis mathematicè, ideoq; in eodem corpore, aliud requiritur ad carnes, aliud ad ossa, & diuersa membra, ideoquè admittit latitudinem, nec soluitur sani-

sanitas, & vita, nisi sit magna excessu contra temperamentum.

QVÆSTIO LV.

An ex liquoribus, tam eiusdem, quã diuersa specie vera mixtio fieri possit?

1. DEcisio huius controuersiæ nõ parum conducit ad cognoscendum mysterium mixtionis aquæ in calice consecrando, & an aqua vino mixta antequam cõuertatur in substantiam vini possit esse materia consecrationis sanguinis? ideoque sedulo, & breuiter expediẽda à nobis est. Supponendum que cũ Aristot. hic text 90. & cum Diuo Thom. lect. 25. quod liquida facilius conuertũtur, & misceantur, quã solida, quia humidiora sunt, & sic facilè diuiduntur, & admittunt alterius corporis terminationem, nisi humida, vel liquida sunt glutinosa, vel multum subtilia, & viscosa. Primum apparet in mirabili illo bitumine lacus Asphaltidis, seu maris mortui, de quo Solinus in Polyhistor. c. 4. Secundum verò in oleo supernatante super alios liquores, nec facilè admittente diuisionem, aut commixtionem. Reducendæ etiam sunt in memoriam conditiones requisitæ ad mixtionem, de quibus supra diximus. Sed præcipuè habenda præ oculis ea, quam assignat Aristoteles hic text. 89. quod scilicet miscibilia habeant qualitates oppositas, & contrarias, quibus se possint mutuò alterare, vsque ad vtriusque corruptionem.

2. Dicendum primo, si liquores siue diuersæ, siue eiusdem speciei habeant qualitates contrarias corruptiuas possunt misceri, & ex illis tertius liquor mixtus resultare, vt patet in vino albo, & nigro, vel rubro, quæ sunt eiusdem speciei, & in aqua, & vino quæ sunt diuersæ. Et quidem de liquoribus diuersæ speciei, docet Arist. hic text. 89. *Cum vero potentias habent quodammodo æquales, tunc vtrumque, è sua quidem manet natura in id, quod vincit, ac superat, non tamen fit alterum, sed inter vtrumque medium, atque commune. Patet igitur ea esse miscibilia, quæcumque ex ijs rebus contrarietatem habent, hæc enim inter se passiua sunt.* Vide D. Thom. ibid. Ergo cum liquores ex se sint facilè miscibiles, si eum diuersa specie contrarietatem habẽt in qualitatibus actiuis facillimè misceburtur mutuo inse agendo absque prædominio vnius se inuicem alterando vsque ad corruptionem: quod ex his verbis, & ratione illis insinuata satis probatum manet. Quod verò duo liquores eiusdem speciei se possint mutuo corrumpere si habeant qualitates contrarias, *& quod resultet ex mixtione diuersum numero, non specie, vt ex vino albo, & rubro commiscentur*, docet D. Thom. 3. part. quæst. 77. artic. 8. Et ratio suadet, quia si habeant qualitates actiuè oppositas, mutuo se alterant, & corrumpunt: ergo cum non habeant diuersitas

sitatem in specie, resultabit diuersus liquor specie, non numero; licet mixtum ex qualitatibus illis. Nam resultat diuerso ab eo quod erat oppositum in miscibilibus: at non erat oppositio in differentia specifica, sed solum in individuali, & in qualitatibus: ergo.

3. Si verò liquores isti non habeant contrarias qualitates, sed vnum sit passiuum, tunc non miscetur, sed conuertitur in alterum, quia agit in ipsum, vt docet Arist. text. 90. Et ratio est manifesta, quia mixtio fit quatenus ex mutua repugnantia actiua vtrumque immutatur, & corrumpitur, ad inuicem vt resultet mixtum ex vtroque. Cum autem vnum extremum solum patitur, & alteratur, solum illud corrumpitur, & conuertitur in naturam agentis. Et idem est de eo, quod multum patitur, & parum agit, aut nihil, tunc enim ferè totum corrumpitur, & ferè transit in aliud, & fere nihil miscetur, vt apparet cum stannum miscetur eliquatum cum ære: euaporatur enim stannum, & ferè nihil miscetur cum ære. Vnde D. Thom. 2. cont. gent. cap. 56. ait, *quod ad mixtionem oportet miscibilia ad inuicē alterari, quod non contingit nisi in his, quæ possunt esse actiua, & passiua ad inuicē*, & ibi lib. 4. cap. 35. *Mixtio non est nisi eorum, quæ communicant in materia, & pati ad inuicem possunt.*

4. Ex quo fit, quoad ad mixtionem liquorum non sufficit, quod mutuo se diuidant, & sub intrent terminos alterius mutando termi-

nationem, siue sint eiusdem, siue diuersæ speciei, si absit mutua actio, & reactio alterativa, & corruptiua. Vnde D. Thom. quodl. 10. art. 3. ait, *quod ipsa additio (liquorum) non tollit essentiam dimensionis, sed variat terminationē eius, quæ quidem variatur non solum per additionem, sed etiam per diuisionem.* Vnde colligit, quod sicut per diuisionem non desinit esse Corpus Christi sub speciebus panis, & sanguis sub speciebus vini, sic neque per additionem vini non consecrati, quia cum caret qualitatibus contrarijs, non corrumpitur aduenien neque præexistit, & sic non fit vera mixtio, sed additio solum, mutata tantum terminatione dimensionum. Et ratio est, quia mixtio est miscibilium alteratorum vnio seu in vnam speciem diuersam confinxus corruptis miscibilibus: sed quando vtriusque liquoris simul infusi non sunt qualitates contrariæ, non est virtus mutuo alterativa, & corruptiua (siue sint eiusdem, siue diuersæ speciei) ergo neque est vera mixtio. Et confirmatur, quia per infusionem, licet diuidantur liquores vsque ad minima naturalia tamen si absit contrarietas, ratione humiditatis mutuo se adiuuant ad conseruationem, non enim corrumpuntur adinuicem, neque miscentur in diuersam speciem.

5. Sed quia Durandius in 4. dist. 13. quæst. 3. cum alijs sentit liquores nunquam pati veram mixtionem. Argumen. 1. contradicta.

Nam

Nam secundum Alchimicos per medullam vrsi, aut spongiam oleo liram, vel papirum extrahitur à vino limphato pura aqua: idemque fit secundum Plinium libro 16. cap. 35. si vas sit ex hedera factum: at si semel fuisset vera mixtio facta ex vino, & aqua, nec aqua vera, nec vinum verum extrahi posset, quia neutrum maneret: ergo si potest extrahi aqua ideo est, quia non fit mera mixtio ex illis. Si dicas in eo casu, non veram aquam, sed solum humorem extrahi. Contra est, per ea instrumenta extrahi posse à quocunque vino non limphato minus bene cocto: quia etiam habet in se humorē similem aquæ: at hoc est falsum, quia solum à vino limphato extrahitur aqua per illa instrumenta; ergo.

Respondetur. Quod in vino limphato, si tempus sufficiens ad mixtionem superfuerit, extrahitur non vera aqua, sed humor aqueus, qui non ita facilè extrahitur à minus concocto vino; quia in mixtione cum aqua, ex reactione aquæ debilitatur virtus vini, & plus habēt de humore illo aqueo, seu simili aquæ in accidentibus: quamuis certius sit, quod si iam facta sit mixtio, nec talis humor possit extrahi: vt Galenus lib. 1. de element. cap. vltim. & D. Thomas in 4. distinct. 12. quæst. 2. articul. 4. quæstiun. 4 asserunt.

6. Argum. 2. ad idem: Vera mixtio fit per hoc, quod qualitates miscibilium ad mediocritatem reducantur, quę sit dispositio destructiua vtriusque, & alterius tertij inductiua; sed per hoc non possunt liquores corrumpi: ergo nec misceri. Probatur minor. Quia liquores vel sunt mixta, vel si aqua sit pura (aquam est difficile inuenire in puritate sui elementi) saltim alter liquor erit quoddam mixtum: ergo habent temperamentum in mediocritate qualitatum primarum consistens: ergo per hoc, quod qualitates reducantur ad medium non corrumpetur. Si dicas etiam mixta corrumpi per hoc, quod ab ea proportione, quæ est diuersa in diuersis diuellatur: sunt enim innumeræ proportiones, quas diuersa mixta exigunt in suis temperamentum, sicut sunt diuersa vnius cuiusque temperamenta. Contra est, quod ea temperamenta solum possent immutari per hoc, quod aliqua qualitas plus iusto intenderetur, cum vnus liquor infunditur alteri; sed hoc non sufficit ad corruptionem in mixto, sicut non sufficit vt aqua corrumpatur, quod summè intenditur calor in ea, aut frigidas in aere: ergo liquores per infusionem vnius in alium non misceantur.

Resp. tamen temperamentum variato mixto corrumpi: & si non ita facilè corrumpatur elementum intensè aliqua qualitate contraria, quia temperamentum mixti habet minorem latitudinem, quam dispositiones requisitæ ad conseruationem elementi, quia quod perfectius est mixtum, eo requiritur maior proportio, & ideo nimia intēsio vnius qualitatis corrumpit mixtū,

7. Arg.

7. Arg. 3. ad probandum, quod liquores eiusdem speciei nequeant verè misceri, etiam si habeat qualitates aliquantulum oppositas: nequit vnum agere in alterum actione corruptiua; ergo nequit inter liquores eiusdem speciei esse vera mixtio Prob. conseq. Simile nequit agere in simile secundū speciem (nam individua non sunt similia cum sint primo diuersa) at liquores eiusdem speciei sunt similes secundum speciem: Ergo nequit esse inter illos actio corruptiua, quantumuis qualitates sint oppositæ maximè si non sunt actiuæ, sicut albedo, & rubedo non sunt actiuę: ergo ex quo vnum album in rubrum infundatur, non erit mixtio. Præterea si hęc diuersitas accidentium sufficeret ad corruptionem: ergo per infusionem vini rubri in album consecratum, aut esset mutua mixtio, & corruptio, aut conuersio vnius in alterum, quod videtur esse cont. Decret. in c. *Cum Martha*, de celeb. Miss.

Resp. Quod in eo casu non sit actio in simile, sed vnius qualitatis contrariæ, in aliā, & ex consequēti destruitur subiectum, quod alias est simile secundum speciem: ideſt, actio sit in simile materialiter, & dissimile formaliter, vt habet oppositas qualitates, & hoc supposito, quod vinum rubrum, et album habeant qualitates actiuas oppositas verificatur in illis, alioquin non erit mixtio, si solum sit diuersitas in colore, seu in qualitatib⁹ nō actiuis.

Ad confirmationem respōdetur. Quod eo ipso, ac vina habent oppositas qualitates actiuas, si vnum alteri infundatur se corrumpunt, et etiā si alterum vigeat est conuersio vnius in alterum, et hoc etiam si alterum sit consecratum, quia quoad hęc eodem modo se habent accidētia, ac si sub esset substātia panis ex vi prioris miraculi. Innocentius autem in illa Decretali solum deseruit, quod facta illa infusione, seu mixtione liquorum immutata manent corpus, et sanguis Christi, nec admittunt vllam alterationem non verò, quod accidentia, quæ ibi manent sine substātia non possint loco eius mixtionem, corruptionem, et alterationem admittere.

8. Arg. 4. pro sentent. Pallud. in 4. distinct. 12. quæst. 1. et Capreol. ibi dist. 13. quæst. 2. Existimātium absque contrarietate qualitatum posse contingere verā mixtionem liquorum per intersecationē vnius ad alterum, et diuisionem in minutissimas partes. Et obiectio desumitur ex verbis D Thom. 3. part. quæst. 77. articul. 8. vbi ad permixtionem liquorum, et vini etiā eiusdem speciei, solum exigit, *quod fiat in tanta quantitate, quod possit diffundi per totum vinum, totum fieret permixtum, quod autem fit commixtum ex duobus neutrum miscibilium est.* Sed illa diffusio non dicit contrarias qualitates, sed sufficientem quantitatem ad diffusionem totalem per intersecationem, et diuisionem: ergo hoc suffiicit ad veram mixtionem secundum Diuum Thomam.

Con-

Confirmatur. Omnis substantia etiam non viuentium habet præfixum terminum suæ magnitudinis, & paruitatis: at per illam intersecationem fit diuisio in minores, et minores partes liquorum. Ergo ex vi illius absque contrarietate mutuò corrumpuntur, et cum ex mutua corruptione altera forma diuersa ab extremis corruptis generetur, fit vera permixtio.

Respondetur autem, quod illa diffusio in accidentibus eiusdem speciei intelligitur sufficere ad mixtionem, si sint accidentia, seu qualitates contrariæ, & non aliter. Vnde Diu. Thomas ibidem apertè docet, quod mixtione declaratur diuersitas accidentium vini albi, & rubri: aliàs vt diximus media illa diffusione solum esset mutatio terminationes dimensionum, quæ non sufficit ad corruptionem, cum fiat continuatio vnius liquoris cum alio, vt contingit cum aqua, adiungitur aquæ, vbi nulla est commixtio. Cum autem sunt diuersæ speciei liquores, inter quos nulla ex continuatio, dicimus ob suam imperfectionem conseruari in quouis minimo naturali vltra quod non est diuisio, & sic quantumuis confusi liquores se diuidant, & intersecent, nunquam corrumpuntur, nisi habeant qualitates inter se actiuè contrarias, & per consequens, nec verè misceantur, sed solum confunduntur. Et hæc de libro primo Ortus, & Interitus.

(.)

LIBER SECVNDVS.

DE ORTV, ET INTERITV.

Summa Textus.

VNdecim capitibus absoluit Aristoteles secundum librum de Ortu, & Interitu rerum naturalium. Et agit de generatione elementorum & mixtorum & vniuersalibus causis generationis, & perpetuitatis eius, ita quod tribus primis capitibus explicet principia generationis elementorum, in primo de materia, in secundo de forma, & qualitatibus, in tertio de numero, loco, & prædominio elementorum. Vlterius, in quarto mutuam elementorum transmutationem monstrat, in quinto subiectum talis transmutationis verum designat, in sexto autem Empedoclis falsam opinionem obtruncat, qui negabat elementorum mutuam transmutationem substantialem, in septimo agit de generatione mixtorum Empedoclem etiam impugnando, octauo verò explicat quomodo elementa maneant in mixtis. In cap. 9. inquirit causam generationis & corruptionis mixtorum, & elementorum, variis aliorum refutatis opinionibus, decernit in cap. 10. Causam esse motum cœli primo alterantis, & in cap. vndecimo inde fieri, quod sit perpetua generatio, & corruptio sublunarium rerum. Cum quadã circulari vicissitudine, & quod modo fuit terra aut aqua postea post varias mutationes in idem possit reddere, & sic finem imposuit huic secundo libro.

QVÆSTIO. I.

Quid, & quotuplex sit elementum.

1. ELementum dicit rationem principij intrinseci in genere causæ materialis, ex quo fit, seu constat aliquid, & sic materiæ pri-

primæ comperit, etiam esse elemẽtum, & simplices litteræ prima elementa scripturæ dicuntur, Aristoteles autem 4. metaph. lection 4. sic diffinit elementum est, *ex quo componitur aliquid primo in existente, indiuisibili in specie in aliam speciem*: in hac diffinitione illa particula *ex quo, componitur aliquid primo* denotat, quod elementum debet esse primum in linea componendi, quãobrem Cuprum non est elementũ statuæ, quia est mixtum ex elementis alijs compositum, illa particula *inexistente* denotat, quod elementum debet manere intrinsecè componendo in facto esse qua ratione priuatio nequit esse elementum, quia est principium in fieri, quod relinquitur ex parte termini à quo, illa particula *indiuisibili in specie in aliam speciem*, denotat quod elementum debet in se habere speciem, & non posse diuidi in alias species facta resolutione, ideoque materia prima non est elementũ, prout hic de elementis agitur, quia ex se non habet speciem, & similiter mixta non sunt elementa, quia facta resolutione in alias species diuiduntur.

2. Aliter etiam potest diffiniri elementum, cum Aristot. lib. 3. de cœlo, cap. 8. *Est corpus, quod ineſt alijs corporibus actu, vel potentia, in quod cetera corpora reſoluuntur, eſtque indiuiſibile in alterã ſpeciem corporis*. Vbi corpus ponitur loco generis, & per alias particulas elucet differentia elementorum, à materia prima, & ab omnibus mixtis, quia illa non est corpus, sed pars corporis, mixta autem non sunt indiuisibilia secundum alteram speciem, neque in quæ cætera resoluuntur.

3. Elementa autem mundi esse tantum quatuor; scilicet terra, aqua, aer, ignis, est certa sententia omnium Philosophorum, cum August. lib. 3. de Genes. ad lit. capitu. 4. Hieron. Epist. 128. ad Fabiol. Basil. & Ambros. lib. 1. exameron. cum Arist. hic lib. 2. cap. 3. Et probatur eius ratione. Nam quod non sint plura elementa, quam quatuor est communis animi conceptio, quod patet ex eo, quod cum plurimum errauerint Prisci Philosophi circa elementa, nullus tamen plura assignauit, quam quatuor. Quod verò non sint pauciora, constat experientia, quia si corpus comburatur, resoluit in ignem, & in cineres, quæ sunt terra, & in vapores, qui in aquam, & aerem resoluuntur, sunt ergo ista quatuor, quod etiam constat, quia vnum mixtum ex temperamento quatuor qualitatũ componitur, quæ sunt propriæ quatuor elemẽtis. Prob. etiam Arist. ex motibus quatuor rerum naturalium, ex quibus hoc inferius, & sublunare vniuersum constat: Alii enim mouentur ad summum sursum, nempè ad locum ignis, ad summum deorsum, nempé, ad locum terræ; ad propè summum sursum, ad locum aeris, vel ad locum propè summũ deorsum, scilicet aquæ: sunt ergo in mundo quatuor situs, seu loca corporum, ad quæ omnia mouen-

tur, tanquam ad vltimum in linea talis motus, ergo sunt quatuor prima corpora, seu elementa omnium rerum.

4. Probatur insuper ratione speciali, quam hic proponit Aristotel. tot debent esse elementa: quod sunt possibiles qualitatum primarum combinationes, ex quarum actione, & reactione causantur vniuersa mixta, at huiusmodi possibiles combinationes; sunt tantum quatuor, ergo tot sunt elementa. Probatur minor, ex illis primis qualitatibus solum possunt fingi sex combinationes, scilicet calidum, et siccum, humidum, et calidum, humidum, et frigidum, frigidum, et siccum calidum, et frigidum, humidum, et siccum; sed hæ duæ vltimæ combinationes sunt impossibiles, quia sunt ex immediatè contrarijs quæ dicunt naturalem incompossibilitatem; ergo solum quatuor primæ combinationes sunt vtiles, et sic terra erit frigida, et sicca, aqua humida, et frigida, aer humidus, et calidus, ignis calidus, et siccus: quodlibet autem elementum duas primas qualitates habere necesse: alterà qua corrumpuntur dissimiles in dissimbolum, et sic ex eorum corruptione fiunt mixta, altera qua conseruetur cum victo elemento, et sibi simbolo ne totaliter destruatur: hac vniuersum, et sic terra debeth habere frigiditatem, et siccitatem, quo appropinquat igni, et aeri; et idem est de igne calido, et siccо, vt oppo-

natur terræ; et humiditati aeris, ita vt terra sic consona aquæ in frigiditate, et ignis aeri in calore, idemque de aqua, et aere constat, debet enim aqua humiditate opponi siccitati ignis et terræ, et conuenire cum aere, et frigiditate opponi calor igni, et conuenire cum terra; et aer debet humiditate opponi siccitati ignis, et terræ. Calore autem opponi frigiditati terræ, et aquæ, et conuenire cum igne in calore, et cum aqua in humiditate.

5. Contra diffinitionem elementorum argum. 1. quod corruptum est, non inexistit in aliquo, sed elementa corrumpuntur ad generationem mixtorum, ergo non inexistunt in mixto, malè ergo ponitur illa particula *inexistente*, in prima diffinitione elementorum. Si dicas non manere in actu, sed ratione materiæ, et qualitatum, quæ sunt virtutes elementorum. Contra est, quod cum vnum mixtum conuertitur in aliud manet in illo ratione materiæ, et similiter ratione qualitatum, quia accidentia viuentis manent in cadauere similia secundum speciem vt patet experientia: ergo per illam particulam *inexistente*, adhuc adhibita illa explicatione non rectè traditur diffinitio elementorum, vt à mixtis distinguuntur. Confirmatur, lignum actu componitur ex suis partibus aliquotis, et per diuisionem resoluitur in illas, & tamen partes illæ non sunt elementa: ergo

finitio elementi conuenit alijs a diffinito, & bona non est.

Respondet. dictam solutionem esse bonam, ad replicã quod vnum mixtum non constat ex alio, quamuis vnum conuertatur in alterum, nam, & si materia transeat in eius formam, non tamen per mixtionem, & per resultantiam pugnæ inter vtrumque vtroque corrupto, nec qualitates, quæ manent in genito, sunt virtutes corrupti, quibus constat genitum cadauer, tanquam ex temperamento primarum qualitatum, sed habet eas corrumpendo eas, seu incorrumpi, ideoque paulatim dissoluuntur, & marcescunt: at mixtum habet qualitates primas elementorum in actu, & tanquam id quo constituitur in esse, & conseruatur.

Ad confirmationem respondetur, partes ligni non esse elementa, tum quia sunt resolubiles in alias species tum quia existunt, actu, & non virtute, tum quia non resolui tur lignum in illas per corruptionem alteratiuam, seu alterationem corruptiuam, sed præcisè per diuisionem continuitatis.

6. Argument. 2. ad probandum non esse quatuor elementa, quia Aristot. libro de mundo ad Alexandrum sit, *quinque esse elementa*: & libro 4. de cœlo, solum ponit duas differentias elementorum secundum graue, & leue, ergo duo tantum elementa ponit Prob. consequentia, nam secundum differentiam motus localis multiplicantur elementa.

Respondetur Aristot. late vocabulo vocare elementum cœlum, quatenus est corpus simplex, & sic numerasse quinque elementa, sed stricte solum quatuor numerat, quia cœlum, licet sit primum alterius, est tamen inalterabile, et incorruptible, nec in alterius compositionem venire potens: ad secundam dico ponere duas differentias sub alternas: ex quibus facit quatuor athomas: scilicet ad sursum, & deorsum in summo, & ad prope summum sursum, & deorsum, vt dictum est, & sic constituit quatuor elementa, & sic graue in summo est terra, leue in summo ignis, prope summum graue aqua, et propè summum leue aer.

7. Argum. 3. ad idem, præter illas quatuor combinationes primarum qualitatum designatas ab Aristotele: plures aliæ sunt possibiles, et iuxta possibiles combinationes primarum qualitatum, multiplicantur elementa ipso annuente Arist. ergo plura sunt elementa, quàm quatuor. Probatur maior, in qualitatibus non contratijs: summè frigidum cum summè humido, & similiter remissum frigidum cũ remisso humido sicut summè calidum, cum summe humido, et remissè vtrumque non repugnant, cum sint qualitates cõtrariæ: ergo plures combinationes primarum qualitatum, quam assignauerit Arist non repugnant.

Confirmatur ratio Aristotelis,

quia probat elementa multiplicari secundum combinationes possibiles caloris, frigoris, humiditatis, & siccitatis, supponit falsum, nam supponit eas esse primas qualitates: cum tamen nō sint primæ: nam si essent primæ qualitates ex earum mixtione, resultarent omnes aliæ qualitates mixtorum, quod est falsum: nam virtus magnetis ad trahendum ferrum, & electri ad trahendas stipulas, & virtutes lapidum, & herbarum medicinalium non proueniunt ex illis, alioquin vbicumque sunt illæ qualitates permixtæ, essent eiusmodi virtutes, ergo.

Respondetur, quod illę combinationes non sunt possibiles in corpore simplici, nam prętęr ignem, qui est summè calidus, & siccus: alia elementa nequeunt esse summè frigida, & sicca, aut summè humida, & calida, quia illæ duæ qualitates: nempè humidum, & frigidū, sunt passiones terræ, & aeris, ideoque nulli alteri elemento possunt conuenire in summo; esse autem propè summum frigidum, & humidum conuenit aquæ; & ideò propè summum nulli alteri elementō potest competere: esse autem propè summum siccum conuenit terra, & propè summum calidum aeri, ideoque nequit, dari elementum consistens in eo, quod sit propè summum, siccum, & calidum, qua propter nulla alia combinatio est vtilis prętereas, quas enumerat Arist. Vide alias responsiones apud Bannes hic cap. 3. quæst. 1. ad 2.

Ad conf. respond. virtutem magnetis, & aliorum medicinalium, resultare ex vario temperamento illarum qualitatum frigoris, & caloris, & cętera, & non inueniri in alijs mixtis, quia non habent ibi idem temperamentum, ac per consequens illæ sunt primæ qualitates, ex quibus omnes aliæ secūdæ resultant nec falsum supponit Arist. sed hoc ostendit hic à text 8. vsq; ad 13.

8. Arguitur tertio secundum Auerroem lib. 2. de cœlo, text. 44. quod sunt Planetæ, tot sunt elementa, sed Planetæ sunt septem: ergo elementa sunt totidem.

Respondetur, quod tot sunt elementa, quot Planetæ combinati, & quia Planetę etsi sint septē quadrupliciter combinatur influendo qualitates proprias elementorum, sunt quatuor elementa, vnde secundum Ptholomeum quadripar. C. 4. Sol, et Mars continent virtutem ignes, Iupiter, et Venus aeris, Luna, et Mercurius aquæ Saturnus terræ, etsi vis adde, quod in hoc pendent à Sole: alij alio modo collocant has combinationes, videri potest D. Thom. lib. 1. de generat. text. 84.

QVAESTIO II.

An ignis sit elementū ab alijs tribus distinctū, & eius propria sphæra, & locus, concauum Cœli Lunæ; & an, qui residet in concauo sit eiusdem speciei cum igne vsuali, quo nos vtimur?

1. Dicendum est primo, ignis est el-

elementum distinctum ab alijs tribus, terra, scilicet, aqua, & aere: & licet hoc satis liqueat ex dictis quæst. antecedenti, ob impertunitatem tamen aliquorum plus æquo suo videri sapientes, cogimur iterum in eadem (vt aiunt) hærere Salebra, & conclusio nostra est Arist. hic cap. 3. & latius in libris de cœlo, & probatur ex dictis quæst. antecedenti. Possibilis est combinatio primarum qualitatum secundum calidum, & siccum, siue in summo sit vtraque qualitas, siue nõ, de quo infra, at stante possibilitate passionis est possibilis existentia subiecti, vt per se notum est, & Arist. docet 2. topic. ergo possibilis est ignis, vt elementum distinctum ab alijs tribus, quibus non conuenit huiusmodi primarum qualitatum combinatio, at stante possibilitate naturali huiusmodi combinationis primarum qualitatum, debet de facto dari elementum, cui conueniat, vt in alijs tribus elementis verificatur ne vniuersum hoc mutilum sit & imperfectum: ergo datur de facto elementum ignis.

2. Dicendum est secundo, ignis elementum habet pro propria sphera, & loco connaturali concauum Cœli Lunæ. Sic Arist. 4. physic. cap. 5 & lib. 1. de cœlo cap. 2. & 3 lib. 2. & 4 cap. 3. & libro 3. de generat. animal. capitu. 11. & D. Thomas locis citatis, & lib. 2. de anim. lection 14. opus. 51. et communiter SS. Patres, et Philosophi. Et probatur ratione, quam tradit Auerr. lib. 3. de cœlo text. 32. ex quo videmus omnia flumina tendere in mare, etiam si non viderimus illud colligimus ibi, esse proprium locum elementi aquæ, quia versus illam partem est quies naturalis elementi, quæ tantum datur in propria sphæra, & loco connaturali, quo tendit semper elementum, sed ignis elementaris, experientia teste, semper tendit sursum, & in aere mouetur sursũ; ergo quia propia sphæra huius elementi est supra aerem, seu concauo cœli Lunæ. Nec valet dicere ignem non ascendere sursum, tanquam ad proprium locum, sed ascendere ad quærendum pabulum, et quia vapores aeris sunt pabulum subtilius, et magis proportionatum igni, ideo ascendere naturaliter per aerem, et mouere sursum ignem. Sed contra, quod omne elementum habet determinatum situm in vniuerso, ergo etiam ignis; tum etiam si habet determinatum situm: ergo diuersum ab alijs elementis; alias rursus, eo ipso quod habet determinatum situm, habet etiam determinatum motum ad situm, sed locum connaturalem, in quo quiescit: ergo ignis debet habere determinatum motum, at nullum alium agnoscimus in igne, nisi motũ sursum supra aerem, ergo illuc tendit non solum ad quærẽdum pabulum, sed ad inueniendum locum connaturalem.

Confirmatur; si locus naturalis ignis esset deorsum in centro terræ (vt nonnuli fabulantur) et motus sursum esset per accidens ad quæ-

rendum pabulum: ergo cum pabulum, v.g. cumulus stuppæ est deorsum descenderet tota flamma deorsum, & nulla eius pars ascenderet sursum, at è contrarie se habet (experientia teste) quod & si aptum pabulum sit deorsum, & quasi ægre descendat è trabe flamma, vt pascatur in stuppa (quæ facilius accenditur, quam vapores, nam stantibus vaporibus extinguitur ignis cãdelæ, si desit oleum, & non deficit, si continuo adsit iuxta illum stuppa) tamen semper piramidem formiat sursum, ergo quia naturalis motus est sursum, tendens illud ad locum proprium.

Confirmatur, ex motu, & impetu aeris inclusi in visceribus terræ, eumque quatientis, & terræ motibus huc illuc que rumpentis, & euertentis optimè colligitur locum naturalem aeris esse supra terram, sed ignis etiam rumpit terram, vt ascendat (non verò vt descendat, vt patet in puluere sulphureo incenso in cauernis terræ, & in aere prosequitur motum sursum: ergo eius locus naturalis, & propria sphæra est supra aerem: illud etiam omnino euertit responsionem traditam. Si ignis moueretur vt quæreret pabulum, quod sursum est, ergo quãdo est deorsum alimonia deorsum mouebit; at in cereo, & lichno; cera & oleum deorsum est non supra, et tamen ignis se totus mouetur sursum, & non deorsum; ergo motus sursum non est ad quærendum pabulum, sed ad quærendum proprium, & connaturalem locum.

3. Dicendum tertio, ignis vsualis, qui apud nos est eiusdem speciei est, cum elementari, qui est in concauo Lunæ Sic Diu. Thom. cum Aristot. lib. 1. de cœl. text. 78. lect. 16 ibi, *omnis partes ignis, quæ sunt in hoc mundo, sunt eiusdem speciei*: idem habet in terminis nostræ conclusionis in 4. distin. 44. quæst. 3. art. 2. quæstiunc. 2. & ibi Durandus quæst. 9. item D. Thom. ibi distin. 47 artic. 3. quæstiunc. 3. & Soto ibi dist. 45. quæst. vnic. art 1. Et probatur vbi sunt eædem proprietates, debet esse eadem natura: sed esse summè siccum, et calidum, cõuenit igni vsuali, in quo consistit proprietas veri ignis, qui est in concauo Lunæ: ergo est eiusdem naturæ et speciei cum illo: quod si hic habet aliqua accidentia, quæ ibi non habet: vt fumare sensibiliter lucere, et comburere, quod non habet ibi, est quia, hic est in materia externa, seu non ita pura, sicut ibi, vt obseruat D. Thom. 2. de anim. lect. 14. et opusc 51. in fine, et in 4. dist. 44. q. 3. art. 2. quæstiunc. 2. et locis citatis.

4. Contra primam conclusionem militant Laurentius Valla et Hieron. Carden. lib 2. de subtilit. ex quibus arguitur 1. Si ob aliquam rationem deberet poni, et dari elementum ignis, maximè vt saluaretur contrarietas elementorum, inter quos debet dari medium, vt conseruetur vniuersũ, sed ad hoc sufficit, quod aqua mediet inter cõtrarietatem, quã habent inter se terra, et aer, ergo non debet ignis

concedi tanquam verum elementum, sed erit mixtum quoddam.

Confirmatur, si detur elementum ignis, meminisset eius historia Genes. cap. 1. vbi, & terræ, & aquæ, & aeris nomine spiritus, fit expressa mentio (nisi accusemus ignorantiæ, aut oscitantiæ sacrum Vatem, qui primordia rerum omnium describebat, & totius veræ philosophiæ fundamenta delineabat: quod dicere immo, & cogitare nefas esset) at respectu ignis ibi est altum silentium; ergo quia non datur tale elementum.

Resp. quod si in rerum natura vnum contrarium datur, & aliud debet poni ad eius integritatem si est possibile, at non solum terra contrariatur aeri secundum qualitates, sed aqua igni, & ignis nõ repugnãt, vt quæst. antec. latè ostensum est: ergo debet ignis poni, vt sic eius contrarietas adæquata elementorum, cum medio; vt sicut inter terram, & aerem mediat aqua, sic inter aquam & ignem mediet aer.

Ad confirmationem respondetur cum Diuo Thom. 1. part. quæst. 66. artic. 1. ad vlt. & quæst. 4. de pot. articul. 1. ad 2. ideò Moysem nõ meminisse ignis, quia in propria sphæra non est sensibilis, & ideò ad rudem populum loquẽs reticuit creaturas, quæ sensu non percipiũtur: sicut sunt Angeli, & ignis, vt per sensibilia tantum informaret.

5. Contra secundam conclusionem militant Pitagorici, quorum meminit Arist. lib. 2. de cœlo, text. 73. Ioan. Sanchez, Vgarte Complut. in examine ingeniorum, lib. 4 Plutarch lib. 3. de placiti. Philosophorum capit. 1. Leuinus lemn. lib 5. de elementis Pat. Burrus p. 5. col. Lector Astronomicorum, quæst vnic. an detur elementum ignis § *adulterium*, Pennat. hic disp. 5. referens Hipocratem lib. de fallacibus, & P. P. Perlin Cabello, & Mol. in manuscript. pro illis (quidam enim contendunt sphæram ignis esse in inferro circa centrũ terræ, alij apud nos supra terram) Arg. 2. ex August. lib. 1. de Genes. ad lit. C. 10. vbi ait, *aerem à confinio luminosi cœli vsque ad aquarum fluida occupare*; ergo non datur locus, vt elementum ignis sit sub concauo, & cõfinio primi Cœli Lunę supra aere.

Confirmatur ex eodem ibidem lib. 2. cap. 3. vbi supra, aerem nullũ ignem agnoscit, nisi fidereum ad quem docet ascendere nostrum ignem conari, quamuis extinguatur ab aere; ergo non agnoscet elementum ignis in concauo Lunæ: Et videri potest lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 21.

Confirmatur secundo, quia S. Ambros. lib. 2. examer. cap 3. apertè docet, Cœlum dari igneum, & Planetas igneos, & ideò positum esse supra cœlum aqueum, vt eorum ardor temperetur ne ardentibus axibus orbis, conflagret vniuersum, & in fauillas euanescat: Sentit ergo elementum ignis si forsam est supra nos, non esse collocãdum infra concauum globi Lunæ, sed in ipsis supernis cœlis.

Confirmatur tertio, quia Sancti

Athanas. orat. contra gentes, Hilarius enarrat. in psalm. 148. & lib. 9. de Trinit. nullum alium ignem agnoscunt, quam vsualem, qui est inter nos: ergo non est collocandus fictitie in concauo Lunæ cum ex nullo sensu, vnde incipit philosophia ibi esse percipi potuerit. Tandem quia Arist. lib. 1. metheor. cap. 1. arguit, quod si cœlum esset igneum, necessariò combureret elementa omnia ob suam magnitudinem, & actiuitatem. Sed hæc ratio etiam stat si occuparet totum concauum Cœli Lunæ: ergo contra mentem Arist. ibi tanquam in propria sphæra collocatur, melius ergo erit hanc falsum rationem, denegando parui facere, & euacuare.

6. Respondetur, quod secundum D. Thomam in 2. dist. 14. quæst. 1. artic. 2. ad 2. & 3. Sancti Patres quãdoque in rebus philosophicis loquuntur non ex propria sententia, sed ex varijs sententijs Philosophorum, quorum dicta examinare pro tunc non vacabat, & ideò eorum authoritates non pluris sunt faciendę, quàm si essent eorum Philosophorum, quorum dicta narrabant: fuerunt autem varię sententiæ Philosophorum, quibusdam dicentibus, quod Cœli, & Planetæ erant naturæ igneæ, quibusdam vocantibus cœlum luminosum, quidquid restat à suprema regione aeris, vsque ad Empireum: de quibus videndus est Aristoteles lib. 3. de cœlo à text. 60. & lib. 1. metheor. in principio, & D. Thom. loco iam relato artic. 1. & 1. p. quæst. 66. artic. 1. in corp. Et ad 2. argum. Sed contra, et art. 2. ad 1. et quæst. 77. artic. 5. ad 3. et quæst. 84. articul. 4. et quæst. 10. de spirit. creatur. artic. 8. Ex quibus facilè respondetur, quod Aug. non est contra nos, quia elementum ignis sub concauo Lunæ vocat cœlum luminosum iuxta Philosophorum placita; et alij Sancti Patres loquuntur in eorum Philosophorum sententia, quam refutat Arist. et D. Thomas locis iam citatis, et sic sit obuiam argumento, et eius confirmationibus vsque ad vltimã.

Ad quam respondetur Aristotelem, ibi pugnare contra Anaxagoram, qui ponebat omnes cœlos esse igneos, quo posito necessarium erat consumere omnia elementa, quod non veret si elementum ignis solum occuper concauum Lunæ; quia & si sit maior locus, tamẽ quia ignis rarior est, & alia elementa densiora, & ideò compensatur extensio ignis cum densitate aliorum elementorum, quæ in debita proportione habent sufficientem vim resistendi ne consumantur ab igne.

7. Arg. 3. ignis vsualis, & elementaris sunt eiusdem naturæ, et speciei, vt dictum est, sed ignis ex natura sua est lucidissimus: ergo si in concauo Lunę esset ignis in tanta quantitate, vt totum concauum repleret absque dubio luceret: ergo videretur sicut luna, quæ est lucida; et tamẽ est minor, et videretur à nobis, ergo si non videtur, ideo est, quia ibi non residet spæra ignis.

Respondetur cũ D. Thom. opus. 51. ignem esse lucidum natura, sed

in propria materia non apparere, dum est in sua sphæra propter materiæ subtilitatem & raritatem. Sed contra est, quod etiam aer in sua sphæra habet multam subtilitatem, & raritatem, imò & cœli, & tamen apparent lucidi, & reuerberant aliquando, ergo idem esset dicendum si esset in concauo lunę cũ sua luce. Præterea Arist. 2. lib. de generat. cap. 2. docet corpus condensum esse, quia siccum, sed ignis in propia sphæra est maximè siccus, ergo maximè densus, sed densum lucidum est maximè visibile, vt patet in reflexione speculi: ergo ignis si esset in concauo lunæ tanquam in propria sphæra esset densus, & non rarus, & esset maximè visibilis, & sic non tantum ratione deprehendentur, & nõ sensu quod dixit D. Thomas in 2. dist. 14. qu. vnic. art. 2. ad 2. & falsum videtur. Tandem S. Dionysius de cœlest. hierarch. ait, quod *ignis in rebus visibilibus seruat plurimas imagines, & est sensibilis in omnibus*: ergo ex se debet esse maximè visibilis cum imaginis seruet.

Ad arg. benè ibi. Resp. quia solutio est D. Thom. loco citato, & lib. 2. de anim. text. 70. lect. 14 & in 2. dist. 2. quæst. 2. artic. 2. ad 1. quia vt appareat lux, requiritur, quod sit in corpore terminato, & spisso, ideoque etiam si Empireum sit lucidissimum, non videtur à nobis, quia est rarum, & subtile, vt ait D. Thom 1. p. quæst. 66. art. 4. Vnde nõ est idem de aere, qui licet sit rarum, non tamen tanta raritate; vt non admittat sufficientem densitatem ad visibilitatem, & idem est de cœlis cum in eis reuerberat lux, & sic patet ad primam replicam: ad secundam respon. Arist. loqui de densitate, quæ oritur ex frigiditate, quæ cõgregat, non ex ea, quæ prouenit ex caliditate, quæ rarefacit, & per consequens facit lucem obiecti, non splendere, aut apparere. Ad tertiam, Dionysium loquidę igne vsuali, prout est apud nos: sic enim quasdam imagines piramidales multiplices seruat, & ob suam actiuitatem maximè est sensibilis, non autem loqui de illo, prout est in sua sphæra, sic enim videri non potest à nobis.

8. Arg. 4. non minus eget ignis alimento, quàm homo, vt in nostro igne, qui est eiusdem speciei, ibi apertè cognoscitur: sed in concauo lunæ habere non potest ignis sufficientem alimoniam: ergo ibi non potest naturaliter conseruari, sicut neque homo vbi omne alimẽtum deesset. Minor probatur, quia ibi cœlum, quod esset supra ignem non posset esse alimentum ignis, cum sit incorruptibile, neque aer subtus existens, quia iam esset cõsumptus ab initio mundi, si esset materia perpetuæ combustionis, neque vapores, aut exhalationes, quæ essent materiæ graues, & solidæ, cum ad supremam rationem aeris, quæ sunt grauia ascendere non possint, ille namque locus quo magis sursum, eo leuiorũ est, ergo.

Respondetur, quod ignis solum perit pabulum extra suam sphærã.

vt se tueatur à contrarijs. Contra est, quia & si ignis sit inclusus in vase clauso, vbi nec aer, nec vllum contrarium adest, extinguitur ob defectum materiæ: ergo petere pabulum non habet ratione contrarij, sed ex natura sua, & per consequens in propria sphæra, etiã quærit pabulum, tum etiã, quia si terra, & aqua exigerent pabulum in sua sphæra, etiam apud nos exigerent: ergo si ignis apud nos exigit pabulum, etiã in sua propria sphæra illud exigit.

Respõdetur, ignem exigere pabulum apud nos, quia est in extrema materia: quod non habent alia elementa, & ideo ignis inclusus in vase illo consumitur, si desit combustibile, quia extrema materia consumitur cum flamma, quod nõ contingit, dum est in sua propria sphæra. Vel potest dici ad præcipuum argumentum: quod ignis in sua sphæra alitur proximo aere, cũ quo habet nonnullam pugnam & non ideo esse consumptum aerem; quia etiam ignem quoad aliquas partes in se conuertit, & etiam ex aqua reficitur, quam mediãte pugno etiam conuertit in se.

9. Arg. 5. locus naturalis elementorum ille debet institui à natura, quod maximè conducat ad bonum vniuersi, sed ignis positus in concauo lunæ ad nihil est vtilis: ergo ille locus non est sphæra eius naturalis: probatur minor. In primis ibi nullum animal alere potest, quia nullum mixtum potest eo ascendere, cum graue sit ob mixtionem terræ insuper nec ibi potest esse materia mixtorum, tum quia ibi ob raritatem suam non calefacit (media autẽ calefactione pugnare posset cum alijs elementis, & concurrere ad mixtionem) nam ibi esset summè rarus, sed ignis quo rarior est minus calefacit, ideoque minus calefacit ignis stuppæ quàm ferri, aut carbonis: ergo dum habet summam raritatem nihil calefacit: aliàs descendere non potest ad nos, aliàs esset violenta descensio, cum locus eius sit summè sursum in concauo, scilicet lunæ: ergo non potest in illo loco esse proficuus vniuerso.

Respondetur tamen ignem in eo loco esse valdè vtilem, nam & si ibi nulla possit alere: aut gignere animalia (sicut apud nos, quia per mixtionem habet, potest herbetũ, & salamandram tantisper conseruare, non verò diuturno temporis interuallo, vt notat D. Thom. in 4. dist. 44. quæst 3. artic. 1. quæstiunc. 3. ad 3.) tamen fouet inferiora sua luce, quæ & si non appareat, influit in conseruationem inferiorum: calefacit suprematn regionem aeris nam, & si ibi ignis rarissimus sit ob multitudinem tamen calefacit, & sic causat frigiditatẽ mediæ regionis aeris, & per cõsequẽs causantur ibi omnes impressiones meteorologicę quæ ad vsũ mortaliũ, niue, pluuia, & grandine, haud partũ conferunt & scintillæ ignis ad nos descẽdunt. vt ait D. Tho. hic. lect. 24. lib. 1. & hoc naturaliter, quia in bonum vniuersi descendunt leuia, nõ mi-

minus, quam grauia ascendunt, si instet bonum vniuersi, ideoque benè ibi collocatur ignis in concauo, scilicet lunæ, qui alibi collocatus, non ita esset aptus conseruationi rerum naturalium.

10. Arg. 6. Si locus naturalis ignis esset concauum lunæ: ergo hic violentus esset, & non posset naturaliter generari, & aliquis ignis hinc ad suam sphæram peruenire posset: at ignis hic naturaliter generatur, vt ait August. lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 11. & naturaliter residet quin vel minima particula ignis, vsualis ascendat in cõcauum lunæ: sicut aqua, quæ est apud nos tendit in mare, & illucusque progreditur, & idem est de terra extra proprium locum residente: ergo concauum lunæ non est propria sphæra ignis.

Confirmatur primo, si ex aliquo colligeretur sphæram ignis esse sursum, maximè, quia ignis semper ascendit sursum: sed hoc non suadet, ergo: probatur minor, etiam sunt fontes aquarum in editissimis iugis montium, quę vi maxima sursum erumpant, & fontes quosdam terrę & puluueris sursum ebullientis recullit Plinius: & tamen nõ benè indè colligeres, centrum terrę, aut aquę esse supra nubes: ergo.

Confirmatur secundo, quod ignis vsualis ascendat, non est, quia tendat in sphęram, sed ratione materiæ ascendit, vel descendit, nam si sit in ferro naturaliter descendit, si verò sit flamma ratione fumi, qui est materia flammæ (quæ non aliud est, quam fumus accensus, te Arist. 2. de generat. text. 18 ascendit, quia fumus vtpote exiens ab igne, ascendit ad aerem: ergo ex motu ignis sursum nihil colligitur pro sphæra eius in concauo lunæ. Ex quo sequitur, quod ignis ex se, nec grauis, nec leuis est, sed ratione materiæ in qua est, ac proindè ex se indifferentem esse ad ascensum, aut descensum naturalem.

11. Respondetur, quod ex eo quod sphęra ignis sit in cõcauo lunæ, non sequitur ignem apud nos esse violentum, aut naturaliter non posse generari in terra, aut quod possit peruenire ad cõcauum lunæ: nam etiam aqua generatur naturaliter in subterraneis, estque ibi sine violentia: cum duret per multum temporis: quia aliquem motũ exercet iuxta suam inclinationẽ, & sępè peruenire non potest ad mare vbi quiescit, & tamen non sequitur locum eius non esse supra terram, sed quia ad conseruationem naturę conducit, quod ibi generetur, & sic aqua minuitur de violentia. Idem dico de igne apud nos reperto: quia necessarius est ad conseruationem mixtorum, quod autem nusquam ascendat vsque ad concauum lunæ, ideo est, quia apud nos ignis semper est affixus extraneę materię, quę nec tanta est, vt illucusque possit ascendere flamma, nec media regio aeris, quæ est frigida tranſitum præstat.

Ad primam confirmationem dicitur aquas in verticibus montium sursum ebullẽtes violẽter hoc præ-

stare,

stare, ideoque illico descendunt pondere naturali actę, vel ideo illuc ascēdunt, quia occurrunt vacuo; at ignis vsualis semper ascendit, & non nisi vi magna descendit flamma, aut ex alio impulsu violēto, aut ex necessitate quęrendi pabulum in inferioribus, quia quasi trahitur vi occulta à stuppa, vel ab alia materia dispositā ad ignem: ideoque ex communi, & connaturali motu sursum colligitur sphęrā ignis esse supremam, seu supra aerē in concauo lunę.

Ad secundam confirmationem respondetur, ignem natura sua ascendere, & non descēdere, nisi descendere materia extranea, cui est noster ignis alligatus: Vnde etiam in ferro videmus imperfectā flammam cum ignitum, etiam si nō fumiget, & quod magis comburat in linea recta solūm ratione materię, sed etiam ratione motus naturalis, ignis ascendit, quia ex se leuis est, & si ratione materiæ possit habere quandoque grauitatem.

12. Arguit. 7. ignis ab origine mundi creatus est à Deo circa centrum terræ: sed non est dicendum, ibi in æternum fore violētum cum potuerit Deus punire damnatos in concauo lunæ, vt voluit Pitagoras apud Arist. lib. 2. de cœl & apud D. Thom. in addit. ad 3. p. quęst. 97. in fine: ergo propria sphęra, seu proprius locus naturalis ignis est centrum terrę.

Confirmatur, contra respons. data ad vltimam confirm. argum. precedentis. Si ignis haberet situm naturalem in concauo lunę: & propterea moueretur sursum, vt illuc tenderet ad quietem capescēdam, quantumuis esset apud nos in alia materia eam raperet secum: sicut quia lignum haberet partes aeris, vt ascendant supra aquam rapiunt omnes partes terreas: ergo similiter contingeret cum igne.

Respondetur, quod ignis inferni, cum sit pęnalis à Deo positus est circa centrum terræ, qui est infimus, & obscurissimꝰ locus vniuersi, & sic aptior ad pęnas quàm concauum lunæ, vt cum August. lib. 12. de Genes. ad litteram cap. 34. docet D. Thom. in addit. ad 3. p. quæst. 97. art. 7. ad 1. nec inde sequitur fore in æternum violētum, quia Deus nulli creaturæ inferre potest violentiam, cum illi ad nutū vniuersa obediāt, sicut nullum elementum vim patitur, cum ob bonum vniuersi mouetur contra sibi innatam, & particularem inclinationem, cū tamen Deus Opt. Max. sit maius bonum, magisque subijciens creaturam, & omnem eius inclinationem, quam bonum vniuersi, cum Deus sit finis vltimus boni vniuersi, & quia aliàs conuenit bono vniuersi, vt carcer damnatorum sit circa cētrum terræ, & instrumēta pœnalia, quale est ignis sunt etiā ibi, licet hoc solum verificetur, quatenus ibi Deus, vt Author naturę offensus punit. ¶ Ad confresp. vel lignum ascendere ratione leuitatis: aut qualitates occultæ supra aquas, vel quia aer multum prędominatur: at ignis neutrū habet, quia

quia ex naturâ suâ habet esse supra superficiem terræ, & in prima regione aeris, vt deseruiat vsui humano, vnde etiam si ponatur infra aquam, vel terram, nec habeat respiraculum, ascendit supra multo vehementius, quam lignum supernatat: at quod supra aerem non ascendat, impedit defectus virtutis ad vniendam summam frigiditatem, & humiditatem mediæ regionis aeris, ideoque stante fine impossibili motus, quia est medium, non datur natura. Quod etiam habet, quia est in materia extranea, quod non habet aer incluſus in poris ligni, ibi namque est tanquam in propia materia, alia namque est ibi substantia ligni, alia aeris. Q. ãuis reuera difficile sit intelligere, quod præcisè ratione aeris inclusi in ligno supernatet, & non supernatet pumex, etiam si habeat plures poros, & quandoque sit leuissimus lapis.

13. Contra tertium dictum, scilicet nostrum ignem eiusdem speciei esse cum illo, qui est in concauo lunæ, arg. 8. ex Arist. lib. 1. metheor. cap. 3. asserente, *quod & si ignem, qui super aerem est ignem, assuerimus appellare, ignis haud quaquam est*: non ergo est eiusdem speciei cum nostro.

Respondetur, ignem illum non esse eiusdem speciei cum nostro ratione materiæ, quia materia est diuersæ speciei, cum hic sit in materia extranea, & sic specie materiali differt noster ignis ab elementari, vt docet D. Thom. in addit. ad 3. part. quæst. 74. art. 3. & quæst. 97. art. 6. in quo etiam sensu loquitur D. Thom. 1. 2. q. 35. art. 8. Vel dici potest cum D. Thom ibi exponente Arist. lect 4. Quod sicut nomen *glaciei* impositum est ad significandam aquam congelatam, & permixtam externæ materiæ, ita & nomen ignis impositum est ad significandum ignem vsualem cõcretum extraneæ materiæ. Vnde sicut, qui diceret aquam elementarem in suo cẽtro, haud quaquam esse glaciem (quia ibi non potest congelari) ità etiam hic dicit ignem illum, qui est elementum, licet non minus ignis concretus appelletur, haud tamen esse ignem concretum, scilicet ad quem significãdum est impositum à nobis nomen ignis.

QVÆSTIO. III.

Vtrum per naturam dentur, aut in aliquo loco naturali reperiantur elementa pura, & impermixta?

1. DIcimus elementũ purum, quod nec habet extraneã materiam, nec secundas qualitates sensibiles, odoris, saporis, & coloris, sed solum eas duas primas, ex quarum combinatione diuersa elementa consurgere supra ostendi, impermixtum autem, quod ex corruptione aliorum per mutuam actionem, & reactionem, & temperantiam, ac refractionem contrariarum qualitatum; quamuis sit ad-

admixtum alteri quantum ad apparentiam sicut farina hordei, & tritici solet contingere vna quaque seruante suam naturam.

2. Non dari in vniuerso purum elementum, sed omnia esse mixta, licet à prædominio distinguamus elementa, & vocemus ignem, aquam, aut terram, quia ibi prædominantur materia, & qualitates horum elementorum: tuentur Galen. lib. 1. de nat. humana comment. 39. Alexand. lib. 2. de anim. text. 115. Valles lib. de sacra philosoph. à pag. 27 chimici, & alij relati à Nipho lib. 2. de generant. text 28. at verò ignem, esse purum secundum substantiam, & qualitates docet Bañez hic c. 3. q. 1. cætera autem elementa solum in medio esse pura: quamuis de aqua, & aere ob naturalem volubilitatem, id etiam negent Toletus hic q. 4. ad 3 & Titelm. lib. 5. philos. c. 18.

3. Dicendum est igitur primo ea elementa, quæ in vsum nostrum veniunt, & circa nos sunt, mixta esse, & impura, tum quoad materiam: tum quoad qualitates: tum quoad formas maiori ex parte, sed mixta sunt, in quibus denominatio fit ex prædominio elementi: sic satis congrui. Aristot. hic text. 20. cui adstipulatur D. Thom. ibidem, & ratio est, tum quia habent mixtionem in qualitatibus odorem, saporem, colorem, quæ sunt secundæ qualitates, ex mixtione, & temperamento primarum prouenientes: tum etiam, quia purum elementum non est aptum vsui, respirationi, & vitæ viuentium quæ exigit in omnibus temperamentum, pura enim terra sine admixtione aquæ, & qualitatum eius solida non est, purus aer non est aptus respirationi, pura aqua non iuuat digestioni, purus ignis non combureret ob suam raritatem, nec visibiliter illuminat: ergo in vsum nostrum non veniunt elementa pura, neque apud nos reperiuntur, etsi verum sit, oppositum esse æque probabile, nec dissentit D. Tho. in cõment. huius lib. ad text 20. circa finem, qua etiam opinione supra nos vsi sumus frequentius, dicendo elementa vsu alia esse eiusdem speciei cum ijs, quæ sunt in propria sphæra, loco, & centro.

4. Dicendum tamen est elementum ignis pro maiori parte in sua sphæra esse impermixtum, & purum; alia verò elementa in medio saltim esse pura, & impermixta. De igne quidem constat experientia, quia in sua sphæra: cum in nullum vsum nostrum etiam quoad visum perueniat, non esset cur deberet impurus, aut mixtus inueniri, eo vel maximè quòd ibi nullum elementum inuenitur, ergo ex mixtione elementorum nihil ibi resultans inuenitur. De reliquis autem tribus elementis quoad partes extremas, quibus in vsum nostrum veniunt facilè intelligitur, quomodò non sint pura, nam in media regione aeris plura mixta generantur: ergo quia ibi aer nõ est purus, sed alia elementa concurrunt, ex quorum pugna, & refra-

ctione

ctione mixta fiunt. De aqua, & terra constat, etiam quia in aqua viuunt innumera animantia, quæ in puro elemento degere nõ possunt, idemque est de terra in cuius visceribus, aquas & vermes inuenimus, quod vero quoad aliquã partem, scilicet mediam & longe dissitam ab vsu viuentium debeat dari pura elementa: probatur, quia hoc vniuersum, debet poni perfectum quoad omnes suas partes, sed partes eius actuales sunt corpora simplicia, seu elementa, & mixta; ergo elementa debẽt poni pura, at non secundum eas partes, & finem secundum quas ad viuẽtium vsum perueniunt, ergo saltim in medio, seu secundum partes magis dissitas à viuentibus.

5. Ad probandum non dari in rerum natura elementa omnino pura secũdum qualitates proprias. Argum. 1. si aliquod esset elementum hoc modo purũ, maxime ignis in sua sphæra: sed hic non est omnino purus secundum qualitates, ergo: prob. min. cœlum influit in hæc inferiora frigiditatẽ, & humiditatem: sed hæc influit per media, quæ inter cœlum, y terram replẽt vacuum, ergo prius influunt has qualitates in elemẽtum ignis, quod est contiguum cœlo lunæ: ergo ignis non est purus secundum proprias qualitates calidi, & sicci, sed etiam habet mixtione humidi, & frigidi.

Resp. quod influentiæ cœli non sunt formaliter calidæ, aut frigidæ, sed solum virtualiter, seu causaliter in subiecto disposito, ideoq; ex quo per elementum ignis transeant ad inferiora elementa non sequitur reddere ignẽ frigidum, aut humidum, sicut hac ratione virtus piscis, qui dicitur torpedo, etiam si per filum, & calamum transeat ad brachium piscatoris, non sequitur quod stupefaciat calamũ, sed solũ brachium, & manus piscatoris, vt explicat D. Tho. 7. meth. lect. 4 & dato quod illæ influẽtiæ astrorum, & cœli essent formaliter frigidæ, aut humidæ nõ sequeretur, non dari in sua sphæra purum elementum ignis, quia non ex omni parte, sed solum ex aliqua parte influit cœlum has qualitates, & ideò solum sequitur ignem misceri illis qualitatibus, qua parte est contiguus illi parti cæli, non autem alijs.

6. Arg 2. ad idẽ, si darentur in rerũ natura elemẽta pura, & impermixta quoad aliquã partem: esset summus calor in igne, summa frigiditas in terra: at hæ qualitates, sicut & aliæ, nõ possũt esse in summo extra causas: ergo nec pura elemẽta exigẽtia tales qualitates in summo: prob min. nõ possunt dari qualitates sũmè intense: ergo neque in summo, nã cũ sint capaces infinitæ intẽsionis, nõ erit qualitas summa, quæ infinitè intensa non fuerit.

Cont. saltim aer in nulla sui parte est purus, ergo non omnia elementa reperiuntur pura in rerum natura: prob. antec. nam suprema parte aer est calidissimus ob vicinitatem ignis, inferiori autem est valdè frigus ob approximationem ad ter-

terram, in media vero regione est summè frigidus; ergo cum elementum aeris ex se, & in sua puritate sit humidus, & calidus temperatè, in nulla sui parte est purus, & impermixtus alienis qualitatibus.

Respond. quod cum qualitates habeãt intrinsecum terminum intensionis naturalis, quamuis sint infinitè intensibiles mathematicè: sequitur pura elementa habere aliquas primas qualitates in summo intensionis naturalis, & si non mathematicè, & ideò non repugnant elementa pura.

Ad conf. Respon. aerem non ex omni sua parte esse frigidissimum in media regione, sed esse temperatum in aliquibus partibus circunstantibus, in quas nec terra, neque ignis agunt in aerem, aut per antyperistasim maximè secundum partes, quas aer correspondet globo aquę.

QVÆSTIO. IV.

Quot qualesque sint qualitates propiæ elementorum?

1. QVatuor primas qualitates sensibiles, aut tangibiles, quæ sensu tactus percipiuntur esse, ex quarum multiplicata combinatione possibili elementorum numerus deprehenditur, ostendimus supra in quæstione cum Arist. in præsenti cap. 3. huiusmodi autem primæ qualitates sunt, calor, & frigus, humiditas, & siccitas: & vocamus eas primas, non quidem ordine dignitatis, sic enim lux prior est, & potentiæ vitales. Sed primas inter qualitates sensibiles, quia tangibiles per sensus tactus, qui primus est respectu aliorum sensuum, cum sit fundamentum eorum: & inter qualitates alterativas corporis alterabilis, & corruptibilis, quia primam contrarietatem continent inter omnes qualitates, & sic sunt quatuor primæ qualitates conuenientes per se primò corporibus sensibilibus simplicibus, quę subsant corruptioni, & generationi omnium mixtorum.

2. Dicendum est igitur has quatuor qualitates esse primas in serie, & ordine sensibilium, quibus sensibiliter alterantur elementa, quæ sunt prima, & simpliciora corpora: & prob. illud est primum in aliqua linea, quod est ommũ aliorum in eadem linea principium, & quod ad aliud priùs reduci non potest, sed hoc habent illæ qualitates, ergo sunt primæ, prob. min. nam illæ quatuor sunt principium omnium aliarum qualitatum, quæ in linea sensibili reperiuntur, v, g. grauis, & leuis duri, & mollis, asperi, & lenis, viscosi, & aridi, crassi, & tenuis: nam graue sequitur ad frigidum, leue autem ad calidum: mollities viscositas, leuitas, & crassities ad humiditatem sequuntur, alias autem siccitas, frigiditas, humiditas, & calor ad prædictas qualitates non consequuntur, nec vna ex alia, quia calor ex frigiditate non sequitur, aut

ex

ex humiditate, aut siccitate, nec è contrà: ergo ille quatuor qualitates, sunt omninò primæ inter sensibiles sensu tactus, & inter alterativas sensibiliter, quia neque fiunt ex alijs, neque ex alterius, sed omnes qualitates sensibiles ex ipsis.

3. Quod verò hæ primæ qualitates sint tantùm quatuor iam enumeratæ constat, quia prima principia sunt prima contraria: sed tantum illæ quatuor qualitates sunt primæ in contrarietate: ergò in ratione principij alterativi, & qualitatum sensibilium à sensu tactus, quæ alterando illum sensum percipiuntur, ideoque quod est primum in sensibilitate tactus, est primum in linea alterativa corruptiva, vnde nascitur esse principium omnis mixtionis substantialis, quæ provenit ex corruptione primorum corporum simplicium: seu elementorum.

4. Diffinitiones autem horum quatuor primarum qualitatum considerando eas in concreto, tradit Arist hic text 8. sic: Calidum est, *quod congregat homogenea sibi*, frigidum, *quod omnia congregat tam homogenea, quam non homogenea*, humidum, *quod termino proprio non continetur, benè autē est terminabile termino alieno*, siccum est, *quod terminatur termino proprio: male autē est terminabile termino alieno.* Diffinitiones istæ experientia comprobātur: ideò enim calor aurum purificat in conflatorio, quia subtilia, et pura congregat, disgregat autem scoriam, & alia omnia impura, si illi fuerint admixta, quia caloris est congregare homogenea & ætherogenea disgregare, quod autem frigidum homogenea simul, & ætherogenea congregat, patet in aqua congelatæ vbi stipulę, terra, & lapides simul cum aqua coagulantur, vi frigoris cum tamē calor, dissipans congelationem vniuersa sæpè separet, nam stipulæ supernatant, lapides, & terra in imum deprimuntur: de humido patet in aqua, & in aere, quorum partes humidæ, quia fluunt, aut refluunt, aut ex se figuram non habent, aut facilè eam amittunt, & recipiunt alienam figuram. Vasis, aut corporis alterius, lapis autem, quia siccus, & eius partes tenaciter compactæ sunt, ægrè propriam figuram amittit, & alienam admittit.

5. Quod autem præfatæ diffinitiones primarum qualitatum sensibilium in concreto rectè sint traditæ ab Arist. Probatur & si huiusmodi qualitates consideratæ quatenus afficiunt elementa, per suos effectus formales infrigidandi, calefaciendi, humectandi, aut siccandi deberent diffiniri, tamen vt mixta sua alteratione causant dispositiuè, sub qua ratione de his qualitatibus in presenti agitur, nam sub prima consideratione ad libros de cœlo, & mundo attinet consideratio harum qualitatum, nullo alio modo melius innotescit natura harum qualitatum: ergo. Probatur min. nam in mixtis sunt partes homogeneæ, & ætherogeneæ, &

quod aliquas partes variatio figuræ, quoad alias vero retentio (maximè si sint mixta perfecta) ergo cum elementa media pugna suarum qualitatum, vt contracte sunt, & mediate temperatione earum concurrant ad mixtum: per nullos alios effectus potest diffiniri natura harum qualitatum, quàm per congregare homogenea, vel æthereogenea, terminari proprio vel alieno termino, aut esse facile, aut difficilè terminabili.

6. Cæterum contra dicta tenet in primis Marsil. existimans, lib. 2. de generat. q. 4. quod in elementis dantur quatuor qualitates, quę sint virtualiter, calor, frigus, humiditas, siccitas, medijs quibus formalis frigus, & calor, & aliæ duæ qualitates producantur, & per consequens formalis calor, frigus, siccitas, & humiditas, non sunt primę qualitates sensibiles. Prob. ergo hæc sent. & arg 1. sic. Si amissa actuali frigiditate non esset in aqua virtualis frigiditas, quæ esset potẽtia reparandi eam non posset talis frigiditas iterum resultare, et idem de humiditate aeris, siccitate terræ, & calore ignis: ergo cum ad sensum elementa, et amittat, et recuperent has primas qualitates formaliter sumptas, aliæ debẽt cõcedi totidem numero, quæ sint virtualiter tales. Probatur antecedens. Si in lapide impedito motu ad centrũ non esset grauitas, quæ est virtus ad talem motum, non posset iterũ recuperari, quia nec maneret actu, nec virtute proxima: ergo idem contingeret in his primis qualitatibus, si aliæ quatuor virtualiter tales non ponerentur.

Respondetur sententiam Marsilij esse singularem, ideoque minus probabilem saltim ab extrinseco, vt videre est apud Capreol. in 2. dist 16. quæst. 3. Soncinat. 9. metaph. quæst. 8. et Sot. lib. 2. physic. quæst. 1. nec rario proposita reddit sententiam illam probabilem ab intrinseco, quia vt qualitates illę semel amissę iterum resultent, sufficit ipsa substantia elementorum in quæ virtualiter continentur: nec est idem de motu grauium, et leuium, quia substantia non est immediatum principium operãdi, nec motus, et ideo eget grauitate, aut leuitate, vt semel impediti illi motus resultent; at substantia potest esse immediatum principium resultantiæ qualitatum (vt constat in primo generationis instanti, cum passiones resultant, et dimanant ab essentia) et ideo non est idem.

7. Arg 2. ad idem per ex intrinseca qualitate est virtualiter calidum, et alia pharmaca sunt virtualiter frigida: ergo calor et frigus nõ sunt primę qualitates. ¶ Respondetur cũ Diuo Thoma qu. 1. de verit. art. 10. et qu. vnic de anim. art. 1. quod has virtutes habent illa mixta à cœlo supposito temperamento primarũ qualitatũ, ideoque nihil colligitur contra nos, qui loquimur de calore, et frigore, vt ordinantur ad temperamentum mixtorum constituẽdũ in qua linea sunt primę qualitates sensibiles alterativæ: licet eis

eis, suppositis aliæ qualitates virtualiter tales possint dari ad calefandum calorem, aut frigus, non quidem constitutiuæ temperamenti intrinseci, sed caloris extranei.

8. Arg 3. ad probandum, & primas qualitates elementorum, non esse tantum quatuor in specie: nam calor ignis, & aeris differunt specie, & idem de humiditate aquæ, & aeris: ergo illæ qualitates primæ sunt plures, quàm quatuor in specie. Probatur antecedens: propriæ passiones diffiniuntur per propriũ subiectum, & earum species, & naturas, at naturæ aeris, & ignis sunt diuersæ in specie, & calor secũdum diuersam rationem est vtriusque naturæ proprietas: ergo calor ille est diuersus specie.

Confirmatur primo, hic agit Arist. de his qualitatibus, vt potentibus immutare sensum tactus text. 7. ergo de his qualitatibus vt actiuæ sunt: at qualitates primę, actiuæ sunt tãtum duæ, scilicet calor, et frigus, nam aliæ duæ sunt passiuæ qualitates, vt ait Aristot. hic à text. 8 & 4. metheor. cap. 4. ergo primæ qualitates prout hic de illis agitur sunt tantum duæ.

Confirmatur secundo, nam si inter aerem, & aquam maris interponeretur solium vitri nõ humectaretur aer, nec manus superposita: ergo quia humiditas non est actiua, nam si actiua esset sicut ignis suppositus calefaceret aerem existentem supra. Sic etiam aqua humectaret aerem, & manum superpositam.

Respondetur, calorem aeris non esse eius passionem, sed ignis: nam in aere est per participationem liceat naturalem, & simbolicam, & ideo vtrobique est eiusdem speciei, & diffinitur solum per ignem: & idem est de alijs tribus qualitatibus primis, quarum quælibet est per se tantum in vno elemento, & in alijs per participationem simbolicam.

Ad primam confirmationẽ Respondetur cum Arist. hic text 25. et D. Thom. 1. metheor. lect. 1.7. et 8. etiam humiditatem. & siccitatẽ esse qualitates actiuas, sed quia minus actiuę sunt, quam calor, & frigus, & præcipuè pollent in resistentia formali, ideò vocantur passiuæ non absoluté, sed comparatiuè ad alias duas qualitates.

Ad secundam Resp. negando, quod in eo casu non humectaretur aer, & manus, sed quia humiditas est minus actiua, quã calor & partes vitri sunt solidæ, ideò tardius sentiretur humectatio, quam calefactio.

9. Arg. 4. ad idem. Frigus non est qualitas, sed priuatio caloris, vt docet Arist. 2. lib. de cœlo. text. 18. & 1. meth. text. 22. Similit er sic eitas est priuatio humiditatis, vt hic docet D. Thomas cũ Arist. text. 23. ergo non dãtur quatuor qualitates primæ per hoc, quod detur calor, frigus, humiditas, & siccitas.

Confirmatur ab experientia, nã febricitantes per solam remissionẽ caloris refrigerantur, & lotum per solam vaporationem humidi exsiccatur, ergo frigiditas, & siccitas nõ sunt qualitates, sed priuationes

Respondetur, siccitatem, et frigiditatem cum sensu percipiantur, et illum immutent non esse priuationes, sed qualitates positiuas, et actiuas, vt Arist. hic docet à text. 18. et cap. vltim et libro 2. de anim. text. 107. et D. Thom. ibidem. lect. 13. Sed cum sint imperfectiores qualitates explicantur per priuationem, sicut nigredo per priuationes albedinis, et sic debent interpretari textus relati in argumento.

Ad confir. nego per solum recessum caloris refrigerari formaliter febricitantes, refrigerantur namque, quia frigiditas moderatur ardorem caloris, et in luto etiam euaporata humiditate, siccitas introducitur, quæ est vera qualitas.

10. Contra diffinitiones primarum qualitatum, quas tradit Arist. Arg. quinto, nam medio calore dū eliquantur metalla diuersi simul liquefacta in vnum quasi liquorem concurrunt; ergo calor congregat ætherogenea.

Confirmatur 1. calor prædominatur in viuentibus ætherogeneis, et in statu continet omne compositum: at in viuente perfecto ferè omnes principes partes sunt ætherogeneæ: ergo calor congregat ex se ætherogenea.

Confirmatur secundo. Cum calefit aqua rarefiunt partes eius, et eleuantur vapores, et sic consumitur aqua, et idem est de quolibet alio liquore ad ignem calefacto, ergo calor disgregat homogenea: malè: ergo diffinitur calor per congregare homogenea, et disgregare ætherogenea.

Confirmatur tertio, homogenea cum sint eiusdem naturæ ex se ipsis congregata sunt, et solum ætherogenea, quę sunt diuersæ naturæ congregari debent et possunt, male: ergo diffinitur calidum per congregare homogenea. Si dicas, quod congregat homogenea, quæ sunt diuersa et discontinua, vt partes aquę Contra est. Hanc congregationem esse propriam motus localis, non verò alterationis, quæ prouenit à calore: ergo semper manet manca diffinitio calidi.

Confirmatur quarto, congregare potius conuenit fisco, quàm calido: ergo malè diffinitur calidum, et frigidum per congregare homogenea, vel ætherogenea. Probatur antecedens, tum quia calidum, et frigidum congregare non possunt, nisi ex siccando, ita quod ad siccationem sequitur immediatè congregatio: tum quia humidum disgregat congregata, vt patet in pluuia instillante super gelu: at siccitas est contraria humiditati, habentque effectus contrarios: ergo hæc habet ex se congregare,

11. Respondetur, quod calor dum eliquidat diuersa metalla, licet aparenter congreget; re tamen vera disgregat, quia in primis schomam separat ab vnoquoque, et reddit apta, vt melius depurata possint separari, vt experimento callent, qui metalis depurandis inseruiunt.

Ad primam confirmationē resp.

spondetur, quod calor vitalis eo ipso, ac continet in officio partes organicas, facit quod partes ætherogeneæ habeant debitam distinctionem, & distantiam vt possint operari: & sic disgregat ætherogenea.

Ad secundam, quod dum calor rarefacit partes aquæ, & euaporare facit, melius congregat partes homogeneas, quia separat vapores, qui non sunt pura aqua, & præstat locum ad hoc, quod separentur media rarefactione, & sic melius congregantur partes homogeneæ.

Ad tertiam, quod calor homogeneas partes congregat, quatenus omne spurium ad mixtum depurat: & cum portiones diuersas congregat hoc quidem præstat mediante motu locali quantum ad vincendam distantiam, sed quantum ad vim atrahendi, alterando per se, et per suam calefactionem congregat.

Ad vltimam respondetur, quod & si congregatio possit sequi ad siccitate, tanquam ad dispositionem, sicut eliquatio glaciei ad humiditatem: tamen tanquam ad actiuum, & efficiens sequitur congregatio homogeneorum ad calorem, et ad frigiditatem etiam ætherogenea congregare.

12. Contra alias diffinitiones arg. 6. frigus facit, quod vapores calidi in hieme descendant ad ima, & quod aqua congelata, à non congelata diuidatur: ergo disgregat, et non congregat ætherogenea, ac per consequens malè diffinitur frigidum: tum etiam, humidum est quantum, omne quantum terminatur propria figura: ergo et humidum, malè ergo diffinitur per esse terminabilem aliena figura: tũ denique etiam si ignis, et terra sint sicca, si in vas includantur, tunc facilè admittunt eius figuram, et illi adequantur, sicut aqua, et aer: ergo tunc facilè admittunt alienam figuram: ergo malè diffinitur sequi per non esse facilè terminabile aliena figura.

Respondetur, frigus per accidens disgregare calorem (quatenus contrarius est) non quatenus ætherogeneus: nam sic videmus paleas, terram, simul cum aqua congelata congregare: quod si aqua non congelato diuidatur à congelata, hoc etiam est per accidens, quia dissimilis infrigiditate, non quia frigus non conetur etiam non congelatã congregare, et congelare.

Ad secundum, non negamus aquam, quia quanta est habere figuram, sed quia fluuida, et mollis est, facilè mutat figuram, et accommodat se alterius rei figuræ: videmus enim aquam in vase rotundo habere figuram rotundam, et in quadrato quadratam.

Ad tertiam, quod ignis semper conatur primidem etiam intra vas; et præterlabitur per os, nec facilè adæquatur vasis figuræ: et terra si humectetur recipit alienam figurã, si autem sit sicca, quodlibet granum retinet suam figuram, et solum aceruus, quod est ens per acci-

dens, & per solam contiguitatē accipit figuram vasis, cui includitur.

13. Tandem arg. ille diffinitiones non procedunt per proprium genus, & differentiam, ergo non sunt bonæ. Probatur antecedens, nam genus est qualitas, & non diffiniuntur per qualitatem. Si dicas diffiniri in concreto, & sic non esse quærendum genus ex parte formę. Contra est, quod neque ponitur pro genere subiectum, quod habet vicem generis in diffinitione accidētis in concreto: ergo ex nullo capite sunt bonę. Si dicas has diffinitiones esse causales, seu descriptivas, & ideò non per proprium genus, esse diffiniendas has primas qualitates. Contra est, quod diffinitio causalis explicat naturam causæ per proprium effectum: at proprius, & immediatus, & prior effectus caloris est facere calidum, & frigoris facere frigidum, humidi humectare, & sicci desiccare: ergo per hos effectus debebant diffiniri istę qualitates, & non per congregare aut terminari.

Respondetur, posse facilè intelligi has diffinitiones esse quidditatiuas, et fieri per subiectum affectum his qualitatibus, nam sensus est calidum esse corpus, quod ratione caloris congregat partes homogeneas: aut esse corpus facilè terminabile: et quia hic agitur de qualitatibus, non vtcūque, sed vt sunt affectiones naturales corporis corruptibilis in ordine ad mixtionem, quæ alteratione disponitur, et corruptione elementorum præparatur, sensus est, quod calidum est corpus affectum qualitate sensibili qua fit calidum, rarum, leue, tenue, aspetum, et secundum partes homogeneas congregatum. et quia in diffinitionibus accidentis in concreto, forma accidentalis, et eius effectus ponitur loco differentiæ, ideò in præsenti exprimitur vltimus effectus caloris, vt sic melius exponatur vltima differentia calidi à frigido, secundum quod est prima qualitas corporis naturalis in ordine ad transmutationem naturalem data à natura.

QVÆSTIO V.

An esse calidum frigidum, &c. sit de substantia elementorum, & an hæc contrarietas frigidi, & calidi sit substantialis in elementis.

1. Dicendum est primò, formæ substantiales elementorum non contrariantur inter se formaliter, sed radicaliter, quatenus radicant quatuor primas qualitates, quę sunt inter se formaliter oppositæ. Sic Arist. hic text. 43. vt explicatur à D. Thom. ibi per hæc verba, *elementum esse contrarium elementa, prout ratione qualitatum cōtingit substantiam esse contrarium substantiæ.* Videndus est M. Soto 1. physicor. quæst. 5. ad 1. et Caiet. in prædic. substantiæ. Probatur ratione dictā ex Diuo Thom. 5. phys. lect. 5.

illæ formę sunt inter se formaliter contrariæ, inter quas est oppositio sub eodem genere, stante aliquo intermedio, per quod fit transitus ab vna forma ad aliam: sed inter formas substantiales elementorum potest esse immediatus transitus, potest enim terra immediatè conuerti in aerem, & aqua in ignem: ergo formæ substantiales elementorum, non sunt formaliter contrariæ.

Confirmatur etiam ex doctrina D. Thom. lib. 10. metaph. lect. 6. & 10. & lib. 11. lect. 12. formę substantiales sunt omnino indiuisibiles, at contraria physica diuisibilitate gaudent, ob quam causam per motum de vna fit ad aliam trãsitus: ergo formæ substantiales elementorum non sunt contrariæ in linea physica. Denique secundum Arist. in prædic. subst nihil est contrarium substantiæ, sed formæ substantiales elementorum substantiæ sunt: ergo illis nihil est contrarium, ac per consequens, nec illæ formæ sunt inter se contrariæ.

2. Si dicas hic non conuinci saltim eas formas esse cõtrarias immediatè, qualiter esse contrarium amorem odiofi tur Arist. in post prædicam. cap. de oppositis, talia enim contraria non exigunt motum mediatum ex vno in alterum, nec diuisibilitatem, & ideo nec de huiusmodi contrarietate loquitur Arist. in prædicam. substantiæ, nec est cur negetur formis substantialibus elementorum. ¶ Contra est, quod etsi Arist. doceat ea esse contraria immediata, quarum vtrũ necesse est in esse, vt par, & imparem sanum, & ęgrum, amor, aut odium: at ea quarum alterum non est necesse in esse mediata sunt, & per motum fit transitus ab vno in alterum cum diuisibilitate: sed si formę substantiales elementorum essent contrariæ non tamen essent ea contrarietate, vt alterum esset necesse in esse (poterat enim aliquod elementum nõ esse ignir, aut aqua, sed aer, aut terra) ergo si contrarietas formalis illis formis inesset, ea deberet esse mediata: ergo si hæc non datur inter illas formas, nulla datur Prętera secundum Arist 11. meth. lect. 11. vbi non est determinata distantia per transibiles diuisibiliter per motum, non est cõtrarietas physica (de qua hic loquimur) quãuis possit esse metaphisica, aut moralis, qualis est inter amorem & odium: ergo si inter formas substantiales elementorum, non est determinata distantia per transibilis per motum successiuum physicum, non est formalis contrarietas.

3. Dicendum est secundo, calor, frigus, &c. Non sunt formæ substantiales elementorum: Probatur ex Arist. de sensu, & sensato, cap. 4. ibi: *Qua ignis & qua terra nihil natum est agere, vel pati, vel aliud quid ptã: quaatẽ ineſt cõtrarietas in eis, agunt, & patiuntur*: idem docet 6. metaph. text. 7. & D Thom. hic lect. 1. in fine, & 4. meth. cor lect. 1. Sed contrarietas formalis non competit elementis ratione substãtiæ; ergo cum competat ratione ca-

loris, & frigoris, humiditatis, & ſiccitatis, hæ formæ qualitates ſunt (quibus comperit eſſe immediatè actiuas, & paſsiuas) non autem formæ ſubſtantiales elementorum.

Confirmatur ex doctrina Ariſtotel. & D. Tho. 11. meth. lect. 12. & ex Ariſt. 2. de anim. à text. 63. & ex Diuo Thoma, ſupra lib. 1. lect. 8. nulla forma ſubſtantialis eſt per ſe ſenſibilis, ſed calor, & frigus, humiditas, & ſiccitas ſunt per ſe ſenſibles: ergo non ſunt formæ ſubſtantiales.

Confirmatur ſecundo, quod ſemel eſt in genere accidentis, nunquam eſt ſubſtantia, & quod vni eſt ſubſtantia alteri nequit eſſe accidens, ex 1. phyſic. à text. 26. Sed calor eſt accidens aquæ, & cuiuslibet mixti, vt experientia conſtat, & idem eſt de alijs tribus primis qualitatibus: ergo non eſt forma ſubſtantialis ignis.

4. Dicendum eſt tertio, illæ primæ qualitates diſtribuendo ſingulas per ſingula elementa ſunt propriæ paſsiones elementorum, & nõ ſolum accidentia communia, itaque calor eſt propria paſsio ignis humiditas aeris, frigiditas aquæ, & ſiccitas terræ, licet de accomodatione infra ſit diſſerendum, modo enim parum intereſt. Sic Ariſt. hic text. 22. aſſerens, quod *elementa ex cõtrarijs paſsionibus conſtituta ſunt.* Sed iſtæ qualitates ſunt contrariæ, ſeu quibus elementa exercent ſuam formalem contrarietatem: ergo ſunt paſsiones elementorum: Vnde D. Thom. de ſenſu, & ſenſat. lect. 10. *Calor per ſe ineſt igni non ſicut forma ſubſtantialis, ſed ſicut proprium accidens.* Videatur 5. phyſic. lect. 3. & in 4. diſt 44. quæſt. 1. art. 1. quæſtiunc. 2. ad 4. & ratio eſt, quia Ariſt. hic à text. 17. eo probat quatuor elementa eſſe poſsibilia, & dari de facto, quia quatuor combinationes primarum qualitatum ſunt poſsibiles, & dantur de facto: ſed ſi non eſſent propriè paſsiones, ſed accidentia communia, eſſet ridicula argumentatio, eo quod accidentia communia cum nulla ſubſtantia habent neceſſariam connexionem: ergo illæ qualitates cum ſibi aſsimbolis in ſuo exceſſu, ſunt propriæ paſsiones elementorum. Denique calor in ea intẽſione, qua eſt in igne, conuenit omni, ſoli, & ſemper (& idem eſt de alijs qualitatibus reſpectu aliorum elementorum) ergo calor eſt propria paſsio ignis.

5. Contra 1. concluſ. arg. 1. contraria ſunt, quæ ſub eodem genere maximè diſtãt, & ab eodem ſubiecto mutuo ſe expellunt, ex 10. meth. c. 6. ſed formæ elementorum ſunt in eodem genere ſubſtantiæ & maximè diſtant, cum diſtent per differentias ſpecie diſtinctas, & mutuo diuerſas, & formaliter ſe expellunt, & corrumpunt, vt infinit in eadem portione materiæ: ergò ſunt formaliter contrariæ. Si dicas non ſufficere ad formalem contrarietatem mutuam expulſionẽ formalem ab eodem ſubiecto: ſed requiri effectiuam, quam quia non habent illæ formæ, cum ſubſtantia

non

non sit immediatè operatiua, non habent veram, & formalem contrarietatem. Contra est inter formas non actiuas, quales sunt albedo, & nigredo esse veram contrarietatem etiam si non se expellant effectiuè, ergò ruit responsio data. Resp. formas substantiales non esse contrarias, tum quia non sunt propriè in subiecto, quod dicit compositum, & ens in actu, vt opusc. 31. docet D. Thom. tum quia non distant determinata distantia, sed indeterminata per differentias primò diuersas.

6. Arg 2. contrà 2. conclusio ex Arist. hic. text. 7. & 8. & 24 vbi tria dicit de his formis calore, frigore, &c. primũ quod *constituunt elementa*, 2. quod sunt *eorum principia*, 3. quod sunt *eorum differẽtiæ*; at quod est principiũ cõstitutiuũ: & differẽtiale elemẽtorum substantia est: ergò istæ formę substãtiales sunt, tum etiam omni substantiæ aliqua operatio propria respondet diuersa ab ea ad quam principaliter cõcurrũt accidentia: sed igni, v.g nulla propria operatio respondet, præter calefacere, & exsiccare: ergò calor, & siccitas sunt de substantia ignis. Resp. ex D. Thom. ibi eas formas dici principia constitutiua elemẽtorum quoad nos qui sensibus non percipimus ignis substantiam, nec aliorum elementorum, sed solum propria eorũ accidentia, ad 2. quod comburere generando sibi simile est operatio propia correspondens substantiæ ignis, præter calefactionem, & deficcationem, quæ sunt alterationes principaliter prodeuntes à calore, & siccitate.

7. Arg. 3. contrà 3. concluſ. propria passio est inseparabilis ab essentia secundum Porphir. cap. de propio: sed frigiditas separatur ab aqua, & siccitas à terra, ergo hæ qualitates non sunt propriæ passiones borum elemẽtorũ. ¶ Cõf. propria passio soli essentiæ conuenit, cuius est passio, sed calor ignis conuenit aeri, & humiditas aeris aquę, & frigiditas aquæ conuenit terræ: ergo calor non est passio ignis, nec humiditas aeris, nec frigiditas aquæ, nec siccitas terræ, siquidem etiam conuenit igni. Si dicas eas qualitates non esse passiones elementorum, nisi sub determinata intensione, sub qua nulli alteri cõpetunt elemento. In contra est, quod aqua conseruatur absque frigiditate intensa, imò & absq; vlla, dum feruet: ergo nec sub determinata intensione est propia passio: nam hæc omni, & soli, & semper adest. ¶ Resp. proprias passiones esse inseparabiles naturaliter, secũdum quod naturale opponitur violento, vel quatenus inseparabilitas respicit etiam radicem: at vero frigiditas solùm separatur ab aqua violenter manente radicali exigẽtia, sit non idcò non esse propriam aquæ passionẽ, & idem dic de qualitatibus aliorum elementorum. Vnde etiam ad replicam constat; separatur enim determinata intẽsio frigoris ab aqua, imò & ipsa frigiditas quantum ad actum, & hoc non nisi violenter fit, manente in

sua inseparabilitate existentia radicalia, a quę ad frigiditatem sub illa determinata intẽsione, sub qua nulli alteri elemento competit (quamuis de frigiditate) an sit propria aquæ infra differendum sit.

QVÆSTIO VI.

An & quomodò cuilibet elemento conueniat vna ex quatuor combinationibus primarum qualitatum?

1. VT aperiatur via ad resolutionem dubij, habenda sunt prę oculis verba Aristot. hic text. 16. vbi agens de constitutione elementorum secundum quatuor dictas combinationes primarum qualitatum sic ait: *Ignis est calidus, & siccus, & ita constituitur per primam coniugationem, aer calidus & humidus per secundam, aqua frigida, & humida per tertiam: terra sicca, & frigida, per quartam*: vt autem assignet prędominium vnius qualitatis in quolibet elemento, subiungit text. 22. *Terra sicci potius est quam frigidi: aqua verò frigidi magis, quam humidi: aer humidi magis, quam calidi: ignis calidi magis, quam sicci.*

2. His prę spectis, dicendum est primò, cuilibet elemento connaturalis est illa combinatio duarum qualitatum, quam hic assignat Arist. sic communiter Philosophi contra Stoicos relatos a Galen. lib. 1. de simplic. medicament. facul. cap. 1. & contra Senec. lib. 2. ant. quęst. aerem solum naturaliter esse frigidum asserentem, esse verò calidum, & humidum ab extrinseco: & contra Valles lib. 1. controu. medic. cap. 19. vbi dixit aerem tãtum esse humidum. Sed nostra conclusio constat ex dictis supra quęstione 1. dum cum Arist. ex possibilitate quadruplicis combinationis duarum qualitatum probatur possibilitas quatuor elementorum: at si qualitates illæ duplices constituentes binarum non essent connaturales cuilibet elemento non posset benè probari esse possibilia totidem elementa, nam staret possibilitas illarum combinationum, quod esset vnum, aut plura elementa quam quatuor, si conuenirent prætèr naturaliter: nam ex eo quod non est naturaliter connexum cum natura, cur pendet natura alicuius rei? Ergo illæ duę qualitates connaturales sunt cuilibet elemento.

Couf. ex quatuor elementis mutuo se contrariantibus secundùm aliquam qualitatem, & se corrumpentibus potest fieri mixtum ergo ad minus in singulis elementis est vna qualitas connaturalis alteri contraria (siquidem elementa naturaliter sunt principia mixtorum) aliàs ex situ, & ordine vniuersi sic sunt collocata, vt non se mutuo destruant, sed se conseruent, ergo habent qualitatem simbolam alteri sibi proximo elemento, alioqui si tantùm essent qualitates contrariæ solùm esset, per quod se destruerent, at qualitas illa

illa debet esse diuersa ab ea, per quam mutuo contrariantur, ergo duplex qualitas debet esse connaturalis, vna simbola alia purè contraria est, ergo duplex in quolibet elemento. Præterea experientia patet, ignem nedum calefacere, sed exsiccare, & terram nedum infrigidare, sed etiam exsiccare, & aquam humectare, & infrigidare, & aerem non solùm humectare, sed etiam calefacere: ergo quodlibet elementum ex natura sua habet connaturaliter duas qualitates. Quod si aer etiam siccat, & frigefacit, habet ab extrinseco, & ex admixtione ad propietates aliorum elementorum: nec de hoc vacat amplius differere, quamuis rationes adductæ (præter primam) non sint mihi multum efficaces.

3. Dicendum est (ceu dò non tamen sequitur ex dictis, quod in quolibet elemento vna qualitas sit in summo, & alia propè summum: v. g. quod aer sit summè humidus, & propè summum calidus, & aqua summè frigida, & propè summum humida: sed quod vna qualitas sit in prædominio (ea scilicet, quæ propria est elemento, & non simbola alteri) vt dixit Aristet. videlicèt, ignis calidi est potius quam frigidi, aer humidi magis quam calidi, aqua frigidi magis quam humidi, & terra frigidi magis quam sicci, & sic relinquitur locus, vt humiditas sit intensior in aqua quam in aere, & in igne siccitas intensior quam in terra, & si in terra prædominetur siccitas frigiditati. Et forte in terra frigiditas est intensior quam in aqua: sic D. Thom. hic text. 23. & prob. eius ratione: intensio qualitatis prædominantis in quolibet elemento pensanda est ex causis per se conducentibus ad intensionem: at non est maior causa per se in quolibet elemento, vt qualitas prædominans sit summè intensa, aut excedens in intensione qualitatem simbolam non prædominantem in alio elemento: ergo ex quo qualitas aliqua sit prædominans in aliquo elemento, non sequitur, quod sit in summo intensa, & per consequēs nec intensior quā qualitas simbola reperta in alio elemento: prob. min. & si siccitas sit qualitas prædominans in terra, & solùm simbola in igne intensior est in igne, quia habet per se causas maioris intensionis: quia caliditas summa ignis per se actiuior est, ad consummādam humiditatem, quā frigiditas terræ: at consumitur humiditas siccitate: ergo ignis habet per se causas maioris siccitatis, quam terra in qua siccitas prædominatur. Rursus & si humiditas sit qualitas prædominans in aere, & tantùm simbola in aqua: quia in aqua est frigiditas magis faciens ad se fluere humidum, quam caliditas aeris, & similiter quia terra dēsior est, aqua etiam est frigidior, & quia aliàs magis distat a motu cœli, qui est causa caloris elementis, Solùm in igne calor, qui est qualitas prædominans, est etiam summus, quia habet duo principia

ad

ad hoc, tum quia ex se calidus est, tum quia immediatè recipit motũ cœli rapidissimum, qui est causa caloris, in alijs autẽ est caliditas per participationem ab igne, & motus cœli magis distat, & sic vndequaque aer habet minoris caliditatis causas. vnde & ait Aristot. 2. meth. quod ignis est calidissimus omniũ calidorum: relinquitur ergo, quod ignis est calidus in summo, & siccus propè summum, licèt intensior sit in igne siccitas quã in quolibet alio elemẽto. Aer neque in summo humidus, nec calidus, idest, minus humidus aqua, minus calidus igne: aqua nec in summo frigida, nec in summo humida: sed humidior aere, minus autem frigida quam terra, quamuis frigiditas humiditati prædominetur: terra autem frigidior est quolibet alio elemento, at ficca minus, quàm ignis: sed neque in summo frigida, aliàs non prædominaretur siccitas, quæ nõ est summa, sicut neque siccitas summa in igne, alioquin non prædominaretur calor, nec verificaretur dictum Aristot. quod *terra sicci potius est, quàm frigidi, & ignis calidi potius quam sicci.*

4. Sed contra primam conclusionem arg. 1. quod est connaturale alicui, nulli alteri potest per se competere, nisi per participationẽ accidentalem, non verò ex natura sua, sed ignis est per suam essentiã, & naturam calidus, seu radix caliditatis tãquam propriæ passionis, ergo aer non est ex sua natura radix caliditatis, ergo non est naturaliter humidus, & calidus; ãc per consequens si aer ex sua natura est humidus, aqua non erit humida naturaliter, & si terra naturaliter est frigida, aqua non erit naturaliter frigida, & si terra est naturaliter sicca (nam vocat Deus aridam terram sumpto ex natura eius nomine) ergo ignis non est naturaliter siccus; quæ ratio vel validissima est, vel inualida, & infirma est ratio, qua probat D. Thom. & Thomistæ ab exemplo caloris ignis, quod nulli creaturæ potest esse cõnaturale lumen gloriæ, quia hoc est Deo connaturale. ¶ Confirm. primo, qualitas proueniens connaturaliter ab intrinseco, & ex propria natura est difficilè mobilis: at aer facillimè amittit caliditatem, & humiditatem, & frigiditatem nunquam, nam in media regione frigidissimus est, & cessante feruore solis frigescit, & siccat potiùs, quàm humectet; aqua verò semper humectet: sæpè autem calefit; ergo aer ex natura sua solùm frigidus est, aqua autem solum humida: ergo nõ est verum quodlibet elemẽtum connaturaliter habere duas qualitates. ¶ Confirm. secundo, omne elemẽtum sicut, & quælibet alia res, quod habet perpetuò, non est violentum, sed connaturale, quia nihil violentum est perpetuum, vt docet Arist. lib. 1. de cœlo, text. 15 & lib. 2. text. 18. Sed aer in media regione semper est frigidissimus, ergo naturaliter est frigidissimus, ergo naturaliter nõ est calidus, qua nihil habet ex sua natura,

tura contrarias qualitates, ne repugnet sibi ipsi cooperando ad sui destructionem.

5. Respondetur, quod qualitas, quæ est connaturalis alteri naturæ, & dispositio concomitans formam, nequam alteri naturæ esse cõnaturalis, miscerentur namque naturæ si hoc fieret, nec essent distinctæ, & sic calor sub ea intensione, qua est dispositio concomitãs formam ignis, nequit esse aeri connaturalis, sicut neque ipsa forma ignis est cõnaturalis aeri; at sub alio gradu intensionis bene potest alteri naturæ esse connaturalis, & sic calor est connaturalis aeri sub minori intensione quam conueniat igni, & in hoc sensu loquitur D. Thom. 1. part. quæst. 12. art. 5. & Thomistæ, dum exemplo caloris ignis probant (unà gloriæ, nulli creato posse esse connaturale, quia nulli intellectui creato potest essentia diuina esse forma intelligibilis cõnaturaliter, & cui non est connaturalis forma, nec dispositio concomitans potest esse connaturalis: cum hac tamen differentia, quod lumen gloriæ nedum quoad intensionem, sed etiam quoad omnem gradum, & entitatem est ordinis diuini, & supernaturalis, & increati, & ideò nulli intellectui creato potest esse connaturale, at calor solum est ordinis ignei quo ad summam intensionem, & ideo in sua entitate, & cum determinata intensione minori potest esse aeri connaturalis.

Ad primam confirmationem, respondetur, quod qualitas à natura dimanans est difficilè mobilis per se, potest autem fieri facilè mobilis per accidens, seu per aliud, cum autem qualitas prædominans in aere sit humiditas, quæ est facilè terminabilis ab extrinseco, sit consequens, quod aer facilè sit mutabilis de cãlido in frigidum, sed tamen est difficile mobilis, quia semper habet radicem immobilem in sua natura, ex qua pullulet caliditas: humiditatem autem & si quãdoque remittat, nunquam tamen amittit, quia est qualitas prædominans, & dispositio cõcomitans: quod si quandoque fiecat, vel est, quia mouet, & impellit humidum, & sic motus est causa caloris, & calor siccitatis, vel quia à terra habet ad extrinseco coniunctam siccitatem. Quod verò aer in media regione sit frigidissimus, habet per antiperistasim, quæ habet causas perpetuas, & ideò non sequitur, quod sit frigiditas de eius natura, sed quia hoc conducit ad generationem mixtorum imperfectorum niuis, & grandinis, & ex suo calore, & ex calore ignis, & ex calore causato ex repercussione radiorũ solis in terra, cum attraxit ex aqua frigiditatem ibi se conseruans per antiperistasim; quod autem aqua non amittat humiditatem, & quãdoque violenter amittat frigiditatẽ, hoc ideò est, quia siccitas terræ non ita est actiua sicut calor ignis, & solis reuerberans in terra, & in aqua.

Ad 2. cõf. Resp. quod ex quo sit perpetua frigiditas in media re-

gione

gione aeris, non sequitur esse connaturalem illi secundum suam naturam, si hæc enim attenderetur, parum duraret ibi: sed non esse violentam supposito situ, quo dato causæ antiperistasis sunt perpetuæ, & sic quoad illam partem non per se, id est ex natura aeris, sed per accidens est perpetua frigiditas. Vel dicendum eam frigiditatem nō esse violentam simpliciter, sed secūdum quid, idest, attēta natura particulari aeris, non autem bono & dispositione vniuersi, & ideo potest esse perpetua, quia solum non est perpetuum, quod simpliciter est violentum: ideoque Corpora Sanctorum in æternum duratura post resurrectionem: perpetuo poterūt motu progressiuo eleuare pedem, & si sit grauitas in pede, quia illa violentia est secundum quid, eo quod progressio attinet ad perfectionem totius suppositi.

6. Arg. 2. contra 2. concluf ad probandum, quod qualitas prædominans in quolibet elemento, eo ipso est intensior quam simbolica, in qua conuenit cum alio elemento: nam vt initio dixi Aristot. docet, quod ignis est magis calidi quam sicci, & aer magis humidi quam calidi, & sic de alijs dicis esse magis qualitatis prædominantis, sed magis, & minus in linea qualitatis intensibilis dicit maiorem intensionem: ergo in quolibet elemento qualitas prædominans est magis intensa, quam non prædominans. Si dicas; ibi ly magis non significare maiorem intensionem, nō enim dixit aquam esse magis frigidam quam humidam, sed magis frigidi quam humidi, quod est dicere magis naturalem & propriam esse qualitatem prædominantem. Contra est, quod cum vtraque qualitas sit proprietas elementi: si vna est intensior altera, non videtur habere fundamentum, quod non sit magis propria: eo quod natura magis influit in illud, quod est magis proprium cum habeat maiorem propinquitatem ad radicem, seu naturam aqua habet esse qualitas elementaris.

Resp. tamen responsionem recte esse traditam, nec obiectio opposita aliquid suadet; quia vt dicatur aliqua qualitas prædominans, seu magis propria, sufficit non esse cōmunem, cum alio elemento, sicut ipsa natura est propria illius elemēti, & distincta a qualibet alia, & media qua vnum elementum alteri contrariatur, vt resultet generatio mixtorum: nec ideo sequitur fore magis intensam, eo ipso, ac qualitas est magis propria, seu prædominās: quia vt mundus sit in æquilibrio, & mixta melius generentur, requiritur quod qualitas, quę est magis activa in igne sit intensior, ea autem quæ est contraria, v.g. frigiditas in aqua sit minus intensa quam humiditas, quia ratione humiditatis habet magis de resistentia, licèt habeat minus de activitate, sicut ignis licet habet magis de activitate, caloris, minus habet de siccitate, qua resistat activitate frigiditatis, & sic cum quadam harmonia sunt com-

omnia elementa in æquilibrio.

7. Arg. 3. contra eandem conclusionem, ad probandum nullum esse elementum, in quo non sit aliqua qualitas in summo, v. g. si aer neque in summo est humidus, neque calidus: sequitur esse mixtum, at hoc est falsum, & contra rationem elementi, seu simplicis corporis, ergo. Probatur maior, mixtum est, quod habet temperamentum primarum qualitatum: sed in eo casu aer haberet temperamentum primarum qualitatum: si quidem qualitates cõtrariæ remittuntur per hoc, quod insint contrariæ qualitates in subiecto, vt patet in aqua, cuius frigiditas remittitur solum per calorem; ergo si aer haberet calorem, & humiditatem in esse remisso, ideò sic esset, quia haberet aliquam siccitatem, & frigiditatẽ reducentes ad temperamentum, humiditatem, & calorem aeris, & per consequens aer haberet temperamentum quatuor primarum qualitatum, esset que mixtum, & non elementum.

Conf. & posset dari elementum ex combinatione primarum qualitatum citra summum & in gradu remisso: ergo possent dari septem elemẽta, quod est falsum supra ostẽsum est: probatur sequela: possent multiplicari tria elemẽta ex possibili cõbinatione sicci & calidi, frigidi, & sicci humidi, & frigidi in gradibus remissis: ergo supra quatuor elementa habentia diuersam cõbinationem primarum qualitatum, possent multiplicari alia tria & sic essent elementa septem.

Respondetur, quod cum vna forma contraria non fiat ex pugna contrariorum, sed per resultãtiam non requiritur, quod quanto minus est de vna, tanto magis sit de alia, ideoque cum vtraque qualitas dimanet à natura actis, & si remissè dimanet, quia sic exigit natura, non requiritur, quod insit etiam siccitas, & frigiditas, in aqua autem caliditas non dimanat, sed introducitur per pugnam contrarij, & sic minuendo frigiditatem introducitur, & quanto minus inest de frigiditate requisita à natura aquæ, tanto magis inest de calore.

Ad confirm. nego sequelã, quia illæ combinationes non sunt possibiles constituendo specialem naturam, quia cum elementum simbolum habens qualitatem simbolam facilè conuertatur in aliud: si vtraque ex illis in gradibus remissis esset ab elemento potentiori secũdum easdem qualitates à fortiori conuerterentur in se ipsum, & sic nõ possent conseruari illa elemẽta resultantia ex illis cõbinationibus qualitatum remissarum datis aliis elementis earumdem cõbinationũ qualitatum intensiorum, quod non curritin aere, qui ob bonũ vniuersi habet suas qualitates citra summum, nec datur aliud elementum earumdem qualitatum in summo. Præterquam quod magis, & minus intra eandem speciem qualitatum quoad illam combinationem non variat speciẽ elemẽti: dicere quoque possẽ multiplicari elemẽta,

per frigidum, & calidum in gradu remisso, & per humidum, & siccũ in gradu etiam remisso nequeũt esse eidem naturæ connaturalia, elementa autem multiplicantur per combinationem qualitatum, quæ possint esse cõnaturalia ipsi elemẽto & sic vndique ruit obiectio.

8. Arg. 4. ad probandum aerem ex sua natura esse summè humidum: & probatur sic humidum est, quod est facilè terminabile termino alieno, sed aer in summo hoc habet, cum sit summè fluidus, & magis hoc habet, quàm aqua: ergo est humidus in summo.

Confirm. Si non est summè humidus, vel non magis, quàm aqua: non ergo concurrit ad generationem mixti, nam si cõcurreret hoc esset ratione qualitatis prædominantis, quæ est humiditas, at hæc intensior est in aqua, & imperfectum rationae perfecti habet esse, & concursum ad alterius perfectionem: superflueret ergo aer in ordine ad generationem mixtorum, & per consequens non daretur tale elementum, quia natura nihil facit frustra, & fecit elementa ad generanda mixta.

Respondetur, quod immò aer, quia nimis fluidus, & rarus non facilè subijcitur, vt recipiat alienam figuram, aut alieno termino terminetur, quia non quicunque fluxus hoc præstat, sed moderatus.

Ad confirmationem negatur, quod superflut aer, si non habet humiditatem in summo, quia non cõcurrit elementum ad generationẽ mixti, quatenus qualitas prædominãs est in summo: sed quatenus cõtrariatur per se alteri elemento, & quia aqua ratione humiditatis nulli elemento directè contrariatur, sed sol⁹ aer, ideò & si humiditas sit intensior in aqua nõ superfluit aer.

9. Arg. 5 ad probandum, quod aqua sit frigida in summo, quia & hic docet Arist. ignis perfectè contrariatur aquæ, eo quod ignis calidus, & aqua frigida: sed ignis est in summo calidus; ergo aqua est in summo frigida, alioquin non esset perfecta contrarietas, si gradus vtriusque contrariæ qualitatis, non sit æqualis intensionis.

Confirmatur primo, ad probandum aquam non esse in summo humidam: quia vt hic text. 23. docet D. Th. frigiditas causat siccitatem, quia ex se comprimit partes: sed aqua licet non sit summè frigida: est tamen frigida propè summum, ergo non est in summo humiditate hoc enim exigebatur nullam in se habere intrinsecam causam siccitatis impeditiuæ humiditatis, non enim frigiditas est minus causa siccitatis, quàm caliditas: sed non stat calor propè summum cum summa humiditate in aere ergo neque frigiditas propè summum in aqua cum humiditate in summo.

Respondetur, quod cum elementa cõstent combinatione duarum qualitatum non ratione vnius tantum, sed duplicis debet esse contrarietas, & ideo quia ignis habet calorem in summo, & siccitatem non in summo: contrariatur

aquæ

æquæ, quæ habet humiditatem in summo, & frigiditatem propè summum: quia quod deficit in intensione ex parte frigiditatis, compensatur per excessum humiditatis.

Ad confirmationem respondetur, quod frigiditas alia comprimit, & sic causat siccitatem, alia attrahit humiditatem, quia non est summa: ideoque D. Thomas, hic text. 23. dixit aquam esse humidiorem aere, quia *facit ad se fluere humiditatem*, ideoque frigiditas sub vna dispositione minuit humiditatem, vt in terra contingit, & sub alia causat eam.

10. Denique arg. ad probandum, quod terra non sit frigidior aqua, quia est habitaculum omniũ viuentium, quæ requirunt temperamentum, & fugiunt summam frigiditatem: ergo non debet esse frigidissima inter omnia alia elementa.

Respondetur, quod terra non est habitaculum viuentium, vt pura est in medio; sed in superficie vbi permixta est, & quamuis ibi ex se esset frigida, temperatur tamen, vt sit aptum viuentium domicilium ex reuerberatione solis, & astrorũ, causantium calorem in ea.

QVÆSTIO VII.

An qualitates remissæ elementorum habeant admixtionem contrarij? & an qualitates simbolæ sint eiusdem speciei?

1. Dicendum est primò: qualitates remissæ elementorum non habent admixtionem cõtrarij: Probatur, quia Aristot. hic text. 16. ex possibilitate combinationis duarum qualitatum multiplicat elementa, at plura elementa habent vnam, vel duas qualitates remissas; ergo qualitates remissæ non sunt remissæ ex admixtione contrariæ: Probatur consequentia, nam si sic esset combinatio non esset ex duplici, sed ex pluribus qualitatibus. Probatur ratione, sequeretur ex opposito nostræ conclusionis, quod elementum naturaliter esset mixtum, siquidem illud, quod petit qualitates duas remissas, in ipsa remissione admitteret alias duas qualitates contrarias etiam remissas, & sic naturaliter haberet temperamẽtum quatuor qualitatum, quod est esse mixtum.

Confirm. Sequeretur etiam cõtra Arist. hic text. 24. quod ex elemento simbolo, v. g. ex aere in aquam, non esset facilior transitus, quam ex dissimbolo; nam si qualitas simbola remissa haberet admixtam qualitatem contrariam ratione illius æquè repugnaret esse elemẽtum dissimbolum. Cum hoc solum reddat difficilem transitum in oppositum elementum, quia qualitates dissimbolæ, & contrariæ resistunt conuersioni in dissimbolum elementum.

2. Dicendum est secundo; qualitates simbolicæ elementorum, idest illæ, in quibus duo elementa conueniunt, & non contrariantur;

v.g. ſiccitas ignis, et terræ, calor ignis, et aeris, humiditas actis, et aquæ, frigiditas aquæ, et terræ, ſunt eiuſdem ſpeciei in elementis, ſic D. Thomas, quæſt. de ſpirit. creat. artic. 3. ad 19. ibi: *Idem ſpecie calor eſt igne, & in aere.* Ratio eſt, quia alias nullum elementum eſſet ſimbolum alteri, ſeu [illegible] eſſet primo diuerſum, ſicut numeri ſunt primo diuerſi, nam ſi qualitates, quibus deberent ſimbolizare ſunt diuerſæ ſpeciei, ratione differentiæ ſpecificæ eſſent primo diuerſæ; ſed hoc eſt contra Ariſt. hic cap. 4. ergo. Tum etiam qualitas per hoc quod ſit magis, aut minus intenſa non diſtinguitur ſpecie ſed qualitates ſimbolę elementorum ſolum habent differẽtiam per eſſe magis, aut minus intenſas in vno elemento, quàm in alio, ergo. Quamuis poſsit concedi, quod ſicet in eſſe entis ſint eiuſdem ſpeciei, tamen in eſſe proprietatis differunt ſpecie; ſicut oculus noctuę, & aquilæ, licet in eſſe entis, ſeu potentiæ viſiuę ſint eiuſdem ſpeciei, tamen in ratione proprietas differunt ſpecie, quia eſt proprietas noctuæ non habere proportionem in viſu, niſi ad lucem debilem, & obſcuram: Aquilæ autem ipſum fontem lucis, ſeu ſolem illæſo acumine, & in motis palpebris fixo intuito penetrare.

3. Contra primam concluſionem arg. 1. ex teſtimonio Ariſt. 5. phyſic. text. 19. ibi, *magis autem aut minus eſt* (in qualitatibus ſcilicet) *ex eo quod plus aut minus contrarij eſt*, ſenſit ergo, quod remiſsio qualitatum ſit per admixtionem contrarij.

Confirmatur primo, capacitas ſubiecti quod eſt ad contraria, quorum vnum neceſſe eſt eſſe, aut eſt completa per vnum eorum in ſummo, aut completur per hoc, quod tantum inſit de vno, quantum deeſt de alio, quia ſolum deeſt aliquid de eo, quod ineſt, quia contrarium incipit eſſe, alioquin non eſt neceſſarium vnum in eſſe: ergo.

Confirmatur ſecundo, ſi hoc non eſſet veram, ſequeretur quod calor aeris in inſtanti poſſet intendi vſque ad octo, et cum calor vt octo nequeat non affere ſecum ignem, in inſtanti tranſiret aer in ignem abſque alteratione ſucceſsiua: ſed hoc eſt falſum: ergo. Probatur ſequela, ſucceſsio alterationis ex reſiſtentia contrariæ habentis latitudinem cauſatur; ergo ſi calor remiſſus aeris non haberet admixtam frigiditatem, quæ contrariatur calori ignis, poſſet aer in inſtanti intẽdi à calido vt quatuor, ad calidũ vt octo.

Confirmatur tertio, ſi haberet aer ex ſe calorem vt quatuor, & intenditur ab igne vſque ad ſex, duplex gradus ſuperadditus eſſet violentus aeri, et tamen ſi non haberet ex ſe admixtam frigiditatem, eſſet ille duplex gradus perpetuus (quod eſt contra rationem violẽti) quia nõ haberet ex ſe qualitatẽ cõtrariã, qua poſſet repellere eos: ergo ſequeretur magnum abſurdum in natura.

Reſpondetur ibi loqui Ariſt. de contrarijs, quæ inſunt per alterationem contrarij, non verò de his, quæ

quæ insunt à natura in gradu remisso, vt in nostro casu contingit, nam de his docet, cap. de oppositi. non esse necessarium tantũ de vno inesse, quãtũ de alio esse contigerit.

Ad 1. confirm. quod cum vnum contrarium meſt à natura repletur connaturalis capacitas subiecti per illud in gradu remisso, etiam si non adueniat contrarium, argumentum autem probat de contrarijs, quæ tantum insunt ex vi alterationis contrarium.

Ad 2. conf. quod vt calor aeris non fiat vt octo, aut transeat in ignem instanti, sufficit in aere esse humiditatem, quæ etiam contrariatur intensioni caloris mediatè, quatenus repugnat siccitati propè summum quæ connaturaliter, et necessario concomitatur calorem, vt octo, et formam ignis.

Ad tertiam, quod ille excessus caloris in aere, eo ipso, ac violentus est non est perpetuus, quia passum nec confert vim, nec influxum ad conseruandum illos duos gradus caloris ab igne violenter superadditos, cum secundum D. Thomam 1. 2. quæst. 52. art. 2. sufficiat ad corruptionem qualitatum cessatio huiusmodi influxus. Præterquamquod humiditas aeris mediatè pugnat cum illo calore, quatenus repugnat siccitati, quam intendit violenter introducere in aerem ille excessus caloris introductus ab igne.

4. Arg. 2 contra secundam conclusionem, forma habens effectus specie distinctos, etiam est in se diuersa specie, sed humiditas aquæ extinguit ignem, quem non extinguit humiditas aeris: ergo humiditas ratione cuius aer, & aqua simbolizant, est diuersę speciei in aere, & in aqua: Nec valet dicere aquam ratione frigiditatis extinguere ignem Nam aer & si sit frigidissimus suffl.t, & incendit potius, quam extinguat.

Confirmatur, eadem forma specifica, non radicat qualitates contrarias, sed frigiditas terræ petit siccitatem, frigiditas aquæ humiditatem, calor ignis siccitatem, calor aeris humiditatem: ergo illæ qualitates simbolicæ sunt diuersa in specie.

Confirmatur secundo, calor viuentis, & cœli, & ignis repetti in semine differunt specie, secundum D. Thom. 2 contra gent. cap. 73. & calor naturalis, & febris in animali (cum alter sit viuificus, & naturalis, alter mortifer, & violentus) ergo & calor ignis, & aeris.

Respond. quod illæ qualitates simbolæ cum sint diuersę in specie, in ratione passionis habent effectus diuersos, & petunt qualitates contrarias, & sic calor cœli, & seminis quatenus instrumenta diuersarum naturam differunt specie, sicut calor febris, & calor naturalis in ratione violenti & naturalis differunt specie non in ratione qualitatis sensibilis, & sic patet ad omnes confirmationes. Sed videndus Ban. hic. cap. 3. quæst. 3. vbi eruditè percurrit hoc dubium.

QVÆSTIO VIII.

An quodlibet elemẽtum possit ex quocunque alio immediate generari.

1. ELementa secundum se tota esse intransmutabilia, & in conuertibilia mutuo: certa res est ne varietur vniuersum, & docet D. Thom. 2. contra gent. cap. 90. ergo solùm secundum aliquas partes possunt mutuo conuerti & trãsmutari ex vno in aliud: & quidem mediatè facillimè fit, aqua enim in vapores, vapores autem in aerem, & terra in exhalationes, exhalationes autem in aerem, vel ignem, ideoque de immediata generatione inquiro.

2. Dicendum est igitur, posse vnum elemẽtum immediate generari ex alio. Sic Aristoteles, libro 3. de cœlo, text 56. ibi: *Elementa neque ex non corpore, neque ex alio corpore* (scilicet mixto) *sed ex inuicem fieri*, etiam ex Arist. & D. Thom. hic text. 24. & rationem reddit, quia generatio fit, quatenus vnum alterat aliud alteratione corruptiua passi, & introductiua formæ agentis in illud simile sibi efficiendo, sed quodlibet elementum potest alterare alterum alteratione huiusmodi, vt per se constat, habent enim aliquam qualitatem alteri contrariam: ergo quodlibet elementum potest ex alio generari.

3. Sed dixeris, quodlibet elementum posse alterum alterare alteratione corruptiua, intendendo alterum in se conuertere substantialiter, hoc tamen fieri non posse in executione, nisi generando mixtum imperfectum, quia agendo, & resistendo, & mediante reactione mutua qualitates elementorum se temperant, & reducunt ad mediũ, & sic destruitur debita dispositio puri elementi, & fit mixtum necessario, et sic mediat mixtum, quo corrupto fit trãsitus ad elementum, quod in mixto superabat, & relinquid suam qualitatem prædominantem in mixto, et trahentem illud ad suum elementum corrupto mixto.

4. Sed contra est, quod ex elementis simbolis facillimè fieri trãsitum, docet hic Arist. text. 25. et ratio suadit, quia si est parum aeris, et multu ignis, calor ignis non repatitur à calore aeris, et siccitas ignis cum sit multa excedit, & parum repatitur ab humiditate aeris: ergo absque eo quod qualitates ignis amittant debitam dispositionem, et temperentur, et absque eo quod ponatur dispositio ad mixtum, consumpta humiditate aeris, transit aer in substantia ignis substantiali trausmutatione generatiua. Si autem pugna sit inter elementa omninò contraria, v. g. inter ignem, & aquam, terram, et aerem, tunc si est parum de vno elemento, et multum de alio vnum parum repatitur, et alterum multum, et sic seruatis suis qualitatibus vincit vnum alterum, et cõuer-

tit

tit in se: ergo vnum elementum ex quolibet alio potest immediatè generari secundum partem.

5. Et sic etiam constat, quod vt vnum elementum contrarium transeat in alterum, non est necesse, quod mediante simbolo transeat: tum quia elementa cum sint corpora simplicissima habent formas immediatè respicientes materiam, & non sicut mixta, quę cum habeant plures gradus, petunt alias generationes imperfectas, vt materia fit disposita ad formas mixtorum, ideoque prius accipit materia formam sanguinis, & embrionis, quam formam viuentis, et oppositum est per accidens, de quo videri potest D. Thom. in 2. dist. 12 quæst. vnica, artic. 4. et 2. contra gent. cap. 89. Tum etiam, quia ignis non corrumpit aquam, donec destruat eius humiditatem, nam aquæ frigidissimæ conseruant suam formam, at consumpta humiditate non est dispositio ad aerem: ergo transitus aquæ in ignem non fit mediante generationis ætis, ac per consequens, vt vnum elementum ex alio sibi adequatè contrario generetur, non exigitur quod prius generetur elementum medians, seu simbolum vtrique.

6. Sed contra dicta argum. 1. ex Rub. Arriaga. Valles, et alijs nobis quoad hoc aduersantibus, quia in elementis simbolis, v.g. in aqua, & in aere, vbi qualitates contrariæ non sunt in summo, quia neque calor est summus in aere, neque frigiditas in aqua, dum pugnant agendo, & reagendo se temperant illæ qualitates, calor scilicet, & frigus, & ex consequenti humiditas: ergo non potest aer immediatè generari ex aqua, neque aqua ex aere, sed debet necessario generari mixtum: probatur consequentia, nam dum pugnant illæ qualitates se reducunt ad medium, & sic non est debita dispositio ad aerem, cui est violenta frigiditas, neque ad quam cui est violentus calor, at calor, frigus, & humiditas temperatæ sunt dispositio requisita ad mixtum, & posita debita dispositione formæ, ea forma generatur, et posita indebita corrumpitur: ergo in hoc casu corrumpitur aqua, et aer, et generatur mixtum: quod autem neque dissimbola, et adequatè contraria possint ex se inuicem generari: Probatur, non enim potest ignis corrumpere aquam, nisi destruendo eius humiditatem, et frigus secundum gradus requisitos ad formam aquæ: at dum sic agit repartitur: ergo aliquem gradum caloris amittit: ergo non remanet calor vt octo, qui est dispositio requisita ad conseruationem formæ ignis: ergo in hac pugna, vtraque forma aquæ et ignis corrumpitur: ergo non generatur ignis ex aqua, sed ex vtroque elemento corrupto generatur mixtum.

Confirmatur de extremo ad extremum, non fit transitus naturaliter nisi per medium, ex Arist. 5. physic. text. 22. ergo ex summa densitate terræ non potest fieri transitus ad summam ignis raritatem,

tem, nisi medientia elementa aquę, & aeris, quę habent densitatem, & raritatem in medio, aqua enim est densior aere, & rarior terra, & aer densior igne, & rarior aqua: ergo non fit quodlibet elementum ex quolibet

7. Respon. quod aqua, & aer, quæ sunt elementa simbola, non pugnant in humiditate, sed in calore, & frigiditate: & ideò secundum Arist. facillimè conuertitur aqua in aerem, & è contra, si tamen adeò excedat calor aeris, frigiditatem aquę, vt multum agat, & parum patiatur, aut è contra, & sic qualitas vnius non extrahatur à debita dispositione, & destruat omninò aliam, quæ erat conseruatrix alterius elementi.

Ad secundam partem argumenti Resp. quod si multum excedit ignis aquam, ita vt sit multum ignis, & parum aquæ: Calor & siccitas ignis parum patiuntur a aqua: & facilè restauratur calor, tum à natura ignis, quæ manet in suo vigore, tum à multitudine partium, quæ vniunt suas vires contra aquam, & sic corrumpitur aqua, & ignis eam conuertit in se, quin ponatur tem peramentum qualitatum, quod est dispositio requisita ad mixtum.

Ad conf. Resp. quod etsi vt terra transeat in ignē, prius rarefiat paulatim, vt perueniat ad extremā raritatem ignis, non tamen est necessè, quod prius accipiat formam aquę & aeris, quia non accipit humiditatem, & frigiditatē, quæ sunt propriè dispositiones aquæ, et aeris: sed calorem efficaciter corrumpendo frigiditatem: raritas autem, sola non efficit aquam, aut aerem, nam sæpè aqua dum feruet, rarior fit quam exigat eius natura, & tamen non ideò fit ignis.

8. Si instes, non potest aqua, v. g. amittere vnum gradum frigiditatis, nisi per vnum gradum caloris, & sic proportionaliter de alijs gradibus dicendum videtur: ergo prius quam aqua ammittat duos gradus frigiditatis, quos petit ad suæ conseruationem, habet in æquilibrio frigiditatem, & calorem, nam cum introductio vnius qualitas contrariæ fit per alterationem contrarij, quantum minuitur de vna qualitate, tantum introducitur de alia, sed calor, & frigiditas temperatæ sunt dispositio ad mixtum, ergo prius fit mixtum, quam aqua transeat in ignem.

Cōf. 1. cum ignis agit in aquam, plus recipit de calore, et admittit de frigiditate, quam de siccitate, & ideò aqua applicata igni fit ad sensū seruentissima, quia fit ad sēsum minus humida, & fluida quā antea, vel si minus humida vix sensu percipitur: sed dispositio ad aerem est calor humidus, ad ignem verò calor siccus: ergo prius transit aqua in aerem quam in ignem, & per cōsequens elementa, disimbola non immediatè transmutantur: sed medio simbolo elemento.

Confir. 2. detur minimum ignis, sed hoc non potest immediatè conuerti in terram, quia minimum terrę densius est, & plus materiæ exigit

git quam minimum ignis, quod rarum est: ergo non potest quodlibet elementum ex alio fieri immediatè. ¶ Confir. 3. ex Aristot. hic text. 27. afferent ex duobus elementis disimbolis tertium ab vnoquoque diuersum generari.

9. Resp. quod temperamentum mixti, non est quodlibet temperamentum qualitatum, sed corruptinam vtriusque elementi pugnãtis, cum ergo aqua ex igne recipit tantum caloris, quantum amittit frigiditatis, non fit mixtum, quia ignis vincit, & diminuendo frigorem aquæ seruat suam dispositionem et sic vincit aquam, et eam conuertit in se et non generatur mixtum.

Ad primam conf. Resp. quod calor ignis quamuis non statim corrumpat humiditatem aquæ, non tamen conuertit aquam in aerẽ, quia calor victor est, nec corrumpit ignem, & humiditas aquæ est admixta siccitate, & sic non est dispositio ad aerem.

Ad 2. nego, quod ex minimo ignis non posit generari terra, quia dum fit hæc generatio, manet terra corrumpens, & iam habet sibi debitam materiam, & sic potest ad se coniungere minorem minima: vndè etsi in sola illa materia minimi ignis non posset forma terræ conseruari, dum tamen iam præexistit terra cum debita materia, optimè potest in se conuertere minimum ignis.

Ad 3. quod vt patet ex contextu solum loquitur Aristot. quando vtrumq; elementum disimbolum, cum ea qualitate pugnat, vt neutrum alterum superet, sed potius se corrumpat, & tunc regulariter, generatur tertium, at quando vnum vincit, quia applicatur in maiori quantitate, vel alia de causa optimè potest disimbolum ex disimbolo generari.

10. Arg. 3. ab experientia nã etsi ignis manus sit, & aqua, aut terra parua, aqua euaporatur, & terra exhalat, nec immediatè conuertũtur in ignem: ergo quia vnum elementum non conuertitur immediatè in aliud, sed in mixtum.

Conf. ignis, non potest immediatè conuerti in aerem: ergo quodlibet elementum ex quolibet non generatur. Prob. antecedens, ignis, non potest conuerti in aerem, nisi patiatur, & corrumpatur ab alio, & nihil corrumpitur, aut patitur, nisi à suo contrario, at neque calor, neque humiditas aeris est contraria calori ignis, qui est qualitas in eo prædominans: ergo.

Confir. 2. non potest quodlibet mixtum ex quolibet generari, quia cadauer solùm ex viuenti, & viuens, solùm ex embrione gignitur: ergo neque quodlibet elementum ex quolibet generatur. Prob. conseq. magis contrariantur elementa quam mixta quæ non nisi ex virtute elementorum contrariãtur: ergo si non quodlibet mixtum, ex quolibet, neque quodlibet elementum, ex quolibet generatur.

Respond. negando, quod cum adest magnus ignis, euaporetur parua aqua lenta, aut exhaletur

terra: sed quoad partes minus puras fit hoc, quia elementa non sunt puri quoad nos, & reliquæ immediatè in ignem conuertuntur.

Ad primam confirm quod cum humiditas aeris, sit contraria siccitati ignis, potest eam corrumpere, & ex consequenti eius calorem, & totam ignis naturam.

Ad secundam confir. quod mixtorum formæ non recipiunt immediatè materiam, sed aliquos gradus supponunt, & diuersas dispositiones exigunt, ideoque nõ quodlibet mixtum ex quolibet generatur: at formæ elementorum immediatè recipiunt materiam, & ideò quodlibet ex quolibet generatur.

QVÆSTIO IX.

An ex duobus elementis possit tertium generari diuersum specie.

1. POsse ignem actiuitatẽ habere, vt introducendo caliditatem in aqua generetur aer, & non ignis, quia ad hoc non habet sufficientem actiuitatem, quia non potest vincere humiditatem aquæ: & posse ex aqua, & igne ad inuicem alteratis, & corruptis generari mixtum, solet communiter admitti, & de hoc secundo inferius redibit sermo: modo solum controuertitur, an corruptis duobus elementis, ex mutua actione, & reactione possit tertium elementum, & non tantum mixtum generari.

2. Nec obstat contra primam præsuppositum, quod ignis, nec potest generare aerem vniuocè, cũ non sit eiusdem speciei, neq; æquiuocè cum non sit agens superioris ordinis, aut generis, ac per consequens nullo modo. Nam ignis est causa aeris æquiuoca non per se, sed per accidens, & ex indispositione materiæ ad quod non requiritur, quod sit superioris ordinis. Ignis enim generaret ignem, at quia non potest attingere, nisi ad perfectionem dispositionum aeris, generat aerem: sicut cum per accidens generatur monstrum: aut sicut cũ mulus generatur ex equo, & asina, quia cum non possit peruenire generans ex indispositione matricis ad perfectionem specificam, si sistit insimilitudine generica, & sic partem æquiuocè, & partim vniuocè generatur mulus: sic in nostro casu aer generatur, vt similis igne in ratione generica elementi, quanuis non in ratione specifica.

3. Dicendum est igitur primò ex duobus elementis dissimbolis ad inuicem corruptis potest tertium specie diuersum generari: si vero sint simbola elementa, non generatur tertium specie diuersum. Quoad primam partem est conclusio Aristot. hic text. 27. & 28. vbi loquens de elementis dissimbolis, ait: *Si verò vtrumque alterum qualitatum intereat, horũ migratio facilius quidè, sed nõ in seipsa manebunt, sed ex igne quidè & aqua, terra, & aer, ex aere verò & terra ignis, & aqua ortum*

ortum habebunt. Vbi videndus est D. Thom. pro nostra conclusione: secundam verò partem etiam docet Arist. ibidem text. 29. ibi: *Porrò in hijs quæ sunt deinceps*, (id est, habent simbolum, vt alia translatio, & D. Thom. interpretantur) *si in vtroque qualitas altera corrupta sit hanc quamquam elementorum migrare in aliud corpus*, id est, tertium elementum, vt ibi etiam D. Thom.

4. Prima pars ostenditur ratione Diu. Thom. nam corrupta frigiditate aquæ, & siccitate ignis ex pugna mutua, remanere potest humiditas, & caliditas ex reactione temperata, ergo dispositio ad aerem, & similiter quando caliditas aeris, & terræ siccitas corrumpuntur, remanet humiditas aeris, & frigiditas terræ cum quadam remissione ex mutua aeris, & terræ actione, & reactione, ergo potest aqua generari, si verò frigiditas terræ, & humiditas aeris corrumpantur, remanet siccitas, & calor, ergo si antiperistasi, vel alio modo augeatur calor, poterit ignis generari.

5. Quoad secundam verò partem etiam probatur conclusio ex ratione Arist. & D. Thom. nam si pugnantibus elementis simbolis, solùm manent qualitates simbolæ, v. g. calor aeris, & ignis, aut frigiditas aquæ, & terræ, non potest tertium elemẽtum generari, quia hoc requirit combinationem duarum qualitatum, si manent qualitates contrariæ: v. g. humiditas aeris, & siccitas ignis, & humiditas aquæ, & siccitas terræ impossibile est generari elementum, quia illa combinatio cum sit contrariarum, omninò qualitatum est inutilis, ex eo quod nulla natura petit, aut radicat contraria, & pugnantia, ageret enim ad destructionem sui, sed corruptis duobus elementis simbolis est impossibilis alia coniũgatio qualitatum remanentium, ergo omninò est impossibile ex duobus elementis simbolis generari tertium: imo est impossibile hoc modo corrũpi elementa simbola, quia sic nec mixtum, nec elementum posset generari ex corruptione talium elementorum, non mixtum quia requirit plures qualitates contrarias remanere, vel si sufficit duas, non possunt simbolæ corrumpi remanentibus dissimbolis, quia simbolæ non pugnant, nec se destruunt directè: nec elementum, vt probatum est, aliàs corruptio vnius est generatio alterius, & non datur corpus, quod non sit, vel mixtum vel simplex elementum, est ergo impossibile ex duobus elementis simbolis corruptis aliquid aliud generari, & dato quod aliquid generetur, non erit tertium elementum, sed mixtum.

6. Sed contra primã partem conclusionis, Arg. 1. ex quo corrupta frigiditate terræ, & humiditate aeris, manet caliditas, & siccitas nõ sequitur posse generari ignẽ, quia calor requisitus ad ignem maior est quã aeris, & siccitas ignis diuersæ rationis ab ea, quæ est in terra, non posita autem propria dispositione

non

non sequitur forma: ergo ex corruptione duplicis elementi simboli, non generatur tertium specie diuersum. Si dicas non generari tertium elementum, neque verum ignem ex terra, & aere, sed mixtum, & hanc esse mentem Arist. ideoque posuisse exemplum in flamma quę non est purus ignis. In contra est, quod ibi expresse loquitur Arist. de mutua generatione elementorum, vn condistinguitur à generatione mixtorum ex elementis, & non est minor difficultas in flamma quam pro exemplo adhibuit, quia solum in illa cognoscimus ignem, nam etiam calor flammæ, multò maior est quam aeris, & siccitas alterius rationis ab ea, quæ sequitur frigiditatem terræ, ideoque semper stat difficultas.

Resp. ergo ex D. Thom. hic lect. 29 in fine, loqui Arist. de generatione tertij elementi & quod licet siccitas illa, & calor ex se non sint sufficientes ad generationem ignis adhuc corrupta frigiditate, & humiditate, redduntur tamen aptæ per virtutem corporis cœlestis, & lumen solis, & per virtutem aliarũ stellarum, & potest etiã dici, quod calor separatus ab humiditate, & siccitas à frigiditate, ex se crescit, estque apta dispositio ad ignẽ, quia solum ex cõiunctione ad frigiditatem, & humiditatem, reddebatur inepta, & sic adiuncta virtute cœli, solis, & stellarũ crescit in intensione, & cõmensuratur cum igne, & tunc intrare cœlum, vt agens particulare, ne sequatur corruptio sine generatione, quod abhorret natura, ideoque deficiente virtute agentium particularium spectat ad agẽs vniuersalẽ, tanquam ad proprium agens supplere defectus tam agentium, quam dispositionum particularium.

9. Ex hoc patet solutio ad aliud argumentum probantium generationem tertij elementi ex alijs puris elementis corruptis, ex eo quod si illa elementa corrumpuntur non est agens potens tertium producere, nam si aliquod agens posset dari maximè ipsa elementa corrupta v. g. aqua, & ignis vt generetur aer, & terra, & aer, vt generetur ignis: at hoc est impossibile, nam agens in eo instanti in quo agit, & causat effectum, debet existere in rerum natura: & in instanti quo gignitur aer ex aqua, & igne, & ignis ex terra, & aere, non sunt aqua, & ignis, neque terra, & aere cum corrumpantur: ergo non possunt generare tertium elementum: sed ex impossibilitate causandi in causa sequitur impossibilitas effectus: ergo impossibile est, quod corruptis duobus elementis dissimbolis aliud tertium generetur.

Resp. namque ex dictis propriũ agens tertij elementi in eo casu cœlum esse: & sic potest melius dissolui argumentum propositum nu. 1. contra primum præsuppositum: cœlum namque vt causa æquiuoca causat illud tertium elementum: at elementa corrupta ex quibus causatur solum dispositiuè, & in genere causæ materialis concurrunt.

QVÆ-

QVÆSTIO X.

Verum elementa simbola facilius transmutentur ad invicem mutua conuersione substantiali.

1. INquiritur modo, quomodo manente vno elemento, & altero corrupto fit substantialis transitus de vno elemento in alterum, & resp. Aristot. hic text. 25. *quæcunque habent simbolum ad invicem, velociter horum est transmutatio, quæcunque autem non habent tarda, quia facilius est vnum, quàm multa transmutari*: sunt verba perspicua ad intentum: sed aduertit M. Ban. in comment. intelligenda esse si cætera sint paria, secus namque difficilis est transitus ab elemento ad simbolum: v. g. à terra ad ignem, quia difficilius est transire in ignē, quam quod aqua igniatur: quia & si simbolice terræ, & ignis in siccitate, tamen difficilius est reducere densitatem terræ in raritatem ignis, quàm humiditatem, & frigiditatem aquæ, at fit rarefiat densitas terræ in exhalationes, facilius est has exhalationes transire in ignem, quàm vapore aquæ.

2. Hoc supposito probatur ratione nostra cõclusio, quia difficultas huiusmodi substãtialis transitus vnius elemẽti in aliud oritur ex resistentia alterius: sed in elementis simbolis solũ est resistentia ratione vnius qualitatis, cum tamen in dissimbolis sit ratione duplicis qualitatis: ergo facilior est huiusmodi transitus ab elemento simbolo ad simbolum, quam ad dissimbolum: si tamen simbolum sit actiuus, & potentius in ea qualitate, qua non conuenit cum altero, quaque illud alterat, alteratione corruptiua.

3. Contra doctrinam traditam arg. 1. transitus substantiales inter elementa fit ratione contrarietatis, vt docet Aristot. hic text. 24. ergo vbi maior est contrarietas ibi est maior facilitas, sicut quia actualitas est ratio agendi, vbi maior est actualitas est facilior actio, sed inter dissimbola est maior contrarietas, cum sit ratione vtriusque qualitatis, ergo ibi est facilior transitus, quàm inter elementa simbola.

Confirm. 1. vbi est maior actiuitas, ibi est maior potentia ad immutandum passum, & subijciendum, & conuertendum in se; at in igne est maior actiuitas ad conuertendam aquam in se, quàm in terra ad eam in se conuertendam, & si aqua sit dissimbola igni, & simbola terræ: ergo: probatur minor, terra solum agit in aquam ratione siccitatis, quæ adeò languida est in actiuitate, vt passim appelletur qualitas passiua comparatiuè ad calorem et frigus, vnde humiditas habet validissimam resistentiam formalem: at ignis agit in aquam ratione caloris, quia actiuissimus est, et simul ratione siccitatis: ergo actiuior est ignis ad conuertendam aquam in se, quàm terra.

Cõfir. 2. Cum dissimbolum agit in

in dissimbolum agit ratione duplicis qualitatis, cum verò in simbolum ratione vnius, sed non est difficilius vincere duplicem resistentiã duplici actiuitate, quam vnam vnica actiuitate: ergo non est facilior transitus ad elementum simbolum, quam ad dissimbolum.

Conf. 3. Cum elementum transit in simbolum vtraque qualitas eius corrumpitur, quia accidentia corrupti corrumpuntur cum illo, nec permanent in genito, ergo falso asserit Arist. ideo esse hic faciliorem transitum, quia solum vna qualitas corrumpitur.

4. Resp. contrarietatem requiri ad alterationem corruptiuam, & ad trãsitum vnius substantiæ in alteram, sed non facilitans, sed & recardans, ideoque ex quo sit maior contrarietas non sequitur maior facilitas, sed potius maior difficultas.

Ad 1. conf. quod & si in igne sit maior actiuitas absolutè, quam in terra: tamen respectu aquæ maior est in terra, quia respectu eius est minor resistentia, sicut enim siccitas est partũ actiua, ita etiam solum inuenit resistentiam in aqua ratione humiditas, vnde cum siccitas sit densior in terra, quam sit densa humiditas in aqua facilé transmutat aquam in se: at siccitas ignis cum sit rarior, quam humiditas aquæ maiorem inuenit resistentiam, & licèt calor sit actiuior, tamen frigiditas etiam densior est, & coniuncta humiditate facilior; ideoque difficilius transit aqua in ignem, quàm in terram.

Ad 2. conf. negatur facilem esse victoriam inter dissimbola elemẽta, quia duplici qualitate pugnat vnum in alterum, quia ibi adæquatè repugnat passum, at in simbolis passum iuuat agens vnica qualitate, & ideò facilius est vincere vna qualitate alteram contrariam cum adiutorio posti, quam duplici qualitate vincere duas nulla adiuuante, sed potiùs vndique resistente passo.

Ad 3 resp. cum D. Thoma hic lect. 4. ad præfatum textum: tunc per accidens, & indirectè corrumpi qualitatem simbolam, non autem directè & per se, & cum eius resistentia, & repugnantia, ideoque est faciliortransitus.

QVÆSTIO XI.

Quid sit mixtum perfectum, vel imperfectum, quid ne temperamentum?

1. MIxtum est, quod ex corruptione elementorũ fit, notat verò Arist. hic cap. 7. ex vno tantum elemento mixtum fieri nõ posse, quia ex vno simplici cõpositum non consurgit: neque ex duobus tantum elemẽtis corruptis resultat mixtum; nam vel illa sunt simbola, & sic vnum in alterum cõuertitur: si dissimbola vnum tertiũ elementum resultat, vt dictum est quæst. ant. neque ex tribus elemẽtis per se fit mixtum (nisi virtus cœli, quarti virtutem suppleat) quia tũc ne-

neceſſe eſt duo illorum eſſe ſimbola, & ſic tertium in ſe conuerterẽt, quia virtus vnita fortior: neceſſe eſt ergo, quod ex mutua corruptione quatuor elementorum fiat per ſe mixtum.

2. Mixtum aliud eſt imperfectũ, quod immediate, vel ferè immediatè fit ex elementis, & reſoluitur in illa, & ſic forma eius ferè nihil diſtat ab elementis, vt ſunt mineralia, & impreſsiones metheorologicæ; mixtum verò perfectum dicitur, quòd mediatè fit ex elementis, & mediantibus multis generationibus, & corruptionibus, aut fit ex illis, aut reſoluitur in illa: vt ſunt viuentia, quod magis elucet in viuentibus perfectis.

3. Temperamẽtum dicitur proportio primarum qualitatum in mixto, quæ eſt diſpoſitio ad formam eius: an autem temperamentum ſit quinta qualitas ſupponens quatuor, an ſolum vna compoſita ex quatuor cum vnitate ordinis, dictum eſt queſt. 54. libri præcedentis: an autem præter temperamentum formale, ſeu ex parte formæ debeat etiam dari temperamẽtum materiale, ſeu indiuiduale ſequutum ex præponderantia, & commẽſuratione materiæ, & qualitatis elementorum, res eſt agitata apud medicos, eſtque probabile dari; nam ſic affirmat Galenus lib. 1. de temperam. cap. 9. & lib. 2 cap. 1. & lib. 3. method. cap. 7 & lib. de opt. ſect. ad Trasibal. capit. 1. & 3. & lib. 3. ſimpl. medic. cap. 16.

4. Ex temperamento primarum qualitatum ſecundum quod ad inuicem combinantur cum proportione ad elemẽta reſultant humores in viuentibus: cholera enim correſpondet igni, eſtque calida, & ſicca: ſanguis aeri, ideoque calidus, & humidus: phlegma aquæ eſtque frigida, & humida: melancholia terræ eſtque frigida, & ſicca: nouem ſunt temperamenta, vnũ cum quatuor, primæ qualitates ſunt ad pondus libratę, aut parum excedunt: quatuor alia, ſi vna ex quatuor primis qualitatibus excedat, quatuor alia ſi duę qualitates excedant, ita vt vna ſit ſimbola, nam duæ contrarię ſi excedant, corrumpunt alias, & ſic ſaluant temperamentum; quamuis hic exceſſus ſuam latitudinem habeat, vt docet hic Ariſt. text. 48. & ex hoc exceſſu oritur inuicta difficultas medicinæ, quia difficillimum eſt cognoſcere proprium cuiuſque tẽperamentum, quam difficultatem exagerat Galen. lib. de opt. ſect. ad Trasibal. cap. 2. & 3. & li. 3. de method cap. 7.

4. Temperamentum debitum mixto etiam ſi exigat exceſſum, vocatur à Medicis temperamentum iuſtitię, & æqualitatis non quidem geometricè, ſed arithmeticè, & per proportionem, & ad modum iuſtitiæ diſtributiuę, quæ cuique tribuit, quod ſuum eſt ſecundũ proportionem debitam, non verò admodum iuſtitię commutatiuæ, quę ſolum attendit æqualitatem rei ad rem: hoc ergo temperamentum iuſtitię includens exceſſum,

aliud

aliud dicitur simplex, cum excessus est in vna qualitate; aliud compositum, cum excessus est in duabus qualitatibus: nec aliud datur, quia si est excessus in tribus, soluitur temperamentum.

QVÆSTIO XII.

An sit naturaliter dabile temperamentum æquale ad pondus æqualitate geometrica?

1. DAri temperamentū æquale ad pondus iustitiæ quasi distributiuæ, & secundum proportionem Arithmeticam, quæ dicit proportionem inter proportiones etiam admisso excessu, certum est, & salus longo tempore conseruata demonstrat: sed inquirimus, an detur temperamentum æquale ad pondus iustitiæ quasi commutatiuæ, sed geometricæ, quæ æqualitatem rei ad rem exigit, in præsenti inquiro; & quidem temperamentum hominis, quod inter alia est perfectius, maximè accedere ad temperamentum æqualitatis geometricæ, docet D. Thom. hic qu. 8. docent in homine esse temperamentum vicinum ad illam æqualitatem & li. 2. de anim. lect. 23. hac ratione docet in homine esse excellentiorem tactum super omnia alia animantia.

2. Dicendum est igitur, non esse dabile naturaliter temperamentum æquale ad pondus geometricum. Sic D. Thom. in 3. dist. 16. q. 1. a. 1. ad 4. vbi: *Impossibile est, quod complexio perueniat ad tantam æqualitatem, quin alterum contrariorum prædominetur, quia alias non fieret mixtio, nisi alterum dominans ad medium reduceret alterum resistentem. & præcipuè hoc apparet in corpore humano, vbi calor dominatur propter operationes vitæ.* Videatur D. S. in 2. dist. 19. q. 1. art. 4. ad 2.

3. Et probatione temperamentum est proprietas speciei, & individui, sed non potest dari species, quæ non sit ab alia diuersa, nec individuum, quod non sit ab alio diuersum, & quo non possit dari magis, vel magis benè temperatum per accessum ad temperamentum æquale ad pondus: ergo sicut non potest dari vltimus numerus, sic nec speciei ad individuum habens vltimam perfectionem temperamenti, quæ consistit in æqualitate ad pondus.

Confirm. Si in aliquo posset dari temperamentum ad pondus maximè in homine, qui est perfectior inter omnia mixta, sed in eo non datur temperamentū æquale ad pondus æqualitate geometrica, vt docet D. Thom. loc. cit. n. 1. quia ad operationes vitales eget excessu caloris, qui est instrumentum vitæ ergo, aliæ rationes videndæ sunt apud D. Thom. in 2. dist. 19. quæ. 1. artic. 4. ad 2. nam quas hic reddunt nonnulli Philosophi non existimo valdè efficaces ad intentum demonstrandum.

4. Contra nostram resolutionem citat Galen. quamuis ab alijs pro nobis referatur, plures alij Philo-

so-

soobi militant etiam ex aduerso cum Marsilio, et arguunt 1. ex Arist. sect. 5. prob. 1. mar. quæst. 21. vbi ait, quod *corpora ad æqualitatem temperata facile in morbum incidunt, & facile curantur: admittit ergo temperamentum æquale ad pondus.*

Conf. 1. quia idem Arist. lib. 2. de anim. text. 118. et lib. 2. de p. anim. ca. 16. docet hominem esse melioris, & præstantioris tactus præ alijs animantibus, quia habet temperamentum æquale, ideoque solum sentire excellentius sensibile, seu tangibile, & pari ab illo, quia simile non patitur a simili, sentit ergo temperamentum eius non esse cum excessu, sed cum æqualitate.

Confirm. 2. ex D. Thom. 1. p. q. 91. art. 2. in corp. & ad 3. & ar. 2. ad 1. vbi dat homini maximam æqualitatem in temperamento.

Resp. facile ea omnia testimonia verificari de æqualitate iustitiæ in temperamento admittente æqualitatem arithmeticam cum quodam excessu proportionato cum subiecto, non autem de æqualitate geometrica: ideoque dixit Arist. text. cit. ex 1. de anim. temperamentum hominis, velut in medietate consistere, non autem in ipsa medietate: & sic homo per tactum non sentit, nisi excellentias tangibilium, quatenus excedunt proportionem temperamenti iustitiæ, & hæc D. Thom. venit interpretandus.

5. Arg. 2. inter species mixtorum sensibilium, quæ creari possunt, perfectissima est humana natura, & inter individua perfectissimus est Christus Dominus: ergo perfectissimo eis inter omnia possibilia debetur temperamentum: sed perfectissimum est æquale ad pondus æqualitate geometrica: ergo sicut de facto datur perfectissima species mixtorum, & perfectissimum individuum, ita etiam datur temperamentum perfectissimum quod est æquale ad pondus.

Cõfirm. in rerum natura dato vno contrario, est alterum possibile: sed datur temperamentum inæquale, ergo & æquale.

Resp. speciem humanã esse perfectissimã inter omnes possibiles ex parte animæ concedo, nõ enim potest dari forma corporis perfectior, quã sit anima, at ex parte corporis, & temperamenti possibilis est perfectior species in linea puri corporis mixti: sicut & individuum ex parte corporis perfectius, quam fuerit corpus Christi Domini, & reduplico corpus præcisè, & temperamentum, quia eo ipso, ac est infinita potentia Dei, & corpus ad tẽperamentum non consistunt in indiuisibili, potest perfectius, & perfectius dari, quia infinitus sine athegorematica nunquam admittit vltimum. Sed dato, speciem humanam esse perfectiorem inter omnes species mixtorũ in esse entis, nego esse perfectiorem in esse mixti, quia ad operationes suas requirit excessum in calore, & sic licet temperamẽtum sit excellentius quoad æqualitatem iustitiæ distributiuæ, & quasi arithmeticè, non tamen geometricè:

ne-

neque hoc dedecet perfectionem Christi, sicut non dedecet, quod gratia habitualis Christi Domini, quæ in esse moris est infinita, seu qua maior concipi nequit, in esse tamen physico non sit infinita, sed ea maior concipi possit.

Ad confirmationem respō. cum Bon. hic cap 7. quæst. vnica ad 2. quod æqua'e, & inæquale non sunt vera contraria, sicut nec finitum, & infinitum, locus, & vacum, sed vnum dicit privationem alterius; ideoque non sequitur, quod si vnū datur in rerum natura, detur & alterum, etsi est temperamentum inæquale, debeat esse æquale.

6. Argum. 3. mixtum habet pro debito temperamento proportionem primarum qualitatum quatenus cum eis non possunt conseruari elementa, & ideo resultat mixtum illis corruptis: ergo apta dispositio mixti petit æqualitatem ad pondus: prob. conseq. ideò corrumpuntur elementa ex pugna qualitatum, quia cum elementa petant excessum in aliqua qualitate per alterationem, & mutuam pugnam agendo, & reagendo amittitur ille excessus vnius qualitatis in elementis, & sic temperatis primis qualitatibus resultat temperamentum mixti: ergo propria dispositio mixti est æqualitas qualitatum ad pondus. Nec valet dicere, quod mutua corruptio elementorū fieri non potest absque prædominio alterius qualitatis, & ideo non fieri mixtum, & temperamentum ad pondus. Sed contra est, quod potius sequitur ex hac solutione oppositum: ad generationem namque mixti non solum corrumpitur vnū elementum, aut eius qualitates: sed quatuor elementa se mediante pugna corrumpunt: ergo quia nulla est victoria, aut prædominium, ergo quia æqua activitas est ex parte cuiuslibet elementi pugnantis, & æqua clades ex reactione alterius proueniens, & stante illa æqualitate, quatuor elemēta pereunt, & fit mixtum ex æqualitate ad quam reductæ sunt qualitates, ergo tunc ponitur debitum tēperamentum, seu dispositio ad mixtum requisita, cum ponitur æqualitas ad pondus in primis qualitatibus.

Respond. tamen: quod vt quatuor elementa pugnando medijs qualitatibus corrumpantur, nunquam fit reductio qualitatū adpondus, sed solum secundum proportionem, quia non omnia elementa petunt ad sui conseruationem eandem intensionem qualitatum: nam ignis exigit calorem in summo, & siccitatem valdè intensam, similiter terra petit frigiditatem, & siccitatem intensissimas, aqua vero, & aer petunt qualitates temperatas. Vt ergo saluentur elementa, non reducuntur hæc omnia ad pōdus: sed etsi calor ignis parum deficiat, a summo corrumpitur ignis, etsi in intensione excedat calorem aeris, & humiditas aeris, vt corrumpatur, debet multum diminui, & sic de terra, & aqua: quāobrem temperamentum sufficiens ad corrumpenda elementa, & gene-

ran-

nerandum mixtum, non est ad pō dus æqualitatis geometricę, sed ad iuſtitiam.

7. Arg. 4. datur æqualitatis ad pondus in qualitatibus loco motiuis, ſcilicet in grauitate, et leuitate, videmus enim oleum, & lignum quoad dimidium eſſe ſupra aquam, & quoad dimidium infra, quod eſt eſſe ex æquo grauia, & leuia: ergo etiam datur æqualitas ad pondus in qualitatibus alterius aliquorum mixtorum: prob. conſeq. ſecundum Ariſt. hic cap. 1. et 4. phyſic. text. 85 grauitas, & leuitas ſunt ſecundæ qualitates reſultantes ex primis: ergo ſi datur æqualitas quoad qualitates motiuas mixtorum, dabitur etiam quoad alteratiuas.

Reſp. cū D Thom. in 2. diſt. 19. q. 1. art. 4. ad 2. & cum Ban. hic ca. 7. q. vnica concluſ. 6. & ad 5. negato ant. ad exempla de oleo, & ligno ſuper natantibus.

Reſp. non habere æqualitatem ad pondus in qualitatibus motiuis, alioquin nullus locus naturalis illis deberetur, cum tamen ſint determinata corpora vniuerſi, quia cum cōſtēt materia, & qualitatib⁹ quatuor elmentorum, ſi à quolibet elemēto haberēt qualitatē motiuā ad pōdus, quodlibet elementū ad ſe traheret æqualiter illud corpus, & quodlibet illud æquè retineret, & ſic in nullo loco eſſet naturaliter illud corpus, quia non datur iterum natura, locus æquè indifferens ad quatuor elemēta, quod ergo ſupernatet lignū, et oleum, & quoad medietatē ſit infra & ſupra aquam, non facit æqualitas motiuæ qualitatis ſed pori, qui nedetur vacuū, replentur aere, & aer incluſus eleuat lignum, vel oleum, ſed non totaliter quia grauitas prædominans, mergit partem eorum in aqua. Quod & demonſtrant hic Philoſophi vaſe æneo, vacuo, & rotundo, quod nō mergitur in aqua, & ſi ſit graue, quia quoad concauitatem repletur aere, qui trahit ſurſum. An autem de potentia Dei abſoluta poſſit dari æqualitas ad pondus in qualitatibus motiuis, diſputatur etiam hic ab aliquibus: ſed tamen verius eſt, quod repugnat corpus mixtum, & ab intrinſeco, & ex natura ſua exigens eam æqualitatem, nam repugnat corpus naturale mixtum, non mobile, data autem ea æqualitate non eſſet mobile, ad locum aliquem, vt patet, quia grauitas impediret motum ſurſum velocitas deorſum: at ab extrinſeco benè poteſt fieri temperamentum æqualitatis à Deo.

QVÆSTIO XIII.

An omnia mixta corruptibilia habeant à natura præfixum terminum ſuæ duration is?

1. NOn inquirimus de cauſis extrinſecis, a quibus poſſunt corrumpi mixta, ſed de cauſis intrinſecis: nec loquimur de elemētis, quia hęc ſecūdum ſe tota naturaliter ſunt incorruptibilia, quāuis ſecundum partes corrumpātur.

2. Omnia mixta corruptibilia ex vi temperamenti, habent ab intrinseco determinatum periodum suæ durationis: sic Arist. hic cap. 10 cum D. Thom. ibi ratio est, quia virtus temperamenti naturalis constantis ex qualitatibus contrarijs est determinata, tam in agendo, quam in resistendo: ergo ex vi continuæ actionis, & reactionis debilitatur: ergo habet intrinsecum terminum in periodo durationis; duratio enim mixti tantum prolongatur, quantum durat debitum temperamentum; & hoc tantum durat in debita dispositione, quantum durat virtus continendi in debita mensura qualitates contrarias, & inter se pugnantes: licet bene verum sit, quod si huiusmodi virtus in debito alimento, & aere reparetur, citius debilitatur: si autem debito diutius durat; nec potest designari in practica quantum duraturum sit mixtum, quia tum est alimento, tum ex aere, tum ex agitatione immoderata, aut nimio frigore, vel æstu: aut nocibo solaribus, & cælestibus, & constellatione stellarum proueniente, possit dissolui temperamentum: sicut etiam multum iuuari arte, & medicina; & sic certum est habere terminum extrinsecum, & intrinsecum, quia virtus est ab intrinseco determinata; sed designare in particulari quantum sit duraturum mixtum, nec Angelis constare potest: quia ex innumeris contingentibus, & eorum concursu, & ex multis actionibus liberis hoc pendet, quæ certo prænosci ab Angelis nequeunt, attenta naturali vi eorum. Solus Deus hoc certo, & infallibiliter potest cognoscere iuxta illud Iob 14. *Constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt.* Et illud Regij Vatis, *Ecce mensurabiles posuisti dies meos.* Quamuis ergo Angelus virtute naturali possit prænoscere quantum durationis exigat hæc complexio ab intrinseco & quantum est ex se, aut quod supposito eius vitio, non possit naturaliter durare vltra certum tempus, tamen an infra illud ex varijs euentuum liberorum, & contingentium, plus, vel minus sit extendenda duratio, scire non potest virtute naturali.

3. Ex dictis infertur, quod periodus durationis nulla arte, aut vi naturali potest prolongari vltra terminum virtutis intrinsecæ complexionis, aut temperamenti, quia hic terminus est præfixus a natura, & ab eius Authore, secundum quod sunt variæ species, & individua rerum, quæ sortiuntur diuersa temperamenta, & virtutes continendi ea in debita dispositione: sed plus, vel minus variate terminum, infra illam sphæram virtutis naturalis arte variari potest.

4. Sed contra dicta num. 2. Arg. 1. Prob. aliqua ratione periodus durationis mixtorum esset determinatus maxime, quia pendet a motu solis, & cœli, sed hæc ratio est nulla, nam quæreretur omnia mixta, vel vnoquoque tatu durare posse, vel quod tatu

posset

posset esse diuturna sicut reuolutio primi mobilis, quæ per multas annorem fere 36 tardabit, quorum vtrumque est falsum ab experientia: ergo & doctrina Arist. quæ in motu solis fundat periodum durationis mixtorum.

Conf. nam virtute ligni vitæ homo redditus fuisset immortalis: & ante Diluuium valdè erat diuturna hominũ vita (Scriptura sacra testificante) ob virtutem fructuum, & alimenti, & vigorem telluris, quæ nondum erat aquis diluuij à pinguedine sua destituta: ergo temperamentum ex se non habet terminum intrinsecum generationis, sed hoc pendet ab alimentis.

Resp. quod cum cœlum sit primũ alterans ab eo dependet, & specialiter à cœlo, & altris omnis alteratio, & resistentia mixtorum: sed ab illo tanquam à causa vniuersali, à temperamento vero tanquã à causa proxima. Vndè cum virtus hæc sit limitata ad agendum, & resistendum etiam duratio quæ ex conseruatione qualitatum in debita dispositione pendet, est limitata intrinsicè, licet dependenter à motu cœli, & solis, & astrorum tanquam à causa vniuersali, non quidem adæquata, vt tantum duret temperamentum & eius virtus, quantũ motus solis, vel cœli, sed tanquam à causa per se præsupposita absque adæquatione.

Ad conf. Resp quod fructus ligni vitæ cum conseruaret vitã per alterationẽ sui, & aggenerationẽ, seu conuersionem in substãtiã alitã, ex se non habuisset vim naturalem ad conferendã homini immortalitatem sed tantum ad diutius proferendam vitam: ex fauore autem Dei fuisse intrinsecam vim ad hoc, quod homo non minueretur in vita propter ractionem alimẽti extranei, & caloreẽ nativum agẽtem inhumidum radicale, vt docet Caiet. 1. p. q. 97. ad. 4. addique potest doctrina Augustini. lib. 1. de peccat. mentis. & remiss. c. 2. ergo temperamentum hominũ sẽper sibi præfixit certam periodũ durationis, nisi defectus diuinitus supplerentur, vt contigeret in statu innocentiæ: vndè homines ante diluuium diutiùs perdurãtes. vel hoc habuerunt ex speciali prouidentia, ad hoc quod mũdus posset inhabitari, vt inuit D. Tho q. 4. de malo artic. 8. ad 11. & in 2. dist. 32. q. 1. artic. 3. ad 4. vel ob subtilitatẽ alimẽti virtus radicales erat fortior, vt generarent filios in robusta cõplexione, & tẽperamẽto, et sic semper periodus vitæ erat ab intrinseco determinata, sed prolixior quã post diluuium.

5. Arg. 2. potest homo arte medicorũ mutare complexionẽ, vel ex diuersitate alimenti, ex colerica in melancholicã, et è contrà: sed sanguinei, et cholerici longioris vitæ sunt: ergo periodus vitæ non est præfixa à natura, sed potest prolongari, et diminui. ¶ Conf. si periodus vitæ esset ab intrinseco præfixa, nõ esset naturalis appetitus perpetuãdi vitã, quia non datur inclinatio naturalis ad id, quod est impossibile per naturã, at homines perpetuo viuere, alioqui aduenientẽ fine illius periodi

non refugerent homines mori, nec esset contra appetitum vitæ talis mors; ergo non est ab intrinseco prestituta periodus durationis.

Resp. quod si natiuum temperamentum est melancholicum, aut deterius non potest vsu alimenti in melius restaurari, quia cum alimentum ab extrinseco proueniat, numquam in melius restaurat, quod semel amissum est natiui caloris, et humidi radicalis: sed solùm potest in melius reformari ex vsu subtilioris alimenti, aut arte medicea cum ex accidenti deterioratum est purgato morbo, et sublato impedimento.

Ad conf. Resp. illud desiderium semper viuendi attestari immortalitati animæ, neque esse efficacem quoad vitam corporis; sed quia nescitur, quo tandem protendatur terminus durationis præfixus à temperamento: semper homo anhelat protendere vitam, ne fortè ex morbo accelereetur terminus, quo sublato posset vita vlterius prolongari.

QVÆSTIO XIV.

Vtrum semel corruptum possit per naturam idem numero reparari?

1. COmpleto magno anno qui secundum diuersas Astrologorum opinationes, aut triginta sex aut quadraginta nouem millibus annorum constat, omnia quæ ab initio fuerunt, eadem numero, et eodem ordine redditura vetus aliquorum dogma fuit, cuius meminit August. lib. 12. de ciuit. Dei, cap. 15. & attribuitur Democrito, quem refutat Arist. hic, & inclinat Plinius, lib. 7. natural. hist. cap. 55. et Origen. lib. 1. in Pentateuchum, cap. 5 dū sic videtur interpretare illa verba Ecclesiast quid est, quod fuit? ipsum quod futurum est: nihil nouum sub sole: attribuitur etiam Iamblico, et Platoni, quamuis ab hac nostra impostura vendicet Platonem Marsil. Ficin. lib. 11. de Theolog. Platon. (Sed hanc (non dico sententiā, sed delirium) euertit penitus Diuo Thom. 4. cont. gent. cap. 82. inter Catholicos; alij asserunt repugnare etiam de potentia Dei absoluta, quod corruptum, si verè est corruptum possit idem numero reparari, siuè sit permanens, siuè successiuum: ideo non pugnare resurrectionem hominis, quia non est verè corruptus, est enim eius anima incorruptibilis. Sic Durandus in 4. dist. 43. quæst. 3. Marsil. lib. 2. de generat. quæst. 20. et alij. Quod autem viribus naturæ non repugnet aliqua corrupta (licet non omnia) reparare, siue sint accidentia, siue elementa, siue mixta, tenet Scot. in 4. dist. 43. et Ricard. ibidem q. 1. a. 3. quod verò idē numero motus, et tempus, et aliæ res successiuę possint diuinitus eodem numero reparari, tuētur Conimbricēs. hic c. 11. q. 3. a 2.

2. Dicendum est primò, repugnat naturaliter, seu per vires naturales semel corruptum, idē numero reparari: sic Arist. c. 9. de oppositis vbi ait, quod *à priuatione ad habitū nō datur regressus*, et 5. phy. text. 37. non

non posse redire eandem numero finitatem: et hoc est, quod docet D. Thom. in 4. distin. 44. quæst. 1. ar. 2. et 3. p. quæst. 75. art. 7. et quæst. 77. art. 3. et quodlib. 4. art. 5. et 4. contra Gent. cap. 81. et Ferrar. ibi, et potest videri in hoc 2. lib. de generat. in comment. text. 70. in fine, et prob. quia vnitas numerica effectus pendet ab vnitate numerica actionis, eo quod actio est fieri. rei, quatenus infert passionem, seu identificatur cum illa: sed diuerso tempore non potest esse naturaliter eadem numero actio agentis naturalis; ergo non potest ab agenti naturali viribus naturæ iam corruptum, iterum idem numero reparari Prob. antec. vnitas namque actionis agentis creati, pendet ab vnitate temporis, cum sit motus quidam mensuratus à tempore: ergo diuerso tempore non potest esse eadem numero actio productiua eiusdem numero effectus; ergo neque productiua; nec valet dicere, quod licet non redeat eadem actio formaliter, pont tamen redire eadē actio eminentialiter, et sic pont redire eadem causatio eiusdem effectus: nam in creatis nulla actio pont continere eandem numero cōtinentiam effectus, quam habet altera actio, solum enim hoc reseruatur infinitati actionis diuinæ, quæ sola potest continere perfectiones primo diuersas easdem numero, quod requiritur, vt diuersa actio possit eundem numero effectum diuerso tempore cōtinere: tum etiam, quia illa diuersa actio, quantumuis eminens est diuersum facere, respondet diuersum fieri; ergo diuersum numero factum esse, seu diuersos numero effectus; ergo quantumuis possit facere eminentiorem effectum, non tamen eundem numero, et cum limitatione numerica, quam habuit prior effectus iam corruptus.

3. Dicendum est secundo. Non repugnat de potentia Dei absoluta quod effectus permanentes semel corrupti: possit reparari à Deo ijdem numero, et quoad homines, qui omnes resurrecturi sunt à post mortem, est de Fide Catholica, vt profitemur in Simbolo, et in Articulus Fidei, et Christus Dominus hoc docuit Ioan. cap. 5. dum ait: *Omnes qui in monumentis sunt, audient vocē Filij Dei, & qui audierunt, viuent*, et quod sint ijdē numero resurrecturi, protestatur Iob. cap. 9. dicens: *Quem visurus sum ego ipse, & non alius*, de quo videndus est D. Thom. in addit. ad 3. p. quæst. 79. per totam, quoad alia autem, permanentia, siue sint elementa siue mixta, est communis nostra conclusio cum D. Thom et Scholasticis in 4. dist. 43. estque. D. August. serm. 120. cap. 19. tom. 10. ibi. *Dei omnipotentia nihil difficile est, quia si potuit facere, quod non erat, multo magis poterit reparare, quod erat*; et probatur, tum quia actio Dei semper manet immota, et eadem numero; ergo poterit facere eundem numero effectum, quem fecerat, eadem namque numero actio idem numero fieri intrinsecū, et factum

non posset inferre, ac per consequens eundem numero effectum iam corruptum reproducere, alias actio illa infinita est, continesque omnes perfectiones numericas creaturæ: ergo potest semper eandem numero producere; ant. est D. Tho. 1. p. q. 4. art. 2. & conseq. bona, nam in actione diuina semper continetur perfectio numerica creaturæ cuiuslibet, cum illa actio si actus secundus, & ipsa productio, si voluntas adsit, poterit semper eundem numero effectum producere independenter ab eo, quod sit corruptus. Cur autem hoc non probet posse etiam Deum reproducere eosdem numero effectus successiuos infra ostendam.

Conf. quia in hac reproductione nulla appareret repugnantia, aut implicatio contradictionis ex parte facti (vt constabit ex solutione argumentorum) at quidquid non implicat contradictionem, debet diuinæ omnipotentiæ concedi: ergo.

4. Dicendum est tertio: omninò repugnat etiam de potentia Dei absoluta res successiuas, siue corruptas, siue annihilatas easdem numero reproduci: sic D. Tho. quod. liber. 4. art. 5. & communiter eius discipuli, cum Bann. hic q. vlt. concl. 2. & prob. quia rem successiuam, qualis est tempus, & motus: eandem numero reparari implicat manifestam contradictionem: ergo non potest fieri etiam de potentia Dei absoluta; conf. est nota, & ratio, idem esse, & non esse simul implicat manifestam contradictionem: sed rem successiuam, quæ iam transijt reparari eandem, est esse, & non esse eandem numero: ergo Prob. min. res successiua non potest esse eadem numero, nisi per continuitatem, hoc enim ipso, ac discontinuatur essentialiter, amittit vnitatem numericam, vt patet ex 5. physic. text. 39. & 41. ergo reparari rem successiuam, quæ iam interrupta est, & desijt esse, est reparari eandem numero, & non eandem: nam illud additi, scilicet, esse corruptam, aut annihilatam, est idem, ac esse interruptam, ac perinde non esse eandem numero, & sic ex parte facti inuoluit hoc manifestam repugnantiam.

Conf. præteritum non esse præteritum, manifestè repugnat etiam de potentia Dei absoluta, vt probat D. Tho. 1. p. q. 13. ar. 4. at partes præteritæ, & futuræ sunt de essentia, & constitutione rei successiuæ, nempè motus, & temporis: ergo sicut implicat partes præteritas non esse præteritas, ita implicat tempus præteritum nõ esse præteritum & idem est de motu: ergo implicat modo esse futurum, ex eo quod Deus decreuerit de potentia absoluta reproducere, aut quod modo sit præsens, quia Deus de facto modo reproducit.

Conf. 2. sic se habet hoc numero vbi ad hanc numero distantiam localem, sicut hoc numero tempus aut hic numero motus ad has numero partes priores, & posteriores, præteritas, aut futuras; sed va-

tura hac numero distantia ad hos numero polos, & certum implicat eidem numero vbi, quia cum sit motus huius numero distantiæ, essentialiter dependet à remotificata, id est, à distantia hac numero: ergo variatis his numero partibus prioribus, & posterioribus, variatur essentialiter tempus & motus, quæ sunt modi quidam harum numero partium priorum, & posteriorum; sed implicat secundum D. Thom. quod præteritum non fuerit præteritum, & similiter quod pars prior motus non fuerit: implicat ergo quod hic numero motus, & hoc numero tempus, quod iam transijt, fluxit, & non est verum reproducatur cum eadem vnitate numerica, orta repugnantia non quidem ex omnipotentia diuina cui nefas esset terminos, aut cancellos imponere, ex exigua nostri intellectus paruitate: sed orta repugnantia ex parte facti, ex eiusque intrinseca, & essentiali limitatione.

5. Contra primam conclusionem arg. 1. etiam si eadem actio, seu in flaxus cœli non permanet, nec possit redire idem numero (& idem est de qualibet actione conseruatiua vnius creaturæ respectu alterius) tamen manet idem numero effectus conseruatus: ergo etiam si eadem actio productiua non possit eadem numero redire, naturaliter poterit reproduci idem numero effectus. Probat conseq. nam sicut per actionem productiuam res habet esse infieri, ita per actionem conseruatiuam res habet esse in facto esse: ergo si absque eadem numero actione conseruatiua, potest idem numero conseruari, ita etiam poterit reproduci.

Confirm. 1. actio, & tempus non sunt principia intrinseca rei, sed solum extrinseca: ergo poterit eadem numero res produci iterum, positis principijs intrinsecis, etiam si hoc non fiat eadem numero actione, & tempore.

Conf. 2. potest à Deo eandem numero actio reproduci, sed ea reproducta naturaliter produceret eundem numero effectum quem ante produxerat, etiam si iam sit corruptus: ergo naturaliter potest reproduci, idem numero effectus aliqua suppositione miraculose facta, sicut supernaturaliter restituto visu in cæco naturaliter tamen videt. Prob. ant. potest Deus reproducere eandem numero rem permanentem: ergo eadem etiam numero actionem. Prob. conseq. ex verbis Arist. 5. Physic. text. 36. ibi: *Si corruptum iterum vnum numero fieri potest, & hæc alteratio vna* idest, eadem numero actio productiua iterum fieri potest, vt ibi interpretatur D. Thom.

Resp. duplicem esse actionem conseruatiuam, alteram quæ remouet prohibens sicut calor ignis, vel solis remouet humiditatem, & sic per accidens conseruat duritiem luti, vel per se, & secundum esse, intrinsecum, & si primo modo mutetur actio, fateor posse eundem numero effectum conseruari, sicut ignis varietur, vel loco eius succedat calor solis, conseruatur eadem duri-

tis luti: at secundo modo, nego quod variata actione possit naturaliter idem numero effectus conservari, vnde motus cœli semper ab initio foit vnus motus continuatus, & si cessaret, et discontinuaretur, et fieret de nouo alter motus, non permaneret eadem res numero, si in suo conseruari pendeat à motu cœli per se, & quoad intrinseco.

Ad 1. conf. quod & si tempus, & actio sint extrinsecum, quid respectu vnitatis numericæ effectuũ, tamen quoad ordinem sunt aliquid intrinsecum, cum autem variata actione & tempore varietur ordo, mutatur intrinsecè res ipsa. Vel melius actio, et tempus sunt quid extrinsecum rei productæ ex parte agentis, concedo; ex parte passionis, quæ est heri passionum rei, quæque passio identificatur cum motu & actione, nego antecedens, ideoque mutata actione productiua, & tempore, non potest idem numero effectus reproduci, quia non potest idem numero fieri eius redire, & si non redit idem fieri, nec redit idem factum esse rei, seu idé numero effectus.

Ad 2. conf. Resp. Arist. & D. Th. ibi nostram sententiam confirmare, docet namque non posse redire naturaliter eundem numero effectum, nisi redeat eadem numero actio productiua, & quia hæc non potest naturaliter redire, nec potest redire idem numero effectus. Diximus etiam repugnare de potentia Dei absoluta, quod idem numero motus, et actio reproducatur à Deo, et per consequens repugnat eundem numero effectum reproduci, sicut si repugnaret occultum amissum restitui, repugnaret visio in cæco.

6. Arg. 2. ad idem ex Arist. 1. meteor. lect. 13. et lib. 1. de cæl. text. 22. vbi docet, quod cum mundus fuerit ab æterno: eædem opiniones, quæ vel bellorum incursibus, vel alia de causa, exciderunt ab hominum memoria infiniti es rapariũ, idemque Plato tum eadem schola redibit; ergo sentit nedum easdem res permanentes, sed etiam easdem actiones, et motus posse naturaliter reparari.

Confir. 1. ex Arist. 8 meth. text. 11. et comment. ibi, et lib. 12. text. 11. vbi expresse docent, quod si fuerit idem numero agens, et eadem numero materia, erit etiam idem effectus: sed hoc in elementis potest contingere, nam sol semper manet, et eadem numero materia quæ fuit in aqua, manet in aere: ergo corrupto aere potest eadem numero aqua, quæ ante corrupta erat reparari, imò si velis, quod maneat eadem numero actio in sole, semper manet; quia manet ab initio idem numero motus continuus, ergo.

Confir. 2. nam si manus fuerit prius calefactà ab alia manu, et corruptus fuerit calor, potest iterum applicari eadem manus: ergo et eadem numero materia, et idem agens: ergo poterit reproduci idem numero calor.

C

Conf. 3. ab ijs exemplis: guttæ aquę diuisę à flumine sunt plura individua, & si rursus immittatur flumini, erit idē individuum cū aqua eius, potest ergo per naturam idem numero individuū reparari quoad partes. Sicut nasus præcisus, & etiā auricula, ope medicinæ potest reuniri, & trāsire, à priuatione informationis animę, ad ipsam informationem; similiter apes, & muscæ aqua suffocatæ reuiuiscunt in Vere, vt docet S. Cyrillus Hierosolymitan. catech. 18. sicut & pulli Pellicanorum occisi, vel quia opprimūtur à matre, dum fouet, vel etiam à serpente, qui eis insidiatur, cruore parentum restaurantur ad vitā, de quo videndus S. Hieron. epist. 29. ad Præsid. & Genebrardus, & alij ad illa verba Psal. 101. *Factus sum sicut Pellicanus in solitudine*: ergo potest idem numero corruptum per naturam reparari.

7. Resp. Arist. solū intendere eas dē opiniones in specie successione tēporum, fore pluries redintegrādas cum mundus sit ab æterno id eius falsa opinione: non vero quod eædem numero possint reparari, quamuis hoc alij existimarint, putantes quod idem numero Plato cū sua academia, eisdemque actionibus, & discipulis redibit, sed hoc est ineptum, & alienum à mente Arist.

Ad 1. conf. eodē modo Respondetur, quod si sit idem agēs, & materia, erit idem effectus specie, non autē numero: etiā si maneat in cœlo idē motus, quia non est idē tempus, & ab vtroque dependet vnitas numerica actionis, quatenus inducit idem numero fieri passionem in effectum, ideoque non potest naturaliter idē numero effectus reproduci. Vnde & si maneat eadem manus potens alteram calefacere non erit idem numero calor, quia non fit in eodem tempore, nec eadem actione, & sic Respondet. ad 2. confirmat. Ad 3. autem, quod aqua per diuisionem non corrumpitur in eo casu in se, sed solū quod ad terminationem, seu contiguationem, ideoque redit ad eam, quia aqua tot habet individua, quot minima naturalia, vt sæpè dixi, quamuis nec terminatio redeat eadem numero, Sicut cum auris, aut nasus restituitur ad vnionem, manet quidem individuum totale, sed non eadem pars integralis, quod in alijs partibus contingit, cum restauratur per alimētum, quod erat à calore naturali consumptum: sub eadem enim forma, & in eodem individuo aliæ partes succedunt: sic in nostro casu. Muscæ autem, vespæ, & apes, aut non verè moriuntur in aqua, cum non respirent, sed mortificantur, & sic verè apparenter reuiuiscūt à sopore, seu letargo, & idē est de Pellicano flatu serpentis infecto, dū est pullus qui sanguine parentū cōualescit: aut si vespæ, & alia animalcula verè corrūpuntur, aliæ in specie reuiuiscūt vi caloris solaris ex stercore eorū, sicut etiā de cōniculis experiētia testatur. Quod si Patres, & Sācti DD. exemplū Pellicani adducunt, & ad suadendum resurrectionem mortuorum,

rum, hoc faciunt quasi ad hominem redarguentes ethnicos non ex propria sententia, nec enim de hoc erant solliciti.

8. Arg. 3. Ad idem data potentia passiua naturali est possibilis naturaliter agens naturale potens efficere reductionem potentiæ ad actum, quia potentia passiua dicitur relatiuè ad actiuã, & si illa est naturalis, etiam hæc debet esse naturalis, vt dicitur 9. meth. text. 2. Sed in materia prima est naturalis potentia passiua ad animã rationalem, postquam est corrupta vnio ad illam, eo quod potentia, quam ad hoc habet est indistincta ab entitate naturali talis materiæ: insuper & in ipsa anima est potentia, & inclinatio naturalis ad hoc, vt reuniatur, quia omnis pars naturaliter appetit esse in toto, extra quod habet esse naturale incompletum, & imperfectum: ergo est possibile agens naturale potens reunire animam corpori post corruptionem mortis, ac facta reunione idem numero, quod erat corruptum restauratur: ergo hoc fieri est possibile naturaliter.

Cõfirmatur, possibilitas humanæ resurrectionis est cognoscibilis viribus naturæ, ideoque ex vi luminis naturalis eam agnouere plures ex antiquis Philosophis: ergo est possibilis naturaliter: prob. consequentia: nam possibilitas misterij Trinitatis, & Incarnationis ideo est incognoscibilis lumine naturali, vt suis locis ostenditur à Thomistis, quia sunt mysteria supernaturalia: ergo si humana resurrectio in qua idem numero homo, qui fuerat corruptus quod vnionem est cognoscibilis naturaliter, etiã est possibilis naturaliter, & ratio suadet; quia intelligibilitas, seu cognoscibilitas sequitur entitatem, & possibilitatem rei: ergo si possibilitas Incarnationis est cognoscibilis naturali lumine rationis, etiã est possibilis naturaliter. ¶ Resp cum D. Thom. in 4. dist. 43. quæst. 1. art. 1. quæstunc. 3. quod in materia, & in anima post mortem est potentia passiua, & inclinatio secundũ quid ad vnionem, quatenus terminus resurrectionis est aliquid naturale, sed nõ simpliciter, quia actio est omnino supernaturalis, & ideo non correspondet agens naturale tali potentiæ, & inclinationi: sed solũ terminus naturalis, scil. compositum naturale, ideſt homo integer potest resurrectionem. ¶ Ad conf. quod resurrectio in facto esse, seu quoad substantiam termini est cognoscibilis lumine naturæ: sed non quoad modum: benè cognosci enim potest oculus cæci iterum restitutus, & homo iterum viuens, quia hæc sunt aliquid naturale, sed non quod actio hoc causans sit possibilis. Sed de his ad Theologos.

9. Arg. 4. Contra secundam cõclusionem, eo repugnat reparato corrupti ex viribus naturæ, quia repugnat eadẽ numero actio, seu passio, quæ est terminus eius sub eodẽ tempore redire: sed hoc idem militat respectu actionis Dei: ergo etiã de potentia absoluta repugnat: probatur minor, tum quia licet actio

Dei

Dei entitatiuè sumpta eadem sit semper, tamen passiuè sumpta non est eadem, nec eodem tempore: tũ quia concursus non est idẽ, nec eodem tẽpore, si modo reparet, quod heri fuit corruptum, tum quia iste cõcursus reproductiuus rei corruptæ, est entitatiuè supernaturalis, cum tamen prima productio fuerit naturalis: ergo non est eadẽ numero actio. Si dicas, ideò non repugnare potentiæ Dei hoc facere, quia actio ob suam eminentiam semper est eadem, respectu cuius materialiter se habent illi concursus. Contra est, tum quod si sufficeret eminẽtia actionis: ergo actio Angelica, quæ est supra tempus nostrum, posset iterũ reproducere idem numero, quod ante produxit: tũ quia fieri intrinsecum passiuum rei, non est idem, nec eodem tẽpore: ergo nec res est eadem numero, etiam si hoc velit Deus præstare de potẽtia absoluta: vel ratio facta pro prima conclusione nullius est momenti.

Resp. quod cũ actio Dei sit eius potentia, indiuisibiliter continens in sua eminentia perfectiones individuales omnium creaturarum, & omnes differẽtias temporis ratione suæ æternitatis, potest inferre in creaturis eundem numero effectum, quem antea produxerat, etiã si concursus ad extra sit supernaturalis, & fieri sit diuersum materialiter, quia vis, & ratio agendi est vna indiuisibilis ex parte Dei, cum summa eminentia, & continentia rerum, & sic fieri, & concursus est diuersus materialiter, & in ordine ad propriam mẽsuram rei iterum reproductæ, sed formaliter vt respicit agens est idem numero, & ideo eadem res numero, quæ corrupta erat, potest à Deo de potentia absoluta restaurari. Cum tamẽ nec Angelus hoc possit facere, quia & si eius actio sit eminentior in ordine, non tamen in continendo eandẽ numero perfectionem rei producẽdæ. Nec aliud agens naturale id potest, quia nec formaliter, nec materialiter potest redire actio, qua semel effectum produxit, nec passio, & fieri sumpta formaliter in ordine ad actionem, & durationem, qua prius rem produxit: ideoque stat absque vlla oppositione doctrina tradita in prima conclusione.

10. Arg. 5. ad idem, ex D. Thom. in 4. dist. 44. quæst. 1. art. 2. quæstiun. 2. ad 1. & 2. part. quæst. 77. art. 5. vbi apertè docet, quod annihilatum non potest reparari idem numero, & quod ideò idem numero homo resurget, quia aliquid eius nempè anima immortalis mãsit, & corpus etiam ratione materiæ primæ: sentit ergo quod destructum non potest idem numero reparari.

Confirm. 1. ex Durand. Si Deus ageret ex necessitate naturæ, non posset corruptum reparare, quia semper ageret eodem modo, aut corrumpendo, aut reparando, & ex suppositione, quod corrumperet, non posset mutare voluntatem ad reparandum, sed agere ex libertate non dat illi actiuitatem maiorem, aut potentiam, quam esse haberet si operaretur

æquæ

retur ex necessitate naturæ: ergo.

Conf. 2. quod iam est productũ, dũ est, non potest reproduci: vt per se constat, ergo multo minus dum non est, magis enim dist. t, non esse à reproductione, quàm esse, cũ esse, & reproduci sint termini positiui, & non esse, & esse reproductũ sint contradictorij: Denique idem non potest habere duplex esse, id est dupliceꝫ existẽtiam, & durationem, quia sic esset & non esset idem numero, & simul esset, & nõ esset duæ res, at si idem numero reproduci potest à Deo, idem potest habere duplex esse, & durationẽ, scilicet producti, & reproducti, ergo.

Respond. D. Thom. ibi loqui de potẽcia ordinaria Dei, non de absoluta, vt notarunt Ferrar. 4. contra gent. cap. 81. & Bann. hic cõclus. 1. Vel loqui in sententia Philosophorum, quorum argumẽtis ex eorum doctrina respondet, vt firmius adstruat veritatẽ resurrectionis. Frequens autem est in D. Tho. respondere ex ipsa sententia arguentium, vt meliùs effringat eorũ impetum: & hoc fecisse Arist. sepè notat ipse D. Th. 3. physic. lect 8. & 1. de anima lect. 10. hanc solutionem tradit Ferrar. loc. iam cit. & Capreol. in 4. dist. 43. quæst. 1.

Ad 1. cõf. resp. quod ex quod Deus ageret ex necessitate naturæ, solũ sequitur, quod posset facere necessario, quod modo potest facere liberè, quia sub vtraque hypothesi supponitur omnipotẽs. Vnde sicut modo potest corruptũ liberè reparare, ita tũc posset necessariò: licet hypothesis sit impossibilis, & inepta, & dato antecedenti negari possit consequentia, vt cõsideranti facilè occurret.

Ad 2. resp. quod cum productio, & reproductio, sit transitus de non esse ad esse, dum res habet esse, reproduci repugnat, quia non sunt termini habiles, vt sit actio reproductiua; nec opponuntur inter se contradictoriè, non esse per modũ termini à quo, & esse per reproductionem: opponerentur autem si esse, & non esse, se haberent ex parte termini ad quem.

Ad 3. quod ex reproductione sequitur, nõ quidem habere duas existentias: sed vnam, & eandem habere vis; durationes autem variari, & multiplicati per successionem, manente eadem re durante non est absurdum.

11. Arg. 3. Contra tertiam concluſ. ex Aureolo Mayron. & Basol. aliisque recentioribus; ex eo nõ repugnat res permanentes reproduci a Deo easdem numero, quia continẽtur in eminentia diuinæ perfectionis sub ratione etiam indiuiduali, at etiam res successiuæ continentur in eadem eminentia secũdũ rationem indiuidualem, si quidem sic causantur à Deo, ergo poterit per diuinam omnipotentiam eædem numero reproduci.

Conf. 1. eo non posset res successiua eadẽ numero reparari à Deo, quia dicit ordinem ad hoc tempus verum, & hoc ad imaginarium, ideoque neque imaginabile est, quod in alio tempori producatur, sed

sed etiam actio instantanea, vt illuminatio dicit ordinem ad hoc instans verum, & imaginarium, & tamen cum non sit res successiua, potest eadem numero reparari à Deo; ergo ratio conclusionis est nulla.

Conf. 2. vt hæc numero albedo Petri, quę ab ipso indiuiduatur possit poni in Paulo quin variet indiuiduationem, sufficit quod ibi dicat ordinem ad Petrum, tanquam ad principium suæ indiuiduationis, ergo vt hic numero motus, qui modo fuit, possit a Deo reproduci in alio tempore, sufficiet, quod tunc producatur cum ordine ad tempus, in quo primo fuit.

Respond. quod ratio ob quam res permanentes possunt reproduci est quia continentur in Deo, vt possibilia reproduci; at successiua continentur quantum ad primum esse, sed nō vt reproducibilia, quia sic nō sunt possibilia, eo quod sunt termini repugnantes, quod sit res successiua, & quod non adæquetur cum hoc numero tempore, & duratione, sicut de præterito quod non fuerit non esse possibile, diximus supra ex D. Thom.

Ad 1. conf. resp. vel concedendo posse actionem instantaneam, quæ est qualitas reproduci à Deo, quia commensuratio cum hoc instanti est illi accidentalis. Vel negãdo, quia est ex se successiua metaphisicè cum sit emanatio, & fluxus ab hoc agente, & per consequens commensuratio cũ hoc instanti quia est fluxus, & successiq instantanea; sicut motus est temporalis fluxus, & successio, quamobrem nequit post corruptionem idem numero reparari.

Ad 2. resp. quod albedo cum sit res permanens eius esse non consistit in exercitio inhærẽdi subiecto à quo non indiuiduatur, sed in ordine, & aptitudine, ideoque potest conseruari, vbicumque conseruat talem ordinem. Dum autem res successiua consistat in modo, & exercitio transitus, & fluxus, nequit poni seruando identitatem numericam, vbi non est eadem res modificata, & eadem extrema cum eodem exercitio. Sicut hac ratione nec vbicatio corporis sub hac distãtia, repugnat alibi poni cum suo exercitio, quia ipsum exercitium vbicandi sub hac numero distantia, est illi essentiale. Sicut motui esse sub hoc tempore, & tempori sub hac duratione imaginaria, & non sub alia.

12. Arg. 7. ad idem, eo non posset Deus rẽ successiuam semel corruptam eum identitate numerica reparare, quia eo ipso ac corrumpitur soluitur continuitas, in qua consistit vnitas numerica: sed hæc ratio est nulla, ergo prob. min. potest Deus reparare motum, v. g. cum eadem continuitate partium, quam habuit heri, quamuis non fecit, quod si heri cessauit cõtinuetur cum se ipso hodie toto tempore, quo ab heri vsque hodie non habuit esse; at vnitas numerica motus ex suarum partium conti-

nuã

natitate sumitur non ex tempore in quo non est: ergo si Deus potest reproducere eadem partes continuas externi motus, potest etiam reproducere eundem numero motum externum; probatur maior. Corruptio illa non tollit, quod heri non fuerit cõtinuus motus, & quod non constiterit suis partibus sed solum quod in tempore, quo non fuit, non continuetur cum tempore, quod durante non esse motus, erat in rerum natura: ergo ex non continuitate orta ex corruptione, non sequitur Deum non posse reproducere motum cum continuitate, quã habuit heri, sicut rem permanentẽ quæ fuit heri cum suis partibus, & cum continuitate quantitatis potest reproducere, sed solum quod non fuerit continuata duratio externa cum hodierna.

Confirmatur. Vnitas numerica motus non sumitur, à tempore vero, vel imaginario (quod dico propter motum primi cœli, qui durat per correspondentiam ad motum imaginarium) tanquam à principio intrinseco, sed tanquam à principio extrinseco, sicut etiam vnitas numerica rei permanentis respicit tempus, & locum, in quibus non conuenit vnum individuum cum altero: vt Porphirius docet in cap. de specie, & individuo: ergo sicut res permanens eadem numero ea corrupta potest à Deo reparari, etiam si idem numero tempus reparari non posit, poterit etiam idem numero motus, iam corruptus iterum reparari, eam si idem numero tempus non reparetur à Deo.

13. Respondetur, quod etsi corruptio non tollit quod motus externus non fuerit continuus, tollit tamen quod non continuetur hesternus cum eo, qui hodie producitur, ac per consequens tollit, quod hesternus motus possit hodiè reproduci cum identitate numerica, quia esse eundem motum hesternum, & hodiernum stante interruptione implicat, eo quod de essentia vnitatis numericę motus est continuatio partium antecedentium, quæ præcesserunt cum posterioribus. Quod non requiritur in rebus permanentibus etiam continuis qualis est quãtitas, quia non consistunt in esse successivo, sed in continuitate permanenti, ideoque interruptio non soluit continuitatem eius.

Ad confirmationem respondetur, quod & si tempus sit quid extrinsecum motui, tamẽ motus habet individuationem per commẽsurationem exercitam cum hoc tempore, adæquando se cum eius successione: at res permanens solum respicit hoc tempus quasi signatè & per hoc, quod in illo inceperit esse, ideoque dum reproducatur cum eodem respectu ad tempus, in quo incœpit, potest alio tempore eadem numero à Deo reproduci.

14. Si instes: quod hæc numero actio posset ab hoc agente produ-

ci

ci de potentia absoluta, etiamsi non esset motus cœli, nec tempus quod modo est, non ergo pendet individuatio actionis, seu motus, aut rei successiuæ, ab hoc tempore essentialiter, & per consequens poterit à Deo in alio tempore reproduci.

Respondetur semper dependere essentialiter a tempore imaginario, quod verò tempori, quod modo est responderet, idcoque non posse in alio tempore vero, aut imaginario eandem numero reproduci, quia obstat repugnantia ex parte facti, & si Omnipotentia Diuina nec illis terminis claudi possit.

(222).

FINIS.